



JOURNAL OF MCU
BUDDHAPANYA
REVIEW

E-ISSN : 2630-0524



JMBR



Approved by TCI during 2020-2024

ปีที่ 8 ฉบับที่ 3
พฤษภาคม - มิถุนายน 2566

VOLUME 8 NUMBER 3
MAY - JUNE 2023

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

Journal of MCU Buddhapanya Review

ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม – มิถุนายน 2566)

Vol. 8 No. 3 (May – June 2023)

E-ISSN : 2630-0524 (Online)

❖ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน และสหวิทยาการด้านการศึกษา โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) ด้วยระบบ Copy Catch ไม่เกิน 20 % และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้ ผลงานที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด โดยผู้นิพนธ์จะต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด สำหรับความคิดเห็นที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของวารสาร

ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป วารสารทำการเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นปีละ 6 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน)

ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

The goal of the **MCU Buddhapanya Review Journal** is to promote education and dissemination of research and academic publications for researchers, academicians, lecturers, and graduate students. inside aspects of Buddhism, Liberal Arts, Political Science, Public Administration, Jurisprudence, Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Interdisciplinary Society and Community Development, and Interdisciplinary Education. since accepting papers in both Thai and English

Before publishing, journals undergo a quality evaluation procedure undertaken by specialists. The journal articles must have a percentage of resemblance (the entire text) with the "Copy Catch" system of no more than 20% and must be examined by at least three qualified individuals in a way that conceals the list (double-blind peer-reviewed). The paper being considered for publication in a journal must not have been previously published or be under consideration for publication in any other journal. The writing style and rigorous adherence to the

journal's policies and procedures are required of all writers. The author of the article, not the editorial staff, is in charge of the comments that appear in the article's body.

According to a statement issued on the journal's website, the journal's publication schedule will be 6 issues each year beginning in 2023 :

No. 1 (January-February),	No. 2 (March-April),
No. 3 (May-June),	No. 4 (July-August),
No. 5 (September-October),	No. 6 (November-December).

❖ เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ Owner

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ สำนักงาน

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ Officer

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

51 M.2, Raikhing, Samphran, Nakhon Pathom, Thailand, 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา (Advisors)

อธิการบดี

Rector

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

Vice-Rector for Administration

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

Vice-Rector for Academic Affairs

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

Vice-Rector for General Affairs

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

Dean, Graduate School

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

Director, Buddhist Research Institute

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Director, Buddhapanyasridvaravadi
Buddhist College

❖ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.,

Prof. Dr. Phramaha Boonlert Indhapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาประกาศิต สิริเมธ, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phramaha Prakasit Sirimedho

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ (Assistant Editors)

นางสาวฉัตรระวี มณีขัติย์

Miss Chatravee Maneekut

❖ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกักร กาญจนสุนทร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร. ศิริพร นุชสำเนียง

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กั๊วล คัชขิมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Asst. Prof. Dr. Roman Meinhold

Mahidol University International College

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

✿ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย

พระมหาดวงเด่น จิตตยาโณ, ผศ.ดร.

คณะพุทธศาสตร์

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิตปัญโญ, ผศ.ดร.

คณะครุศาสตร์

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญโญ, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จันทบุบผะ, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระปลัดประพจน์ สุภาโต, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อง ปั่นเหง่เพ็ชร

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ

คณะมนุษยศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ปริมาตร

วิทยาเขตนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยตะ ชัยวรมันกุล

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายน้ำผึ้ง รัตนงาม

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

☸ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชสาเนียง

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ทัตดาว โฉมลักษณ์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กั๊วล คัชชีมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บวรกุลภา

มหาวิทยาลัยสยาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา รุจิโชค

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้รับรองคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 (Tier 1) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 ได้ทำการเผยแพร่แบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สำหรับการเผยแพร่ฉบับนี้ เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2566) มีผลงานที่ผ่านการพิจารณาประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของวารสาร และได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 25 เรื่อง เป็นบทความวิจัย 24 เรื่อง บทความวิชาการ 1 เรื่อง เป็นภาษาอังกฤษ 2 เรื่อง ภาษาไทย 23 เรื่อง ดังนี้ (1) Challenges of Local Self – Government Under Thai Bureaucratic Polity (2) Quality of life of government and enterprise employees in Nanning city under the new pension scheme of the People’s Republic of China (3) ภาวะการนำและพระคตธรรมสมเด็จพระสังฆราช ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (4) แนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตประเทศไทย (5) การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478: ศึกษากรณีการซื้อขายสลากกินรวบ (6) ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) (7) การศึกษาประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร (8) นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 (9) รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวัดกรรมทาง การศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (10) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมี วิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC (11) แนวทางการบริหารงานสังคม สงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (12) รูปแบบการเสริมพลัง ความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี (13) กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี (14) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม (15) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม (16) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (17) แนวทางการจัดการศึกษา สาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา (18) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร (19) ภาวะผู้นำและ หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมืองลพบุรี จังหวัด ลพบุรี (20) การบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว (ศิริสวัสดิ์ประชาสรรค์) (21) แนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาด

ของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (22) แนวทางการดำเนินกิจการ
โทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร (23)
คิลาเนสส์ : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช (24) ความยั่งยืนของชุมชน
ภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และ (25) การบริหารจัดการมรดก
ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวจีนไหหลำ ณ บ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ท้ายนี้กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ได้
ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้จะ
เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมี
ข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความ
ยินดียิ่ง

ขอแสดงความนับถือ



พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศ.ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(8)
ผลงานที่เผยแพร่	
1. CHALLENGES OF LOCAL SELF – GOVERNMENT UNDER THAI BUREAUCRATIC POLITY By Thalasama Jullapech	1-13
2. QUALITY OF LIFE OF GOVERNMENT AND ENTERPRISE EMPLOYEES IN NANNING CITY UNDER THE NEW PENSION SCHEME OF THE PEOPLE’S REPUBLIC OF CHINA By Jianwen Li and Jaturong Boonyarattanasoontorn	14-27
3. ภาวะการนำและพระคตินิยมสมเด็จพระสังฆราชประทานเนื่องในโอกาส ขึ้นปีใหม่ โดย สหวัชัญ พลหาญ	28-37
4. แนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตประเทศไทย โดย วิษณุ มั่นคง และ นพดล พันธุ์พานิช	38-55
5. การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 : ศึกษากรณีการซื้อขาย สลากกินรวบ โดย ปองปรีดา ทองมาดี	56-69
6. ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) โดย ญัฐกฤตา นามมนตรี	70-83
7. การศึกษาประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วน ประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนใน กรุงเทพมหานคร โดย มนต์ชัย คล้อยแสงอาทิตย์ และ ญัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร	84-97
8. นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 โดย ศรีพนม ไควสุรัตน์ และ สมเดช มุงเมือง	98-109
9. รูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุค ดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดย ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา, หฤทัย สมศักดิ์ และ ประภาส จันทร์โคตร	110-122

10. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC โดย โฉมฉาย ใจเอื้อย 113-123
11. แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดย พระครูโสภณปฐมภรณ์ 124-134
12. รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี โดย พระครูวิบูลกาญจโนภาส 135-146
13. กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดย พระครูติลกวัฒนาภรณ์ 147-159
14. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม โดย พระครูวรติตถานุยุต 160-171
15. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดย พระครูปฐมชยาภิวัฒน์ 172-185
16. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดย ศรีรัตน์ เอกปัชชา 186-197
17. แนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา โดย กุลวรี รัชเรื่องนาม, อนุชัย งามวังกูร, และ นลินรัตน์ รักกุศล 198-205
18. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร โดย พัชรสุดา ชูติกุลัง, นฤนาท ยืนยง และ ธนภฤต โพธิ์เงิน 206-221
19. ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดย ทราภรณ์ ทองปาน, ธนภฤต โพธิ์เงิน, และ วิทยา สุจริตธนารักษ์ 222-233
20. การศึกษาผลสำเร็จของการบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนวัดไผ่แก้ว โดย ชุติมณเฑาะว์ โชครวย 234-245
21. แนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดย ณิชชา จิราพัชรสิน และ พิษณุ อุทัยรัตน์ 246-254

22.	แนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร โดย มนตรี อินทร์สุข และ นพดล พันธุ์พานิช	255-267
23.	คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย อัญภรณ์ พรหมแก้ว, เดชชาติ ตริทรัพย์ และพระครูสิริธรรมาภิรต	268-276
24.	ความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี โดย อำพร มณีเนียม, สุชาติ ใหม่อ่อน, พระครูสุตกิจสโมสร และ ไชยยุทธ์ อินบัว	277-286
25.	การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวจีนไหหลำ ณ บ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย นรา พงษ์พานิช, กนกกาญจน์ เมืองแก้ว, และ จารึก อุปลา	287-302



CHALLENGES OF LOCAL SELF – GOVERNMENT UNDER THAI BUREAUCRATIC POLITY

Thalasama Jullapech

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

E-mail : thalasama@hotmail.com

Received 25 April 2022 ; **Revised** 21 June 2022; **Accepted** 3 June 2023.



Abstract

The advent of political instability and the resurgence of bureaucratic polity following the military coup d'état in 2014 have posed significant challenges to local self-governance in Thailand. This study sought to shed light on the exercise of local government authorities under varied circumstances and the responses of the Thai government, focusing on three municipalities from distinct provinces: Pattani Town Municipality in Pattani Province, Mae Sot City Municipality in Tak Province, and Khon Kaen City Municipality in Khon Kaen Province. These selected study areas exemplify notable characteristics, including the presence of securitization efforts and the implementation of special security laws, a strategic border area designated as one of the special economic zones, and the mobilization of funds for large-scale infrastructure projects.

A qualitative research approach was employed to gain comprehensive insights and rich data. In-depth interviews were conducted with representatives from three distinct groups: executives from the Ministry of Interior at the central level, provincial governors at the provincial level, and executives of local government organizations. Additionally, focus group discussions were conducted with residents from the study areas and individuals who had prior experience collaborating with local leaders across all three study areas.

The research findings indicated that while local self-government, in general, continues to be subject to substantial centralized control, Mae Sot and Khon Kaen municipalities possess conducive conditions that enable them to exert greater authority. Conversely, Pattani's self-governance is impeded by national security concerns. Furthermore, this study examined the implications of the localization of the Sustainable Development Goals (SDGs) policy. It revealed a mix of opportunities to leverage and constraints arising from reliance on external technical assistance. However, the potential transformation of hierarchical relations into partnerships, as envisaged by the SDGs, is a phenomenon that has yet to fully materialize.

Keywords: Local Self-Government, Decentralization, Power Relationship, Sustainable Development Goals, Bureaucratic Polity

Introduction

In the wake of the 2014 coup, the government enforced a law, which was accused of totalitarianism and centralization of total power at the Head of The National Council for Peace and Order (NCPO) under the Section 44. The Internet Law Reform Dialogue (iLaw) has followed the main issue of the country when the National Council for Peace and Order (NCPO) ran the country for four years. The Internet Law Reform Dialogue (iLaw) reports that the use of the Section 44 and Head of the National Council for Peace and Order (NCPO) in relation to local government e.g. NCPO issued Announcement No. 85/2557 to suspend the election of local council members and instead use the recruiting method. Subsequently, the Head of The NCPO Order No. 1/2014 was issued as to regulating the local council members in the Local government organization who were to vacate the office due to the expiration of their term to remain in position, to instead continue to perform their duties. The Order No. 64/2559 regarding the termination of the Governor of Bangkok and the appointment of the Governor of Bangkok and Order No. 6/2560 regarding the appointment of the Mayor of Pattaya City (Internet Law Reform Dialogue, 2015). This situation caused the decentralization to go backward to more centralized power, in which the future of local government is paradoxical, that is, first, the state establishes the conditions in accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) and the 20-Year National Strategy (2017 - 2036) by setting budgets allocated to local governments to implement plans and laws. Since the fiscal year 2007, the local government organizations have been determined to have an increase in income, accounting for at least 25 percent of the government's income, and aimed to give the local government organizations a proportionate increase in income towards the net income of the government of not less than 35 percent. Second, the state aimed to use the local government organizations as a tool to respond to policies and development directions, such as the Eastern Economic Corridor (EEC), the Special economic zone, etc., which is a condition of local self-governing that will arise to meet the needs of the people and solve local problems effectively. In particular, under the Sustainable Development Goals into the community and the organizations local government (Localizing SDGs) and building development partnerships with local communities, this appears as a key driver of local SDGs. The organizations local government can adopt the Sustainable Development Goals to gain more power of administration for negotiation with the central government.

Therefore, nowadays, the mechanism that drives the local government organization and its people to take part in formulating their own policies or their future has returned to the implementation of several projects that the central government has ordered through the Ministry of Interior by using the subdistrict headman and village headman mechanism to taking over the role of local leaders such as the Pracharath project, the Thai Niyom Sustainable Project etc. This makes the decentralization that has been tried to take shape since the Constitution of the Kingdom of Thailand in 1997 and in 2007 back to a weak decentralization era and still unable to

step away from the bondage of government that is a centralized state of power, therefore, it is like walking backward clockwise. Even the local leaders themselves are subject to traditional relationships that follow central and regional directives rather than meet the needs of the people they represent locally. Local leaders therefore often serve the provincial governors and the district chief rather than serving the people. This leads oneself to becoming a second-class civil servant and build a patronage system to the next level.

Research Objectives

- 1.To explanation the power of local self – government under different circumstances.
- 2.To find out major challenges under the recent political situation.

Literature review

Several researchers studied the decentralization, such as Nakharin Mektrairat (2003) claimed that local administration should be, in the future, expanded in size and functions. And central administration and provincial administration should be smaller and only necessary departments locally. Moreover, local government should have spatial characteristics, subjecting to differences of social and culture conditions in each area. This is also in line with the finding of Charas Suwanmala (2013), which studied the phenomenon of “Hamilton Paradox” that is danger to fiscal system and destroy economic base and tax system. He disagreed with “One Policy Solve All Problems” and proposed that government should change decentralization policy to provincial self-government and develop economic and income base instead of the dependency from central administration.

Peerachat Dabpetch (2014) identified at least two impacts of the self-government province: to participated in making policy by people themselves, and to create the knowledge of decentralization to Thailand society.

Kisiel and Taebel (1994) conducted a study to investigate in a preliminary way the question of how these new local governments are operating. This study will focus on the mayor in Poland since mayors occupy pivotal positions, especially in relation to other governmental and community actors. The sample consisted of 29 participants who were mayors in the Krakow region of Poland during the last three months of 1991, more than dozen local governmental officials, and several from the city of Krakow. The research instrument used in this study were an intensive interview and a questionnaire for group-administered survey of mayors. The interview contained open-ended questions that was divided into two sections with the first asking for information about the mayors and their communities and the second asking them to rate the severity of problems in 11 different areas. As for the mayor’s relationship with the city council, the results revealed that almost half of the mayors reported either major or general problems with the committees, and only one-fifth indicate that they no problems with the committees. As for the mayor’s relationship with the governmental bureaucracy, the results

appeared that the most severe problems reported by the mayors relate to the bureaucracy, especially their ability to control the hiring process and to find competent employees. As for the mayor's relationship with the community, the results suggested that the new law rearranged the delivery of local services, and mayors rate this lack of understanding by citizens as their most important problem. Moreover, it is possible that citizen participation in and understanding of local government is of great importance, but there is some evidence to suggest that the lasting impact of communism was much greater than anticipated.

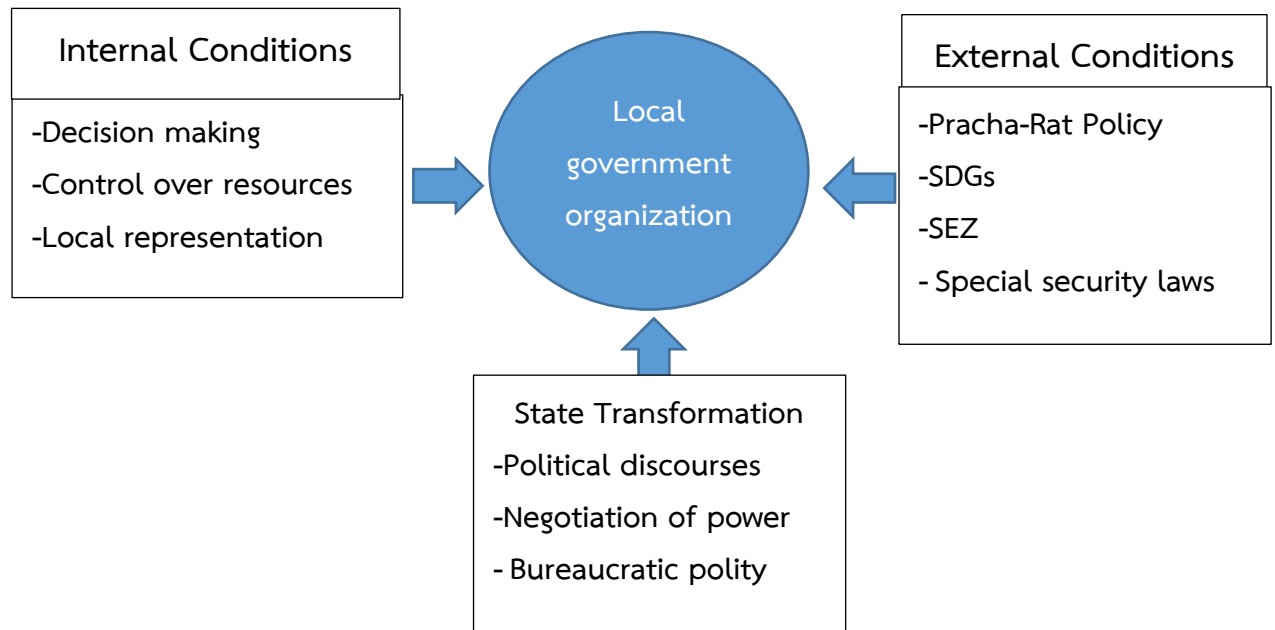


Figure 1: Conceptual Framework

Based on Figure 1, this article's primary conceptual framework posits that the achievement of self-governance by local governments is contingent upon the state's transition to a decentralized system. Consequently, the transformation of the State necessitates meticulous consideration of three fundamental elements: the construction of political discourse, the dynamics of power negotiation involving central, regional, and local entities, and the role played by bureaucratic polity. Furthermore, to comprehend the autonomy of diverse local government organizations within specific contexts, a comprehensive analysis incorporating internal and external factors becomes imperative. Internally, critical aspects entail decision-making authority, resource allocation mechanisms, and the representation of the populace. Externally, the factors encompass the implementation of the Pracha-Rat Policy, the pursuit of Sustainable Development Goals (SDGs), the establishment of Special Economic Development Zones, and the enactment of special security laws.

Research methodology

A qualitative research approach was employed, collecting data from three municipalities situated in distinct provinces: Pattani Town Municipality in Pattani Province, Mae Sot City

Municipality in Tak Province, and Khon Kaen City Municipality in Khon Kaen Province. The selection of these specific study sites was guided by their capacity to serve as representative illustrations of diverse practices employed by local governments in the exercise of their authorities across varied circumstances. Additionally, these sites were chosen to gain insights into the corresponding responses of the Thai government. Moreover, the selected study areas exemplify distinctive characteristics that hold significant academic relevance. These encompass the implementation of securitization efforts and special security laws, the designation of strategic border regions as special economic zones, and the mobilization of financial resources for large-scale infrastructure projects.

There were four methods of collecting data in the field as follows:

- 1) Collected and reviewed from secondary documents such as articles, research papers, journals, newspapers, theses, government documents, and related research studies.
- 2) In-depth interviews were conducted for 3 groups: executives of the Ministry of Interior (central), provincial governors. (provincial) and executives of local government organizations
- 3) Participatory observation during various events such as meetings dedicated to formulating local development plans, environmental campaigns aimed at eliminating wet waste, and brainstorming meetings focused on addressing pressing issues within the area.
- 4) Focus group discussion with residents and individuals who had prior experience collaborating with local leaders across all three study areas. The aim was to gather comprehensive information in three distinct domains, namely: (1) Local community conditions, (2) Satisfaction levels pertaining to the administration of local leaders, and (3) Attitudes towards the concept of self-government.

Research Results

Objective 1. When studying in each locality, it was found that there are many variations in terms of geography, resources, and culture; therefore, problems in each area are different. The “Self-government” concept is a concept that can respond to the diverse needs of the local areas in a targeted and efficient manner. The researcher is of the opinion that local self-government has fundamental qualifications as follows;

- 1) **The power to make decisions**, that is, the local government organization should be independent in making decisions related to local development planning, local direction of operation including setting public policies for the areas in which they are responsible for.
- 2) **The power to allocate resources**, that is, local government organization should be able to manage their own resources, including natural resources and the environment, local resources, and financial resources (budget administration ability).

3) The power to represent the people, that is, a local government organization has the capacity to represent people in the elected area to preserve their rights and interests. It is therefore necessary to respect the voices of the people. It is seen that since the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540 (1997) was adopted, the concept of self-government has been carried out until today. However, the continuity fluctuated according to the government that took over the country between 1997 to 2000, with a focus on self-government from 2002 to 2006 using a centralized administration model. After 2006 the local self-government concept was not pushed seriously due to political instability. During 2011 and 2014, the self-government concept was driven by networks and people in several provinces such as Chiang Mai, Phuket and Amnat Charoen, etc., but after the coup, the self-government concept was not promoted. It shows that the policies of the government of each era have a great influence on the path to the development of self-government. Therefore, it is a challenge for local capacity to self-govern that which way Thailand be able to manage themselves in this situation, reflecting on these three case studies in local government organization.

Pattani Town Municipality is a local government organization whose geography is located in the midst of problems and unrest in the Southern border provinces of Thailand. It found that, on decision-making level, in determining the direction of development of the area, economic and social matters, the self-government ability of Pattani Town Municipality has an administrative power, such as in fisheries, dropped rubber prices. Pattani Town Municipality has campaigned and organized tourism promotion activities monthly to boost the economy, generate income for the people in the community, etc., On the other hand, if it is a matter of security and order, the decision on such matters are subjected to the approval of the Internal Security Operations Command (ISOC), Region 4 e.g. the Sub-district Peace Council by the Provincial ISOC holds a meeting monthly and the city protection volunteer project, etc. Regarding the resource allocation, such as budget management by the study from the taxation, local leaders said, *“There is very little taxation in the Southern border provinces compared to municipalities in other areas, because investors do not dare to buy land to do business. It is a challenge that municipalities have to look after a large population like other municipalities, but the revenue from the collection is very little. What extra budget or activities can be provided in order to be independent in exercising budget for the development of the area? Therefore, there must be a tourism promotion activity in line with local multiculturalism.”* The representation of the people in the local leader level, activities were organized i.e. “Morning tea, municipalities meet people” in the community monthly to be in the area and to listen to problems and urgently resolve them. Among the community leaders, the Line application is used for receiving the reports of problems of the people in the community in order to notify the municipality to resolve the problem quickly. This reduces the process instead of writing a request form that must be submitted by the chain of command.

Mae Sot City Municipality is a special economic zone and area next to the border checkpoint as a permanent border crossing point connecting to Myawaddy City, Myanmar. Mae Sot border transportation is the gateway of Thailand that connects to India and China. It was found that the self-governing power of Mae Sot City Municipality, in the decision-making aspect, there are several development projects have been initiated in the area due to the needs and distress of the people e.g. the solid waste management and small power generation project; using community waste as fuel through the cooperation with various local government organization; the mass rapid transit project, etc. In the resource allocation aspect, the budget from local revenue and government allocated budget for Mae Sot City Municipality together support in the building structure in the area. In the people's representation aspect, the local leaders organized an activity named “municipality meets people” in the community area to listen to the needs and problems of the people in order to urgently resolve them including offering some electrical appliance repair service and consultation service of any questions relating to municipalities.

Khon Kaen City Municipality is a smart city development area based on opportunities from the Pracharath policy. It was found that the self-government ability of Khon Kaen City Municipality in the area of Decision-making there are some developing projects in areas such as light rail projects. Regarding resource allocation, Khon Kaen City Municipality has created a four alliance, which is a management of human resource, academic and budget elements to jointly develop the local area. For the representation of the people, the local leaders in community areas listen to the needs and problems of the people for urgent solutions. For the community leader level, there is a system named “Tor Lek” and “Tor Yai”, indicating small municipalities in the large municipalities. Part of the municipality listens to the community's problems and urges them to resolve. If they are not possible to resolve, they will refer the issue to the municipality to take an action.

Pattani	Mae Sot	Khon Kaen
a. Aspiration for safety and the unspoken (except for the Greater Pattani autonomy model- Pattani Mahanakorn) b. History of violence and state securitization c. SBPAC-southern border provinces administrative center (the Avatar) d. INSOC-internal security operation center regulates	a. Aspiration for special local government (similar to Pattaya) b. Strategic location c. Central government investment plan (the Avatar-incarnation of the central government) d. Regional apparatus and central government ownership (policy board)	a. Aspiration for a smart city b. History of non-state driving force (private, CSO, Univ, Municipality) c. Infrastructure project exceeding the normal budget d. Seeking greater channel for fund mobilization (can local gov)

Pattani	Mae Sot	Khon Kaen
distribution of resources, and social activism e. Emerging civil society but lack unity f. Economic boost project (Halal industry) not in progress (cannot supersede state securitization) g. Unclear visibility in peace process	e. Mutual exploitation between the local and the center f. Trading off SEZ with local sacrifice g. Special authority exercised: by article 44 for city planning, increase of budget for infrastructure project but the local authority not expand	i. Testing the rule of municipality network ii. Pracha-Rat channel (the Avatar-incarnation of central government) iii. Joint venture local company (relative local autonomy) e. Exercise bargaining power

Table 1: Local Government Features under different circumstances

Pattani Town Municipality represents the aspiration for safety and the unspoken. Many of you may know that history of violence and state securitization and southern border provinces administrative centre is an incarnation of the central government.

In contrast, Mae Sot City Municipality represents the aspiration for special local government, strategic location has Trilateral Highway Project ((India-Myanmar-Thailand) and central government investment plan. Looking at Khon Kaen City Municipality, it represents the aspiration for a smart city, history of non-state driving force cooperate with private, CSO, university, municipality and infrastructure project exceeding the normal budget.

It could be said that Pattani Town Municipality is controlled by internal security operation center regulates distribution of resources and social activism, remark for emerging civil society but lack unity and economic boost project (Halal industry) not in progress (cannot supersede state securitization), and unclear visibility in peace process which is create peace spaces among of children and youth.

While Mae Sot City Municipality has regional apparatus and central government ownership (policy board), mutual exploitation between the local and the center, trading off SEZ with local sacrifice and the special authority is exercised by article 44 for city planning including increase of budget for infrastructure project but the local authority not expand.

Looking back to the Northeast region, Khon Kaen City Municipality has seeking greater channel for fund mobilization; testing the rule of municipality network, Pracha-Rat channel that is the Avatar-incarnation of central government, joint venture local company. Thus, Khon Kaen City Municipality is the best example exercise bargaining power in local self-government.

In short, an economic interest drives a more dynamic relationship between central and local government seen in both Mae Sot and Khon Kaen. So, there are rooms for maneuvering resources from both sides. In any case, the central government is still present as the avatar in the local governance structure. This can be either positive or negative effect on self-government quality resting on the how the local sees any opportunity.

Objective 2. The sustainable human and social development is an important goal both at the national and local levels according to the Sustainable Development Goals (SDGs). This is a participation that included people in the development process. The sustainable development process must provide opportunities for all stakeholders to joined together to discuss and debate equally. The development issues must not be dominated by higher power and capital than other stakeholders. Therefore, in driving SDGs at the local level, having "information" leads to questioning and debate. Because the data and data analysis are the base for measuring and indicating that who is left behind, how much, and where. The provincial integrated data will make strategic decisions more based on local facts (Institute of Peace Studies Prince of Songkla University, 2019).



Figure 2: Localization of SDGs and the implications of self-government

Figure 2 provides a visual representation of the opportunities and constraints associated with the localization of Sustainable Development Goals (SDGs) and the implications arising from the implementation of self-government. The analysis revealed that Khon Kaen City Municipality exhibited a greater number of opportunities in terms of localizing SDGs and embracing self-government compared to Mae Sot City Municipality and Pattani Town Municipality. However, it was observed that the localization efforts in Mae Sot City Municipality and Pattani Town Municipality were characterized by a blend of both opportunities and constraints. Consequently, the transition towards the implementation of SDGs holds the potential to effectively address local challenges while concurrently aligning with the principles of local self-government.

Discussions

What are the challenges that hinder the attainment of greater self-governance? The potential for enhanced self-governance could have been realized under a democratic governance framework, as evidenced in Scenario 1, where there exists an opportunity for political and social movements to advocate for the enactment of legislation supporting provincial self-government. However, in Scenario 2, the reality differs significantly due to the entrenched bureaucratic polity. The narratives from the three distinct municipality areas highlight the influence of unique circumstances, such as the presence of a special economic zone and the implementation of large-scale local infrastructure projects. These circumstances may present opportunities for resource negotiation and shared decision-making. Conversely, areas subject to securitization face reduced opportunities for self-governance. These findings underscore the complex interplay between contextual factors and the prospects for achieving greater self-governance. Democratic governance scenarios provide a more favorable environment for advocating for self-government, whereas the persistence of bureaucratic polity poses challenges.

Nevertheless, it is important to note that the avatar of the central government is still evident in all cases, albeit in different forms. However, local governments have the potential to exercise greater power, particularly in resource mobilization, if there is alignment and reconciliation of interests with the central government. The special status granted to local governments appears to be contingent upon the presence of an avatar representing the central government and the exchange of resources between the two levels of governance. In this context, local actors, including non-state actors and municipal entities, play a crucial role in enhancing the possibility of achieving greater self-governance. However, it should be acknowledged that not all areas are able to find a common ground or successfully navigate these dynamics.

In addition, this study also investigated the conditions resulting from the localization of the Sustainable Development Goals (SDGs) policy. The localization process presents both opportunities and constraints, particularly when it comes to reliance on external technical assistance. Nevertheless, there is an anticipation that the pursuit of these goals may gradually transform the hierarchical relationship between different levels of governance into a more equitable partnership, although the extent and nature of this transformation are yet to be observed and understood.

This research endeavors to generate a locally appropriate model of self-government that effectively addresses the various local issues that may arise, thereby yielding anticipated benefits.

Conclusion

The findings of the study indicate that Khon Kaen City Municipality demonstrates a higher potential for local self-government compared to Mae Sot City Municipality and Pattani Town Municipality. Khon Kaen City Municipality showcases proactive decision-making processes that exhibit a strong sense of initiative and ownership. Additionally, the municipality exhibits a greater

degree of control over resources, enabling effective management of public funds mobilization. Moreover, Khon Kaen City Municipality demonstrates a notable capacity to represent non-state actors, thereby enhancing local representation within the governance framework. The localization of Sustainable Development Goals (SDGs) and its implications for self-government present both opportunities and constraints. Khon Kaen City Municipality offers more opportunities for SDG localization and self-government, while Mae Sot City Municipality and Pattani Town Municipality face a mixed scenario with both opportunities and constraints in their respective SDG localization and implications for self-government. Embracing the transition towards SDG implementation holds promise for addressing local challenges and aligning with the principles of local self-government.

Policy recommendations

The prospects for sustained growth and advancement of self-governance within Thai local governments are deemed significant, underpinned by the current trajectory of democracy and the increasing influence of the liberal mass power movement. These factors are anticipated to gather further momentum in the foreseeable future, thereby augmenting the potential for ongoing progress and development in the realm of local self-governance. Considering these observations, the following policy recommendations are put forth:

- 1) Small-scale local government organizations should consider merging or consolidating to form larger entities, thereby enhancing their potential in terms of budgetary allocation, resource availability, and personnel capacity. This strategic approach enables the pooling of resources and expertise, fostering greater efficiency and effectiveness in delivering services and fulfilling local governance responsibilities.

- 2) Encourage and foster active citizen engagement in decision-making processes, while simultaneously fostering the principles of local democracy. Establish open forums for public hearings and referendums as essential mechanisms to facilitate citizen engagement. These platforms serve to oversee and incentivize local development aligned with the aspirations of the collective voice.

- 3) Facilitate the establishment of specialized forms of local government organizations to effectively address complex and multifaceted problems. In specific contexts, such as the southern border provinces with their significant influence from martial and security laws, the establishment of a Special Administrative Region (SAR) could be a viable solution. Furthermore, it is important to acknowledge that various alternative models of local government exist, which can be aligned with the specific characteristics of diverse areas and cities. For instance, the establishment of autonomous provinces, featuring the direct election of a governor. This model is typically implemented in provinces that have demonstrated preparedness to assume greater autonomy from the central government and exercise local self-governance more independently.

4) Restructuring the Department of Local Administration to assume a role of supporting academic matters, as well as revising legislation pertaining to local responsibilities. This shift aims to transform the department from a centralized authority exercising command and control over local entities into an institution that provides assistance, guidance, and supervision to promote effective governance at the local level.

Ultimately, the extent of progress achievable by Thai local government remains an open question. It presents opportunities that closely parallel those observed in other developed nations. However, the outcome will be contingent on whether local government can transcend the dominance of bureaucratic state structures and the influence of politicians. The power of the people and their democratic agency will ultimately determine the trajectory of Thai local government and its ability to achieve meaningful advancements in governance and self-governance.

Acknowledgement

The authors acknowledge financial support from Thailand Research Fund through Royal Golden Jubilee Ph.D Program (Grant No. PHD/0043/2561) and Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

References

- Binji, A., Homan, A., & Isma L, S. (2015). *Patani ... history and politics in the Malay world*. Songkhla: Islamic culture in the south.
- Buntham, K. (2020). *New city, China capital Mae Sot - Myawaddy Who gains - who loses*. Retrieved June 6, 2021, from <https://news.thaipbs.or.th/content/288249>
- Dabpetch, P. (2014). *The Process of Decentralization to the Local Government : A Case Study of Self-Governing Province Movement*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Department of Provincial Administration. (2020). *Provincial population of the year 2020*. Retrieved May 11, 2021, from https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/file/63/stat_c63.xlsx
- Institute of Peace Studies Prince of Songkla University. (2019). *Peace Studies and the Sustainable Development Goals*. Songkhla: Fo-Bar C.
- Intercultural Foundation Information Center. Impact of the Special Economic Zone, Tak Province: Some echoes of the destiny unseen destiny. *Newsletter of the Promotion of the Strengthening of the People's Sector on Land and Forest Rights*, Special Issue 3 (March - May 2016): 3-4.
- Internet Law Reform Dialogue (iLaw) (2015). *Report on the Exercise of Power under Section 44 of the Interim Constitution of Thailand*. Retrieved March 8, 2020, from <https://ilaw.or.th/node/3938>

- Isan Biz. (2016). *Show your strength to establish Pracharath Rak Unity Company*, Khon Kaen. Retrieved January 11, 2022, from <https://www.esanbiz.com/2561>
- Kamlungphaat, C. (2018). *Dynamic and Adjustment of the Thai Government: A Case Study of Comparative Government in Sarit and NCPO State Government*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- King Prajadhipok's Institute. (2014). *King Prajadhipok Gold Award 2014*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Kisiel, W., Taebel, D. (1994). *Local Government in an Emerging Democracy : Problems of Polish Mayors*. State and Local Government Review, 26 (1), 54-62.
- Mektrairat, N. (2009). *Report on Development of Decentralization in Thailand* (Research Report). Bangkok : United Nations Development Program.
- Pattani Provincial Office. (2020). *Briefing of Pattani Province for the year 2020*. Pattani: Office Pattani Province
- Pongsawat, P. (2016). *Pracharath*. Retrieved March 9, 2021, from https://www.matichon.co.th/columnists/news_87359
- Shleifer, A. (1977). *Government in transition*. European Economic Review 41.
- Suwanmala, C., Weist, D. (2009). *"Thailand's Decentralization: Progress and Prospects,"* in *Decentralization Policies in Asian Development*, Shinichi Ichimura, Roy Bahi, editors. Singapore: World Scientific Publishing.



QUALITY OF LIFE OF GOVERNMENT AND ENTERPRISE EMPLOYEES IN NANNING CITY UNDER THE NEW PENSION SCHEME OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Jianwen Li and Jaturong Boonyarattanasoontorn

Huachiew Chalermprakiet University

E-mail : 814575164@qq.

Received 25 April 2022 ; **Revised** 21 June 2022; **Accepted** 3 June 2023.



Abstract

China has the largest population in the world, with over 1,439 million in 2020. The population average growth rate is 5.63‰ during 2000-2016. China has become aging country, the population of the elderly (60 or older) in China is about 128 million, or one in every 10 people. It is estimated that China could have up to 400 million people over 60 years of age by the year 2050. With the rapid development of China's socialist market economy, the gap government department/institutions and enterprises become more and more obviously, which strongly affected the social fairness and justice, social contradictions continue to intensify. This system has played a significant role in protection the lives of retirees and stabling cadres. This paper is part of the research on "the new pension scheme and its impacts on the quality of life: a comparative analysis of government and enterprise employees in Nanning City, the People's Republic of China."

The research objectives include to study the existing social security system and its new pension scheme for government and enterprise employees, and to inquire the suggestions for improving the new pension scheme for a better quality of life of government and enterprise employees. The paper focuses on the in-depth interviews with three policy directors from the Department of Human Resources and Social Security of the Guangxi Zhuang Autonomous Region and two people from different sub-bureaus, as well as three directors of the salary sector from different enterprises in Nanning city, including six case studies. The findings show that China's new pension system provides the most comprehensive coverage to Chinese retirees in Nanning. But in some dimensions, such as health, all the retirees are concerned about their health. Both retired from government and business had few social activities and little support from their families in terms of social relationships. All cases believe that they still have lots of control over the important things in life. Sometimes their pension restricts their life or hobby. In terms of financial situation, government retirees are more satisfied than private enterprise retirees.

Keywords : Nanning city's elderly quality of life, The new pension scheme of the People's Republic of China

Introduction

Quality of life is an individual's perception of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, values, and concerns incorporating physical health, psychological state, level of independence, social relations, personal beliefs, and their relationship to salient features of the environment. Quality of life refers to a subjective evaluation which is embedded in a cultural, social, and environmental context. No one disputes that quality of life is essential to human beings.

According to the latest data provided by the National Bureau of Statistics of China in January 2022, the Chinese population amounted to around 1.41 billion people in 2021 (Statista, 2022). China has become an aging country. The population of the elderly (60 or older) in China is about 128 million, or one in every 10 people. It is estimated that China could have up to 400 million people over 60 years of age by the year 2050 (Xin Dingding, 2010). The rapid aging process is not only dramatically impacting on government finances but also putting huge pressure on how to take care of them so they can have a quality of life.

China has a pension system, which plays a critical part in the social security system. Due to complex historical reasons, China's government departments and enterprises have two different types of pension systems. State Council Document No.26 of July 1997 defined a pension policy requiring all state-owned enterprise (SOE) employees to make contributions of up to 8% of their basic wages, along with employer contributions of 20% of the enterprise's pre-tax wage bill. Under this document, the SOE pension system combining social pooling with individual accounts was instituted by 2000. Funds are pooled at the province level. The basic pension system of SOE consists of two parts: a pay-as-you-go (PAYG) component and a mandatory individual account, managed by a government entity. Document No. 42 of 2000 requires the segregation of the management of individual accounts from the administration of the social pooling funds. This policy, however, did not apply to employees of the government, institutions, or non-SOEs such as private and joint-venture businesses.

Another pension system is only for workers from government departments and institutions. Individuals working in government departments or institutions pay nothing for the pension system, but after retirement, their pensions are much higher than those of other retirees in enterprises where individuals and enterprises both need to make contributions of up to 8% of their basic wages, along with employer contributions of 20% of the enterprise's pre-tax wage bill. As a result, the enterprise can be seen as the main provider of social security. Some achievements have been made since these two different types of pension systems were implemented. However, more problems are urged to be solved. One of the biggest is how to integrate the SOE and the government's two different types of pension systems.

There were a lot of critics from many scholars making pension problems were lack of relevant laws and regulations, the provisions of the pension insurance rate and the proportion of individual accounts are different, the root causes of institutions and institutions are not the

replacement rate is too high, and the old pension system was not perfect and fragmented. Not only did part of the institutions and enterprises implement inconsistent systems, but even part of the joint-stock enterprises and private enterprises did not implement the pension insurance system.

Eventually, in 2015, the Public Employee Pension System (PEP) merged into the Basic Old Age Insurance System (BOAI), and as a result, BOAI became a uniform program for all employees in urban sectors.

Currently, the pension system in China has two elements: one is the individual account, which is directly linked to one's contribution, and the other is the social pooling fund, which differs from various pension projects. A pensioner might find it's difficult or even impossible to transfer his or her own parts of social pooling from one project to another. This becomes a big obstacle for labor force movements.

Nanning is the capital city of the Guangxi Zhuang Autonomous Region, located in the South China Sea. Guangxi is the only coastal autonomous region in southern China. As of the end of 2016, the region's resident population of 48.38 million people was under the jurisdiction of 14 prefecture-level cities. The number of employees on duty was reported at 783,749 people in 2020.

Concepts and theories of quality of life of aging in international level.

1. There are 8 stages in the life of human beings as Erikson mentioned, which is a comprehensive psychoanalytic theory that identifies a series of eight stages, in which a healthy developing individual should pass through from infancy to late adulthood. For the retirees, they experience in the last stage, which is Wisdom stage: ego integrity vs. despair (maturity, 65-death). In the stage, the retirees would like to ask themselves the question: Is it okay to have been me? When they look back on their lives and accomplishments, they have a better quality of life if they have achieved their goals and lead a successful life, if they did not accomplish their life goals, they become dissatisfied with life and develop despair, often leading to a sense of depression and hopelessness.

2. There are 3 major psychosocial theories that describe how people develop in old age and are defined as a focus on social and psychological aspects leading to successful aging, which are the disengagement theory, the activity theory, and the continuity theory.

The disengagement theory of aging states that "aging is an inevitable, mutual withdrawal or disengagement, resulting in decreased interaction between the aging person and others in the social system he belongs to", which was developed by Elaine Cumming and Warren Earl Henry in their 1961 book "Growing Old." Subsequently, the theory has been largely debunked. The disengagement theory of aging claims that it is natural and acceptable for older adults to withdraw from society and personal relationships as they age. The theory further suggests that society responds to the elder's disengagement with a sort of mutual recognition that the elder

will soon pass and society must prepare to function in their absence. As such, the theory argues that it is natural and acceptable for older adults to withdraw from society.

The activity theory of aging was developed by Robert J. Havighurst as a response to the disengagement theory of aging, which proposes that older adults are happiest when they stay active and maintain social interactions. These activities, especially when meaningful, help the elderly to replace lost life roles after retirement and, therefore, resist the social pressures that limit an older person's world. The theory assumes a positive relationship between activity and life satisfaction. Activity theory reflects the functionalist perspective that the equilibrium that an individual develops in middle age should be maintained in later years. The theory predicts that older adults that face role loss will substitute former roles with other alternatives.

The continuity theory of normal aging states that older adults will usually maintain the same activities, behaviors, personality traits, and relationships as they did in their earlier years of life. The theory considers the internal structures and external structures of continuity to describe how people adapt to their circumstances and set their goals. The internal structure of an individual – for instance, an individual's personality traits – remains relatively constant throughout a person's lifetime. Other internal aspects such as beliefs can remain relatively constant as well, though are also subject to change. This internal structure facilitates future decision-making by providing the individual with a strong internal foundation of the past. The external structure of an individual consists of relationships and social roles, and it supports the maintenance of a stable self-concept and lifestyle. The theory is criticized for including a distinction between normal and pathological aging that does not take into account older adults with chronic diseases. The theory is also criticized for not considering the influence of social institutions on the aging of individuals.

3. Quality of life means that the issues on quality of life are discussed widely in different scientific fields. In sociology, quality of life is understood as subjective understanding of well-being considering individual needs and understanding. In economics it is the standard of living, in medicine it is ratio of health and illness with the factors influencing healthy lifestyle. Health factor is often given a priority in quality of life though the quality-of-life concept must be understood more widely.

4. The term quality of life is understood in many ways. There is no universally accepted definition of quality of life. Usually, it is referred to the definition of World health organization introduced in 1995. Quality of life is an individual's perception of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, values and concerns incorporating physical health, psychological state, level of independence, social relations, personal beliefs and their relationship to salient features of the environment quality of life refers to a subjective evaluation which is embedded in a cultural, social and environmental context (World Health Organization Quality of Life WHOQOL Group, 1995).

5. Based on academic research, the following 8 dimensions have been defined as an overarching framework for the measurement of well-being. Ideally, they should be considered simultaneously, because of potential trade-offs between them (Quality of life indicators-measuring quality of life): (1) life overall, (2) health, (3) social relationships, (4) family, (5) freedom of life, (6) neighborhood, (7) financial situation, and (8) psychological.

This research is intended to prove whether there are any differences between government and enterprise-researched employees in the quality of life. If an important role of the pension system is income redistribution, it is through the adjustment of the income of different groups to provide the basic needs for the elderly living in poverty that we achieve social fairness and justice. At present, employees from enterprises and government departments/institutions have totally different pension schemes in the payment methods and treatment standards, so that their pensions are deeply unfair. The reform of the pension system is of great practical significance to the fair treatment of every employee and reducing the gap.

Research objectives

1) To study the impact of the new pension scheme on the quality of life for government and enterprise employees.

2) To inquire about the suggestions for improving the new pension scheme for a better quality of life for government and enterprise employees in Nanning.

The scope of the study

1) Scope of content: This research will focus on China's reform of the pension system and its impacts on the quality of life comparing government and enterprise retirees.

2) This research will focus on Nanning city, Guangxi province, the People's Republic of China.

Research Methodology

The in-depth interview was used in this study to obtain intensive perspectives from key informants, including directors and staff from the government and enterprise, on the content of the new pension scheme, the problem of the former pension scheme, the difference in payment contributed by government and enterprise employees to the pension scheme, the difference in benefit received by government and enterprise employees from the pension scheme, and the satisfaction level in the pension scheme.

Six key informants were interviewed in their office for approximately two hours each using Mandarin Chinese. The in-depth interview was conducted on June 2018. Based on ethical principles, the author will use an alias for all interviewees.

An in-depth interview is used to interview the key informants with the government informants and enterprises. There are seven zones in Nanning city, which have seven sub-

bureaus reporting the pension information to the Department of Human Resources and Social Security of Guangxi Zhuang Autonomous Region. The department is the apex of the social security department and has authority over the Guangxi Province pension scheme. Key-informants interviewed include three policy directors, one person from the Department of Human Resources and Social Security of Guangxi Zhuang Autonomous Region and two people from different sub-bureaus.

For the enterprise key informant, three key-informants who work in Nanning city and are currently working in large enterprises with more than 2000 employees and three directors of salary sectors from different enterprises are interviewed. The aim is to explore their attitudes relating to the reform of social pensions and the new pension scheme.

After the in-depth interview, six case studies were conducted for retired people, of which three cases were in the government and three cases in enterprises. The aim of this method is to acquire an integral perspective of the new pension scheme. Moreover, the case study method offered a good opportunity to research the impacts of the new pension scheme on quality of life.

Ethical considerations

The researcher received the certificate of research ethic from Huachiew Chalermprakiet University on February 6, 2018. Before collecting data, I introduced myself and informed all key informants/cases study of my current status. I explained the research objectives and asked for their voluntary participation to answer the questions. They are informed that their answer will be kept in strictest confidence, as well as the name of their current and/or past organizations. If they are uncomfortable with the interview, they can stop it at any time. In the case of an in-depth interview, I asked for permission to record the conversation. If they are uncomfortable with the record, please let me know, and I will turn the recorder off. If these conditions are accepted, I will start to collect the data.

Research Results

Based on the information from 6 key-informant in-depth interviews, it can be synthesized as follows:

Government employees understand the new pension scheme well. They believe that the country has built a fair, unified, and standardized pension system for all retired people since 2015. The new pension scheme, together with other social assistance and benefits, will better safeguard seniors' basic lives. They have high expectations for the new policy. They all agree that the new pension scheme will ultimately benefit more people than the old one. However, because there is no previous experience to fall back on, the new pension scheme needs more time to operate and then adjust gradually. "The new pension scheme, in my opinion, will benefit more people than the old one, but the government must consider how to make the majority

of people understand the value of the new pension scheme as soon as possible". Key informant 1: Mr. Leo (alias)

Enterprise employees are understanding the new pension scheme within the limit. They are acquainted with the former pension scheme that covers almost the entire Chinese population, and the retired people are able to receive the pension as long as employees contribute to the pension system for at least 15 years. However, they do not have many channels to explore the new pension scheme and it is difficult to find a formal version of the new pension scheme through the internet as a result of some misunderstanding. They believe that the new pension scheme will change their lives in a good way. Although there were two different pension systems in the past, they are not much different now. Since 2015, all employees have needed to contribute to the pension system. They believe in the motherland. Everyone can feel the quality of life every year is better than that of last year. Therefore, the implementation of the new pension scheme will affect their lives in a good way. They are looking forward to the differentiation narrowing in the near future. *"The employees of enterprise are happy to see the reform and expect it to improve their lives after retirement." Government employees recognize the advantages and benefits of the new pension scheme earlier than others, and they are also optimistic about the pension reform.*" Key-informant 2: Mrs. Yun (alias)

Government employees have not shown plenty of anxiety about retirement life. They argue that government employees have lower salaries in the whole employment life than private employees, whereas private employees have saved numerous amounts of money in their employment as higher salaries or invested in some way to maintain their wealth in order to satisfy demand for a retired life. Therefore, it is fair that government employees should receive a higher pension than private sector employees, as it is hard for people working in the government to save money in employment. Mrs. Hong mentioned that the country has built a fair, unified, and standardized pension system for all retired people since 2015. The new pension scheme, together with other social assistance and benefits, will better safeguard seniors' basic lives. However, some people do not understand the new policies very clearly. She said that there have been 2 different pension systems in the past, in which employees in government were not asked to contribute to the pension system, but others did. Right now, we have only one pension system, rather than two. As a result, all employees need to contribute to the pension system now according to the percentage of their salary. Mrs. Hong stated that the elderly must save for themselves as well as contribute to the pension system before retiring. She mentioned that, according to a new rule announced by the Ministry of Human Resources and Social Security and the Ministry of Finance, a unified pension system ensures that every employee will have the opportunity to receive pensions after they pay relevant monthly contributions for 15 years. Employees in enterprises are able to look forward to more benefits from the new pension scheme soon. Government employees understand very well that the purpose of the new pension scheme is to benefit all people. Therefore, they do not have more

questions than others. She said that: *"The pensions for both government and private employees will be almost the same in the future." As a result, employees in businesses are more likely than government employees to see rapid growth in pensions in the near future."*

Key-informant 3: Mrs. Hong (alias)

The social security system covers almost the entire Chinese population, and people's quality of life is ensured with an improved pension system, as long as people contribute to the pension system for 15 years. In the past, there were 2 different pension systems. As a result, employees of enterprises receive a very small pension compared to the government's employees. The quality of life of employees in enterprises has been rapidly declining.

In terms of contributions to the pension system, things are not much different now. However, he said that the government's employees did not need to contribute to the pension system before in 2015, whereas enterprises' employees have contributed to the pension system year by year. For the sake of keeping a satisfactory life after retirement, the critical factor for enterprise employees is to depend on our saving, but most of the government's employees may not worry about the issue too much. He also mentioned that we understand that we will obtain a lower pension after retiring than government employees. Therefore, we must deposit as much as possible or invest in a way to keep the wealth in order to resolve some unexpected incident after retiring. However, government employees may not face many difficulties. *"In years, government employees receive more pension than enterprise employees, while enterprise employees must consider more in terms of retired life while working."* Key-informant 4: Mr. Wang (alias)

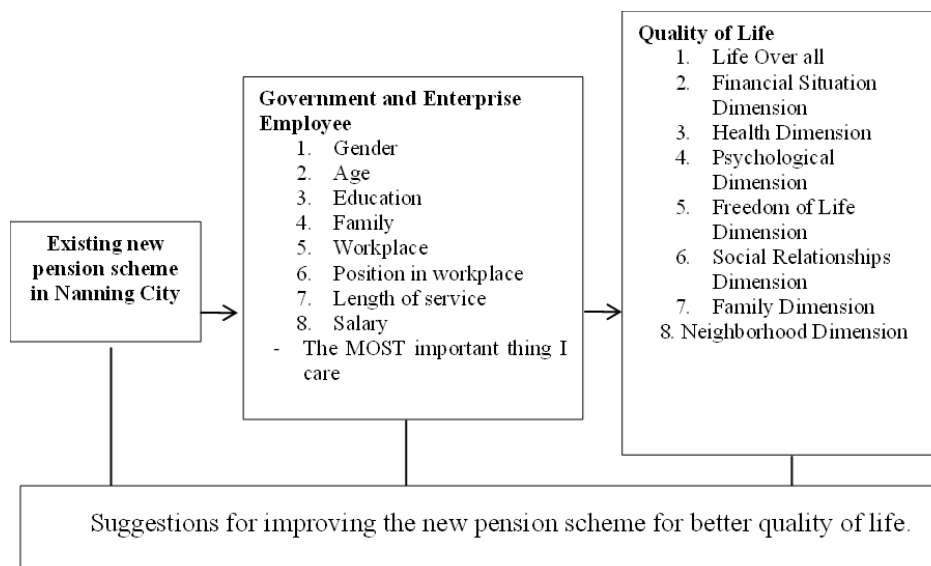
Mrs. Fang (alias) mentioned that the new pension scheme is to unify the two different pension systems created in the past, which means employees of government will contribute to pension system from in 2015. The former pension scheme is not quite fair to the employees who work in the enterprise. Now it is the same to payment contributed by government and enterprise employees to pension scheme. All of employees need to contribute to pension system. She also said that *"Although employees in government will receive more pension than working in enterprise during the former pension system, we look forward to the gap narrow now"*. Key-informant 5: Mrs. Fang (alias)

She said that the employees of enterprises prefer to save so as to have enough money to maintain a satisfactory life, whereas government employees may not have many problems. Regarding the different feelings of government and enterprise employees from the pension scheme, most enterprise employees have little knowledge of the new pension scheme. The main reason for this is that the new pension scheme was just issued two years ago, and substantial rules and regulations are still being revised. Therefore, people are having difficulty finding out a formal version of the new pension scheme through the internet.

Meanwhile, a key-informant from enterprise had an interesting comment that pension after retirement based on education background would not be fair. According to his experience,

he thinks that the trouble, such as the health problem in old age, happens to everyone with no relevant education background. *“Sometimes, we have the question of why people receive pensions depending on their educational background. We begin working at a younger age with a lower education background, so we must accept a lower pension than those with a higher education background, but many issues, such as the health problem in older people, affect everyone regardless of education level.”* Key-informant 6: Mr. Zhou (alias)

According to overall findings, it can be synthesized as the following diagram.



In the research, the in-depth interview was adopted to gain intensive perspectives, of key informants include directors and staffs from the government and enterprise, about the content of new pension scheme, the problem of the former pension scheme, the difference of payment contributed by government and enterprise employees to pension scheme, the difference of benefit of government and enterprise employees from pension scheme, the satisfaction degree in life, as well as the difference feeling of government and enterprise employees from pension scheme.

According to key-informants, China had two different types of pension system, joint-venture enterprises, and the pension for the worker from government department. The individuals working in government department pay nothing for the pension system, but after retirement, their pension is much higher than other retirees in the enterprises where individual and enterprises both need to make contributions of up to 8% of their basic wages, along with employer contributions of 20% of the enterprise's pre-tax wage bill. As a result, the enterprise is the main provider of social security. Chines government reformed the original pension system by merging two different types of pension insurance system of government department/institutions and enterprises was conducted by China government in 2015. The goal of this reformation is to unify the different pension systems which means nearly 40 million workers within government/institutions starting to make contributions to pension system as the

employees in enterprises. It promotes fair pension treatment, the optimal allocation of talent and social stability. Everyone must make contributions to pension system which promote the China's pension system in a fair way.

In this research, the case study was adopted to acquire an intensive perspective of the 8 dimensions of quality of life. Six case studies were interviewed by using the Mandarin Chinese language for approximately 2 hours to 3 hours per one. Six case studies can be summarized based on the 8 quality of life dimensions as follows:

1. Overall, all the retirees from government are satisfied with their overall life, while there are differences in satisfaction with the lives of retirees from enterprise. The 1st case satisfies life overall, while the 2nd case is not so satisfied but trying to take it easy with any problem, and the 3rd case is not satisfied with life overall. The reason behind differences in satisfaction among the retirees from enterprises is that they get a lower pension than the retirees from the government, which results in the satisfaction rate. The 1st and 2nd cases have more adaptive skills than the 3rd case, which has more responsibility for the study expenses of their kid, so he would worry about the higher expenses. This factor would influence less satisfaction compared to the 1st and 2nd cases.

2. Health: All the retirees from government are concerned about their health and want to take care of the health issues, while 3 cases of retirees from enterprise are concerned about health, but some of them did not take any action for some reasons. Although all of them agree on the importance of health, some retirees from enterprises did not take any action because they get a lower pension, so making money will more appeal to retirees from enterprises.

3. In terms of social relationship satisfaction, government retirees differ. The first case did not participate in many social activities and preferred to spend his time with family; the second case continued to socialize with same-generation friends; and the third case participates in some social activities but spends the majority of his time with his grandson. While the first case of a retiree from an enterprise had few social activities, the second case liked to meet new friends.

4. Retirees from the government enjoy staying with family members. However, enterprise retirees prefer to meet new friends. Maybe they have many friends, or sometimes it is an escape from reality. One case of a retiree from the government likes to mention kids quite often, and two cases have good relationships within their family, and they usually talk about family members. While one case of a retired business owner receives support from his son and enjoys family time, the other two cases do not receive any support from family but are acceptable with a calm mind. Retirees from the government have mentioned less family support and more concern for family members. Enterprises' retirees hope that they can get support from family, but they do not have and do not talk too much.

5. In terms of freedom and life control, government retirees differ. The first case spent more time travelling; the second case spent more time dancing with friends; and the third case spent more time with family. Government retirees prefer traveling or going outside and seem

not to worry about their kids' jobs or studying too much. While two cases of retirees from enterprises spend more time on family and one case spends more time on meeting friends. All of these people believe that they still have lots of control over the important things in life, but sometimes their pension restricts their life or hobby.

6. Neighborhood and environment: Two cases of retiree from government play more attention on neighborhood and environment, but one case does not care too much. While three cases of retiree from enterprise play more attention on neighborhood and environment. All of enterprise's retirees point out that neighborhood and environment are very important, it is probably for this reason that their live in commercial housing district, however, most of government's retirees live in the same district where government agency-built housing and then sale only to government staffs.

7. One case of a retiree from the government was very satisfied with his retired life, and two cases met the basic needs of his retired life. While the financial circumstances of enterprise retirees vary, the first case does not worry about life too much, the second case has a hard life, and the third case has peace of mind. The satisfaction of government retirees is higher than that of enterprise retirees. It is most likely that the government pension is more than that of enterprises.

8. Two cases of retirees from the government and two cases of retirees from enterprise didn't care about psychological and spiritual achievement, while one case of a retiree from the government and one case of a retiree from enterprise had achieved psychological and spiritual achievement.

Discussion

The findings show that China's new pension system provides the most comprehensive coverage to Chinese retirees in Nanning. But in some dimensions, such as health, all the retirees are concerned about their health. Both retired from government and business had few social activities and little support from their families in terms of social relationships. All cases believe that they still have lots of control over the important things in life. Sometimes their pension restricts their life or hobby. In terms of financial situation, government retirees are more satisfied than private enterprise retirees. It is most likely that the pension of a retired government employee is more than that of a retired enterprise.

These findings are consistent with the ADB report in 2019, which pointed out that the increasing elderly population is accompanied by higher rates of age-associated chronic diseases. A 2019 survey found that more than half of the elderly population in Nanning (52%) have hypertension. Arthritis or rheumatism is also common (39%), followed by cervical or lumbar spondylosis (28%), osteoporosis (25%), and heart disease (22%). Mental health disorders, such as dementia and Alzheimer's disease, also become more prevalent as people age.

An ADB report in 2019 revealed that economic and social pressures forced children of

elderly people to move out of their parents' houses in search of better economic opportunities. About 40% of elderly people surveyed in Nanning did not have someone in their family to provide care for them. The elderly tend to rely on pensions and income support from their children. More than 70% of the elderly people in Nanning have savings of less than CNY50,000 (\$7,240). Low savings indicate that the elderly may be sensitive to long-term care prices, especially from private facilities, which tend to be more expensive.

Many elderly care and health care facilities are not well coordinated to provide comprehensive services, such as fast-track referrals. This creates additional time and travel burdens on the elderly. The cost and level of service vary widely, especially between public and private facilities. In Nanning, pervasive problems reduce the quality of service, such as lack of standards, lack of skilled staff, inadequate equipment, and uneven geographic coverage.

Keyong Dong and Donghyun Park (2019) suggested that the People Republic of China (PRC) must reinforce and accelerate pension reform by shifting from regional to national pooling, raising the retirement age, reducing the contribution rate, and building the second and third pillars of a multi-pillar pension system. If the PRC can do this, there is every chance that it can become an inclusive society that protects the elderly from economic deprivation and social marginalization.

Suggestions

Based on findings and discussions, the authors would like to suggest the Chinese government as follows:

1) Carry out the policy of vigorously increasing employment; promoting employment through economic growth; implementing some employment policies; and adopting various effective measures to improve the rate of employment.

2) Provide more job opportunities, rationally adjust the employment structure and guide the development of expanding domestic demand while maintaining the high-speed development of national enterprises. While vigorously promoting the economy, the government stresses the development of labor-intensive enterprises with comparative advantages and market potential and encourages various forms of employment, which will increase employment and expand employment channels.

3) Establish a market-oriented employment mechanism; encourage laborers to find employment on their own initiative; the market adjusts the demand for employment; and then the government promotes employment through fair competition to shape a market-oriented employment mechanism. The mechanism should be such that the market guides training and training promotes employment.

4) With the speeding up of economic restructuring, the long-accumulated contradictions in the operating mechanisms of enterprises have become increasingly apparent, and large numbers of redundant employees in enterprises have been laid off. Most of the people laid off

from state-owned enterprises are relatively older, poorly educated, and skilled. Therefore, it is rather difficult for them to find employment. The government, while guaranteeing their basic livelihood, should implement some vigorous policies to promote the reemployment of the laid-off and unemployed in order to guarantee their basic livelihood.

5) By reducing or waiving taxes and fees and simplifying the procedures for granting loans, the government should improve and implement preferential reemployment policies to help laid-off and unemployed people seek reemployment or find their own means of livelihood.

6) Guarantee women's right to employment; carry out the principle of equal pay for equal work to men and women; and especially protect women during the menstrual period, pregnancy, maternity, and breastfeeding. The Chinese government and all sectors of society can adopt more flexible forms to provide employment opportunities for women to meet their different requirements.

7) Attach great importance to the rights of the disabled and help the disabled and other special groups to find work. The government can adopt preferential policies, such as reducing and waiving taxation for enterprises, to increase employment for the disabled and other special groups. Meanwhile, the government requires all enterprises and institutions to hire a certain proportion of the disabled, and those who fail to do so will lose a certain amount of money.

8) Establish a unified and standardized labor market and ameliorate the employment service system. The reform of the employment service system should be deepened and made to guide both the employee and the employer.

9) Improve the quality of workers in an all-around way and adopt flexible forms of employment. Meanwhile, vocational education, continuing education, and reemployment training should be strengthened. Flexible forms of employment should be encouraged.

10) Deepen the reform of the social security system and speed up the update of the social security system for its improvement. Meanwhile, it needs to establish a reliable and stable social security mechanism, rationally adjust the payment rate and substitution level, and improve the operational efficiency of social security funds and the efficiency rate of investment so as to ensure the stable, healthy, and orderly operation of the social security system.

Reference

- ADB. (2019). Demonstration of Guangxi Elderly Care and Health Care Integration and Public-Private Partnership Project: Report and Recommendation of the President, September 2019. Retrieved June 6, 2022, from <https://www.adb.org/projects/documents/prc-50391-001-rrp>.
- Keyong Dong and Donghyun Park, (2019). Reforming Pension Insurance in the People's Republic of China. Retrieved June 6, 2022, from <https://www.adb.org/sites/>
- Statista. (2019). Total population of China 1980-2027. Retrieved June 6, 2022, from <https://www.statista.com/statistics/>

Xin Dingding. (2010). One in four Chinese 'aged above 65 by 2050. Retrieved June 6, 2022, from https://www.chinadaily.com.cn/china/2010-05/20/content_9870078.htm.

Jianwen Li graduated with a Bachelor's degree in Computer Science from North China University of Technology in Beijing in 2004, a Master's degree in Information Technology Management from the University of Wollongong in Australia in 2007, and a Ph.D. student in Social Welfare Administration Huachiew Chalermprakiet University in 2016.

Jaturong Boonyarattanasoontorn received a Ph.D. in Integrated Sciences from Thammasat University. He is advisor to Jianwen Li and chairperson of the Ph.D. program in Social Welfare Administration at Huachiew Chalermprakiet University.



ภาวะการนำและพระคตินธรรมสมเด็จพระสังฆราชประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ LEADERSHIP AND THE SUPREME PATRIARCH'S NEW YEAR MESSAGES

สหาวัชญ์ พลหาญ

Sahawarat Polahan

คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University

E-mail: sahawarat.pol@lsed.tu.ac.th

Received 14 February 2023 ; Revised 30 March 2023; Accepted 3 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อบุกเบิกองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมพโร) โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะการนำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bernard Bass และ Bruce Avolio และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์ประเภทภาวะการนำที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมพโร) ทรงแสดงผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 วิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงทุติยภูมิ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยเทคนิคตรวจสอบแบบสามเส้า และวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมพโร) ทรงแสดงภาวะการนำทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) การเป็นแบบอย่าง 3) สร้างเป้าหมาย 4) การกระทำ และ 5) การศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะทรงแสดงภาวะการนำทั้ง 5 รูปแบบ แต่ทรงแสดงภาวะการนำด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อเสริมสมบรูณ์แห่งตนของผู้ตามเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ภาวะการนำ, สมเด็จพระสังฆราช, คตินธรรม

Abstract

Qualitative research was done to study the type of leadership exercised by His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana, the Supreme Patriarch of Thailand. Transformational leadership frameworks developed by Bernard Bass and Bruce Avolio guided the analytical method. Secondary data was collected and triangulated from multiple sources and then analyzed by content analysis. Results were that His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana exercised five types of transformational leadership through annual new year messages from year 2018 to 2023: 1) vision; 2) emulation; 3) purpose; 4) action; and 5) education. Education was most emphasized, to encourage learning and self-fulfillment among his followers.

Keywords: Leadership, Supreme Patriarch, Moral Teaching.

บทนำ

ภาวะการนำ (Leadership) เป็นสิ่งที่สังคมต้องการและให้คุณค่ามาก จึงเป็นประเด็นที่มีการวิจัยกันอย่างกว้างขวาง (Bryman, 1992; Day and Antonakis, 2012; Dinh et al., 2014; Gardner et al., 2020; Mumford, 2006; Rost, 1991) และที่ผ่านมา มีการศึกษาภาวะการนำของผู้นำทางสังคมต่าง ๆ ได้แก่ พระสันตะปาปา (Narbona, 2016) ประธานาธิบดี (Saunders, 2014) นายกรัฐมนตรี (Kaarbo, 1997; Dyson, 1998) เลขาธิการองค์การระหว่างประเทศ (Hendrickson, 2004) ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทเอกชน (Peterson et al., 2003) และอธิการบดีของมหาวิทยาลัย (Tan, Fatt Hee, and Yan Piaw, 2015) แต่ทว่ายังมิได้มีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะการนำของสมเด็จพระสังฆราชมากนัก โดยการศึกษาที่มีอยู่ก็มิได้ศึกษาสมเด็จพระสังฆราชในบริบทปัจจุบัน (Chayakorn Namuangrak and Suchao Ploychum, 2015) จึงมีช่องว่าง (gap) ทางความรู้และการวิจัยอยู่

สมเด็จพระสังฆราชของไทยทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายกตามกฎหมายในปัจจุบัน จึงทรงเป็นประมุขแห่งพุทธจักรหรือคณะสงฆ์ทั้งปวงของประเทศไทย โดยทรงมีอำนาจบัญชาการคณะสงฆ์ ตลอดจนทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรที่ปกครองคณะสงฆ์ตามกฎหมาย ดังนั้นสมเด็จพระสังฆราชจึงต้องทรงใช้ภาวะการนำทั้งในการนำคณะสงฆ์และองค์กรที่ปกครองคณะสงฆ์ร่วมกับมหาเถรสมาคม อย่างไรก็ตาม ภาวะการนำในสมเด็จพระสังฆราชมิได้อยู่แต่เพียงในพุทธจักรเท่านั้น หากแต่ยังทรงนำพุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมไทย ผ่านสารหรือข้อความที่พระองค์ท่านประทานแก่พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมอีกด้วย โดยในช่วงส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ที่ผ่านมา สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมฺพโร) จะประทานพระคติธรรมเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ ซึ่งการประทานพระคติธรรมนี้เป็นเหตุการณ์สื่อสารมวลชนที่มีสถานะพิเศษเนื่องจากเข้าถึงผู้คนในสังคมเป็นการทั่วไป และเป็นจำนวนมาก และเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี จึงมีความแตกต่างจากพระโอวาท พระสัมโมทนียกถา และพระคติธรรมอื่น ๆ ที่ประทานเฉพาะกลุ่มบุคคลหรือประทานเป็นครั้งคราว ดังนั้น จึงมีความน่าสนใจที่จะวิเคราะห์ว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงและสื่อสารภาวะการนำในพระองค์ท่านผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ได้อย่างไร

ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อมุ่งศึกษาว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำประเภทใดผ่านพระคติธรรมเหล่านี้ โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะการนำที่พัฒนาโดย Bass and Avolio (1994) และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์พระคติธรรมเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 โดยผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทภาวะการนำที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะการนำ (Leadership) ได้ถูกนิยามว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลโน้มน้าวกลุ่มบุคคลให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน (Northouse, 2015) ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ลักษณะและหน้าที่ของผู้นำมักศึกษากันในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ทั้งนี้ บทบาทของผู้นำมิได้หยุดอยู่นิ่ง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แนวคิดที่ว่าผู้จัดการ (manager) คือผู้มีอำนาจควบคุมการวางแผนกลยุทธ์ที่ผู้ตามต้องปฏิบัติตามได้แปรเปลี่ยนเป็นผู้นำ (leader) ที่ได้รับภาวะการนำโดยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีความสามารถทางเทคนิค และการเปิดโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา (Dess and Picken, 2000)

ความแตกต่างระหว่างผู้จัดการและผู้นำที่ปรากฏในการวางแผน การจัดแจง และการนำแผนงานไปปฏิบัติ ทำให้เข้าใจคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำได้ดีขึ้น (Kotter, 1990) ขณะที่ผู้จัดการวางแผนกระบวนการและภาระหน้าที่ (การกำหนดวาระสำคัญของงาน ตารางเวลางาน การจัดสรรทรัพยากร) ผู้นำจะสร้างวิสัยทัศน์ (ผู้นำจะทำให้แนวคิดสำคัญมีความชัดเจนขึ้นและพัฒนากลยุทธ์) ขณะที่ผู้จัดการจัดแจงและมอบหมายภาระหน้าที่ให้พนักงาน (ผู้จัดการจะสร้างโครงสร้างและกระบวนการทำงาน) ผู้นำจะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ผู้นำจะสื่อสารเป้าหมาย สร้างความผูกพัน และส่งเสริมการทำงานร่วมกัน) ขณะที่ผู้จัดการเฝ้าสังเกตการทำงานและแก้ไขปัญหา (ผู้จัดการพัฒนาสิ่งจูงใจและลงโทษ) ผู้นำจะโน้มน้าวและสร้างแรงบันดาลใจ (ผู้นำมอบความรับผิดชอบ ส่งเสริมการริเริ่ม และยอมรับความเสี่ยง) ดังนั้น ทั้งผู้จัดการและผู้นำต่างก็เป็นส่วนสำคัญในการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์กร นอกจากนี้ ผู้จัดการและผู้นำสามารถเป็นบุคคลเดียวกันได้

ภาระหน้าที่ทั้ง 3 ด้านที่ผู้นำและผู้จัดการพัฒนาไปในแนวทางที่แตกต่างกันดังที่กล่าวไปนั้นได้ถูกนิยามโดย Kotter (1990) ว่าเป็น บทบาทด้านการตัดสินใจ บทบาทด้านความสัมพันธ์ และบทบาทด้านการกระจายและส่งผ่านข้อมูล โดยทั้ง 3 บทบาทนี้ต่างมีเป้าหมายเดียวกันนั่นคือการสร้างการกระบวนการเปลี่ยนแปลงผ่านเป้าหมายที่มีร่วมกัน ดังนั้น ผู้นำสามารถถูกนิยามว่าเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รับผิดชอบในการให้แนวทางที่มีประสิทธิผลสำหรับการดำเนินงานขององค์กร

นอกจากนี้ เรายังไม่สามารถละเลยข้อเท็จจริงว่า เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการเป็นผู้นำคือการได้รับการยอมรับจากผู้ตาม (Beckhard, Goldsmith, and Hesselbein, 1997) เนื่องจากภาวะการนำเป็นคุณลักษณะที่ได้รับจากผู้อื่น ในทำนองเดียวกันกับชื่อเสียง การศึกษาวิจัยที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับภาวะการนำที่คำนึงถึงเงื่อนไขนี้จึงให้น้ำหนักกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามมากกว่าการมุ่งศึกษาเฉพาะคุณสมบัติของผู้นำเท่านั้น ซึ่งแนวทางนี้ได้ถูกเรียกว่าภาวะการนำเชิงความสัมพันธ์ (Relational Leadership) ดังนั้น ภาวะการนำสามารถพิจารณาได้ว่าเป็น ความสัมพันธ์ที่มีการโน้มน้าวระหว่างกัน (Rost, 1991) หรือความสัมพันธ์ที่มีได้มีการใช้อำนาจที่เหนือกว่าบังคับ โดยผู้นำโน้มน้าวผู้ตามเพื่อให้ผู้ตามกระทำการในแบบที่ตนเองต้องการด้วย โดยทั้งผู้นำและผู้ตามต่างต้องการกันและกันในกระบวนการการนำ เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายสร้างขึ้น ในบริบทนี้ ความสามารถของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญ โดยผู้นำต้องสามารถใช้อิทธิพลเมื่อผู้นำต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผู้ตาม โดยทำให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จด้วยการกระทำ ความคิด และคำพูด (Robbins and Judge 1997; House and Howell 1992; Seltzer and Bass 1990)

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leader) หรือผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจ (Charismatic Leader) จะมุ่งเป้าหมายดังต่อไปนี้ (Bass and Avolio, 1994) (ก) วิสัยทัศน์ (Vision): โน้มน้าวหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเพื่อให้แรงจูงใจภายในสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (ข) การเป็นแบบอย่าง (Emulation): เป็นคนต้นแบบที่ดี (Role Model) สำหรับผู้ตาม (idealized influence) (ค) สร้างเป้าหมาย (Purpose): การสื่อสารวิสัยทัศน์สำหรับอนาคตที่ดึงดูด (inspirational motivation) (ง) การกระทำ (Action): การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้ตามเพื่อให้สามารถเสนอแนวคิดที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (intellectual motivation) (จ) การศึกษา (Education): การมอบโอกาสให้ผู้ตามได้เรียนรู้และทำตนเองให้สมบูรณ์ (Self-Fulfillment) โดย Bass and Steidlmeier (1999) ชี้ว่า ภาวะการนำการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงคือเมื่อภาวะการนำเป็นไป

เพื่อผลประโยชน์ของผู้ตาม มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของผู้นำ นอกจากนี้ ผู้ที่มีภาวะการนำการเปลี่ยนแปลงจะจูงใจให้ผู้ตามกระทำการในสิ่งที่ยังประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน (Northouse, 2015)

Cardona (2000) ได้พัฒนาต่อยอดแนวคิดผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเสนอแนวคิดผู้นำการข้ามพ้น (Transcendent Leader) ซึ่งมีคุณลักษณะเหมือนกันกับผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกประการ แต่มีความแตกต่างที่ผู้นำการข้ามพ้นมุ่งมั่นที่จะพัฒนาแรงผลักดันที่จะทำให้เกิดการข้ามขีดจำกัดตนเองในตัวของผู้ตาม นอกจากนี้ ผู้นำการข้ามพ้นจะมองว่างานบริหารคือการให้บริการแก่ผู้ตาม ซึ่งผู้นำการข้ามพ้นจะมองว่าเป็นปัจเจกชน มิได้เป็นพนักงาน โดยผู้นำการข้ามพ้นจะมุ่งช่วยให้ผู้ตามเกิดการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ Rebores and Walmsley (2009) ชี้ว่า หัวใจสำคัญของภาวะการนำแบบข้ามพ้นคือความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องจิตวิญญาณ (Spirituality)

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำประเภทใดผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ของระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลจากงานวิจัยนี้รวบรวมได้มาจากการเก็บข้อมูลเชิงทุติยภูมิจาก 1) หนังสืออัมพโรวาท ทุติยภาค (2561) ซึ่งประมวลพระคติธรรมที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ประทานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561 2) หนังสืออัมพโรวาท ตติยภาค (2562) ซึ่งประมวลพระคติธรรมที่พระองค์ท่านประทานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม 2562 3) หนังสืออัมพโรวาท จตุตถภาค (2563) ซึ่งประมวลพระคติธรรมที่พระองค์ท่านประทานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึงเดือนพฤษภาคม 2563 4) หนังสืออัมพโรวาท ปัญจภาค (2564) ซึ่งประมวลพระคติธรรมที่พระองค์ท่านประทานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤษภาคม 2564 5) หนังสืออัมพโรวาท ฉัฏฐภาค (2565) ซึ่งประมวลพระคติธรรมที่พระองค์ท่านประทานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2564 ถึงเดือนพฤษภาคม 2565 โดยตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยเทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จาก 1) หนังสืออัมพโรวาท ทุติยภาค (2561) ตติยภาค (2562) จตุตถภาค (2563) ปัญจภาค (2564) และฉัฏฐภาค (2565) เทียบกับข้อมูลที่ปรากฏใน 2) Facebook page ของสำนักงานเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งมีการเผยแพร่และรวบรวมข้อมูลพระคติธรรมที่พระองค์ท่านประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ของระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 จำนวนทั้งสิ้น 6 พระคติธรรม และ 3) สื่อดิจิทัลต่าง ๆ ได้แก่ เดลินิวส์ ผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งพบว่าข้อมูลจากทั้ง 3 แหล่งตรงกัน จากนั้นข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำไปประมวลผลและจัดเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ที่ใช้ในงานศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะการนำ (Gardner et al., 2010) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวทางที่เสนอโดย Matthews and Ross (2010) สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มต้นจากการนำข้อมูลพระคติธรรมที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ของระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 จำนวนทั้งสิ้น 6 พระคติธรรม มาแปลงเป็นรหัส (coding) เพื่อจำแนกกลุ่มข้อความตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะการนำที่พัฒนาโดย Bass and Avolio (1994) ซึ่งจำแนกภาวะการนำออกเป็น 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) วิสัยทัศน์ (Vision): สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงพระวิสัยทัศน์ เมื่อทรงตรัสเกี่ยวกับหลักการหรือแนวคิดที่ตั้งอยู่บนหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวคิดที่พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมสามารถมีส่วนร่วมกับพระองค์ท่านได้

2) การเป็นแบบอย่าง (Emulation): สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงส่งเสริมการทำตามแบบอย่าง เมื่อทรงตรัสเกี่ยวกับการกระทำที่พระองค์เองก็ได้ทรงกระทำ ซึ่งมีนัยของการเชิญชวนให้พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมกระทำตาม

3) สร้างเป้าหมาย (Purpose): ข้อความที่พระองค์ท่านตรัสเกี่ยวกับสถานการณ์ในอนาคต และทรงชี้ชวนให้คณะสงฆ์ พุทธศาสนิกชน หรือผู้คนในสังคมคำนึงถึงอนาคต และร่วมบรรลุ

4) การกระทำ (Action): ข้อความที่พระองค์ท่านตรัสเพื่อทรงเสนอแนะการกระทำที่เฉพาะเจาะจงบางอย่าง หรือเป้าหมายที่พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมสามารถบรรลุได้ไม่ยากจนเกินไป

5) การศึกษา (Education): ข้อความที่พระองค์ท่านตรัสเพื่อทรงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมได้เกิดการเรียนรู้และทำตนเองให้สมบูรณ์

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่จำแนกออกเป็น 5 ด้าน แล้วนำจำนวนคำในแต่ละด้านมาบวกรวมกันและคำนวณเป็นอัตราร้อยละของยอดรวมจำนวนคำทั้งหมดในพระคติธรรมที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ทั้ง 6 ปี และในแต่ละปีด้วย เพื่อให้เห็นน้ำหนักในแต่ละด้าน แล้วจึงนำมาเสนอเป็นผลการวิจัย ซึ่งจะแสดงในหัวข้อต่อไป

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยข้อความในพระคติธรรมที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 จำนวนทั้งสิ้น 6 พระคติธรรม ตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะการนำที่พัฒนาโดย Bass and Avolio (1994) ทำให้เห็นภาพรวมของประเภทภาวะการนำรูปแบบต่าง ๆ ที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้เห็นภาพของภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มภาวะการนำที่พระองค์ท่านทรงแสดงในภาพรวม และภาวะการนำที่พระองค์ท่านทรงแสดงผ่านพระคติธรรมในแต่ละปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ในภาพรวมผ่านพระคติธรรมทั้ง 6 พระคติธรรม สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) การเป็นแบบอย่าง 3) สร้างเป้าหมาย 4) การกระทำ และ 5) การศึกษา โดยทรงแสดงภาวะการนำในด้านการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.29 ของเนื้อหาทั้งหมด ทรงแสดงภาวะการนำในด้านการกระทำ คิดเป็นร้อยละ 22.24 ของเนื้อหาทั้งหมด ทรงแสดงภาวะการนำในด้านสร้างเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 17.99 ของเนื้อหาทั้งหมด ทรงแสดงภาวะการนำในการเป็นแบบอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.31 ของเนื้อหาทั้งหมด และทรงแสดงภาวะการนำในด้านวิสัยทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 4.71 ของเนื้อหาทั้งหมด

2. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2561 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำในด้าน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.18 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารสำรวจความดีความชั่วของตนเอง และฝึกตนเองโดยให้ลดความชั่วและเพิ่มการทำความดีที่ยังประโยชน์ให้ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม 2) ด้านสร้างเป้าหมาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.85 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2562 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.52 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารแก้ไขปรับปรุงตนเอง โดยการตั้งทิวหรือความเห็นในทางที่ชอบ โดยเฉพาะการยึดมั่นขันติธรรม เพื่อไม่ให้ทำในสิ่งที่ผิด 2) ด้านสร้างเป้าหมาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.16 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 3) ด้านการเป็นแบบอย่าง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.16 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารหรือคนในสังคมมีเมตตาต่อกัน โดยพระองค์ท่านก็ได้ทรงกระทำเป็นแบบอย่างด้วย

4. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2563 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.64 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารมีสัมมาทิฐิ ฝึกฝนตนเองเพื่อให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการกระทำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารยึดมั่นในหลักกฎแห่งกรรม และ 3) ด้านสร้างเป้าหมาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.25 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการชี้ชวนให้ผู้รับสารคำนึงถึงการสร้างอนาคตที่ดีด้วยการมีสติและไม่ทำชั่ว ตลอดจนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2564 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกระทำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.98 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการเสนอแนะให้ผู้คนในสังคมมีเมตตาต่อกันและมีความสามัคคีกัน 2) ด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.01 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสร้างสังคมด้วยหลักความเมตตากรุณา

6. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2565 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.67 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมพัฒนาและยกระดับจิตใจตนเองด้วยอภัยทาน 2) ด้านการกระทำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.38 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการเสนอแนะการทำบุญโดยการบริจาคให้ผู้ยากไร้ และ 3) ด้านสร้างเป้าหมาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.48 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

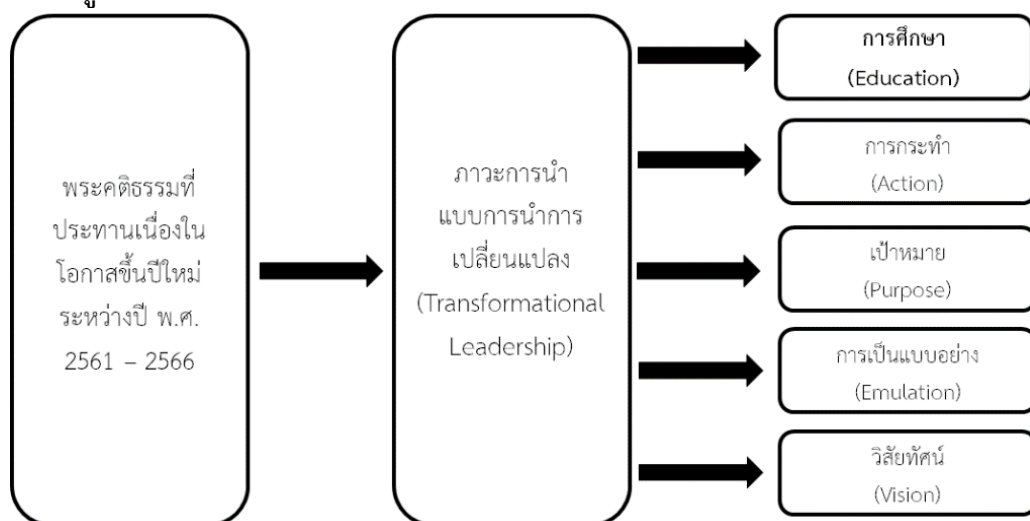
7. ภาวะการนำในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ผ่านพระคตินธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2566 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเป็นแบบอย่าง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.77 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารหรือคนในสังคมแสดงไมตรีจิตต่อกัน โดยพระองค์ท่านก็ได้ทรงกระทำเป็นแบบอย่างด้วย 2) ด้านการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 28.28 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้รับสารพัฒนาตนเองโดยการยึดหลักความชอบธรรมมากกว่าการยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ 3) ด้านสร้างเป้าหมาย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25.55 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 4) ด้านการกระทำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.37 ของเนื้อหาทั้งหมด โดยมีสาระสำคัญในการเสนอแนะให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่มะหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 ทั้ง 5 รูปแบบตามแนวคิดเรื่องภาวะการนำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bass and Avolio (1994) ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ เช่น ทรงเสนอวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสังคมที่ดีกว่า ซึ่งทุกคนในสังคมล้วนเป็นส่วนหนึ่งโดยไม่ถูกกีดกัน ด้วยการยึดหลักความเมตตากรุณา 2) การเป็นแบบอย่าง เช่น ทรงชี้ชวนให้พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมกระทำตามพระองค์ท่านในเรื่องการแสดงความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม อันทำให้ผู้ตามพระองค์ท่านเห็นว่าการกระทำที่มีจริยธรรมสูงเป็นการกระทำที่สามารถทำได้จริง 3) สร้างเป้าหมาย เช่น ทรงชี้ชวนให้ผู้รับสารคำนึงถึงการสร้างอนาคตที่ดีด้วยการมีสติและไม่ทำชั่ว 4) การกระทำ เช่น ทรงเสนอแนะให้ผู้คนในสังคมมีเมตตาต่อกันและมีความสามัคคีกัน และ 5) การศึกษา เช่น ทรงส่งเสริมให้มีสัมมาทิฐิ ฝึกฝนตนเองเพื่อให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำทั้ง 5 รูปแบบ แต่ทรงแสดงภาวะการนำด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อเสริมสมบูรณ์แห่งตนของผู้ตามเป็นสำคัญ โดยคิดเป็นร้อยละ 45.29 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของเนื้อหาทั้งหมดของพระคติธรรมที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่งานทั้ง 6 ปี โดยพระองค์ท่านทรงมุ่งส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนและผู้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และทำตนเองให้สมบูรณ์ตามหลักธรรม ยกตัวอย่างเช่น ทรงส่งเสริมให้ฝึกตนเองโดยให้ลดความชั่วและเพิ่มการทำความดีที่ยังประโยชน์ให้ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ทรงส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมฝึกฝนตนเองเพื่อให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น และทรงส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมพัฒนาและยกระดับจิตใจด้วยอภัยทาน การที่พระองค์ท่านทรงแสดงภาวะการนำด้านการศึกษาเป็นสำคัญมิใช่เรื่องที่น่าแปลกใจแต่อย่างใด เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นการฝึกตนและการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำให้นุชนเป็นสัตว์ประเสริฐ ภาวะการนำในด้านการศึกษาของพระองค์ท่านจึงสอดคล้องกับจุดหมายของพระพุทธศาสนา และเป็นการที่ทรงปฏิบัติหน้าที่ผู้นำแห่งจิตวิญญาณตามบทบาทของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน (Sutheejariyawat, 2019)

สรุปองค์ความรู้



ภาพประกอบที่ 1 ภาวะการนำของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร)

ที่ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหมระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับภาวะการนำของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ที่ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหมระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงภาวะการนำผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหมระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 ทั้ง 5 รูปแบบตามแนวคิดเรื่องภาวะการนำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bass and Avolio (1994) ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) การเป็นแบบอย่าง 3) สร้างเป้าหมาย 4) การกระทำ และ 5) การศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้จะทรงแสดงภาวะการนำทั้ง 5 รูปแบบ แต่ทรงแสดงภาวะการนำด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อเสริมสมรรถนะแห่งตนของผู้ตามเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับภาวะการนำของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ที่ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหมระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2566 โดยองค์ความรู้นี้ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะการนำของผู้นำทางศาสนาโดยทั่วไป และเกี่ยวกับสมเด็จพระสังฆราชเป็นการเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันยังมีการศึกษาด้านนี้อย่างจำกัดอยู่ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับภาวะการนำที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) ทรงแสดงผ่านกระบวนการอื่น ๆ เปรียบเทียบกับภาวะการนำที่ทรงแสดงผ่านพระคติธรรมที่ประทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหมว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง และควรมีการศึกษาภาวะการนำในสมเด็จพระสังฆราชพระองค์อื่น

References

- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks: Sage.
- Bass, B. M., & Steidlmeier, P. (1999). Ethics, character, and authentic transformational leadership behavior. *The leadership quarterly*, 10(2), 181-217.
- Beckhard, R., M. Goldsmith, and F. Hesselbein. (1997). *The Leader of the Future: New Visions, Strategies and Practices for the Next Era*. New York: Jossey Bass.
- Bryman, A. (1992). *Charisma and leadership in organizations*. London, UK: SAGE.
- Cardona, P. (2000). Transcendental leadership. *Leadership & Organization Development Journal*, 21(4), 201-207.
- Day, D. V., & Antonakis, J. (Eds.). (2012). *The nature of leadership (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Dess, G. G., & Picken, J. C. (2000). Changing roles: Leadership in the 21st century. *Organizational dynamics*, 28(3), 18-34.
- Dinh, J. E., Lord, R. G., Gardner, W. L., Meuser, J. D., Liden, R. C., & Hu, J. (2014). Leadership theory and research in the new millennium: Current theoretical trends and changing perspectives. *The leadership quarterly*, 25(1), 36-62.
- Dyson, K. (1998). Chancellor Kohl as strategic leader: The case of economic and Monetary Union. *German Politics*, 7(1), 37-63.

- Gardner, W. L., Lowe, K. B., Meuser, J. D., Noghani, F., Gullifor, D. P., & Cogliser, C. C. (2020). The leadership trilogy: A review of the third decade of the leadership quarterly. *The Leadership Quarterly*, 31(1), 101379.
- Gardner, W. L., Lowe, K. B., Moss, T. W., Mahoney, K. T., & Cogliser, C. C. (2010). Scholarly leadership of the study of leadership: A review of The Leadership Quarterly's second decade, 2000–2009. *The leadership quarterly*, 21(6), 922-958.
- Hendrickson, R. (2004). Leadership at NATO: Secretary General Manfred Woerner and the Crisis in Bosnia. *Journal of Strategic Studies*, 27(3), 508-527.
- House, R. J., & Howell, J. M. (1992). Personality and charismatic leadership. *The leadership quarterly*, 3(2), 81-108.
- Jayaphorn, C. (2018). *Sermons of His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana: Part II*. Unpublished manuscript.
- Jayaphorn, C. (2019). *Sermons of His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana: Part III*. Unpublished manuscript.
- Jayaphorn, C. (2020). *Sermons of His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana: Part IV*. Unpublished manuscript.
- Jayaphorn, C. (2021). *Sermons of His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana: Part V*. Unpublished manuscript.
- Jayaphorn, C. (2022). *Sermons of His Holiness Somdet Phra Ariyavongsagatayana: Part VI*. Unpublished manuscript.
- Kaarbo, J. (1997). Prime Minister Leadership Styles in Foreign Policy Decision-Making: A Framework for Research. *Political psychology*, 18(3), 553-581.
- Kotter, J. P. (1990). *A Force for Change: How Leadership Differs from Management*. New York: Free Press.
- Matthews, R., & Ross, E. (2010). *Research methods: A practical guide for the social sciences*. Harlow, UK: Pearson Education Ltd.
- Mumford, M. D. (2006). *Pathways to outstanding leadership: A comparative analysis of charismatic, ideological, and pragmatic leaders*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Namuangrak, C., & Ploychum, S. (2015). Leadership: Somdet Phamahasamana Chao Kromphaya Vajiranavararasa. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 4(1), 141–147.
- Narbona, J. (2016). Digital leadership, twitter and Pope Francis. *Church, Communication and Culture*, 1(1), 90-109.
- Northouse, P. G. (2015). *Leadership: Theory and Practice*. Thousand Oaks: SAGE.
- Peterson, R. S., Smith, D. B., Martorana, P. V., & Owens, P. D. (2003). The impact of chief executive officer personality on top management team dynamics: one mechanism by which leadership affects organizational performance. *Journal of applied Psychology*, 88(5), 795.
- Rebore, R., & Walmsley, A. (2009). *Genuine school leadership: Experience, reflection and beliefs*. Thousand Oaks, California: Corwin Press.

- Robbins, S. P., & Judge, T. (1997). *Organizational Behavior*. New Jersey: Pearson Education.
- Rost, J. C. (1991). *Leadership for the twenty-first century*. New York, NY: Praeger.
- Saunders, E. N. (2014). *Leaders at War: How Presidents Shape Military Interventions*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Seltzer, J., & Bass, B. M. (1990). Transformational leadership: Beyond initiation and consideration. *Journal of management*, 16(4), 693-703.
- Sutheejariyawat, P. (2019). The Roles of Buddhist Monks in the 21st Century. *Buddhism in Mekong Region Journal*, 2(2), 1-9.
- Tan, M., Fatt Hee, T., & Yan Piaw, C. (2015). A qualitative analysis of the leadership style of a vice-chancellor in a private university in Malaysia. *Sage Open*, 5(1), 1-11.



แนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดภูเก็ตประเทศไทย
ENVIRONMENTAL FRIENDLY HOSPITALITY MANAGEMENT APPROACH
FOR SUCCESSFULLY SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN
PHUKET, THAILAND

วิชณุ มั่นคง¹ และ นพดล พันธุ์พานิช
Wisanu Munkong¹ and Noppadol Punpanich
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
¹Email: munkongmedia@gmail.com

Received 20 August 2022 ; Revised 18 February 2023; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้แนวคิดการบริหารจัดการ McKinsey 7S เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณคือ ผู้บริหารและผู้จัดการโรงแรมจำนวน 126 คน ใช้แบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และลูกค้าที่มาใช้บริการโรงแรมสีเขียว จำนวน 6 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างที่เป็นโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานธุรกิจมีคุณภาพที่ดีและสิ่งแวดล้อมภายนอกยังคงมีต้นไม้สีเขียวสวยงาม
2. ด้านภาวะผู้นำนั้นแยกออกมาได้เป็น 2 ประเภทคือ ประการแรก ผู้นำที่เป็นคนในพื้นที่ จะมีความสำนึกรักบ้านเกิด จะให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง ผู้นำที่เป็นนักลงทุนต่างถิ่น จะไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งนี้
3. ด้านการบริหารจัดการสามารถสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรเพื่อดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว
4. ด้านการศึกษาปัจจัยเกณฑ์การบริการเอื้ออำนวยต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว
5. ด้านแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อทำตามแนวคิดและสร้างแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

องค์ความรู้งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการจัดการโรงแรมสีเขียวสู่เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดปัญหาด้านปัญหาการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นได้ ด้านแนวคิด 3R มาใช้ในการประกอบธุรกิจประกอบด้วย การนำไปใช้ซ้ำ, การลดของเสีย, การนำกลับไปใช้ใหม่ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ 7s, เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, โรงแรมสีเขียว

Abstract

This research It's a mixed research. Using the mckinsey 7S management concept as a research framework, the research area is a green hotel in Phuket. The quantitative research sample was A total of 126 hotel managers and managers used a questionnaire and a qualitative sample consisting of 6 executives, managers and customers who used green hotel services was selected using an unstructured interview form for green hotels in Phuket. The tool used was an in-depth interview as a tool for collecting data. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation.

The results showed that

1. The environment of business operations is of good quality and the external environment still has beautiful green trees.
2. Leadership can be divided into two types: first, leaders who are local people. Will have a feeling of love for the homeland Will focus on the environment. Second, the leaders who are foreign investors. Will not attach importance to this
3. Management can support and promote personnel to run a green hotel business.
4. A study of factors, service criteria, contributing to the success of green hotel business operations
5. The approach of green hotel management to success in order to follow the concept and create guidelines for sustainable development in Phuket

This research knowledge will be useful for green hotel management towards environmentally friendly service criteria in order to reduce the problem of participation with the locality. , reducing waste, reusing environmentally friendly

Keywords : 7s management, environmentally friendly service criteria, green hotel

บทนำ

องค์การท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้คาดว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกมีส่วนในการก่อให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน กิจกรรมต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ 1,307 ล้านตัน (ค.ศ. 2006) หรือร้อยละ 5 ของก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยว การเดินทางข้ามประเทศโดยเกิดจากการคมนาคมทางอากาศ ร้อยละ 40 การขนส่งทางบก ร้อยละ 32 การขนส่งอื่นๆ ร้อยละ 3 และที่พักแรมสร้างมลภาวะร้อยละ 21 ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 4 (Special Area Development Administration for Sustainable Tourism Administration) 2018) สมาคมโรงแรมสีเขียวก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1993 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงแรมต่างๆ หันมาใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ถูกใช้ไปอย่างสิ้นเปลืองให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพที่สุด เป็นมิตรไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Kong Fang Zheng et al. 2001) ในภูมิภาคเอเชียมีการเริ่มนำ

รูปแบบโรงแรมสีเขียวมาใช้ในการปี 1994 โดยมีการเริ่มจากกลุ่มโรงแรมขนาดใหญ่อย่าง Shangri la Hotel, Oriental Hotel และ Okura Hotel (Global Hospitality Insights) (Green Leaf Foundation) สำหรับในประเทศไทยหน่วยงานที่มีชื่อเสียงทางด้านการสนับสนุนธุรกิจที่แฟกแฟมในการอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมที่รู้จักกันดีคือ มูลนิธิใบไม้เขียว (Green Leaf Foundation) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในต้นปี 2541 ซึ่งประกอบด้วยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สำนักงานการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการประสานนครหลวง โครงการที่มูลนิธิใบไม้เขียวดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรมนี้คือ โครงการใบไม้เขียว ซึ่งอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว (หงสกุล เมสนุกุล, 2555) โรงแรม “สีเขียว” มีบทบาทในเรื่องของการลดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม (Bela Muhi, Jasmina Stanković, Dusan Jovanović, Rade B. Bozović. 2013) เนื่องจากการมีแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในธุรกิจนั้นสามารถเป็นการ “ลดต้นทุน” (value-added) และ “สร้างความแตกต่าง” (differentiate) ให้แก่สินค้าและบริการ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่จะเพิ่ม “ความพึงพอใจ” (Satisfaction) ให้แก่ลูกค้าได้ (Kang et al., 2012) แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังมีผู้บริโภคสีเขียวเชื่อว่าสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีปัญหาและมีทวีความรุนแรงขึ้น จึงเกิดการร่วมมือทางด้านการความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมโลก ตรงกันข้ามผู้บริโภคที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาจเกิดจากการไม่ได้รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น (Banerjee and McKeage, 1994 : 52-147)

เมื่อปี 2560 บริษัทวิจัยตลาดของอังกฤษ Euromonitor International ได้จัดอันดับให้ จังหวัดภูเก็ต เป็นเมืองปลายทางการท่องเที่ยวชั้นนำของโลกลำดับที่ 11 ซึ่งการท่องเที่ยวส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การสร้างนวัตกรรม และธุรกิจใหม่ๆ โดยอนาคตจังหวัดภูเก็ตจึงแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวจะมีการเดินทางเข้ามาในอัตราที่สูงขึ้น สถานการณ์เช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมแน่นอน เพราะที่ไหนที่มีคนมาก ย่อมมีขยะมาก น้ำเสียมาก ใช้ทรัพยากรมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากขาดระบบการจัดการที่ดีแล้ว จังหวัดภูเก็ตคงหมดสิ้นสภาพเมืองปลายทางการท่องเที่ยวชั้นนำของโลกในที่สุด กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สส.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้ทำโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือโรงแรมสีเขียว เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจสถานประกอบการโรงแรมในการที่จะอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความยั่งยืน (Matichon, 2018) ธุรกิจโรงแรมถือว่าเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นธุรกิจที่ทำรายได้หลักให้กับประเทศไทย และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งธุรกิจโรงแรมเองถือเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในกระบวนการดำเนินงานเป็นจำนวนมากรวมทั้งยังสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในวงกว้างอีกด้วย (Sanit Nunin, 2014) ซึ่งปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในธุรกิจโรงแรมเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาด้านการจัดการขยะเป็นพิษที่ไม่ถูกวิธี ปัญหามลภาวะทางน้ำและอากาศเป็นต้น (Yeung, 2004) จากปัญหาดังกล่าวจึงได้เกิดกระแสให้ธุรกิจโรงแรมหันมาให้ความสนใจกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น อาทิ มีการดำเนินการตามมาตรฐานโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะนำไปสู่ความสำเร็จในธุรกิจโรงแรมสีเขียวได้ ซึ่งในปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตมีโรงแรมทั้งหมด 63 แห่ง ซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อลูกค้าและคุณภาพความน่าเชื่อถือของโรงแรมสามารถพิจารณาได้หลายวิธี เช่น การใช้เกณฑ์การ

ประเมินมาตรฐานโรงแรมสีเขียว (Green Leaf Foundation. 2019) เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการประเภทโรงแรม (Hotel Association of Thailand. 2019) ซึ่งสิ่งที่ธุรกิจเหล่านี้จะได้ประโยชน์นั้น ไม่ใช่แค่การประหยัด ต้นทุน ค่าใช้ จ่ายในการใช้ พลังงานอย่างคุ้มค่า หากแต่เป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น จากกลุ่ม ลูกค้า ที่ “เต็มใจ” ที่จะจ่ายเพิ่ม ขึ้นเพื่อ สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Masau and Prideaux, 2003)

จากสภาพปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงความสำคัญของสภาพปัญหาและความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป ที่สำคัญ คำนึงการท่องเที่ยวในรูปแบบโรงแรมสีเขียว ซึ่งให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

ประเด็นคำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยภาวะผู้นำอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
3. ปัจจัยการบริหารจัดการอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
4. ปัจจัยเกณฑ์การบริการอะไรบ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
5. การนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวมีอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
4. เพื่อศึกษาปัจจัยเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต
5. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต

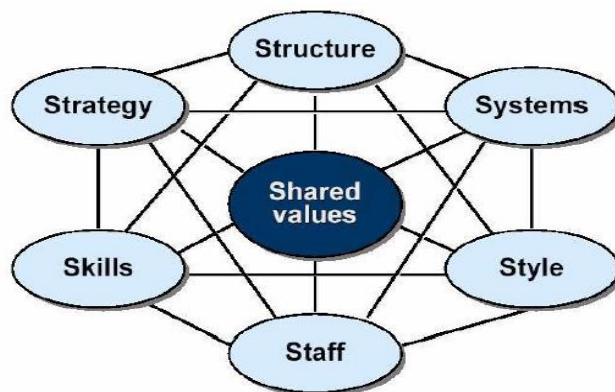
สมมุติฐานการวิจัย

1. การเพิ่มศักยภาพธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ตแบบยั่งยืน
2. การสร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่และพนักงานในโรงแรมในการร่วมดำเนินการให้เป็นโรงแรมสีเขียวอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

ประเด็นแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสี่เหลี่ยมสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตประเทศไทย แนวทางแรกของ วิฑูรย์ สิมะโชติ (2553) ได้กล่าวถึงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์การบริหารองค์กร คือ แบบจำลอง 7S McKinsey ซึ่งเป็นแบบจำลองที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานขององค์กรที่จะช่วยให้การบริหารองค์กรมีความเป็นเลิศมากยิ่งขึ้น เป็นการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาของบริษัท McKinsey ซึ่งเป็นที่ปรึกษาธุรกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ผลของการค้นคว้าวิจัยได้บ่งชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ หรือการบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปร ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างน้อยที่สุด 7 ตัว ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบ (System) รูปแบบ (Style) บุคคล (Staff) ทักษะ (Skill) และค่านิยมร่วม (Shared Value)

โดยที่ตัวแปร 2 ตัวแรก คือ กลยุทธ์กับโครงสร้างเปรียบเสมือนเป็นส่วนที่เรียกว่าฮาร์ดแวร์ของระบบคอมพิวเตอร์ เป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้หรือมองเห็นได้ชัดเจน สำหรับตัวแปรใหม่ที่ค้นพบที่ผ่านมาผู้บริหารไม่ได้ให้ความสนใจเพราะเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้หรือมองเห็นภาพไม่ชัดเจน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นส่วนที่เรียกว่าซอฟต์แวร์ของระบบคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คนหรือพนักงาน สไตล์การบริหาร ระบบและวิธีการ คุณค่าร่วม และฝีมือหรือทักษะ ต่อมาบริษัท McKinsey ได้ปรับปรุงคำจำกัดความของตัวแปรทั้ง 7 ตัว ให้ความถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น และเรียกตัวแปรเหล่านี้ว่าเป็น โครงสร้างพื้นฐาน 7-S (7-S Framework of McKinsey) (Pasu Decharin, 2008: 27) ดังภาพประกอบที่ 2.3



ภาพที่ 6 กรอบ 7S ของแมคคินซี (McKinsey 7S Framework) ค.ศ.1980

จากภาพที่ 6 จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้ง 7 ตัวของ McKinsey (7-S Framework of McKinsey) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด ดังนั้นความเป็นเลิศขององค์กรจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรทั้งหมด โดยที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับตัวแปรทั้งหมด ซึ่งแนวความคิดของโครงสร้างพื้นฐาน 7S นี้ ยังถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานให้เกิดแนวความคิดการบริหารงานเพื่อความเป็นเลิศ จากการวิจัยของ J. Peters และ Robert H. Waterman, Jr. ใน In Search of Excellence ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยองค์กรธุรกิจอเมริกาที่ประสบความสำเร็จจำนวน 62 บริษัท ได้แสดงให้เห็นถึง “คุณลักษณะของความเป็นเลิศในการบริหาร 8 ประการ” ที่ทำให้กลายเป็น “องค์กรที่เป็นเลิศ” หรือ “องค์กรระดับโลก” (World Class Organization) ที่เป็นแบบอย่างขององค์กรอื่น ๆ ที่ต้องการประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะประการที่ 1 การมุ่งเน้นที่การปฏิบัติ (Bias for Action) องค์กรที่เป็นเลิศ จะให้ความสำคัญกับ “การปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์” คือ หลังจากตกลงใจในนโยบายต่าง ๆ ชัดเจนแล้วก็จะทำอย่างมุ่งมั่นจริงจังและต่อเนื่องจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

คุณลักษณะประการที่ 2 การมีความใกล้ชิดกับลูกค้า (Close to the Customer) องค์กรที่เป็นเลิศจะพยายามหาโอกาสใกล้ชิดกับลูกค้าให้มากที่สุดด้วยการใช้กลยุทธ์ด้านการให้บริการและคุณภาพ รวมทั้งการฟังความคิดเห็นของลูกค้า ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้หลักการของ CRM (Customer Relation Management)

คุณลักษณะประการที่ 3 การให้ความอิสระในการทำงานและสร้างความรู้สึกรู้สึกที่เป็นเจ้าของกิจการ (Autonomy and Entrepreneurship) องค์กรที่เป็นเลิศจะให้ความมีอิสระในการทำงานแก่พนักงานด้วยการกระจายอำนาจ การดำเนินงานในขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้พนักงานเกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของกิจการ

คุณลักษณะประการที่ 4 การเพิ่มผลผลิตโดยพนักงาน (Productivity Through People) องค์กรที่เป็นเลิศจะถือว่าพนักงานเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร ด้วยการปฏิบัติให้พนักงานเห็นอย่างจริงจัง เช่น การให้เกียรติและความไว้วางใจแก่พนักงานทุกระดับ

คุณลักษณะประการที่ 5 การติดตามงานอย่างใกล้ชิดและการใช้ค่านิยมเป็นแรงผลักดัน (Hands-on and Value Driven) ผู้บริหารขององค์กรที่เป็นเลิศจะลงมาสัมผัสกับการปฏิบัติงานจริง ๆ มิใช่นั่งบริหารงานอยู่แต่ในห้องหรือในสำนักงานและติดตามงานต่าง ๆ

คุณลักษณะประการที่ 6 การทำแต่ธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญ (Stick to the Knitting) องค์กรที่เป็นเลิศจะเลือกทำแต่เฉพาะธุรกิจที่ตนเองมีความถนัด (มีความเชี่ยวชาญ) หรือเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจที่ได้ทำอยู่แล้วเท่านั้น

คุณลักษณะประการที่ 7 การมีรูปแบบที่เรียบง่ายและใช้พนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Simple Form and Lean Staff) องค์กรที่เป็นเลิศจะจัดองค์กรอย่างเรียบง่าย และพยายามปรับปรุงขั้นตอนหรือกระบวนการทำงานให้เรียบง่ายที่สุด พร้อมกับการส่งเสริมให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามโครงสร้างที่กะทัดรัด

คุณลักษณะประการที่ 8 การเข้มงวดและผ่อนปรนในเวลาเดียวกัน (Simultaneous Loose-tight Properties) องค์กรที่เป็นเลิศจะเข้มงวดในการทำให้พนักงานเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นร่วมกันในคุณค่าของลูกค้า คุณภาพ บริการ การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ และมีการคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ เป็นต้น

ผู้เขียนได้นำเอาทฤษฎีคุณลักษณะของความเป็นเลิศในบริหาร 8 ประการนี้ เพื่อเป็นองค์กรธุรกิจของอเมริกาตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จได้ให้ความสนใจสิ่งเหล่านี้พร้อมกับได้ยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจังอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้การบริหารงานเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างสูง และเป็นแบบอย่างขององค์กรอื่นๆ ที่ต้องการประสบความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยจึงได้นำหน้าที่ทางการบริหารจัดการและการบริหารทั้ง 8 ประการ มาประยุกต์ใช้และจัดกลุ่มตามโครงสร้างพื้นฐาน 7-S ของแมคคินซี (McKinsey)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตเป็นงานวิจัยเชิงผสมวิธี พื้นที่วิจัยคือ โรงแรมสีเขียวจังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 รูปแบบ คือ การวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยนำการศึกษาวิจัยทั้งสองวิธีมารวมกัน (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ตครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยแบบสอบถามและแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออก 2 กลุ่ม คือ

1. วิจัยเชิงปริมาณคือ ผู้บริหารโรงแรมสีเขียว 36 คนและผู้จัดการโรงแรมสีเขียว 80 คน ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 126 คน

2. วิจัยเชิงคุณภาพคือ ผู้บริหารโรงแรมสีเขียว 2 คน ผู้จัดการโรงแรมสีเขียว 2 คน และลูกค้าที่ใช้บริการโรงแรมสีเขียว 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยจะเลือกศึกษาโรงแรมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโรงแรมสีเขียว และโรงแรม (Green Hotel) ตามเกณฑ์การให้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายในจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 63 แห่ง (Product quality and green service. 2019) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (structured in-depth interview form) โดยคัดเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling Concept) Patrick Biernacki and Dan Waldorf. (1981: 141-163) วิธีการสุ่มตัวอย่างเช่นนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างประเภทที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non probability sampling) (Greg Guest, Emily E. Namey, and Marilyn L. Mitchell, 2013: 47)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นร้อยละ (Percent-age)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นในตอนต้นที่ 2 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ตอนที่ 3 การบริหารจัดการ 7s McKinsey ตอนที่ 4 เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตอนที่ 5 ความสำเร็จธุรกิจโรงแรมสีเขียว โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งมองในแง่ของความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อเป็นการเลี่ยงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยตัวแปรอิสระที่สูงเกินไป

ผลการวิจัย

1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียว ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ปัญหานโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) ปัญหาการพัฒนาบุคลากร (3) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (4) การจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) การจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน และ (6) การมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน

2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (2) ด้านการบริหารจัดการ 7s และ (3) ด้านเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางใดที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ (1) การบริหารจัดการ 7s และ (2) เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. จำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 และเพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5

2. จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมา คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คนคิดเป็นร้อยละ 32.5 อายุ 30-40 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

3. จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าผู้บริหารโรงแรม จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และผู้จัดการโรงแรม จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

4. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 31.0 ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ตามลำดับ

5. จำแนกตามประเภทโรงแรมสีเขียว พบว่า โรงแรมส่วนใหญ่เป็นโรงแรมใบไม้เขียว จำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.9รองลงมาคือ Green Hotelจำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 36.5 และมีทั้ง 2 ใบรับรองทั้งโรงแรมใบไม้เขียวและ Green Hotelจำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.5ตามลำดับ

6. จำแนกตามระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจคือ 11-15 ปี จำนวน 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 5 - 10 ปี จำนวน 41 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 32.5 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า 15 ปี จำนวน 29 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 23.0 และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจต่ำกว่า 7 ปี จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.36$, S.D.=.13)

1. ด้านการให้อำนาจ พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=.23)
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนโดยรวมพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.31)
3. ด้านความตระหนักรู้พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=.25)
4. ด้านบริการ พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$, S.D.=.24)
5. ด้านการสร้างสังคมชุมชน โดยรวมพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=.34)

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการ 7s

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการ 7s ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างด้านระบบการปฏิบัติด้านรูปแบบการบริหารด้านบุคลากรด้านทักษะความสามารถและด้านค่านิยมร่วมผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการ 7s พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.13) ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านโครงสร้างมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$, S.D.=.26) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสามารถ ($\bar{X}=4.39$ S.D.=.28) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.26$, S.D.=.31) ตามลำดับสำหรับการวิเคราะห์รายด้านนั้น ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ด้านโครงสร้างด้านระบบการปฏิบัติด้านรูปแบบการบริหารด้านบุคลากรด้านทักษะความสามารถและด้านค่านิยมร่วม

ตอนที่ 4 เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ (1) นโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) ด้านการพัฒนาบุคลากร (3) ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (4) ด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน และ (6) ด้านการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน ผลการวิเคราะห์เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=.12$)

ตอนที่ 5 ความสำเร็จธุรกิจโรงแรมสีเขียว

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จธุรกิจโรงแรมสีเขียวประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ ด้านการเงิน และด้านลูกค้า โดยรวมพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=.13$) ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเงิน มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=.25$) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ ($\bar{X}=4.39$ $S.D.=.24$) และส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=.19$) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 6 ด้าน คือปัญหานโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาการพัฒนาบุคลากร ปัญหาการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ปัญหาการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน ผลการวิเคราะห์ของสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต โดยรวมพบว่า พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชนมีปัญหามากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 รองลงมาคือ ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 15.44 ปัญหาการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.68 ปัญหาการพัฒนาบุคลากรจำนวน 46คน คิดเป็นร้อยละ 16.14

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง $r = 0.17 - 0.75$ แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงจนเกิดปัญหา Multicollinearity (Hair, et al. 2006 : 230-233) ดังนั้นค่า r อยู่ในเกณฑ์จึงสามารถนำตัวแปรดังกล่าวไปวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้

การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ตามสมมติฐาน 5 ด้าน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความสำเร็จผลการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวได้ $R^2 \text{ adj} = .912$ หรือร้อยละ 91.2 %

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ $R^2 \text{ adj} = .639$ หรือร้อยละ 63.4 %

สมมติฐานที่ 3 การบริหารจัดการ 7s มีอิทธิพลต่อเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของ

เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ $R^2 \text{ adj} = .710$ หรือร้อยละ 71

สมมติฐานที่ 4 การบริหารจัดการ 7s มีอิทธิพลต่อความสำเร็จผลดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความสำเร็จผลดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวได้ $R^2 \text{ adj} = .648$ หรือร้อยละ 64.8

สมมติฐานที่ 5 เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จผลดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความสำเร็จผลดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวได้ $R^2 \text{ adj} = .828$ หรือร้อยละ 82.8

ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโรงแรมสีเขียว

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงแรมที่ได้รับรองมาตรฐานโรงแรมสีเขียวตามมาตรฐานเกียรตินิยมใบไม้เขียว Green Globe และ ISO 14001 ตามแนวคิดสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงแรมสีเขียว ผู้จัดการโรงแรมสีเขียว เจ้าหน้าที่มูลนิธิใบไม้เขียว พนักงานโรงแรมสีเขียว ลูกค้าโรงแรมสีเขียว และผู้นำชุมชน ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองตัวต่อตัว (face to face interview) ที่ละคนๆ ละไม่น้อยกว่า 60 นาที เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (structured in-depth interview form) โดยคัดเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling Concept) Patrick Biernacki and Dan Waldorf. (1981: 141-163) แสดงรายละเอียดของบทการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 6 ท่าน

1. ประเด็นนโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงแรมในภูเก็ตส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมูลนิธิใบไม้เขียวและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel)

2. ประเด็นการพัฒนาบุคลากร จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านการบริหารจัดการการพัฒนาบุคลากร การแบ่งสายงาน และหน้าที่การรับผิดชอบในงานโรงแรม การจัดโครงสร้างขององค์การส่วนมากจะนำเสนอในรูปแบบของการจัดแผนภูมิองค์กร ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่สำคัญคือ การเป็นหน่วยงานหลัก (Line) และหน่วยงานช่วยสนับสนุน (Staff) การแบ่งงานกันทำออกเป็นหน่วยงาน หรือแผนงาน ตำแหน่งงาน โดยแสดงถึงตำแหน่งงานของผู้บริหารของแต่ละแผนก และในแต่ละแผนกต้องมีการควบคุมดูแลอย่างดี ปัญหาบุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานของโรงแรมสีเขียวให้การพัฒนาบุคลากรในด้านการส่งเสริมเพิ่มทักษะความรู้เรื่องของการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรทุกคน

3. ประเด็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ จากการสัมภาษณ์พบว่า การรณรงค์ประชาสัมพันธ์โรงแรมสีเขียวยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควรซึ่งอาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่โรงแรมจะประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของโรงแรมสีเขียวภายในประเทศ แต่ในทางกลับกันความนิยมในการเข้าใช้บริการส่วนใหญ่ในภูเก็ตเป็นชาวต่างชาติมากกว่า ดังนั้นควรเลือกใช้เทคโนโลยีและสื่อที่เข้าถึงบริการของโรงแรมสีเขียวที่หลากหลายทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ โฆษณาต่างๆ วารสารต่างประเทศ/จดหมายในเครือโรงแรมสีเขียว นอกจากการจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์สร้างโรงแรมให้เป็นที่รู้จัก และสามารถรักษาภาพลักษณ์หรือตราโรงแรม หรือมาตรฐานโรงแรมสีเขียวโรงแรมยังขาดการให้ความสำคัญของเทคนิคการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะต้องคำนึงถึงหลายๆ อย่าง ได้แก่ สินค้าที่ได้รับฉลากเขียว โรงแรมที่ได้รับใบไม้เขียวหรือได้รับ ISO 14001

4. ประเด็นการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงแรมมีปัญหาในการติดตามและประเมินผลในเรื่องการประเมินความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5. ประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมบุคลากรยังขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปปฏิบัติในโรงแรมอย่างเต็มที่

6. ประเด็นการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน จากการสัมภาษณ์พบว่า ขาดการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกความเห็น/ปรับปรุง และเสนอผลประโยชน์ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต กับแนวคิดเรื่องผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ปัญหานโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาการพัฒนาบุคลากร ปัญหาการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ปัญหาการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ตพบว่าด้านบริการผู้บริหารและผู้จัดการต่างให้ความสำคัญมากที่สุดเนื่องจาก ปัจจัยบริการการ

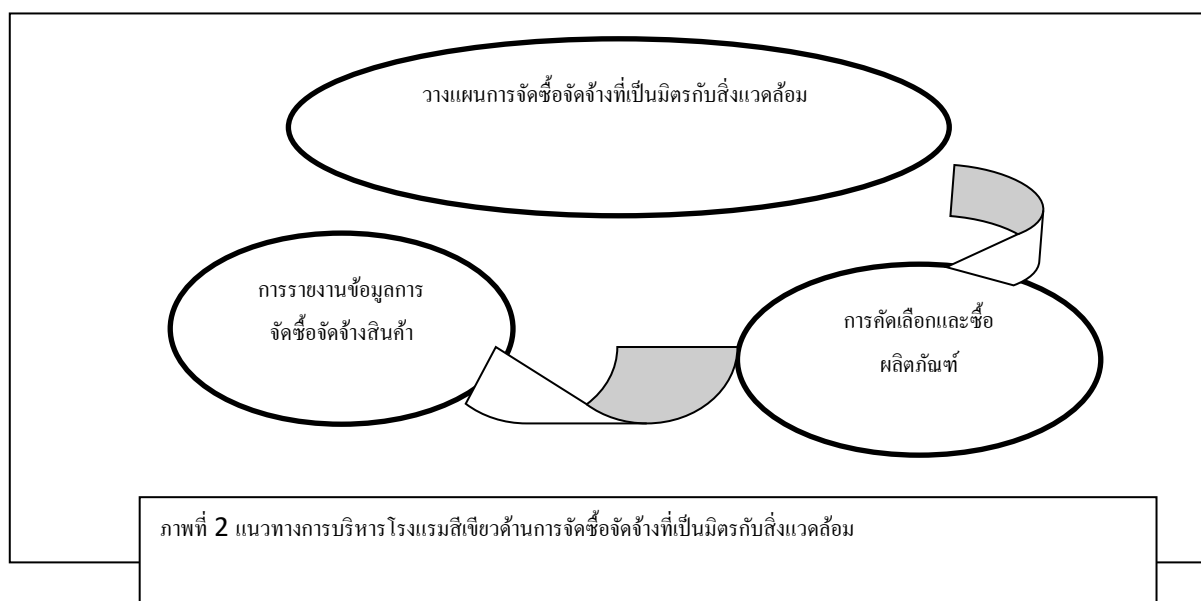
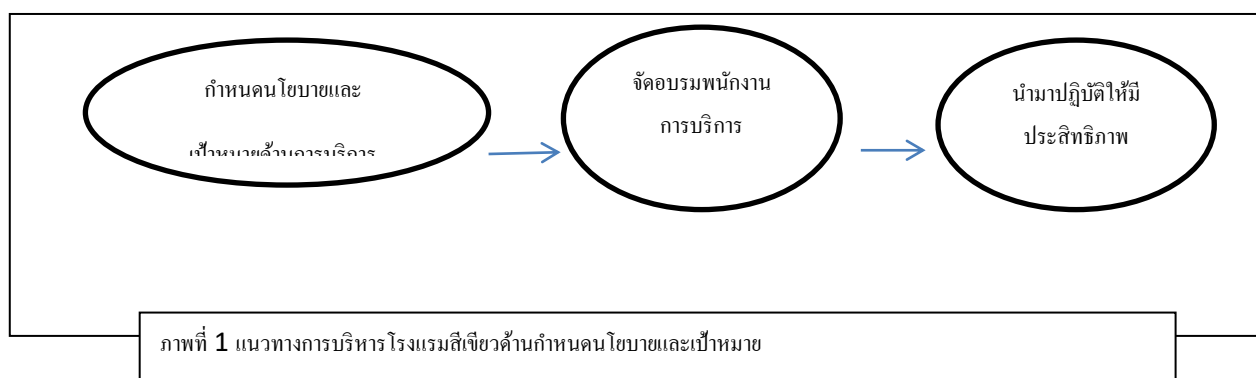
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ 7s ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้าง ด้านระบบการปฏิบัติ ด้านรูปแบบการบริหาร สอดคล้องการวิจัยของสิริมา รัตนฉายาบรรณ (2561) ผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านการเงินมีค่าเฉลี่ยมาก ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่ โรงแรมมีการกำหนดเกณฑ์การจัดการสรรรายได้และผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินให้แก่บุคลากรได้เป็นธรรม การควบคุมต้นทุนภายในโรงแรมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นมีผลประกอบการกำไรเพิ่มขึ้นในทุกปีและการบริหารจัดการช่วยให้บุคลากรส่วนใหญ่มีรายได้และยอดขายเพิ่มขึ้น

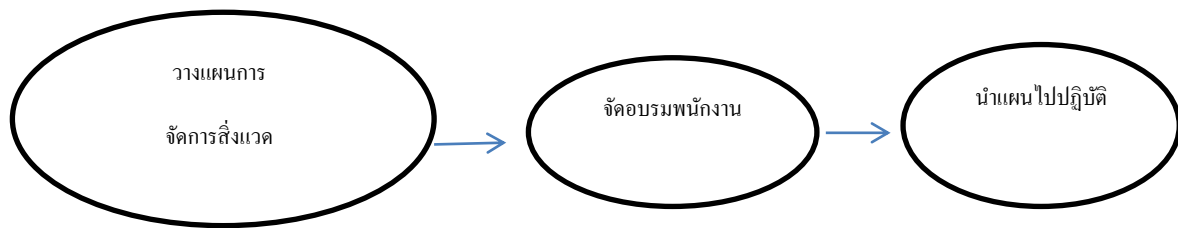
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยเกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย นโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ด้านการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความสำเร็จผลดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียวได้ $R^2 \text{ adj} = .329$ หรือร้อยละ 32.9 สอดคล้องกับคินนาฏ พูลเกื้อ (2559) อิทธิของการได้รับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย และสอดคล้องกับการศึกษาของสมพงศ์ โสทรักษ์ (2558) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาโรงแรมระดับ 3 ดาวภายใต้มาตรฐานโรงแรมสีเขียวอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการไทย พบว่า การพัฒนาโรงแรมที่ผ่านมาตรฐานมูลนิธิใบไม้เขียวไปสู่มาตรฐานโรงแรมสีเขียวอาเซียนต้องมีการดำเนินการตามข้อกำหนดเพิ่มขึ้น 19 ข้อ โดยข้อ

ค้นพบที่สำคัญคือข้อกำหนดมาตรฐานที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ส่งผลต่อต้นทุนการดำเนินงานมากนัก สอดคล้องกับ Hu and Wall (2005) สรุปไว้ว่าการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจโรงแรมและที่ตั้งของโรงแรมเอง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์จะเป็นสิ่งประกันการดำเนินงานในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Angel Peiro-Signes and others (2014) ที่พบว่า ธุรกิจโรงแรมที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมได้รับข้อได้เปรียบด้านการตลาดนอกจากนี้ข้อบังคับจากมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมยังช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอีกด้วยซึ่งพบว่าธุรกิจโรงแรมที่มีมาตรฐาน 4 ดาวมีผลกระทบโดยตรงต่อมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 5 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาวิจัยโดยรวมผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้นมีหลายปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน

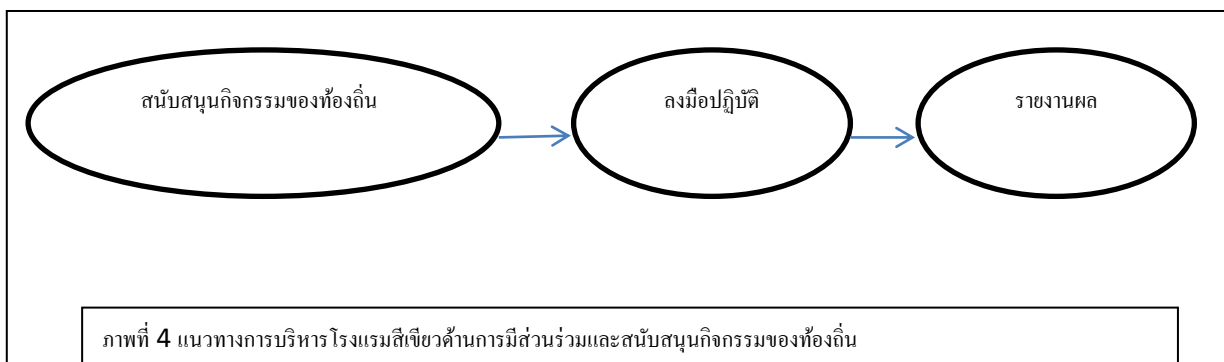
สรุปองค์ความรู้





ภาพที่ 3 แนวทางการบริหารโรงแรมสี่เขี้ยวด้านวางแผนการจัดการ

สิ่งแวดล้อมและพลังงาน



ภาพที่ 4 แนวทางการบริหารโรงแรมสี่เขี้ยวด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมของท้องถิ่น

นวัตกรรมจากการวิจัยสามารถสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงแรมสี่เขี้ยวสู่ความสำเร็จเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดภูเก็ต และได้สรุปเป็นองค์ความรู้ในแต่ละแนวทางเพื่อเป็นแบบอย่างในการทำโรงแรมสี่เขี้ยวตามแผนภาพข้างต้น

เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่ธุรกิจโรงแรมที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของแต่ละชุมชนในการไปใช้เพื่อเป็นตัวอย่างของการพัฒนาโรงแรมสี่เขี้ยวทางด้านการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม ชุมชน โดยเฉพาะที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางธรรมชาติที่สวยงามเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่และส่งเสริมเกื้อหนุนมาตรการที่ดีที่ยั่งยืนในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างยาวนานโดยการท่องเที่ยวที่นั่นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ดีธรรมชาติที่สวยงามแก่ชุมชนแบบยาวนานอีกทั้งยังสามารถช่วยเศรษฐกิจที่ดีในชุมชนอย่างยั่งยืนกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชนที่ดีขึ้นในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมอบรมเพิ่มทักษะความรู้ให้กับผู้บริหารโรงแรมสี่เขี้ยวให้มากขึ้น รวมทั้งอบรมผู้ที่มีส่วนร่วม อาทิ ผู้จัดการ หัวหน้าแผนกต่าง ๆ ภายในโรงแรม เนื่องจากกลุ่มโรงแรมสี่เขี้ยวในจังหวัดภูเก็ตยังมีจำนวนน้อยอยู่ คงต้องมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มโรงแรมทั่วไปได้ตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้ทราบอย่างทั่วถึง และสมัครเข้าร่วมโครงการโรงแรมสี่เขี้ยวเพื่อสร้างการแข่งขันทางการบริหารเข้าสู่สากลต่อไป

2. ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้จัดการและหัวหน้าแผนกร่วมด้วยเพื่อหาความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานที่มีต่อผลการดำเนินธุรกิจโรงแรมสีเขียว ให้มีการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างโรงแรมสีเขียวทั้งประเทศและนำผลมาเปรียบเทียบในแต่ละภาคหาความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการโรงแรมสีเขียว และควรมีการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Duangkaew K. (2013). *Current management issues of Thai hotel business. Case study of members of the Thai Hotels Association in Bangkok*. Bangkok: Master of Business Administration Business Administration Kasetsart University.
- Tiyawiwattanukul K. (2016). *Resource and environmental management for tourism in accordance with the Green Hotel Guidelines in Khao Laem Ya - Mu Ko Samet*. Rayong: National Park. Economics Kasetsart University.
- Suwansri K. (2015). *Human Resources Management course document 9011106*. Retrieved on August 1, 2019. Source From: <http://pws.npru.ac.th/kannika/data/files>.
- Kulpeng K. (2020). *Knowledge series on mechanism development and community-based health system development for communities. The Grafico Systems*.
- Department of Environmental Quality Promotion (2019). *Environmentally friendly hotels (Green Hotel)*. Retrieved on August 1, 2019. From: <https://www.deqp.go.th/service-portal/green./greenhotel/derivation/>.
- Ministry of Industry. (2013). *ISO 14001 standard*. Retrieved on October 2, 2019. From: <http://www.industry.go.th/industry/index.php/th/knowledge/item/10584-2016>
- Kunchornsiramongkol K. (2019) *Consumers' Attitudes towards the Environmental Friendly Policy of Bangkok Hotels*. Sripatum Academic Journal, Year 3, No. 1 January – April 2019, pages 123-130.
- Rakchat K. (2010). *TISTR KM Website - Shared Values: Shared Values*. Retrieved October 2, 2019. From <http://www.tistr.or.th/KM/index.php?option=com..task>.
- Prasang K. (2016). *Servant Leadership of Educational Institution Administrators Affecting Management with participation in the administration of educational institutions Under the Chonburi Primary Educational Service Area Office District 1*. Chonburi: Thesis education administration graduate school Rajabhat Rajanagarindra University.
- Kachen Wattanakosol. (2014). *The Effectiveness of Training Affecting the Success of Hotel Business in Thailand*. Mahasarakham: Master of Arts Thesis Tourism and Hotel Management Mahasarakham University.
- Sukphatcharoen K. (2014). *Business Strategy Development. for the growth of the hotel industry*. Graduate Studies Journal Wayayalongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage of His Majesty the King, Volume 8, No. 1 January – April 2014, pages 173-188.

- Mahatien C. (2016). *Natural Resources and Environment Management*. Journal of Education, Periscope, Vol. 3, No. 2 May-August, page 131.
- Thirinthornpong J. (2007). *Hotel management strategy: a case study of a 3-star hotel in Phuket*. Phuket: Master of Arts degree Development Strategy Phuket Rajabhat University.
- Lengpanich J. (2014). *Characteristics of modern leadership and preliminary research management competency*. Print the 9th time. Bangkok
- Chaina J. (2010). *Servant Leadership of School Administrators Under the Udon Thani Educational Service Area Office*. Thesis M.A. (Educational Administration). Udon Thani: Graduate School Udon Thani Rajabhat University.
- Vuncharoen C. (2013). *Social responsibility and hotel business*. Journal of Management Science. Year 30 No. 1 January – June 2013. Pages 143-155
- Khamthip Y. (2018). *Rational Factors Influencing Business Operation Efficiency of Hotel Business in Prachuap Khiri Khan Province*. Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University, Year 1, No. 3, January – June 2018, pages 57-66.
- Sinthusir Ni. (2018). *Effects of attitude towards green, subjective norms, perception of control Behavior and perceived value towards behavioral intentions and willingness to pay more for Thai green hotels*. Doctorate of Business Administration Thesis Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Ketchonan N. (2009). *Strategic Management*. Bangkok : SE-EDUCATION.
- Phongphankhae D. (2017). *Hotel management system and innovative organization*. Dusit Thani College Journal, Vol. 11, No. 3, September – December 2017, pages 377-391.
- Pholpuak T. (2016). *The Impact of Service Excellence Strategy on Corporate Success of Hotel Business in Northeastern Thailand*. Master of Business Administration Marketing Management Mahasarakham University.
- Boonrin N. (2015). *Applications of environmental management ISO 14011 : 2004 case study of automobile power steering pump factory*. Master of Science Thesis Burapha University.
- Soonsoon N. (2018). *Factors Affecting Intention to Repeat Service and Customer Referral for an Eco-Friendly Hotel*. Journal of Business Administration and Language, Vol. 6, Issue 2 July – December 2018, pages 8-13.
- Wongwiwattana B. (2016). *Guidelines for green leaf hotel business under the quality of Service in Cha-A District Phetchaburi Province*. Surin : The 11th National Research Conference, Surin Rajabhat University
- Srisaat B. (2011). Preliminary research. (9th printing). Bangkok : Suree Wittayasan.
- Tansenee P. (2019). *7' S Model 27 Feb. 2019... 7. Style of administration (Style)*.

- Thepkunnimit P and Phanpanich N. (2562). *Development of management of small and medium-sized IT businesses in the region*. academic journal Suvarnabhumi Institute of Technology, Volume 7, No. 1 Jan. - Apr. 2021, No. 13, 2018, pages 89 – 94.
- Chaiputtanaphan P. (2011). Factors related to business success. Small boutique hotel in Bangkok. *Journal of Modern Management*, Vol. 9, No. 2 July-December 2011, pp. 78-89.
- Sriret P. and Boonsiri S. (2019). *Human resource development to create change. Environmental Behavior of Green Hotel Employees in Thailand*. Santi Journal A study of the CU, Year 7, No. 4, July - August 2019, pages 1064-1065.
- Kaewsee P. (2009). *The Effects of Accounting Teaching Planning Effectiveness on the Performance of Cooperative Accounting Instructors in Thailand*. Thesis, M.Sc., Mahasarakham University.
- Decharin P. (2005). *The success of the organization*. Bangkok : Printing House of Chulalongkorn University.
- Singkhom P. (2019). *Environmental Management Process of Green Business Hotels in Chiang Mai Province*. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, Year 7, Issue 2 July – December 2019, pages 230-246.
- Boonmeesri-sanga M. and Patthum N. (2015). *The Green House Hotel Management Model. Talay Dao Resort, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province*. Phetchaburi : Phetchaburi Information Campus Silpakorn University.
- Mittichon. (2018). *Principles of "Green Hotel", not a hotel, can be implemented*. source Retrieved August 1, 2019. From the source. https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1164199
- Foundation for Rural Restoration of Thailand under the royal patronage (2018). *Thai CSR Network Social Responsibility*. http://www.greenleafthai.org/th/green_found/ From the source <https://faq.thaicrs.com/2005/11/blog-post.html>.
- Green Leaf Foundation. (2019). *Background of the Green Leaf Foundation*. Retrieved August 1, 2019. From the source. http://www.greenleafthai.org/th/green_found/.
- Lancaster M. (2005). *Hotel Marketing*. Bangkok : Faculty of Arts and Sciences Bachelor of Business University.
- Pirompanich M. (2016). *Strategies for building a competitive advantage in Bangkok hotel business through environmental marketing*. *Suan Dusit University Journal*, Vol. 12, No. 2 May – August 2016. Pages 61-70.
- Meechat N. (2009). *Organization administration*. 3rd Edition, Bangkok : Chulalongkorn University Book Center
- Simachokdee W. (2010). *An Organization for Excellence*. Retrieved on August 30, 2019. From the source: <http://www.Industry.go.th/assa/List8/.AllItems.aspx>.

- Suksukhon W. (2012). *Building a servant leadership style of basic educational institute administrators*. Doctoral thesis Ph.D. (Educational Administration). Chonburi : Graduate School Burapha University.
- Rattanasongtham W. (2020) *success factors of entrepreneurs in small furniture production and distribution business: a case study Lamphun entrepreneurs in Roi Et Province*. Journal of Industrial Business Administration, Year 2, Issue 2, July - December 2020. Pages 5-20.
- Poolkua S. (2016). *A Study of the Influence of Environmental Standard Certification on the Performance of Factory Businesses in Thailand*. Master of Arts Thesis in Integrated Tourism Management Faculty of Tourism Management National Institute of Development Administration.
- Intajad S. (2018). *Effects of Green Marketing Strategy on Marketing Competitive Advantage of ISO 14001 Certified Businesses in Thailand*. Master of Business Administration Marketing Management Mahasarakham University.
- Jitampai S. (2016). *Problems and obstacles in the development of green leaf hotels in the eastern region*. National and International Business and Management Innovation Conference 2016, pages 1042-1048.
- Kongthieng S. (2013). *Servant Leadership*. Journal of Witthaya Achan Vol. 112 No. 10 August 2013, pages 89-92.
- Noonil S. (2014). *Factors Influencing Behaviors Supporting an Environmentally Friendly Hotel : A Case Study of Dusit Princess Srinakarin Hotel*. Dusit Thani College Journal, Vol. 8, Issue 1 January – June, page. 16 – 33.
- Social Business Institute. (2013). *Corporate Social Responsibility for Sustainable Development*. Bangkok : Social Business Institute The Stock Exchange of Thailand.
- ISO Certification Institute. (2019). *Standard ISO 14001*. Retrieved October 1, 2019, from [https://www.masci.or.th/service/management system standard](https://www.masci.or.th/service/management%20system%20standard).
- Prakitjanurak S.(2011). *Management services towards behavior and satisfaction of customers who use hotels in Bangkok*. Phra Nakhon Si Ayutthaya : Rajabhat University Ayutthaya.
- Chamnan S. (2011). *Educational leadership, theory and practice*. Rayong : PS.
- Sukhon S. (2016). *Environmental Management Standard ISO 14001*. Retrieved October 1, 2019, from http://www.nfi.or.th/foodsafety/upload/qs/pdf/ISO_14000-2.pdf.
- Chaiyaphong S. Phanpanich N. et al. (2016). *Manage knowledge of the organization of learning, organizational agility and advantages. in the competition of commercial banks in Thailand*. Journal of the Humanities and Social Sciences, Volume 10, Issue 3, September - December, pages 89-104.
- Euejongprasit S.(2006) *Strategic Tourism Management*. Bangkok : Sam Charoen Panich.

- Leklersin S. (2017). *Management of Local Administrative Organizations in Central Provinces*. Research Report of Rajapruuek University.
- Green products and services. (2019). *Production database system service and consumption that is Environmentally friendly*. Retrieved December 9, 2019, from <https://scpdatacenter.deqp.go.th/product.php?allvalue>.
- Chinweskit S. Worawan W. Prachakasem et al. (2018). *Green School : Initiative of Government for eco-friendly hotels*. Thai Environmental Engineering Journal, Vol. 32, No. 2, pages 61-70.
- Special Area Development Administrative Organization for Sustainable Tourism. (2018). *Tourism and global warming*. Retrieved September 1, 2019, from <http://www.dasta.or.th/th.component/k2.item.671-671>.
- Chotipanich A. (2010). *Organizational Service Management*. Bangkok : SE-EDUCATION.
- Phiriyasingh O. (2011). *The Effect of Affiliate Effectiveness on the Success of Organization of hotel business in Thailand*. Mahasarakham : Thesis, MBA, Mahasarakham University.
- Kraiut A.(2015). *Development of a business management model for the hotel industry in Thailand*. Journal of Technical Education Development, Year 27, No. 94, April - June 2015, pages 27-29.
- Alexander Osterwalder, Yves Pinner (2014). *Business Modeling Guide : For the Viewer. Farsightedness, the one who thinks to do big and who hopes to fall down the giant = Business model generation*. Translated by Winyu Kinghiranwattana. Bangkok : Wheeler.
- Thammathiwatkul A. (2010). *System Concept*. Retrieved September 1, 2019, from <http://panchalee.wordpress.com/2009/04/28/system-concept/>.
- Watchinda A. (2010). *McKinney 7-S Framework, 7 Factors Concepts in Assessment*.



การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 : ศึกษากรณีการซื้อขายสลากกินรวบ

ENFORCEMENT OF THE GAMBLING ACT B.E. 2478 : A CASE STUDY OF ILLEGAL LOTTERY TRADING.

ปองปริดา ทองมาดี

Pongprida Thongmadee

มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Chaopraya University

E-mail: sptmd2555@gmail.com

Received 5 May 2022 ; Revised 20 June 2023; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สาเหตุของปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย วิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ข้อมูลสำคัญคือผู้ซื้อสลากกินรวบ ผู้ขายสลากกินรวบ ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาการบังคับใช้เกิดจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล การเรียกเก็บส่วย การไม่เกรงกลัวกฎหมาย และเป็นการพนันที่อยู่กับสังคมไทยมานานจนไม่สามารถควบคุมได้ (2) สาเหตุของปัญหาเกิดจากมีบทลงโทษเบาเกินไป เจ้าหน้าที่มีผลประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมาย โทษที่ลงต่อผู้ซื้อและเจ้ามือไม่ต่างกันมากนัก เจ้ามือห่วยส่วนมากเป็นเครือญาติหรือสามีภริยาของเจ้าหน้าที่ ผู้มีอิทธิพลคอยช่วยเหลือเจ้ามือหรือผู้ขาย และการไม่จับกุมผู้ซื้อ (3) วิธีแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการพนันควรเพิ่มโทษเจ้ามือหรือผู้จัดให้เล่นหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเป็นจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไปจนถึง 1,000,000 บาท และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (4) แนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแบ่งเป็น 2 กรณี ข้อ 1 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้ามือให้เด็ดขาด ข้อ 2 การบริหารจัดการสลากกินรวบเพื่อนำผลประโยชน์เข้ารัฐ สามารถบริหารจัดการโดยรัฐ บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือบริหารจัดการโดยให้เจ้ามือจดทะเบียนขออนุญาต

คำสำคัญ : การบังคับใช้กฎหมาย, พระราชบัญญัติการพนัน, การซื้อขายสลากกินรวบ

Abstract

The objective indicate in this research article is to study the problem of law enforcement of the Gambling Act B.E. 2478, focus on the Illegal lottery dealing, causes of law enforcement problems, law Enforcement Amendment, and law enforcement definition. This is a qualitative research, the important target groups are Illegal lottery buyers, Illegal lottery sellers, village headmen, sub-district organizations and relevant government officials, based on

Purposive sampling with Depth individual interviews. Data are analyzed within content. Present all data in descriptive information.

The research results found: - (1) the enforcement caused the influential group problem, bribe, lawlessness. Gambling has long been a feature of Thai society and become out of controlled. (2) Cause of the problem are: - Punishment is too light, Officials snatch interest that involve to the law enforcement, the Penalties imposed on the both side of buyer and seller are almost equal, most Illegal lottery dealers are relatives or spouse of the officials, Influencers support dealers or sellers, and buyers are not arrested. (3) To law Enforcement Amendment: - should amend the Gambling Act to increase the penalty on the dealer; the gambling organizer; those who gain involving benefit to be imprisonment from 1 year up to 5 years; and a fine from 200,000 baht up to 1,000,000 baht; also amend other related laws. (4) Act concretely, divided into 2 cases: - Article 1, Strict enforcement of laws; suppress potent influencers and dealers Article 2 Manage to hold benefits from Illegal lottery back to the State: - be capable to manage by the State/ Sub-district organizations/Authorized dealers.

Keywords: Law Enforcement, Gambling Act, Illegal lottery Dealing

บทนำ

สลากกินรวบ หมายถึง “หวยใต้ดิน เป็นการเล่นการพนันโดยถือเอาผลของการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลในแต่ละงวด โดยผู้เล่นจะเขียนตัวเลขที่ตนเองต้องการเสี่ยงโชค 2-3 หลักลงในรายการเรียกว่า “โพล” ระบุว่าต้องการซื้อหมายเลขนี้จำนวนเท่าใด ในราคาเท่าไร (จำนวน×ราคา) และมีคนเดินโพลคอยรวบรวมโพลเหล่านั้นไปส่งที่เจ้ามือหวยใต้ดินในชุมชน หรือส่งต่อกันไปเป็นทอดจนถึงเจ้ามือใหญ่” ความเป็นมาประมาณปี พ.ศ. 1450 มีการเล่นการพนันเรียกว่า “กำถั่ว” และต่อมาประมาณ พ.ศ. 2100 ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีการเล่นการพนันเรียกว่า “โป” ต่อมาได้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรบันทึกของ “มองสิเออร์ เดอ ลามูแบร์” (Monsieur De La Loubere) เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสได้เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณปี พ.ศ. 2230 การเล่นการพนันที่นิยมในยุคนั้นเรียกว่า “ติกแตก” ชาวสยามเรียกว่า “สกา” การเล่นพนันที่นิยมมากที่สุดคือ การเล่นถั่วโป เข้ามาครั้งแรกสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ประมาณปี 2231 (Witch Jeeraphaet, 2012: 10) หอยมาจากชาวจีนอพยพนำการเล่นหอยมาสู่ประเทศไทย ประมาณพุทธศวรรษ 2360 เป็นการพนันที่ให้ผู้เล่นทายชื่อดอกไม้ที่เขียนไว้บนใบหอย คำว่า “หอย” เป็นภาษาจีน แปลว่า “ดอกไม้” สมัยต่อมาสัญลักษณ์ที่เป็นดอกไม้ถูกเปลี่ยนเป็นชื่อคนสำคัญของคนจีนโดยเขียนเป็นภาษาจีน เมื่อมีการนำหอยเข้ามาเล่นการพนันในประเทศไทย ได้เปลี่ยนจากชื่อคนสำคัญของคนจีนมาใช้ตัวอักษรภาษาไทยแทน จึงเรียกว่า “หอย ก. ข.” (Pasuk Pongphaichit and others, 2000) ต่อมาได้มีการนำหอย ก. ข. เข้าเข้าระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ รัฐได้จัดโรงหอยขึ้นโดยมีเอกชนผู้ได้รับสัมปทานดำเนินการเรียกว่า “นายอากรหอย” ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนบาล” ทำให้รายได้จากอากรหอยกลายเป็นรายได้ที่สำคัญของรัฐ (Wikipedia, the free encyclopedia, Lottery in Thailand: 2020) หอย ก. ข. ได้เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นผู้ขอสัมปทานด้วยการประมูลตั้งเป็นโรงบ่อนภายในกำแพงเมืองใกล้สะพานหัน ต่อมาย้ายมาอยู่หน้าวังบูรพาภิรมย์ เกิดไฟไหม้จึงย้ายไปหน้าประตูสามยอด (Government Lottery Office, 1999: 22) การเล่นหอย ก. ข. มีให้เล่นวันละ 2 ครั้ง คือ ออกตอนเช้าและออกตอนค่ำ ใครจะแทงหอยต้องไปหาเสมียนหอย จะตั้งแผงขายหอยอยู่ตามมุมถนนต่างๆ เสมียนจะออก

ใบเสร็จรับเงินของโรงหวยให้ผู้แทงหวยถือไว้ แล้วนำต้นขี้มามอบให้ขุนบาลก่อนหยออก เมื่อหยออกจะนำ หวยชักรอกขึ้นไปแขวนไว้ให้ประชาชนมาตรวจดูว่าหวยงวดนี้ออกตัวใดบ้าง (Somporn Phromhitathorn, 1995: 6) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงประสงค์ให้เลิกการหวย และได้ทรงจัดตั้งสลากกินแบ่งรัฐบาล เดิมเรียกว่า “ล็อตเตอรี่” ขึ้นในปี พ.ศ. 2417 (Sutee Akatlerek, 1999: 80) และทรงพระราชทานพระบรมราชาอนุญาตให้กรมทหารมหาดเล็กออกลอตเตอรี่เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาโดยอังกฤษชื่อ “ครูลาสบาเตอร์” ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการ ออกลอตเตอรี่ตามแบบยุโรป (Government Lottery Office, 2021) แม้ว่าลอตเตอรี่หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล จะถือกำเนิดมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่ทุกวันนี้ ลอตเตอรี่ยังคงได้รับความนิยมจากผู้หวังโชคมากมายไม่เสื่อมคลาย รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าหวยอากรเป็นการมอมเมาและเอารัดเอาเปรียบประชาชน จึงได้เปลี่ยนแปลงจากการเล่นหวยอากรมาเป็นลอตเตอรี่ตามแบบยุโรป ซึ่งทำให้ได้รับรางวัลมากขึ้น (Yutthakarn Waiapha, 2003: 8) ปัจจุบันสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ในการบริหารจัดการโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ผลิต จำหน่าย ออกรางวัล และจ่ายรางวัล เพื่อเสริมรายได้รัฐ ส่วนสลากกินรวบปัจจุบันเป็นการเล่นการพนันผิดกฎหมาย เรียกว่า “หวยเถื่อน”

ในเวลาเดียวกันสลากกินรวบก็เกิดขึ้น โดยเป็นสลากที่ตั้งขึ้นกันเองภายในชุมชน ผู้เล่นจะเขียนตัวเลขที่ตนเองต้องการเสี่ยงโชค 2-3 หลักในรายการเรียกว่า “โพยหวย” ระบุว่าต้องการซื้อหมายเลขนี้จำนวนเท่าใด ในราคาเท่าไร (จำนวน x ราคา) และมีคนเดินโพยคอยรวบรวมโพยเหล่านั้นไปส่งที่เจ้ามือสลากกินรวบในชุมชน หรือส่งต่อกันไปเป็นทอดในกลุ่มเจ้ามือ การออกรางวัลจะใช้ผลจากเลขรางวัลของสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือสลากออมสินมาเปรียบเทียบ เงินรางวัลไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับอัตราของเจ้ามือ หรือไม่ได้รางวัลเลยถ้าเจ้ามือกินรวบ สลากกินรวบเป็นสิ่งผิดกฎหมาย (Patcharin Lueanansaksiri, 1992: 1) ต่อมา พ.ศ. 2546 มีนโยบายในยุครัฐบาลของ ทักษิณ ชินวัตร ริเริ่มนำสลากกินรวบซึ่งผิดกฎหมาย มาผ่านกระบวนการทางกฎหมายและปรับปรุงให้เป็นของรัฐบาล เรียกว่า “หวยบนดิน” อีกทั้งยังเป็นการกวาดล้างเจ้ามือสลากกินรวบ และเป็นรายได้ของรัฐ รางวัลจะแบ่งออกเป็น 3 ตัวตรง, 3 ตัวโหด, 2 ตัวบน, 2 ตัวล่าง ต่อมาภายหลังเกิดรัฐประหาร พ.ศ. 2549 การออกหวยบนดินต้องสิ้นสุดลง ด้วยรัฐบาลของ สุรยุทธ์ จุลานนท์ สั่งยกเลิกนโยบายหวยบนดิน ประกอบกับใน พ.ศ. 2552 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้พิพากษาว่า การออกหวยบนดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 (Wikipedia, the free encyclopedia, Lottery in Thailand: 2020) ดังนั้นปัจจุบันการซื้อขายสลากกินรวบจึงมีความผิดตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีหวยอีกหลายประเภทที่ถูกกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล สลากออมสิน เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูล พ.ศ. 2544 มีผู้เล่นสลากกินรวบทั่วประเทศสูงถึง 23.7 ล้านคน วงเงินการค้าสลากกินรวบ มีมูลค่าระหว่าง 92,000 ถึง 542,000 ล้านบาท กำไรบางส่วนของการขายสลากกินรวบ เป็นส่วนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีอิทธิพลมากกว่าปีละ 11,000 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2561 พบว่าร้อยละ 25 ของคนไทย ซื้อสลากกินรวบ (Department of Mental Health, Lottery and Thai Lottery Behavior: 2019) แสดงให้เห็นว่า แม้สลากกินรวบจะเป็นการซื้อขายที่ผิดกฎหมาย แต่มีผู้กระทำความผิดซื้อและขายสลากกินรวบแพร่หลายในสังคมไทยเป็นจำนวนมาก

การซื้อขายสลากกินรวบตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ในปัจจุบันนั้น มีปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยต่อการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ บุคคลบางส่วนสามารถขายสลากกินรวบได้ไม่ถูกจับหรือดำเนินคดี บุคคลบางส่วนไม่สามารถขายสลากกินรวบได้หากพบเห็นจะถูกดำเนินคดีทันที พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 นี้ อาจเรียกได้ว่า “เป็นกฎหมายเก็บส่วย” บุคคลที่จ่ายเงินค่าส่วยให้กับผู้มีอิทธิพลบางกลุ่มก็สามารถซื้อขายสลากกินรวบได้ ส่วนบุคคลที่ไม่ยอมจ่ายส่วยก็ไม่สามารถซื้อขายสลากกิน

รวบได้ จึงเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับการบริหารจัดการของรัฐควรจะทำอย่างไร ในเมื่อการซื้อขายสลากกินรวบมีอยู่ทั่วประเทศเป็นจำนวนมากเหมือนหนึ่งไม่มีกฎหมายมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าการวิจัย เพื่อให้เกิดการควบคุมหรือบริหารจัดการการซื้อขายสลากกินรวบอย่างเป็นธรรม ไม่ควรปล่อยให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลแสวงหาผลประโยชน์และทุจริตประชาชนจนถึงขนาดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ การวิจัยนี้จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมของสังคมไทยต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ที่เกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ โดยกำหนดหัวข้อการวิจัยเรื่อง “การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478: ศึกษากรณีการซื้อขายสลากกินรวบ” ซึ่งจะศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการเกิดปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ
3. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ
4. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ

การทบทวนวรรณกรรม

ประชาชนที่มีพฤติกรรมซื้อหวยใต้ดินชื่นชอบที่จะเล่นหวยประเภท 2 ตัวล่าง 2 ตัวบน นิยมซื้อหวยใต้ดินกับคนเดินโพยและมีหลักในการซื้อหวยใต้ดินจากข่าวลือ ความเชื่อจากแหล่งใบ้หวย สาเหตุที่ซื้อหวยใต้ดินนั้นเป็นเพราะชอบเสี่ยงโชคปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อหวยใต้ดิน รูปแบบการซื้อหวยใต้ดินให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ด้านความสะดวกในการซื้อให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ด้านราคาให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 และด้านผลตอบแทนที่ได้รับเงินรางวัลให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมซื้อหวยใต้ดินของประชาชน ควรมีวิธีการปราบปรามโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ปัญหาวางหวยใต้ดินอย่างจริงจัง (Thitimon Suesasaowaluk, 2013: 54)

ความอยู่รอดของธุรกิจใต้ดินชนิดนี้เกี่ยวโยงกับ 2 สิ่ง คือ เงินสินบนหรือส่วยของผู้ถือกฎหมายกับระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย เมื่อก่อนเจ้ามือหวยรายใหญ่จะต้องเป็นผู้มีบารมี มีอิทธิพลในท้องถิ่น ต้องเสาะแสวงหาผู้ที่สามารถให้การคุ้มครองในการทำธุรกิจใต้ดิน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้ดีคือตำรวจ ทหาร รวมทั้งนักการเมืองยุคสมัยปัจจุบันผู้ทรงอิทธิพลที่สุดคือเครือข่ายของนักการเมือง ที่มีขอบเขตอำนาจกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น หรือนักการเมืองผู้มีอำนาจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เมื่อระบอบตำรวจถูกกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายนักการเมือง การพนันชนิดนี้จึงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง ถึงแม้ว่านักการเมืองท้องถิ่นไม่ใช่ทุกคนจะเป็นเจ้ามือหวยใต้ดิน แต่เจ้ามือหวยใต้ดินต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31)

เป็นที่ทราบกันดีว่า “หวย” เป็นการพนันยอดนิยมในสังคมไทย มีจำนวนผู้เล่นมากกว่าการพนันชนิดอื่นๆ มาก โดยผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงๆ มองหวยเป็นการเสี่ยงโชค เป็นการลงทุน เป็นแหล่งรายได้ และการเล่นหวยยังสะท้อนมิติความพยายามในการดิ้นรนให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอด หวยไม่ใช่เป็นเรื่องของความ

มั่วเมาและมึนงง แต่เป็นภาพสะท้อนของสังคมที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน การขาดโอกาส ทำให้การเล่นหอยกลายเป็นทางเลือกหนึ่งของสังคมเพื่อความอยู่รอด (Nuannoi Treerat, 2014: 87)

พฤติกรรมในการเล่นหอยใต้ดิน ประชาชนนิยมซื้อหอยใต้ดินเป็นจำนวนมากเกือบทุกสาขาอาชีพ เพราะเล่นง่ายไม่ซับซ้อนและมีความรู้สึกว่าไม่เป็นสิ่งที่ชั่วร้าย ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชนผู้เล่นคือต้องใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อหอยใต้ดินเฉลี่ยเดือนละ 100-500 บาท การเล่นหอยใต้ดินก่อให้เกิดผลเสียทางด้านเศรษฐกิจ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินในครอบครัว (Patcharin Lueanansaksiri, 2010: 1)

พฤติกรรมการเล่นหอยใต้ดินของประชาชนมีอายุเฉลี่ย 35 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอาชีพรับจ้าง คนเดินโพงมีอายุเฉลี่ย 38 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง พฤติกรรมการเล่นหอยใต้ดินของประชาชนมีวิธีการเล่นหอยคือซื้อจากคนเดินโพง มีรูปแบบการเล่นหอยคือเล่นหอยใต้ดินของรัฐบาลในวันที่ 1 และวันที่ 16 ของเดือน และมีวัตถุประสงค์การเล่นเพื่อหารายได้เสริม เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว (Yutthak Waiapha, 2003: 103)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) ศึกษาจากทฤษฎีแนวคิด เอกสาร ตำรา หนังสือ ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ที่เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งต่างๆ เกี่ยวกับการเล่นพนันสลากกินรวบ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดประชากรและพื้นที่วิจัย ได้แก่ ผู้ซื้อขายสลากกินรวบในเขตจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของการคมนาคม เป็นที่ตั้งของกลุ่มชนชาวจีนที่มามีการค้าขายระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่สำคัญเกี่ยวข้องกับความเป็นมาและการซื้อขายสลากกินรวบที่ยาวนาน และมีประชากรที่สมควรแก่การเป็นพื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าทำวิจัยในเรื่องนี้

2.2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสาร เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบทดสอบ ให้มีความชัดเจนตามความมุ่งหมายการวิจัย

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ ทดสอบความตรงเชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์การวิจัย มีจำนวน 16 คน ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผ่านการให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คือ (1) ประชาชนผู้ซื้อสลากกินรวบ อำเภอละ 1 คน จำนวน 10 อำเภอ (2) ประชาชนผู้ขายสลากกินรวบ อำเภอละ 1 คน จำนวน 3 อำเภอ (3) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย จำนวน 3 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual interviews) สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interviews) ข้อคำถามในการสัมภาษณ์มีโครงสร้างแบบปลายเปิด (loosely structure) มี

ความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน และการบันทึกภาคสนาม แบ่งออก 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ส่วนที่ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 5 กรณีดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปตามลำดับดังนี้

1.1 ความรู้ทั่วไปของประชาชนผู้ซื้อสลากกินรวบ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสลากกินรวบ เกิดจากประสบการณ์การซื้อสลากกินรวบด้วยตนเอง จากการพบเห็นการซื้อขายสลากกินรวบ จากการรับฟังจากคำบอกเล่า จากข่าวการไม่จ่ายเงินรางวัลของเจ้ามือใหญ่ ซึ่งการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูลได้รับรู้รับฟัง และพบเห็นเกี่ยวกับสลากกินรวบทุกๆ งวดที่ห่วยออก จึงมีความรู้เพียงพอที่สามารถให้ข้อมูลได้

1.2 ความรู้ทั่วไปของประชาชนผู้ขายสลากกินรวบ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสลากกินรวบ เกิดจากประสบการณ์การขายสลากกินรวบด้วยตนเอง จากเจ้ามือรายย่อย จากข่าวประจำวัน หรือจากการถูกจับกุม โดยผู้ขายหรือคนเดินโพลส่วนมากทราบดีว่าผิดกฎหมายและบางส่วนเคยถูกจับกุม จึงมีความรู้เพียงพอที่สามารถให้ข้อมูลได้

1.3 ความรู้ทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย พบว่าเป็นความรู้ทั่วไปที่เกิดจากการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ การได้รับการอบรมกฎหมายการพนัน การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ข่าวประจำวันในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อมการเป็นอยู่ในสังคม หรือความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ทำให้เห็นว่าสลากกินรวบเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นการเสี่ยงโชค เป็นความหวัง ในทางตรงข้ามก็ทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนมากมายจากการเป็นหนี้เจ้ามือห่วย เมื่อเป็นหนี้จำนวนมากขึ้น อาจนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาทรัพย์สิน ปัญหาการดำรงชีพ ปัญหาการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ปัญหาการทวงหนี้ รวมไปถึงปัญหาโดยรวมของประเทศอีกหลายด้านตามมา

2. ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สรุปตามลำดับดังนี้

2.1 ปัญหาการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบ ประชาชนส่วนมากทราบดีว่าผิดกฎหมายและมีโทษ แต่ปรากฏว่ามีประชาชนเป็นจำนวนมากเกือบทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล หรือทุกหลังคา

เรือน มีการซื้อขายสลากกินรวบกันอยู่ทั่วไปและซื้อขายได้ง่าย แสดงเห็นว่า กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถควบคุมการซื้อขายสลากกินรวบได้ ควรมีการบริหารจัดการหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ใหม่

2.2 ปัญหาการไม่จับกุมผู้ซื้อสลากกินรวบ พบว่าการจับกุมการซื้อขายสลากกินรวบส่วนมากมีการจับกุมเฉพาะฝ่ายผู้ขาย คนเดินโพนย เจ้ามือรายย่อย เจ้ามือใหญ่ โดยไม่พบการจับกุมผู้ซื้อ แม้ผู้ซื้อจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดก็ตาม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายการเล่นพนันเกี่ยวกับสลากกินรวบไม่สามารถบังคับใช้ต่อผู้ซื้อได้ เมื่อพิจารณาในแง่ของผลประโยชน์ประกอบจะพบว่า ฝ่ายผู้ขายเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการซื้อขายสลากกินรวบเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ส่วนมากจึงมีการจับกุมเฉพาะฝ่ายผู้ขายเป็นหลัก ผู้ซื้อเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบและเสียประโยชน์จากธุรกิจการซื้อขายสลากกินรวบ และมีฐานะค่อนข้างยากจนน่าเห็นใจ ทำให้ไม่พบเห็นการจับกุมผู้ซื้อ

2.3 ปัญหาผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินคดีต่อเจ้ามือได้ พบว่ามีเจ้ามือจำนวนมากที่ไม่จ่ายเงินค่าถูกรางวัลแก่ผู้ซื้อ โดยเฉพาะกรณีหวยดังหรือหวยอื่น ซึ่งผู้ซื้อส่วนมากเลือกที่จะไม่ดำเนินคดีต่อเจ้ามือ เนื่องจากมีความผิดทั้งสองฝ่าย ทำให้ผู้ซื้อเสียเปรียบ แม้ตามที่เป็นข่าวจะรวมตัวกันไปเรียกร้องที่บ้านเจ้ามือก็ตาม ก็ไม่สามารถทำอะไรเจ้ามือได้และไม่มีหนทางที่จะได้รับเงินรางวัลถูกรางวัลได้ เจ้ามือจึงเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยไม่มีความเสี่ยงต่อการขาดทุน ทำให้มีเจ้ามือหวยเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

2.4 ปัญหาที่มีลักษณะเป็นกฎหมายเก็บส่วย พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบได้อย่างปลอดภัยจะต้องเจรจากับเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย ซึ่งตามปกติจะเป็นหน้าที่ของเจ้ามือใหญ่เป็นคนบริหารจัดการ เจ้ามือรายย่อยก็จะเจรจากับหน่วยงานลำดับล่างลงมา อาจมีการจ่ายเป็นรายเดือนหรือเป็นงวดแล้วแต่กรณี ส่วนคนขายจะขายตามปกติ ยกเว้นกรณีมีหน่วยงานที่จรมาตรวจหรือสุ่มตรวจหรือเจาะจงมาจับ ผู้ขายจะให้เจ้ามือเจรจาให้หรือไม่ผู้ขายอาจเจรจาเอง หรือยอมเสียค่าปรับ

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพล พบว่าผู้มีอิทธิพลทางการเมืองหรือผู้มีอำนาจอาจเป็นเจ้ามือหวยรายใหญ่หรืออาจเป็นผู้ดูแลเจ้ามือรายใหญ่เพื่อผลประโยชน์บางส่วน ส่วนเจ้ามือรายย่อยลงมาอาจเป็นเจ้าหน้าที่หรือคู่สมรสของเจ้าหน้าที่หรือเครือญาติกับเจ้าหน้าที่ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มผู้มีอิทธิพลเหล่านี้จะแสดงตัวตนไม่ชัดเจนหรือปกปิดตัวตนหรือเป็นการรับรู้กันโดยนัย ต่างจากเจ้ามือรายย่อยหรือผู้ขายซึ่งจะเป็นที่รู้จักกันทั่วไป กลุ่มผู้มีอิทธิพลเหล่านี้จึงเป็นปัญหาโดยตรงต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้

2.6 ปัญหาเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบมีมาตั้งแต่เกิด พบเห็นตั้งแต่จำความได้ มีมานานนานมาก จนไม่สามารถทราบได้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไร เป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทุกยุคทุกสมัยไม่มีการหยุดเล่น ไม่ว่ารัฐบาลชุดไหนมาบริหารประเทศก็ซื้อขายกันเป็นปกติ โดยถือว่าเป็นโชคกลาง เป็นความหวัง เป็นดวงของคนซื้อ ผันดีบ้าง เจ้ที่เจ้าทางให้หวยบ้าง เจ้าแม่เจ้าพ่อให้หวยบ้าง หมอดูให้หวยบ้าง จึงเป็นความเชื่อพื้นฐานของชาวบ้าน เมื่อได้เลขมาก็หาซื้อได้ไม่ยาก ผู้ซื้อส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ มีฐานะปานกลางถึงยากจน จำนวนเงินซื้อขายไม่มาก สร้างความลำบากใจต่อเจ้าหน้าที่ที่จะทำการจับกุม จึงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจไม่สอดคล้องกับสังคมพื้นบ้าน หากบังคับไม่ได้รัฐควรหาทางเพื่อบริหารจัดการผลประโยชน์เกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ ไม่ควรปล่อยให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลแสวงหาผลประโยชน์ในทางเอารัดเอาเปรียบประชาชน

3. สาเหตุของการเกิดปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สรุปตามลำดับดังนี้

3.1 สาเหตุของปัญหาการไม่เกรงกลัวกฎหมาย พบว่า (1) มีบทลงโทษตามกฎหมายเบาเกินไป เมื่อมีการจับกุมผู้ขายหรือเจ้ามือแล้ว ส่วนมากให้เสียค่าปรับแล้วปล่อยไป (2) เจ้าหน้าที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับ

การซื้อขายสลากกินรวบและคอยให้ความช่วยเหลือผู้ถูกจับกุม (3) เสียค่าปรับแล้วปล่อยไม่ลงโทษเพิ่มฐานไม่เช็ดหลาบ เนื่องจากเป็นความผิดเล็กน้อยและสามารถเปรียบเทียบปรับได้ แม้มีการจับกุมคนเดียวกันหลายๆ ครั้งก็ตาม ประกอบกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการขายสลากกินรวบมากกว่าค่าปรับหลายร้อยเท่า

3.2 สาเหตุของปัญหาการไม่จับกุมผู้ซื้อสลากกินรวบ พบว่า (1) ผู้ซื้อเป็นกลุ่มเสียประโยชน์ ถูกเอาเปรียบ เป็นเหยื่อ หรือเป็นเครื่องมือของธุรกิจการซื้อขายสลากกินรวบ (2) ผู้ซื้อเป็นกลุ่มรายเล็กรายน้อย มีฐานะยากจนและเป็นหนี้สินจากธุรกิจซื้อขายสลากกินรวบ (3) ผู้ขายเป็นต้นเหตุสำคัญของการซื้อขายสลากกินรวบและได้รับผลประโยชน์จากการซื้อขายสลากกินรวบโดยตรง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่วนมากจึงมีการจับกุมเฉพาะผู้ขายหรือเจ้ามือเท่านั้น

3.3 สาเหตุของปัญหาผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินคดีต่อเจ้ามือได้ พบว่า (1) เกิดจากสัญญาซื้อขายสลากกินรวบขัดต่อกฎหมาย (2) โทษที่ลงระหว่างผู้ซื้อกับเจ้ามือไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้ผู้ซื้อไม่กล้าดำเนินคดีต่อเจ้ามือ (3) อำนาจการต่อรองทางธุรกิจทั้งด้านการเงิน ด้านอิทธิพล ด้านสังคม ทำให้ผู้ซื้อเสียเปรียบ ดังนั้นทำให้เจ้ามือปลอดภัยจากสภาวะการขาดทุน เพราะว่าหากเจ้ามือไม่จ่ายเงินค่ารางวัล ผู้ซื้อก็ไม่สามารถฟ้องร้องบังคับให้เจ้ามือจ่ายได้ จึงเป็นสาเหตุทำให้เจ้ามือยอมฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้เพื่อผลประโยชน์จำนวนมากจากการซื้อขายสลากกินรวบ

3.4 สาเหตุของปัญหามีลักษณะเป็นกฎหมายเก็บส่วย พบว่าการจ่ายเงินค่าส่วยจะจ่ายเป็นรายเดือน รายปี และรายครึ่งในกรณีมีการตรวจพบจากหน่วยงานอื่น เจ้ามือใหญ่จะเป็นผู้จ่ายเงินค่าส่วยให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อความสะดวกในการซื้อขายสลากกินรวบ คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือเจ้ามือรายย่อยและผู้ขายได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจมีไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บส่วย

3.5 สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพล พบว่าผู้มีอิทธิพลมีมายาวนาน ซึ่งเคยมีรัฐบาลยุคหนึ่งออกนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพลหวนเวียนแล้วได้ยกเลิกไป ทำให้ผู้มีอิทธิพลหวนเวียนกลับมาระบอบเป็นทวิคูณ ผู้มีอิทธิพลจะมีตั้งแต่เจ้ามือรายย่อย เจ้ามือรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่ โดยผู้มีอิทธิพลอาจเป็นเพียงผู้ดูแลควบคุมอำนาจของเจ้าหน้าที่และรับผลประโยชน์บางส่วน หรือผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นอาจเป็นเจ้ามือรายย่อยที่อาจเป็นเครือญาติหรือเป็นคู่ครองกับผู้มีอิทธิพล ผู้มีอิทธิพลเหล่านี้จะมีเครือข่ายผลประโยชน์ร่วมกัน หรืออาจมีนักการเมืองบางคนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์การซื้อขายสลากกินรวบ

3.6 สาเหตุของปัญหาเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน พบว่าสลากกินรวบมีชาวบ้านซื้อกันเป็นจำนวนมากและมีทุกท้องที่ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน เนื่องจากเป็นความผิดและมีโทษเล็กน้อย หาซื้อได้ง่าย ซื้อกันมาแบบรุ่นสู่รุ่น มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับสูง เป็นความสนุกสนานและเป็นการเสี่ยงโชคที่เป็นที่นิยมของสังคมไทย มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยไม่มาก ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สลากกินรวบเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ไม่มีรัฐบาลยุคไหนจะควบคุมได้อย่างจริงจัง

4. วิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สรุปตามลำดับดังนี้

4.1 การแก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พบว่า มีอัตราโทษเบาเกินไป ในทางปฏิบัติส่วนมากจะให้เสียค่าปรับแล้วปล่อยไป เป็นความผิดเล็กน้อยจึงเกิดปัญหาการไม่เกรงกลัวกฎหมาย ปัญหาการเก็บส่วย และปัญหาผู้มีอิทธิพล ดังนั้นควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นตามความเหมาะสม และควรมีการปรับโทษระหว่างผู้เล่น ผู้ขาย เจ้ามือ และเจ้ามือใหญ่ให้มีโทษหนักเบาแตกต่างกัน ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีลำดับดังนี้ (1) ควรเพิ่มโทษต่อผู้เล่นจากเดิมให้เป็น “มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 20,000 บาท” (2) ควรเพิ่มโทษต่อผู้ขายจากเดิมเป็น “มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6

เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท” (3) ควรกำหนดโทษสำหรับเจ้ามือและเจ้ามือใหญ่แยกต่างหากจากผู้ขาย ควรกำหนดโทษเป็น “มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 1,000,000 บาท” พิจารณาได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 301/2543 และฎีกาที่ 4730/2553

4.2 การแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบนั้น ผู้ซื้อ ผู้ขาย เจ้ามือ และเจ้ามือใหญ่ ในปัจจุบันส่วนมากใช้วิธีการสั่งซื้อห่วยและส่งห่วยทางสื่อออนไลน์ เช่น Messenger, LINE, Mail, หรือส่งข้อความโทรศัพท์ เป็นต้น และมีแอปพลิเคชันต่างๆ สำหรับการซื้อขายสลากกินรวบ เช่น แทงห่วย24, Ruay (รวย), ห่วยสด, ห่วยสด+, Huaydee (ห่วยดี), Thailotto (Jetsadabet เดิม), Chudjenbet (ชัดเจนเบท), Movewinbet, และ เซตตี้เบท (Settee.bet) จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบที่มีการพัฒนามากขึ้น

4.3 การแก้ไขพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 พบว่ามีผู้ซื้อขายสลากกินรวบบางส่วนมีการนำ “ใบใบห่วยซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ คือแบบพิมพ์เบอร์รถหรือเบอร์ทองหรือเบอร์อื่นๆ แบบฉีกที่มีเลข 00 - 99 หรือ 000 - 999 ที่นำมาขายแล้วล่อนรางวัลเลขที่ออกตามสลากกินแบ่งรัฐบาล” หรือโพสต์เบอร์รถหรือเบอร์ทองในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงซื้อหรือจองเลข ดังนั้นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายควรคำนึงถึงความผิดตามพระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 ด้วย เนื่องจากมีการนำสิ่งพิมพ์หรือโพสต์สิ่งพิมพ์ นำไปใช้หรือเสี่ยงทายเพื่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบหรือการพนันอื่นๆ จึงสมควรกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษในส่วนนี้ด้วย

4.4 การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่าตามมาตรา 853 บัญญัติว่า “อันการพนันหรือขันต่อนั้น ท่านว่าหาก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปในการเล่นหรือขันต่อก็จะทรงคืนไม่ได้ เพราะเหตุหามูลหนึ่งอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้” เป็นสาเหตุของปัญหาที่ผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินคดีต่อเจ้ามือได้ ในกรณีที่ผู้ซื้อถูกรางวัลเป็นจำนวนมาก เจ้ามือส่วนมากไม่ยอมจ่ายเงินรางวัลให้กับผู้ซื้อหรือจ่ายเงินรางวัลเพียงครั้งเดียว ทำให้เจ้ามือห่วยไม่มีความเสี่ยงต่อการลงทุนซื้อขายสลากกินรวบเลย จึงเกิดปัญหาการเจริญเติบโตของเจ้ามือห่วยในประเทศไทยจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมี 2 วิธี คือ (1) บังคับใช้พระราชบัญญัติการพนันอย่างเคร่งครัดและเพิ่มโทษให้สูงขึ้น (2) แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่ผู้ซื้อสามารถบังคับผู้ขายหรือเจ้ามือชำระเงินค่ารางวัลให้ถูกต้องครบถ้วน เมื่อเจ้ามือมีความเสี่ยงที่อาจเกิดสภาวะการขาดทุนจากการซื้อขายสลากกินรวบอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เจ้ามือลดลง ซึ่งมีเจ้ามือจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีอำนาจมืดหรืออำนาจทางอิทธิพลประสพสภาวะการขาดทุนเนื่องจากมีผู้ซื้อถูกรางวัลจำนวนมากและเลิกเป็นเจ้ามือไปในที่สุด

5. แนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สรุปตามลำดับดังนี้

5.1 การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เคร่งครัดและปราบปรามผู้มีอิทธิพลให้หมดไป พบว่า (1) แนวปฏิบัติของประชาชน มีผู้ขายเป็นจำนวนมากไม่ถูกดำเนินคดี และไม่ดำเนินคดีต่อผู้ซื้อ จนประชาชนทั่วไปรู้สึกว่าเป็นความผิดและเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคม ประกอบกับเจ้าหน้าที่ก็ได้เคร่งครัดต่อประชาชนมากนัก เนื่องจากเป็นความผิดเล็กน้อย การดำเนินคดีส่วนมากสั่งปรับแล้วปล่อยตัวไป ดังนั้นแนวปฏิบัติต่อประชาชนควรมีการรณรงค์ต่อต้านการซื้อขายสลากกินรวบ อธิบายถึงความผิดและโทษของการซื้อขายสลากกินรวบ การเอารัดเอาเปรียบของเจ้ามือ และผลประโยชน์ของเจ้ามือและผู้ขาย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทราบและ ลด ละ เลิกการกระทำความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบต่อไป (2) แนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ มีการ

ปล่อยปละละเลยมานาน จนชาวบ้านเกิดความเคยชินกับการซื้อสลากกินรวบ และเลือกปฏิบัติต่อการจับกุม การปราบปรามการซื้อขายสลากกินรวบ เจ้าหน้าที่ควรมีความเคร่งครัดต่อกฎหมาย ควรออกตรวจทุกพื้นที่ตาม วันที่มีการประกาศผลรางวัลสลากกินแบ่ง เมื่อจับเจ้ามือหรือผู้ขายได้ควรมีการชดเชยเพื่อดำเนินคดีต่อผู้ซื้อ ด้วย ควรมีการเพิ่มโทษต่อผู้กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง (3) แนวนโยบายของรัฐ ควรกำหนดนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบอย่างจริงจัง ควรกำหนดมาตรการบังคับเจ้าหน้าที่ให้ ปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดต่อกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน ควรแก้ไขกฎหมายปรับเพิ่มโทษเจ้ามือหรือผู้มีอิทธิพล หรือผู้ควบคุมผลประโยชน์ให้หนักขึ้นจำคุก 5-10 ปี ไม่ควรมีโทษใกล้เคียงกับผู้เล่น ควรมีนโยบาย ประชาสัมพันธ์ธรรมาภิบาลให้ประชาชนลดหรือเลิกเล่นหวยใต้ดิน

5.2 บริหารจัดการสลากกินรวบเพื่อนำผลประโยชน์เข้ารัฐ พบว่า (1) การบริหารจัดการหวยออนไลน์โดยรัฐ ควรศึกษาสลากกินรวบเพื่อนำมาปรับเป็นวิธีการออกเลขและเงินรางวัลให้ใกล้เคียงกับสลากกิน รวบมากที่สุด ควรจัดทำ Application หรือเว็บไซต์สำหรับการซื้อหวยและรับรางวัลระบบออนไลน์ และควร แก้ไขสลากกินแบ่งรัฐบาลให้เป็นระบบออนไลน์หรือ Application รัฐควรเร่งปราบปรามหวยใต้ดิน เว็บพนัน ออนไลน์ และผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องให้หมดไป เพื่อลดหรือแก้ไขปัญหการซื้อขายหวยใต้ดิน เว็บพนันเถื่อน ผู้มีอิทธิพล เจ้าหน้าที่รับสินบน การคดโกงเงินรางวัล การขายหวยเกินราคา ทำให้ผู้ซื้อสามารถ ซื้อหวยและรับเงินรางวัลได้สะดวกรวดเร็ว ลดต้นทุนในการจำหน่าย และทำให้เพิ่มรายได้ให้กับรัฐมากขึ้น (2) การบริหารจัดการหวยออนไลน์โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ให้บริหารจัดการหวยได้ทั้งออนไลน์และออนไลน์ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเข้าถึงประชาชนท้องถิ่นและชาวบ้านได้อย่างใกล้ชิด อาจนำรายได้ จากการบริหารจัดการหวยมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ส่วนตำบลได้ ควรกำหนดหรือออกระเบียบข้อบังคับการ บริหารจัดการหวยให้มีลักษณะเดียวกันเพื่อง่ายต่อการควบคุมและตรวจสอบการทุจริต ดังนั้นการดำเนินการ ดังกล่าวสามารถลดปัญหาการลักลอบขายหวยใต้ดินและปัญหาผู้มีอิทธิพลได้ และยังสามารถนำรายได้มาใช้ เพื่อการพัฒนาส่วนตำบลหรือส่งให้รัฐเพื่อพัฒนาประเทศได้ (3) การบริหารจัดการโดยให้เจ้ามือหวยจดทะเบียน ขอใบอนุญาต (ใบอนุญาตเป็นเจ้ามือหวย) โดยรัฐบัญญัติกฎหมายควบคุมธุรกิจหวยใต้ดินและตรวจสอบการ บริหารจัดการของเจ้ามือ จัดเก็บภาษีจากธุรกิจหวยใต้ดิน

สรุปผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาการบังคับใช้เกิดจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล การเรียกเก็บส่วย การไม่เกรง กลัวกฎหมาย และเป็นการพนันที่อยู่กับสังคมไทยมานานจนไม่สามารถควบคุมได้ (2) สาเหตุของปัญหาเกิดจาก มีบทลงโทษเบาเกินไป เจ้าหน้าที่มีผลประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมาย โทษที่ลงต่อผู้ซื้อและเจ้ามือไม่ต่างกัน มากนัก เจ้ามือหวยส่วนมากเป็นเครือข่ายหรือสมาชิกของเจ้าหน้าที่ ผู้มีอิทธิพลคอยช่วยเหลือเจ้ามือหรือ ผู้ขาย และการไม่จับกุมผู้ซื้อ (3) วิธีแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมาย ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการพนันควร เพิ่มโทษเจ้ามือหรือผู้จัดให้เล่นหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเป็นจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไปจนถึง 1,000,000 บาท และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (4) แนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แบ่งเป็น 2 กรณี ข้อ 1 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้ามือให้เด็ดขาด ข้อ 2 การบริหารจัดการสลากกินรวบเพื่อนำผลประโยชน์เข้ารัฐ สามารถบริหารจัดการโดยรัฐ บริหารจัดการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือบริหารจัดการโดยให้เจ้ามือจดทะเบียนขอใบอนุญาต

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยนี้เป็นการอภิปรายผลแบบรวม ในเรื่องปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ สาเหตุของปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย วิธีการแก้ไข

กฎหมาย และแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อการบังคับใช้กฎหมาย โดยแบ่งการสรุปและอภิปรายผลออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ อภิปรายผลดังนี้ (1) ปัญหาการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย พบว่าประชาชนส่วนมากไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ใหม่ สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการซื้อขายหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่าประชาชนที่มีพฤติกรรมซื้อขายหวยใต้ดินชื่นชอบ นิยมซื้อหวยใต้ดินกับคนเดินโพง ควรมียุทธวิธีปราบปรามโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ปัญหายหวยใต้ดินอย่างจริงจัง (Thitimon Suesasaowaluk, 2013: 54) (2) ปัญหาการไม่จับกุมผู้ซื้อสลากกินรวบ พบว่าเนื่องจากผู้ซื้อเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์จากธุรกิจการซื้อขายสลากกินรวบ และมีฐานะค่อนข้างยากจน สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “หวย : ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง” อธิบายว่า เป็นที่ทราบกันดีว่า “หวย” พบว่าหวยไม่ใช่เป็นเรื่องของความมัวเมาและงมงาย แต่เป็นภาพสะท้อนของสังคมที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน การขาดโอกาส ทำให้การเล่นหวยกลายเป็นทางเลือกหนึ่งของสังคมเพื่อความอยู่รอด (Nuannoi Treerat, 2014: 87) และสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการเล่นหวยใต้ดินของประชาชนในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่ารูปแบบการเล่นหวยคือเล่นหวยใต้ดิน มีวัตถุประสงค์การเล่นเพื่อหารายได้เสริม เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว (Yutthak Waiapha, 2003: 103) (3) ปัญหาผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินคดีต่อเจ้ามือได้ พบว่าเจ้ามือจำนวนมากที่ไม่จ่ายเงินค่าถูกรางวัลของผู้ซื้อ ผู้ซื้อส่วนมากเลือกที่จะไม่ดำเนินคดีต่อเจ้ามือ เนื่องจากมีความผิดทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “ประมวลคำพิพากษาศาลฎีกาตีความผิดเกี่ยวกับการพนัน (พ.ศ. 2522-2555) พบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการพนันสลากกินรวบมีความผิดทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย (Anuchart Kongmalai, 2015: 3) (4) ปัญหามีลักษณะเป็นกฎหมายเก็บส่วย พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบได้จะต้องเจรจากับเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน มีการจ่ายเป็นรายเดือนหรือเป็นงวดแล้วแต่กรณี สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “เศรษฐกิจหวยใต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน” พบว่าความอยู่รอดของธุรกิจใต้ดินชนิดนี้เกี่ยวข้องกับ 2 สิ่ง คือ เงินสินบนหรือส่วยของผู้ถือกฎหมาย กับระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31) (5) ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพล พบว่าผู้มีอิทธิพลทางการเมืองหรือผู้มีอำนาจอาจเป็นเจ้ามือหารายใหญ่หรืออาจเป็นผู้ดูแลเจ้ามือหารายใหญ่เพื่อแบ่งผลประโยชน์ สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “เศรษฐกิจหวยใต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน” พบว่าเจ้ามือหารายใหญ่จะต้องเป็นผู้มีบารมี มีอิทธิพลในท้องถิ่นสามารถให้การคุ้มครองในการทำธุรกิจใต้ดิน (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31) (6) ปัญหาเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมซื้อขายหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่าประชาชนที่มีพฤติกรรมซื้อขายหวยใต้ดินชื่นชอบเกิดจากความสะดวกในการซื้อ ราคาไม่แพง รางวัลตอบแทนสูง มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมายาวนาน (Thitimon Suesasaowaluk, 2013: 54)

2. สาเหตุของการเกิดปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ อภิปรายผลดังนี้ (1) สาเหตุของปัญหาการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย พบว่ามีบทลงโทษเบาเกินไป เจ้าหน้าที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง เป็นความผิดเล็กน้อยและเปรียบเทียบปรับได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมซื้อขายหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่าประชาชนที่มีพฤติกรรมซื้อขายหวยใต้ดินชื่นชอบ นิยมซื้อหวยใต้ดินกับคนเดินโพง ควรมียุทธวิธีปราบปรามโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ปัญหายหวยใต้ดินอย่างจริงจัง (Thitimon Suesasaowaluk, 2013: 54) และสอดคล้องกับ

ผลงานวิจัย เรื่อง “เศรษฐกิจหอยไต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน” พบว่าการคุ้มครองในการทำธุรกิจไต้ดิน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้ดีคือเจ้าหน้าที่รวมทั้งนักการเมือง ผู้ทรงอิทธิพลที่สุดคือเครือข่ายของนักการเมือง (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31) (2) สาเหตุของปัญหาการไม่จับกุมผู้ซื้อสลากกินรวบ พบว่าผู้ซื้อที่มีรายได้น้อย มีฐานะยากจน เป็นหนี้สิน และถูกเอารัดเอาเปรียบจากธุรกิจการซื้อขายสลากกินรวบ ส่วนผู้ขายเป็นต้นเหตุสำคัญของการซื้อขายสลากกินรวบ เจ้าหน้าที่ส่วนมากจึงมีการจับกุมแต่ผู้ขายหรือเจ้ามือ สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “หอย : ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง” อธิบายว่า เป็นที่ทราบกันดีว่า “หอย” พบว่าหอยเป็นภาพสะท้อนของสังคมที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน การขาดโอกาส ทำให้การเล่นหอยกลายเป็นทางเลือกหนึ่งของสังคมเพื่อความอยู่รอด (Nuannoi Treerat, 2014: 87) และสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการเล่นหอยไต้ดินของประชาชนในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าวัตถุประสงค์การเล่นเพื่อหารายได้เสริม เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว (Yutthak Waiapha, 2003: 103) (3) สาเหตุของปัญหาผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินคดีต่อเจ้ามือได้ พบว่าเกิดจากสัญญาซื้อขายสลากกินรวบขัดต่อกฎหมาย โทษที่ลงระหว่างผู้ซื้อกับเจ้ามือไม่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ซื้อไม่กล้าดำเนินคดีต่อเจ้ามือ เจ้ามือจึงปลอดภัยจากสภาวะการขาดทุน สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “ประมวลคำพิพากษาศาลฎีกาตีความผิดเกี่ยวกับการพนัน (พ.ศ. 2522-2555) พบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการพนันสลากกินรวบมีความผิดทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย (Anuchart Kongmalai, 2015: 3) (4) สาเหตุปัญหามีลักษณะเป็นกฎหมายเก็บส่วย พบว่ามีการจ่ายเงินค่าส่วยเป็นรายเดือน รายปี และรายครั้งในกรณีมีการตรวจพบจากหน่วยงานอื่น เจ้ามือใหญ่จะเป็นผู้จ่ายเงินค่าส่วยให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อความสะดวกในการซื้อขายสลากกินรวบ สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “เศรษฐกิจหอยไต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน” พบว่าความอยู่รอดของธุรกิจไต้ดินชนิดนี้เกี่ยวข้องกับ 2 สิ่ง คือ เงินสินบนหรือส่วยของผู้ถือกฎหมาย กับระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31) (5) สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพล พบว่าผู้มีอิทธิพลจะเป็นระดับเจ้ามือรายย่อย เจ้ามือรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่ โดยผู้มีอิทธิพลบางคนอาจเป็นควบคุมอำนาจของเจ้าหน้าที่และรับผลประโยชน์บางส่วน หรือผู้มีอิทธิพลบางคนอาจเป็นเจ้ามือเสียเอง หรือเป็นเครือข่ายหรือเป็นคู่สมรสของเจ้ามือ ผู้มีอิทธิพลเหล่านี้จะมีเครือข่ายผลประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “เศรษฐกิจหอยไต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน” พบว่าเจ้ามือหอยรายใหญ่จะต้องเป็นผู้มีบารมี มีอิทธิพลในท้องถิ่น ต้องเสาะแสวงหาผู้ที่สามารถให้การคุ้มครองในการทำธุรกิจไต้ดิน (Naphan Wannathepsakul, 2011: 31) (6) สาเหตุของปัญหาเป็นการพนันพื้นบ้านที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน พบว่าสลากกินรวบมีชาวบ้านซื้อกันเป็นจำนวนมากและมีทุกท้องที่ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน เนื่องจากเป็นความผิดและมีโทษเล็กน้อย หาซื้อได้ง่าย ซื้อกันมาแบบรุ่นสู่รุ่น เป็นความสนุกสนานและเป็นการเสี่ยงโชคที่เป็นที่นิยมของสังคมไทย สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการเล่นหอยไต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่าประชาชนที่มีพฤติกรรมการเล่นหอยไต้ดินชื่นชอบเกิดจากความสะดวกในการซื้อ ราคาไม่แพง รางวัลตอบแทนสูง ความสัมพันธ์ระหว่างหอยไต้ดินของประชาชน (Thitimon Suesasawaluk, 2013: 54)

3. วิธีการแก้ไข้ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ อภิปรายผลดังนี้ (1) การแก้ไข้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พบว่ามีโทษเบาเกินไป ควรแก้ไข้เพิ่มเติมด้วยการเพิ่มโทษต่อผู้เล่นจากเดิมให้เป็น “มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 20,000 บาท” ควรแก้ไข้เพิ่มเติมด้วยการเพิ่มโทษต่อผู้ขายจากเดิมควรแก้ไข้เป็น “มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท” ควรกำหนดโทษสำหรับเจ้ามือและเจ้ามือใหญ่ต่างหากแยกออกมาจากผู้ขาย ควรกำหนดโทษเป็น “มีโทษจำคุก

ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 1,000,000 บาท” (2) การแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่าการซื้อขายสลากกินรวบนั้น ผู้ซื้อ ผู้ขาย เจ้ามือ และเจ้ามือใหญ่ ในปัจจุบันสั่งซื้อหวยออนไลน์หรือมีแอปพลิเคชัน สำหรับการซื้อขายสลากกินรวบ ควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบที่มีการพัฒนามากขึ้น (3) การแก้ไขพระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พ.ศ. 2550 พบว่ามีผู้ซื้อขายสลากกินรวบบางส่วนมีการนำ “ใบใบหวยซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ คือแบบพิมพ์เบอร์รถหรือเบอร์ทองหรือเบอร์อื่นๆ แบบฉีกที่มีเลข 00 - 99 หรือ 000 - 999 ที่นำมาขายแล้วลุ้นรางวัลเลขที่ออกตามสลากกินแบ่งรัฐบาล” ควรแก้ไขกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษในส่วนนี้ (4) หรือควรการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้ผู้ซื้อ ผู้ขาย และเจ้ามือสลากกินรวบสามารถบังคับชำระหนี้ที่เกิดจากข้อตกลงและฝ่ายหนึ่งผิดนัดไม่ชำระหนี้ต่ออีกฝ่ายหนึ่งให้ชำระจนครบถ้วน

4. แนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กรณีการซื้อขายสลากกินรวบ อภิปรายผลดังนี้ (1) การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เคร่งครัดและปราบปรามผู้มีอิทธิพลให้หมดไป พบว่าแนวปฏิบัติของประชาชน ควรมีการรณรงค์ต่อต้านการซื้อขายสลากกินรวบ ให้ความรู้เกี่ยวกับความผิดและโทษของการซื้อขายสลากกินรวบ และแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ควรมีความเคร่งครัดต่อกฎหมาย ควรออกตรวจทุกพื้นที่ตามวันที่มีการประกาศผลรางวัลสลากกินแบ่ง ควรมีการเพิ่มโทษต่อผู้กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง และแนวนโยบายของรัฐบาล ควรกำหนดนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับการเล่นพนันทุกประเภท กำหนดมาตรการบังคับเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดต่อกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน ควรแก้ไขกฎหมายปรับเพิ่มโทษเจ้ามือหรือผู้มีอิทธิพลหรือผู้ควบคุมผลประโยชน์ให้หนักขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมกรรมการซื้อหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่าประชาชนที่มีพฤติกรรมกรรมการซื้อหวยใต้ดินชื่นชอบ นิยมซื้อหวยใต้ดินกับคนเดินโผย ควรมียุทธวิธีปราบปรามโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ปัญหาหวยใต้ดินอย่างจริงจัง (Thitimon Suesasaowaluk, 2013: 54) (2) บริหารจัดการสลากกินรวบเพื่อนำผลประโยชน์เข้ารัฐ พบว่าการบริหารจัดการหวยออนไลน์โดยรัฐ ควรจัดทำ Application หรือเว็บไซต์สำหรับการซื้อหวยและรับรางวัลระบบออนไลน์ และควรแก้ไขสลากกินแบ่งรัฐบาลให้เป็นระบบออนไลน์หรือ Application ทำให้ผู้ซื้อสามารถซื้อหวยและรับเงินรางวัลได้สะดวกรวดเร็ว ลดต้นทุนในการจำหน่าย และทำให้เพิ่มรายได้ให้กับรัฐมากขึ้น เป็นต้น หรือการบริหารจัดการสลากกินรวบออนไลน์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารจัดการได้ทั้งออนไลน์และออนไลน์ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเข้าถึงประชาชนท้องถิ่นและชาวบ้านได้อย่างใกล้ชิด อาจนำรายได้จากการบริหารจัดการหวยมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ส่วนตำบลได้ ควรออกระเบียบข้อบังคับการบริหารจัดการหวยให้มีลักษณะเดียวกันเพื่อง่ายต่อการควบคุมและตรวจสอบการทุจริต หรือการบริหารจัดการโดยให้เจ้ามือหวยจดทะเบียนขอใบอนุญาต (ใบอนุญาตเป็นเจ้ามือหวยใต้ดิน) โดยรัฐบัญญัติกฎหมายควบคุมธุรกิจหวยใต้ดินและตรวจสอบการบริหารจัดการของเจ้ามือ จัดเก็บภาษีจากธุรกิจหวยใต้ดิน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478: ศึกษากรณีการซื้อขายสลากกินรวบ” มีข้อเสนอแนะดังนี้ เชนนโยบายรัฐควรตัดสินใจดำเนินการต่อธุรกิจการซื้อขายสลากกินรวบให้ชัดเจนที่จะบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เคร่งครัดและปราบปรามผู้มีอิทธิพลให้หมดไป หรือจะบริหารจัดการสลากกินรวบเพื่อรายได้เข้ารัฐ หากปล่อยไว้เช่นนี้ย่อมเกิดผลกระทบต่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไทยและก่อให้เกิดปัญหาผู้มีอิทธิพล การฉ้อราชบังหลวงเรียกเก็บส่วยสินบน ประชาชนจำนวนมากถูกเอารัดเอาเปรียบ

จากเจ้ามือ ในเชิงวิชาการควรมีการรณรงค์ต่อต้านการซื้อขายสลากกินรวบ ให้ความรู้เกี่ยวกับความผิดและโทษของการซื้อขายสลากกินรวบ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือออกระเบียบข้อบังคับการบริหารจัดการหวยให้มีลักษณะเดียวกันเพื่อป้องกันการควบคุมและตรวจสอบการทุจริต

การวิจัยครั้งต่อไป การซื้อขายสลากกินรวบยังมีประเด็นที่ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของรัฐในการบริหารจัดการการซื้อขายสลากกินรวบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการคอร์รัปชันในระบบเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการซื้อขายสลากกินรวบ ปัญหาการเปิดบ่อนการพนันต่างๆ ที่ลักลอบก่อตั้งขึ้นโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอิทธิพล อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

References

- Lueanansaksiri, P. (1992). Gambling behavior of underground lottery of people in Khon Kaen Municipality. (Master's Thesis). Mahasarakham University. Mahasarakham.
- Brahmahitathorn, S. (1995). Gambling Law Guide. Bangkok: Nititham Publishing House.
- Ahgasvks, S. (1999) Is the government lottery a state affair that intoxicates the people or not?. Civil servant journal, 44, 79-89.
- Pongpajit, P. et al. (2000). Lottery, brothels, gambling, illegal economy and public policy in Thailand. Bangkok: OS Printing House.
- Waiapha, Y. (2003). Behavior of people playing underground lottery in San Pa Tong District Chiang Mai Province. (Master's Thesis). Maejo University. Chiang Mai.
- Suxsaowalak, T. (2013). The underground lottery buying behavior of people in Ang Sila Subdistrict, Muang District, Chonburi Province. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.
- Treerat, N. (2014). Lottery : knowledge and meaning from a woman's point of view. Bangkok: October printing press.
- Wantheapsakul, N. (2014). Underground Lottery Economy: Perspectives on Changing Thai Socio-Economic Structure Through Gambling Business. Bangkok: Office of the Health Promotion Fund.
- Jeerapat, W. (2016) Think Well or Amend the Gambling Act B.E. 2478. Journal of Parliament, 60(7), 9-64.
- Department of Mental Health. (2019). Lottery and lottery playing behavior in Thai people. Retrieved April 9, 2021, from <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=1250>.
- Wikipedia, the free encyclopedia. (2020). Lottery in Thailand. Retrieved April 9, 2021, from <https://th.wikipedia.org/wiki>
- Government Lottery Office. (2021). office history. Retrieved June 6, 2021, from <https://www.glo.or.th/about/history>.



ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19)¹

THE SOCIAL REFLECTIONS CONVEYED IN THE LYRICS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

ณัฐกฤตา นามมนตรี

Nutkitta Nammontree

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

Email : n.nutkitta@gmail.com

Received 9 June 2022 ; Revised 27 April 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ศึกษาจากบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) จำนวน 72 บทเพลง โดยคัดเลือกจากบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโรคโควิด 19 แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา คือ แนวคิดเรื่อง ภาพสะท้อน

ผลการศึกษาพบว่า มี ดังนี้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ 1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา 4. ภาพสะท้อนด้านจารีต ประเพณี 5. ภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ และ 6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ปลอบใจ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สามารถทำให้ทราบสภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และความเชื่อ ที่มีการนำเรื่องราวของโรคโควิด-19 บันทึกไว้ในรูปแบบบทเพลง ทำให้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิงควบคู่กันไป

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนทางสังคม, บทเพลงช่วงการแพร่ระบาด, โรคโควิด-19 (COVID-19)

Abstract

This study aimed to explore social reflections conveyed in the lyrics during the COVID-19 pandemic. The data analysis was derived from 72 lyrics during the pandemic of Corona Virus 2019 (COVID-19) towards the concept of reflections.

The findings revealed that there were 6 reflections apparent in the lyrics; those were, livelihood, economy, belief and religion, custom, recording or story-telling, and consolation.

The findings of this study shed some light on music during the COVID-19 pandemic. They allow us to understand the social conditions, way of life, living, economy, and beliefs

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง กลวิธีทางภาษาในการสร้างชุดความรู้เรื่องโควิด19 ผ่านบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่2019 หรือโรคโควิด19 (COVID-19) ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564

that are brought together in the story of COVID-19 as recorded in the form of a song. This makes the song both informative and entertaining.

Keywords: social reflection, lyrics during COVID-19 pandemic, COVID-19

บทนำ

ในช่วงต้นปี 2563 ที่ผ่านมา ประเทศไทยและนานาประเทศต่างประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ เรียกว่า โรคโควิด-19 (COVID-19) หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยกำลังเร่งดำเนินนโยบายลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ประชาชนทั่วทุกมุมโลกต่างออกมาสร้างสรรค์ผลงานเพลงเพื่อปลอบประโลมจิตใจของกันและกัน และทำให้เกิดความบันเทิงที่บันทึกประวัติศาสตร์ไปในตัว กระแสที่ทำให้คนออกมาสร้างสรรค์บทเพลงกันเป็นปรากฏการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เช่น เหตุการณ์ 9/11 และโรคเอดส์ระบาด ปัจจุบันมีเนื้อหาเพลงที่ออกมาผ่านเพลงในด้านการให้ความรู้ บอกวิธีการป้องกันโรคระบาด และการสร้างขวัญกำลังใจ (Sudarot Promsimai, 2021)

บทเพลงเป็นอีกหนึ่งมนต์เสน่ห์ของวรรณกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมของมนุษย์เพราะสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้คนได้อย่างกว้างขวางก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการขับเคลื่อนจิตใจของคนเราหรือทำให้บุคคลคล้อยตามได้ อันเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างมากสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมอิทธิพลของเพลงมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออก จะเห็นได้ว่าบางครั้งเพลงก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งผ่อนคลายสนุกสนานอีกทั้ง คล้อยตาม ชักชวน จูงใจ ปลุกใจ เร้าใจ หรือแม้แต่ความรู้สึกอาลัยเศร้าสร้อยได้ (Thipna, Santi. 2017)

จากข้อมูลที่ศึกษาในเบื้องต้นพบว่า บทเพลงที่เกิดขึ้นและเผยแพร่ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ เรียกว่า โรคโควิด-19 (COVID-19) มีหลากหลายประเภท เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงเพื่อชีวิต เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหลากหลายประการ ได้แก่ 1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น บางคนถูกเลิกจ้างงาน ถูกพักงาน 2. ปัญหาทางขาดแคลนเครื่องมือและบุคลากรทางการแพทย์ หมอ พยาบาล ทำงานหนักขึ้นเนื่องจากยอดผู้ติดเชื้อรายวันเพิ่มสูงขึ้น ฯลฯ

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้คนในสังคมไทยและสังคมทั่วโลกต่างตระหนักถึงปัญหาเนื่องจากเป็นโรคระบาดชนิดใหม่ คนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบสาเหตุและวิธีการป้องกันรักษาตนเอง อีกทั้งยังขาดขวัญและกำลังใจในการรับมือกับปัญหาเกี่ยวกับโรคดังกล่าว การสร้างขวัญกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ ปรีชา ดิษฐ์เมธาโรจน์ (2560 : 8) กล่าวว่า ขวัญกำลังใจ หมายถึง สภาพทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น หรือทัศนคติ ท่าทีของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมในลักษณะของพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี และมีผลกระทบต่อองค์การ เป็นต้น ขวัญและกำลังใจเป็นปัจจัยสำคัญมากในองค์กร ถ้าองค์การใดตอบสนองความต้องการของคนทำงานให้มีขวัญกำลังใจมาก จะเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ความเต็มใจในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ความต้องการที่จะปฏิบัติงานต่อไปในหน่วยงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเกิดกำลังใจและการประสานงานในการปฏิบัติงาน

อีกทั้งเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) คนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบสาเหตุและวิธีการป้องกันรักษาตนเอง การสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง

และบอกเล่าถึงแนวปฏิบัติในยามที่จะต้องฝ่าวิกฤติโรคระบาดนี้ไปพร้อมกันให้ได้ นั่นเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสื่อสารข้อมูลที่อ้างอิงเกี่ยวกับด้านการแพทย์เช่นนี้ก็จำเป็นต้องทำให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ชาวบ้านทั่วไปที่แม้จะไม่ทราบคำศัพท์หรือข้อมูลเชิงลึกก็สามารถที่จะเข้าใจและปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องได้โดยทั่วกัน เช่น การทำให้เห็นภาพ การเขียนเรียบเรียงด้วยภาษาหรือการใช้ศัพท์ง่ายๆ การแต่งคำขวัญ หรือการณรงค์ และอีกรูปแบบหนึ่ง ก็คือ การแต่งเพลง ที่นอกจากจะฟังเพลิดเพลินแล้ว ยังใส่ข้อมูลและสิ่งที่ควรปฏิบัติไปในเนื้อเพลงให้คนฟังจำได้ง่ายขึ้นจากความคล้องจองกันของท่อนต่างๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ถือว่าเข้าถึงได้ง่ายและประสบความสำเร็จ

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัยใดศึกษาภาพสะท้อนผ่านบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) แต่ประการใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “ภาพสะท้อนในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19)” โดยใช้แนวคิดเรื่องภาพสะท้อน อันจะทำให้คนในสังคมตระหนักและทราบถึงภาพสะท้อนผ่านบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19)

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19)

ทบทวนวรรณกรรม

มีนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ภาพสะท้อน ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษา ดังเช่น Dejpimon, Chomdej (1978) ศึกษา **ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานจากหมอลำ** ความเป็นอยู่และสังคมความแร้นแค้นยากจน ปัญหาเรื่องสุขภาพหลายกลอนได้บรรยายภาพการทำนาอย่างละเอียดสะท้อนจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม โดยอาหารการกินที่ต้องอาศัยธรรมชาติอาหารที่หาได้จากทุ่งนา ซึ่งหาได้ง่ายแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวอีสาน ส่วนการแต่งกายของผู้หญิงอีสานที่นิยมนุ่งซิ่น ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหม นอกจากนั้นกลอนยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ลักษณะภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี คำกลอนสุภาพิต ผญา การละเล่น ลักษณะนิสัยใจคอคนอีสานตลอดจนเหตุการณ์บ้านเมือง

ส่วน Muanglao, Roongsuriya (1994) วิจัยเรื่อง **ภาพสะท้อนสังคมอีสานซึ่งปรากฏในบทเพลงที่พรรคดี ส่องแสง ขับริ่ง** พบว่า ภาพสะท้อนให้เห็นประเพณีต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน การลงแขกเกี่ยวข้าว ลงช่วง ทำบุญแจกข้าว วันสงกรานต์ บุญข้าวจี บุญพะเวส บุญจิ้น และบุญผ้าป่า ในด้านวัฒนธรรม เช่น การรับประทานอาหารและศิลปะ ในด้านการใช้ถ้อยคำมีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน ในด้านศาสนาและคติความเชื่อ สะท้อนให้เห็นการนับถือพระพุทธศาสนา บทบาทของวัด การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในเรื่องบุญกรรม โชคชะตา วาสนา เครื่องรางของขลังและไสยศาสตร์

Siriruk, Dusit (2004) ศึกษาเรื่อง **วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิตของแสง ธรรมดา** พบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยรวมมี 6 ประการ คือ 1. ภาพสะท้อนด้านครอบครัว 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง 4. ภาพสะท้อนทางด้านภาษา 5. ภาพสะท้อนด้านค่านิยม และ 6. ภาพสะท้อนด้านประเพณี

Sopat, Jurairat (2005) วิจัยเรื่อง **ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบันเทิงคดีของลาว คำหอม** พบว่า ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบันเทิงคดีของลาว คำหอม มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านบุคลิกลักษณะของคนอีสาน

นอกจากนั้น Pimkiri, Chaichana (2005) ศึกษาเรื่อง **การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจากบทกลอนลำของหมอลำวัวร์ณ คำเนิน** ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของกลอนลำไม่เพียงให้ความบันเทิงเท่านั้น หากแต่ยังมีเนื้อหาที่สอดแทรกข้อคิดความรู้ศิลปวัฒนธรรม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งสะท้อนภาพสังคมของคนอีสานอีก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง

Oomonta, Yanika (2005) ศึกษาเรื่อง **การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของสลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร** ผลการศึกษาพบว่าการสะท้อนสังคมจากบทเพลงได้แก่ 1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา 4. ภาพสะท้อนด้านจารีต ประเพณี 5. ภาพสะท้อนด้านการบันเทิง หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ และ 6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ

Chatthong, Sirinat (2006) วิจัยเรื่อง **ภาพสะท้อนค่านิยมในสังคมไทยในเพลงลูกทุ่ง** ผลการวิจัยพบว่า เพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรัก พหุติกรรม ระหว่าง หนุ่มสาว วิถีชีวิต เหตุการณ์ประจำวัน และการติดต่อสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือ ค่านิยมใน สังคมไทยที่สะท้อนผ่านทางเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง จำนวน 17 ค่านิยมซึ่งค่านิยมที่ถูกกล่าวถึงใน เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่เป็นค่านิยมในเรื่องความรัก กล่าวคือเป็นเรื่องการปฏิบัติต่อกัน ระหว่างคนรักค่านิยมในการเลือกคู่ครอง

Mardmai, Boonkerd (2007) วิเคราะห์ **ภาพสะท้อนสังคมในบทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้อง โดยศิริพร อำไพพงษ์** ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงที่ขับร้องโดยศิริพร อำไพพงษ์ได้สะท้อนภาพสังคมคือ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ต้องผจญกับความยากจนมีสภาพการเป็นอยู่ที่ฝืดเคืองจนต้องดิ้นรน เดินทางไปทำงานต่างถิ่นเพื่อการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้าน อาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา และประกอบอาชีพอื่นเสริมด้วย ด้านการศึกษาพบว่าคนไทยในชนบทส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาชั้นต่ำจาแค่ชั้นประถมศึกษา ด้านค่านิยมพบว่ามีค่านิยมที่หลากหลายโดยเฉพาะค่านิยมที่ เกี่ยวกับคู่ครอง ด้านความเชื่อ พบว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

Artbamrong, Wijittra. (2010) วิเคราะห์ **เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่พบในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย พิเศษเตต** ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ชาวชนบท ถิ่นอีสานได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ฝืดเคืองแร้นแค้นและยากจน ทำให้ต้องเดินทางไปทำงานต่างถิ่น เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้านอาชีพ พบว่าชาวชนบทที่ไปทำงานต่างถิ่นจะประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ด้านค่านิยม พบค่านิยมที่หลากหลายและ พบค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากเดิมเช่น ค่านิยมด้านการแต่งกายค่านิยมด้านการกิน และค่านิยมด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเชื่อพบว่า ชาวชนบทมีความเชื่อทางศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อเรื่อง โชคลาภอย่างเหนียวแน่นและความเชื่อเหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

Intasuwan, Charin. (2011) ศึกษาเรื่อง **ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ประจวบ วงศ์วิชา** ผลการศึกษา พบว่า ภาพสะท้อนด้านครอบครัว พบว่ามีการห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว สามีที่มี ภรรยาหลายคนทำให้มีปัญหาการเงิน ภาพสะท้อนด้านการศึกษาพบว่า นิยมให้บุตรหลานศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา ด้านเศรษฐกิจพบว่า มีการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวนยาง ปรมง เป็นต้น และกล่าวถึงภาวะความยากจน และผลกระทบของเศรษฐกิจระดับโลก ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครองพบว่า มีความคาดหวังของสังคมต่อนักการเมืองและภาพลักษณ์ของ

นักการเมืองที่เป็น แบบอย่างที่ดีภาพสะท้อนด้านความเชื่อและศาสนา เช่น พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ฤกษ์ ยาม กฎแห่งกรรม เป็นต้นภาพสะท้อนด้านประเพณี พบว่า มีประเพณีส่วนบุคคล ประเพณีส่วนรวม

Niyomsit, Sudaphat (2012) ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชาวอีสานจากละครโทรทัศน์ พบว่า ชาวอีสานมีความรู้เรื่องอาหารและการประกอบอาหาร แสดงให้เห็นว่าชาวอีสานในชนบทมีการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายกินอยู่ด้วยความประหยัด จากการหาอาหารที่มีอยู่ตามแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ป่าไม้ ห้วย หนอง คลอง บึง เนื่องจากภาคอีสานเป็นภูมิประเทศที่แห้งแล้ง จึงต้องหาอาหารเพื่อประทังชีวิตจากสัตว์และผักพื้นบ้าน การแต่งกายไปทำงานในไร่นา และแต่งกายในงานเทศกาลบุญตามประเพณี การแต่งกายที่ปรากฏชัดเจน เช่น ชุดโปงลางสำหรับผู้แสดงวงโปงลางและชุดภูไท สำหรับผู้หญิงใช้ในงานเทศกาลบุญประเพณีหรืองานมงคลในหมู่บ้าน ด้านที่อยู่อาศัยรูปแบบของเรือนโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูงมีลักษณะเรือนพักอาศัยที่สร้างอย่างแข็งแรงและเรือนพักอาศัยชั่วคราวที่เรียกว่า “เถียงนา” สร้างยกพื้นสูงใช้สำหรับพักหลบแดดหลบฝนในช่วงทำนาทำไร่

Chonglood, Areerat (2015) ศึกษาเรื่อง สื่อวัสดุสะท้อนวิถีชนบทชาวอีสาน ผลการศึกษาพบว่า คนในชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร การเกษตรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับดิน และน้ำ ชีวิตของคนในชนบทจึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ จึงได้ใช้ประโยชน์จากป่าและน้ำเพื่อหาอาหารเก็บของป่าล่าสัตว์ วิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นลักษณะกินอยู่เรียบง่ายต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นการพึ่งพาอาศัยกันภายในหมู่บ้าน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

Ninwonnapa, Rachan (2016) เขียนบทความเรื่อง “วรรณกรรมชาดกพื้นบ้านอีสาน : ภาพอัตลักษณ์ด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณีและพิธีกรรม” กล่าวว่า ภาพสะท้อนสังคมอีสานมีวิถีชีวิตด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะท้อนสภาพแวดล้อมของสังคมอีสานในด้านของสรรพสิ่งในธรรมชาติ เช่น สัตว์ป่า รวมถึงลักษณะของไม้ดอกไม้ผลในป่า การดำรงชีวิตของชาวอีสานมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ส่วนในด้านครอบครัวมี 2 ลักษณะ คือ มีทั้งครอบครัวที่มีรูปแบบผัวเดียวเมียเดียว และรูปแบบครอบครัวแบบผสม คือ หัวหน้าครอบครัวสามารถมีภรรยาหลายคน ด้านอาชีพและการทำมาหาเลี้ยงชีพ ชุมชนอีสานดั้งเดิมดำเนินชีวิตด้วยการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง รวมไปถึงการพึ่งพาธรรมชาติ

Intharasit, Pisamai. (2017) การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายเขมรเรื่อง กุหลาบศรีโสภณ ผลการศึกษาพบว่า ชาวอีสานมีความเป็นเรียบง่าย มีอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ความแตกต่างทางฐานะระหว่างอาชีพพ่อค้า ครู และ เกษตรกร ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนรวยกับคนจน นอกจากนี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมด้านการเมือง

กล่าวโดยสรุป ภาพสะท้อน หมายถึง การสะท้อนการเปลี่ยนแปลงถึงการดำรงชีวิตทางสังคมบอกเล่าเรื่องราว ความเชื่อศาสนา การแสดงจารีตประเพณี และให้กำลังใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19)” แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา คือ แนวคิดเรื่อง ภาพสะท้อน โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. ขั้รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจค้นคว้าวิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเรื่องภาพสะท้อน เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) ที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์และจำแนกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

1.1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อน

1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อน

1.2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19)

1.3 บทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) โดยเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ที่มีการเผยแพร่ออนไลน์ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 จำนวนทั้งสิ้น 72 เพลง

2. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

2.1 การทบทวน สืบค้น และรวบรวมงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 การรวบรวมข้อมูลตามประเด็น

2.3 การวิเคราะห์ด้วยแนวคิดเรื่องภาพสะท้อนในบทเพลง

3. ขั้นตอนเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยการเรียบเรียงผลการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบด้วย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ของ Oomonta, Yanika. (2005) มาปรับใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต

Chongloed, Areerat (2015) เสนอว่า วิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่มีความเรียบง่ายและมีการพึ่งพาอาศัยกันภายในสังคมหมู่บ้าน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การทำมาหากิน การประกอบอาชีพ เป็นต้น ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

วิถีชีวิตประจำวันมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรมและวัฒนธรรม จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ผู้ศึกษาพบภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ไปไหนไม่ได้โควิดมันร้ายจะออกไปหาเธอตอนกลางคืนแต่มันเคอร์ฟิวมันไปไม่ได้

มันทำไม่ได้คิดถึงจะตายได้แต่นั่งแชทพูดคุยกับเธอจนถึง To night

คิดถึงเธอเหลือเกินจะทำไงดี Oh My Girl คงไปหาไม่ได้เพราะโควิดตัวร้าย

มันทำให้ฉันจะบ้าตาย Do you miss me like I miss you คิดถึงเหมือนฉันไหมนะเออ

(เพลงเคอร์ฟิว, GGUNXx No.TCK x Taekys)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีการประกาศราชกิจจานุเบกษา ประกาศขยายมาตรการ "ล็อกดาวน์" ศูนย์สถานการณ์โควิด-19 คง

เวลา "เคอร์ฟิว" ใน 29 จังหวัดสีแดงเข้ม ห้ามออกนอกเคสสถานระหว่าง 21.00-04.00 น. มีผลถึง 30 ก.ย. 64 เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ได้เผยแพร่ **ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548** (ฉบับที่ 33) เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2564 โดยระบุว่าตามที่ได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2563 และต่อมาได้ขยายระยะเวลาการบังคับใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวออกไปเป็นคราวที่ 13 จนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 นั้นเพื่อเป็นการบังคับใช้บรรดามาตรการตามข้อกำหนดที่ได้ประกาศไว้แล้วต่อเนื่องไปให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่รัฐบาลและพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าควบคุมและบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินให้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 นายกรัฐมนตรีจึงออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติแก่ส่วนราชการทั้งหลายตามคำแนะนำของ ศบค. ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 การกำหนดพื้นที่สถานการณ์จำแนกตามเขตพื้นที่จังหวัด ให้การกำหนดระดับของพื้นที่สถานการณ์เพื่อการบังคับใช้มาตรการควบคุมแบบบูรณาการ จำแนกเป็นพื้นที่ที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด พื้นที่ควบคุมสูงสุด และพื้นที่ควบคุม ตามบัญชีรายชื่อจังหวัดแนบท้ายคำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่ 11/2564 ลงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2564 ยังคงบังคับใช้ต่อไป

ข้อ 2 การขยายเวลาการบังคับใช้มาตรการสำหรับพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด เพื่อการควบคุมสถานการณ์ของการระบาดให้อยู่ในวงจำกัดตามการประเมินของฝ่ายสาธารณสุข ได้แก่ **การห้ามออกนอกเคสสถาน** ในระหว่างเวลา 21.00 นาฬิกา ถึง 04.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น การห้ามจัดกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่โรค (Thansettakij, 2022)

ตัวอย่าง

เหนื่อยล้าหัวโนไหวท่วมที่สุดหัวใจสลายตัวแทบขาด

ตรงหน้ามีโรคภัยจะเสี่ยงยังไฉแต่คนเจ็บไข้ต้องหายดี

เวลาเลิกงานที่รีบกลับบ้านด้วยใจอ่อนล้าอยากมีใครซึบน้ำตาได้ไหม

เจอหน้าครอบครัวตัวเองแต่กอดกันไม่ได้ปวดใจลึนตึ๊งจะมีใครเข้าใจ

แต่อยากให้รู้ว่าฉันรู้ให้เธอรู้ฉันซาบซึ้งก็เท่านั้นเป็นที่พึ่งที่ฉันต้องฝากชีวิตไว้

(เพลงหัวใจสีขาว, ป้าง นครินทร์)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ในด้านที่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครอบครัว เช่น การแสดงออกถึงความรักระหว่างบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การสัมผัส โอบ กอดระหว่างบุคคลในครอบครัวนั้น ไม่สามารถทำได้ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 ดังที่ประกาศในกระทรวงสาธารณสุข ความส่วนหนึ่งว่า ดังต่อไปนี้

รัฐบาลขอให้ประชาชนวางใจในระบบการสาธารณสุขของประเทศ และโปรดดูแลรักษาสุขภาพ ตนเอง ขณะเดียวกันโปรดให้ความร่วมมือกับทางการ ในการปฏิบัติตามมาตรการและคำแนะนำทางการแพทย์อย่างเคร่งครัด ตลอดจนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เผยแพร่ทางช่องทางที่เป็นทางการ หากมีข้อสงสัยให้สอบถามได้ที่กระทรวงสาธารณสุข การอยู่บ้านตามคำกล่าวที่ว่า “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” การไม่รวมกลุ่มกับผู้คนจำนวนมาก การใช้มาตรการป้องกันโรคเพื่อตนเองและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การใช้หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ การหมั่นล้างมือ การไม่สัมผัสหรือรับเชื้อที่มากับฝอยละอองน้ำลาย การเว้นระยะสัมผัส

ห่างจากผู้อื่น การไปพบแพทย์ในกรณีต้องสงสัย เป็นที่ยอมรับทั่วโลกแล้วว่าสามารถลดความเสี่ยงได้ดีที่สุด (Thansettakij, 2022)

2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

คำว่า เศรษฐกิจ (Economy) นั้น (Wikipedia, 2022) นิยามว่า "งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน." รวมถึงด้านการให้บริการและการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยกระตุ้นต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ เศรษฐกิจยังอาจอธิบายได้ว่าเป็นเครือข่ายจำกัดโดยพื้นที่และเครือข่ายสังคมที่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการตามอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้มีส่วนโดยการแลกเปลี่ยนหรือสื่อกลางการแลกเปลี่ยนด้วยมูลค่าเครดิตหรือเดบิตที่ยอมรับกันภายในเครือข่าย เศรษฐกิจหนึ่ง ๆ เป็นผลมาจากกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องทั้งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์และสถาบันสังคม เช่นเดียวกับ ภูมิศาสตร์ การมีทรัพยากรธรรมชาติ และนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยเหล่านี้ให้บริบท สาร ตลอดจนจัดสภาพและตัวแปรซึ่งเศรษฐกิจทำงานอยู่

จากข้อมูลการศึกษา พบว่ามีการสะท้อนให้เห็นด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เค้าให้กักตัวไม่ใช่กักตน ห่างสักสองเมตรไม่สัมผัสผมและผมไม่จับคุณ

เศรษฐกิจทลายใครก็ขาดทุน แต่เราต้องช่วยประคับประคอง

ไม่ใช่ผลึกผมแล้วผมก็ผลึกคุณ ไม่ต้องถามอับดุลซ้อคาใจว่าทำไม

ไอ้เรื่องแบบนี้ต้องเกิดน่ารำไย เป็นกรรมใคร

ทำใจ กักตัวไป หักอาลัย อย่าลืมต้องหมั่นล้างมือแล้วใส่หน้ากากอนามัย

(เพลงเว้นระยะ, THE RAPPER 2020 CIVIL WAR)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ที่ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจทั้งในและนอกประเทศเสียหาย สอดคล้องกับ ปี 2564 ที่ผ่านมาเป็นอีกหนึ่งปีที่เศรษฐกิจมีความยากลำบากจากมรสุมโควิด 19 แม้นานาประเทศจะมีประสบการณ์ในการรับมือและมีวัคซีนแล้วก็ตาม แต่การกระจายวัคซีนยังไม่ได้ครอบคลุมในหลายประเทศ และการ กลายพันธุ์ของไวรัสทำให้สายพันธุ์ใหม่ๆ แพร่ระบาดได้เร็วกว่าเดิม และวัคซีนมีประสิทธิภาพน้อยลง แม้กระทั่งใกล้สิ้นปีแล้วก็ยังมียาพันธุ์ใหม่ที่ต้องจับตาอยู่อย่าง Omicron ปรากฏออกมา ปี 65 ภาพรวมเศรษฐกิจโลกยังอยู่ในช่วงฟื้นตัว แต่มีความเปราะบาง เนื่องจากการกระจายวัคซีนในหลายประเทศยังทำได้ไม่ทั่วถึง และการใช้แนวทางการอยู่กับโควิดอย่างปลอดภัย หรือ living with COVID ทำให้มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดจะกลับมาเป็นระยะ แนวโน้มการฟื้นตัวของแต่ละประเทศแยกออกเป็น 2 กลุ่มชัดเจน คือ (1) กลุ่มเศรษฐกิจที่มีอัตราการขยายตัวต่อเนื่อง เช่น สหรัฐฯ อังกฤษ ยุโรป และสิงคโปร์ เพราะสามารถเปิดเมืองและประเทศได้ก่อน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มประเทศที่พึ่งพาการส่งออกสินค้า เช่น เม็กซิโก เวียดนาม ใต้หวัน และเกาหลีใต้ ที่ได้รับผลดีจากอุปสงค์ในตลาดโลก โดยเฉพาะวัฏจักรอิเล็กทรอนิกส์ที่เติบโตแรงขึ้นตามกระแสดิจิทัลและ work from home (2) กลุ่มเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวได้หลังทยอยเปิดเมืองและเปิดประเทศ ส่วนใหญ่กระจายวัคซีนได้ล่าช้า และพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวสูง เช่น กรีซ โปรตุเกส ไทย และมาเลเซีย ที่คาดว่าจะยังได้รับผลกระทบต่อเนื่องในปี 2565 เพราะพึ่งพานักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเงินยังไม่มีแผนการเปิดประเทศที่ชัดเจน (bot.or.th, 2022)

3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา

Boonkoom, Kwanjai. (2016 : 62) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ด้านความเชื่อ ศาสนา สังคมไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจและยึดถือในการประพฤติปฏิบัติ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยจรรโลงให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสุขตลอดมา ดังจะเห็นได้จากอดีตที่คนไทยได้ผูกการดำเนินชีวิตไว้กับศาสนกิจ พุทธศาสนาจึงเป็น หลักในการหล่อหลอมบ่มเพาะทั้งความประพฤติสติปัญญาและอุดมการณ์แห่งชีวิตของคนไทยไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์รวมของการทำบุญตามกาลสำคัญการรวมกิจกรรมต่างๆ ถือน เป็นการเอื้ออาทรและแสดงไมตรีจิตต่อกันทำให้วัดและชุมชนใกล้ชิดกันตลอดมาพระพุทธศาสนา จึงเป็นศาสนาที่อยู่คู่สังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัย จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เกิดมาบนโลกใบนี้ ล้วนมีชะตากรรมร่วมกัน

ทุกคนคือหนึ่งในนั้น ในสนามรบสงครามโควิด

ให้ดูแลและระวังตนเอง ช่วยลดสะกดเชื้อสู่คนใกล้ชิด

คนไทยพร้อมใจฝ่าวิกฤตโควิด19อย่างรู้เท่าทัน

ฝันร้ายจะมลายไปด้วยเราคนไทยร่วมกันฝ่าฟัน

ขอส่งแรงใจให้คุณหมอ พยาบาล มดงานนิรนามแห่งสาธารณสุข

(เพลงรวมใจไทยข้ามโควิด19, ยืนยง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว)

จากตัวอย่าง สะท้อนเห็นด้านความเชื่อ และศาสนาพุทธในด้าน กรรม กล่าวคือ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาอเทวนิยม ปฏิเสธการมีอยู่ของพระเป็นเจ้าหรือพระผู้สร้าง และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ ว่าทุกคนสามารถพัฒนาจิตใจ ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ด้วยความเพียรของตน กล่าวคือ ศาสนาพุทธ สอนให้มนุษย์บันดาลชีวิตของตนเอง ด้วยผลแห่งการกระทำของตน ตาม กฎแห่งกรรม มิได้มาจากการอ้อนวอนขอจากพระเป็นเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกกายคือ ให้พึ่งตนเอง เพื่อพาตัวเองออกจากกองทุกข์ มีจุดมุ่งหมายคือการสอนให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงในโลกด้วยวิธีการสร้าง ปัญญา ในการอยู่กับความทุกข์อย่างรู้เท่าทันตามความเป็นจริง วัตถุประสงค์สูงสุดของศาสนาคือการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงและวัฏจักรการเวียนว่ายตายเกิด เช่นเดียวกับที่พระศาสดาทรงหลุดพ้นได้ด้วยกำลังสติปัญญาและความเพียรของพระองค์เอง (Wikipedia,2022)

4. ภาพสะท้อนด้านจารีตประเพณี

Boonkoom, Kwanjai (2016 : 63) กล่าวว่า จารีตประเพณีเป็นระเบียบแบบแผนหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอด กันมาช้านานและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม จารีตประเพณีนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือศีลธรรมอันดีทั้งหลายของคนในสังคม เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาและศีลธรรม ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นความชั่ว จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า มีบทบาทหน้าที่ด้านจารีตประเพณี จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนด้านจารีตประเพณี ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

สงกรานต์ปีนี้เมืองไทยคงเหงา นัดเรากงเลือนอีกแล้วแก้วตา

โควิดไนน์ทีนจากเมืองจีนข้ามแดนเข้ามา

ส่งแมสให้นางต่างหน้ากับแอลกอฮอล์ซามพ้อหน้ากัน

ฮักเดอ แต่ก็มีมาเจอบ่ไหว คิดหลายจนบ่เป็นอันทำงาน

เซฟตี้เมืองไทยเข้าไปโรคร้ายเล่นงาน

ใส่แมสเฮ็ดเวียกอยู่บ้านอยู่ไหนอยู่มันคือทางรอดตาย

(เพลงโควิดชาลีมาออกเด้อ, สลา คุณวุฒิ)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นด้านจารีต ประเพณีในด้านงานบุญประเพณีสงกรานต์ ถ้าหากสถานการณ์ปกติแล้วจะเห็นได้ว่าประชาชนคนไทยต่างเดินทางกลับภูมิลำเนา เพื่อไปเยี่ยมญาติและครอบครัวที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด แต่ทว่าเมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ระบาดตั้งแต่ปี 2019 นั้น ทำให้วิถีชีวิตและจารีตประเพณีดังกล่าวถูกยกเลิกและได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ต่อไป เช่น การยกเลิกการจัดงานประเพณีงานสงกรานต์ วันหยุดยาวต่อเนื่อง การเดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติพี่น้องที่ต่างจังหวัด

ตัวอย่าง

อยากคืนเมื่อบ้านอยากไปกอดแม่ คำคิงให้แหนอิพ้อหล่าย่าน

แต่ทางการเพิ่นให้กักโต่บให้เดินทาง

โควิดกะย่านคนอยู่บ้านกะอยากเมื่อกอด

เงินกะซื้อตงานบ่เดินขาดเงินชื้ออย่าง

บ่ได้ติดเชื้อบ่ได้เป็นไข้แต่ใจมันอู่อัง

ถ้าอีกจักวางทางใจสองเฮาจั่งค่อยเว้ากัน

ทุกครั้งทีหัลบตาลยังเห็นดอกคุณเหลืออร่าม

ผักต้วผักหวานดอกแคปายังบ่งยอดอ่อนเต็มสองทาง

ฝนกะรินๆหอมกลิ่นดินอินๆ ใจแห่งฮ้าฮอนคิดฮอดแอ่งอยากคืนถิ่น

อยากลิกลับเมื่อบ้านอยากไปเล่นเล่นท่ง หน่อไม้ไผ่ปากกับดอกกระเจียวบ้านนี้กะคงลิ่ง

แต่ว่าตอนนี้ต้องกักโต่บใจ เพราะว่าไวรัสโควิดบ่เข้าไผ่ออกไผ่

อยากเล่นสงกรานต์อยากไปกราบแม่

(เพลงโควิดกะย่านคนอยู่บ้านก็อยากกอด.กระต่าย พรรณนิภา Faet เนม สุรพงศ์)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นด้านจารีต ประเพณีสงกรานต์ ถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย และเป็นวันหยุดยาวต่อเนื่อง ประชาชนต่างนิยมเดินทางออกต่างจังหวัด เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 นั้น ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถเดินทางกลับภูมิลำเนาที่ต่างจังหวัดได้ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวังโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด

5. ภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์

Boonkoom, Kwanjai (2016 : 67) กล่าวว่าเพลงแต่ละเพลงมีการสื่อความหมายที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ว่าต้องการสื่ออะไรออกมาในเนื้อเพลง ไม่ว่าจะเป็นการสอดแทรกเรื่องราวเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมาต่าง ๆ ให้ผู้ฟังได้รับรู้มีตัวอย่างเนื้อเพลง จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

หน้ากานนั้นมิไม่พอสำหรับคุณหมอพยาบาลและผู้ป่วย

ใครมีของจงมาช่วยมาบริจาคให้โรงพยาบาล

รณรงค์ให้หมั่นล้างมือกินร้อนใช้ช้อนกลางส่วนตัว

ป้องกันสัมผัสสารคัดหลั่งระวังมือที่เปื้อนไปจับใบหน้า

ทั้งหน้ากาติดเชื้อให้ถูกที่ถูกทาง

ใครที่เสี่ยงก็ให้อยู่บ้าน 14 วัน

จงร่วมมือร่วมใจกันฝ่าฟัน

ไม่เห็นแก่ตัวในภาวะที่คับขัน

ข้ามโรคร้ายไปด้วยกันสามัคคีเกิดผองไทย

(เพลงรวมใจไทยข้ามโควิด19, ยืนยัน โอภากุล หรือแอ๊ด คาราบาว)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นการบันทึกเรื่องราว หรือเหตุการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 เรื่อง ในช่วงที่เกิดการระบาดโรคโควิด19 ใหม่ ๆ นั้น มีความขาดแคลนหน้ากากอนามัยอย่างหนัก อีกทั้งหน้ากากอนามัยยังมีราคาแพง มีการจำหน่ายหน้ากากอนามัยเกินราคา หน้ากากอนามัยกลายเป็นสิ่งหายาก ดังเช่น คุณ นฤชา กมฺพโยธิน ผู้สื่อข่าวช่อง 8 ลงพื้นที่สำรวจการขายหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ หรือ สเปรย์ แอลกอฮอล์ อุปกรณ์จำเป็นในการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ย่านโรงพยาบาลราชวิถีและรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พบว่าราคาขายอยู่ที่ ตั้งแต่ 10 บาทไปจนถึง 40 บาท พ่อค้าแม่ค้า บอกว่า หน้ากากอนามัยทางการแพทย์ที่เป็นเยื่อกระดาษ 3 ชั้น หาซื้อยากขึ้นและที่กระทรวงพาณิชย์ ผลิออกมาขายก็หาซื้อไม่ได้เช่นกัน จำเป็นจะต้องสั่งจากอินเทอร์เน็ตเพื่อมาแบ่งขาย 3 ชั้น 10 บาท , ขายแบบยกกล่องหาแทบไม่มี และหลายคนเริ่มมีการกักตุนหน้ากากอนามัย รวมถึงเจลแอลกอฮอล์แล้วด้วย คิดว่าระบอบซ้ำรอบที่ 2 ราคาของเหล่านี้อาจจะสูงขึ้นและหาซื้อยากขึ้น (Thaich8.com, 2022)

6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ปลอบใจ

Boonkoom, Kwanjai. (2016 : 67) กล่าวว่า การให้กำลังใจ ปลอบใจ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหา มีความทุกข์ หรืออยู่ในภาวะวิกฤต กำลังใจที่เข้มแข็งเท่านั้นที่จะช่วยให้เราฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้บทเพลง ที่มีเนื้อหาความหมายที่ให้กำลังใจเมื่อฟังแล้วสามารถทำให้มีกำลังใจขึ้นมาได้

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ปลอบใจ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

“เข้มแข็งการต่อสู้เราจะไม่ยอมแพ้ โควิดต้องพ่ายแพ้ในเร็ววันแน่ถ้าเราร่วมมือ

ขอบคุณหมอพยาบาลทั้งก้านันผู้ใหญ่บ้านช่วยแก้ไข ต้องขอบคุณทุกภาคส่วนทุกองค์กรล้วนช่วยต้านภัย จับมือกันสู้วิกฤตกำจัดโควิดให้หมดไป วันพรุ่งนี้ต้องดีกว่ามีสุขทั่วหน้าพี่น้องชาวไทย

เอ้อชา เอ้อชา ชาช้าฉาชา หนอยแม่” (เพลงพื้นบ้าน ฉ่อย, ร.ต.อ.หญิง นิสากร จิตถนอม)

จากตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นด้านหน้าที่ด้านให้กำลังใจ ปลอบใจให้ประชาชนชาวไทยอดทนและต่อสู้ผ่านพ้นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ไปได้อย่างราบรื่นต่อไป

บทสรุป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเป็นการกล่าวถึงภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) พบว่า มีดังต่อไปนี้ 1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา 4. ภาพสะท้อนด้านจารีต ประเพณี 5. ภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ และ 6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ปลอบใจ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมในบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) พบว่า มีดังต่อไปนี้ 1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา 4. ภาพสะท้อนด้านจารีต ประเพณี 5. ภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ และ 6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ปลอบใจ สอดคล้องกับของ Yanika Oomonta (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของสลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดยไมค์ ภิรมย์พร ได้แก่ 1. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต 2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ 3. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ศาสนา 4. ภาพสะท้อนด้านจารีต ประเพณี 5. ภาพสะท้อนด้านการบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ และ 6. ภาพสะท้อนด้านให้กำลังใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเพลงเปรียบเสมือนวรรณกรรมในการบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ในสังคม ดังเช่น (Thipna, Santi. 2017 : 104) กล่าวว่า บทเพลงเป็นอีกหนึ่งมนต์เสน่ห์ของวรรณกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมของมนุษย์ เพราะสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้คนได้อย่างกว้างขวางประกอบกับมีส่วนช่วยในกระบวนการขัดเกลาจิตใจของคนเราหรือทำให้บุคคลคล้อยตามได้ อันเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างมากสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมอิทธิพลของเพลงมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออก จะเห็นได้ว่าบางครั้งเพลงก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งผ่อนคลาย สนุกสนานอีกหิม คล้อยตาม ชักชวน จูงใจ ปลุกใจ เร้าใจ หรือแม้แต่ความรู้สึกอาลัยเศร้าสร้อยได้

สรุปองค์ความรู้

การวิจัยครั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบเกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และปรับตัวในปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้บริการสั่งซื้อ ขยายสินค้าออนไลน์ การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ เป็นต้น



ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเรื่องเล่าและบทบาทหน้าที่ของเรื่องเล่าผู้ป่วยติดโรคโควิด 19 ที่ปรากฏในข่าวออนไลน์
2. ควรมีการศึกษาการสร้างคามเกลียดชังเกี่ยวกับผู้ป่วยโควิด 19 ที่ปรากฏในข่าวออนไลน์

References

- Artbamrong, Wijittra. (2010). **An analysis of reflection in Pee Sadud's folk songs**. Master of Arts in Thai Language, Graduate School, Naresuan University.
- Boonkoom, Kwanjai. (2016). **Styles and Function in Folk Songs**. Thai Language, Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University.
- Bot.or.th (2022). **Look Through Thai Economy during COVID**. Available : <https://www.bot.or.th/Thai/> (18th of May 2022)
- Chatthong, Sirinat. (2006). **Folk Songs: The Reflection of Values in Thai Society**. Bangkok : Master of Arts Program in Mas Communication thesis, Thammasart University.
- Chonglood, Areerat. (2015). **Material Reflections of Esan Country Life**. Master of Arts in Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University.
- Dejpimon, Chomdej. (1978). **Reflections of Isan People Life from Mor-lam**. Department of Thai Language, Faculty of Arts. Nakornprathom: Silpakorn University.
- Intasuwan, Charin (2011). **A Study on Southern Thais' Social and Cultural Life Reflecting in Prajuab Wonwija's Country Songs**. Master of Arts in Thai Studies, Thaksil University.
- Intharasit, Pisamai. (2017). **An Analytical Study of Khmer Novel Kolab Sereisophon**. Master of Arts in Khmer Study, Silpakorn University.
- Mardmai, Boonkerd. (2007). **An Analysis of Social Reflection in Siriporn Ampaipongsa's songs**. Master of Arts, Naresuan University.
- Muanglao, Roongsuriya. (1994). **The Reflections of Isan Society in Pornsak Songsang's Songs**. Master of Arts, Srinakharinwirot University, Maha Sarakham.
- Ninwonnapa, Rachan. (2016). "Literature of Isan Jataka : Identity reflection of Belief, Way of life, Tradition and Rite" in **Journal of Research for Development Social and Community, Rajabhat Mahasarakham University** 3 (1), 85.
- Niyomsit, Sudaphat. (2012). **Reflections on Isan People Identity from Television Drama**. Master of Arts in Thai Language, Kasetsart University.
- nsc.go.th. (2022). **Official Statement of the Office of the Prime Minister RE : Declaration of an Emergency Situation pursuant to the Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situations B.E. 2548 (2005)**. Available : <https://www.nsc.go.th/> (18th of May 2022).
- Oomonta, Yanika. (2005). **A Study of Society Reflections from Sala Kunnawut's Songs Sung by Mike Piromporn**. Master of Education in Thai Language, Srinakharinwirot University.

- Pimkiri, Chaichana.(2005). **An Analysis of Social Reflection in Klonlam Songs of Chaweewan Damnern**. Master of Arts thesis, Naresuan University.
- Siriruk, Dusit. (2004). **An analysis of socio-cultural reflections as appeared in song for life composed and sung by Saeng Thammada**. Master of Arts thesis. Thaksil University.
- Sopat, Jurairat. (2005). **The Reflection of the Isan in Lao Khamhom's Fictions**. Master of Education in Thai Language, Srinakharinwirot University.
- Sudarat Promsimai.(2021). **Music is life: when global citizens composed songs on COVID-19 with a trend of pandemic pop**. (Online), Available : <http://adaymagazine.com/covid-19> (Accessed on 4th of August 2021)
- Thaich8.com. (2022). **Masks: price raising and shortage** Available : <https://www.thaich8.com/Masks: price raising and shortage>.(18th of May 2022)
- Thipna, Santi. (2017). “A Creative Discourse in The Song “7th Singha Prachamathi Raumchai Prachathippatai Mankhong” Produced by The Election Commission of Thailand” in **Praewa Kalasin Journal of Kalasin University**. (Online), Available : <https://so05.tci-thaijo.org/>, (Accessed on 30th of May 2022).
- Thansettakij.(2022). **Government Gazette: Extension of Lockdown Measures of Curfew until 30th of September 21**. Available : (18th of May 2022).



การศึกษาประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ
ของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร
A STUDY OF FOREIGN PASSENGERS' TRAVEL EXPERIENCE TOWARD THE SERVICE MARKETING MIX
OF THE MASS RAPID TRANSIT SYSTEM IN BANGKOK

มนต์ชัย คล้อยแสงอาทิตย์¹, และ ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร
Monchai Kloisaengarthit¹, and Nuttharin Pariwongkhuntorn
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
College of Management, University of Phayao
¹Email: countdown_sunset126@hotmail.com

Received 14 February 2023 ; Revised 30 March 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ 3) เพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่เคยใช้บริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามฉบับภาษาอังกฤษที่มีโครงสร้างแน่นอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ ที่ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางอยู่ในระดับดี คือ ด้านผลิตภัณฑ์ บุคลากร กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ และราคา ตามลำดับ ในขณะที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ จำแนกตามภูมิฐานะ ต่างกัน ในด้านราคา จำแนกตามวิชา ต่างกัน ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ และผลิตภัณฑ์ จำแนกตามประเภทที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร ต่างกัน ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการ และผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัญหา และแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ พบว่า ควรมีระบบตั๋วร่วมโดยสารใบเดียวสำหรับรถไฟฟ้าทุกสาย รวมถึงรถและเรือโดยสารได้ ควรเพิ่มความถี่ของขบวนรถไฟฟ้าในช่วงเวลาเร่งด่วน ควรมีโครงสร้างอัตราโดยสารที่เหมาะสมกับแต่ละรูปแบบการเดินทาง

คำสำคัญ: ประสบการณ์การเดินทาง, ผู้โดยสารชาวต่างชาติ, ส่วนประสมทางการตลาดบริการ , ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

Abstract

The objective indicate in this research article is to 1) analyze the foreign passengers' travel experience on the service marketing mix of the mass rapid transit system in Bangkok. 2) Compare the foreign passengers' travel experience toward the service marketing mix of the mass rapid transit system in Bangkok classified by their demographic characteristics. And 3) study the problems and suggest the guidelines for developing the service marketing mix of the mass rapid transit system in Bangkok. This research used the qualitative research method. The sampling group was the foreign passengers who have ever traveled by the mass transit system in Bangkok. The sample size was 400 people, selected by using the accidental and specific sampling. The research tool used to collect data was the structured English questionnaire. The descriptive and inferential statistic were the statistics for this research.

The results revealed as follow; 1) the service marketing mix of the mass rapid transit system that the foreign passengers had the level of good in travel experiences were the terms of product, people, process, productivity, physical evidence, and price respectively, except for the term of promotion which had the level of moderate in travel experiences. 2) the comparison for the foreign passengers' travel experience toward the service marketing mix of the mass rapid transit system, classified by their hometown – different in term of price, classified by their visa – different in terms of product, price, promotion, physical evidence, process and productivity, and classified by their types of accommodation in Bangkok – different in terms of product, price, place, promotion, process and productivity at the significant level of 0.05. and 3) the problems and the guidelines for developing the service marketing mix of the mass rapid transit system revealed that there should be the common ticketing system consists of all line together with bus and boat, increasing of the trains frequency during rush hour and the suitable fare structure in each mode of travel.

Keywords: Travel Experience, Foreign Passenger, Service Marketing Mix, Mass Rapid Transit System

บทนำ

ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครได้ถูกจัดสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเดินทางได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเดินทางและการจราจร (Ministry of Transport, 2015) เป็นการบริการสาธารณะ (Public Utility Service) ที่ภาครัฐจัดสร้างให้เป็นอีกหนึ่งทางเลือก นอกเหนือจากการบริการขนส่งมวลชนพื้นฐานระบบอื่น (Sathapongpakdee, 2018) คือ ระบบรถโดยสารประจำทาง และระบบเรือโดยสาร โดยในปี พ.ศ. 2562 ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนมีส่วนการเดินทางร้อยละ 49.32 เปรียบเทียบกับระบบรถโดยสารประจำทางร้อยละ 45.88 ระบบเรือโดยสารร้อยละ 4.25 และระบบรถโดยสาร BRT ร้อยละ 0.55 อีกทั้งมีส่วนการเดินทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 53.78 ในปี พ.ศ. 2563 (Mass Rapid Transit Authority of Thailand, 2022) ซึ่งสูงกว่าส่วนการเดินทางของระบบขนส่งมวลชนประเภทอื่นทั้งหมด เนื่องจากระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครมีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย สามารถควบคุมเวลาในการเดินทางได้ มีเส้นทางหลักผ่านย่านใจกลางเมือง หรือ ศูนย์กลางธุรกิจ ตลอดจนมีส่วนต่อขยายและมีเส้นทางที่เพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม Posirisuk, Srisatin and Thaniyavarn (2019) ได้เสนาในการประชุมเชิงวิชาการ เรื่อง “การเชื่อมโยงระบบขนส่งโดยสารกับความต้องการเดินทางท่องเที่ยว” พบว่า ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนมีปัญหาในการเดินทางอยู่หลายประเด็น ได้แก่ ระบบรถไฟฟ้า หลายสายยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ขาดการเชื่อมต่อระหว่างเส้นทาง รถไฟฟ้าแต่ละสายมีระบบการจัดเก็บค่าโดยสารที่แตกต่างกัน สถานีรถไฟฟ้ามีจำนวนห้องน้ำสาธารณะค่อนข้างน้อย ส่งผลต่อความสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะว่า ควรพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็น Smart City โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น การใช้บัตรโดยสารบัตรเดียวในการเดินทางได้ทุกประเภทการบริการขนส่งมวลชน เพื่อความสะดวกในการเดินทาง เป็นต้น (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2020, p. 9-2) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนได้รับการผลักดันจากภาครัฐให้เป็นระบบขนส่งสาธารณะหลัก (Main Mode) ในกรุงเทพมหานคร แต่เมื่อวิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางในการเสนาข้างต้น ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันยังคงพบปัญหาจำนวนหนึ่งที่รอการแก้ไขให้แก่ผู้โดยสารชาวไทย ตลอดจนยังขาดการศึกษาวิจัยถึงประสบการณ์การเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครที่ครอบคลุมถึงชาวต่างชาติทุกประเภทที่มาเยี่ยมชมเมืองแห่งนี้กว่า 24.9 ล้านคน (Ministry of Tourism & Sports, 2020) หากไม่สามารถระบุปัญหาที่พบจากประสบการณ์การเดินทางของชาวต่างชาติได้ ประสบการณ์การเดินทางเชิงลบต่อระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครอาจถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว (Viral) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การเดินทางคมนาคมของประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษาประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ เปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ที่สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปวางแผนพัฒนา ป้องกัน และปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงจนถึงระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนตามเมืองหลักในส่วนภูมิภาคในอนาคตได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในประเทศไทย และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของประเทศที่รัฐบาลมุ่งหวังให้ระบบราง เป็นรูปแบบการคมนาคมขนส่งหลักของประเทศต่อไป (The Parliamentary Budget Office, The Secretariat of The House of Representatives, 2019, p. 90)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (ภูมิลำเนา) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

2. ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (วีซ่า) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

3. ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (ประเภทที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการขนส่ง (Tourism and Transportation) เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ นำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปยังประเทศ หรือ สถานที่ที่อยู่นอกสภาพแวดล้อมปกติที่ใช้ชีวิตส่วนตัว หรือ ธุรกิจ หรือ การประกอบอาชีพ ผู้คนเหล่านี้ เรียกว่า ผู้เยี่ยมชม (Visitor) (ซึ่งอาจเป็นนักท่องเที่ยว หรือ นักทัศนาจร; ผู้อยู่อาศัย หรือ ผู้อยู่อาศัยชั่วคราว) และผู้คนเหล่านี้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งบางส่วนเกี่ยวข้องค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (The World Tourism Organization (UNWTO), 2020)

โดยการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวเนื่องกับการขนส่ง คือ การขนส่งมีความสำคัญในการนำพาท่องเที่ยวจากท้องถิ่นหนึ่งไปยังท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวจะมีสิ่งดึงดูดความสนใจมากเพียงใด แต่ถ้าขาดเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่จะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวกแล้ว การท่องเที่ยวย่อมไม่เกิดขึ้น การขนส่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง คือ การขนส่งผู้โดยสาร หรือ นักท่องเที่ยวให้ไปถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย (Pummanee, 2001, pp. 87-97)

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experiences) การที่ลูกค้าเกิดทัศนคติต่อจุดสัมผัสใด ๆ (Touch Points) ซึ่งจะเป็นบวก หรือ เป็นลบได้นั้นมาจากประสบการณ์ที่ลูกค้าเผชิญอยู่จนเกิดภาพจำ ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากลูกค้าได้ใช้สินค้า หรือ บริการด้วยตนเอง ซึ่งองค์การสามารถสร้าง หรือ เปลี่ยนทัศนคติและภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า สินค้า หรือ บริการ ได้ผ่านแต่ละจุดสัมผัส เพื่อให้ลูกค้าใช้ประสบการณ์ในอดีตตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้า หรือ ใช้บริการ ในครั้งต่อไปหรือไม่ ดังนั้น องค์การจึงต้องพัฒนาจุดสัมผัสต่าง ๆ ให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งทั้งขั้นตอนก่อนการตัดสินใจซื้อ ระหว่างการซื้อ และหลังการซื้อ เพื่อสร้างประสบการณ์อันน่าประทับใจให้แก่ลูกค้าได้มากที่สุด และเกินความคาดหวังของลูกค้า (Petison, et al., 2011, p. 94) ซึ่งลูกค้าชาวต่างชาติจะมีความต้องการเฉพาะที่ต่างออกไป ทำให้ประสบการณ์ของลูกค้าชาวต่างชาติแตกต่างจากชาวไทยซึ่งเป็นคนท้องถิ่น องค์การจึงต้องใช้ศาสตร์ความเข้าใจเสมือนพวกเขาเป็นลูกค้าชาวไทย แต่ต้องเอาใจในแบบที่ชาวต่างชาติเคยชินอย่างผสมผสานด้วย (Siam Commercial Bank PCL., 2022)

ซึ่ง Gartner (2018) ได้กล่าวว่า ระดับของประสบการณ์ของลูกค้า มี 5 ระดับ คือ 1) การให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการใช้งาน 2) การแก้ไขปัญหาให้เมื่อมีการร้องขอ 3) การแก้ไขให้ตรงตามความต้องการเมื่อมีการร้องขอ 4) การจัดเตรียมให้ตรงตามความต้องการโดยไม่มีการร้องขอ และ 5) การทำให้ดียิ่งขึ้น ปลอดภัยมากขึ้น ตลอดจนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการและคุณภาพการบริการ (Service and Service Quality) Kotler (2000) ได้ให้ความหมายของ การบริการ ไว้ว่า “เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายหนึ่งเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่ง กิจกรรมดังกล่าวไม่มีตัวตน และไม่มีใครเป็นเจ้าของ ซึ่งในการผลิตนั้นอาจมีตัวสินค้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้” (Wanwanich, 2008, p. 9) นอกจากนี้ Zeithaml, Parasuraman and Berry (1980); Kotler (1991) ได้กล่าวถึง การบริการว่ามีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ 1) การบริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ 2) การผลิตและการบริโภคไม่สามารถแยกจากกันได้ 3) การบริการมีความแตกต่างหลากหลาย 4) ไม่สามารถเก็บได้ (Smithikrai, 2010, p. 362) และ 5) ไม่สามารถเป็นเจ้าของได้ (Wanwanich, 2008, p. 12)

Parasuraman, Zeithaml and Berry (1985) ได้ให้ความหมายของ คุณภาพการบริการ (Service Quality) ไว้ว่า “การให้บริการที่เป็นไปตาม หรือ สูงกว่าความคาดหวังของผู้บริโภค (ชูชัย สมธิธิกร, 2553, หน้า 369) โดยคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย 1) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เป็นความสามารถในการให้บริการได้ตามคำมั่นสัญญาได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ 2) การตอบสนอง เป็นความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว ทันทั่วถึง 3) ประกันความมั่นใจ ความรู้และอัธยาศัยของพนักงานผู้ให้บริการที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกมั่นใจ 4) การเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ เป็นการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการเฉพาะรายอย่างตั้งใจ และ 5) ความเป็นรูปธรรมของบริการ ผู้รับบริการมองเห็นความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ พนักงานผู้ให้บริการ และเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ (Kotler and Keller, 2003, p. 360)

4. ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Service Marketing Mix-8Ps) ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ชุดเครื่องมือทางการตลาดซึ่งองค์การใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในตลาดเป้าหมายที่กำหนดไว้ ชุดเครื่องมือส่วนประสมการตลาดนั้นสามารถแยกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่ายและกระจายสินค้า (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทั้งหมดนี้เรียกว่า 4Ps (Sukhothai Thammathirat Open University, 2016)

อย่างไรก็ดี เนื่องจากธุรกิจการบริการมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ มีความแตกต่างหลากหลาย ไม่สามารถเก็บได้ และไม่สามารถเป็นเจ้าของได้ อีกทั้งยังมีปัจจัยเกี่ยวกับลูกค้าและเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง นักการตลาดจึงได้ร่วมกันปรับปรุงและเพิ่มเติมส่วนประสมทางการตลาดขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับธุรกิจบริการ ประกอบด้วย บุคลากร (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) กระบวนการ (Process) และผลิตภาพ (Productivity) รวมเป็น 8Ps (Wanwanich, 2008, pp. 29-33)

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่ได้เดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเพิ่มอัตราการตอบรับแบบสอบถามให้มีคุณภาพสูงและมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น คำนวณหากลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1967 as cited in Silpcharu, 2006, p. 47) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มร้อยละ 5 โดยผลการคำนวณจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 384.16 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างรวมที่ 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามฉบับภาษาอังกฤษที่มีโครงสร้างแน่นอน แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์โดยคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด มีรูปแบบของคำตอบเดียวและหลายคำตอบ เป็นแบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ 2) ประสิทธิภาพการเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนใน โดยคำถามเป็นลักษณะปลายปิด มีรูปแบบของคำตอบแบ่งระดับประสิทธิภาพการเดินทางออกเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดลิเคิร์ท คือ แย่ พอใช้ ปานกลาง ดีและดีมาก เป็นแบบสอบถามจำนวน 50 ข้อ และ 3) ปัญหา และแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ผ่านพิจารณาถึงความเที่ยงตรงของเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมของภาษา (Content Validity) และนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือ ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ เนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้ตรวจสอบ

ข้อคำถามและแสดงความคิดเห็นเป็นรายข้อ พบว่า ผลการตรวจค่า IOC เท่ากับ 0.963 ซึ่งอยู่ในระหว่าง 0.50-1.00 ดังนั้น คำถามจึงตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีค่าความเที่ยงตรง และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไปได้

จากนั้น จึงได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนำร่อง (Pilot Survey) จำนวน 30 ชุด (ไม่ได้รวมข้อมูลนี้ในการวิเคราะห์) และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมพัทธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งจะเป็นการประเมินเพื่อดูความสัมพันธ์ของแบบสอบถามในรายหัวข้อ โดยค่าตัวสถิติจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 และ ค่าความเชื่อมั่นควรไม่ต่ำกว่า 0.75 จึงจะถือว่าเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ได้มาตรฐานและสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของครอนบาค ได้ผลเท่ากับ 0.945

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์ ภาษาอังกฤษ (Questionnaire-English) ที่มีโครงสร้างแน่นอน ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่ได้เดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 400 กลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 3 และทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลทางสถิติของการศึกษาวิจัยนี้ คือ การทดสอบด้วยสถิติ One-way Analysis of Variance ANOVA

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.11	0.60	ดี	1
2. ด้านราคา	3.44	0.96	ดี	7
3. ด้านการจัดจำหน่าย	3.66	0.90	ดี	5
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.06	0.65	ปานกลาง	8
5. ด้านบุคลากร	3.89	0.68	ดี	2
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.59	0.57	ดี	6
7. ด้านกระบวนการ	3.75	0.64	ดี	3
8. ด้านผลิิตภาพ	3.74	0.65	ดี	4
รวม (Total)	3.65	0.99	ดี	-

จากตาราง 1 ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม $\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.99 อยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาตามอันดับของค่าเฉลี่ยสามารถเรียงอันดับประสบการณ์การเดินทางของชาวต่างชาติในด้านที่ดีที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ $\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.60 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ ด้านบุคลากร $\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.68 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ ด้านกระบวนการ $\bar{x} = 3.75$, S.D. = 0.64 อยู่ในระดับดี และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด $\bar{x} = 3.06$, S.D. = 0.65 อยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ ความสะอาดของขบวนรถไฟฟ้า $\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.76 อยู่ในระดับดีมาก อันดับรองลงมา คือ การให้บริการมีความปลอดภัย $\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.73 อันดับถัดมา คือ ขบวนรถไฟฟ้ามีการดูแลรักษาที่ดี อยู่ในระดับ $\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.76 อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ จำนวนที่นั่งของขบวนรถไฟฟ้ามีปริมาณเพียงพอ $\bar{x} = 3.45$, S.D. 1.03 อยู่ในระดับดี

2. ด้านราคา ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ อัตราค่าโดยสารมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางรูปแบบอื่น $\bar{x} = 3.53$, S.D. = 1.07 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ อัตราค่าโดยสารเหมาะสมกับระยะทาง $\bar{x} = 3.48$, S.D. = 1.04 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ อัตราค่าโดยสารมีความเหมาะสม $\bar{x} = 3.44$, S.D. = 1.07 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ อัตราค่าโดยสารสอดคล้องกับค่าครองชีพในกรุงเทพมหานคร $\bar{x} = 3.30$, S.D. = 1.09 อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการจัดจำหน่าย ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ ช่องทางในการจำหน่ายบัตรโดยสารมีความสะดวก $\bar{x} = 3.76$, S.D. = 1.05 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ เครื่องจำหน่ายบัตรโดยสารอัตโนมัติมีความง่ายต่อการใช้งาน $\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.98 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ ช่องทางการชำระค่าบัตรโดยสารมีความหลากหลาย $\bar{x} = 3.62$, S.D. = 1.00 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ จำนวนเครื่องจำหน่ายบัตรโดยสารอัตโนมัติมีความเพียงพอ $\bar{x} = 3.57$, S.D. = 1.07 อยู่ในระดับดี

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ บัตรจำกัดวัน (Period Pass) เช่น One Day Pass $\bar{x} = 3.34$, S.D. = 0.89 อยู่ในระดับปานกลาง อันดับรองลงมา คือ มีเว็บไซต์สำหรับการเตรียมและการศึกษาข้อมูลการเดินทาง $\bar{x} = 3.19$, S.D. = 0.91 อยู่ในระดับปานกลาง อันดับถัดมา คือ ช่องทางการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย $\bar{x} = 3.11$, S.D. = 0.71 อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ บัตรโดยสารราคาพิเศษสำหรับชาวต่างชาติ $\bar{x} = 2.76$, S.D. = 0.97 อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านบุคลากร ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ พนักงานมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่ดี $\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.75 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ พนักงานมีจิตบริการที่ดี (Service Mind) $\bar{x} = 4.07$, S.D. 0.80 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ พนักงานมีทักษะชำนาญการที่ดี $\bar{x} = 3.97$, S.D. 0.83 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ พนักงานสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ $\bar{x} = 3.47$, S.D. 1.00 อยู่ในระดับดี

6. ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ ความสะอาดของสถานีรถไฟฟ้า $\bar{x} = 4.21$, S.D. 0.66 อยู่ในระดับดีมาก อันดับรองลงมา คือ ป้ายบอกข้อมูลเส้นทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงมีความเป็นปัจจุบันและมีภาษาอังกฤษ $\bar{x} = 4.09$, S.D. 0.76 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ เสียงประกาศต่าง ๆ มีความชัดเจนและมีภาษาอังกฤษ $\bar{x} = 3.98$, S.D. 0.78 ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ ห้องสุขาภายในสถานี $\bar{x} = 2.59$, S.D. 1.05 อยู่ในระดับพอใช้

7. ด้านกระบวนการ ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ ลำดับขั้นตอนโดยรวมในการเดินทาง $\bar{x} = 4.08$, S.D. 0.71 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ ขั้นตอนการทาบบัตร/เหรียญผ่านเข้า-ออกประตูปิกผีเสื้อ (Flap Barrier) $\bar{x} = 3.85$, S.D. 0.84 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ ขั้นตอนการซื้อบัตรโดยสาร $\bar{x} = 3.71$, S.D. 0.98 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ ขั้นตอนการผ่านจุดรักษาความปลอดภัย (Security Walk Through Metal Detector) $\bar{x} = 3.56$, S.D. 0.93 อยู่ในระดับดี

8. ด้านผลิตภาพ ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางในหัวข้อที่ดีที่สุด คือ คุณภาพการบริการเปรียบเทียบกับระบบขนส่งมวลชนรูปแบบอื่นในกรุงเทพมหานคร $\bar{x} = 4.08$, S.D. 0.74 อยู่ในระดับดี อันดับรองลงมา คือ คุณภาพการบริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร $\bar{x} = 3.90$, S.D. 0.74 อยู่ในระดับดี อันดับถัดมา คือ คุณภาพการบริการเปรียบเทียบกับระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเมืองอื่นในโลก $\bar{x} = 3.78$, S.D. 0.98 อยู่ในระดับดี ในขณะที่ อันดับสุดท้าย คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง $\bar{x} = 3.46$, S.D. 0.84 อยู่ในระดับดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตาราง 2 แสดงเปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

เปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทาง ของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสม ทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้า ขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดย จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์	ลักษณะทางประชากรศาสตร์					
	1. ภูมิสำเนา		2. วัย		3. ประเภทที่พักอาศัย ในกรุงเทพมหานคร	
	ปฏิเสธ	ยอมรับ	ปฏิเสธ	ยอมรับ	ปฏิเสธ	ยอมรับ
ด้านผลิตภัณฑ์	0.412			0.033*		0.008*
ด้านราคา		0.011*		0.000*		0.000*
ด้านการจัดจำหน่าย	0.161		0.093			0.050*
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.774			0.000*		0.000*
ด้านบุคลากร	0.483		0.147		0.164	
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.346			0.027*	0.083	
ด้านกระบวนการ	0.124			0.024*		0.010*
ด้านผลิตภาพ	0.243			0.029*		0.002*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (ภูมิถิ่นกำเนิด) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ และด้านผลิิตภาพ ไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านราคา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (วิชาชีพ) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านการจัดจำหน่าย และด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านผลิิตภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (ประเภทที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร) ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ในด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ ไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านผลิิตภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา และแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3 แสดงปัญหา และแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่ง-
มวลชนในกรุงเทพมหานคร

ปัญหา	แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร	ด้าน	ความถี่	อันดับ
ขาดการบูรณาการกันระหว่างผู้ให้บริการรถไฟฟ้าแต่ละบริษัท ทำให้มีตัวหลายรูปแบบ	ควรมีระบบตัวร่วมโดยสารใบเดียวที่สามารถใช้เดินทางด้วยรถไฟฟ้าได้ทุกสาย รวมถึงรถและเรือโดยสารได้ เช่น บัตร Octopus บัตร London Pass เป็นต้น	ลักษณะทางกายภาพ	50	1
ช่วงเวลาเร่งด่วนมีความถี่ของเที่ยวรถไม่เพียงพอต่อความต้องการ	ควรเพิ่มความถี่ของขบวนรถไฟฟ้า หรือ จำนวนตู้โดยสาร	ผลิตภัณฑ์	25	2
ขาดการบูรณาการกันระหว่างผู้ให้บริการรถไฟฟ้าแต่ละบริษัท ทำให้มีราคาโดยรวมโดยสารในการเดินทางระหว่างสายแพง	ควรมีโครงสร้างอัตราโดยสารที่เหมาะสมกับแต่ละรูปแบบการเดินทางให้มากขึ้น เช่น หากเดินทางเป็นกลุ่ม/ครอบครัว ตั้งแต่ 2-4 คนขึ้นไป ซึ่งราคาจะแพงเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยรถแท็กซี่	ราคา	19	3

ตาราง 3	(ต่อ)				
ปัญหา	แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร	ด้าน	ความถี่	อันดับ	
อัตราค่าโดยสารแพงเกินไปเมื่อเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำของคนไทย	ควรมีอัตราค่าโดยสารที่เป็นธรรมสำหรับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของคนไทย ซึ่งทุกคนต้องสามารถเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนได้อย่างเสมอภาค ไม่จำกัดเฉพาะคนชั้นกลางและสูง	ราคา	13	4	
มีระบบการชำระเงินที่ไม่หลากหลายเมื่อเทียบกับนวัตกรรมการชำระเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน	ควรมีระบบการชำระเงินที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อลดจำนวนคิว เช่น สามารถเติมเงินเข้าบัตรแรบบิทและบัตร MRT ผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร ร้านสะดวกซื้อ e-Wallet และรองรับการชำระเงินแบบไร้สัมผัสได้	การจัดจำหน่าย	9	6	
ไม่มีห้องน้ำในบางสถานี ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐาน	ควรรอกกฎหมาย หรือ จัดให้มีห้องน้ำสาธารณะบนสถานีของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน	ลักษณะทางกายภาพ	9	6	
มีระบบการชำระเงินที่ไม่หลากหลายเมื่อเทียบกับนวัตกรรมการชำระเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน	ควรเพิ่มเครื่องจำหน่ายตั๋วโดยสารอัตโนมัติ และสามารถรองรับการชำระเงินด้วยเหรียญ และธนบัตรที่มีมูลค่าสูงได้	การจัดจำหน่าย	8	8	
สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ หรือ ทูพพลภาพ และคนชรา มีไม่เพียงพอ	ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ หรือ ทูพพลภาพ และคนชรา เช่น ที่นั่งในขบวนรถ บ้ายบอกทาง (Wayfinding Signs)	ลักษณะทางกายภาพ	8	8	

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ ที่ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางอยู่ในระดับดี คือ ด้านผลิตภัณฑ์ บุคลากร กระบวนการ ผลิตภาพ การจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ และราคา ตามลำดับ ในขณะที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้โดยสารชาวต่างชาติมีประสบการณ์การเดินทางอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครมีการดูแลรักษาและมีสะอาดของขบวนรถไฟฟ้าที่ดีสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้บริการด้วยปลอดภัย ตลอดจนมีความรวดเร็วและตรงต่อเวลาของเที่ยวรถ ทำให้ผู้โดยสารชาวต่างชาติได้รับประสบการณ์การเดินทางระดับดีในด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดเทียบกับด้านอื่น ๆ ของส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hamza Imhimmeh Mohamed Irtemaa, et al. (2018) เรื่อง “Case study of the behavioural intentions of public transportation passengers in Kuala Lumpur” (กรณีศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจของผู้โดยสารระบบขนส่งสาธารณะในกัวลาลัมเปอร์) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของผู้โดยสารขึ้นอยู่กับปรับปรุงคุณภาพการบริการของระบบขนส่งมวลชนและสิ่งนี้จะส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผู้โดยสารขึ้นอยู่กับราคาบัตรโดยสาร ซึ่งผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะของการบริการ ได้แก่ ความปลอดภัยของยานพาหนะ ความสะอาด และการจัดการข้อร้องเรียน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ของผู้โดยสารระบบขนส่งสาธารณะ

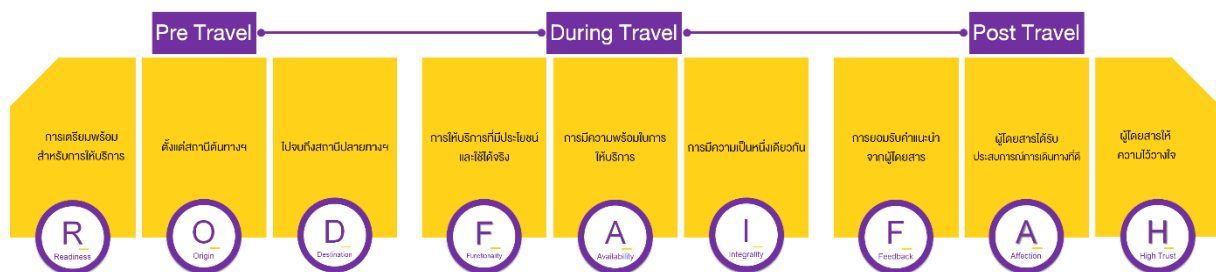
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารชาวต่างชาติต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีภูมิลำเนา ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านราคา อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นเพราะผู้โดยสารชาวต่างชาติมีภูมิลำเนาหลากหลายทั่วโลก จะมีรายได้ต่อหัวแตกต่างกันโดยผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มาจากประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูงได้รับประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ ด้านราคาที่ดีกว่าชาวต่างชาติที่มาจากประเทศที่มีรายได้ต่อหัวต่ำ ในขณะที่ ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีวีซ่า ต่างกัน จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ และผลผลิตภาพ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะผู้โดยสารชาวต่างชาติมีวัตถุประสงค์ในการมาเยี่ยมเยือนกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน ไม่ว่าจะมาท่องเที่ยว ราชการ เรียน/ทำงาน และพำนักระยะยาว ทำให้มีความคาดหวังต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ และได้รับประสบการณ์การเดินทางอย่างแตกต่างหลากหลาย ในขณะที่ ผู้โดยสารชาวต่างชาติที่มีประเภทที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร จะมีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ต่างกัน ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการ และผลผลิตภาพ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะผู้โดยสารชาวต่างชาติที่พักอาศัยประเภทคอนโดมิเนียม โรงแรม และเซอร์วิสอพาร์ทเมนต์/อพาร์ทเมนต์ ส่วนมากมักตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ ทำให้มีประสบการณ์การเดินทางต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ ในหลายด้านแตกต่างจากผู้โดยสารชาวต่างชาติที่พักอาศัยประเภทบ้าน และอื่น ๆ ส่วนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ชานเมืองและห่างจากระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongkangwan, et al., 2019, p. 85 เรื่อง “บุพปัจจัยและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร” ที่กล่าวไว้ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มี เพศ ประเทศที่พำนัก ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพการสมรส แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครยังขาดการบูรณาการระหว่างผู้ให้บริการรถไฟฟ้าแต่ละบริษัท ทำให้มีตัวหลายรูปแบบ ซึ่งระบบฯ ควรมีระบบตัวร่วมโดยสารใบเดียวที่สามารถใช้เดินทางด้วยรถไฟฟ้าได้ทุกสาย รวมถึงรถและเรือโดยสารได้ อีกทั้งในช่วงเวลาเร่งด่วนมีความถี่ของเที่ยวรถไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงควรเพิ่มความถี่ของขบวนรถไฟฟ้า หรือ จำนวนตู้โดยสาร ตลอดจนถึงขาดการบูรณาการกันระหว่างผู้ให้บริการรถไฟฟ้าแต่ละบริษัท ทำให้มีราคารวมโดยสารในการเดินทางระหว่างสายแพง จึงควรมีโครงสร้างอัตราโดยสารที่เหมาะสมกับแต่ละรูปแบบการเดินทางให้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้ทราบถึงปัญหาการปรับระบบอากาศภายในขบวนรถที่ไม่สัมพันธ์กับอากาศที่เปลี่ยนแปลงได้ภายนอกขบวนรถ ทำให้ร่างกายผู้โดยสารปรับอุณหภูมิไม่ทัน จึงควรปรับระบบปรับอากาศภายในขบวนรถไฟฟ้าให้มีความเหมาะสม เช่น ปรับให้เย็นขึ้นเมื่อมีจำนวนผู้โดยสารหนาแน่นในช่วงเวลาเร่งด่วน และปรับให้อุ่นขึ้นเมื่อมีจำนวนผู้โดยสารน้อยลงนอกช่วงเวลาปกติ รวมถึงเวลาที่ฝนตก และอัตราค่าโดยสารแพงเกินไปเมื่อเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำของคนไทย จึงควรมีอัตราค่าโดยสารที่เป็นธรรมสำหรับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของคนไทย ซึ่งทุกคนต้องสามารถเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนได้อย่างเสมอภาค ไม่จำกัดเฉพาะคนชั้นกลางและสูง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kloisaengarthit (2022) ที่ได้ศึกษาวิจัย

เรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจของชาวต่างชาติต่อการเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร” ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครที่ชาวต่างชาติพึงพอใจน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยเฉพาะในหัวข้อ บัตรโดยสารราคาพิเศษ ช่องทางการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึง และการจัดรายการส่งเสริมการขายร่วมกับพันธมิตร อันดับรองลงมา ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ ด้านราคา และด้านลักษณะทางกายภาพ ในขณะที่ ด้านผลิตภัณฑ์เป็นด้านที่ชาวต่างชาติมีความพึงพอใจมากที่สุด

สรุปองค์ความรู้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น ROD FAI FAH Paradigm โดยเป็นโมเดลแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงของการเดินทาง ตามภาพ 1



ภาพ 1 โมเดลแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

1. Pre Travel (ช่วงก่อนเดินทาง) ประกอบด้วย R – Readiness, O – Origin และ D – Destination หมายถึง การเตรียมความพร้อมในทุกองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดบริการสำหรับการให้บริการแก่ผู้โดยสาร ตั้งแต่ผู้โดยสารเข้าสู่สถานีต้นทางฯ ไปจนถึงสถานีปลายทางของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

2. During Travel (ช่วงขณะเดินทาง) ประกอบด้วย F – Functionality, A – Availability และ I – Integrity หมายถึง การบริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ต้องพิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้โดยสารจะได้รับและสามารถใช้บริการได้จริง มีความพร้อมในการให้บริการในทุก ๆ จุดสัมผัส (Touch Points) โดยระบบรถไฟฟ้า ต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ได้แก่ 1) มีตัวร่วมโดยสารใบเดียวที่สามารถใช้เดินทางด้วยรถไฟฟ้าได้ทุกสาย 2) มีโครงสร้างอัตราค่าโดยสารที่เหมาะสมกับรูปแบบการเดินทาง 3) มีการส่งเสริมการตลาดต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่แบ่งแยก และคำนึงถึงความเท่าเทียม รวมถึงมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาอังกฤษ 4) ชื่อสถานีเชื่อมต่อของรถไฟฟ้าแต่ละสายควรใช้ชื่อเดียวกัน มีป้ายบอกทางที่เชื่อมโยงและชัดเจน

3. Post Travel (หลังการเดินทาง) ประกอบด้วย F – Feedback, A – Affection และ H – High Trust หมายถึง การติดตามประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารแต่ละประเภทอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้โดยสารต่างกันอาจได้รับประสบการณ์การเดินทางแตกต่างกัน ดังนั้น การยอมรับคำแนะนำจากผู้โดยสาร (Voice of Passenger) ผู้ให้บริการจะสามารถวางแผน พัฒนา ป้องกัน และปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดบริการ เพื่อส่งมอบประสบการณ์การเดินทางที่ดียิ่งขึ้นจนเกิดความไว้วางใจในการเดินทางครั้งถัดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางการทบทวนและกำหนดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ให้มีมาตรฐานการบริการและมีการตรวจสอบติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้ให้บริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดบริการของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องต่อความต้องการและส่งเสริมประสบการณ์การเดินทางที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงพฤติกรรมการเดินทางด้วยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครของชาวต่างชาติ เพื่อให้สามารถสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งเสริมประสบการณ์การเดินทางที่ดีและสอดคล้องกับการกระทำของผู้โดยสารในแต่ละบุคคล

2. ควรศึกษาถึงประสบการณ์การเดินทางของผู้โดยสารต่อระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครรูปแบบอื่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร และทำให้ภาพลักษณ์การเดินทางคมนาคมที่ดียิ่งขึ้น

References

- Gartner. (2019). *Gartner's 5 levels of Customer Experience*. Retrieved June 25, 2022, from <http://bohamrick.com/gartners-5-levels-of-customer-experience/>
- Hamza Imhimmed Mohamed Irtamaa, Amiruddin Ismail, Muhamad Nazri Borhan, Amsori Muhammad Das and Abdurauf B.Z. Alshetwia. (2018). *Case study of the behavioural intentions of public transportation passengers in Kuala Lumpur*. Case Studies on Transport Policy, 6, 462-474.
- Kloisaengarith, M. (2022). *The Behavior and Satisfaction of Foreigners toward Traveling by Mass Rapid Transit System in Bangkok (Master's Independent Study)*. Bangkok: University of Phayao
- Kotler, P. and Keller, K. L. (2003). *Marketing Management (11 ed., pp. 360)*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Mass Rapid Transit Authority of Thailand. (2022). *MRTA Annual Report 2021*. Mass Rapid Transit Authority of Thailand. Retrieved June 21, 2022, from <https://shorturl.asia/YdcN4>
- Ministry of Transport. (2015). *History of Mass Rapid Transit Authority of Thailand (MRTA)*. Ministry of Transport. Retrieved June 20, 2022, from <https://shorturl.asia/e0VMD>
- Ministry of Tourism & Sports. (2020). *Domestic Tourism Statistics Q1-Q4 (Classify by region and province)*. Ministry of Tourism & Sports. Retrieved June 24, 2022, from <https://www.mots.go.th/news/category/618#>
- Norasan C., and Seeboonruang, U. (2019). *The Study of Travel Behavior in Bangkok for Elderly Travelers*. The Engineering Institute of Thailand under H.M. The King's Patronage, 2019. 30(4), 19.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2020). *The Preparation of KPIs Project for the Qualitative Tourism Economic Conditions and the Thai and Foreigner*

- Tourists' Attitude and Satisfaction on Traveling in Thailand Survey, Fiscal Year 2019*. Ministry of Tourism and Sports. Retrieved June 24, 2022, from <https://shorturl.asia/C23xn>
- Petison, P., Leawrungruang C., Kiatrungruangdee S., and Sanyawut, W. (2011, September). *Customer Experience Management*. Marketing & Branding for Quality, 18, 94.
- Pummanee, T. (2001). *Tourism Industry Management*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Sathapongpakdee, P. (2018). *Mass Transit System Service Business*. Krungsri. Retrieved June 20, 2022, from <https://shorturl.asia/0NBgT>
- Siam Commercial Bank PCL. (2022). *How to Approach Expat*. Siam Commercial Bank PCL. Retrieved June 17, 2023, from <https://shorturl.at/dlnG3>
- Silpcharu, T. (2006). *Research and Statistical Analysis with SPSS (5th ed.)*. Bangkok: V. Inter Print.
- Smithikrai, C. (2010). *Consumer Behavior (1st ed.)*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2016). *Marketing Concepts and Marketing Tools*. Retrieved June 24, 2022, from <https://shorturl.asia/cl2bG>
- The Parliamentary Budget Office, *The Secretariat of The House of Representatives*. (2020). The Guidelines for the Country's Transportation System Development. Bangkok: Author
- The World Tourism Organization (UNWTO). (2020). *GLOSSARY OF TOURISM TERMS*. UNWTO. Retrieved June 25, 2022, from <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
- Wanwanich, Y. (2008). *Service Marketing (3rd ed.)*. Bangkok: Kasetsart University.
- Wongkangwan, A., Pungnirund, B., Saensuk, W., Treetosakul, P., Thanasrisuebwong, A. and Techarattanased, N. (2019). *Antecedent and Loyalty of Foreign Tourists for Tourist Attractions in Bangkok Metropolitan Area*. Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University, 5(1), 85.



นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19

GOVERNMENT POLICY FOR NEW NORMAL TOURISM IN THE POST COVID-19 CRISIS

ศรียพนม ไควสุรัตน์¹ และ สมเดช มุงเมือง

Sripanom Kousuratand¹ and Somdet Mungmuang

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand.

Email : ochoatoy@hotmail.com¹

Received 28 August 2022 ; Revised 18 June 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19 3) ศึกษาและนำเสนอรูปแบบนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักในการศึกษาข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ 1) กลุ่มบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 ภาพรวมเป็นที่พึงพอใจของทุกกลุ่ม 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ไปปฏิบัติ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การกำหนดนโยบายรองรับด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่น่าจะส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ สถานท่องเที่ยวระบบนิเวศที่ได้รับการฟื้นฟูภายหลังจากปิดทำการคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยภายนอก ที่อาจจะมีผลต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจทั่วโลก การกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่รุนแรงขึ้น นักท่องเที่ยวอาจไม่เดินทางท่องเที่ยว 3) นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ภายหลังวิกฤตโควิด-19 ควรมีแนวทางและรูปแบบดำเนินการยกระดับการท่องเที่ยว หาดูที่เด่นและดึงดูดสิ่งที่เป็นของดีที่สุด ดึงดูดนักท่องเที่ยว เน้นเทคโนโลยีระบบแอปพลิเคชันเข้ามาช่วยจัดการ เรื่องวัคซีน กำหนดศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อ เตรียมพร้อมศูนย์การแพทย์เพื่อรักษา นักท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

คำสำคัญ : นโยบายภาครัฐ, วิกฤตโควิด-19, การท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this study were: 1) to examine the current government policy on tourism; 2) to investigate the factors affecting the implementation of government policy for new normal tourism in the post Covid-19 crisis; and 3) to propose the government policy for

the new normal tourism in the post Covid-19 crisis. This qualitative study deployed documentary analysis and in-depth interview with 55 specialist informants including government officials and private sector personnel, specialists and scholars in tourism, stakeholders, domestic and foreign tourists.

The results showed that: 1) The current government policy on tourism affecting the implementation of new normal tourism in the post Covid-19 crisis, in overall, was satisfied by all parties. 2) The factors affecting the success of government policy implementation on new normal tourism were reported. The internal factors were policy and measures accommodating public health and economy of tourism. The factors promoting success were that tourism spots especially those closed and restored natural ecological systems during Covid-19 pandemic would attract more quality tourists. The external factors affecting the tourism were global economic disruptions, mutation of diseases, if severe, would stop tourists' decision on travelling. 3) The government policy for new normal tourism in the post Covid-19 crisis should aim for reinventing and upgrading tourism, harnessing the outstanding spots, promoting the best of everything in order to attract the tourists, using technological applications for information alerts, vaccination management, wellness center policy for world-class health tourism focusing on high spending tourists, and medical center for short- and long-term medical tourists.

Keywords : Public Policy, COVID-19 Crisis, New Normal Tourism

บทนำ

เมืองไทยมีความสวยงามทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม เช่น วัฒนธรรมการไหว้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ มีวัดและอารามงดงาม สื่อถึงเอกลักษณ์ด้านศาสนา มีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหาร "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" คนไทยเป็นคนมีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส จนได้ฉายาสยามเมืองยิ้ม (Land Of Smiles) มีทรัพยากรธรรมชาติที่งดงามโดดเด่น เช่น ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ที่สวยงามอัศจรรย์ (Amazing) สิ่งเหล่านี้ถือเป็นความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็นประเทศที่น่าท่องเที่ยวมากที่สุดในระดับต้นของโลกและรายได้ส่วนหนึ่งของประเทศไทยมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากที่สุดเช่นกัน จึงแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศไทย รัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ให้ความสำคัญนโยบายด้านการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว และมาตรฐานของธุรกิจให้ควบคุม ดูแลความปลอดภัย นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด ส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชน

ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เกิดวิกฤตระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วโลก ส่งผลต่อการภาคการท่องเที่ยว ต้องหยุดชะงักไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก สายการบิน โรงแรม และส่งผลต่อแรงงานในธุรกิจ (Thai Tourism Business Association, 2020) หลังจากรัฐบาลประกาศปลดล็อกและมีการกำหนดมาตรการและนโยบายกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น มาตรการเราเที่ยวด้วยกัน โดยการให้ส่วนลดกับค่าใช้จ่ายในการจองโรงแรมและการเดินทาง ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ท้าทายต่อนโยบายรัฐบาล

ที่จะออกมาตรการเพื่อกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวภายหลังการเข้ามาของวัคซีนโควิด-19 เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้วิกฤตโควิด-19 คือ วัคซีนพาสปอร์ต (Vaccine Passport) การเตรียมความพร้อมในการใช้วัคซีนพาสปอร์ตและมีการดำเนินงานเพื่อสร้างการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย ปลอดภัยโรค การท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ (Kasikorn Research Center, 2021)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ที่ภาคการท่องเที่ยวกลับมาฟื้นฟู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่องนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 ที่มีความสำคัญในการศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย และปลอดภัย ภายใต้ต้นนโยบายภาครัฐและสภาวะวิกฤตการณ์โรคระบาด เพื่อหาคำตอบของการท่องเที่ยวที่จะเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวต่างไปจากเดิม เป็นแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตใหม่ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแบบวิถีใหม่จะสามารถกระตุ้น พื้นฟู และบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ล้วนเป็นความสำคัญที่น่าสนใจเพื่อชี้ให้เห็นภาพรวมการปรับตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ ผู้ประกอบการ นักลงทุน และการออกนโยบายภาครัฐในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19
3. เพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย 1) ด้านสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบ New Normal ภายหลังวิกฤตโควิด-19 3) ด้านรูปแบบนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19

ขั้นตอนที่ 2 การประมวลผลจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ จำนวน 5 คน และภาคเอกชน จำนวน 5 คน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการ ทำอาภาศยานสุวรรณภูมิ ผู้อำนวยการ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(องค์การมหาชน) เลขาธิการ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ นายกสมาคมโรงแรมไทย และประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 คน ได้แก่ รักษาการกรรมการผู้อำนวยการใหญ่การบินไทย (DD) ผู้อำนวยการท่าอากาศยานดอนเมือง (ทดม.) และ นักวิชาการจากสมาคมวิชาการการท่องเที่ยว (ประเทศไทย) จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 10 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 10 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 10 คน

ส่วนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีหลักการพื้นฐาน ได้แก่ การลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากภาคสนาม เพื่อให้ได้กลุ่มข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน และมีการวิเคราะห์ความ สัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของข้อมูลจนได้แบบแผนของความเชื่อมโยงที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน กลุ่มบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ พบว่า มีความพึงพอใจ การกำกับดูแลควบคุมต่อการนำไปปฏิบัติที่เหมาะสมกับนโยบายการท่องเที่ยวภายใต้การควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรค COVID-19 เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย (ด้านการตรวจคนเข้าเมืองและ ด้านแรงงานต่างด้าว) กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร ต่อการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับที่สร้างความเชื่อมั่นในระดับสากล ทำให้การท่องเที่ยวในยุคการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ หลังการระบาดของ COVID-19 มีการปรับปรุงโครงสร้างให้เกิดความกระชับและรัดกุมยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มากที่สุด กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจในการกำกับดูแลควบคุมต่อการนำไปปฏิบัติที่เหมาะสมเคร่งครัดต่อการควบคุมโรค และไม่พึงพอใจ ที่ไม่สามารถเยียวยาธุรกิจของผู้ประกอบการได้ ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ พบว่า มีความพึงพอใจในการกำกับดูแล ควบคุมต่อการนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม สามารถลดความกังวลในภาวะโรคระบาดที่เกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ภายหลังวิกฤต โควิด -1 พบว่า ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การออกนโยบายและมาตรการทั้งด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจรองรับการท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยภายหลังจากปิดรับนักท่องเที่ยวคุณภาพจะเพิ่มมากขึ้น การระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังไม่ลดลง มีผลต่อความสำเร็จการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ภายหลังวิกฤต โควิด-19 ไปปฏิบัติ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุขของประเทศไทย ความร่วมแรงร่วมใจของคนไทยในการมีวินัยในการป้องกันโรค COVID-19 มาตรการป้องกัน ทุกระเบียบด้านการรักษาความสะอาด เว้นระยะห่าง การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย กำหนดจุดวางเจลและแอลกอฮอล์ ที่รัฐกำหนดเป็นการสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น นโยบายภาครัฐมีเป้าหมายที่ชัดเจนทำให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเข้าใจและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ปัจจัยภายนอก การระบาดการระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังไม่ลดลง วิธีการคัดกรองนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศที่ปลอดภัยที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ภายหลังวิกฤตโควิด-19 พบว่า ทุกฝ่ายพร้อมรับมือกับการเปิดเมืองเพื่อการท่องเที่ยวถึงเวลาพลิกฟื้นยกระดับการท่องเที่ยว เร่งหาจุดเด่นเพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยว เน้นการนำเทคโนโลยีระบบแอปพลิเคชันเข้ามาจัดการข้อมูล ระบบเตือน แจ้งข่าวสาร ภาครัฐตรวจสอบและเฝ้าติดตามผ่านข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยความร่วมมือกันจากทุกหน่วยงานทั่วประเทศ และหาแนวทางป้องกันควบคุมโรคระบาดที่จะก่อให้เกิดการระบาดใหม่ๆ โดยเฉพาะการจัดการความแออัดของแต่ละพื้นที่ในการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 ซึ่งยังไม่สิ้นสุด รูปแบบนโยบายจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อใช้ควบคุมและแก้ไขไปตามสถานการณ์ ควรมีการจัดการเรื่องวัคซีนและให้ภาครัฐสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง การท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ควรให้ตรวจ ATK 100% จึงเข้าใช้บริการได้ เตรียมพร้อมศูนย์การแพทย์ เพื่อรักษานักท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เตรียมสถานที่ท่องเที่ยวเป้าหมายที่ดีที่สุด สำหรับนักท่องเที่ยวที่ผ่านการคัดกรองแล้ว มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการสร้างมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพที่สุด เช่น การโปรโมทสถานที่ การสร้างสภาพแวดล้อมและภาพลักษณ์ที่ดี มุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กที่มีกำลังซื้อ ควรกำหนดมาตรฐานการกำกับควบคุมเชิงปฏิบัติ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด เช่น กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานที่ใช้ในระดับเดียวกันทั่วประเทศ มีความยืดหยุ่นบางพื้นที่ สร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนการป้องกันการระบาดของ COVID-19 และทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการนำเสนอและรับผิดชอบนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤต COVID-19 รวมทั้งประชาชนต้องมีส่วนร่วม และรัฐต้องรับฟังปัญหาของผู้ประกอบการ

อภิปรายผลการวิจัย

1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อนโยบายภาครัฐในการสร้างความมั่นใจ ด้านความปลอดภัย ด้านสุขอนามัย ด้านสุขภาพ เครื่องครัดต่อการควบคุมโรคระบาด ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเรื่องการสวมใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่าง ล้างมือ ไม่ใช้ของร่วมกัน การตรวจคัดกรองนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pender (1987) ที่กล่าวว่า การกระทำใดของบุคคลที่กระทำเป็นปกติและสม่ำเสมอเพื่อให้มีสุขภาพดีเป็นการกระทำที่ช่วยในการป้องกันโรคและยังสอดคล้องกับ และสอดคล้องกับ Charoenphan, J. & Tansakul, C. (2006: 5) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักพฤติกรรมศาสตร์ไว้ว่า ผู้คนมีจะพฤติกรรม การมีส่วนร่วม ได้แก่ การกระทำหรือการปฏิบัติเพื่อให้มีผลต่อการป้องกันปัญหา หรือการแก้ไขปัญหา สาธารณสุขในชุมชนและปัญหาของส่วนรวม

ด้านสภาพนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า การตอบสนองอยู่ในระดับพึงพอใจ นโยบายการท่องเที่ยวภายใต้การควบคุมการแพร่กระจายของโควิด-19 ที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร ในการกำกับดูแลควบคุมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระดับสากล ผู้คนส่วนใหญ่มีความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จหรือได้รับสิ่งที่ต้องการจากการทำงานภายใต้นโยบายของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wolman (1973) กล่าวว่า ความรู้สึกที่ดีมีความสุข จะเกิดขึ้นเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hornby (2000) ที่กล่าวว่า ความชอบใจ ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขหรือความพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จ หรือได้รับสิ่งที่ต้องการ ซึ่งการที่มาตรการช่วงแรกรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วที่ย่อมมีเสียงติเตียนและความไม่พอใจจากประชาชน แต่เมื่อต่อมานโยบายได้มีการบูรณาการที่ดีขึ้นเกิดความสำเร็จตามที่รัฐได้ตั้งไว้ ก็ย่อมเกิดความรู้สึกที่พึงพอใจจากประชาชน

ด้านแนวทางกิจกรรม การกระทำ หรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า ปรับไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้าด้วยมาตรการต่างๆ ประชาชนพอใจด้านความปลอดภัย แต่ไม่มั่นใจในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งตรงจุดนี้สามารถอธิบายด้วยเหตุผลที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Sharkansky (1970) ที่กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมด เพราะฉะนั้นการที่ประชาชนพอใจกับนโยบายส่วนหนึ่งและอาจยังไม่พอใจกับนโยบายอีกส่วนหนึ่งของรัฐเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตามปกติ และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Eulau & Prewitt (1973) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจที่มีจุดยืนของรัฐบาล ซึ่งจะต้องมีการกระทำที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีพันธะผูกพันในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน การตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีพันธะผูกพันในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นไม่เป็นเรื่องผิดปกติที่ แนวทางกิจกรรม การกระทำหรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน บางส่วนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทั้งหมดของประชาชนในสภาวะปัจจุบัน เพราะถ้านำผลที่ได้รับไปเปรียบเทียบกับมุมมองของ Maslow (1970 cited by Mungmaung, S. (2014: 117) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งที่สนใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งสนใจในพฤติกรรมของบุคคลนั้น

ด้านปัจจัยแวดล้อม พบว่า เสถียรภาพทางการเมือง สภาพเศรษฐกิจและสังคมจะไม่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายและเสถียรภาพของนโยบายในปัจจุบัน ในวิกฤตการณ์โรคระบาด COVID-19 ทุกภาคส่วนพยายามรับมือเพื่อไม่ให้เกิดการระบาดของเชื้อ COVID-19 จึงทำให้เสถียรภาพทางการเมืองยังไม่ส่งผลต่อสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เสถียรภาพของนโยบายการท่องเที่ยว เสถียรภาพทางการเมืองหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Nakamura & Smallwood (1980) ได้เสนอแนวคิดมุมมองของกระบวนการนโยบาย (Policy process) เกี่ยวกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจว่า การเร่งพัฒนาและฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินของประเทศให้สามารถทำหน้าที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้ตามปกติตลอดจนมุ่งพัฒนาและปรับบทบาทสถาบันการเงินของรัฐ ให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมกิจการที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้อย่างเร่งด่วน และยิ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kunsantiwong, C. (2021) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาด COVID-19 ได้แก่ ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด ในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันว่า ถูกจัดสรรให้ตอบโจทย์ แต่ตอนนี้ต้องค่อยเป็นค่อยไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 และปัจจัยต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Huynh, Truong, Long Hai Duong, Nhan Trong Nguyen & Dao (2021) ศึกษาเรื่องการระบาดใหญ่ของ COVID-19 และผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในเมืองกำลังพัฒนา: ข้อมูลเชิงลึกจากเวียดนาม พบว่าผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในเมืองกำลังพัฒนาและธุรกิจท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนอย่างรุนแรงและมีผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีจำนวนบางส่วนที่สามารถฟื้นตัวได้หลังจากเกิดการติดเชื้อระลอกแรก

ด้านปัจจัยที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มทุกภาคส่วนมีความเห็นตรงกันว่า อุปสรรคที่หนักมากคงหนีไม่พ้นผลจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนของเชื้อโควิดที่ยังไม่นิ่ง เรื่องของวัคซีนที่ไม่รู้ว่าได้ผลจริงหรือไม่ คนยังไม่รู้สึกปลอดภัยมากพอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Tararattanasuwan, S.

(2020) ได้ ระบุว่า การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเศรษฐกิจในหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย และสอดคล้องกับผลศึกษาของ Lee & Chen (2020) พบว่า ผลกระทบ COVID-19 พบว่า ส่งผลรายได้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

2. ประชาชนมองไปในทิศทางเดียวกันว่า การออกนโยบายมาตรการต่างๆ ที่ออกมารองรับทั้งด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เพื่อรองรับความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขตลอดจนความร่วมมือของภาคประชาชนอย่างเคร่งครัด เป็นปัจจัยปัจจัยภายในที่น่าจะส่งผลต่อความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Abbas, Mubeen, Terhemba, Raza & Mamirkulova (2021) พบว่า ทุกครั้งที่มีการระบาดครั้งใหญ่ของไวรัส COVID-19 ส่งผลให้เกิดความท้าทายระดับโลกต่อวิกฤตเศรษฐกิจและการดูแลสุขภาพตลอดจนส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทั่วโลก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kunsantiwong, C. (2021) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาด COVID-19 ได้แก่ ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด

ด้านปัญหาสำคัญของการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 ไปปฏิบัติ พบว่า ความประมาทของประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ทำตามอย่างเคร่งครัด ควรเฝ้าระวังโทษที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter & Van Horn (1975 cited by Jaikaew, A., 1990) กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในด้านของตัวผู้ปฏิบัติขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ปฏิบัติเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tansutinun, P. & Mungmaung, S. (2019) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้ต่ำผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไปปฏิบัติมี 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านข้าราชการ ปัจจัยด้านข้อมูลและกระบวนการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านประชาชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kaewchu, P. (2020) พบว่า ปัจจัยผลักดันทางการท่องเที่ยว ได้แก่ความปลอดภัย ส่วนความบอบช้ำจากวิกฤตโควิดของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้รับผลกระทบรุนแรงยืดเยื้อจาก COVID-19 ภาครัฐต้องเข้ามาดูแลเยียวยาและออกมาตรการการคลังเพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่น หรือช่วยเหลือในด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการ

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤต โควิด-19 พบข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้มีการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่มากขึ้นกว่านี้ให้ขยายระยะเวลาโครงการ โปรโมชั่น ส่วนลดมากขึ้น โดยรับฟังปัญหากิจกรรมที่ต้องแบกรับภาระจะได้จัดการแก้ปัญหาหรือกระตุ้นการท่องเที่ยวให้ถูกจุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chittangwattana, B. (2005) ที่พบว่า การส่งเสริมตลาดทางการท่องเที่ยวเป็นการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวให้แก่กลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารเป็นแรงกระตุ้นให้อยากท่องเที่ยว การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว จากแรงกระตุ้นจากสิ่งจูงใจโดยคำนึงถึงความปลอดภัย สะดวกสบาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kasikorn Research Center, 2021) ที่พบว่า หากมีพาสปอร์ตวัคซีนคลายล็อกเรื่องการท่องเที่ยวอาจดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวไทย การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่ผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ ส่งผลเป็นแรงกระตุ้นในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

3. ทุกฝ่ายมีทิศทางพร้อมรับมือกับการเปิดเมืองเพื่อการท่องเที่ยว ถึงเวลาพลิกฟื้น ด้วยการยกระดับการท่องเที่ยวโดยการดึงสิ่งที่ดีที่สุดในแต่ละพื้นที่เพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว เน้นการนำเทคโนโลยีระบบแอปพลิเคชันที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ผู้ประกอบการท่องเที่ยววิถีใหม่ กำหนดการตรวจ ATK 100 % เท่านั้น สามารถเข้าใช้บริการได้

ด้านลักษณะการกำกับควบคุมในปัจจุบัน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับลักษณะการกำกับควบคุมในปัจจุบัน แต่มีข้อคิดเห็นเสริมว่า การควรมีกติกาพื้นฐานที่ใช้ในระดับทัดเทียมกันทั้งประเทศในบางเรื่องเท่านั้น ส่วนเรื่องความยืดหยุ่นควรให้เป็นเรื่องของพื้นที่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเป็นสิ่งจำเป็น และประชาชนบางส่วนยังมีความเห็นว่า ต้องออกกฎหมายออกมาควบคุม อย่างเคร่งครัด และเด็ดขาด ไม่ใช่เป็นเพียงการขอความร่วมมือโดยเฉพาะการสวมแมส อยากให้เคร่งเหมือนการสวมหมวกกันน็อกคนในพื้นที่ที่ช่วยกันดูแลความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยวของตัวเอง คนเที่ยวก็ต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเอง และสถานที่ที่เข้าไปใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter & Van Horn (1975 cited by Jaikaew, A., 1990) ที่กล่าวว่า นโยบายจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนโยบายถ่ายทอดลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมหน่วยงานจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Appointedlam, S. & Pongpanich, A. (2021) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกการเดินทางท่องเที่ยวไทยแบบปรกติใหม่ และการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จะมีการคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นอันดับที่สำคัญมากที่สุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chuaygarut, C., Phusanam, A., & Dechamane, O. (2020) พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลัง COVID-19 เริ่มจากการหาข้อมูลการท่องเที่ยวโดยเยาวชนไทยนิยามหาข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต

ด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 รัฐบาลควรมีจัดตั้งกองทุนสำหรับการฟื้นฟูเพื่อลดผลกระทบในสาขาการท่องเที่ยว จัดตั้งกองทุนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน มีคณะกรรมการร่วมหรือรูปแบบอื่น ๆ ให้คำปรึกษากับภาคเอกชน ส่วนภาคเอกชนและประชาชนมองว่าทุกองค์กร และทุกภาคส่วนรวมทั้งประชาชนทุกคนต้องได้มีส่วนร่วม และรัฐต้องรับฟังปัญหาของผู้ประกอบการเพื่อให้กิจการดำเนินไปได้ อีกทั้งรัฐและสื่อต่างๆ ควรให้ข่าวที่เป็นความจริง ไม่ปิดบัง ไม่บิดเบือน ทุกคนจะรู้ว่าต้องช่วยกันดูแลและอะไรที่มันขาดตกบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson (1994) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะไว้ว่า คือแนวทางการปฏิบัติหรือการกระทำซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหรือชุดของผู้กระทำที่จะต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องของสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจนว่า สิ่งใดที่จะต้องกระทำให้สำเร็จมีใช้สิ่งซึ่งรัฐบาลเพียงแต่ตั้งใจจะกระทำหรือเสนอให้กระทำเท่านั้น แต่จะต้องจำแนกให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างนโยบายกับการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญระหว่างทางเลือกที่ต้องเปรียบเทียบกัน (Competing alternatives) สอดคล้องกับแนวคิดของ Considine (1994) การกำหนดความชัดเจนของค่านิยมและความตั้งใจของสังคมและพันธมิตรผู้พัวพันในการจัดระบบประมาณ และบริการแก่ประชาชน ให้สิทธิและเอกสิทธิ์แก่ประชาชนที่พึงปรารถนา

ด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง การศึกษายังพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงควรบูรณาการหากัน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยทั้ง 3 กระทรวงนี้ต้องบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างกรอบการทำงานและนโยบายสำหรับการท่องเที่ยววิถีใหม่อย่างยั่งยืนเป็นแม่งานในการจัดการเพื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยสามารถทำได้โดยการปฏิบัติตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย และโปรโมทให้ข้อมูลแก่ทุกคนอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Cretu, Turtureanu, Sirbu, Chitu, Marinescu, Talaghir, & Robu, (2021) พบว่า ทุกประเทศกำลังประสบกับวิกฤตสุขภาพ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพร้อมกับสาขาที่เกี่ยวข้องประสบปัญหาการในช่วงเวลานี้ การศึกษานี้ตรวจสอบความตั้งใจที่จะเดินทางในสภาวะปัจจุบันที่กำหนดโดยวิกฤตสุขภาพ ว่าเกี่ยวข้องกับคำแนะนำหรือกำหนดมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของ COVID-19 การเดินทางได้รับอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว และสอดคล้องกับการศึกษาของ Abbas, Mubeen,

Terhemba, Raza. & Mamirkulova, (2021) ที่พบว่า การฟื้นกิจกรรมการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับเสนอคำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ และบริษัทท่องเที่ยว ส่งผลให้ลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้กลับมาอยู่ในสถานะปกติ

ด้านตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิผลของการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤต โควิด-19 ไปปฏิบัติ พบว่า รัฐบาลเชื่อมั่นว่าผู้ประกอบการในภาคการท่องเที่ยว จะสามารถปรับตัวสร้างสรรค์ธุรกิจให้เดินหน้าต่อไป ดูที่ความสัมฤทธิ์ผลในแต่ละนโยบาย ถ้าผลการดำเนินงานออกมาในทิศทางบวกก็จะบอกได้ว่าประสิทธิผลของแต่ละนโยบายเป็นเช่นไร เช่น ตัวเลขผู้ติดเชื้อที่ลดลง สภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ Dokthaisong, B. (2010) ที่กล่าวว่า นโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา นโยบายเพื่อการพัฒนาและนโยบายเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การกำหนดนโยบายที่ดีนโยบายที่กำหนดจึงเป็นนโยบายแก้ปัญหามากกว่าที่จะเป็นนโยบายพัฒนาหรือนโยบายเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Anusonphat, N. (2020) พบว่า การปรับตัวด้านการท่องเที่ยวของไทยท่ามกลางภาวะโรคระบาดนี้ ควรมีการปรับตัวใน 5 ด้าน คือ 1) การปรับตัวด้านการเพิ่มศักยภาพท่องเที่ยวชุมชน 2) การปรับตัวด้านการฟื้นตัวเศรษฐกิจในการท่องเที่ยวส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ทันเวลา เชื่อถือได้ 3) การปรับตัวด้านธุรกิจท่องเที่ยวใช้หลักการ 9Ps เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน 4) การปรับตัวด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยใช้หลักจิตชีวิตยุคดิจิทัลมาก่อนให้เกิดประโยชน์ 5) การปรับตัวด้านการรับมือและสื่อสารภาวะวิกฤตเพื่อสร้างความรู้ให้ประชาชนให้รู้สึกปลอดภัยในการท่องเที่ยว

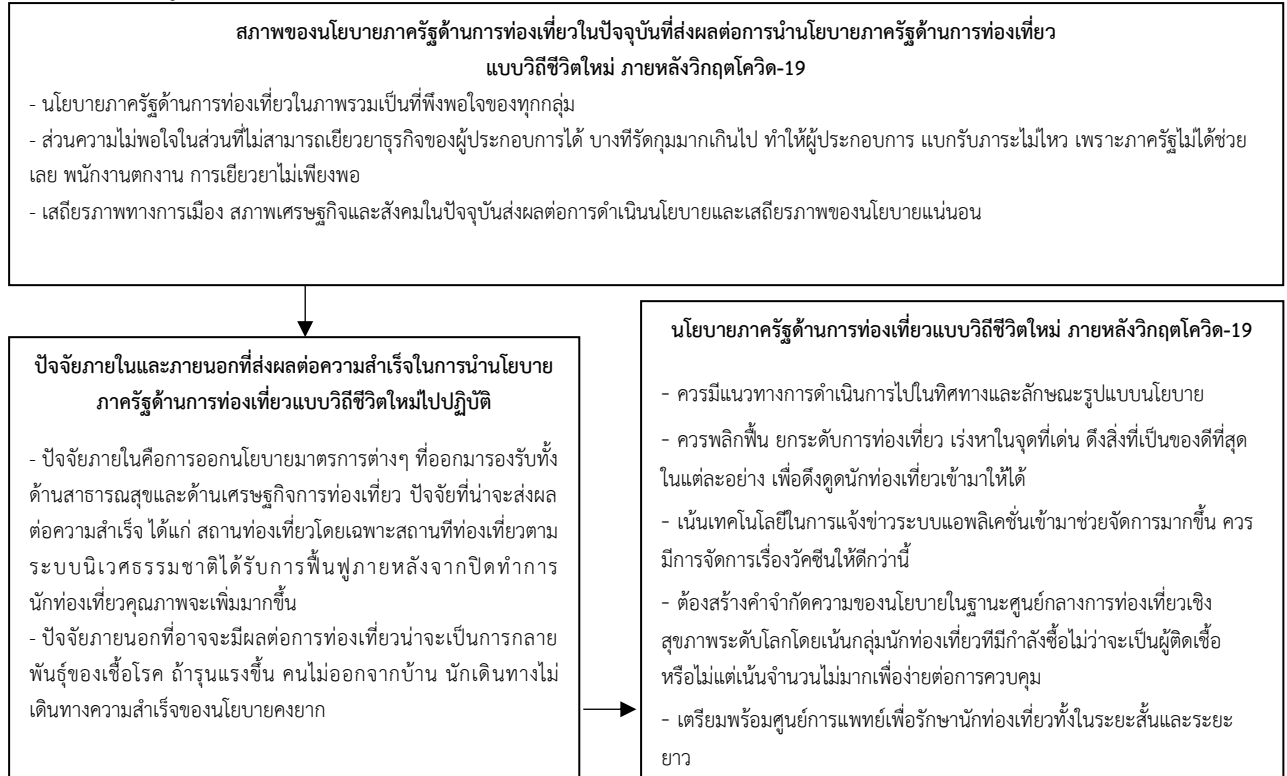
ภาคประชาชนมองว่าการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิผล เป็นเพียงแนวทางต้องดำเนินการไว้แต่สภาพเศรษฐกิจโดยรวมสามารถชี้วัดได้จาก การจับจ่าย กำลังการซื้อ การจองที่พัก ดูจากการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีผู้เข้าใช้บริการมากขึ้น เพราะถ้าเศรษฐกิจมันดี การหมุนเวียนเงินดี การจ้าง งานมากขึ้น เหล่านี้คือตัวชี้วัดที่สำคัญของผู้ประกอบการ การประเมินผลเป็นแค่ตัวแนวทางปฏิบัติ สิ่งสำคัญคือต้องมีการลงมือทำอย่างจริงจัง นอกนั้นก็สังเกตได้จากยอดผู้ติดเชื้อลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของผลการศึกษาของ Serlinda & La Are (2021). พบว่า ปี 2021 โลกได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 2 ของการระบาดใหญ่ของ Covid-19 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโควิด-19 จะสร้างผลกระทบเชิงลบมากมายต่อพลเมืองจากรัฐ แต่จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศในบาห์ลีเริ่มเพิ่มขึ้นในช่วงไตรมาสแรกของปีนี้ แสดงถึงนโยบายของเมืองบาห์ลีได้รับการตอบรับอย่างประสิทธิผลแม้ว่า COVID-19 จะสร้างผลกระทบเชิงลบมากมายต่อพลเมืองจากรัฐก็ตามที่

สรุปองค์ความรู้ใหม่

ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เกิดวิกฤติระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วโลกส่งผลต่อการต่อภาคการท่องเที่ยว ต้องหยุดชะงักไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่หรือขนาดตั้งแต่สายการบิน โรงแรม และส่งผลต่อแรงงานในธุรกิจหลังจากรัฐบาลประกาศปลดล็อกและมีการกำหนดมาตรการและนโยบายกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ท้าทายต่อนโยบายรัฐบาลที่จะออกมาตรการเพื่อกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวภายหลังการเข้ามาของวัคซีนโควิด-19 เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ งานวิจัยนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ในการกำกับดูแลของภาครัฐบาลกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้วิกฤตโควิด-19 เพื่อสร้างการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย ปลอดภัย ที่ภาคการท่องเที่ยวกลับมาฟื้นฟูการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 จะสามารถกระตุ้น ฟื้นฟู และบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดสภาพของนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 และปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อ

ความสำเร็จในการนำนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ไปปฏิบัติ และแนวคิดด้านนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ภายหลังวิกฤตโควิด-19

จากการวิจัยเรื่องนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19 ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด -19

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐมีบทบาทและมียุทธศาสตร์ความรู้ที่จะควบคุมอัตราการระบาด ควรวางแผนล่วงหน้าในการควบคุมการระบาดครั้งใหม่ปฏิบัตินำร่องทันทีไม่ต้องรอให้เกิดการระบาดครั้งใหม่ที่รุนแรงจนส่งผลการท่องเที่ยวในอนาคต
2. การวางแผนนโยบายเชิงรุกและการบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนต้องได้รับการสื่อสารนโยบาย ควรเป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อสร้างความมั่นใจได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
3. นโยบายด้านสุขอนามัย ควรออกเป็นกฎหมายให้ประชาชนในประเทศหรือนักท่องเที่ยวต่างชาติรู้และปฏิบัติ โดยมีบทลงโทษที่ชัดเจน เรื่องการสวมใส่หน้ากากอนามัยในที่ชุมชน
4. ควรมีนโยบายในการทำประชาพิจารณ์ก่อนและหลังที่จะมีนโยบายหรือมาตรการที่มีผลต่อประชาชน รวมถึงนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 เพราะรัฐจะได้ทราบปัญหา ประโยชน์ โทษและความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านการเตรียมพร้อม หากมีการระบาดที่รุนแรงรับมือทันส่งผลกระทบต่อนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19

2. ด้านความร่วมมือจากภาคเอกชน รัฐควรเป็นเข้าหาขอความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และตั้งหน่วยงานประสานงานในแต่ละด้านและต่อเนื่องหลายอย่างภาคเอกชนมีความพร้อมมากกว่าภาครัฐ สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังวิกฤตโควิด-19 ให้มีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการเยียวยาทางเศรษฐกิจที่แท้จริง หนี้สินที่ทุกครัวเรือน แ่่งตั้งหน่วยงานเข้าไปดูแลภาคหนี้สินของประชาชนกับทุกธนาคารหรือองค์การทางการเงินทุกแห่งภายในประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาในวงกว้าง

4. ด้านการส่งเสริมเปิดศูนย์ประชาสัมพันธ์การบริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฝ่ายปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเรื่องนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอยู่ร่วมโรค COVID-19 ในวันที่โรคระบาดดังกล่าวได้กลายเป็นโรคระบาดประจำถิ่น

2. ควรมีการทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนต่อนโยบายเศรษฐกิจภายหลังจากนี้ที่ประชาชนเริ่มกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ

3. ควรมีการทำวิจัยเรื่องผลกระทบของโรคระบาด COVID-19 ในทุกด้าน เช่น ด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การท่องเที่ยว ที่มีต่อประชาชนภายในประเทศ

References

- Abbas, J., Mubeen R., Terhemba lorembor P., Raza S. & Mamirkulova G. (2021). Exploring the impact of COVID-19 on tourism: transformational potential and implications for a sustainable recovery of the travel and leisure industry. *Current Research in Behavioral Sciences*. 2, November 2021, 100033. Retrieved February 6, 2022, from: <https://shorturl.asia/lecob>
- Anderson, J. E. (1994). Public Policy-Making: Introduction. (2nd ed.). New York: Houghton Mifflin Company.
- Anusonphat, N. (2020). Economic adaptation of tourism in the situation of Coronavirus Disease 2019 (Covid-19) in Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University*. 8(1) January – June, 1-25.
- Appointedlam, S. & Pongpanich, A. (2021). Factors Affecting Travel Selection New normal Thai. *Interdisciplinary Journal of Humanities and Social Sciences*. 4 (1). January – April, 12-24.
- Charoenphan, J., & Tansakul, C. (2006), *Health Behavior*. (4th ed) Maha Sarakham:Mahasarakham University.
- Chuaygarut, C., Phusanam, A., & Dechamane, O. (2020) Factors affecting the behavior of Tourism of Thai youths after the Covid 19 era. *Academic and Research Journal of University Northeast Region*. 10(3) September – December, 187-201.
- Cretu, C, Turtureanu, A., Sirbu, C., Chitu, F., Marinescu, E., Talaghir, L., & Robu, D. (2021). Tourists' Perceptions Regarding Traveling for Recreational or Leisure Purposes in Times of Health Crisis. *Sustainability Journal*. 13 (15). 8405. Retrieved February 6, 2022, from: <https://shorturl.asia/fNDGV>

- Dokthaisong, B. (2010). *Scope of public administration in the era of globalization = Global paradigm of public management*. Bangkok: intellectuals
- Eulau, Heinz & Prewitt, Kennett. (1973). *Labyrinths of Democracy*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.
- Hornby, A. F. (2000). *Advance learner's dictionary*. (6th ed.). London, England: Oxford University.
- Huynh, D., Truong, T., Long Hai Duong, L., Nhan Trong Nguyen, N. & Dao, G. (2021). The COVID-19 Pandemic and Its Impacts on Tourism Business in a Developing City: Insight from Vietnam. *Economies Journal*. 9 (4). 172 Retrieved February 6, 2022. From: <https://shorturl.asia/LeS9l>
- Jaikaew, A. (1990). *Policy implementation in the southern most provinces of Thailand : a study of factors affecting success*. (Development Administration Dissertation), Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration.
- Kaewchu, P. (2020) *Factors Influencing New Tourism Behavior Change Normal after the spread of COVID-19*. Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University.
- Kasikorn Research Center. (2021). *If the COVIDS do not re-emerge heavily, it is expected that in 2022, the Thai market will return to Path of Recovery (Current Issue No. 3284)*. Retrieved November 30, 2021, from <https://shorturl.asia/W75u0>
- Kunsantiwong, C. (2021). *Factors Affecting Travel Decisions of Thai Tourists Thai Generation Y after the Covid-19 epidemic*. (Master of Business Administration), Graduate College. Bangkok University.
- Lee, Chien-Chiang & Chen, Mei-Ping. (2020). *The Impact of COVID - 19 on the Travel and Leisure Industry Returns Some International Evidence*. Retrieved April 24, 2021, from: <https://shorturl.asia/lv9FD>.
- Mungmuang, S. (2014). *Organizational Behavior*. Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University.
- Nakamura, R.T. & Smallwood, F. (1980). *The politics of policy implementation*. New York: St. Martin's
- Pender, N.J. 1987. *Health Promotion Nursing Practice*. Norwalk, Conn: Appleton-Century-Crofts.
- Serlinda, N., & La Are, R. (2021). The Relationship of Risk Perceptions and Visit Intentions on Jakarta Tourist's Behaviour (Case Study of Bali During 2nd Phase of Covid-19). *Conference Series*, 3(2), 363–381. <https://doi.org/10.34306/conferenceseries.v3i2.602>
- Tansutinun, P., & Mungmaung, S. (2019). "Public Policy to Improve Quality of Life for Low Income with the State Welfare Card". *Mahachula Academic Journal*, 6(2), November, 333-347.
- Tararattanasuwan, S. (2020). The impact of the Covid-19 virus on Thailand's tourism crisis. *Academic Journal, Secretariat of the Senate*. 10(15), August, 1-22.
- Thai Tourism Business Association. (2020). *Labor in the tourism sector urges the state to speed up healing for more than 4 million people who lost their jobs*. Retrieved April 20, 2021, from <https://www.shorturl.asia/OIzHU>.
- Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. London: Litton Educational.



**รูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์**
**THE DEVELOPMENT MODEL FOR BASIC EDUCATIONAL INNOVATION MANAGEMENT
IN THE DIGITAL AGE WITH ELECTRONIC PLATFORMS**

ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร¹, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา², หฤทัย สมศักดิ์³, และประภาส จันทร์โคตร⁴

Phumphakawat Phumphongkhochasorn¹, Chainarong Siripornpreeda²,

Haruthai Somsak³, and Praphas Chankota⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี¹⁻²⁻³

โรงเรียนเทพศิรินทร์ สมุทรปราการ⁴

E-Mail: phumphakawat.ps@gmail.com¹

Received 24 July 2022 ; Revised 27 December 2022 ; Accepted 13 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์1เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบการวิจัยโดยการดำเนินการวิจัยใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 7 คน ขั้นที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากรทางการศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 380 คน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้าในการพัฒนารูปแบบการบริหารนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมมาใช้ในการบริหารงาน 2) มีกระบวนการดำเนินการด้วยแพลตฟอร์มซึ่งใช้กระบวนการบริหาร PDCA 3) มีการประเมินระบบรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ผู้ออกแบบระบบ ผู้จัดการระบบ ผู้วิเคราะห์ระบบ ผู้ดูแลระบบ และผู้ซื้อระบบ สำหรับผลการประเมินระบบการบริหารภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาการบริหาร; นวัตกรรมทางการศึกษา; ยุคดิจิทัล; แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The purpose of this research was to study the components of the development model of basic education innovation management², to develop the management system of the development model of basic education innovation management³, to evaluate the

development model of basic education innovation management. The research was conducted in 4 steps: Step 1, study the composition of the development model of basic education innovation management from documents and interview with 7 experts in basic education administration; Step 2, development of management development model. Basic Educational Innovation Assessment by seven electronic platform innovators Step 3 to assess the development model of basic education innovation management. The sample consisted of 380 school administrators, supervisors and educational personnel.

The results showed that the development model of innovation management in basic education in the digital era with electronic platforms consisted of 1) the inputs for the development of innovation management model with electronic platforms with mixed media innovations to be used in administration 2) There is a platform implemented using the PDCA management process 3) There is an evaluation of the development model system for the development of basic educational innovation management. The five groups involved are system designers, system managers, system analysts, system administrators, and system buyers. As for the overall management system assessment results, the average was at a very good level.

Keywords: Management Development Model; Educational Innovations; Digital age; Electronic Platform

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันอยู่ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งผลต่อทิศทางและรูปแบบการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทที่จะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ก้าวทันพัฒนาการโลก กอปรกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งนับเป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้ภาคการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างเร่งด่วน เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่พร้อมรองรับตอบรับการเปลี่ยนแปลง ทุกภาคส่วนจึงได้มีการพัฒนาและนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่สามารถบรรลุหรือตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ภาคเอกชนซึ่งมีศักยภาพสูงได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งนับเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มไปสู่สถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ และยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561 – 2580 ที่มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้วางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการ

พัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยมีแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ที่มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย (Sanan Merstham.1997)

เมื่อพิจารณาถึงนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติไว้คือ “ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและนวัตกรรม มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน” สำหรับนโยบายการวิจัยของชาติได้กำหนดให้ทุกภาคส่วนมีการผลักดันนำผลงานวิจัย องค์ความรู้นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม/พาณิชย์ สังคม/ชุมชน วิชาการและนโยบาย (Office of National Economic and Social Development Council, 2016)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถการปฏิบัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่มาใช้มากขึ้น (Office of the Education Council Secretariat, 2017)

ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่เรียกว่ายุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมรวมถึงส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสืบค้นให้กับผู้เรียนและครูสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างเกม โรงเรียนได้นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลของโรงเรียน โดยใช้เครื่องมือสื่อสาร หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้การประเมินผล ระบบงานสารบรรณแบบอิเล็กทรอนิกส์และสร้างคลังข้อมูลของโรงเรียนที่มีระบบปฏิบัติการการเก็บข้อมูล Cloud Big Data เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการใช้งานของบุคลากรครูทุกคนสามารถใช้ได้ทันทีและลดการใช้กระดาษรวมทั้งลดภาระงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ให้เป็นการบูรณาการกับสื่อการสอนจากการสนับสนุนของภาคเอกชนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง หากจำเป็นต้องมีการสอนแทนกัน ดังเช่น Runcharoen (2017) กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ควรมี ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ไอซีที (ICT) 2) จัดหาโครงสร้างพื้นฐานฮาร์ดแวร์ (Hardware), ซอฟต์แวร์ (Software), เน็ตเวิร์ก (Network) และไวไฟ (Wi-Fi) 3) สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยายการใช้ไอซีที ให้ทุกคนเข้าถึงแหล่งข้อมูลหลากหลาย 4) พัฒนาเองให้สามารถใช้ไอซีทีในการบริหาร 5) ส่งเสริมสนับสนุนจูงใจให้ครูและนักเรียนใช้ไอซีที 6) ติดตามประเมินให้คำปรึกษาครูและนักเรียนในการใช้ไอซีที และ 7) พัฒนาทุกคนให้มีความรู้และทำได้ (Sanan Merstham.1997)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาของหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการด้านการศึกษาและพัฒนาระบบและขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยไปสู่มาตรฐานสากล จึงได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์” ขึ้น เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยการมีส่วนร่วมและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุต่อเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่21ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสม จำนวน 7 คน ในการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ โดยการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 7 คน ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินด้านความตรงทางเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้าง/ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการบริหารเป็นรายข้อ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาวิเคราะห์และออกแบบโครงสร้างระบบการบริหาร จากนั้นจึงตรวจสอบโครงสร้างและความเหมาะสมของระบบ

1. ผู้ออกแบบระบบ ผู้จัดการระบบ ผู้วิเคราะห์ระบบ ผู้ดูแลระบบ และผู้ซื้อระบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารนวัตกรรมการจัดการด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสม ซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารนวัตกรรมการจัดการด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้านการบริหารจัดการมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 7 ปี จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของระบบ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างแบบประเมินและให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินด้านความตรงทางเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงสร้างและการทำงานของระบบ และประเมินความเหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ผู้ใช้งานประเมินผลระบบ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากรทางการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 สถานศึกษา จากภาคตะวันออก รวมจำนวน 380 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินผลระบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างแบบประเมินผลระบบการบริหารและให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินด้านความตรงทางเนื้อหาเป็นรายข้อ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

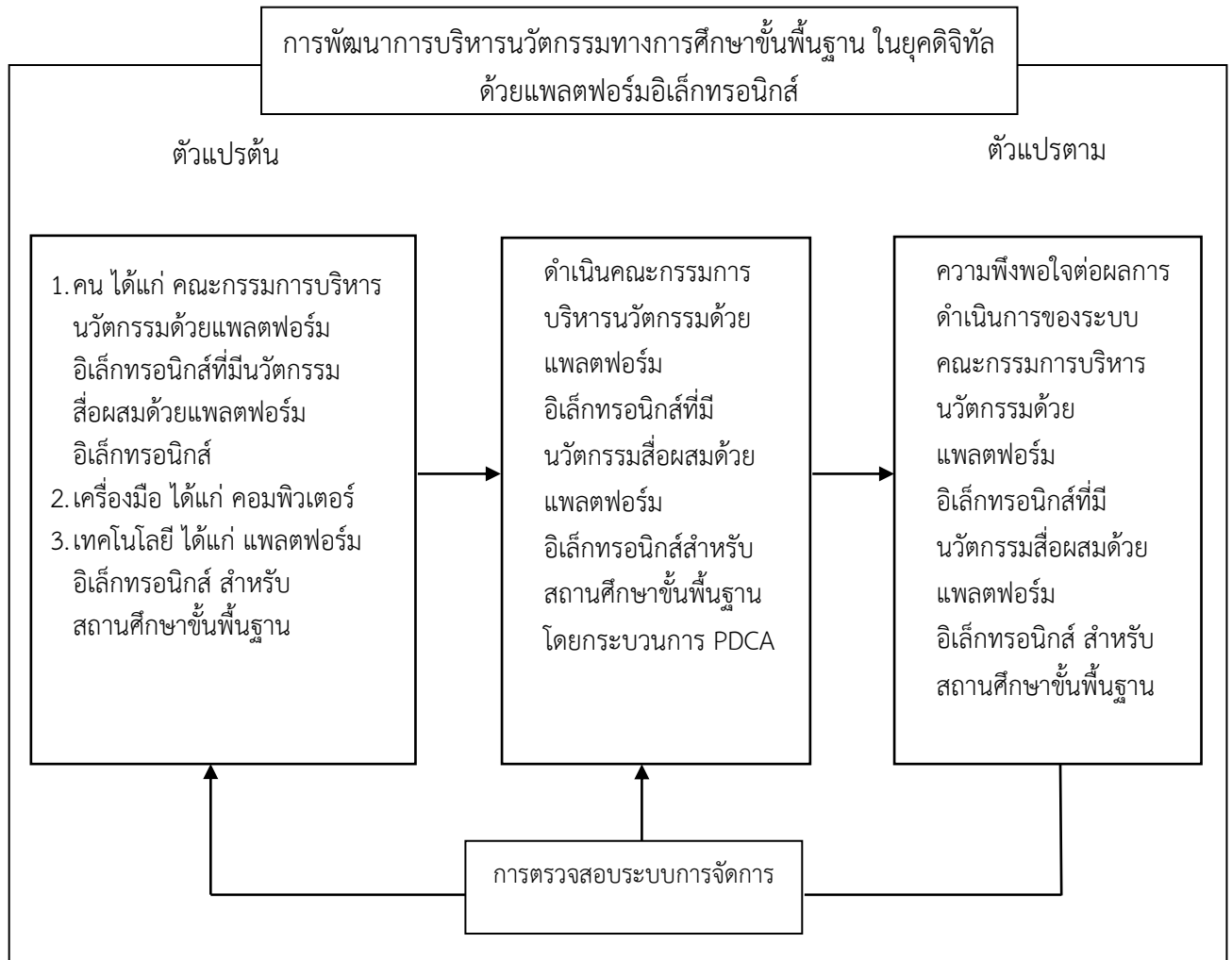
3. การรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างใช้ระบบตามคู่มือ และตอบแบบประเมินผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ สรุปผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีรายละเอียดของระบบ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ระบบการบริหารสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่เชิงพาณิชย์ด้วยแพลตฟอร์ม

จากภาพที่ 1 ระบบการบริหารนวัตกรรมการศึกษาด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีรายละเอียดของระบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1) คณะกรรมการบริหารนวัตกรรมการศึกษาด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่

(1) วางแผนการบริหารนวัตกรรมการศึกษาด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมเพื่อ ส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมสื่อการประชาสัมพันธ์ ของการบริหารโรงเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายเชิงพาณิชย์

(2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนผลิตนวัตกรรมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมการเรียนประยุกต์ดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่ไปใช้ในการเรียน การสอนที่มีคุณภาพ

(3) ดำเนินการบริหารนวัตกรรมการศึกษาด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

(4) นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานระบบบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มี นวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

1.2) เครื่องมือ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

1.3) เทคโนโลยี ได้แก่ แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ นวัตกรรมดิจิทัล VR AR

2) กระบวนการ (Process) ได้แก่ ดำเนินกิจกรรมการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย กระบวนการ PDCA ได้แก่ การวางแผนงาน (Plan) การทำงานตามแผนงาน (Do) การตรวจสอบการทำงาน (Check) และการกำหนดเป็นมาตรฐานและปรับปรุงให้ดีขึ้น (Action)

3) ผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการของระบบคณะกรรมการบริหาร นวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบตามเกณฑ์และตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการวางแผนการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านการทำงานของระบบการบริหาร นวัตกรรม ด้านการให้บริการของนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ด้านคุณภาพนวัตกรรมการ เรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่าย และ ด้านผลสัมฤทธิ์การจำหน่ายของนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการตรวจสอบผลลัพธ์การดำเนินการของระบบการตรวจสอบ ระบบการจัดการดำเนินการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 4 ด้านเพื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาปรับปรุงทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) บริบทหรือสิ่งแวดล้อมของการทำงานของระบบ (Context or Environment) ได้แก่ การ ดำเนินการของระบบและตรวจสอบระบบการจัดการดำเนินการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์ม อิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นไปตามบริบทของระบบการศึกษาขั้น พื้นฐาน

ทั้งนี้ดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้อง 5 ส่วน โดยมีการประเมินระบบรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการ เรียนการสอนขั้นพื้นฐาน โดยผู้เกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ผู้ออกแบบระบบ ผู้จัดการระบบ ผู้วิเคราะห์ระบบ ผู้ดูแล ระบบ และผู้ซื้อระบบ สำหรับผลการประเมินระบบการบริหารภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์ม อิเล็กทรอนิกส์ ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอนขั้น พื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

ลำดับ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการวางแผนการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรมการเรียนการสอน				
1	ระบบกระบวนการพัฒนานวัตกรรม	4.56	0.45	ดีมาก
2	ระบบกระบวนการพัฒนาเส้นทางนวัตกรรม	4.68	0.87	ดีมาก
3	ระบบการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล	4.89	0.46	ดีมาก
4	ระบบสามารถแสดงผลลัพธ์กระบวนการจัดการนวัตกรรม	4.78	0.59	ดีมาก

ลำดับ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
เฉลี่ย		4.70	0.67	ดีมาก
ด้านการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรม				
5	ผลลัพธ์การบริหารจัดการความรู้	4.45	0.65	ดีมาก
6	ผลลัพธ์กระบวนการการรวบรวมความคิดสร้างสรรค์	4.75	0.47	ดีมาก
7	ผลลัพธ์ในการออกรายงานและการใช้งานของระบบ	4.98	0.87	ดีมาก
เฉลี่ย		4.65	0.65	ดีมาก
ด้านการให้บริการของนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์				
8	การเข้าถึงระบบการใช้งาน	4.78	0.46	ดีมาก
9	การตอบสนองของระบบในแต่ละส่วน	4.75	0.44	ดีมาก
10	ความเหมาะสมของการเข้าถึงในการใช้งาน	4.56	0.77	ดีมาก
11	ความเหมาะสมของเมนูในการใช้งาน	4.79	0.48	ดีมาก
เฉลี่ย		4.68	0.68	ดีมาก
ด้านคุณภาพนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่าย				
12	ความสามารถในอุปกรณ์เสริมของการเข้าถึงระบบ	4.60	0.55	ดีมาก
13	ความเหมาะสมในการกำหนดรหัสผู้ใช้	4.15	0.45	มาก
14	การตรวจสอบความถูกต้องในการล็อกอิน (Login)	4.35	0.55	มาก
เฉลี่ย		4.46	0.51	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย		4.37	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านการวางแผนการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรม มีผลการประเมินอยู่ในระบบที่ดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ระบบการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.89 รองลงมา ระบบสามารถแสดงผลลัพธ์กระบวนการจัดการนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.78 ด้านการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรม มีผลการประเมินอยู่ในระบบที่ดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผลลัพธ์ในการออกรายงานและการใช้งานของระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.98 รองลงมา ผลลัพธ์กระบวนการการรวบรวมความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 4.75 ด้านการให้บริการของนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ผลการประเมินอยู่ในระบบที่ดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ความเหมาะสมของเมนูในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.79 รองลงมาการเข้าถึงระบบการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.78 และด้านคุณภาพนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่าย มีผลการประเมินอยู่ในระบบที่มาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ความสามารถในการอุปกรณ์เสริมของการเข้าถึงระบบมีค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมา การตรวจสอบความถูกต้องในการล็อกอิน (Login) มีค่าเฉลี่ย 4.35

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนากาการบริหารนวัตกรรททางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน หลังจากได้ใช้งานจริงและทำการประเมินผลของระบบ ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนากาการบริหารนวัตกรรททางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากรทางการศึกษา

ลำดับ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านระบบการบริหาร				
1	การจัดองค์ประกอบตามกระบวนการความคิดสร้างสรรค์	4.47	0.52	มาก
2	การดำเนินงานตามองค์ประกอบตามกระบวนการความคิดสร้างสรรค์	4.53	0.50	ดีมาก
3	การจัดองค์ประกอบของแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์	4.69	0.47	ดีมาก
4	การกำหนดรายละเอียดและหน้าที่ของผู้จัดการระบบแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์	4.63	0.46	มาก
เฉลี่ย		4.58	0.49	มาก
ด้านผลสัมฤทธิ์การจำหน่ายของนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการศึกษาชั้นพื้นฐาน				
5	รูปแบบของระบบการใช้งาน	4.48	0.58	ดีมาก
6	การจัดวางระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่	4.58	0.62	ดีมาก
7	ความสะดวกในการใช้งานของเมนูต่างๆในระบบ	4.59	0.49	ดีมาก
8	การเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆในระบบของการบริหาร	4.13	0.77	มาก
9	ความสะดวกของการลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ	4.40	0.48	มาก
10	การกำหนดรายละเอียดของการใช้งาน	4.30	0.68	มาก
เฉลี่ย		4.68	0.56	ดีมาก
เฉลี่ยรวม		4.60	0.68	ดีมาก

จากตารางที่ 2 3.ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนากาการบริหารนวัตกรรททางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในยุคดิจิทัลด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจในภาพรวมเฉลี่ยระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านระบบการบริหาร มีผลการประเมินอยู่ในระบบที่ดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดองค์ประกอบของแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ย 4.69 รองลงมา การกำหนดรายละเอียดและหน้าที่ของผู้จัดการระบบแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ย 4.63 และ ด้านผลสัมฤทธิ์การจำหน่ายของนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการศึกษาชั้นพื้นฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระบบที่ดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ความสะดวกในการใช้งานของเมนูต่างๆในระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา การจัดวางระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ มีค่าเฉลี่ย 4.58

อภิปรายผล

ระบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีรายละเอียดของระบบ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ 1. คณะกรรมการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ วางแผนการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมเพื่อส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนผลิตนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมการเรียนประยุกต์ดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่ไปใช้ในการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ และนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานระบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์

2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ ดำเนินคณะกรรมการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการ PDCA ได้แก่ การวางแผนงาน (Plan) การทำงานตามแผนงาน (Do) การตรวจสอบการทำงาน (Check) และการกำหนดเป็นมาตรฐานและปรับปรุงให้ดีขึ้น (Action)

3. ผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการของระบบคณะกรรมการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบตามเกณฑ์และตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการทำงานของระบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ด้านคุณภาพนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่าย และ ด้านผลสัมฤทธิ์ของการจำหน่ายของนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการตรวจสอบผลลัพธ์การดำเนินการของระบบการตรวจสอบระบบการจัดการดำเนินการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 4 ด้านเพื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาปรับปรุงทั้งด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. บริบทหรือสิ่งแวดล้อมของการทำงานของระบบ (Context or Environment) ได้แก่ การดำเนินการของระบบและตรวจสอบระบบการจัดการดำเนินการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วย แพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นไปตามบริบทของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ความเห็นว่าเป็นระบบการบริหารที่สามารถส่งเสริมการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมเพื่อส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ ได้เป็นอย่างดี เมื่อนำไปจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ทุกคนต่างเห็นด้วยกับรายละเอียดของระบบการบริหาร ทั้งด้านการออกแบบ ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลลัพธ์ การทดลองใช้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคนเห็นด้วยกับการใช้งานของระบบการบริหารร้อยละ 90 และจากการใช้และประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้อง

Natthanicha Pornpatumchaikit et al. (2018). ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกันรวมทั้งการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในแต่ละช่วงวัยการใช้สื่อที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันแตกต่างกันไป ครูผู้สอนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการใช้คอมพิวเตอร์ มีความเข้าใจในการใช้สื่อแทบทุกรูปแบบ สามารถรับรู้และปรับตัวให้ทันต่อความรวดเร็วที่เปลี่ยนแปลงได้ส่วนครูผู้สอนช่วงวัยกลางคนถึงวัยอาวุโสเป็นช่วงวัยที่เริ่มรู้จักการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานพยายามทำความเข้าใจสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น และจะไม่ค่อยมีการเข้าถึงข้อมูลที่ยุ่งยาก ยังยึดติดกับการใช้สื่อแบบเดิม ๆ ดังนั้นครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้อง Pathamaporn Munsingha, and Phanomporn Shuangching. (2561). ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ของครูและบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำสถานศึกษาและภาวะผู้นำแบบดิจิทัลในสถานการณ์ Covid-19 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามอายุมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการการเปรียบเทียบครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลมีความท้าทายอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทั่วโลก ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาดต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบูรณาการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ Darat Kan-iam. (2018). ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปองค์ความรู้

จากผลการพัฒนาและประเมินผลระบบการบริหารนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้สร้างขึ้น สรุปได้ว่าระบบมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำสู่การบริหารนวัตกรรมด้วยแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนวัตกรรมสื่อผสมเพื่อส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมสื่อการประชาสัมพันธ์ ของการบริหารโรงเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ เหมาะสมกับบุคลากรทางการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะสอดคล้องกับแนวนโยบายในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการองค์ความรู้สู่การใช้ประโยชน์ในสังคม สร้างความรู้ สร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตและสถานศึกษา และประการสำคัญคือได้มีส่วนช่วยประเทศชาติตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความทันต่อศตวรรษที่ 21 ที่พร้อมรองรับตอบรับการเปลี่ยนแปลง ทุกภาคส่วนจึงได้มีการพัฒนาและนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

- Pathamaporn Munsingha, and Phanomporn Shuangching. (2561). *Awareness of teachers and personnel with leadership. Educational Institutions and Digital Leadership in the Covid-19 Situation*. National Symposium Subject: Quality of Management and Innovation No. 7. Chiang Mai: University of Technology Rajamangala Lanna
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. Bangkok: Sweet pepper graphics.
- Office of Vocational Education Commission. (2018). *Mission*. Retrieved 15 February 2018, from <http://www.vec.go.th/th-th>.
- Office of National Economic and Social Development Council. (2016). *National economic and social development plan no. 12. 2017-2021*. Bangkok: Prime Minister's Office.
- Sanan Meesattham. (1997). *The new way of public service practice*. (2nd printing). Kalasin: Coordinate printing.



การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิด
ระดับสูง SQRC

A ESTABLISHING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR THAI TEACHERS TO
IMPROVE ACHIEVEMENT LEARNING, DIRECTED READING AND HIGHER-LEVEL
THINKING FOR MATHAYOMSUKSA 3

โฉมฉาย ใจเอื้อย

Chomchai Jaiuey

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

Silpakorn University

Email : JAIUEY_C@silpakorn.edu

Received 14 28 June 2022 ; Revised 30 October 2022; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของครูเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ก่อนและหลังการสร้างชุมชนการเรียนรู้ 2. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้รูปแบบการสอนกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC 3. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนด้วยกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์หลังเรียนอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 75 4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความรู้ของครูเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนหลังการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สูงกว่าก่อนสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้รูปแบบการสอนกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนด้วยกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQRC ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

4. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQRC

Abstract

The objectives of this research were: 1. to compare teachers' knowledge about building a professional learning community for Thai teachers and teaching styles using SQRC reading and high-level thinking strategies before and after the formation. learning community
2. To study the teaching management abilities of teachers in building a professional learning community by using the SQRC high-level reading and thinking guiding strategy teaching model.
3. To develop the critical reading achievement of Mathayomsuksa 3 students who studied using the guided reading and thinking strategy learning model, the post-study SQRC was higher than before and the post-study achievement. in the criteria of 75% 4. To study the opinions of Thai teachers towards building a professional learning community and teaching styles of SQRC guiding reading and thinking strategies.

The results of the research found that

1. Teacher's knowledge about creating a professional learning community for Thai teachers and teaching styles by Use teachers' SQRC reading and thinking guiding strategies after building a professional learning community. higher than before creating a professional learning community

2. Teachers' teaching-management competence in building a professional learning community by using a teaching model, guiding reading and thinking strategies, 75% of teachers passed the criteria.

3. The critical reading ability of Mathayomsuksa 3 students studying using the SQRC Guided Reading and Thinking Strategies Learning Style was statistically significantly higher than before the learning management. Level .05 and the critical reading ability of Grade 3 students after SQRC learning management passed 75%.

4. The opinions of Thai teachers towards building a professional learning community and teaching style of teaching guiding strategies for high level reading and thinking, SQRC of teachers were at the highest level.

Keywords : professional learning community, critical reading, SQRC method of learning Management

บทนำ

กระบวนการพัฒนาการการอ่านตามกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เป็นการกระตุ้นทักษะการอ่านของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และดำเนินการหาคำตอบจากสิ่งที่อ่านโดยคำถามที่ครูผู้สอนได้ถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่อ่าน แล้วจากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการอ่านมาตอบคำถามว่าถูกต้องตามที่ได้คิดไว้ตั้งแต่ครูตั้งคำถามหรือไม่ โดยมีขั้นตอนของกลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC (State, Question, Read, Conclude) ดังนี้ 1) S (State) คือ การระบุข้อมูลข้อเนื้อหาที่จะอ่าน ให้ผู้เรียนได้ทราบที่มาของเรื่อง 2) Q (Question) คือ การตั้งคำถามปลายเปิด เป็นคำถามชี้นำให้ผู้อ่านได้ตามหาคำตอบ เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เป็นต้น 3) R (Read) คือ การอ่านเมื่อนักเรียนทราบข้อมูล และได้รับรู้

คำถามชั้นนำจากเรียนที่จะอ่าน จากนั้นนักเรียนเริ่มอ่านทำความเข้าใจหา คำตอบจากคำถามที่ถามไป และ 4) C (Conclude) คือ การสรุป ความรู้ทั้งหมด ที่ได้จากเรื่องโดยและช่วยกันตอบคำถาม จากสิ่งได้ถามไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของครูเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ก่อนและหลังการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้รูปแบบการสอนกลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC
3. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนด้วยกลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีประสิทธิภาพหลังเรียนอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 75
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนกลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้สอนมีความรู้ในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูงกว่าก่อนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์อยู่ในระดับดี
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจากชุดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC หลังเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าก่อนเรียนและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75

การทบทวนวรรณกรรม

1. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.1 ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แนวคิดเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้มีจุดเริ่มต้นมาจากชุมชนแห่งวิชาชีพ Professional community ซึ่งมีที่มาจากการพยายามที่จะยกระดับคุณภาพของการปฏิบัติงานโดยอาศัยการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อังถึงใน เสถียร อ่วมพรม (Sathien , 2017 : 3) กล่าวว่าเหตุผลที่องค์กรจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เนื่องมาจากระดับคุณภาพของการปฏิบัติงาน และความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงงาน ในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการเรียนรู้ เป็นฐานที่สำคัญยิ่ง หัวใจของการเรียนรู้มาจากฐานความเชื่อที่ว่า ศักยภาพที่แฝงเร้นอยู่ยังไม่ได้รับการพัฒนา และนำมาใช้กับองค์กร ถ้าสมาชิกได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และใช้ศักยภาพสูงสุดที่ตนมีเพื่อปฏิบัติงานภายใต้วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของตัวบุคคลและองค์กร ที่สอดคล้องกันแล้วสมาชิกแต่ละคนจะทุ่มเทและปลดปล่อยศักยภาพที่ตนมี ซึ่งต่อมามีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก รวมถึง Richard du four ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง PLC ทั้งนี้การศึกษาได้ให้ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ (Professional Learning community : PLC) ในบริบทที่แตกต่างกันใน 2 ลักษณะคือ 1) มุ่งเน้น

ศึกษากลุ่มย่อยในโรงเรียน (subgroup with School) และ 2) มุ่งเน้นการศึกษาทางโรงเรียน หรือในภาพรวมของโรงเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การร่วมมือกันของกลุ่มคนหรือหน่วยงานหนึ่งๆ ที่มีแนวคิดและเป้าหมายเดียวกัน เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยการร่วมกันถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ของแต่ละคนที่ได้รับมาและแบ่งปันให้แก่กัน เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันคือการพัฒนา ที่สำคัญคือการพัฒนาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนมากที่สุด

1.2 ความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสำคัญเนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับครูผู้สอนได้ร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางหรือร่วมกันแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพ และยังสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แบบยั่งยืน

1.3 ประโยชน์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (Wichian ,2012 : 134) กล่าวถึงประโยชน์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่า เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ในโรงเรียน (และมหาวิทยาลัย) ต้องเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ครูต้องเปลี่ยนจาก “ครูสอน” (teacher) มาเป็น “ครูฝึก” (coach) หรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (learning facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (class room) มาเป็นห้องทำงาน (studio)

สรุปว่า ประโยชน์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันของบุคลากรกลุ่มหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือเพื่อพัฒนาการทำงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันวางแผนร่วมกันเพื่อให้การทำงานประสบผลสูงสุด ซึ่งจะมีประโยชน์ 3 ส่วนด้วยกันคือ 1) ประโยชน์ต่อครูผู้สอน ในการพัฒนาการเรียนการสอน การแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพจากการเรียนรู้ 2) ประโยชน์ต่อนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทุกด้าน และ 3) ประโยชน์ต่อโรงเรียนหรือองค์กร ช่วยให้บุคลากรได้พัฒนานตนเองส่งผลให้เกิดคุณภาพต่อตนเองและองค์กร

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.1 ความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

บันลือ พฤกษ์วัน (Banlue,2013 : 76) กล่าวถึงการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นการอ่านที่ผู้อ่านใช้ความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการพิจารณาตัดสินใจโดยการตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ประเมินค่าสิ่งที่อ่านและสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การอ่านที่ใช้สติปัญญาในการอ่านเพื่อพิจารณาสารที่อ่าน จับใจความ แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ตีความ ประเมินค่า หาความถูกต้อง น่าเชื่อถือหรือไม่ ทั้งนี้ต้องใช้ประสบการณ์และสติปัญญาของผู้อ่านเป็นตัวตัดสินนับว่าเป็นการอ่านขั้นสูง

2.2 ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

นพดล จันทรเพ็ญ (Noppadon, 2010 : 73-74) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ส่งเสริมความคิดอ่านและฉลาดรอบรู้ ปัจจุบันนี้ข่าวเหตุการณ์เรื่องต่าง ๆ ความเคลื่อนไหวและความรู้ต่าง ๆ เราได้รู้จากการอ่านมากกว่าวิธีอื่น ๆ สร้างบุคลิกภาพเป็นผู้รอบรู้มีความคิด วิพากษ์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผลเพราะมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนเป็นที่น่าเชื่อถือ

สรุปได้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับผู้อ่านที่จะวิเคราะห์ แยะแยะข้อเท็จจริง ความน่าเชื่อถือ ซึ่งผู้อ่านต้องสามารถพิจารณาใคร่ครวญได้ว่าสิ่งที่อ่านน่าเชื่อถือหรือไม่เป็นข้อมูลประเภทใด เป็นการฝึกฝนให้ผู้อ่านมีพื้นฐานที่ดี และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการอ่าน

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง (SQRC)

3.1 ความหมายของกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง (SQRC) อ้างในสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (Suwat, 2007: 20) ได้ให้ความหมายของกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงไว้ว่ากลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง (State, Question, Read, Conclude) เป็นกลวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยพัฒนาการอ่าน การคิดของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้ชี้้นำให้ผู้เรียนใช้ความรู้และ ประสบการณ์เดิมแสดงความคิดเห็นต่อบทที่จะอ่าน จากนั้นผู้เรียนรวบรวมความรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจาก บทอ่าน อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้ข้อสรุปและสร้างความรู้ใหม่ จากการอ่านได้ด้วยตนเอง

สุนันท์ ประสานสอน (Sunan, 2001 : 13) ได้สรุปว่ากลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง หมายถึง กลวิธีสอนการอ่านที่มุ่งพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดโดยครูเป็นผู้ชี้้นำและกระตุ้นการคิดให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ประสบการณ์เดิม แสดงความคิดเห็น และตั้งคำถามต่อเรื่องที่อ่านซึ่งผู้เรียนต้องอ่านและรวบรวมข้อมูลจากเรื่อง อภิปรายแสดงความคิดเห็น เพื่อหาคำตอบ หรือข้อสรุปในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อ่านได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ความหมายของ กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง หมายถึง การพัฒนาการสอนในเรื่องการอ่านโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เรื่องที่อ่าน จากประสบการณ์เดิมของตนและความรู้ใหม่จากเรื่องที่ได้อ่าน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้้นำการอ่าน จากนั้นนักเรียนนำความรู้ที่ได้มาสรุปและอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง

3.2 ความสำคัญของกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง

สุนันท์ ประสานสอน (Sunan, 2001 : 16) สรุปว่ากลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงที่มีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนให้ถึงขั้นสูงสุดคือขั้นการอ่านอย่างมี วิจารณญาณ โดยช่วยให้เรียนมีความสนใจในการอ่านเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่าน และได้ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสิ่งที่อ่าน

สรุปได้ว่า กลวิธีชี้้นำการอ่านมีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพการอ่านโดยการใช้ความรู้เดิมของผู้เรียนและความรู้จากเรื่องที่อ่านทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถนำความรู้จากการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง

สุนันท์ ประสานสอน (Sunan, 2001 : 25) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเท็กซัส เอแอนด์เอ็ม อินเตอร์เนชันแนล (Texas A&M International University) ในลาร์โด (Laredo) มลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้นำแนวคิดพื้นฐานและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการสอนอ่านจากกลวิธี สอนอ่านเดิม 3 กลวิธี มาพัฒนาเป็นกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงดังนี้คือ 1.กลวิธีชี้้นำการอ่าน (Directed reading activity) เป็นกลวิธีสอนทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ ครูเป็นผู้ชี้้นำการอ่านโดยตั้งคำถามจากเรื่องที่จะให้นักเรียนอ่าน แล้วให้นักเรียนอ่าน เพื่อหาคำตอบของคำถามดังกล่าว 2. กลวิธีฝึกการอ่าน SQ3R (Survey, question, read, recite, review) เป็นกลวิธีฝึกอ่านที่เริ่มจากการให้ผู้อ่านสำรวจเรื่องที่จะอ่าน แล้วตั้งคำถามต่างๆ จากนั้นให้อ่านเรื่องเพื่อหาคำตอบ เมื่ออ่านจบให้สรุปหรือย่อเรื่องราวที่อ่าน และทบทวนเรื่องที่อ่านอีกครั้งให้เข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้น 3. กลวิธีนำการอ่านและการคิด (Reading thinking guide) เป็นกลวิธีที่พัฒนาการอ่าน ของนักเรียนโดยการใช้คำถามชี้้นำให้นักเรียนใช้บริบทหรือข้อความเพื่อทำนายเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่าน

จากนั้นให้นักเรียนอ่านแล้วตรวจสอบว่าคำทำนายถูกต้องหรือไม่พร้อมทั้งให้เชื่อมโยง เรื่องที่อ่านกับประสบการณ์ส่วนตัวของเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งสามกลวิธีอันเป็นที่มาของกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงนี้เป็นวิธีสอนที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแก่ผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงนี้มีชื่อย่อว่า กลวิธีSQRC ซึ่งเป็นอักษรย่อของแต่ละขั้นตอนการสอนดังนี้

S ย่อมาจาก State คือ ระบุ Q ย่อมาจาก Question คือ ถาม
R ย่อมาจาก Read คือ อ่าน C ย่อมาจาก Conclude คือ สรุป
แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงเป็นแนวคิดที่พัฒนา การอ่านโดยเน้นผู้เรียนได้
คิดตามกระบวนการ คือ State, Question, Read, Conclude ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการอ่าน
เพื่อนำไปสู่การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 511 คน

1.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 156 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (cluster Random Sampling)

2.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 4 คน ที่จัดการเรียนการสอนในห้องที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้รวมผู้วิจัยด้วย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการปฏิบัติการสอนโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

2.2 ความสามารถของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการปฏิบัติการสอนโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

2.4 ความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอน กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) แบบกลุ่ม ตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 144) ดังนี้

ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
T ₁	x	T ₂

กำหนดให้

T ₁	แทน	ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
X	แทน	การทดลองจัดการเรียนรู้ใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC
T ₂	แทน	ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความรู้ของครูเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC มีการทดสอบก่อนและหลังจำนวน 1 ชุดเป็นแบบอัตนัยจำนวน 5 ข้อ
2. แบบสังเกตการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูจำนวน 3 ครั้ง
3. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ใช้เวลาสอน 10 ชั่วโมง แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวนคาบเรียน
-	ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้	1
1	การอ่านบทความอย่างมีวิจารณญาณ	2
2	การอ่านร้อยกรองอย่างมีวิจารณญาณ	2
3	การอ่านเรื่องสั้นอย่างมีวิจารณญาณ	2
4	การอ่านข่าวอย่างมีวิจารณญาณ	2
5	การอ่านโฆษณาอย่างมีวิจารณญาณ	2
-	ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้	1
รวม		12

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ทดสอบหลังเรียน 1 ชุดเป็นปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะที่ 1 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ใช้เวลาทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาหลังเลิกเรียนจำนวน 2 วัน วันละ 3 ชั่วโมง

2. ระยะที่ 2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รายวิชาภาษาไทยจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที โดยแบ่งเป็นทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ 1 คาบเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่ การอ่านบทความอย่างมีวิจารณญาณ 2 คาบเรียน, การอ่านทอรรถอย่างมีวิจารณญาณ 2 คาบเรียน, การอ่านเรื่องสั้นอย่างมีวิจารณญาณ 2 คาบเรียน, การอ่านข่าวอย่างมีวิจารณญาณ 2 คาบเรียน และการอ่านโฆษณาอย่างมีวิจารณญาณ 2 คาบเรียน รวม 10 คาบเรียน และทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ 1 คาบเรียน รวมทั้งหมดเป็น 12 คาบเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test)

ผลการวิจัย

1. ความรู้ของครูเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยและรูปแบบการสอนโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนหลังการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สูงกว่าก่อนสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้รูปแบบการสอนกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนด้วยกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQRC ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

4. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่มีต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรูปแบบการสอนกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนหลังสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สูงกว่าก่อนสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อาจเป็นเพราะเมื่อมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนอย่างแท้จริง ทำให้ครูเกิดการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งมีการเสนอความคิดเห็นที่เหมาะสมและแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเป็นกัลยาณมิตร และเมื่อครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ในชั้นเรียน จึงทำให้ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิด

ระดับสูง SQRC ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงได้รับประสบการณ์จริงจาก การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมุทร สมปอง (Samut,2015 : 139 - 144)

จากผลการอภิปรายข้างต้น สรุปได้ว่า เมื่อครูผู้สอนได้รับประสบการณ์จริงจากการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ด้วยตนเอง ครูผู้สอนจะเกิดความ เข้าใจ ความชำนาญและเชี่ยวชาญ จึงส่งผลให้ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนหลังสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สูง กว่าก่อนสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้าน การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนอยู่ในระดับร้อยละ 100 เป็นเพราะก่อนปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ผู้วิจัยและครูผู้สอนได้สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สอบถามความคิดเห็นและมีการทดสอบวัดความรู้ ครูผู้สอนเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ก่อนให้ครูผู้สอนปฏิบัติการสอน นอกจากนี้ผู้วิจัยและครูผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งหมด 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 หลังการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1 ระยะที่ 2 หลังการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 และ ระยะที่ 3 หลังการสอนโดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันและให้ ข้อเสนอแนะในการสอนครั้งต่อไป จึงทำให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

ดังนั้นจากเหตุผลและข้อสนับสนุนดังกล่าว สรุปได้ว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอน จะช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันคิด ช่วยกันแก้ปัญหา และให้ข้อเสนอแนะที่ เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถด้านการสอนของครูได้ จึงทำให้ความสามารถในการปฏิบัติการ สอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอนอยู่ในระดับร้อยละ 100 ในการประเมินครั้งสุดท้าย

3. ผลการวิจัยพบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างเป็นระบบมีรูปแบบการอ่านที่เป็นขั้นตอนชัดเจนโดยเริ่มจากการ S (State) การระบุข้อมูลจากเรื่อง Q (Question) การตั้งคำถาม R (Read) การอ่าน และ C (Conclude) การสรุปร่วมกัน จึงช่วยพัฒนาทักษะการอ่านให้เกิดประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ ดังที่ นางสุนันท์ ประสานสอน (Sunan,2001 : บทคัดย่อ)

4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาไทยอย่าง มี วิจารณญาณโดยวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนหนองบัวแดงวิทยากับนักเรียนที่เรียนจากการสอนตามคู่มือครู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นการวิจัยเรื่องการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสอนใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ รวมถึงสามารถนำความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้กับความรู้เดิมที่มีอยู่ และยังช่วยให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ วิเคราะห์ในเรื่องที่อ่านอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เป็นวิธีที่ผู้อ่านได้พัฒนาการอ่านไปสู่การอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วย การฝึกฝนของนักเรียน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และใส่ใจเรื่องที่เรียน อีกทั้งยัง ฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์ เรื่องที่อ่านจากง่ายไปหายาก และแสดงความคิดเห็น ร่วมกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

จากผลการอภิปรายข้างต้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เป็นวิธีการสอน อ่านอย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา และสามารถสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC สูง กว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

5. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการ จัดการ เรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC ของครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.094 และจากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนมีต่อการ สร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดทุกด้าน ด้านการสร้าง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนเห็น ประโยชน์ของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ว่าการรวมกลุ่มครูผู้สอนที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ช่วยแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนได้ การสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพมีประโยชน์ต่อครูผู้สอน มีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อนักเรียน และทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดี

ดังนั้นจากเหตุผลและข้อสนับสนุนดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันคิดหาทางออกเพื่อยกระดับมาตรฐาน วิชาชีพครู และ องค์ความรู้ให้กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ให้สูงขึ้นด้วย และวิธีการ จัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC มีขั้นตอนการสอนชัดเจน เป็นวิธีการจัดการ เรียนรู้ ที่น่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าได้ จึงทำให้ ความคิดเห็นต่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการ คิดระดับสูง SQRC ของ ครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปองค์ความรู้

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีชี้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC

สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ดีและยังช่วยให้ครูผู้สอนได้ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ทำให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการปฏิบัติการ สอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูใน โรงเรียนต่าง ๆ กำลังเป็นที่นิยม แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูยังมีไม่มากนัก ดังนั้นควรศึกษาการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่อยู่ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูงช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้สูงกว่าก่อนการจัดการ เรียนรู้ได้และในประเทศไทยการศึกษาวิจัยด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดระดับสูง SQRC กับ ระดับชั้นอื่น ๆ หรือพัฒนาการอ่านในเรื่องอื่นๆ เช่นการอ่านตีความ การอ่านจับใจความ

References

- Chanphen, N. (2010). **The use of Thai language**. Bangkok : Saeng Silp Printing.
- Prueksawan, B. (2013). **The development of fast reading and thinking**. Bangkok : Ordinary Place.
- Panich, W. (2015). **Ways to create learning for students in the 21st century**. Bangkok : Sodsri-Saritwong Foundation.
- Wiwattananon, S. (2007). **Skills of Reading, Analytical Thinking and Writing**. First Edition, Bangkok:
- Prasarnsorn, S. (2001). **Effects of using guiding strategies for reading and thinking at a high level on critical reading ability in Thai of athayomsuksa 4 students**. Master of Education Thesis. Department of teaching Thai language Department of Secondary Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Sompong, S. (2015). **"Development of a model for building a professional learning community for teachers in primary schools: participatory operational research."** Doctorate of Education Thesis in Educational Administration and Development. Mahasarakham University.
- Uamprom, S. (2017). **Guidelines for building a community of professional learning**. Bangkok : Children's Club.



แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม

SOCIAL WORK MANAGEMENT GUIDELINES OF COMMUNITY LEADERS
IN SAMPHRAN DISTRICT MUNICIPALITY NAKHON PATHOM

พระครูโสภณปฐมาภรณ์

PhrakhruSophonpathamapron

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email : cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023 ; Revised 30 March 2023; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การบริหารจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์การเชิงบูรณาการเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 399 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการงบประมาณ (Budgeting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมา คือ ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และด้านการอำนวยการ (Directing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ด้านการรายงาน (Reporting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านการประสานงาน (Coordinating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ด้านการวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และด้านการจัดองค์การ (Organizing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ตามลำดับ 2)กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.54 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ ด้านการป้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77 และด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารงาน, สังคมสงเคราะห์, ผู้นำชุมชน

Abstract

This research paper is a mixed method research study between qualitative research and quantitative research. apply the concept of social work management and the concept of integrating organizational effectiveness assessment as a research framework. The research area was Sampran District Municipality. Nakhon Pathom Province The sample group was people in the Sam Phran District Municipality area. Nakhon Pathom Province consisted of 399 people using a stratified selection method. The sampling was done by a simple random sampling method and then randomized by a systematic random sampling method. There are 2 types of research tools used in this research, namely 1) interview form 2) questionnaire to analyze the data. by the quantitative research section The statistics used to analyze the data consisted of percentage values. Mean and Standard Deviation and multiple regression analysis methods qualitative research used to analyze content and write a descriptive description.

The findings of the research were found as follows:

1) The sample group had opinions on the management of community leaders in the municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province. Sampran District, Nakhon Pathom Province Overall, it is moderate. The mean was 3.22. When considering each aspect, it was found that the side with the mean was at the highest level. They were budgeting with an average of 3.71, followed by staffing with an average of 3.20, and directing with an average of 3.19. Reporting, with an average of 3.19. The mean was 3.18 in coordination. (Coordinating) has an average of 3.11, and planning (Planning) has an average of 3.10. and organization (Organizing) with an average of 3.07 respectively. 2) The sample group had opinions on social work of community leaders in the municipality. Sampran District, Nakhon Pathom Province Overall, it was at a high level of 3.54. Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was problem solving. and alleviating problems with an average of 3.79, followed by protection. The mean was 3.58 in treatment or service. The mean was 0.77 and the promotion or development aspect. The mean was 3.29, respectively.

Keywords: administration, social work, community leaders.

บทนำ

การสังคมสงเคราะห์เป็นการที่จะค้นหาปัญหาและความต้องการของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน เพื่อดูว่าปัญหาและความต้องการคืออะไร จะได้นำมาวางแผนเพื่อเข้าไปแทรกแซงให้ความช่วยเหลือหรือ จัดบริการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในปัจจุบันหน่วยงานที่ให้บริการสังคมสงเคราะห์เริ่มเห็นความสำคัญและความจำเป็นของงานวิจัย จึงได้ตั้งหรือมีตำแหน่งนักวิจัยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ในงานวิจัยทั้งเต็มเวลาหรือเป็นครั้งคราว โรงเรียนสังคมสงเคราะห์เอง ก็ได้มีหน่วยงานวิจัย เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาได้หันมาให้ความสำคัญและมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยอย่างจริงจัง บางทีก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์ให้บริการแนะนำ

ปรึกษาหารือแก่หน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ในชุมชนที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยด้วย งานวิจัยมีความสำคัญต่อการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นนโยบายในการวางแผนของรัฐบาลในระยะยาว นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่กับปัญหาของผู้มารับบริการ จึงมีโอกาสที่จะได้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของบุคคล กลุ่ม และชุมชน จึงควรจะได้นำทักษะในการวิจัยมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นักสังคมสงเคราะห์ควรใช้การสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสาน (integrated method) ซึ่งเป็นการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์หลายๆ วิธีผสมผสานกันแล้วแต่กรณี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ ไม่ว่าจะเป็นระดับ บุคคล กลุ่ม ชุมชนและสังคม (Nongluck Thepsawat, 1997 : 40) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหา (problem solving) การบรรเทาปัญหา (relief) นักสังคมสงเคราะห์ จะต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและมีความรู้ความสามารถที่จะนำทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางสังคม เช่น วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ ความคิด ปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคล กลุ่มชนและชุมชนเข้ามาช่วยแก้ไขและบรรเทาปัญหาให้เบาบางหรือหมดสิ้นไปเพื่อการป้องกัน (prevention) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องปฏิบัติ จัดทำเพื่อป้องกันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้นไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์จิตใจและ สุขภาพ ร่างกาย โดยการกระทำร่วมกับผู้ขอรับการสงเคราะห์ (work with client) และเพื่อการบำบัดรักษา หรือการบริการ (treatment or service) รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือสิ่งบกพร่องต่างๆ (rehabilitation or restoration) ของผู้มีปัญหาให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อการส่งเสริมหรือการพัฒนา (promotion or development) จัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสังคมสงเคราะห์ เพราะการพัฒนาคนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายมหาศาล กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาแล้วก็จะไปพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคนอื่น ๆ ต่อไปอีก โดยไม่รู้จักจบสิ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างหน้าที่และความสำคัญระหว่างบุคคล นักสังคมสงเคราะห์ควรพิจารณาด้านความเหมาะสมต่อเหตุการณ์ด้วย (Wilaiwat Krishnaputi, 1986 : 10) ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติงานอยู่หลายขั้นตอน เช่น การแสวงหาข้อเท็จจริง ได้แก่ การศึกษาเรื่องราวของปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้รายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้วิธีการหาข้อเท็จจริงที่นิยมได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การเยี่ยมบ้านและการศึกษาจากเอกสารหลักฐานต่างๆ การวินิจฉัยปัญหา ได้แก่ การนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้วิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการวางแผนดำเนินงาน คือ การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา โดยมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และผู้รับการสงเคราะห์การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ความพยายามที่จะจัดทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่สำหรับผู้บริการ การติดตามและประเมินผล เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ต่างๆ เพื่อพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาถึงผลการทำงานที่ได้กระทำไป (Sasipat Yodphet and Surangrat Atthasat Sri, 1981 : 10) ซึ่งการสังคมสงเคราะห์นั้นมักจะใช้กิจกรรมการบริการชุมชน เช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยแก่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดนิทรรศการเผยแพร่เอกสารและสื่อสารต่างๆ การจัดการอบรม ประชุม สัมมนา โครงการสุขภาพอนามัยชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะการป้องกันการแพร่ระบาดของปัญหาการติดยาและสารเสพติด การให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่กลุ่มเป้าหมายในชุมชน เช่น ประชาชนทั่วไป ครู-อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ ผู้ใช้แรงงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการอบรม การสัมมนา การบรรยาย การอภิปรายแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และต้องเฝ้าระวังการเกิดปัญหาทางสังคมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยในชุมชนโดยการศึกษาอุบัติการณ์ (Incidence) ความชุก (Prevalence) ของปัญหาสุขภาพอนามัย และปัญหาการติดยาและสารเสพติดในสังคม ควรให้มีการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความเดือดร้อนทางด้านจิตใจ ปัญหาการติดยาและสารเสพติดทั้งของผู้ป่วยเองและบุคคลในครอบครัว ทางโทรศัพท์ จดหมายและการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น และให้

การดูแลผู้ป่วยในชุมชน (Home Health Care) โดยใช้กระบวนการสังคมสงเคราะห์ชุมชน เพื่อสนับสนุนให้เครือข่ายทางสังคมยอมรับผู้ป่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมและป้องกันการเจ็บป่วยซ้ำหรือการต้องหันกลับไปเสพติดซ้ำอีก เป็นต้น โดยมีวิธีการ คือ การเยี่ยมบ้าน ให้การปรึกษาปัญหาแก่ครอบครัวและตัวผู้ป่วยเอง ให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและชุมชน ประสานทรัพยากรในชุมชน ติดตามผลการบำบัดรักษาและการสงเคราะห์ช่วยเหลือทางสังคม

เทศบาลในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมนั้น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลอยู่ 5 องค์ ได้แก่ เทศบาลเมืองไร้งิ เทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม เทศบาลเมืองสามพราน เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ และเทศบาลตำบลบางกระทีก ซึ่งทั้ง 5 เทศบาลนั้นมีจำนวนชุมชมมากถึง 106 ชุมชม และมีจำนวนประชากร 111,252 คน ซึ่งในจำนวนประชากรนี้มีผู้ที่ได้รับและขอรับความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์จากเทศบาลอยู่จำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยจะศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ไปประยุกต์ใช้งานในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมหรือการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้กระบวนการและ ทรัพยากรที่มีอยู่ ประสิทธิภาพรวมขององค์กรโดยให้ความสำคัญที่โครงสร้างและเป้าหมายขององค์กรคือได้รับสามารถใช้เป็นแนวทางในการบำรุงขวัญและกำลังใจตอบสนองความให้สอดคล้องกับสิ่งเหล่านั้นในความต้องการของบุคลากรเช่น การเลื่อนตำแหน่งให้มีความผิดชอบงานมากขึ้นเพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ลำดับขั้นความต้องการของผู้ปฏิบัติการบริหารงานบุคคลของผู้บังคับบัญชาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบำรุงขวัญและกำลังใจด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดีขึ้นตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานได้ด้วยเช่นกันทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การพัฒนาคนของผู้ปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์

การสังคมสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งเขาไม่สามารถช่วยตนเองได้ ให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเขาต่อไป ทั้งโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้บรรเทา

ความต้องการและปัญหาทั้งของบุคคล กลุ่มชน และชุมชน โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) จุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ช่วยเขา เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ (Help them to help themselves) นงลักษณ์ เทวกุล ณ อุรุยา (มปป.: 9) การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์โดยที่ทั่วไปมีปรัชญาที่ว่า ช่วยเขา เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ (Help them to help themselves) หมายความว่า การที่นักสังคมสงเคราะห์จะช่วยผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อนและมา ขอรับการสงเคราะห์ (Client) นั้น ก็เพื่อต้องการให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ จะต้องทำงานร่วมกับเขา (Work with client) ไม่ใช่กระทำให้เขาฝ่ายเดียว (Not work for client) ดังนั้น การตัดสินใจใดๆ (Decision making) ในการเลือกทางแก้ปัญหาของเขานั้น ย่อมเป็นอำนาจของผู้มารับการสงเคราะห์เป็นสำคัญ จึงจะทำให้การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสังคมสงเคราะห์

การบริหารงานสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นวิธีการหนึ่งของการสังคมสงเคราะห์ซึ่งใช้อยู่ในสถานสงเคราะห์ เอกชนและรัฐบาล เป็นวิธีการให้บริการทางอ้อม มิได้ให้ถึงมือโดยตรงแก่ประชาชน แต่เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการให้บริการโดยตรงต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายและนโยบายแห่งการสงเคราะห์ขององค์การนั้นๆ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน กลไกภายในขององค์การและลักษณะความเป็นผู้นำของนักบริหารงานด้านนี้เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ การบริหารงานในงานสังคมสงเคราะห์เป็นกระบวนการที่จะนำทรัพยากรทางสังคมต่างๆ อันได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เงิน การจัดการ และขวัญกำลังใจในการทำงาน มาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในองค์การต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยการร่วมมือประสานงานระหว่างบุคคลในองค์การหรือระหว่างองค์การกับองค์การ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะรวมถึงการกำหนดหรือวางนโยบาย ตลอดจนการวางแผนทางสังคมด้วย การบริหารงานทางสังคมสงเคราะห์จะสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพด้วยดี จำต้องอาศัยการวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 5 แห่งในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 111,252 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 5 แห่งในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การบริหารจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์การเชิงบูรณาการ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล ในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 - พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วย

โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.0 มีช่วงอายุ 31-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.8 ส่วนใหญ่มีอาชีพการรับราชการ/พนักงานของรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 28.0 รายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000 - 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 สถานภาพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.3 ด้านโรคประจำตัวส่วนใหญ่ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 50.8

2. การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.54 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ ด้านการป้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77 และด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ตามลำดับ

3. การบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการงบประมาณ (Budgeting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมา คือ ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และด้านการอำนวยการ (Directing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ด้านการรายงาน (Reporting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านการประสานงาน (Coordinating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ด้านการวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และด้านการจัดองค์การ (Organizing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ตามลำดับ

4. ประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ความคิดเห็นต่อการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารงานของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา คือ ด้านเป้าหมายเชิงเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านกระบวนการภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ตามลำดับ

5. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชน ในการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่า การสังคมสงเคราะห์ ด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา (X4) ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ (X3) ด้านการป้องกัน (X2) และการบริหารจัดการ ด้านการรายงาน (X11) ด้านการอำนวยการ (X8) ด้านการประสานงาน (X9) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอ

สามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .691 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R2) เท่ากับ 0.477 จึงสามารถทำนายองค์ประกอบการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ได้ร้อยละ 46.2

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการแก้ปัญหา (problem solving) และการบรรเทาปัญหา (relief) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง เช่น การได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริม เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของความจำเป็นที่จะอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รองลงมา คือการได้พึ่งพาตนเองมากที่สุด เช่น การที่สามารถแก้ไขปัญหา และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดจนปฏิบัติการกิจต่างๆ จนทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นกว่าเดิม

2. ปัจจัยด้านการป้องกัน (prevention) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การป้องกันโรค ภัย อุบัติเหตุต่างๆ อยู่เสมอ รองลงมา คือการได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

3. ปัจจัยด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับเบี้ยยังชีพหรือสิ่งของต่างๆ จากภาครัฐและเอกชน รองลงมา คือการได้รับการรักษาพยาบาลตามสิทธิที่รัฐกำหนด

4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา (promotion or development) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รองลงมา คือการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานครบสมบูรณ์

5. ปัจจัยด้านการวางแผน (Planning) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงแนวทางการบริหารงานของหน่วยงานท้องถิ่น รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความมุ่งหมายของผู้บริหารของผู้นำชุมชน

6. ปัจจัยด้านการจัดองค์การ (Organizing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงการสร้างความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน รองลงมา คือการได้รับทราบถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ของผู้นำชุมชน

7. ปัจจัยด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงการโยกย้ายสับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาคนให้เหมาะสม รองลงมา คือการได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรของผู้นำชุมชน

8. ปัจจัยด้านการอำนวยการ (Directing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความจำเป็น ที่มาของโครงการต่างๆ ของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษะชัย นิยมสุข (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) การรับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนได้รับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง แหล่งการรับข้อมูลข่าวสารมาจากเสียงตามสายและประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านสาธารณประโยชน์ พบว่า ประชาชนในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในระดับต่ำ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครในระดับปานกลาง 3) ผลการศึกษากลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณในเรื่องการรับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านสาธารณประโยชน์ด้วยตัวเอง 4) ปัญหาและ

อุปสรรคที่พบคือ เรื่องความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลและไม่มีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึงและรวดเร็ว 5) ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร โดยมีความต้องการดังนี้ ให้คอยจัดตั้งองค์กรที่คอยประสานงานระหว่างประชาชนกับเทศบาล ในการจัดกิจกรรมในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของเทศบาล

9. ปัจจัยด้านการประสานงาน (Coordinating) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเกียรติและศักดิ์ศรีในฐานะมนุษย์จากผู้นำชุมชน เช่น การมีความภูมิใจในตนเอง การได้รับการยอมรับนับถือ รองลงมา คือการได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี

10. ปัจจัยด้านการรายงาน (Reporting) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงาน รองลงมา คือการได้รับทราบผลการดำเนินงานต่างๆ ของผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรสิทธิ์ คำวนศิริและ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในชนบทไทยที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นไม่มากนักที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่นประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและขององค์การบริหารส่วนตำบลดีพอและมีความรู้ในเรื่องแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่มากนักถึงแม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่นน้อยประชาชนส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ยังคงมีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเป็นบวกและมีความพอใจในนโยบายการกระจายอำนาจให้ประชาชนดูแลและปกครองกันเองมากกว่าที่จะให้ส่วนกลางหรือตัวแทนของส่วนกลางมาบริหารและปกครองพวกตน

11. ปัจจัยด้านการงบประมาณ (Budgeting) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับทราบถึงความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความจำเป็นของโครงการต่างๆ

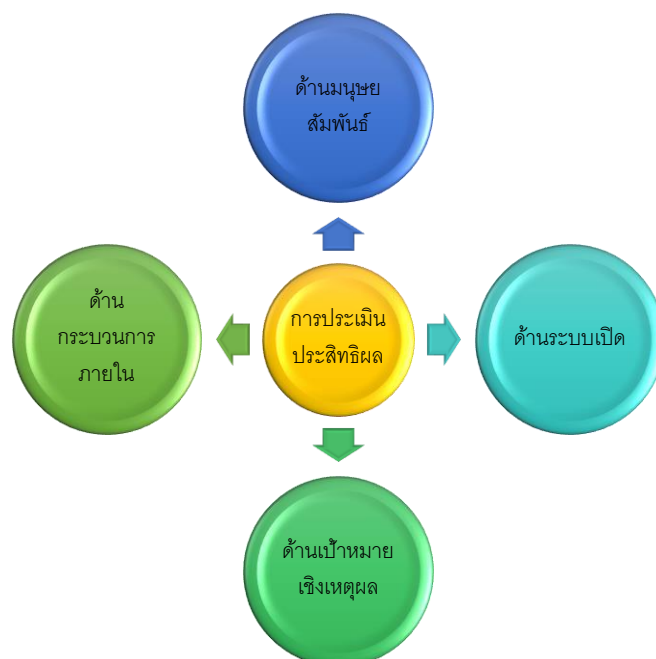
สรุปองค์ความรู้



ผู้วิจัยพบว่า การสังคมสงเคราะห์ เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวทุกคนอย่างยิ่ง โดยจะต้องมีการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา ที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการป้องกัน การบำบัดรักษาหรือการบริการ ที่จะต้องมีการดำเนินการควบคู่กับการส่งเสริมหรือการพัฒนาไปพร้อมกัน ทั้งนี้ยังมีประเด็นปลีกย่อยที่ควรนำมาศึกษาอีกหลายประการ



โดยที่การบริหารจัดการ ที่ผู้นำชุมชนต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกคือ งบประมาณ (Budgeting) ที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของบุคลากร และการอำนวยความสะดวก (Directing) จำเป็นต้องทำเป็นรายงาน (Reporting) เอกสาร เพื่อแสดงถึงภาระงาน หน้าที่ที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงาน (Coordinating) ให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้มีการวางแผน (Planning) ไว้ ไม่ว่าจะเกิดอุปสรรคใดๆ ต้องพยายามไปตามแผนที่วางไว้ให้ได้ จึงจะทำให้การจัดองค์การ (Organizing) เป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อย



ผู้วิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ในด้านระบบเปิดที่ต้องมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ต้องมีนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชน และต้องมีการแสวงหา การรักษา และสะสมทรัพยากรของท้องถิ่นโดยการนำของผู้นำชุมชน ส่วนด้านเป้าหมายเชิงเหตุผล ประชาชนในชุมชนจะต้องทราบถึงเป้าหมายของผู้นำชุมชนในการบริหารงาน และยังต้องทราบอีกด้วยว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการบริหารงานมากน้อยเพียงใด ในบางครั้งจำเป็นต้องมีประชาสัมพันธ์ถึงกระบวนการภายใน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานอยู่เสมอ ทำให้ประชาชนสามารถทำนายผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนได้ และจะได้ทราบถึงความสำเร็จในการบริหารหน่วยงานในท้องถิ่นอีกด้วย ส่วนด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนนั้น ประชาชนในชุมชนสังเกตได้ง่ายว่าได้รับความเป็นกันเองกับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐหรือไม่ อย่างไร เพราะหากได้รับการพูดคุย สนทนากับผู้นำชุมชนอยู่เสมอ ย่อมมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันได้



ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า แนวทางในการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องประกอบไปด้วย 1.การบริการ การส่งเสริมหรือการพัฒนา 2.การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การรายงาน การงบประมาณ 3.การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน การประสานงาน 4.มีมนุษยสัมพันธ์ มีเป้าหมายเชิงเหตุผล มีกระบวนการภายในและระบบเปิด และ 5.การแก้ปัญหา การป้องกัน การบำบัดรักษาและการบรรเทาปัญหา หากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่จะบริหารงานสังคมสงเคราะห์สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นี้ ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของตนได้ทันที

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้มีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรผลักดันการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ แต่ละด้านตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา บรรเทา ป้องกัน บำบัดรักษาหรือ การบริการ และการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ ของเทศบาล อำเภอสามพราน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาองค์ประกอบท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้รับว่าเป็น อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายให้มีความทันสมัยและตรงกับสภาพการณ์ ปัจจุบัน

2) ควรศึกษาถึงแนวทางการกำหนดนโยบาย/ ยุทธศาสตร์/ กลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมี จิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการวางแผนนโยบาย เพื่อนำไปสู่การนำเสนอในการนำเสนอ กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อไป ประยุกต์ใช้งานในอนาคต เพื่อพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชน

References

- Touchachet Niyomsuk. (2008). People's Participation in Municipality Administration. in the metropolitan area of Bangkok. Doctor of Philosophy Thesis Human Resource Development Management Branch. Pathumthani University.
- Nongluk Thepsawat. (1997). Theory and practice of social work. Bangkok: Thammasat University Press.
- Peerasit Khuansin and Supawatanakorn Wongtanawas. (2006). Knowledge, attitudes and people's participation in local government. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Wilaiwat Krishnaputi. (1986). Introduction to social work. Bangkok: Odeon Store.
- Sasipat Yodphet and Surangrat Semantic Sri. (1981). Individual social work. Bangkok: Thammasat University.



รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
ของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

PARTICIPATION FORMS OF TEMPLES AND PEOPLE IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF
PHRATHAEN SUBDISTRICT, THA MAKA DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

พระครูวิบูลกาญจนภาส (สมบัติ บุญเสมารัตน์)

Phrakhruviboonkanjanopas (Sombat Boonsemarat)

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email : cio.pravit@gmail.com

Received 12 February 2023 ; Revised 30 April 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของวัดและประชาชนในรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 2) ศึกษาระดับจิตสำนึกสาธารณะของวัดและประชาชนในรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย 3) นำเสนอรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.72$) จิตสำนึกสาธารณะ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านประชาชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความเสียสละในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.19$) ด้านความเป็นสากล ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.01$) ด้านการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้โดยทั่วกัน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการทำงานเพื่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.88$) การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.04$) หลักการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.82$) หลักการรับผิดชอบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.53$)

คำสำคัญ: การเสริมพลังความสัมพันธ์, วัดและประชาชน, การจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

This research article is a study conducted using a mixed methods research approach, combining qualitative and quantitative research. The objectives of the study are as follows: 1) To examine the level of involvement of temples and the community in strengthening the relationship between temples and the community in waste management. 2) To explore the level of public awareness of temples and the community in strengthening the relationship between temples and the community in waste management. 3) To propose a model for enhancing the relationship between temples and the community in waste management. The study population consists of 376 individuals from the general public in Tha Maka District, Kanchanaburi Province. Two research instruments were used: 1) interviews and 2) questionnaires. The quantitative data analysis involved calculating percentages, means, standard deviations, and conducting multiple regression analysis. For qualitative research, content analysis was used, followed by narrative description.

The research findings revealed that overall, the level of involvement was high ($\bar{X} = 3.95$), and when considering individual aspects, it was high in all areas. The average rankings from highest to lowest were as follows: The Involvement in Receiving Benefits ($\bar{X} = 4.20$), The Involvement in Operations ($\bar{X} = 4.04$), The Involvement in Evaluation ($\bar{X} = 3.85$), and The Involvement in Decision-making ($\bar{X} = 3.72$). In terms of public awareness, the overall level was high ($\bar{X} = 4.05$), and when considering individual aspects, it was high in all areas. The average rankings from highest to lowest were as follows: The Community Relevance ($\bar{X} = 4.23$), The Willingness to Participate in Activities ($\bar{X} = 4.19$), The Internationality ($\bar{X} = 4.04$), The General Public Participation ($\bar{X} = 4.01$), The General Awareness ($\bar{X} = 3.93$), and The Collective Effort ($\bar{X} = 3.88$). Regarding effective waste management, the overall level was high ($\bar{X} = 3.80$), and when considering individual aspects, it was high in all areas. The average rankings from highest to lowest were as follows: The Sustainable Development Principles ($\bar{X} = 4.04$), The Environmental Protection Principles ($\bar{X} = 3.82$), and The Public Responsibility and Participation Principles ($\bar{X} = 3.53$).

Keywords: Relationship Strengthening, Temples and Community, Waste Management.

บทนำ

การกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตปริมณฑลทั้งในเขตเมืองใหญ่ เช่น เทศบาลและเขตเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ ในระดับเทศบาลนคร เทศบาลเมือง จะมีการจัดสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกสุขาภิบาล แต่ยังมีปัญหาในด้านการดำเนินงานการเนื่องจากขาดการบริหารจัดการทั้งในเรื่องงบการดำเนินการและบุคลากร รวมทั้งการเก็บค่าธรรมเนียมขาดประสิทธิภาพ บางแห่งยังมีปัญหามวลชนต่อต้านการแก้ปัญหาไปได้ระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ซึ่งต้องการการประสานเพื่อการจัดระบบที่สมบูรณ์ (กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย 2563) และการ

สนับสนุนจากส่วนกลางด้านวิชาการและบริหารจัดการการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย และขยะมูลฝอยส่วนหนึ่งได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ใหม่มากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยโดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมือง และวัสดุที่แยก 3 ลำดับแรก คือ เหล็ก กระดาษ และแก้ว การบริหารเก็บรวบรวมมูลฝอยทั้งจากบ้านเรือน แหล่งชุมชน และแหล่งสาธารณะยังมีปัญหาด้านประสิทธิภาพการเก็บรวบรวมอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการเก็บค่าบริการทำให้ไม่สามารถพัฒนารูปแบบการให้บริการได้ อย่างไรก็ตามการให้บริการในเขตเมือง มีอัตราการเก็บรวบรวมได้มากขึ้น โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างลดลง สำหรับขยะมูลฝอยอุตสาหกรรมที่มีใช้ของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม มีการนำของเสียของเหลือใช้ไปใช้ประโยชน์ใหม่ในอัตราร้อยละ 40 ของปริมาณการบริโภคผลิตภัณฑ์ และของเสียหรือของเหลือใช้ที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต ยังมีอัตราการนำเข้ามาใช้สูงอยู่ ซึ่งหากมีการรวบรวมของเสียของเหลือใช้ในประเศมาแปรรูปใช้ใหม่จะทำให้ปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบลดลงได้ ส่วนขยะมูลฝอยทั่วไปที่มีใช้ของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมขนาดเล็กและอุตสาหกรรมขนาดย่อม ยังคงทิ้งร่วมกับขยะมูลฝอยชุมชน แต่จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีบางแห่งจ้างเอกชนไปทิ้งร่วมกับขยะมูลฝอยชุมชน ซึ่งนับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ และอากาศ กรณีมีการเผาเป็นบางครั้งคราว ซึ่งปัญหาและสาเหตุของการมีขยะมูลฝอยเนื่องจากการขาดแคลนที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัด การดำเนินการและดูแลรักษาระบบกำจัดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดบุคลากรระดับปฏิบัติที่มีความรู้ความชำนาญ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ แผนการขยะมูลฝอยในระดับท้องถิ่นยังไม่มีมีการพิจารณาดำเนินการในลักษณะศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ระเบียบและแนวทางปฏิบัติในเรื่องศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมยังไม่เคยมีการกำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ยังมีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์น้อย กฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเช่น ระเบียบให้ท้องถิ่นลงทุนและถิ่นขาดจิตสำนึก ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนในท้องถิ่นขาดจิตสำนึก ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงต่อต้านการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย

ในปัจจุบันกระบวนการโลกาภิวัตน์ไม่เพียงเชื่อมโยงระบบธุรกิจและการตลาดเท่านั้น แต่มีผลกระทบต่อบุคคลในระบบสังคม ซึ่งบริบทนี้เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพของบุคคลอย่างแยกกันไม่ได้ ทำให้มีผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักเพื่อที่จะได้มีความรู้สึกร่วมกับชุมชนและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในแง่มุมต่างๆ (Mayo 1996) การมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งเรียกอีกคำหนึ่งว่า จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคมคือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง (Phramaha Prakasit Thitipassitthikorn, 2020) ซึ่งหมายถึงชุมชนแห่งสำนึก (Consciousness Community) ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งประกอบไปด้วยการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกัน เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยอาศัยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์ แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงพร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ โดยประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถรวมแก้ไข เปลี่ยนแปลงสังคมได้ ก่อให้เกิดกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อสาธารณะจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคม ไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตน ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม อาศัยความรัก ความเอื้ออาทร สามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคี ความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งดีและไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไป ดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรักสามัคคีนั้นจะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง ช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน สำนึกสาธารณะนั้นเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง โดยมีการสร้างเครือข่ายและ

การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สื่อสารและเครือข่ายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทางนำไปเกิดจิตสาธารณะ (Phramaha Prakasit Thitipasitthikorn, 2021) เพราะมนุษย์นั้นถือเป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้น แต่ละคนก็จะได้รับบทบาทหรือหน้าที่ที่แตกต่างกัน จนเกิดความรับผิดชอบและการพึ่งพาอาศัยเพื่อช่วยเหลือระหว่างกันขึ้น กลายเป็นการสร้างความสะดวกให้เกิดขึ้นภายในสังคม และเมื่อมีการอยู่ร่วมกัน ก็จะเกิดการใช้ การบริโภคร่วมกัน ก่อให้เกิดที่มาของสิ่งปฏิกูลต่างๆ และสิ่งปฏิกูลเหล่านั้น เรียกว่า ขยะ ซึ่งก็คือของที่เหลือทิ้งจากขบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาของโลกสมัยใหม่ การเติบโตของเมืองที่มีขนาดใหญ่อย่างรวดเร็ว อาจจะมีขยะมูลฝอยที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแหล่งกำเนิด เช่น มูลฝอยจากบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหาร และการบริโภค รวมทั้งเศษอาหาร พลาสติก และของที่ไม่ใช้แล้ว มูลฝอยที่ถูกทิ้งอยู่ตามถนน แม่น้ำ ลำคลองที่สาธารณะต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นใบไม้ เศษกระดาษ พลาสติก เศษดินเป็นต้น ซึ่งมูลฝอยเหล่านี้หากไม่กำจัดอย่างถูกวิธี นอกจากจะทำให้ชุมชนขาดความสะอาดเรียบร้อยจนเป็นที่น่ารังเกียจแล้วยังทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ ดิน และการปนเปื้อนของอากาศตลอดจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งทำให้เกิดความรำคาญต่างๆ จากกลิ่น ฝุ่น และยังเป็นต้นเหตุของการเกิดอัคคีภัยได้อีกด้วย ชุมชนเหล่านี้ก็จะเป็นที่ตั้งของบ้านเรือนและวัดวาอารามต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และปลอดภัยต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะให้เป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี โดยจะศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของวัดและประชาชนในรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกสาธารณะของวัดและประชาชนในรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สังคมไทยที่กำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ ปัญหาหลายด้านทั้งปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดจากช่องว่างระหว่างคนรวย และคนจน ปัญหาทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกที่กำลังส่งผลให้สังคมไทยกลายเป็น สังคมวัตถุนิยม ก่อให้เกิดภาวะของสังคม และศีลธรรมจรรยาที่มีความอ่อนแอ สถาบันครอบครัว และความสุขของชุมชนกำลังแตกสลาย ปัญหาวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดการแย่งชิงการใช้ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาดังกล่าวผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศมักแก้ปัญหาโดย การ

กำหนดนโยบายบริหารประเทศ ในกรณีการบริหารประเทศส่วนใหญ่จะมีกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ยังขาดการเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ โดยฝ่ายราชการประจำเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายมากกว่าฝ่ายการเมือง และภาคประชาชน การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังคงเป็นรูปแบบเดิมที่ยึดกรอบพันธกิจการปฏิบัติงาน (Functional Approach) โดยยึดติดกับกรอบของกลไกในการปฏิบัติงานตามโครงสร้างของกระทรวง ทบวง กรม นโยบายโดยรวมจึงขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานภาครัฐที่เป็นองค์รวม อีกทั้งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และไม่อาจแก้ไขปัญหาในระดับชาติได้สอดคล้อง และตรงกับทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ดังนั้นสภาพปัญหาและอุปสรรคของการกำหนด นโยบายสาธารณะของประเทศไทยจึงต้องมีการประสานเชื่อมโยงนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิดกำหนดนโยบาย ร่วมปฏิบัติ และตรวจสอบทบทวนนโยบายของในการพัฒนาประเทศ เพื่อเป็นการสนองความต้องการของประชาชนอย่างเท่าเทียม และทั่วถึง และยิ่งจะทำให้ประชาชน มีความตระหนักชัดเจนถึงความเป็นเจ้าของนโยบาย และในทางตรงกันข้ามหากกำหนดนโยบาย ขึ้นมาบนพื้นฐานความไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมไทย ก็จะกลายเป็นนโยบายที่ไร้คุณภาพ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องมาจนไม่รู้จบสิ้น กระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นจากขั้นตอนการวางแผน (Planning) ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและตัดสินใจกำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกัน และใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกันการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดตัดสินใจแก้ปัญหของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกทั้งในเชิงปรัชญา จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และพุทธศาสตร์ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับสาธารณะ แม้จะมีการใช้คำที่หลากหลายแต่ก็เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน สำหรับคำที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ จิตสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหามาได้และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไขและติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย คือของที่เหลือทิ้งจากขบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาของโลกสมัยใหม่ การเติบโตของเมืองที่มีขนาดใหญ่อย่างรวดเร็ว อาจจะมีขยะมูลฝอยที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแหล่งกำเนิด เช่นมูลฝอยจากบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหาร และการบริโภค รวมทั้งเศษอาหาร พลาสติก และของที่ไม่ใช้แล้ว มูลฝอยที่ถูกทิ้งอยู่ตามถนน แม่น้ำ ลำคลองที่สาธารณะต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นไปไม่ เศษกระดาษ พลาสติก เศษดินเป็นต้น ซึ่งมูลฝอยเหล่านี้หากไม่กำจัดอย่างถูกวิธี นอกจากจะทำให้ชุมชนขาดความสะอาดเรียบร้อยจนเป็นที่น่ารังเกียจแล้วยังทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อ

สภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ ดิน และการปนเปื้อนของอากาศตลอดจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งทำให้เกิดความรำคาญต่างๆ จากกลิ่น ฝุ่น และยังเป็นต้นเหตุของการเกิดอหิวาต์ได้อีกด้วย

วิธีกำจัดขยะตามแนวทางของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 1.ปล่อยไว้ให้เน่าเปื่อยหรือให้สลายไปเอง วิธีนี้ได้ผลดีในกรณีที่มีขยะมูลฝอยน้อยและต้องเป็นขยะมูลฝอยที่เน่าเปื่อยไปตามธรรมชาติได้โดยง่าย เช่น ใบตอง เศษอาหาร เป็นต้นแต่มีข้อเสีย คือ ทำให้มีกลิ่นเหม็น 2. การฝังกลบที่จะฝังกลบนั่นจะต้องอยู่ห่างไกลชุมชนพอสมควร หลุมที่ขุดจะต้องมีการกรุอย่างดี เพราะจะทำให้เน่าซึมลงไปในพื้นที่ดินจนถึงตาน้ำได้ และจะเป็นการแพร่เชื้อโรคได้ง่ายการกำจัดโดยวิธีนี้มีปัญหาเรื่องการขนส่ง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่จะต้องขนขยะมูลฝอยเหล่านี้ไปยังที่ไกลๆ 3. วิธีการเผา ขยะมูลฝอยที่จะนำมาเผาจะต้องผ่านการคัดเลือก คือของที่ไหม้ไฟได้ ซึ่งเศษวัสดุบางอย่างเมื่อถูกความร้อนก็ยังปล่อยก๊าซที่เป็นพิษออกมา เช่น โฟม พลาสติก ซึ่ง ขยะประเภทนี้จะต้องแยกออกต่างหาก 4. การนำมาใช้ประโยชน์ คือ การนำขยะมูลฝอยไปเป็นปุ๋ยสำหรับบำรุงดินที่ใช้ในการเกษตรขยะมูลฝอยที่เป็นกระดาษจะนำกลับไปผลิตเป็นกระดาษใหม่ออกมา เอาพลาสติกไปหลอมแล้วผลิตเป็นเครื่องใช้ชนิดใหม่ พวกเหล็ก โลหะต่างๆไปใช้พร้อมเปลี่ยนสภาพเป็นของอย่างใหม่เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี ประชากร คือ ประชากรในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 6,283 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี 376 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษารูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.6 อายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 72.9 ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี 75.8 อาชีพ อื่นๆ ร้อยละ 80.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 20000 บาท สถานภาพ โสด ร้อยละ 84.3

2. การมีส่วนร่วม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.72$)

การมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.725$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการขยะ ($\bar{X} = 3.88$) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก ($\bar{X} = 3.66$) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งตลาดนัดขยะ ($\bar{X} = 3.62$)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะของตนเองและเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 4.19$) ท่านมีส่วนร่วมในการลดการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ($\bar{X} = 4.17$) ท่านมีส่วนร่วมในการแปรรูปขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.75$)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านเห็นสภาพแวดล้อมที่ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.27$) ท่านเห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.17$) ท่านมีสุขอนามัยที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ($\bar{X} = 4.15$)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านสังเกตเห็นพฤติกรรมของการลดใช้พลาสติกของคนในครอบครัวและชุมชน ($\bar{X} = 3.98$) ท่านสังเกตเห็นปริมาณขยะมูลฝอยที่ลดน้อยลง ($\bar{X} = 3.89$) ท่านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลการทำงานของภาครัฐ ($\bar{X} = 3.68$)

3. จิตสำนึกสาธารณะ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านประชาชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความเสียสละในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.19$) ด้านความเป็นสากล ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.01$) ด้านการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้โดยทั่วกัน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการทำงานเพื่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.88$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านประชาชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านลดการทิ้งขยะของเสียลงแม่น้ำลำคลอง ($\bar{X} = 4.28$) ท่านลดการก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษทางอากาศ เช่น ไม่เผาขยะ ไม่เผาไร่ ไม่เผานา ($\bar{X} = 4.24$) ท่านส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.18$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านท่านลด

การก่อให้เกิดขยะและสิ่งปฏิกูลในครอบครัวตนเอง ($\bar{X} = 4.15$) ท่านมีส่วนกระตุ้นให้ผู้ชุมชนเห็นความสำคัญ
ของขยะ ($\bar{X} = 4.01$) ท่านช่วยเป็นกระบอกเสียงในการกำจัดขยะของชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.86$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้โดยทั่วกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านได้บอกถึงโทษของการใช้พลาสติกแก่ผู้อื่น ($\bar{X} = 3.97$) ท่านมีการใช้ซ้ำหรือแปรสภาพขยะกลายเป็นของใช้
อื่นๆ ($\bar{X} = 3.95$) ท่านช่วยผลักดันให้ร้านค้าใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.88$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความเสียสละในการทำกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และ
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านช่วยเก็บ
ขยะนอกบริเวณบ้านของตนเอง ($\bar{X} = 4.29$) ท่านเคยเก็บกวาดขยะในวัดหรือสถานที่ทางศาสนา ($\bar{X} = 4.15$)
ท่านเคยเข้าร่วมการบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.14$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการทำงานเพื่อส่วนรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านร่วมรณรงค์ให้
ชาวบ้านไม่ทิ้งขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.98$) ท่านช่วยสร้างความรู้และความเข้าใจในการคัดแยกขยะ ($\bar{X} = 3.90$)
ท่านเชิญชวนเอกชนเข้ามารับซื้อขยะในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.78$)

การมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเป็นสากล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีค่าใช้จ่ายที่ลดลงเมื่อใช้ถุง
ผ้าแทนถุงพลาสติก ($\bar{X} = 4.11$) ท่านได้เปรียบเทียบปริมาณขยะก่อนและหลังเมื่อได้รับความรู้ ($\bar{X} = 4.05$)
ท่านมีการคัดแยกขยะมูลฝอยตามประเภทอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.96$)

4. การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.04$)
หลักการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.82$) หลักการรับผิดชอบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน
($\bar{X} = 3.53$)

การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านได้รับการถ่ายทอด
ความรู้เรื่องการจัดการขยะจากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.11$) ท่านมีการคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.02$)
ท่านลดปริมาณการใช้พลาสติก และหันมาใช้วัสดุธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.00$)

การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี หลักการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านไม่ทิ้งขยะมูล
ฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง ($\bar{X} = 4.38$) ท่านติดตามและตรวจสอบการปนเปื้อนน้ำชะขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบ
สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.67$) ท่านเลี้ยงไส้เดือนเพื่อช่วยย่อยซากพืชซากสัตว์ ($\bar{X} = 3.41$)

การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี หลักการรับผิดชอบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีการแปรรูปขยะมูลฝอยเพื่อผลิตพลังงาน ($\bar{X} = 3.58$) ท่านมีการฝึกลบอย่างถูกหลัก
สุขาภิบาล ($\bar{X} = 3.56$) ท่านมีการหมักขยะทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ ($\bar{X} = 3.46$)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.725$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการขยะ ($\bar{X} = 3.88$) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก ($\bar{X} = 3.66$) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งตลาดนัดขยะ ($\bar{X} = 3.62$) ซึ่งสอดคล้องกับ **พริยา วัชรไทย์** (Peeraya Watcharothai, 2013) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการขยะขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเมืองแกลง มีการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้เรื่องการคัดแยกขยะ เทศบาลตำบลเมืองแกลงมีการคัดแยกขยะ โดยใช้ระบบ ISO 14001 ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม มีการประสานงานกันระหว่าง เทศบาลกับประชาชน ผู้บริหารเทศบาลมีวิสัยทัศน์กว้างไกล บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้น ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความกระตือรือร้น และมีจิตสำนึกที่ดีในด้านการสิ่งแวดล้อม

2. การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านประชาชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านลดการทิ้งขยะของเสียลงแม่น้ำลำคลอง ($\bar{X} = 4.28$) ท่านลดการก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษทางอากาศ เช่น ไม่เผาขยะ ไม่เผาไร่ ไม่เผานา ($\bar{X} = 4.24$) ท่านส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.18$) ซึ่งสอดคล้องกับ **นิชาภา แก้วประดับ** (Nichapa Kaewpradap, 2010) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทสื่อมวลชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ : กรณีศึกษา สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน เอฟ เอ็ม 96.0 เมกะเฮิรตซ์ ผลการศึกษาพบว่า 1.ด้านแนวคิด นโยบาย สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยกลุ่มบริษัทในเครือของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่มีนโยบายเริ่มต้นเพื่อมุ่งมั่นที่จะเป็นสื่อกลางในการสร้างสำนึกชุมชน และสำนึกสาธารณะ ส่งเสริมให้คนในสังคมมีความรัก มีน้ำใจต่อทั้งในระดับปัจเจก และระดับองค์กร เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เป็นสื่อกลางในการรณรงค์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำ ความดี ว่าไม่ใช่ เรื่องน่าอาย 2.ด้านการบริหารจัดการสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเป็นองค์กรที่เน้นการส่งเสริม การทำความดี โดยไม่หวังผลตอบแทนแล้ว มีความตั้งใจ มุ่งเท และใส่ใจกับปัญหาทุกเรื่อง และยังมีพันธมิตร หลากหลายองค์กรจำนวนมากที่พร้อมจะให้ความร่วมมือช่วยเหลืออย่างเต็มที่สอดคล้องกับหลักการทำงานที่ว่า ทุกเรื่องต้องมีคำตอบ การจัดรูปแบบรายการแบบ non format และเปิดโอกาสให้ประชาชนโทรศัพท์เข้ามาขอ ความช่วยเหลือ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินรายการอย่างมาก และส่งผลให้สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ประสบความสำเร็จในการจัดรายการวิทยุเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างมาก 3.บทบาทของในการสร้าง จิตสำนึกสาธารณะของสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเน้นการการสร้างจิตสำนึก สาธารณะผ่านผ่านบทบาทการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก รองลงมาคือการประสานสัมพันธ์ การรณรงค์ ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม และการให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกใน สังคม ตามลำดับ และยังได้ทำหน้าที่เพิ่มเติมที่มากกว่าความเป็นสื่อ คือรับบริจาคเงินและความช่วยเหลือทั้งเงิน และสิ่งของ โดยเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือ ได้อย่างรวดเร็ว การวิจัย ครั้งนี้ยังพบว่า ประชาชนได้นำเรื่องส่วนตัวออกมาสู่พื้นที่สาธารณะจำนวนมากเป็นการสะท้อนถึงความไว้วางใจ เชื่อใจของผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันอย่างชัดเจน สิ่งที่น่าสนใจอีกประการคือเรื่องการทำ ความดีที่ สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันยังได้ชื่นชมผู้ทำความดีอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังรายการและประชาชนทำ

ความดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในด้านของกระบวนการสื่อสารยังพบว่า สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ในกระบวนการสื่อสารคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการในฐานะผู้ส่งสารในฐานะ ตัวจริง เสียจริง ซึ่งทำให้การจัดรายการของสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันมีพลังมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย เพื่อประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของสื่อมวลชน ดังนี้ 1.เครือข่ายสื่อเพื่อสาธารณะ ทั้งสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน จส.100 และสวพ. 91 ควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายระดับชาติ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2.ควรขยายรายการเช่นนี้ไปยังวิทยุกระจายเสียงเครือข่ายอื่นๆ รวมถึงสถานีวิทยุโทรทัศน์ด้วย เพื่อกระจายแนวคิดการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้ประชาชนอย่างกว้างขวางและมีพลัง 3.ควรมีการฝึกอบรมอาสาสมัครร่วมด้วยช่วยกันในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างมีระบบ แบบแผน และต่อเนื่อง

3. การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะจากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.11$) ท่านมีการคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.02$) ท่านลดปริมาณการใช้พลาสติก และหันมาใช้วัสดุธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.00$) ซึ่งสอดคล้องกับ **ประภาพร แก้วสุกใส** (Prapaporn Kaewsuksai, 2006) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเฉลี่ยในช่วง ปิดภาคเรียนเท่ากับ 1376.66 กิโลกรัมต่อวัน ส่วนในช่วงเปิดภาคเรียนปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเฉลี่ยในช่วงวันทำการ 7946.66 กิโลกรัมต่อวันหรือมีปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องจัดการสูงสุดวันละประมาณ 8 ตันต่อวัน คิดเป็นอัตราการผลิตขยะมูลฝอยเฉลี่ย 1.3 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน โดยองค์ประกอบขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากที่สุด ได้แก่ เศษผักผลไม้/เศษอาหาร ช่วงปิดเทอมพบเป็นร้อยละ 30.91 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมดและช่วงเปิดเทอมพบเป็นร้อยละ 46.65 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด องค์ประกอบขยะมูลฝอยที่มีปริมาณรองลงมาใน 4 อันดับแรก ได้แก่ พลาสติก กระดาษ โฟมและผ้า ส่วนระบบการจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย 2 ประเภท สำหรับขยะเปียกและขยะแห้ง การเก็บขนและขนส่งขยะมูลฝอยใช้รถยนต์บรรทุกขยะแบบอัดท้ายของมหาวิทยาลัย ขนส่งขยะมูลฝอยไปกำจัด ณ สถานที่เทกองและฝังกลบขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล อำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก ประชากรร้อยละ 80.30 มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยควรมีการสร้างและปลูกฝังทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยมีแนวทางในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงภาชนะ 4 ประเภท คือ ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล ขยะอันตรายและขยะทั่วไป ภาชนะรองรับมีข้อความตามประเภทและสัญลักษณ์อย่างชัดเจน มีการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ตามประเภทของขยะ แยกขยะอันตราย และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการลดและการแยกขยะมูลฝอย

สรุปองค์ความรู้



ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม จิตสำนึกสาธารณะ จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วม ระหว่าง บ้าน วัด ราชการในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติการในการรับผลประโยชน์ ในการประเมินผล ด้วยจิตสำนึกสาธารณะ โดยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ และได้รับรู้โดยทั่วกันถึงคุณประโยชน์ต่างๆ ทำให้ทุกภาคส่วนเกิดความเสียสละในการทำกิจกรรม และมีการทำงานเพื่อส่วนรวม ท้ายสุด สังคมและประเทศชาติจะเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะทุกคนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีใช้เกิดจากความรับผิดชอบต่อประชาชน แต่เกิดจากความรับผิดชอบต่อทุกคน ทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ รูปแบบการเสริมพลังความสัมพันธ์ของวัดและประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมให้สร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย
2. ส่งเสริมให้มีการกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของขยะ
3. ส่งเสริมให้ความรู้ถึงโทษของการใช้พลาสติกแก่ผู้อื่น
4. ส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้และความเข้าใจในการคัดแยกขยะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะจากภาครัฐ

- 2.ส่งเสริมให้ลดปริมาณการใช้พลาสติกและหันมาใช้วัสดุธรรมชาติ
- 3.ส่งเสริมให้มีการคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอย
- 4.ส่งเสริมให้ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง

ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งผู้วิจัยนั้นยังมิได้ทำการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยติดขัดในเรื่องทุนที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนบุคลากรและระยะเวลาในการทำการวิจัย ดังนั้นหากมีองค์ประกอบต่างๆที่เอื้ออำนวยจะทำให้งานวิจัยที่คาดว่าจะมีผู้อื่นได้ศึกษาในครั้งต่อไป จะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนและสังคมในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น

References

- Mayo, K. (1996). Social responsibility in nursing education. *Journal of Holistic Nursign*. Abstract from CINAHL : 1996010969.
- Waste and Hazardous Substances Management Division. (2020). Situation Report of Municipal Solid Waste Disposal Sites in Thailand, Year 2019. Bangkok: Pollution Control Department.
- Nichapa Kaewpradap. (2010). The role of mass media in building public consciousness : a case study of Ruam Duay Chuay Chuay Radio Station, FM 96.0 MHz. Research Report. Bangkok : Dhurakij Pundit University. Information Center and Library.
- Prapaporn Kaewsuksai. (2006). A study to find guidelines for waste management of Srinakharinwirot University, Ongkharak University. Master of Science degree thesis. Department of Environmental Science. Srinakharinwirot University.
- Phramaha Prakasit Thitipassitthikorn, et.al. Bowon Power: An Integrated of Community Development Mechanism in Nakhon Pathom Province., *Psychology and Education* Vol. 58 No. 1 (2021), ISSN : 1553-6939.
- Phramaha Prakasit Thitipassitthikorn, et.al. Conscious Building the Good Citizenship in Community development and Urbanized Buddhist Community in Nakhon Pathom Province., *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences* Vol. 3 No. 1 (January – April 2020), ISSN : 2697-6471.
- Peeraya Watcharothai. (2013). Waste Management of Local Administrative Organizations: A Case Study of Mueang Klaeng Subdistrict Municipality. Rayong Province Master's thesis. National Institute of Development Administration.



**กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ในชุมชนบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**
**THE KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS FOR STRENGTHENING
IN THE BANG TAKIAN COMMUNITY SONG PHI NONG DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE.**

พระครูดิลกวัฒนาภรณ์
PhrakhruDilokwatthanapon
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email : dc.bps@mcu.ac.th

Received 12 February 2023 ; Revised 30 March 2023; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความรู้ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) พัฒนาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เสนอกระบวนการจัดการความรู้ นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน จำนวน 20 รูป/คน ผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การจัดการความรู้ในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 2) การพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยการเรียนรู้จากงานของตนเอง ซึ่งได้จากการทำเป็นประจักษ์เกิดการแก้ไข ปรับปรุง มีเอกลักษณ์และความเป็นตัวตน ทำจนเกิดความชำนาญเกิดเป็นการเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ผู้ทำ
- 3) กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งมีภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและภูมิปัญญาที่เกิดจากการการสั่งสมประสบการณ์ความรู้มากมาย การสร้างและแสวงหาความรู้ การหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่ มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของคนในชุมชนสร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มีอยู่ และนำความรู้จากภายนอกชุมชนมาใช้ ต้องมีการแบ่งชนิดหรือประเภทของความรู้ ซึ่งการแบ่งชนิดหรือประเภทของรู้นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าประชาชนผู้เข้าไปใช้ ชุมชนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย โดยมุ่งการจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งชุมชน

คำสำคัญ: กระบวนการ, การจัดการความรู้, ความเข้มแข็งของชุมชน

Abstract

This research article focuses on qualitative research and aims to achieve three objectives: 1) To study knowledge management in the community of Bang Takiang, Song Phi Nong District, Suphan Buri Province. 2) To develop knowledge management to strengthen the community of Bang Takiang, Song Phi Nong District, Suphan Buri Province. 3) To propose a knowledge management process to enhance community resilience in Bang Takiang, Song Phi Nong District, Suphan Buri Province. The research gathered important data from individuals involved in knowledge management to strengthen the community. The study involved twenty participants providing information through interviews, and 7 participants engaged in group discussions.

The research findings revealed the following:

1) The knowledge management in the community: Local leaders and community representatives play a vital role in setting policies, supporting, and participating in activities related to community development as a learning community.

2) The development of knowledge management to strengthen the community: The development process involves individuals continuously learning from their own experiences. Through regular practice, adjustments, and improvements, they develop their own identities and expertise. This results in acquiring new skills and abilities.

3) The knowledge management process to enhance community resilience: The process incorporates accumulated wisdom and knowledge inherited from ancestors and previous experiences. It involves seeking and consolidating dispersed knowledge from various sources to create relevant content that meets the community's needs. Additionally, external knowledge is also utilized. It is essential to categorize and classify knowledge types based on their usability by community members. The community must present knowledge in an easily understandable and applicable format and language. Efforts should be made to standardize document formats throughout the community.

Keywords: process, knowledge management, community strength

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปมาก จนทำให้พัฒนากรต้องเป็นคนหูตากว้างไกล โดยเฉพาะในฐานะที่เป็นนักพัฒนา ซึ่งเป็นผู้นำ ทางความคิด ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องรู้ และปรับเปลี่ยนแนวคิด ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทต่อสังคม องค์ความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้พร้อมก้าวทันโลก และก้าวทันเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ที่เข้มแข็งต้องขับเคลื่อนด้วย “ความรู้” ความรู้จึงมีอำนาจ และมีพลัง อยู่ในตัวเอง สถานการณ์ความรู้ที่มีอยู่ในสังคมไทยพบว่า ความรู้มีอยู่มากมายในตำรา และในห้องสมุดแต่กลับนำ มาใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะตำราเหล่านั้นอาจจะ ไม่เอื้อต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเชิงรูปธรรม หรืออีกด้านหนึ่ง ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นคนเก่ง คนมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ กลับ

ไม่มีโอกาสในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลอื่น ๆ ได้ สังคมแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยทุกคนมีความเข้าใจและยอมรับว่าการเรียนรู้มีความจำเป็น สำหรับชีวิตมนุษย์ทุกวัยตั้งแต่เกิดจนตาย การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือในสถาบันการศึกษา แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ในบ้าน ในที่ทำงาน ในร้านค้า ในตลาด ในศาสนสถาน ในสถานที่ ท้องเที่ยว ชุมชน สถานที่ และแหล่งกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด โบสถ์ มัสยิด สถานประกอบการ การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น ที่อ่าน หนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หอกระจายข่าว กิจกรรมในชุมชนจัดให้เป็นกิจกรรม การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ อาจเป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะเรื่องในท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชน พระ/ผู้สอนศาสนา กรรมการหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน หรือบุคคลทั่วไป ทุกคน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ได้ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ได้แก่ ทุกคนในชุมชน กรรมการชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง กับชุมชน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วม วางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลที่เกิดขึ้น นำไปสู่ สังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน

กระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นหลักการของชุมชนในการจัดการความรู้ให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยให้ความสำคัญในส่วนที่เป็นความรู้ที่ ผังลึกในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) แต่ไม่ละเลยที่จะนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ และต่อยอดความรู้ที่ชัดเจนแล้ว (Explicit Knowledge) ซึ่งมีอยู่ในตำรา คู่มือ หรือแนวทางการปฏิบัติที่มีเป็นลายลักษณ์อักษรและที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ของบุคคลคนเดียว หรือเกิดจาก การเรียนรู้ หรือประสบการณ์ร่วมกันของทีม กลุ่มคณะบุคคล เป็นความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โดยไม่ได้ลอกเลียนมาจากองค์ความรู้ที่มีอยู่ในศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในตำรา หรือห้องสมุด หรือมีอยู่ชัดเจนแล้วในแหล่งความรู้แบบต่าง ๆ แต่เป็นองค์ความรู้ที่สร้าง (construct) ขึ้นมาเอง หรือมีการแสวงหา มีการรวบรวมความรู้จากแหล่งอื่น หรือผู้รู้เพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ขององค์ความรู้นั้น และได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลได้ที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีความหลากหลายเป็นชุมชนริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) มีดินไม่ยืนต้นขึ้นอยู่จำนวนมาก ดินไม่นั้นคือดินตะเคียน และเป็นพื้นที่น้ำท่วมทุก ๆ ปี เสมอมาจึงเรียกชุมชนนี้ว่า บางตะเคียน เมื่อเริ่มมีการจัดตั้งตำบล ให้เรียกขานในการปกครองลักษณะท้องที่ว่า ตำบลบางตะเคียน เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีคลองซอยเพื่อการเกษตรมากและในทุก ๆ ปี จะมีน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรสูง มีถนนสายบางสาม-บางแม่หม้าย อาชีพหลักทำนา ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริมปลูกผักลอยน้ำ (ผักบุ้ง) ลักษณะภูมิประเทศ ลุ่มต้ำน้ำท่วมซ้ำซากทุกปีติดกับแม่น้ำท่าจีน วิถีชีวิตชาวบ้านทำไร่ผัก ปลูกข้าว เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง/ไก่/เป็ด ปลูกผักกระเฉด รับจ้างทั่วไป รับราชการและค้าขาย มีสภาพเป็นชนบท ท้องทุ่งกว้างไกล ประชาชนยังรักษาวิถีชีวิตเป็นชาวบ้านชนบทพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง การปกครองแบ่งเป็น 8 หมู่บ้าน มีเนื้อที่ 24.60 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 5,648 คน จะเห็นได้ว่าชุมชนตำบลบางตะเคียนมีความหลากหลายในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะด้านการเกษตรที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน การจะดำเนินการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลบางตะเคียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน จำเป็นจะต้องมีกระบวนการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการโดยการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน สภาพแวดล้อม การจัดลำดับความต้องการ การทำประชาคมเพื่อหาสาเหตุ อุปสรรคต่อการ

ดำเนินการ กระบวนการจัดการความรู้และก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติงาน เป็นรูปธรรมต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมสามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ดังนั้นจำเป็นจะต้องแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาชุมชนนำไปสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอกระบวนการจัดการความรู้ไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิด และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

การจัดการความรู้

มนุษย์มีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบให้กับสังคมมนุษย์ที่ยังคงยึดติดกับอำนาจ จึงก่อให้เกิดการแข่งขันกันขึ้นและมีการชิงความได้เปรียบ โดยใช้ “ความรู้” ที่เหนือกว่าเป็นฐานพลังในการแข่งขัน ยิ่งมองผ่านมานานาคต เรายิ่งเห็นสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาอย่างต่อเนื่องและหลายครั้งสิ่งที่เราเคยเรียนรู้มาอาจต้องกลับไปตั้งระดับความรู้ของที่มีอยู่เดิมเป็นศูนย์ สืบเนื่องจากองค์ความรู้ใหม่ ที่เราไม่คุ้นเคย ดังนั้นเราจึงต้องเรียนรู้ให้เป็น เราไม่สามารถเรียนรู้และสามารถทำงานได้ตามลำพังอีกต่อไป องค์กรชั้นนำจึงเห็นความจำเป็นของ “การจัดการองค์ความรู้” (Knowledge Management : KM) และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อความอยู่รอดและการเติบโตขององค์กร องค์ประกอบของการจัดการความรู้นั้นประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) มนุษย์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะมนุษย์ คือสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดขององค์กร เป็นแหล่งความรู้และผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กร 2) เทคโนโลยีถือเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปใช้ได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น 3) กระบวนการจัดการความรู้ เป็นการบริหารจัดการ ในการนำความรู้ที่มีอยู่จากแหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กรไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและเกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้นในองค์กร โดยผู้บริหารต้องวางแผนให้ประสบความสำเร็จด้วยการสำรวจและวางแผนความรู้ การพัฒนาความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ รูปแบบกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ของนักวิชาการแต่ละยุคแต่ละสมัยมีความแตกต่างกันเล็กน้อย องค์กรแต่ละแห่งจึงควรพิจารณาว่ารูปแบบใดที่มีความเหมาะสมกับบริบทขององค์กรและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการไทยได้เรียนรู้การดำเนินงานการจัดการความรู้

เป็นระบบ ด้วยการใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เชื่อมโยงกับกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง

การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ความเป็นชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ หากสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในชุมชนนี้เอง จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพลังภายในชุมชนให้กลายเป็น “ชุมชนเข้มแข็ง” ได้ กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนของตนเอง (Phramaha Prakasit Thitipasitthikorn, 2020) ซึ่งนักพัฒนาต้องยึดเป็นแนวทางปฏิบัติประกอบด้วย

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถที่แฝงเร้นอยู่ในตัว สามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้จึงต้องให้อาสาประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง นักพัฒนาควรจะเป็นเพียงผู้กระตุ้น แนะนำส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องยึดมั่นว่า นโยบายการพัฒนาชนบทและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุมชน ต้องการสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ซึ่งสามารถที่จะทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาบางประเภทได้โดยอาศัยการช่วยเหลือของตนเองของ

คนในชุมชนหรือหมู่บ้านเป็นหลัก ส่วนรัฐบาลนั้นจะคอยช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่จะทำในชุมชน เป็นการให้อาสาแก่ประชาชนในชุมชน หรือหมู่บ้านได้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มคิด จนกระทั่งถึงการติดตามประเมินผลของการทำกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน และร่วมกันคิดตัดสินใจว่าจะทำอะไร เมื่อตกลงกันแล้วก็ร่วมกันทำ โดยมอบหมายให้แต่ละคนได้รับผิดชอบร่วมกัน งานจะมาจากประชาชนในชุมชนเอง ไม่ได้มาจากการถูกสั่งให้ทำ นักพัฒนาจะไม่ใช้วิธีการออกคำสั่ง แต่จะต้องให้การศึกษา ชักชวน เสนอความเห็นให้ประชาชนได้พิจารณาวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล และหาข้อสรุปตัดสินใจแก้ปัญหาเอง โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

ชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันไม่ว่าจะประสบปัญหานั้นับประการ แต่ชุมชนนั้น ๆ ก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ นั้นไปได้ ซึ่งก็ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านเป็นตัวช่วย เช่น วัฒนธรรม สังคม พุทธธรรม หรือบริบททางสังคม

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีเป็นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนบางตะเคียนอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนบางตะเคียนอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย พระภิกษุ ผู้นำท้องถิ่น และตัวแทนประชาชน ในตำบลบางตะเคียน

อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างเครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ 1. สร้างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาขึ้นเป็นแนวคำถามที่ครอบคลุมถึงกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 2. สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัด โดยดำเนินการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวินิพนธ์ รวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้อาวุโสหรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้รายชื่อแล้วผู้วิจัยก็จะนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือไม่ก็เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านั้นด้วยตนเองเพื่อมาร่วมพูดคุยกันรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี โดยเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล อันประกอบด้วย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนด ฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับ ขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry)

2) การสังเกต ในการสังเกตครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในขณะที่ทำการศึกษาในชุมชน โดยไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นในกิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น โดยไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทุกขั้นตอน เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตจะอยู่นอกวงผู้ถูกสังเกต โดยทำตนเป็นบุคคลภายนอก

3) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้กับกลุ่มบุคคลกลุ่มเป้าหมาย โดยจะมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเข้าร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ กลุ่มละประมาณ 7 รูป/คน เพื่อเป็นการยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ส่วนประเด็นที่อภิปรายเป็นประเด็น กล่าวคือกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียนอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างไร ทั้งนี้ในการสนทนากลุ่มเฉพาะนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พลวัตรของกลุ่ม เป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็น และทัศนคติอย่างจริงใจขณะที่ทำการสนทนา ซึ่งความคิดเห็นของคนหนึ่งสามารถช่วยกระตุ้นให้คนอื่นในกลุ่มอยากจะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อยากแสดงทัศนะและประสบการณ์ของตนเอง ในการใช้เครื่องมือนี้ จะใช้ภายหลังที่คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และสังเกตมานานพอสมควร ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2562 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 จากการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลเสร็จ ในขั้นต่อไปนี้จะได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เรียบเรียงไว้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique) ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านมาตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะ

องค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นก็จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภท หรือแบ่งไปตามหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลักๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมโค้ดคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำเสนอรูปภาพประกอบเหตุการณ์ของเรื่องเพื่อยืนยันประเด็นที่พรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสม

ผลการวิจัย

การจัดการความรู้ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมระดมสมอง ค้นหาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน จนพบภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ การจักสานปลาตะเพียนจากหลอดกาแฟ/ใบมะพร้าว การประดิษฐ์ดอกมะลิ การทำตุ้มมงคล การทำปุ๋ยชีวภาพ การร้อยพวงมาลัยดอกมะลิสดการกวาดยา และภูมิปัญญาที่เกิดจากการการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ เช่น การทอเสื่อกก การทำบายศรีจากใบตอง โดยยังไม่ได้มีการแสวงหาความรู้ที่จำเป็นต้องมีภายในชุมชน แต่อาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่ได้ บรรยายกาศและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลบางตะเคียนเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนภายในชุมชนกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์กันในชุมชน ระหว่างอาชีพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ ไม่มีการจัดระบบการกลั่นกรองความรู้ เพราะองค์ความรู้ยังฝังลึกอยู่ในบุคคลและยังมียุทธศาสตร์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ไม่ทราบว่ามีสิ่งใดที่ตนเองรู้มีประโยชน์กับคนอื่น ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาจัดการ เนื่องจากระบบสารสนเทศไม่เอื้ออำนวย ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเปิดเผยความรู้ ไม่ได้ถอดองค์ความรู้ขึ้นมาจัดเก็บ ทำให้สมาชิกในชุมชนเข้าถึงข้อมูลได้ยาก จึงควรมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ จากนั้นคือการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชน หมู่บ้าน ต้องมีการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกในชุมชนทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมากมายซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ของชุมชนที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ

การพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ชุมชนตำบลบางตะเคียนมีการพัฒนาจัดการความรู้ โดยการเรียนรู้จากงานของตนเอง ซึ่งได้จากการทำเป็นประจำจนเกิดการแก้ไข ปรับปรุง มีเอกลักษณ์และความเป็นตัวตน ทำจนเกิดความชำนาญเกิดเป็นการเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ผู้ทำ ชุมชนตำบลบางตะเคียนมักจะมีการรวมกลุ่มเป็นวงสนทนาตามจุดต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านกาแฟ หรือจตุรรมตัวกันที่ศาลาประจำหมู่บ้าน แบบไม่เป็นทางการ เพื่อพูดคุยปรึกษาถึงประเด็นปัญหาแล้วมักจะได้อาซึ่งวิธีการแก้ไขเบื้องต้นกลับมาเสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดสมมติฐานใหม่ซึ่งจะหาไม่ได้จากการพูดคุยกันเฉพาะบุคคล ช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อนจากความคิดอันหลากหลาย สมาชิกในชุมชนโดยส่วนมากประกอบอาชีพ เช่น พ่อค้าแม่ค้า รับจ้าง และเกษตรกร ซึ่งก็เป็นอาชีพที่สุจริต สามารถทำได้ในระยะเวลายาวนาน ทำแล้วมีความสุขสบายใจ ภูมิใจ มีความสุข ซึ่งก่อให้เกิดเจต

คติที่ดีต่องานที่ตนเองทำและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นได้ โดยที่การถ่ายทอดกระจายวิสัยทัศน์จากผู้นำท้องถิ่นสู่สมาชิกในชุมชนยังไม่ทั่วถึง สมาชิกในชุมชนยังไม่ทราบถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนา แต่ผู้นำชุมชนรวมไปถึงสมาชิกในชุมชนหลายคนยังสามารถฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบอย่างเท่าทันการณ์

กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ การประชุมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน ค้นหาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ว่าในชุมชนต้องมีความรู้ใด รูปแบบใด
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ หาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่ มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของคนในชุมชนสร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มีอยู่ และนำความรู้จากภายนอกชุมชนมาใช้
3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ต้องมีการแบ่งชนิดหรือประเภทของความรู้ ซึ่งการแบ่งชนิดหรือประเภทของรูขุมขัั้นจะขึ้นอยู่กับว่าประชาชนผู้ใช้นำไปใช้อย่างไรและลักษณะการทำงานของประชาชนผู้ใช้ในชุมชนเป็นแบบไหน
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ชุมชนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย โดยมุ่งการจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งชุมชน การเรียบเรียง ปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของผู้ใช้
5. การเข้าถึงความรู้ การทำให้ผู้ใช้ความรู้หรือสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการได้ง่ายสะดวก โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์มาช่วยเพื่ออำนวยความสะดวก
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ความรู้ที่มีส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่ฝังลึกในบุคคล จึงต้องใช้การแลกเปลี่ยนที่เป็นกิจกรรม เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ ชุมชนนักปฏิบัติ เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น เพื่อให้นำมาจัดการให้เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง แล้วจึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จัดเก็บและแลกเปลี่ยนต่อไป
7. การเรียนรู้ การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และปรับปรุงชุมชน หมู่บ้าน ต้องมีการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกในชุมชนทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีประเด็นที่ค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้หลายประเด็น โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การความรู้ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมระดมสมอง ค้นหาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน จนพบภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ การจักสานปลาตะเพียนจากหลอดกาแฟ/ใบมะพร้าว การประดิษฐ์ดอกมะลิ การทำตุ้มมงคล การทำปุ๋ยชีวภาพ การรื้อยพวงมาลัยดอกมะลิสต การกวาดยา และภูมิปัญญาที่เกิดจากการการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ เช่น การทอเสื่อกก การทำบายศรีจากใบตอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญพัทธ์วิ กล่อมจรูญ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรม OTOP 5 ดาว กรณีสินค้าเรือใบจำลอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ที่มาของ ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1.1) มาจากความรู้ดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับวิถีธรรมชาติ 1.2) มาจากความรู้ใหม่ที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐจากภายนอก ความรู้ทั้ง 2 ลักษณะนั้นมีที่มาที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ที่มีการฝึกฝนและปฏิบัติด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ความรู้ที่มีการพัฒนามาเป็นความรู้เฉพาะกลุ่มความรู้ที่มีเอกลักษณ์กลุ่มบ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นอย่างแท้จริง บรรยากาศและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลบางตะเคียน สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อให้คนภายในชุมชนกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์กันในชุมชน ระหว่างอาชีพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ แต่ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาจัดการ เนื่องจากระบบสารสนเทศไม่เอื้ออำนวย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูมาศ กุละศิริมาและคณะฯ (2559) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในการจัดการความรู้ชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการถ่ายทอด ความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ แต่ยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้ เครือข่ายภายในชุมชน เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมตามวิถีชีวิตชนบทไทย มีการรวมกลุ่มตามความสนใจในเครือข่าย มีความสัมพันธ์ภายในชุมชน ระหว่างกลุ่มอาชีพ และหมู่บ้านในลักษณะเครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่าย การติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน จากนั้นนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชน หมู่บ้าน โดยมีการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกในชุมชนทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก การเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ

การพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาจัดการความรู้ โดยการเรียนรู้จากงานของตนเอง ซึ่งได้จากการทำเป็นประจำวันเกิดการแก้ไข ปรับปรุง มีเอกลักษณ์และความเป็นตัวตน ทำจนเกิดความชำนาญเกิดเป็นการเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ผู้ทำ ชุมชนตำบลบางตะเคียนมักจะมีการรวมกลุ่มเป็นวงสนทนาตามจุดต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านกาแฟ หรือจัดรวมตัวกันที่ศาลาประจำหมู่บ้าน แบบไม่เป็นทางการ เพื่อพูดคุย ปรัชญาถึงประเด็นปัญหาแล้วมักจะได้อาซึ่งวิธีการแก้ไขเบื้องต้นกลับมาเสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดสมมติฐานใหม่ซึ่งจะหาไม่ได้จากการพูดคุยกันเฉพาะบุคคล ช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อนจากความคิดอันหลากหลาย สมาชิกในชุมชนโดยส่วนมากประกอบอาชีพ เช่น พ่อค้าแม่ค้า รับจ้าง และเกษตรกร ซึ่งก็เป็นอาชีพที่สุจริต สามารถทำได้ในระยะเวลาที่ยาวนาน ทำแล้วมีความสุขสบายใจ ภูมิใจ มีความสุข ซึ่งมีเจตคติที่ดีต่องานที่ตนเองทำและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นได้ โดยที่การถ่ายทอดกระจายวิสัยทัศน์จากผู้นำท้องถิ่นสู่สมาชิกในชุมชนยังไม่ทั่วถึง สมาชิกในชุมชนยังไม่ทราบถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนา แต่ผู้นำชุมชนรวมไปถึงสมาชิกในชุมชนหลายคนยังสามารถฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบอย่างเท่าทันการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปีเตอร์ เซงเก้ (Peter Senge) ว่า องค์การที่มีการขยายขีดความสามารถอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์อนาคตของตน โดยมีทักษะและวิธีเรียนรู้ 5 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ในเรื่องราวของตนเอง (Personal Mastery) 2) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) 3) การเรียนรู้ที่จะมีเจตคติที่ดีต่องานจนถึงขั้นเป็นแบบอย่างได้ (Mental Model) 4) การเรียนรู้เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 5) การเรียนรู้ที่จะคิดเป็นระบบ (System Thinking)

กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

1. การบ่งชี้ความรู้ ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและภูมิปัญญาที่เกิดจากการการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ คือ การจักสานปลาตะเพียนจากหลอดกาแฟ/ใบมะพร้าว, การประดิษฐ์ดอกมะลิ, การทำตุ้มมงคล, การทำปุ๋ยชีวภาพ, การร้อยพวงมาลัยดอกมะลิสด, การกวาดยา, การทอเสื่อกก, การทำบายศรีจากใบตอง

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ การหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่ มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของคนในชุมชนสร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มีอยู่ และนำความรู้จากภายนอกชุมชนมาใช้ โดยการ

- 1) การเรียนรู้เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน
- 2) การเรียนรู้ที่จะคิดเป็นระบบ
- 3) การเรียนรู้ในเรื่องงานของตนเอง
- 4) การเรียนรู้เป็นทีม
- 5) การเรียนรู้ที่จะมีเจตคติที่ดีต่องานจนถึงขั้นเป็นแบบอย่างได้

3. ต้องมีการแบ่งชนิดหรือประเภทของความรู้ ซึ่งการแบ่งชนิดหรือประเภทของรู้นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าประชาชนผู้เข้าไปใช้อย่างไรและลักษณะการทำงานของประชาชนผู้ใช้ในชุมชนเป็นแบบไหน

4. ชุมชนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย โดยมุ่งการจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งชุมชน การเรียบเรียง ปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5. การทำให้ผู้ใช้ความรู้หรือสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการได้ง่ายสะดวก โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์มาช่วยเพื่ออำนวยความสะดวก

6. ความรู้ที่มีส่วนใหญเป็นความรู้ที่ฝังลึกในบุคคล จึงต้องใช้การแลกเปลี่ยนที่เป็นกิจกรรม เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ ชุมชนนักปฏิบัติ เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น เพื่อนำมาจัดการให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน แล้วจึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จัดเก็บและแลกเปลี่ยนต่อไป

7. การเรียนรู้ของคนในชุมชนและการนำรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชน หมู่บ้าน ยังพอมีการเรียนรู้ แต่ยังต้องมีการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกในชุมชนทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก

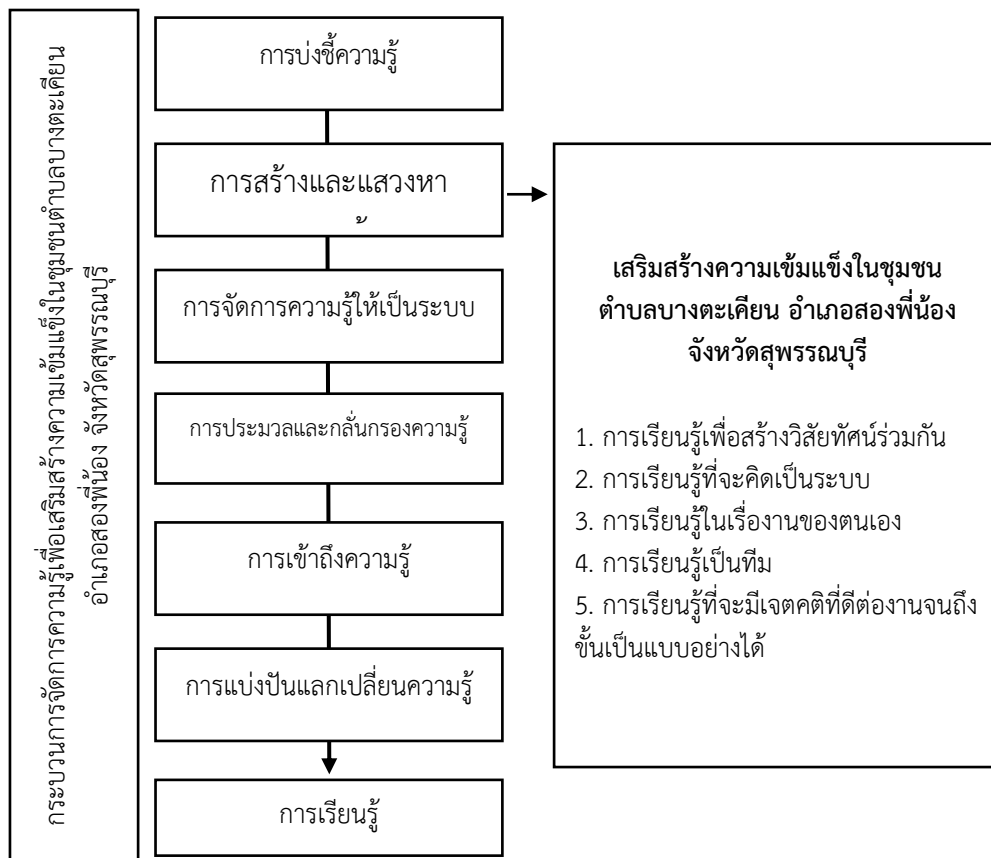
สรุปองค์ความรู้

กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีลำดับความจำเป็นและสำคัญ ดังตาราง นี้

กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	
กระบวนการ	วิธีการ
1. การบ่งชี้ความรู้	ในชุมชนตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและภูมิปัญญาที่เกิดจากการการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ คือ การจักสานปลาตะเพียนจากหลอดกาแฟ/ใบ

	มะพร้าว, การประดิษฐ์ดอกมะลิ, การทำตุ้มมงคล, การทำปุยชีวภาพ, การร้อยพวงมาลัยดอกมะลิสด, การกวาดยา, การทอเสื่อกก, การทำบายศรีจากใบตอง
2. การสร้างและแสวงหาความรู้	การหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของคนในชุมชน สร้างความรู้จากความรู้เดิมที่มีอยู่ และนำความรู้จากภายนอกชุมชนมาใช้ โดยการ 1. การเรียนรู้เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2. การเรียนรู้ที่จะคิดเป็นระบบ 3. การเรียนรู้ในเรื่องงานของตนเอง 4. การเรียนรู้เป็นทีม 5. การเรียนรู้ที่จะมีเจตคติที่ดีต่องานจนถึงขั้นเป็นแบบอย่างได้
3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	ต้องมีการแบ่งชนิดหรือประเภทของความรู้ ซึ่งการแบ่งชนิดหรือประเภทของความรู้ นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าประชาชนผู้ใช้นำไปใช้อย่างไรและลักษณะการทำงานของประชาชนผู้ใช้ในชุมชนเป็นแบบไหน
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้	ชุมชนต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย โดยมุ่งการจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งชุมชน การเรียบเรียง ปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของผู้ใช้
5. การเข้าถึงความรู้	การทำให้ผู้ใช้ความรู้หรือสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการได้ง่ายสะดวก โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์มาช่วยเพื่ออำนวยความสะดวก
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	ความรู้ที่มีส่วนใหญ่นับเป็นความรู้ที่ฝังลึกในบุคคล จึงต้องใช้การแลกเปลี่ยนที่เป็นกิจกรรม เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ ชุมชนนักปฏิบัติ เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น เพื่อให้นำมาจัดการให้เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง แล้วจึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จัดเก็บและแลกเปลี่ยนต่อไป
7. การเรียนรู้	การเรียนรู้ของคนในชุมชนและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชน หมู่บ้าน ยังพอมีการเรียนรู้ แต่ยังคงต้องการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกในชุมชนทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก

จากตารางสามารถถอดองค์ความรู้และอธิบายเป็นภาพได้ ดังนี้



แผนภาพ ที่ ๑ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนที่สำคัญ คือ กระบวนการ โดยควรให้ความสำคัญกับ

- 1) ชุมชนเป็นศูนย์รวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้
- 2) การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้ในหลักสูตร
- 3) ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานขององค์ความรู้
สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ
 - 1) ควรศึกษาแนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี
 - 2) ควรศึกษาการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณี ในจังหวัดสุพรรณบุรี
 - 3) ควรศึกษาการประยุกต์จริยธรรมกับการบริหารจัดการชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

References

- Bodin Wijarn. (2004). Knowledge management to practice wisdom. Bangkok. Xpernet.
- Jintawee Kasemsuk. (2014). Principles of participation in sustainable community development. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Phramaha Prakasit Thitipatthikorn, et.al. Conscious Building the Good Citizenship in Community development and Urbanized Buddhist Community in Nakhon Pathom Province., Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences Vol. 3 No. 1 (January – April 2020), ISSN : 2697-6471.
- Thanongsak Khum Khai Nam. (1997). Principles of community development and rural development. Faculty of Humanities and Social Sciences : Khon Kaen University.



การพัฒนาแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม
DEVELOPMENT OF THE PHRA PARIYATIDHAMMA ADMINISTRATION MODEL
FOR DHARMA DEPARTMENT, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูวรดิตถานุยุต
Phrakru Woradithanuyuth
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email : cio.pravit@gmail.com

Received 12 February 2023 ; Revised 18 June 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการพัฒนาแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จากสถิติจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 344 รูป และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในจังหวัดนครปฐม จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้วิจัย ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนควมมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ มอบหมายให้ครูอาจารย์ได้มีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน กำกับดูแลรักษากฎระเบียบแต่งตั้งคณะครูอาจารย์ผู้สอนตามชั้นต่างๆ 2) ด้านการจัดองค์การ ควมมีการแต่งตั้งครูอาจารย์เจ้าหน้าที่อย่างมีระเบียบโครงสร้างคณะผู้บริหารเป็นไปตามกฎเกณฑ์ การพัฒนาการทำงานกำหนดตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล 3) ด้านบริหารบุคคล ควมมีการสรรหาบุคลากรยึดหลักตามความเหมาะสม กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรทำงานอย่างเหมาะสม การฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถ 4) ด้านอำนวยการ คณะผู้บริหารสนับสนุนการเรียนการสอน การประสานงานอย่างมีระบบ สนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการเรียนการสอน ปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาช่วยเหลือสังคม และ 5) ด้านการควบคุม กำหนดการวันเปิดเรียน และวันปิดเรียน โดยพร้อมเพรียงจัดการอบรมนักรธรรมก่อนสอบ พิจารณาการส่งรายชื่อนักเรียนอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหาร, พระปริยัติธรรมแผนกธรรม

Abstract

In this research study Aims to study the development of the administration model of the Dharma Department of the Dharma Department, Nakhon Pathom Province. to be even better by using an integrated research methodology during quantitative research and

qualitative research The research populations were administrators, teachers, staff and students in each school district in Nakhon Pathom Province. The statistics of the total number of samples were 344 images and the sample group data was collected by interviewing 15 people/person. The statistics used in the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis

The results showed that

Development of a model for education management in the Dharma Department in Nakhon Pathom Province From the analysis and synthesis of the researcher, it consists of 5 aspects: 1) planning, there should be a meeting to discuss and seek approval at the Sangha Council. Assign teachers to have clear roles and duties Supervise and maintain rules and regulations, appoint teachers and teachers in different levels. 2) Organizational arrangements. Teachers and staff should be appointed in an orderly manner, the administrative structure is in accordance with the rules. The development of work to determine the position and duties of each individual. 3) Personnel management. Personnel should be recruited based on appropriate principles. Human resource development strategies work appropriately. Training to develop knowledge and competence 4) Administration, the management team supports teaching systematic coordination Funding for teaching and learning work with other agencies related to social assistance education; and 5) control. Schedule for opening and closing dates by concurrently organizing training for the Dharma before the exam Consider submitting a list of students quickly.

Keywords: Development, Administration, Phra Pariyatidhamma

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรมได้แบ่งเป็น 3 ส่วน เช่น การศึกษาภาค พระปริยัติเป็นการศึกษาเล่าเรียน ตำราแบบทรงจำเรียกว่าคัมภีร์ การศึกษาภาคปฏิบัติเป็นการลงมือภาคสนามปฏิบัติจริงตามอริยมรรคมีองค์ 8 เรียกว่าวิปัสสนาธุระ สุดท้ายคือการศึกษาคณะปฏิเวธ เป็นมรรคผลที่ได้จากการศึกษาดำรงและการปฏิบัติจริง นอกจากนั้น กระบวนการศึกษาพระปริยัติธรรมจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค สำหรับการบูรณาการ หรือการประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการจัดการเพื่อหาแนวทางออกที่ดีและเหมาะสมกับ การศึกษาของพระสงฆ์การศึกษาปริยัติธรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลกัน เมื่อการปริยัติธรรมและการปฏิบัติดำเนินไปควบคู่กัน ย่อมได้รับผลปฏิเวธธรรมอย่างแน่นอน ผู้บริหารคณะสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของปริยัติธรรมว่า เป็นองค์ความรู้ที่ดียิ่งในการสร้างและการพัฒนาบุคลากร คือ พระภิกษุ สามเณร ให้เป็นพุทธศาสนทายาท จึงกำหนดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม สำหรับพระภิกษุ สามเณร เพื่อการพัฒนารูปแบบการศึกษา ภายหลังต่อมาได้จัดให้มีการพัฒนา การศึกษาตามมติของสมเด็จพะมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (Kaew Chidtakhop, 2009 : 3)

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม มีพระสังฆาธิการเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาแบบ มีโครงสร้างให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติ ธรรม เป็นการจัด

การศึกษาให้แก่บุคคลที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง เป็น แนวทางสร้างบุคลากรคือ พระภิกษุ สามเณร ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต วัตถุประสงค์ ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ผู้บริหาร เป็นกำหนดปัจจัยนำเข้าไป เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น กระบวนการจัดการ ประกอบด้วย (Siriwan Serirat, 2010 : 47) การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น นอกจากนั้น ปัจจัยนำออก เช่น ผลผลิต ผลกำไร รายได้ นักเรียนสอบได้มาก ได้รับการสนับสนุน จากพระผู้ใหญ่เป็นต้น

ส่วนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ บุคคลเข้ามาบวชเรียนหนังสือลดน้อยลง เรื่อย ๆ ผู้ปกครองส่งเสริมบุตรหลานไปเรียนหนังสือในโรงเรียนภาคบังคับตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ นักเรียนขาดแรงจูงใจในการศึกษา สำนักเรียนมีวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจของสำนักเรียนไม่เหมาะสมกับยุคสมัย การจัดการศึกษาไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ นอกจากนั้น บุคลากรในสำนักเรียนไม่พร้อม คือ อาจารย์ผู้สอนหนังสือแต่ละชั้นประโยค ไม่มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในวิชาที่ตนสอนให้มี ความทันสมัย และไม่มีการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาให้มีความชัดเจนเป็นต้น (Phra Palad Samrit Devadhammo (Pecittang), 2010: 379)

พระภิกษุสงฆ์ เป็นบุคลากรในสำนักเรียนมีความรับผิดชอบดูแลรักษาภาวะเรียบร้อยของ สำนักเรียน เป็น ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาด้วยการจัดการดูแลรักษาพัฒนาสำนักเรียนให้มี กระบวนการเรียนการสอน นอกจากนั้น พระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติ สมควร เป็นผู้ควรแก่การคำนับ ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่การทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นเนื้อ นามบุญอันยอดเยี่ยมของโลก มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรม ให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย จากความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการบริหารที่เป็นลักษณะของผู้บริหาร ครูอาจารย์ บุคลากรและผู้เรียนอ่อนในควมมีอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสาและไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ตามทฤษฎีการจัดการทั้ง 5 คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ การควบคุม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัย ได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร รายงานการวิจัย ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้านำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ คือ การพัฒนาองค์การ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามจะมีเป้าหมายร่วมกันคือมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในกระบวนการทำงาน หรือระบบต่าง ๆ และเพื่อสร้างทีมงานให้เกิดขึ้นในองค์การ การเลือกใช้รูปแบบใดก็อาจต้องพิจารณาถึงลักษณะขององค์การ และวัฒนธรรมองค์การประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาองค์การเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีการใช้รูปแบบในการพัฒนาองค์การ

รูปแบบที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ได้แก่ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รูปแบบการแก้ไขปัญหา และรูปแบบการสร้างทีมงาน ขั้นตอนต่าง ๆ ของแต่ละรูปแบบคล้ายคลึงกัน และมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การ สำหรับรูปแบบการพัฒนาองค์การประกอบด้วย การเกิดปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาองค์การ การยอมรับและต้องการพัฒนาองค์การ การทำสัญญาระหว่างที่ปรึกษากับองค์การที่กำลังประสบปัญหา การรวบรวมข้อมูลและการวินิจฉัยปัญหา การป้อนข้อมูลย้อนกลับ การนำเทคนิคการพัฒนาองค์การมาแก้ไขปัญหา และการประเมินผลเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้รูปแบบใดก็ต้องพิจารณาจากลักษณะองค์การและวัฒนธรรมขององค์การประกอบ ลักษณะพิเศษของการพัฒนาองค์การที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง อาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญจากภายในองค์การ จากภายนอกองค์การ ซึ่งเรียนกว่าที่ปรึกษาการพัฒนาองค์การ หรือเป็นคณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นที่ยอมรับว่าที่ปรึกษาการพัฒนาองค์การมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ที่ปรึกษาการพัฒนาองค์การจะต้องมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง การออกแบบโครงสร้างองค์การ และเรื่องการประเมินผล สำหรับทางด้านทักษะนั้น ที่ปรึกษาจะต้องมีทักษะด้านต่างๆ เช่น การฟัง การมีมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความเชื่อถือและความสามารถในการทำงานร่วมได้อย่างราบรื่น (Sunanta Laonan, 2010 : 39)

การพัฒนาองค์การ เป็นการพัฒนาการในเรื่องการศึกษาการนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่มุ่งเน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ ความสามารถในการประเมินผล การมีส่วนร่วม และความผูกพัน เป็นหลักแล้ว การนโยบายไปสู่การปฏิบัติก็เป็นเรื่องของความสามารถที่จะผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมดสามารถบรรลุผลลัพธ์ได้ เป้าหมาย เนื้อหาสาระของการศึกษาการนโยบายไปปฏิบัตินั้นก็มุ่งเน้นการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสภาพความเป็นจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการของนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะศึกษาบทเรียน การพัฒนาแนวทาง การสร้างกลยุทธ์เพื่อที่จะนโยบายไปสู่การปฏิบัติอันก่อให้เกิดความสำเร็จ และขอบเขตการศึกษานโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงพฤติกรรม การปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองการปกครอง การพัฒนารูปแบบการจัดการ

เฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) เห็นว่าในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างของผู้บริหารต้องมีกิจกรรมด้านการจัดการอยู่ด้วยเสมอ สำหรับภาวะด้านการจัดการประกอบด้วยหน้าที่หลัก 5 ประการคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) โดยเขามีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหารซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ ดังต่อไปนี้ (Price, Alan, 2004 : 110)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิธีการปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง จัดให้มีโครงสร้างงานและอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้
3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง การสั่งการต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ต้องเข้าใจคนงานของตน ต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ ยังต้องหาการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน

เป็นประจำ หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ด้วยความพยายามที่จะกำกับดูแลให้การทำงานของทุกคนและทุกหน่วยงานย่อยในองค์การให้สามารถทำงานในหน้าที่ได้อย่างประสานสอดคล้องกัน มุ่งสู่จุดหมายเดียวกันคือวัตถุประสงค์ขององค์การโดยรวม

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับการปฏิบัติงานให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบเพื่อทราบว่าการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปปฏิบัติจัดทำแล้วนั้น สามารถถูกนำไปปฏิบัติหรือไม่เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือต้องการคำชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้งานสามารถดำเนินไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน

2. แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มุ่งเน้นในด้านการอบรมจิตใจโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คันถธุระ การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็นภาคทฤษฎี โดยวิธีบอกกล่าว ท่องจำปากต่อปาก ที่เรียกว่า มุขปาฐะ ทั้งที่เป็นการเล่าเรียนสดับตรับฟังจากพระพุทธเจ้าโดยตรง และจากพระอรหันตสาวก

2. วิปัสสนาธุระ คือการศึกษาวิธีฝึกหัดอบรมจิตใจให้สงบ สะอาด ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง (พระราชวรมนี (Prayut Payutto, 1985 : 76)

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระมหาสาวกซึ่งมีพระมหากัสสปเถระเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัย และรวบรวมคำสั่งสอน เพื่อไม่ให้ประเพณีไขว่ไขว่ไปจากคำสั่งสอนของพระองค์ จัดไว้เป็นหมวดหมู่ มี 3 หมวด รวมเรียกว่า พระไตรปิฎก มี 84,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งได้ดังนี้

1. หมวดพระสูตร เรียกว่า พระสุตตันตปิฎก มี 21,000 พระธรรมขันธ์

2. หมวดพระวินัย เรียกว่า พระวินัยปิฎก มี 21,000 พระธรรมขันธ์

3. หมวดพระอภิธรรม เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก มี 42,000 พระธรรมขันธ์ (Sucheep Punyanuphap, 1996 : 1)

การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยเรานั้น อาจกล่าวได้ว่ามีมานานนับตั้งแต่ภายหลังการสังคายนาครั้งที่ 3 ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราช ทรงจัดส่งพระภิกษุสงฆ์ไปประกาศพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ พระโสณกับพระอุตตระ ได้นำเอาพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ยังสุวรรณภูมิ คือประเทศไทย จนกระทั่งมาเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยลพบุรี และปรากฏว่ามีพระเถระหลายรูปที่ศึกษาอยู่ในระดับแตกฉาน สามารถแต่งตำราอธิบายธรรมเป็นภาษาบาลีได้อย่างเชี่ยวชาญ โดยการศึกษาพระปริยัติธรรมในประเทศไทยแต่ละสมัยมีดังนี้ (Department of Religious Studies, 1984: 57-60)

การศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ในยุคนี้ แรก ๆ ถูกปล่อยปละละเลย ต่อมาถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงเห็นพระพุทธศาสนาถูกลัทธิภายนอกย่ำยี ประชาชนมัวเมาหลงใหลเห็นผิดเป็นชอบ จึงทรงรับบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงโปรดจัดการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมขึ้น เหมือนในครั้งกรุงสุโขทัย ให้มีการสอบไล่พระปริยัติธรรม นับว่าเป็นการสอบไล่ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย ต่อมาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราช ทรงใส่พระทัยพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนา ทรงรวบรวมอาราธนาพระภิกษุสงฆ์

ให้มาอยู่รวมกันอีกครั้งหนึ่ง ทรงแต่งตั้งสมณศักดิ์และสถาปนาพระอารามหลายแห่ง ให้พระภิกษุสงฆ์ศึกษาเล่าเรียนคันถธุระและวิปัสสนาธุระ พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นอีกวาระหนึ่ง (Phra Maha Varanyu Varan, 2004: 43-49)

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม” โดยมีการแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก ดังต่อไปนี้

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเรื่อง สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมใน จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ บุคลากรในสำนักเรียนได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน จำนวน 2,564 รูป (กองเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม, 2562) จากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็น พระสงฆ์ จำนวน 344 รูป

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้ การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมการพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้อาวุโสหรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้รายชื่อแล้วผู้วิจัยก็จะนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือไม่ก็เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านั้นด้วยตนเองเพื่อมารวมพูดคุยกันรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถาม และทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัส เพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

(1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบาย ความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(2) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนของข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2, 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำงานในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดนครปฐม

จุดแข็ง คือ นักเรียนมีการเรียนการสอน ตามกฎเกณฑ์ของนักเรียนคือ กำกับดูแลครูอาจารย์ ผู้สอนตามลำดับขั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้นจนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ให้ปฏิบัติงานตรงเวลา กำกับดูแลนักเรียนทุกชั้น ให้เข้าเรียนตามเวลา กำกับดูแลเสนาสนะให้อยู่ในความพร้อมสมบูรณ์เป็นต้น นักเรียน คือ มีอาจารย์ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้น จนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ต้องการให้พระภิกษุ สามเณรได้รับการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นกำลังศาสนาในอนาคต นักเรียนจะมอบหมายให้อาจารย์สอนประจำชั้นเรียนแต่ละชั้นเป็นธุระ สั่งสอนนักเรียนให้ตั้งใจเรียนหนังสือ เคารพครูอาจารย์ เคารพกฎระเบียบ

จุดอ่อน คือ อาจารย์สอนนักเรียนด้วยความเสียสละ พยายามสอนวิชาความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนทุกรูป แต่เด็กนักเรียนไม่สามารถจะเรียนได้เพราะมีสติปัญญาความสามารถน้อย นักเรียน ไม่สนใจการเรียนการสอน ไม่เอาใจใส่การดูหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นโทรศัพท์มือถือเป็นต้น นักเรียนไม่เอาใจใส่การเรียน จะติดอยู่ในกระแสโลกนิยม เป็นเหตุปัจจัยให้ตัวเองหลงติดอยู่ในความประมาท ทำให้การเรียนเสื่อมคุณภาพลง คือไม่ตั้งใจเรียน นักเรียนจำนวนมากตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้นจนถึงมัธยมศึกษาชั้นเอก ไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง แต่นักเรียนให้ความสำคัญกับงานอย่างอื่น

2. การวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐมตามหลักการจัดการ 5 ด้าน

ด้านการวางแผน ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ กำกับดูแลรักษากฎระเบียบ เสนอแต่งตั้งคณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นต่างๆ กำหนดให้ครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนการเงินเพื่อนำมาบริหารสำนักเรียน นักเรียน ควรมีการประชุมวางแผนวัสดุอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ เป็นต้น ให้คณะครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลร่วมกัน

ด้านการจัดองค์การ ควรมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ดูจากคุณวุฒิ วิทยุฒิ การศึกษา พรรษา ความประพฤติปฏิบัติและความรับผิดชอบงาน และสุดท้ายคือความพร้อมของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ โครงสร้างคณะผู้บริหาร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุม

ปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน กำหนดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล ส่งเสริมปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ

ด้านการบริหารบุคคล ควรมีการพิจารณาสรรหาบุคลากร ให้มีหน้าที่ในการดำเนินการเรียนการสอน ให้ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการและรับผิดชอบงาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและประสบการณ์ กำหนดการฝึกอบรมส่งเสริมความรู้แก่คณะผู้บริหาร ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีทักษะและประสบการณ์ มีความชำนาญ เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน มีการเรียนการสอนตรงตามแม่กองธรรมสนามหลวง

ด้านการอำนวยการ ควรมีการสนับสนุนการเรียนการสอนแก่คณะผู้บริหาร คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ในแต่ละสำนักเรียนให้มีแนวทางพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญ เข้าใจงาน ทำงานตามแผนงานให้เกิดประโยชน์ ให้มีการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการเรียนการสอนสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น คือ การส่งครู อาจารย์ และนักเรียน ที่มีความรู้ ความชำนาญไปช่วยเหลือสังคมจากภายในสำนักเรียน

ด้านการควบคุม กำหนดการเปิดเรียนเมื่อไร อย่างไร ที่ไหน สำหรับวันอบรมนักระฆกก่อนสอบสนามหลวง ก็ให้เจ้าสำนักเรียนจะดำเนินการจัดให้มีการอบรมทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดส่งรายชื่อนักเรียนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกำหนดการของแม่กองธรรมสนามหลวง พิจารณาคัดเลือกครูอาจารย์ ควบคุมการสอบนักระฆก และการตรวจข้อสอบ ส่วนวิธีการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎระเบียบของแม่กองธรรม

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำงานในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดนครปฐม

จุดแข็ง คือ สำนักเรียนมีการเรียนการสอน ตามกฎเกณฑ์ของสำนักเรียนคือ กำกับดูแลครูอาจารย์ ผู้สอนตามลำดับขั้นตั้งแต่ชั้นธรรมชั้นตรีจนถึงชั้นนักระฆกชั้นเอก ให้ปฏิบัติงานตรงเวลา กำกับดูแลนักเรียนทุกชั้น ให้เข้าเรียนตามเวลา กำกับดูแลเสนาสนะให้อยู่ในความพร้อมสมบูรณ์เป็นต้น สำนักเรียน คือ มีอาจารย์ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นธรรมชั้นตรี จนถึงชั้นนักระฆกชั้นเอก ต้องการให้พระภิกษุ สามเณรได้รับการศึกษาตามหลักสูตรนักระฆกสนามหลวง และเป็นกำลังศาสนาในอนาคต สำนักเรียนจะมอบหมายให้อาจารย์สอนประจำชั้นเรียนแต่ละชั้นเป็นธุระ ส่งสอนนักเรียนให้ตั้งใจเรียนหนังสือ เคารพครูอาจารย์ เคารพกฎระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ริชาร์ด เบคเคิร์ด (Richard Beckhard, 1967 : 9) นักวิชาการด้านการพัฒนาองค์การที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของการพัฒนาองค์การว่า “ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนที่มีมุ่งเปลี่ยนแปลงองค์การทั้งระบบ โดยเริ่มดำเนินการจากผู้บริหารระดับสูงลงมา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผล และความเจริญเติบโตให้กับองค์การ ตามความรู้ที่ได้รับจากพฤติกรรมศาสตร์” เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ทุ่มเทกำลังใจด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ด้วยความรู้ ความสามารถ มีการพัฒนาอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาธรรม ให้มีทักษะและประสบการณ์ ในการเรียนการสอนธรรมที่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ มีการประชุมวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาแผนกธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณรอย่างเป็นระบบ มีการผลักดันวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนธรรมให้เป็นระเบียบและมีคุณภาพ มีการประเมินผลการจัดการศึกษาแผนกธรรมทุกปีการศึกษา เพื่อให้ทราบข้อดีและข้อเสีย

จุดอ่อน คือ อาจารย์สอนนักเรียนด้วยความเสียสละ พยายามสอนวิชาความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนทุกรูป แต่เด็กนักเรียนไม่สามารถจะเรียนได้เพราะมีสติปัญญาความสามารถน้อย เด็กเรียน ไม่สนใจการเรียนการสอน ไม่เอาใจใส่การดูหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นโทรศัพท์มือถือเป็นต้น เด็กเรียนไม่เอาใจใส่การเรียน จะติดอยู่ในกระแสโลกนิยม เป็นเหตุปัจจัยให้ตัวเองหลงติดอยู่ในความประมาท ทำให้การเรียนเสื่อมคุณภาพลง คือไม่ตั้งใจเรียน เด็กเรียนจำนวนมากตั้งแต่นักธรรมตรีจนถึงนักธรรมเอก ไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง แต่นักเรียนให้ความสำคัญกับงานอย่างอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วอเรน เบนนิส (Warren Bennis, 1969 : 2) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาองค์การว่า “การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นยุทธศาสตร์ของการศึกษาที่สลับซับซ้อนที่มุ่งใช้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนโครงสร้างขององค์การเพื่อช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ การตลาด และสิ่งท้าทายใหม่ๆ อีกทั้งยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในองค์การที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว” เมื่อผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ด้วยความเพียรพยายามตามนโยบายของแม่กองธรรมสนามหลวง มีการพัฒนาระบบการศึกษาแผนกธรรมให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป มีความเพียรพยายามส่งนักเรียนเข้าอบรมธรรมก่อนสอบ และส่งเสริมทุนการศึกษาธรรมให้นักเรียนตามความรู้ความสามารถ มีการย้าเตือนพระภิกษุสามเณรให้เรียนธรรมตามกฎเกณฑ์ของวัดอย่างเคร่งครัด ตามนโยบายของมหาเถรสมาคม มีการติดตามผลการเรียนการสอนแผนกธรรม เพื่อสนับสนุนเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่อาจารย์ และนักเรียน

2. การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การพัฒนาแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรม แผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ตามหลักการจัดการ 5 ด้าน

ด้านการวางแผน ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ กำกับดูแลรักษากฎระเบียบ เสนอแต่งตั้งคณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นต่างๆ กำหนดให้ครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนการเงินเพื่อนำมาบริหารสำนักเรียน สำนักเรียน ควรมีการประชุมวางแผนวัสดุอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ เป็นต้น ให้คณะครู อาจารย์ทุกรูปมีส่วนร่วมคิดขอพูดคุยร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฟรด ลูธานส์ (Fred Luthens, 1995 : 565) ได้ระบุถึงผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาอันเกิดจากความพยายามในการพัฒนาองค์การว่า “การเพิ่มประสิทธิผลของการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัวมุ่งสู่ออนาคตขององค์การ ส่วนในระดับบุคคลนั้นการพัฒนาองค์การเปิดโอกาสให้สมาชิกเพิ่มความตระหนักรู้ และการเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อผสมผสานวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ”

ด้านการจัดองค์การ ควรมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ดูจากคุณวุฒิ วิทยุฒิ การศึกษา พรรษา ความประพฤติปฏิบัติและความรับผิดชอบงาน และสุดท้ายคือความพร้อมของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ โครงสร้างคณะผู้บริหาร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกันกำหนดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล ส่งเสริมปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา เลาหนันท์ (2553 : 39) ได้กล่าวว่า “การพัฒนาองค์การจะต้องมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง การออกแบบโครงสร้างองค์การ และเรื่องการประชุม ประเมินผล สำหรับทางด้านทักษะนั้น ที่ปรึกษาจะต้องมีทักษะด้านต่างๆ เช่น การฟัง การมีมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความเชื่อถือและความสามารถในการทำงานร่วมกับกลุ่มได้อย่างราบรื่น”

ด้านการบริหารบุคคล ควรมีการพิจารณาสรรหาบุคลากร ให้มีหน้าที่ในการดำเนินการเรียนการสอน ให้ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินการและรับผิดชอบงาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและประสบการณ์ กำหนดการฝึกอบรมส่งเสริมความรู้แก่คณะผู้บริหาร ต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีทักษะและประสบการณ์ มีความชำนาญ เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน มีการเรียนการสอนตรงตามแม่กองธรรมสนามหลวง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตรประภา อัครบวร (2552 : 85) ได้กล่าวว่า “การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษจากภายนอกเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ขององค์การ หรือคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษจากภายในองค์การที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการขององค์การแล้วก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า องค์การไม่ต้องพัฒนาบุคลากรอีก เพราะแม้บุคลากรจะผ่านกระบวนการคัดเลือกที่ดีที่สุดมาแล้ว ก็อาจจะยังไม่สามารถปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพได้เลยในทันที เพราะในความเป็นจริงแล้วไม่มีบุคลากรใดที่ดีที่สุด หรือเหมาะที่สุดสำหรับองค์การโดยไม่ผ่านการขัดเกลา ทำให้องค์การต้องมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้ให้มีความเหมาะสมกับ ภารกิจ และเป้าหมายขององค์การ และยิ่งต้องพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นกำลังคนสำรองที่สำคัญสำหรับองค์การในอนาคต กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงไม่ควรเน้นเรื่องการให้ แต่ควรเน้นเรื่องการดึงความสามารถหรือศักยภาพของบุคลากรออกมาโดย ผ่านกิจกรรมการพัฒนา”

ด้านการอำนวยการ ควรมีการสนับสนุนการเรียนการสอนแก่คณะผู้บริหาร คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ในแต่ละสำนักเรียนให้มีแนวทางพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญ เข้าใจงาน ทำงานตามแผนงานให้เกิดประโยชน์ ให้มีการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการเรียนการสอนสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น คือ การส่งครู อาจารย์ และนักเรียน ที่มีความรู้ ความชำนาญไปช่วยเหลือสังคมจากภายในสำนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ พยอม วงศ์สารศรี (2550 : 5) ได้กล่าวว่า “การบริหารทรัพยากรมนุษย์หมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหาคัดเลือกและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งสนใจการพัฒนาธำรงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์การเพิ่มพูนทั้งความรู้ ความสามารถ รวมทั้งมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหา วิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์การที่ต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุ หรือ เหตุอื่นใดให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข”

ด้านการควบคุม กำหนดการเปิดเรียนเมื่อไร อย่างไร ที่ไหน สำหรับวันอบรมนักระรมก่อนสอบสนามหลวง ก็ให้เจ้าสำเรียนจะดำเนินการจัดให้มีการอบรมทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดส่งรายชื่อนักเรียนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกำหนดการของแม่กองธรรมสนามหลวง พิจารณาคัดเลือกครูอาจารย์ควบคุมการสอนนักระรม และการตรวจข้อสอบ ส่วนวิธีการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎระเบียบของแม่กองธรรมสมชาย ไมตรี (2539 :126) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมปัจจุบันยังมีความเหมาะสม การศึกษาคณะสงฆ์ก็ยังคงรักษารูปแบบการศึกษาเดิมมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และคณะสงฆ์จะต้องเริ่มคิดตัดสินใจในการปรับปรุงระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เพื่อให้การศึกษาระบบนี้คงอยู่ และแพร่หลายมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาใน จังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะมีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนก ธรรม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีเป้าหมายชัดเจนตามกฎระเบียบของ สำนักเรียนเป็นต้น

2) ด้านการจัดองค์การ คือ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะได้กำหนดหน้าที่ตาม โครงสร้างการบริหารให้ครูอาจารย์ บุคลากรเจ้าหน้าที่ และนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มอบหมาย คือ ตั้งอยู่ ในกฎระเบียบของสำนักเรียน

3) ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะส่งเสริมอาจารย์เข้าประชุม อบรม สัมมนาเชิงวิชาการ ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง มีการจัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงวิชาการ และ สนับสนุนทุนทรัพย์เป็นต้น

4) ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนควรติดตามการปฏิบัติงานภายในสำนัก เรียน ติดตามงบประมาณ ติดตามวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอยเป็นต้น รวบรวมเก็บรักษา เอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสำนักเรียน

5) ด้านการควบคุม ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรจะควบคุมดูแลครูอาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในสำนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบ กำกับดูแลรักษาเอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญา บัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ และคอมพิวเตอร์เป็นต้น ตรวจสอบระบบ การเรียนการสอน และการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงกำหนด นอกจากนั้น กำกับดูแล กระบวนการบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ต้องมีความ พึงพอใจในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ ด้วยการทุ่มเทกำลังใจดำเนินการเรียนการสอนให้ตรงเวลา ตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจของสำนักเรียน มีการเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้มีความชัดเจน ด้าน ระยะเวลา การปฏิบัติงาน และการจัดกรรมในสำนักเรียนเป็นต้น

2) ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องมี ความขยันหมั่นเพียรในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ตามนโยบาย การพัฒนาระบบ การศึกษาให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรจะดำเนินการให้สอดคล้องตาม รูปแบบโครงสร้างสำนักเรียนที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา และแผนการศึกษาที่มีเป้าหมาย

3) ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้อง ตั้งใจทำงานในสำนักเรียน ด้วยความรับผิดชอบ พยายามอธิบายประโยชน์การศึกษาธรรมให้พระภิกษุ สามเณร ทราบข้อดีและข้อเสีย สร้างแรงจูงใจให้เกิดจิตศรัทธาในการเรียนการสอน ด้วยการจัดประชุมสัมมนาในสำนัก เรียน เชิญไปทัศนศึกษาดูงานที่อื่น มีการจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการในสำนักเรียน มีการสร้างทีมงานให้เกิดความ สามัคคีในหมู่คณะสงฆ์เป็นต้น

4) ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องใช้ สติปัญญาไตร่ตรองเหตุผลถึงกระบวนการเรียนการสอนในสำนักเรียน ด้วยการกำกับดูแลระบบการเงิน การ

วางแผน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลงาน มีการติดตามผลงาน และประเมินผล การเรียนการสอนเป็นต้น

5) ด้านการควบคุม ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่จะต้องกำกับดูแลการบริหารปัจจัยในสำนักเรียน เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการติดตามงบประมาณส่วนกลาง ทั้งรายรับและรายจ่าย ดูแลรักษา อาคารสถานที่ของสำนักเรียน อาจมีการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์สำนักเรียนให้มีความเหมาะสม และมีความมั่นคงถาวรตลอดไป

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรจะศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการของสำนักเรียนที่อื่นๆ
- 2) ควรจะศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการโรงเรียนที่อื่นๆ
- 3) ควรจะทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการภายในวัดในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง

References

- Fred Luthens. (1995). **Organization Behavior**. Singapore : McGraw-Hill International Editions.
- Price. Alan. (2004). **Human Resource Management**. In a Business Context. 2 edition. London : Thomson Learning.
- Richard Beckhard. (1967). **Organization Development : Strategies and Models**. Reading Mass : Addisonwesley Publisng Co.
- Warren Bennis. (1969). **Organization Development**. Reading Mass : Addisonwesley Publisng Co.
- Division of Buddhist Studies (2012). Guidelines for measuring development to standardization. Bangkok: National Office of Buddhism.
- Division of the Secretariat of the Primate, Nakhon Pathom Province. (2014). Survey account of Phrapariyatidhamma School, Dhamma Department. Nakhon Pathom Province, Region 14.
- Kaew Chidtakhop. (2009). Compilation of Dharma Studies at bachelor level. Bangkok: National Office of Buddhism Printing.
- Jiraprapha Akaraworn. (2009). Value of people, value of work. Bangkok: Taoism Publishing 2000.
- Payom Wongsansri. (2007). Human Resource Management. Bangkok : Faculty of Management Sciences Suan Dusit Rajabhat University.
- Phra Palad Samrit Devadhammo (Pecittang). (2010). A collection of academic articles for academic seminar projects. Outstanding research work and thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Siriwan Sereerat. (2010). Organization Theory : Standard Edition. Bangkok : Thammasarn.
- Sunanta Laonan. (2010). Organization Development. Bangkok : CVL Printing.



ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาล
ในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

FACTORS AFFECTING THE SUCCESS IN ADMINISTRATION OF PUBLIC SCHOOLS
IN NAKHON CHAI SI DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปฐมชยาภิวัดน์

Phrakhru Pathomchayapiwat

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email : cio.pravit@gmail.com

Received 2 February 2023 ; Revised 12 February 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับระดับความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาล และแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่อยู่ในพื้นที่โรงเรียนรัฐบาลเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 399 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.06 รองลงมา ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 4.05 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 3.94

ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดี 4.04 รองลงมา ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ 4.03 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 3.98

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน ของโรงเรียนรัฐบาลกับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล ตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรเกณฑ์ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .830 ถึง .891

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ, การบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาล

Abstract

This research paper is a mixed method research study between qualitative research and quantitative research. Apply the concept of the level of success in the administration of government schools. And the concept of factors affecting the success of government schools as a research framework. The research area was government schools in the district. Nakhon Pathom Province consisted of 399 people using a stratified selection method. (Proportional Stratified Random Sampling). The sampling was done by a simple random sampling method (Simple Random Sampling) and then randomized by a systematic random sampling method. There are 2 types of research tools used in this research, namely 1) interview form 2) questionnaire to analyze the data. By the quantitative research section the statistics used to analyze the data consisted of percentage values. Mean and Standard Deviation and multiple regression analysis methods qualitative research used to analyze content and write a descriptive description. The findings of the research were found as follows:

Factors Affecting Success in Administration of Government Schools in Nakhon Chai Si District in Nakhon Pathom Province, it was found that the overall opinion was at a high level of 3.99 when considering each aspect in descending order of average value. The first was the strategic planning aspect. With the highest mean of 4.06, followed by personnel-oriented 4.05, and the aspect with the least mean of measurement, analysis and knowledge management 3.94.

Success in the administration of government schools in Nakhon Chaisri District in Nakhon Pathom Province, it was found that the overall opinion was at a high level of 4.01 when considering each aspect in order of average from highest to lowest. Good 4.04, followed by students with good health and aesthetics 4.03, and the aspect with the least mean was learners having knowledge and skills necessary according to the curriculum 3.98

Factors Affecting Success in Management of government schools with success in government school administration six predictors that were positively correlated with the criterion variable (Y) at the .05 level had a correlation coefficient ranging from .830 to .891.

Keywords: Factors Affecting Success, Administration of Public Schools.

บทนำ

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา จะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถควบคุมภาวะวิกฤตเศรษฐกิจได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา 43 ได้กำหนดสาระสำคัญว่า “รัฐจะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง น้อย 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และมาตรา 81 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า “รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้สถานศึกษาของรัฐจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้อง กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง

พัฒนาวิชาชีพครู และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 มีสาระสำคัญในมาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ในมาตรา 8 ยังระบุว่า การจัดการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษาลดชีวิต สำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (Office of the National Education Commission, 2010 : 5)

จากบทบาทหน้าที่และความสำคัญของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า ในการบริหารกิจการของสถานศึกษา นั้น สิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะนำนโยบายทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการบริหารของสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยที่ พฤติกรรมตามกระบวนการบริหารของสถานศึกษาจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวและส่งผลถึงควมมี คุณภาพหรือไม่มีคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษานั้นเอง (Wanphen Charoenphaet, 2002 : Abstract)

อย่างไรก็ตามการบริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมัลักษณะความเป็นศิลป์ ไปพร้อมกับการอาศัยทรัพยากรการบริหารหรือปัจจัยการบริหารเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญขององค์กร ซึ่งปัจจัยการบริหารที่สำคัญประกอบด้วย 3 ปัจจัย 1) ปัจจัยระดับผู้บริหารโรงเรียน 2) ปัจจัยระดับครู และ 3) ปัจจัยระดับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหาร การศึกษาจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งทฤษฎีจะเป็นกรอบสำหรับการปฏิบัติ และเป็น เครื่องกำหนดความรู้ที่ช่วยให้การตัดสินใจเพื่อการกระทำเป็นไปอย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ จริง ขณะเดียวกันการปฏิบัติจะต้องอยู่บนพื้นฐานของวิธีการที่สอดคล้องกับปัจจัยหรือทรัพยากรที่มี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการศึกษาที่มีความมุ่งหมายสำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ ด้วยการเป็นคนดีมี ปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและให้ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์บนเวทีโลกซึ่งมุ่งถึงควมมี ประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว พบว่าในปัจจุบันโรงเรียนยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ได้ อีกทั้งยังไม่สามารถนำนโยบายไปสู่การ ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจัยการบริหารของโรงเรียน อัน เกิดจากการปฏิรูปการศึกษาที่พยายามจะยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งผลการดำเนินงานในการปฏิรูป การศึกษาดังกล่าวได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่งซึ่งเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีความล่าช้าอยู่ ซึ่ง ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติในด้านการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกวิชาก็อยู่ในระดับต่ำด้วย (The Secretariat of the Council of Education 2005 : 14) และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบแรกและรอบที่สอง พบว่าสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ คือ มีผล การประเมินคุณภาพโดยภาพรวมต่ำกว่า 1.75 จำนวนมากกว่า 15,000 แห่ง ทั้งนี้สาเหตุและปัญหาของโรงเรียนน่าจะ มาจากการขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงาน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกรายวิชา โดยครูร้อยละ 91 มีการสอนที่ไม่ได้มาตรฐาน สำหรับด้านกระบวนการบริหารของ ผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะผ่านการประเมินเพียงมาตรฐาน การบริหารทั่วไปเท่านั้น ส่วนใหญ่จะไม่ผ่านการบริหารทาง วิชาการ (Somwang Phithianuwat, 2006 : 27)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคน พัฒนาสังคมและ พัฒนาครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการนำองค์กร 2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย 4. ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 6. ด้านการจัดการกระบวนการ มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหาร สถานศึกษาปฏิบัติภารกิจ อย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน วิชาการ ด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในการศึกษาเกี่ยวกับการ บริหาร สถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัด การศึกษา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน

1) ปัจจัยระดับผู้บริหารโรงเรียน ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนต้อง นำเอาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนมาศึกษาสนับสนุน ได้แก่ องค์ประกอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน และ องค์ประกอบของผู้บริหาร ปัจจัยระดับผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ผู้บริหาร โรงเรียนจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ เนื่องจากในการจัดการศึกษาเอกชน กฎหมายได้กำหนดไว้ว่า โรงเรียนสามารถเปิดสอนได้ ทุกระดับทุกประเภท หลากหลายรูปแบบ มีความอิสระ มี การกำกับติดตามการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาชั้น พื้นฐานต้องเป็นนิติบุคคล มีคณะกรรมการบริหาร โดยรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน และสิทธิ ประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารและผู้รับ ผิดชอบทุกฝ่าย

2) ปัจจัยระดับครู ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ปัจจัยระดับครู ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดัน กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ตลอดจนมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยระดับครู หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูใน 4 ด้าน คือ (1) คุณลักษณะทางชีวสังคมของ ครู ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน (2) คุณภาพการสอนของครู (3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ (4) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู

3) ปัจจัยระดับนักเรียน นักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายหรือผลผลิตที่สำคัญที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ความสำเร็จของการบริหารในโรงเรียนสามารถวัดได้จากตัวดัชนีบ่งชี้ ก็คือคุณภาพของนักเรียน ดังนั้น ปัจจัยระดับนักเรียน จึงหมายถึง องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนใน 4 ประการ คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (2) พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน (3) เจตคติต่อการเรียนของนักเรียน และ (4) พฤติกรรม ด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนรัฐบาลในเขต อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ บุคลากรในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 280 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 165 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาล และแนวคิดเกี่ยวกับระดับความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 - พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.4 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.3 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.9 และมีระยะเวลาในการทำงาน 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.1

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = .61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.06, S.D. = .70$) รองลงมา ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ($\bar{X} = 4.05, S.D. = .63$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .65$)

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการนำองค์กร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = .67$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารทางานถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = .83$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีระบบให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.01, S.D. = .94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีธรรมาภิบาลเป็นแบบอย่างที่ดีมีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 3.82, S.D. = .85$)

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, S.D. = .70$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ โรงเรียนใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารจัดการและการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.17, S.D. = .85$) รองลงมาคือ โรงเรียนวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ต้องการในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.15, S.D. = .86$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย ที่ใช้ในการติดตามความก้าวหน้าของแผนปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.98, S.D. = .76$)

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, S.D. = .65$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ โรงเรียนจัดระบบบริการ การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร / การรับฟังข้อร้องเรียนที่สะดวก ($\bar{X} = 4.00, S.D. = .76$) รองลงมาคือ โรงเรียนนำข้อมูลสารสนเทศจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.99, S.D. = .83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดแนวทางแก้ไขปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.90, S.D. = .69$)

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .65$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ โรงเรียนมีการประเมิน และปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.01, S.D. = .76$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการติดตามงาน และสนับสนุนการตัดสินใจในระดับต่างๆ ($\bar{X} = 3.99, S.D. = .74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันเชื่อถือได้ ง่ายต่อการเข้าถึง ($\bar{X} = 3.84, S.D. = .91$)

2.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .63) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารและบุคลากรดำเนินการสำรวจความผูกพันและความพึงพอใจของบุคลากรร่วมกัน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .83) รองลงมาคือ โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมเสริมความรู้และสมรรถนะตรงตามคุณลักษณะ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดมาตรการประเมิน และจัดการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลของระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .76)

2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ด้านการจัดการกระบวนการ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ โรงเรียนจัดกระบวนการทางานไปสู่การปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของการเรียนรู้และศักยภาพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .73) รองลงมาคือ โรงเรียนมีกระบวนการทางานหลักและกระบวนการสนับสนุนที่มีความเชื่อมโยงกันเพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนสู่ความเลิศทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาประสบการณ์และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .71)

3. ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดี ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .61) รองลงมา ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .54)

3.1 ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .73) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้เรียนมีน้ำหนักส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .98) รองลงมาคือ ผู้เรียนป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสถานะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .98)

3.2 ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .50) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .93) รองลงมาคือ ผู้เรียนตระหนักรู้คุณค่าร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .94)

3.3 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี การพัฒนาบุคลากร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .53) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .92) รองลงมาคือ มีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาและฝึกอบรมจากภายนอก ($\bar{X} = 4.18$,

S.D. = .80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาบุคลากรทุกปี ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = .97)

3.4 ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = .67) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = .81) รองลงมาคือ ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = .78) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน.ฟัง.ดู.พูด เขียนและตั้งคำถามเพื่อค้นคว้า.หาความรู้เพิ่มเติม ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .70)

3.5 ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .54) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .76) รองลงมาคือ ผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = .82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = .76)

3.6 ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดี มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = .61) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุขมุ่งมั่นพัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = .76) รองลงมาคือ ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = .83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนวางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .94)

4. ความสำเร็จของสมรรถนะของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน ของโรงเรียนรัฐบาลกับ ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.978 จึงสามารถทำนายสมรรถนะของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน ของโรงเรียน รัฐบาลกับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาลได้ร้อยละ 97.80 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

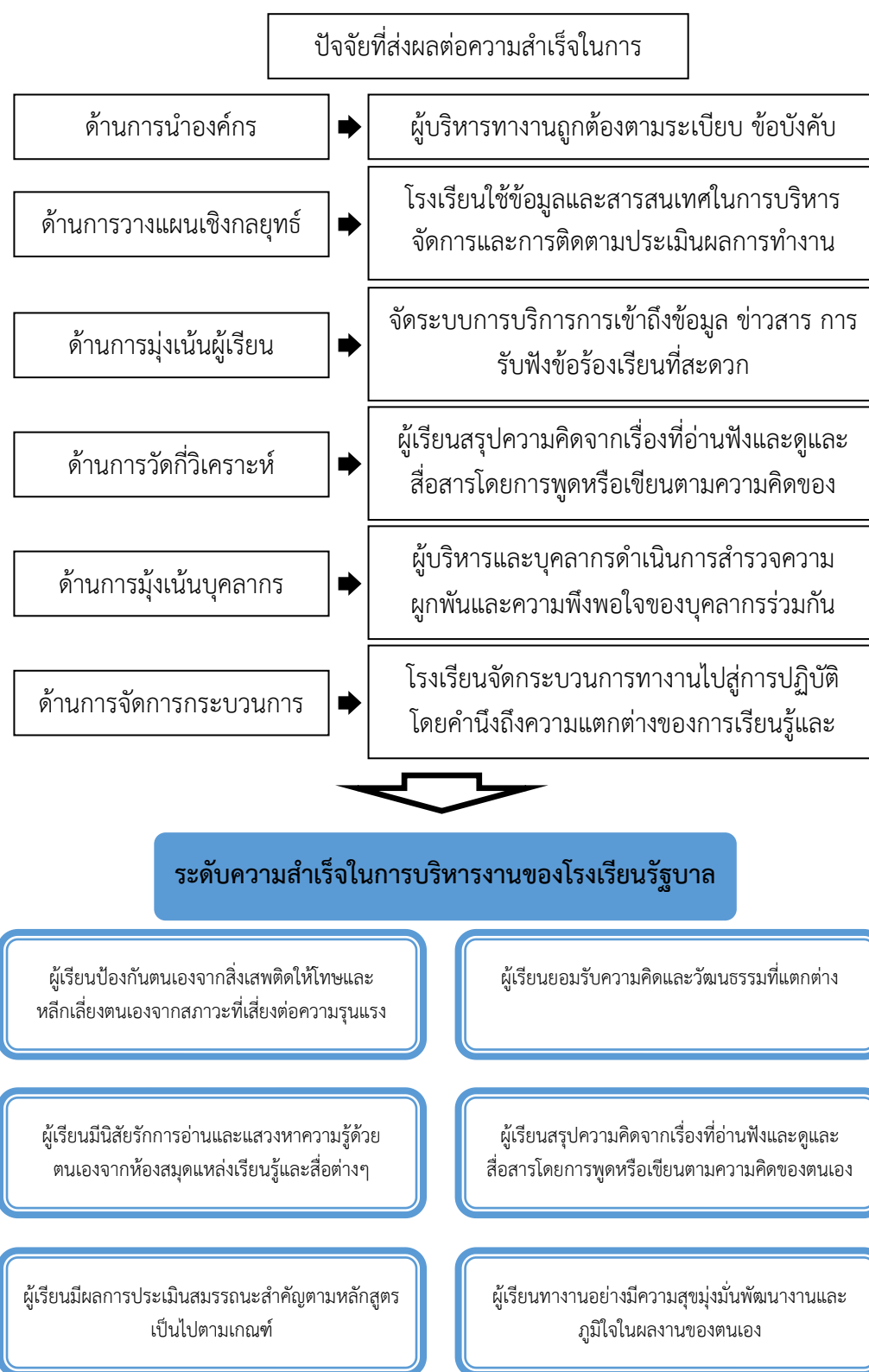
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4.06 รองลงมา ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 4.05 และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 3.94 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพบุลย์ กุลอักษ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 420 คน แยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 140 คน ครูผู้สอน จำนวน 140 คน

และประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 140 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศากลนคร เขต 3 อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนต่างกันคือผู้บริหารครูผู้สอนและประธานกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความเห็นเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศากลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีประเภทโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศากลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 5) แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศากลนคร เขต 3 ควรพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานำไปใช้และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและโรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายใน

2. ความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดี 4.04 รองลงมา ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ 4.03 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 3.98 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยการบริหารของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยการบริหารของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่งโดยรวมไม่แตกต่างกัน ประสิทธิผลของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ประสิทธิผลของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางการบริหาร จำนวน 6 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ งบประมาณและทรัพยากรเพื่อการบริหาร นโยบายสู่การปฏิบัติบุคลากร กระบวนการบริหาร และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร สำหรับปัจจัยที่ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 3

ปัจจัย คือ โครงสร้างขององค์การภาวะผู้นำของผู้บริหาร สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น และแนวทางพัฒนา ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน เสนอแนะไว้ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย นโยบายสู่การปฏิบัติ กระบวนการบริหารบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรเพื่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร และบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

สรุปองค์ความรู้



ภาพประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล ควรเริ่มจากการสร้างลักษณะสำคัญที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์การ คือ บรรยากาศที่ดี เป็นกันเองมีจิตอาสา มีความเสียสละในการทำงาน บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ทำให้อยากมาทำงาน มีความพึงพอใจที่มีในโรงเรียน สร้างภูมิทัศน์ที่ดี ในส่วนการทำงานให้อยู่กันแบบพี่แบบน้อง เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน อาทิ การยิ้มไหว้ทักทาย และทำให้เป็นข้อปฏิบัติที่ยาวนานเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ดีเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลส่งผลให้มีวัฒนธรรมองค์การที่ดีมีเกิดเป็นที่ยอมรับในการทำงานในองค์การนั้น ๆ ควรทำความเข้าใจบุคลากรในโรงเรียน โดยเริ่มจากการสร้างค่านิยมให้บุคลากรรู้จักหน้าที่ตนเอง ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกันอยู่ร่วมกันแบบพี่แบบน้อง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็สามารถทำให้บรรยากาศในองค์การนั้นน่าอยู่ และสามารถปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนสามารถร่วมกันสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การที่ดีได้ โดยการร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน มีความความเอื้ออาทรและจริงใจต่อกันและกันก็จะทำให้บรรยากาศในการทำงานเต็มไปด้วยความรักความเข้าใจมีความสามัคคี ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประสบผลสำเร็จในงานที่ทำ

2. ด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล ควรมีวิธีการบริหารจัดการโดยใช้ PDCA และมอง Input โดยใช้หลักหลักการบริหารโดยคำนึงถึงทฤษฎีในการบริหารในปัจจุบัน การบริหาร ควรมีการวางแผนในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม คือ มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจและมีการฟังเสียงส่วนใหญ่ เช่น การโหวต การปรึกษาหารือ ว่าทุกคนคิดเห็นอย่างไรแล้วจึงนำมาตัดสินใจ ในการบริหารจัดการองค์การ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้กฎระเบียบของสังคม ควรมีการสร้างความตระหนักในด้านการบริหารจัดการให้กับผู้บริหารและบุคลากรได้ร่วมกันปฏิบัติการ รวมทั้งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มอบความเชื่อถือกันและกัน ขจัดความขัดแย้ง สร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่นำไปสู่การบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการในโรงเรียน ผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ให้อำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และช่วยกันกำหนดนโยบายการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ให้ประสบผลสำเร็จ บุคลากรสามารถบริหารจัดการการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสะดวกคล่องตัวและปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพมีความสุขกับการทำงาน การบริหารจัดการโรงเรียนนั้น ควรให้ความสำคัญในด้านวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายของการบริหารจัดการที่ชัดเจน สร้างความตระหนักด้านการบริหารจัดการ และจำเป็นต้องมีการวางแผนงานอย่างมีระบบ และระเบียบสามารถติดตามประเมินผลได้ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาการจัดการศึกษา ทุกคนมีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล จะเห็นได้ว่าบุคลากรทุกคนมีความแตกต่างกัน ควรมีการวางแผนให้ตรงกับงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการบริหารงานโดยการวางแผนคนให้เหมาะกับงาน และมีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน เพราะการบริหารจัดการเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง ด้านเนื้อหาก็ต้องเปลี่ยนแปลง เลยต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง โดยพื้นฐานของการพัฒนาต้องให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เช่น ครูป้องกันครู ดังนั้นครูจึงไม่ควรหยุดนิ่งที่จะพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองด้วยตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์สู่กระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงาน หรือองค์กร ได้รับการฝึกประสบการณ์ การอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะสมรรถนะของตนเอง รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในโอกาสต่าง ๆ สนับสนุนการทำงานของบุคลากรให้ประสบผลสำเร็จ ตามที่ตั้งใจและมุ่งเน้นให้บุคลากรให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการศึกษาองค์กรที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศและนำแนวทางการปฏิบัติที่นั้นมาพัฒนาภายในโรงเรียนเพื่อเป็นต้นแบบและจัดให้มีการอบรมในรูปแบบที่เรียกว่า อบรมเชิงปฏิบัติการในด้านบุคลากรให้ได้รับรู้และศึกษาจริง โดยลงมือปฏิบัติ เมื่อไปอบรมมาแล้วนั้นควร จะจัดให้มีการนิเทศติดตาม และที่สำคัญบุคลากรควรรู้จักตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนแล้วก็จะสามารถปฏิบัติงานนั้นได้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ รวมไปถึงการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยเน้นไปที่การอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอน และให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ รวมถึงมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตนเองและมีความรู้ความสามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

4. ด้านโครงสร้างองค์การที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล โครงสร้างคือการออกแบบ การบริหารโครงสร้างองค์การต้องมีการวางแผนการบริหารงานให้ตรงกับงาน ตามโครงสร้างให้ชัดเจน รู้จักหน้าที่ของตนเอง ถ้าเรามองตามโครงสร้างหลักของโรงเรียนมีอยู่ 4 งาน แต่หลาย ๆ โรงเรียนมีการปรับโครงสร้าง มีการเพิ่มกลุ่มงานมีการกระจายงานออกให้ครอบคลุมการทำงานในทุก ๆ งานให้สำเร็จ เช่น งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไปทุก ๆ งานมีการกระจายอำนาจในการบริหารงานออกไป และมีการปรับโครงสร้างให้เหมาะสม ในการทำงาน เพื่อช่วยในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ ผู้บริหารควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนแก่บุคลากรในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพที่ตนเองมีและสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างคล่องตัวและเหมาะสมโดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานและเน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน การจัดโครงสร้างองค์การภายในโรงเรียนนั้น ควรมีการจัดการมอบหมายงานในแต่ละฝ่ายที่ชัดเจน โดยการวางแผนคนให้เหมาะสมกับงานย่อมทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ เช่น การมอบหมายงานตามที่บุคลากรแต่ละบุคคลถนัดไม่ว่าจะเป็นงานในด้านวิชาการ ครูที่ทำงานฝ่ายบริหารวิชาการเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถในฝ่ายนี้โดยเฉพาะ การจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ เพราะได้บุคลากรที่ทำงานเป็นในแต่ละฝ่าย ในแต่ละด้านมาทำงานที่ตนเองถนัด

5. ด้านงบประมาณ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนรัฐบาล การพัฒนางบประมาณนั้นปัจจุบันนี้มีการแบ่งงบประมาณออกเป็น 2 ส่วน คือ งบแผ่นดิน และงบประมาณที่เป็นเงินนอกงบประมาณ โดยที่งบแผ่นดินนี้จะดูจากรายบุคคล ระดับการศึกษานักเรียน ส่วนเงินนอกงบประมาณ คือ เงินในส่วนที่ได้รับในการบริจาค เข้าพื้นที่จากโรงเรียน กิจกรรมสร้างรายได้ ต้องตระหนักเสมอว่าในส่วนที่รัฐจัดสรรให้ต้องเป็นไปตามแผนการจัดสรรงบประมาณ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟให้เป็นไปตามหน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่สังกัด แต่เงินนอกงบประมาณให้นำไปใช้ในส่วนอื่น เช่น ปรับปรุงห้องเรียน ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการจัดหาและการ

ระดมทุนเพื่อความคล่องตัวในการบริหาร และในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ โดยสามารถตรวจสอบได้ มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ชัดเจน ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมีการพิจารณาแผนงบประมาณประจำปี และควรใช้จ่ายเงินงบประมาณตามแผนงานที่กำหนดไว้ บุคลากรควรเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ มีการจัดทำบัญชีการใช้จ่ายที่เป็นปัจจุบัน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ งานบริหารงบประมาณ ควรเริ่มจากการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เหมาะสม คมค่า เกิดประโยชน์สูงสุด มีการนำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ประหยัดคัมค่า และต้องใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามความประสงค์ทำแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ให้ทุกคนมีส่วนร่วมกันทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เช่น การระดมทุนจาก องค์กรกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน มาใช้ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนรวมทั้งใช้จ่ายงบประมาณตามความจำเป็น โปร่งใสตรวจสอบได้ และเป็นระบบและมีการรายงานการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง ทุกชั้นทุกตอนมีรายละเอียดที่มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรมีความเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อบุคลากรภายในองค์กร คุ้มครองสิทธิและหน้าที่ทั้งของตนเองและบุคลากรภายในองค์กรอย่างเสมอภาคกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรที่ภายในและภายนอก
3. ผู้บริหาร ควรเป็นผู้ที่มีทักษะรอบตัว และมีหลักการ วิธีแนวทาง เชี่ยวชาญในงานบริหารจัดการ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สถานศึกษาควรมีการสร้างเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เพื่อรองรับพลวัตแห่งศตวรรษที่ 21
2. สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือ/สื่อในการจัดการเรียนการสอน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบคุณภาพของสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารระบบคุณภาพในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยไป ถึงระดับอุดมศึกษา
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ถือเป็นหนึ่งในเรื่องที่มีความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา และนาพาสถานศึกษาไปสู่โรงเรียนคุณภาพได้เช่นกัน

References

- Paiboon Kulaak. (2010). Administrative effectiveness of school administrators. Under the jurisdiction of Sakon Nakhon Educational Service Area Office 3. Thesis, M.Ed. Sakon Nakhon : Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Merinthakarn Phatthanasapphisarn (2017). Administrative Factors Affecting School Effectiveness under Sakon Nakhon Secondary Educational Service Area Office 23. Journal of Educational Administration and Leadership. Sakon Nakhon Rajabhat University Year 5, Issue 20 (2017). July - September 2017.
- Wanphen Charoenphaet. (2002). A Study of Learning Organization Management Behavior of Elementary School Administrators. Under the Office of Primary Education Ban Khai District Rayong Province Master of Education Thesis Department of Educational Administration. Graduate School: Burapha University.
- Somwang Phithiyanuwat (2006). Appraisal Science Methods of Value Science. 4th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Office of the Basic Education Commission. (2010). Networking and participation. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Office of the Secretariat of the Council of Education. (2005). Standards of raising children under 3 years old. Bangkok : Prikwan Graphic Co., Ltd.



การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT ON THAI LANGUAGE LEVELS
AND ROYAL WORDS OF MATTHAYOMSUEKSA 4 STUDENTS USING
FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT

ศรียรัตน์ เอกปัทชา

Srirat EKpatcha

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

Silpakorn University

Email : ekpatcha_s@silpakorn.edu

Received 28 June 2022 ; Revised 30 March 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบางลี่วิทยา อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 44 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีจับสลาก เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ : ระดับภาษา, คำราชาศัพท์, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the learning achievement on Thai language levels and royal words of Matthayomsueksa 4 students before and after using flipped classroom learning management. 2) study the students' opinions towards the flipped classroom learning management. The sample of this research was 44 Mathayomsueksa 4/1

students of Bangliwitthaya School, Song Phinong District, Suphanburi in the second semester of the academic year 2021.

The research instruments were lesson plans, an achievement test and a questionnaire on the students' opinions towards the flipped classroom learning management. The data were analyzed by mean, standard deviation and dependent sample t-test.

The results of the study were as follows: 1. The students' learning achievement on Thai language levels and royal words after using the flipped classroom learning management was significantly higher than before using the flipped classroom learning management at .05 level. 2. The students' overall opinions towards the flipped classroom learning management were at a high agreement level.

Key word : Thai language levels, Royal words, Flipped Classroom

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์และเป็นวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของชาติ ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติที่ไม่เหมือนภาษาใด ๆ ในโลก คนไทยใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารเป็นภาษาราชการ ดังนั้นภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาติไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2008: 2-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 กำหนดให้เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทย จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องของระดับภาษาและคำราชาศัพท์ ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้จะช่วยให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามระดับภาษาและระดับของบุคคล เพราะภาษาไทยมีระดับของภาษาจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามระดับของบุคคล ถ้าผู้ส่งสารสามารถส่งสารโดยใช้ภาษาได้ถูกต้องจะช่วยให้เป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือ และจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ นอกจากภาษาไทยมีระดับของภาษาแล้ว ภาษาไทยยังมีคำที่ใช้เฉพาะกับบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะที่กำหนดขึ้น นั่นคือคำราชาศัพท์ เพราะภาษาไทยมีความละเอียดอ่อนทางภาษาจึงต้องกำหนดคำเฉพาะที่เป็นคำราชาศัพท์ใช้ ดังที่ กำชัย ทองหล่อ (Thonglor, 2021: 37) ได้กล่าวถึงศักดิ์ของคำที่ปรากฏในหนังสือหลักภาษาไทยว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การใช้ภาษาให้ได้ผล นอกจากจะต้องคำนึงถึงชาติวุฒิ วิทยวุฒิ และคุณวุฒิแล้ว ยังต้องคำนึงถึงสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ฐานะทางสังคม เพศ ความสนิทสนม เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักภาษาไทยนั้น ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ดังที่ปรากฏในรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งประเทศในปีการศึกษา 2561-2563 ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศของมาตรฐาน ท 4.1 หลักการใช้ภาษาไทยนั้นนักเรียนทำคะแนนในมาตรฐานนี้ได้เฉลี่ยเพียงร้อยละ 34.29 34.03 และ 32.24 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศของมาตรฐาน ท 4.1 หลักการใช้ภาษาไทยต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นเวลาถึง 3 ปี ติดต่อกัน เมื่อวิเคราะห์ดูจะพบว่าเรื่องระดับภาษาและคำราชาศัพท์มีปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างมาก จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน สรุปได้ว่า การเรียนเรื่องระดับภาษาและคำราชาศัพท์ที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องของความรู้ ความจำและการนำไปใช้ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนรู้สึกว่าการเรื่องระดับภาษา

และคำราชาศัพท์เป็นเรื่องไกลตัวและค่อนข้างยาก ต้องท่องจำมาก ไม่เล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนและนำไปใช้ ดังที่ สนิท บุญฤทธิ์ (Boonyarit, 1993: 25) ได้กล่าวว่า ในความเป็นจริงแล้วเรื่องระดับภาษาและคำราชาศัพท์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน แม้จะไม่ได้ใช้มากแต่ทุกคนโดยเฉพาะผู้มีการศึกษาจะต้องมีโอกาสได้สัมผัสกับคำราชาศัพท์ทุกวันไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อมโดยทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สอดคล้องกับภาสกร เกิดอ่อน และคณะ (Kert-on and faculty, 2017: 157) ที่กล่าวว่า คำราชาศัพท์ คือ คำสุภาพที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลต่าง ๆ คำราชาศัพท์เป็นการกำหนดคำและภาษาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของไทย แม้คำราชาศัพท์จะมีโอกาสใช้ในชีวิตน้อย แต่เป็นสิ่งที่แสดงความละเอียดอ่อนและเป็นลักษณะพิเศษของภาษาไทย โดยเฉพาะการใช้กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ เพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีนักวิชาการ และนักวิจัยได้นำหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านไปใช้จัดการเรียนการสอนในหลากหลายวิชา เช่น กนิษฐา บางภูมร (Bangpooophamorn, 2016) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายมากขึ้นส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ วิวัฒน์ สงวนทรัพย์ (Sa-nguansap, 2016) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า พัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนมีที่ต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านอยู่ในระดับดีมาก และ Marlowe (2012) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการลดความตึงเครียดของผู้เรียนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เพราะผู้เรียนได้ดูวีดิทัศน์การอธิบายนอกเวลาเรียน และสามารถส่งชิ้นงานนอกชั้นเรียนสำเร็จในเวลาที่เหมาะสม และวิธีเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านช่วยลดความตึงเครียดจากการเรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถศึกษาจากการดูวีดิทัศน์ได้นอกชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดความสนุกสนานในชั้นเรียน เกิดประโยชน์และการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทันสมัยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าถึงเนื้อหาได้เมื่ออยู่นอกห้องเรียน ทำให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม ช่วยกันคิดค้นคว้าหาคำตอบ และแสดงความคิดเห็นร่วมกันตามความต้องการ นำมาสู่การอภิปรายร่วมกันในห้องเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อแก้ปัญหา เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ โดยใช้ Google Classroom เป็นแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์นอกชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญแก่นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระดับภาษา

ระดับภาษา หมายถึง รูปแบบการใช้ภาษาที่มีความลดหลั่นของถ้อยคำตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้คำให้เหมาะสมกับฐานะบุคคล โอกาส และกาลเทศะ เพื่อให้เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงสุด จากการศึกษาการแบ่งระดับภาษาของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจำนวน 4 แหล่งข้อมูล ได้แก่ วัลยา ช่างขวัญยืน (Changkwan-yuen and faculty, 2019: 44-47), ผกาศรี เ็นบุตร และคณะ (Yenbut, P. and faculty, 2012: 2-6), ภาสกร เกตอ่อน และคณะ (Kert-on and faculty, 2517: 146) และกาญจนา ต้นโพธิ์ (Thonpho, 2018: 129) ผู้วิจัยจึงสามารถสังเคราะห์ระดับภาษาโดยไปเป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ 2 ระดับ คือ ภาษาแบบเป็นทางการ และภาษาแบบไม่เป็นทางการได้ดังนี้

1.1 ภาษาแบบเป็นทางการ แบ่งภาษาเป็น 2 ระดับ ดังนี้

- 1) ภาษาระดับพิธีการ
- 2) ภาษาระดับมาตรฐานราชการ

1.2 ภาษาแบบไม่เป็น แบ่งภาษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ภาษาระดับกึ่งทางการ
- 2) ภาษาระดับสนทนา
- 3) ภาษาปาก

2. คำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์แต่เดิมหมายถึงการใช้คำสำหรับพระราชฯ ต่อมาความหมายได้กว้างออก หมายถึงคำสุภาพสำหรับใช้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของบุคคลทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ คำที่ใช้ในการกราบบังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน คำที่ใช้กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ คำศัพท์ที่ใช้กับพระสงฆ์ สามเณร ข้าราชการ และคำสุภาพที่ใช้กับสามัญชน ซึ่งคำเหล่านี้มีข้อกำหนดในการใช้หรือมีวิธีใช้เฉพาะกับบุคคลและโอกาสที่ต่างกัน

2.1 ที่มาของคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์มีวิวัฒนาการมาแต่โบราณ ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน และพระราชวงศ์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีมหากษัตริย์เป็นพระประมุขของชาติมาตลอดหลายร้อยปีแล้ว ตั้งแต่กรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่า ชนชาติไทยมีศรัทธามั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันสูงเป็นที่เคารพสักการะ คนไทยมีความผูกพันกับศาสนาพุทธ ดังนั้นคำราชาศัพท์ส่วนใหญ่มักเป็นคำภาษาบาลีและสันสกฤตซึ่งเป็นคำทางศาสนา และมีการใช้คำเขมรเนื่องจากคนไทยมีความคุ้นเคยกับเขมร จึงยืมคำศัพท์มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภาษาไทย

2.2 การใช้คำราชาศัพท์

2.2.1 ระดับของคำราชาศัพท์ จากการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการหลายคน สามารถสรุประดับคำราชาศัพท์ แยกลำดับตามฐานะของบุคคลได้ 5 ระดับ ดังนี้

2.2.1.1 พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

2.2.1.2 พระบรมวงศานุวงศ์ ได้แก่

2.2.1.2.1 สมเด็จพระบรมชนกนาถ สมเด็จพระบรมราชชนนี

2.2.1.2.2 สมเด็จพระเจ้าฟ้า

2.2.1.2.3 พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า

2.2.1.2.3 พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า

2.2.1.2.4. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า

2.2.1.2.5 หม่อมเจ้า

2.2.1.3 พระสงฆ์ สามเณร

2.2.1.4 ข้าราชการ

2.2.1.5 สามัญชน

2.2.2 การจำแนกคำราชาศัพท์ จากการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการหลายคน สามารถจำแนกคำราชาศัพท์ ได้ 3 ระดับ ดังนี้

2.2.2.1 ประเภทของคำราชาศัพท์ มี 4 ประเภท ดังนี้

2.2.2.1.1 นามราชาศัพท์

2.2.2.1.2 สรรพนามราชาศัพท์

2.2.2.1.3 กริยาราชศัพท์

2.2.2.1.4 วิเศษณ์ราชาศัพท์

2.2.2.2 คำราชาศัพท์สำหรับพระภิกษุ

2.2.2.3 คำสุภาพ

4. แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

ห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ที่ครูจัดทำไว้ให้นอกเวลาเรียน และกลับมาทำกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อตอบประเด็นปัญหาและข้อสงสัย โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ ตอบข้อสงสัยในการทำกิจกรรม การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนจากการจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่เดิมเน้นเนื้อหาและการอธิบาย สามารถเรียกลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ได้ว่า “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน”

ขั้นตอนการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

จากการศึกษาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมนอกห้องเรียน (เรียนวิชาที่บ้าน)

ครูผู้สอนเตรียมสื่อการเรียนรู้ เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ไว้ในห้องเรียนออนไลน์ใน Google Classroom เพื่อให้นักเรียนตอบคำถามจากแบบฝึกหัด

ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมในห้องเรียน (ทำการบ้านที่โรงเรียน) สามารถแบ่งกิจกรรม ได้ดังนี้

- ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)
- ขั้นสอน (50 นาที)
- ขั้นสรุป (5 นาที)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน” มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางลี่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 7 ห้อง จำนวนนักเรียน 273 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 มีนักเรียนจำนวน 44 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางลี่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์
2. ความเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประเภทการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre-Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีรูปแบบของ มาเรียม นิลพันธุ์ (Nilapham, 2015: 144) ดังนี้

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การสอบก่อนเรียน (Pre-test)

X หมายถึง การจัดการเรียนสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวน 8 แผน รวม 8 ชั่วโมง ใช้เวลาสอน 4 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเวลาเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์

รายการ	เรื่องที่สอน	จำนวนชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	ระดับภาษา	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	ข้อควรคำนึงการใช้ระดับภาษา	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	ความเป็นมาของคำราชาศัพท์	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	การใช้คำนามราชาศัพท์และสรรพนามราชาศัพท์	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	การใช้คำกริยาราชศัพท์และวิเศษณ์ราชาศัพท์	1

รายการ	เรื่องที่สอน	จำนวนชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	ข้อควรระวังการใช้คำราชาศัพท์	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	การใช้คำศัพท์สำหรับพระภิกษุ	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	การใช้คำสุภาพ	1
รวม		8

จากการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์

เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่สร้างตามพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดตามแนวคิดของ Bloom ซึ่งแบ่งเป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.87 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.21- 0.89 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของ Likert จำนวน 12 ข้อ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การดำเนินการทดลอง

ในการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ the one-group pretest-posttest design มีวิธีดำเนินการดังนี้ 1. ทดสอบก่อนเรียน (pretest) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนระยะเวลา 1 ชั่วโมง

2. ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง ทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

3. ทดสอบหลังเรียน (posttest) กับนักเรียน หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แต่สลับข้อและตัวเลือก ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

4. ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ภายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 8 แผน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นำผลจากการทดสอบก่อน-หลังการทดลอง และคำตอบจากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์โดยกระบวนการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้
2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 อาจจะเป็นเพราะว่า วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้จากสื่อการสอนที่ครูนำเสนอไว้นอกชั้นเรียนบนสื่อออนไลน์ เป็นการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมาเรียนในชั้นเรียน ดังนั้นแบบฝึกหัดที่เคยมอบหมายให้ทำล่วงหน้าสามารถมาทำเป็นกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนได้โดยการให้ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ และแสดงความคิดเห็นร่วมกันจนได้คำตอบที่ถูกต้องโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกในการเรียนครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้จากการอภิปรายของผู้เรียนในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณมน จีรังสุวรรณ และอภิสร่า ไชยจิตร (Jeerangsuwan and Chaiyajit, 2015: 22) ที่กล่าวว่า ห้องเรียนกลับด้านเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเข้าเรียนได้เมื่ออยู่นอกห้องเรียน ดังนั้นงานที่ครูเคยมอบให้ผู้เรียนทำ สามารถเปลี่ยนเป็นทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อช่วยกันค้นคว้าและหาคำตอบ และร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เนื่องจากการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิมที่ครูเป็นผู้อธิบาย แต่ในทางกลับกันผู้เรียนกลับเป็นผู้นำเสนอและอภิปรายจึงทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนมากขึ้น สอดคล้องกับที่ สุรศักดิ์ ปาเฮ (Pahe, 2013: 2) และ Bergmann and Sams (2012) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านส่งผลให้หน้าที่ของครูเปลี่ยนไป คือ ครูไม่ใช่แต่บรรยายความรู้อย่างเดียว แต่เป็นเหมือนเป็นติวเตอร์ เปรียบครูเหมือนโค้ชหรือเป็นคณบดีเริ่มความคิด โดยเน้นตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียน และครูเป็นคนที่อำนวยความสะดวกในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนอ่อนให้เรียนในระบบออนไลน์ได้ โดยการทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ สงวนทรัพย์ (Sa-nguansap, 2016) ได้ทำวิจัยความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สอดคล้องไปในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ พรพรเพ็ญธรรม เรื่องศรี (Ruengsri, 2017) ได้ทำวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านผ่านสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการนำตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการประเมินการนำตนเองของนักเรียนอยู่ใน

ระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน และยังสอดคล้องกับวรรณกาญจน์ บุญยศ (Boonyot, 2018) ได้ทำวิจัยการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การนำเสนอด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับเป็นด้านที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด คือ ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนระดับภาษาและคำราชาศัพท์ และผู้เรียนทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้เป็นอย่างดีเป็นลำดับสุดท้าย การที่ด้านประโยชน์ที่ได้รับเป็นด้านที่มีคะแนนมากกว่าด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มากที่สุด ผู้เรียนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองมากที่สุด เพราะเป็นการเรียนที่บ้าน คือ เรียนออนไลน์นอกชั้นเรียนเพื่อทำแบบฝึกหัดที่ครูได้มอบหมายไว้ ผู้เรียนต้องเตรียมตัวก่อนเรียนทุกครั้งก่อนเรียนจริงในชั้นเรียน ดังนั้นการเรียนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ ต้องเข้าไปศึกษาเนื้อหาและต้องทำแบบฝึกหัดทั้งหมดที่ครูได้มอบหมายไว้จึงจะสามารถมาเรียนจริงในชั้นเรียนได้รู้เรื่อง และเข้าใจเนื้อหาที่เคยได้เรียนไปแล้ว จึงเหมือนกับเป็นการทบทวนเนื้อหาอีกครั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา บางภูมร (Bangpooophamorn, 2016) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายมากขึ้นส่งผลให้มีความสามารถในการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องไปในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของพัชรินทร์ สิทธิภูมิ (Sitthiphom, 2018) ได้ทำวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักการใช้ภาษาไทยและคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87 อยู่ในระดับคุณภาพดี จากการประเมินทั้ง 3 ครั้ง พบว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน นักเรียนต้องสร้างความพร้อมและความกระตือรือร้นให้แก่ตนเองอยู่เสมอ

เนื่องจากเนื้อหา เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์ เป็นเนื้อหาในสาระที่ 4 คือ หลักการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ยากที่มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-Net) ต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าระดับประเทศ แต่เมื่อผู้เรียนได้เรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านแล้ว ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนระดับภาษาและคำราชาศัพท์ อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนไม่รู้สึกลัวว่าเนื้อหายาก เพราะได้เรียนด้วยตนเองก่อนนอกชั้นเรียน ก่อนที่จะมาเรียนทบทวนในชั้นเรียนอีกครั้ง ทุกครั้งที่เรียนในชั้นเรียนมีการอภิปรายร่วมกับเพื่อน ๆ และโดยภาพรวมผู้เรียนสามารถทำงานกลุ่มกับ

เพื่อนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์กับการเรียน เรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมากที่สุด

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 2 พบว่า ประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัย รองลงมา คือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นการทำการบ้านที่โรงเรียน คือ ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่ครูเคยได้มอบหมายไว้ในออนไลน์ แต่นักกลับมาทำอีกครั้งในชั้นเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการอภิปรายในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนสามารถถามในสิ่งที่สงสัยได้มากยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนเคยผ่านการเรียนรู้มาแล้ว และมีข้อคำถามที่ยังสงสัยอยู่ในตอนทำแบบฝึกหัดออนไลน์ด้วยตนเอง นอกชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนเก็บข้อสงสัยเหล่านั้นมาถามครูในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dixon (2010: 1-13) ที่กล่าวว่า การสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน จะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ขั้นสูง อันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบ Active Learning หลังจากที่ได้เข้าไปถึงบทบาทของตนเองและได้รับการแนะนำจากครู ผู้เรียนเริ่มเกิดการปรับตัวและการเพียรพยายามทำในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนสนใจทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถปรับพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของตัวเองได้ดีขึ้น การสอนแบบห้องเรียนกลับด้านจะกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบเพื่อที่จะนำมาอภิปรายผลในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและเกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jamaludin and Osman (2014: 124-131) ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านนี้ จะช่วยให้ผู้สอนได้บรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนรู้นั้นมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นด้วยกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากที่สุด เป็นลำดับที่ 2

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด คือ ครูให้คำแนะนำอย่างเป็นกันเอง รองลงมา คือ บรรยากาศในชั้นเรียนไม่ตึงเครียด และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ บรรยากาศในการเรียนมีความน่าสนใจ ทันสมัย การที่ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เป็นด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยสุดเป็นลำดับที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนมีมากถึง 44 คน ผู้เรียนอาจจะรู้สึกมีความเป็นส่วนตัวน้อย ทำให้ผู้เรียนเห็นด้วยเป็นลำดับสุดท้าย แต่บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ไม่ตึงเครียด เพราะครูได้แนะนำอย่างเป็นกันเอง ทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้สึกว่าการเรียนนั้นมีความยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Marlowe (2012) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการลดความตึงเครียดของผู้เรียนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความตึงเครียดจากการเรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถศึกษาจากการดูวิดีโอที่ค้นได้นอกชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดความสนุกสนานในชั้นเรียน เกิดประโยชน์และการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น เพราะการเรียนในชั้นเรียนครูคอยดูแลและตอบข้อสงสัยของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจึงไม่รู้สึกตึงเครียด และรู้สึกว่าการเรียนเป็นเรื่อง ระดับภาษาและคำราชาศัพท์มีความยากเกินไป และการที่ผู้เรียนให้คะแนนบรรยากาศในการเรียนมีความน่าสนใจ ทันสมัยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านในชั้นเรียนเป็นการเรียนเนื้อหาเดิมที่ผู้เรียนได้เคยเรียนด้วยตนเองไปแล้วนอกชั้นเรียน แล้วนักกลับมาเรียนทบทวนอีกรอบ อาจจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ผู้เรียนคิดเห็นว่าเนื้อหาเป็นเนื้อหาเดิมจึงน่าสนใจน้อย และระหว่างที่เรียนในชั้นเรียนไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเปิดดูเนื้อหาออนไลน์ที่ได้ลงมือทำแบบฝึกหัดไป ผู้เรียนต้องอภิปรายและทำใบงานจึงคิดเห็นว่าบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนน่าสนใจน้อยที่สุด

สรุปองค์ความรู้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นการทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเองในรูปแบบของสื่อออนไลน์ ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าถึงได้ที่บ้านหรือนอกห้องเรียนได้ด้วยตนเอง ส่วนทำการบ้านที่โรงเรียนเป็นการกลับมาทำกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อตอบประเด็นปัญหาและข้อสงสัย โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ และตอบข้อสงสัยในการทำกิจกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ Bergmann และ Sams คิดค้นขึ้น โดยมีลักษณะวิธีเรียนรู้ คือ เรียนเนื้อหาวิชาที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน ปรับเปลี่ยนกิจกรรมและเวลาที่ใช้จากเดิมในการบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนมาเป็นเรียนวิชาที่บ้านโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ที่ครูจัดทำไว้ให้ออกเวลาเรียน สามารถสังเคราะห์ และกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านไว้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมนอกห้องเรียน (เรียนวิชาที่บ้าน) และขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมในห้องเรียน (ทำการบ้านที่โรงเรียน)

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน แล้วกลับมาเรียนเนื้อหาซ้ำอีกรอบในชั้นเรียน ดังนั้นครูจึงมีบทบาทคอยช่วยเหลือ ชี้แนะการเรียนรู้ และส่งเสริมให้อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ครูต้องกระตุ้นผู้เรียนและคอยตอบคำถามจากผู้เรียนอยู่ตลอด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้อย่างแท้จริง

2. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง เพราะผู้เรียนเรียนที่บ้าน ผู้ปกครองต้องกำชับบุตรหลานของตนให้เรียนรู้บทเรียนออนไลน์ด้วยตนเอง จึงจะสามารถเกิดองค์ความรู้จากการเรียนเนื้อหาวิชานั้น ๆ อาจจำเป็นต้องติดตามการเรียนนอกชั้นเรียนของผู้เรียนตลอดโดยใช้กลุ่มไลน์ห้องเรียนหรือกลุ่มไลน์ผู้ปกครอง เพื่อติดต่อและกำชับให้ผู้เรียนลงมือทำแบบฝึกหัดออนไลน์

References

- Changkwan, W. and faculty. (2009). "Language levels" in **Use of language**, 10-11 2th ed. Nakorn Pathom : Textbook and Book Project Faculty of Arts Silpakorn University.
- Bangpoophamorn, K. (2016). **The Development of Flipped Classroom Model with Self-Directed Learning to Enhance Critical Thinking in an Undergraduate Course**. Thesis, Doctor of Philosophy in Technical Education Technology Faculty of Technological Education King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). **Flip your classroom: reach every student in every class every day** : International Society for Technology in Education.
- Boonyarit, B. (1993). **Royal Words**. Bangkok: Suweeriyasarn.
- Boonyot, W. (2018). **The Development of Online Learning Using Flipped Classroom to Enhance Learning Achievement on Presentation Using Computer Software**. Thesis, Master of Science in Computer Education Department of Industrial Education and Technology King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Dixon-Krauss, L. (1997). **Vygotsky in The Classroom : Mediated Literacy Instruction and Assessment**. U.K : Pearson.

- Jamaludin, R., and Osman, S. Z. M. 2014. **The Use of a Flipped Classroom to Enhance Engagement and Promote Active Learning.** Journal of Education and Practice, 5 (2), 124 - 131.
- Jeerangsuwan, N., and Chaityajit A., (2015). **Flipped Classroom : Study at Home – Do Homework At School?.** Journal of Technical Education Development. 27(94), 21-26.
- Kert-on, P. and faculty. (2017). **Principles of language and usage Thai language for Mattayayom Suksa 4.** (7th ed.) Bangkok: Aksorn Charoenthat.
- Marlowe, C.A.. (2012). **The Effect of the flipped classroom on student achievement and stress.** A professional paper M.S. Bozeman: Montana State University.
- Ministry of Education. (2008). **The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008).** Bangkok: Agricultural Cooperative Association of Thailand.
- Nilapham, M. (2015). **Educational Research Methods.** Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Pahe, S. (2013). **Documents for training seminars for teachers and educational personnel under the Office of Phrae Primary Education Service Areas District Office 1-2 Teacher development course by creating a mentoring system,** Nakhon Phrae Tower Hotel, Mueang Phrae District, Phrae Province.
- Ruengsri, P. (2017). **The Development of Flipped Classroom Activities via Online Media The influence of Self - Directed for High School Students in Occupation and Technology Subject.** Thesis, Master of Education Department of Educational Technology Department of Curriculum and Instruction Silpakorn University.
- Sitthiphom, P. (2018). **The Effects of Flipped Classroom Activities Management on Learning Achievement in Principles of Thai Language Usage and Avidity for Learning of Mattayayom Suksa 1 Students in Schools under Secondary Education Service Area Office 18.** Thesis, Master of Education in Curriculum and Supervision Sukhothai Thammathirat University.
- Master of Education (Curriculum and Instruction); Sa-nguansap, W. (2016). **The Development of Comprehensive Reading Abilities of Mattayom 3 Students Using Flipped Classroom Learning Management.** Thesis, Master of Education Department of teaching Thai language Department of Curriculum and Instruction Silpakorn University.
- Thonglor, K. (2011). **Principle of Thai language.** (53th ed.) Bangkok: Ruamsarn.
- Thonpho, K. (2018). **Thai for communication.** Bangkok: O.S. Printing House.
- Yenbut, P. and faculty. (2012). **Thai learning books 6 for Mattayayom Suksa 6 volumes 1.** Bangkok: [Aimphan Press Co.,LTD..



แนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา
GUIDELINES FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT OF FRACTICAL NURSING
IN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTION

กุลวรี รักษ์เรืองนาม¹, อนุชัย รามวรังกูร, และ นลินรัตน์ รักกุศล

Kuwaree Rakreangnam¹, Anuchai Ramwarugkura, and Nalinrat Rakusol

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

E-mail: ¹Kulwaree_2805@hotmail.com

Received 14 February 2023 ; Revised 28 April 2023 ; Accepted 7 May 2023.



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะผู้ช่วยพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย และต่างประเทศ 2) ศึกษาสภาพ และปัญหาของการจัดการศึกษาธุรกิจสถานพยาบาล และผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและวิทยาลัยพยาบาลในภาครัฐ และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประชากรประกอบด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล และต่างประเทศ ครูผู้สอนธุรกิจสถานพยาบาล 45 คน และครูผู้สอนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี 154 คน เครื่องมือแบบสอบถาม และแบบแนวทางการจัดการศึกษาของการประชุมกลุ่มการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการการศึกษาพบว่า สมรรถนะผู้ช่วยพยาบาลมี 3 ด้าน 1) ผู้เรียน 2) ครูผู้สอน และ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาธุรกิจสถานพยาบาลของครูผู้สอนสถานศึกษาอาชีวศึกษาสภาพด้านธุรกิจสถานพยาบาลอยู่ในระดับมาก $\mu = 4.16$, $\sigma = .83$ ปัญหาที่พบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด $\mu = 1.78$, $\sigma = .57$ ส่วนสภาพการจัดการศึกษาผู้ช่วยพยาบาลของครูผู้สอนวิทยาลัยบรมราชชนนี อยู่ในระดับมาก $\mu = 4.21$, $\sigma = .43$ ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย $\mu = 2.60$, $\sigma = .43$ ส่วนแนวทางในการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่ามีแนวทาง 2 คือ 1) การเปิดสถานศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในอาชีวศึกษา 2) การเตรียมคนทางอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่การจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลโดยสภาการพยาบาลรับรอง

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา ผู้ช่วยพยาบาล, อาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the competence of Practical Nursing in government nursing colleges and higher education institutions in Thailand and abroad. 2) To study the condition and problems of the management of healthcare business education and Practical Nursing in vocational schools and Nursing colleges in the government; and 3) To study the guidelines for educational management in the field of Practical Nursing in vocational schools. The research population consists of Practical Nursing certificate programs that are accredited and abroad 25 experts, 45 nursing home business teachers and 154 teachers at Boromarajonani College of Nursing. and educational management guidelines for group meetings. The data were analyzed using content analysis, percentage, arithmetic mean. and standard deviation.

The results showed that There were 3 aspects of Practical Nursing competency: 1) Teachers recognized by the Nursing Council. 2) The competence of teachers and 3) the competence of teaching and learning management. As for the condition and problems of the health care business education management of the teachers of vocational schools, the overall condition of the health care establishments was at the high level. $\mu = 4.16$, $\sigma = .83$, the problems encountered were at the lowest level. $\mu = 1.78$, $\sigma = .57$ As for the condition and problems of Practical Nursing education management of Boromarajonani College teachers. The overall condition was at a high level, $\mu = 4.21$, $\sigma = .43$, the overall problem was at a low level, $\mu = 2.60$, $\sigma = .43$, respectively. It was found that there were 2 approaches: 1) Opening an educational institution in a vocational nursing college; 2) Preparing vocational personnel for admission to the field of Practical Nursing education by the Nursing Council certified.

Keywords: Management Education, Practical Nursing (PN), Vocational Education

บทนำ

ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย กำลังเผชิญกับปัญหาในด้านสุขภาพของประชาชน จากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความเจริญก้าวหน้าด้านการแพทย์ และเทคโนโลยี จะช่วยให้คนไทยมีความรู้และทักษะในการป้องกันโรค และอุบัติเหตุ และการสร้างเสริมสุขภาพตนเองและครอบครัวมากขึ้น ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทำให้เกิดโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ยกตัวอย่างในประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรวัยผู้สูงอายุในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุคือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเกินร้อยละ 10 จากการศึกษาขนาดและแนวโน้มของประชากรผู้สูงอายุจากที่เพิ่มขึ้น จากการสำมะโนประชากรไทยระหว่าง ปี พ.ศ.2503 จนถึง พ.ศ.2543 และการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.

2553 ถึง พ.ศ.2583 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.2 และใน พ.ศ.2583 สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32.1 (Nursing Council, 2020)ภาวะสังคมผู้สูงอายุโดยปัจจุบันมี สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุกว่า 16% ของประชากรทั้งหมดสวนทางกับอัตราการเกิดที่ต่ำลง ทำให้ในอนาคต ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งในส่วนของสถานการพยาบาลเองตระหนัก และเห็น ความจำเป็นในการดูแลสุขภาพของประชากรกลุ่มดังกล่าว ตั้งแต่การป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพ การดูแลผู้สูงอายุ ที่ต้องการการพึ่งพิงในการดูแลทั้งมีสุขภาพดี และสุขภาพที่มีอาการเจ็บป่วย

การผลิตผู้ช่วยพยาบาล (Practical Nursing) ตามสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชนภายใต้การกำหนด หลักสูตรโดยสภาการพยาบาลแห่งประเทศไทยโดยวิทยาลัยพยาบาลต่างๆ ทำการเปิดโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล เกือบทุกแห่งที่มีวิทยาลัยพยาบาลซึ่งควบคุมกำกับดูแล และมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนสาขาผู้ช่วย พยาบาล1 การผลิตผู้ช่วยพยาบาลโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลในประเทศไทย จำนวน 74 แห่งทั่วประเทศ ยังไม่ เพียงพอต่อความต้องการของสถานพยาบาลต่างๆ (Tassana Boonthong, 2020) เช่น โรงพยาบาลภาครัฐและ เอกชนรวมถึงโรงพยาบาลชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ สถานประกอบการในการดูแลสุขภาพ ผู้ช่วยพยาบาลถือเป็น กำลังคนผสมผสานทางทีมการพยาบาล ระหว่างพยาบาลวิชาชีพกับพยาบาลระดับต่ำกว่า การขาดแคลนบุคลากร ผู้ช่วยพยาบาลนี้ กระทรวงสาธารณสุข และมอบนโยบายให้โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปจ้างงานผู้ช่วย พยาบาลเพื่อให้ผู้ช่วยพยาบาลเป็นกำลังคนผสมผสานในทีมการพยาบาล ช่วยแบ่งเบาภาระงานขั้นพื้นฐานของ พยาบาล (Thiraporn Satiraungkun, 2016) จากการขาดแคลนผู้ช่วยพยาบาล ซึ่งระยะการศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี จบออกมาได้วุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพต่อจากการศึกษาจบม.6 หรือเทียบเท่า มีการผลิต พนักงานผู้ช่วยพยาบาลจบ ม. 3 เรียนเป็นพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ ซึ่งมีสถานศึกษาเอกชนเกิดขึ้นมากมาย วุฒิที่ได้รับคือพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ Costa, M., Tagliabue, S., Matos, P. M., & Mota, C.P) ที่ทาง สถานศึกษานั้นๆ ออกให้ ไม่มีสภาการพยาบาลรับรองตามหลักสูตร เหมือนหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลที่สภาการ พยาบาลรับรอง ผู้ที่จบผู้ช่วยพยาบาลจะมีเงินเดือนสูงกว่าพนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้

อาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในระดับ ปวช. หรือ วุฒิ ปวส. หรือเทียบเท่า เป็นไปตามนโยบายแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และระบบทวิภาคี (นลินรัตน์ รักกุล, 2561) ตามทฤษฎีการจัดการศึกษาของฟอสเซอร์ (Anuchai Ramwarangku, 2015) สิ่งที่สำคัญคือความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่ต้องการเรียน สถานศึกษา การเรียนการสอน ครูผู้สอน และการบริหารการศึกษา ผู้เรียนเรียนจบสามารถทำงานได้ทันทีที่เรียนจบการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยมีความประสงค์ศึกษา ปัญหาการจัดการศึกษาที่มีผลต่อแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตร ผู้ช่วยพยาบาลวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาซึ่งยังไม่มีหลักสูตรนี้ในรูปแบบการศึกษา ทางสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีความต้องการผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชน แนวทางความเป็นไปได้ในการเปิดสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาภาครัฐ และเอกชนในประเทศไทย และต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาด้านการอาชีวศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา และสถานศึกษาในภาครัฐ
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

วิจัยเอกสารในครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารสมรรถนะหลักสูตรวิชาผู้ช่วยพยาบาลและนำสมรรถนะที่ได้นำไปศึกษาสภาพ และปัญหาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาและวิทยาลัยพยาบาลที่มีการจัดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลในภาครัฐ หลังจากนั้นนำมาสรุปจัดเป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มี 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารด้านสมรรถนะหลักสูตรวิชาผู้ช่วยพยาบาล (PN) ต้นสังกัด 6 หน่วยงาน ผู้วิจัยจึงเลือกมาอย่าง 1 หน่วยงานต้นสังกัด คือกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงอุดมศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติเลือกอย่างละ 1 หน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างในต่างประเทศคือ แคนาดา อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ใช้ตารางวิเคราะห์สมรรถนะในแต่ละด้านของการจัดการศึกษา สมรรถนะที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 นำไปศึกษาในขั้นตอนที่ 2

ระยะที่2 ศึกษาสมรรถนะตามสภาพ และปัญหา การจัดการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครู และอาจารย์ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เปิดหลักสูตรธุรกิจพยาบาลจำนวน 7 แห่ง และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีแห่งประเทศไทยที่เปิดโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล จำนวน 21 แห่งที่เข้าร่วมโครงการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาจัดแนวทางสรุปผลของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาโดยการทำ Focus groups

ระยะที่3 สรุปการจัดทำแนวทางโดยทำ Focus groups นำแนวทางมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญทางสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา และ ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดทำหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลทางภาครัฐ เอกชน และทางสภาวิชาชีพ

3. เครื่องมือในการวิจัย

ระยะที่ 1 ใช้ตารางการวิเคราะห์ สมรรถนะ ตอนที่ 2 ใช้ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามสภาพ และปัญหาในการจัดการในการบริหารหลักสูตรสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสาขาธุรกิจพยาบาล และวิทยาลัยพยาบาลที่เปิดหลักสูตรสาขาผู้ช่วยพยาบาล ตอนที่ 3 Focus groups สรุปแนวทางการจัดการศึกษา เป็นวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเบื้องต้น จำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลวิชาชีพโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล จำนวน 1 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 คน ซึ่งมีค่า IOC อยู่ที่ 0.80 ข้อคำถามมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ คือ .80

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลภายใต้การควบคุมของวิทยาลัยพยาบาลในเขตกรุงเทพ 1 แห่ง 2) โรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลวิทยาลัยภาคเอกชน 1 แห่งในเขตกรุงเทพ 1 แห่ง โดยใช้ แนวคิดทฤษฎีทางอาชีวศึกษาของฟอสเซอร์คือ ด้านผู้เรียน ครูผู้สอน เนื้อหาหลักสูตร ผู้บริหาร เครื่องมืออุปกรณ์ และตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cranach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามในธุรกิจสถานพยาบาล = .965 แบบสอบถามวิทยาลัยพยาบาล = .895

5. การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาแนวทางพื้นฐานของแนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาที่เปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลตามวิทยาลัยพยาบาลของรัฐ และเอกชนและ ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 6 หน่วยงานต้นสังกัด

2) ส่งแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว และผ่านกระบวนการทดสอบกลุ่มเป้าหมายในด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยง

3) นำแบบสอบถามมาทดสอบกับสถานประกอบการที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง

4) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

โดยเก็บข้อมูลตามกระบวนการวิจัย คือ แจกแบบสอบถาม และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

6) กำหนดระยะเวลาในการจัดส่งข้อมูล

7) สรุปผลแนวทางในการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากการทำ

Focus groups

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย และการแปลความระดับความคิดเห็น ดังนี้ 4.51-5.00 = ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 = ระดับมาก 2.51-3.50 = ระดับปานกลาง 1.51-2.50 = ระดับน้อย 1.00-1.50 = ระดับน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ความคิดเห็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนำมาสรุปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาโดยใช้ Content Analysis

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะการจัดการศึกษาวิชาผู้ช่วยพยาบาล พบว่า สมรรถนะผู้ช่วยพยาบาลทั้งในประเทศ และต่างประเทศมีทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) ผู้เรียน 2) ครูผู้สอน และ 3) การเรียนการสอน ในการศึกษาตอนที่ 1 ตามรายละเอียดตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สมรรถนะในการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลโดยมีสภาการพยาบาลรับรอง

สมรรถนะ	ความรู้ ทักษะ และเจตคติ
ผู้เรียน	-ความรู้: ในการดูแลผู้ที่ต้องพึ่งพิงเกี่ยวข้องกับสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือบุคคลตามความต้องการขั้นพื้นฐานในกิจวัตรประจำวัน การป้องกันภาวะแทรกซ้อน และอันตรายต่างๆ การวัดสัญญาณชีพ สังเกตอาการผู้ป่วยได้ ผู้เรียนต้องมีวุฒิการศึกษา จบมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าขึ้นไปทุกประเทศ มีอายุอย่างต่ำ 16 ปีขึ้นไป ทักษะ: การบันทึกติดตามความเปลี่ยนแปลงของอาการและอาการแสดงของโรค การช่วยเหลือในการตรวจและการรักษาพยาบาลต่างๆ ร่วมกับทีมพยาบาลการจัดเตรียมอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้การปฐมพยาบาลในภาวะฉุกเฉินการให้การฟื้นฟูสภาพตามแผนการรักษา เจตคติ: การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำงานเป็นทีมได้ มีใจรักในการบริการในวิชาชีพผู้ช่วยพยาบาลโดยมีคุณธรรม และจริยธรรม
ครูผู้สอน	-ความรู้ ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของรายวิชาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่วิชาชีพและวิชาการให้สอดคล้องกับผู้เรียนประเมินผลผู้เรียน มีใบประกอบวิชาชีพพยาบาลในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาล มีการสร้างเครือข่ายกับชุมชน และสถานศึกษาในการฝึกงานของชุมชน มีการให้คำปรึกษาด้านวิชาการวิชาชีพกับผู้เรียนได้ ทักษะ: ทักษะถ่ายทอดความรู้ด้านการพยาบาลในภาควิชาการให้กับผู้เรียนได้ทักษะการทำหัตถการในภาคปฏิบัติการวิชาชีพพยาบาลให้กับผู้เรียน ทักษะการนิเทศงานกับเครือข่ายของโรงพยาบาล การสังเกตการทำงานของนักเรียนให้สอดคล้องกับข้อปฏิบัติในโรงพยาบาลการวัดและประเมินผลผู้เรียนวัดผลตามตามความสามารถรับผิดชอบสาขาวิชาที่สอนรายวิชานั้น เจตคติ : มีความรู้สึกที่ดีต่อการสอนวิชาชีพพยาบาล การทำงานเป็นทีมกับบุคลากรทางกายภาพ การเก็บความลับประวัติการรักษาของผู้ป่วย
การเรียนการสอน	ความรู้: ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาลที่สภาการพยาบาลให้การรับรองโดยมีใบประกอบวิชาชีพพยาบาลในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาล มีการจัดหน่วยกิตทั้งหมดของโครงสร้างหลักสูตรคือ หมวดวิชาการทั่วไป หมวดวิชาชีพ หมวดวิชาเลือก ทักษะ: ในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา และเครือข่ายโรงพยาบาล มีการจัดการการเรียนการสอนโดยอัตราส่วนครูผู้สอนต่อผู้เรียนของหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล (1:8) การมีห้องปฏิบัติการด้านการพยาบาลในสถานศึกษา สามารถจัดมีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ฝึกงานของผู้เรียน เจตคติ: , มีคุณธรรม จริยจริยธรรมในวิชาชีพ สอนให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาได้ในการดูแลผู้อื่นได้มีใจรักในการให้บริการต่อสังคม

ในการศึกษาสภาพครูผู้สอนธุรกิจสถานพยาบาลทางอาชีวศึกษาภาคเอกชน ประกอบด้วยการจัดเรียงตารางสภาพ 3 ด้าน ใน 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1. ด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.28$, $\sigma = .83$) ใน 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดที่เป็นระบบมีการทำงานเป็นทีม มีใจรักในการบริการ ($\mu = 4.47$, $\sigma = .72$) 2) สถานศึกษาสามารถจัดทำระบบประกันคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ($\mu = 4.47$, $\sigma = .65$) 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านผู้ช่วยพยาบาลเพื่อพัฒนาวิชาชีพ โดยมีคะแนนดังนี้ ($\mu = 4.31$, $\sigma = .84$) ตามลำดับ 2. ด้านการบริหารทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.13$, $\sigma = .77$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีระบบติดตาม และประเมินผลผู้เรียนจากแหล่งฝึกปฏิบัติโดยครูแหล่งฝึกเป็นผู้ประเมิน ($\mu = 4.31$, $\sigma = .75$) 2) สถานศึกษามีระบบการนิเทศผู้เรียนตามแหล่งฝึกโดยแจ้งครูพยาบาลวิชาชีพที่แหล่งฝึกดูแล ($\mu = 4.20$, $\sigma = .83$) และ 3) สถานศึกษามีระบบงบประมาณเพิ่มเติมในการจ้างครูที่มีวุฒิการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ($\mu = 4.11$, $\sigma = .82$) ตามลำดับ 3. ด้านเครือข่าย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = .89$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีการร่วมมือกับโรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่วนตำบลเป็นแหล่งฝึก ($\mu = 4.33$, $\sigma = .84$) 2) สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านธุรกิจสถานพยาบาล ($\mu = 4.20$, $\sigma = .86$) 3) สถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตรตลอดระยะเวลาเรียนพร้อมสถานที่ฝึกให้กับผู้เรียน ($\mu = 4.13$, $\sigma = .89$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นสภาพ 3 ด้านของครูผู้สอนธุรกิจสถานพยาบาลทางอาชีวศึกษาภาคเอกชน

รายการ	μ	σ	แปลความหมาย
ด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้	4.28	.83	มากที่สุด
1) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดที่เป็นระบบมีการทำงานเป็นทีม มีใจรักในการบริการ	4.47	.72	มากที่สุด
2) สถานศึกษาสามารถจัดทำระบบประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอน	4.47	.65	มากที่สุด
3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านผู้ช่วยพยาบาลเพื่อพัฒนา	4.31	.84	มากที่สุด
ด้านการบริหารทั่วไป	4.13	.77	มาก
1) สถานศึกษามีระบบติดตาม และประเมินผลผู้เรียนจากแหล่งฝึกปฏิบัติ	4.31	.75	มากที่สุด
2) สถานศึกษามีระบบการนิเทศผู้เรียนตามแหล่งฝึกโดยแจ้งครูพยาบาลวิชาชีพที่แหล่งฝึกดูแล	4.20	.83	มาก
3) สถานศึกษามีระบบงบประมาณเพิ่มเติมในการจ้างครูที่มีวุฒิการศึกษาวิชาชีพพยาบาล	4.11	.82	มาก
ด้านเครือข่าย	4.08	.89	มาก
1) สถานศึกษามีการร่วมมือกับรพ. หรือ รพ. ส่วนตำบลเป็นแหล่งฝึก	4.33	.84	มากที่สุด

2) สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้าน ธุรกิจสถานพยาบาล	4.20	.86	มาก
3) สถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตรตลอดระยะเวลาเรียน	4.13	.91	มาก

สรุปปัญหาปัญหาการจัดการศึกษาทางอาชีวศึกษาสาขาธุรกิจสถานพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.27, \sigma = .49$) เมื่อพิจารณารายด้าน ใน 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ข้อคำถามปัญหา 25 ข้อ) 1) ผู้บริหารสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา สามารถสร้างภาคีเครือข่ายด้านการอาชีวศึกษาของภาคเอกชน มหาวิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาล และแหล่งฝึกงาน จัดเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38, \sigma = .53$) 2) ผู้บริหารสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา ต้องมีความเข้าใจบริบทของการบริหารงานด้านการดูแลทางการแพทย์ ร่วมกับการจัดการศึกษาทางการอาชีวศึกษาเป็นอย่างดีจัดเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.36, \sigma = .64$) 3) สถานศึกษาทางอาชีวศึกษา สามารถจัดตั้งคณะกรรมการด้านการอาชีวศึกษาร่วมกับคณะกรรมการ การนโยบายเครือข่ายสถานศึกษาทางอาชีวศึกษาเดียวกัน และสภาวิชาชีพจัดเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.33, \sigma = .56$)

ผลการแสดงในการศึกษาสภาพครูผู้สอนผู้ช่วยพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลประกอบการจัดการเรียนตารางสภาพใน 3 ด้านที่ใน 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้

1. **ด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้** ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.33, \sigma = .48$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยพยาบาลมีครูผู้สอนเป็นครูพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ ($\mu = 4.71, \sigma = .52$) 2) วิทยาลัยพยาบาล มีการจัดการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติตามโรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่วนตำบลหรือชุมชน ($\mu = 4.63, \sigma = .65$) และ 3) วิทยาลัยพยาบาล มีห้องจำลองในการฝึกปฏิบัติก่อนปฏิบัติจริง เช่น มีหุ่นจำลองช่วยชีวิต ชุดอาบน้ำ ชุดให้อาหาร เป็นต้น ($\mu = 4.61, \sigma = .48$) ตามลำดับ

2. **ด้านการบริหารทั่วไป** ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31, \sigma = .08$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยพยาบาล มีระบบติดตาม และประเมินผลผู้เรียนจากแหล่งฝึกปฏิบัติโดยครูแหล่งฝึกเป็นผู้ประเมิน ($\mu = 4.41, \sigma = .66$) 2) วิทยาลัยพยาบาล มีระบบการจัดสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ให้บุคลากร ($\mu = 4.41, \sigma = .66$) และ 3) วิทยาลัยพยาบาล มีระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพส่งเสริมในด้านวิชาการเพิ่มเสมอ ($\mu = 4.37, \sigma = .74$) ตามลำดับ

3. **ด้านเครือข่าย** ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99, \sigma = .72$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยพยาบาล มีความร่วมมือกับโรงพยาบาลที่เป็นสถานที่แหล่งฝึกปฏิบัติของผู้เรียนผู้ช่วยพยาบาล ($\mu = 4.53, \sigma = .58$) 2) วิทยาลัยพยาบาล มีการส่งโครงสร้างหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ต่อสภาวิชาชีพตลอดระยะเวลาเรียน 1 ปี พร้อมสถานที่ฝึกปฏิบัติก่อนเปิดหลักสูตร ($\mu = 4.42, \sigma = .77$) และ 3) วิทยาลัยพยาบาล มีความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติกับโรงพยาบาลตามบริบท และฝึกปฏิบัติกับชุมชน ($\mu = 4.43, \sigma = .72$) ตามลำดับ ตามตารางที่ 3

(N=154)

รายการ	μ	σ	แปลความหมาย
ด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้	4.33	.48	มากที่สุด
1) วิทยาลัยฯ มีครูผู้สอนเป็นครูพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์	4.71	.52	มากที่สุด
2) วิทยาลัยฯ มีการการเรียนการสอน และการฝึกปฏิบัติ	4.63	.65	มากที่สุด
3) วิทยาลัยฯ มีห้องจำลองในการฝึกปฏิบัติก่อนปฏิบัติจริง เช่น มีหุ่น	4.61	.64	มากที่สุด
ด้านการบริหารทั่วไป	4.31	.08	มาก
1) วิทยาลัยฯ มีระบบติดตาม และประเมินผลผู้เรียนจากแหล่งฝึก	4.41	.66	มาก
2) วิทยาลัยฯ มีระบบการจัดสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ให้บุคลากร	4.41	.66	มาก
3) วิทยาลัยฯ มีระบบส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพ	4.37	.74	มาก
ด้านเครือข่าย	3.99	.72	มาก
1) วิทยาลัยฯ มีการร่วมมือกับโรงพยาบาลเป็นสถานที่แหล่งฝึกปฏิบัติ	4.53	.58	มากที่สุด
2) วิทยาลัยฯ มีการส่งโครงสร้างหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลต่อสภาวิชาชีพ	4.42	.77	มากที่สุด
3) วิทยาลัยฯ มีความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติกับโรงพยาบาลตามบริบท	4.34	.74	มากที่สุด

ในด้านปัญหาการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี : ใน 3 ด้าน คือ ครูผู้สอน แหล่งฝึกงาน และนโยบายของสถานศึกษาพบปัญหาดังต่อไปนี้การจัดการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.61$, $\sigma = 1.28$) ในรายละเอียดในแต่ละด้าน ใน 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้

1. **ด้านครูผู้สอน** ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.26$, $\sigma = 1.03$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) ภาระงานครูพยาบาลที่ต้องรับผิดชอบ ที่ไม่เกี่ยวกับงานสอนมากเกินไป ($\mu = 3.70$, $\sigma = 1.03$) 2) ภาระการสอนภาคปฏิบัติของครูพยาบาลมากเกินไป ($\mu = 3.62$, $\sigma = 1.01$) และ 3) ภาระการสอนภาคบรรยายของครูมากเกินไป ($\mu = 3.26$, $\sigma = 1.03$) ตามลำดับ

2. **แหล่งฝึกงาน** ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.14$, $\sigma = .09$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) ขาดความร่วมมือการฝึกทักษะผู้เรียนระหว่างวิทยาลัยพยาบาลสถานศึกษาอื่นๆ ในแหล่งฝึกงานที่เดียวกัน ($\mu = 2.15$, $\sigma = 1.09$) 2) ขาดการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือในวิทยาลัยของหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ($\mu = 2.09$, $\sigma = 1.10$) และ 3) การฝึกปฏิบัติของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนหากเกิดความเสียหาย ผู้รับผิดชอบคือผู้เรียน หรือผู้ดูแล ($\mu = 2.03$, $\sigma = 1.08$) ตามลำดับ

3. **ด้านนโยบาย** ของสถานศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.43$, $\sigma = .16$) เมื่อพิจารณาารายด้าน มีอยู่ 3 ระดับแรก ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารในการเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ควรมีวุฒิการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ($\mu = 3.91$, $\sigma = 1.41$) 2) ค่าตอบแทนครูผู้สอนหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 2.76$, $\sigma = 1.38$) และ 3) ค่าตอบแทนของบุคลากรครูผู้สอนไม่พอเพียงกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ($\mu = 2.59$, $\sigma = 1.15$) ตามลำดับ

สรุป สภาพ และปัญหาทั้ง 2 แห่ง สำหรับที่พบในสถานศึกษาธุรกิจสถานพยาบาล สภาพมีความพร้อมในการที่จะเปิดสาขาผู้ช่วยพยาบาลอยู่ในระดับมาก แต่พบปัญหาสมรรถนะด้านผู้เรียน ครูผู้สอน และการจัดการเรียนการสอนระดับปานกลาง และสำหรับวิทยาลัยพยาบาลมีสภาพและปัญหาระดับปานกลาง เนื่องจากการเปิดหลักสูตรนี้มานานมีสภาพการจัดการศึกษาระดับมาก ปัญหามีบ้างปานกลาง นำปัญหาที่พบมาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเข้ามาจัดประชุมทำการสนทนากลุ่มในระยะถัดไป

แนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาทางอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาที่ภาครัฐ และเอกชนทางอาชีวศึกษา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษาผู้ช่วยพยาบาล ผลสรุปแนวทางในการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาผู้ช่วยพยาบาล ได้ดังนี้ คือ แนวทางที่สรุปจากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเป็นแนวทางกันว่า มี 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 สถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนในคณะวิชาพยาบาลศาสตร์ภายในสถาบันและสภาการพยาบาลให้การรับรองเพื่อผลิตพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลสายปฏิบัติการในอนาคต

แนวทางที่ 2 สถานศึกษาทางอาชีวศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนพนักงานให้การดูแลในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพผู้ช่วยพยาบาล

รูปแบบการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ 1) ในระบบ โดยการเพิ่มหลักสูตรพนักงานให้การดูแลตามสถานศึกษาทางอาชีวศึกษาสาขาพาณิชยกรรม หลักสูตรพนักงานให้การดูแล มี 16 หน่วยกิต (510 ชั่วโมง) เพิ่มในหมวดวิชาเลือกและหมวดวิชาเลือกเสรีในวุฒิ ปวช./ปวส. สาขาพาณิชยกรรม 2) **รูปแบบนอกระบบ** โดยการสะสมหน่วยกิตเพิ่มในหมวดวิชาเลือกและหมวดวิชาเลือกเสรี ในวุฒิ ปวช./ปวส. สาขาพาณิชยกรรม เป็นระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต Credit Bank ไว้จนครบ 16 หน่วยกิต 3) **รูปแบบทวิภาคี** คือร่วมทวิภาคีกับสถานพยาบาลต่าง ๆ ที่ทำความร่วมมือไว้ มีการบันทึกความร่วมมือความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา กับ รพ. หรือ สถานพยาบาล

การอภิปรายผล

สมรรถนะการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาลในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาพบใน 3 ด้าน คือผู้เรียน ครูผู้สอน และการเรียนการสอน จะพบว่าในด้านผู้เรียนและครูผู้สอนจะมีความคล้ายกันโดยมีจุดประสงค์การดูแลบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ (Somchit Luprasong, 2017,p.133-155) ได้ศึกษาการผลิตผู้ช่วยพยาบาลและคุณลักษณะผู้ช่วยพยาบาลที่พึงประสงค์ต่อการผลิตผู้ช่วยพยาบาลและคุณลักษณะของผู้ช่วยพยาบาลที่พึงประสงค์พบว่าผู้ช่วยพยาบาลควรมีคุณธรรม จริยธรรมมีทักษะการปฏิบัติการช่วยเหลือดูแล และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ผู้จบการศึกษามาต้องมีสมรรถนะพร้อมในการทำงานมีทักษะและเจตคติที่ดี

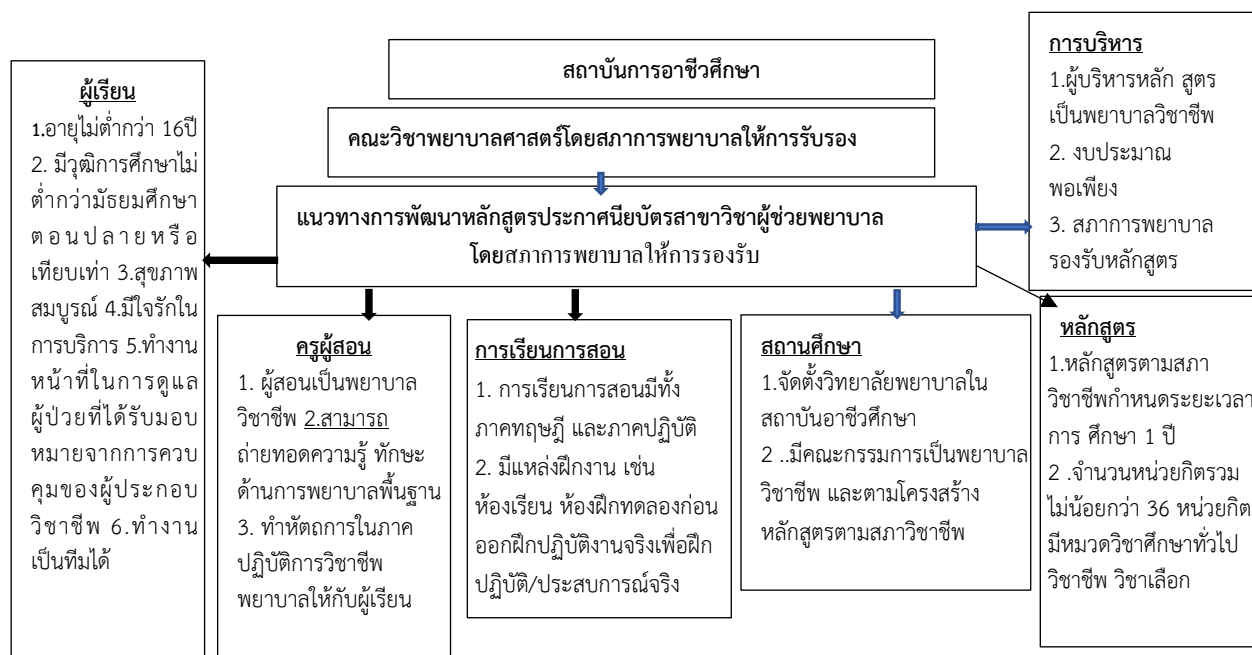
สภาพและปัญหาในสถานศึกษาที่ยังไม่เคยเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลจะพบว่า สภาพและปัญหาในด้านสมรรถนะผู้เรียน ครูผู้สอน การเรียนการสอนต้องมีการเตรียมความพร้อมในแต่ละปัจจัยซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมในการเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล สำหรับสถานศึกษาที่เคยเปิดแล้วจะสภาพที่พร้อมโดยมีองค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรครบ ปัญหาที่พบจะเป็นลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นหลังดำเนินการเรียบร้อยแล้วหลังเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล จากการศึกษา (Benjawan Srikammoon. 2017) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา พบปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสถานประกอบการทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการศึกษาสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จากการแนะนำผู้เชี่ยวชาญผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลแนะนำแนวทางการเปิดหลักสูตรนี้ได้ต้องมีแนวทางปฏิบัติ มีผู้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่ พบว่าองค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่ การบริหารครูในสถาบันการศึกษา การจัดการเชิงกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แรงจูงใจในการประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Kanrat Phiphatphon, 2014)

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การจัดการศึกษาสาขาประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาลที่สภากาชาดรับรองในสถานศึกษาอาชีวศึกษาซึ่งยังไม่มีเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลในภาครัฐ

แนวทางที่ 1 สถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนในคณะวิชาพยาบาลศาสตร์ภายในสถาบันและสภากาชาดให้การรับรองเพื่อผลิตพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลสายปฏิบัติการในอนาคต ดังภาพที่ 1

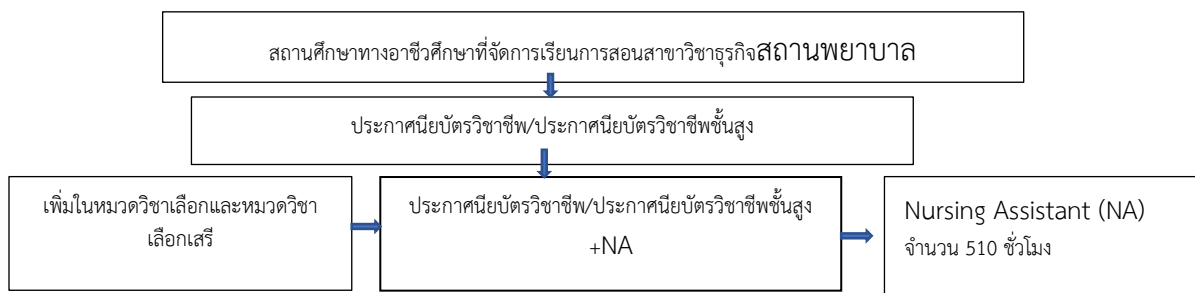


ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาผู้ช่วยพยาบาลที่สภากาชาดให้การรับรองในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในอนาคต

2. การจัดการศึกษาหลักสูตรอบรมระยะสั้นคือพนักงานให้การดูแลร่วมในหลักสูตรรวมปวช. หรือปวส. เพื่อเตรียมความพร้อมการก้าวเข้าสู่หลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลในภาครัฐยังไม่มีเปิดหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

แนวทางที่ 2 สถานศึกษาทางอาชีวศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนพนักงานให้การดูแลในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพผู้ช่วยพยาบาล

รูปแบบการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ 1) ในระบบ โดยการเพิ่มหลักสูตรพนักงานให้การดูแลตามสถานศึกษาทางอาชีวศึกษาสาขาพาณิชยกรรม หลักสูตรพนักงานให้การดูแล มี 16 หน่วยกิต (510 ชั่วโมง) เพิ่มในหมวดวิชาเลือกและหมวดวิชาเลือกเสรีในวุฒิ ปวช./ปวส. สาขาพาณิชยกรรม 2) **รูปแบบนอกระบบ** โดยการสะสมหน่วยกิตเพิ่มในหมวดวิชาเลือกและหมวดวิชาเลือกเสรี ในวุฒิ ปวช./ปวส. สาขาพาณิชยกรรม เป็นระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต Credit Bank ไว้จนครบ 16 หน่วยกิต 3) **รูปแบบทวิภาคี** คือร่วมทวิภาคีกับสถานพยาบาลต่าง ๆ ที่ทำความร่วมมือไว้ มีการบันทึกความร่วมมือความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา กับ รพ. หรือ สถานพยาบาล ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาในระบบการเตรียมผู้ช่วยพยาบาลของหลักสูตรพนักงานให้การดูแล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการติดตามผลการเปิดหลักสูตรสาขาผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2) ควรศึกษาความต้องการผู้มีความรักและต้องการศึกษาหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ทราบแนวทางการเปิดหลักสูตรพนักงานให้การดูแล ให้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั่วประเทศ

2) สถานศึกษาทางอาชีวศึกษาควรเปิดหลักสูตรการพยาบาลระยะสั้นๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของตลาด และสังคมผู้สูงอายุ

3) หลักสูตรการเตรียมพนักงานให้การดูแลใน ปวช./ปวส. ในการเพิ่มเติมหมวดวิชาเลือกและวิชาเลือกเสรี สามารถปรับในหลักสูตรต่อยอดเป็นหลักสูตรอบรมอื่นๆ ได้

References

- Anuchai Ramwarangkun. (2015). The paradigm of vocational education. Bangkok: Chulalongkorn Printing House university
- Benjawan Srikammoon. (2017). Factors Affecting Success in Management of Vocational Education in the Bilateral System of Institute of Bilateral System of Educational Institutions in Lampang Province. *Humanities, Social Sciences and Art*, 10 (2)
- Costa, M., Tagliabue, S., Matos, P. M., & Mota, C. P. (2020). Stability and change in adolescents' well-being: The role of relationships with caregivers in residentia care. *Children and Youth Services Review*, 119, 105567.:0.1016/j.childyouth.2020.10556
- Dubois, o. (2004). Competency-Based Human Resource Management: America: Davies- A division of CPP
- Japanese Nursing Association. (2021). Nursing In Japan Retrieved from 18/03/2565
- Kanrat Phiphatphon. (2014). Successful components of vocational education management in Large enterprises. Retrieved from <http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/>
- Ministry of Health. (2018). Skills Framework for Healthcare Holdings Retrieved from. Retrieved From: www.healthcarescholarships.sg
- Nalinrat Rakkusol. (2018). Vocational education and national development. Department of Vocational Education, University Kasetsart
- Nursing Council. (2020). Nursing Assistant Program Retrieved from 3/18/2022
- Payscal. (2021). What Do Licensed Practical Nurse Do? . Retrieved from Retrieved from: <https://pmi.edu/blog/what-does-a-licensed-practical-nurse-do-exact>
- Pulaski Technical College. (2019). Practical Nursing Program University of Arkansan Retrieved from Retrieved from:<https://uaptc.edu/nursing>
- Somchit Luprasong. (2017). Opinions on the production of nursing assistants and characteristics of nursing assistants that are desirable. *Desire of the Faculty of Nursing Ubon Ratchathani University Humanities and Social Sciences Journal*, (8 (2)).
- Tasana Boonthong. (2020). Requirements for the production of nursing assistants. Thai Public Health Foundation
- Thiraporn Satiraungkura. (2016). Nursing Assistant : Integrated Nursing Workforce. *Journal of the Division of Nursing*. Retrieved on 18/03/2022.
- University., R. (2021). Practical Nursing (LPN Track) Accreditation Comm1 aboveission For Education in Nursing Retrieved from Retried from: ww.rasmussen.edu/degrees/



การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์
ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AFFECTING PERFORMANCE EFFICIENCY
OF CORRECTIONAL OFFICERS OF KLONG PREM CENTRAL PRISON BANGKOK

พัทธสุดา ชุติกุล¹, นฤนาท ยืนยง, และ ธนกฤต โพธิ์เงิน

Phatsuda Chutigulang, Naruenat Yuenyong, and Thanakrit Phongern

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

dc.bps@mcu.ac.th¹

Received 17 July 2022 ; Revised 15 February 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 2) วิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และ 3)เสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร เป็นวิจัยแบบผสมวิธี กรอบแนวคิดในการวิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Nadler and Nudler; มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ปี 2550 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน นำไปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ จำนวน 152 คน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ .92 และนำ ข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปความตามเนื้อหา สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้าน การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและอดทน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการยึดหลัก ความยุติธรรมและเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของ ตนเองและองค์กร ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านการพัฒนา สมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านการยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจ ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2)วิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พบว่า ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 75.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3)แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลอง

เปรม กรุงเทพมหานคร ต้องดำเนินการดังนี้ 1)เน้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้ตรงกับงาน 2)ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน 3)สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาและการปฏิบัติงานและ 4)สนับสนุนจัดสรรงบประมาณในแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

คำสำคัญ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์,

Abstract

The objectives of this study were 1) to explore effectiveness level of correctional officers' performance, 2) to analyze human resource development activities affecting work effectiveness of correctional officers, and 3) to propose guidelines for improving performance effectiveness of correctional officers at Klong Prem Central Prison Bangkok. The research methodology was mixed method. The study conceptual framework was applied from concepts and theories of Nadler and Nudler ; Moral and Ethical Standards for Correctional Officers B.E.2550. The study population used were 250 correctional officers of Khlong Prem Central Prison Bangkok. The sample size of 152 correctional officers was determined by Krejci & Morgan table, and 5 experts were interviewed. The study instruments were questionnaire and interviewed form. The reliability of the questionnaire was .92. The interviewed data were analyzed using content analysis. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

The study results indicated that 1) The overall of performance effectiveness level of correctional officers was at a much level. When considering each aspect in order of mean from high to low showed that 8 aspects were at much levels consisted of performing duties with honesty, integrity, sacrifice and patience, upholding principles of fairness and equality for individuals both inside and outside organization, maintaining reputation of self and organization, strict compliance, transparency and accountability, development of competence for driving organization towards excellence, living with self-sufficiency and being a good role model, working as a team for efficiency and effectiveness, and smiling face and willing to serve. 2) The analysis results of human resource development activities affecting performance of correctional officers showed that training factors, education, and development affected work performance of correctional officers in Klong Prem Central Prison Bangkok at 75.6% with a statistically significant level of .05. and 3) Guidelines for improving the performance of correctional officers at Klong Prem Central Prison Bangkok should be as following: 1) emphasis on work training for developing correctional officers, 2) executives should be a role model in work performance, 3) creating morale for development and performance, and 4) supporting budget for knowledge searching of correctional officers.

Keywords: Human resource development, work effectiveness, correctional officers,

บทนำ

กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้ระบบเรือนจำ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษในหลายประการด้วยกัน ตั้งแต่การแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ยับยั้ง ทั้งแบบทั่วไป คือ การลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดและเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด รวมทั้งการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย ซึ่งเป็นการลงโทษตัวผู้กระทำผิดโดยตรงเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดอีกในอนาคต ขณะเดียวกันการจำคุกยังเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิด โดยแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคม เพื่อมิให้สามารถก่อความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีก แต่การแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคม โดยวิธีการจำคุกนั้นเป็นเพียงการแยกออกจากสังคมชั่วคราว เนื่องจากผู้กระทำผิดเหล่านี้ต้องพ้นโทษและกลับไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงมีการปรับเปลี่ยนจากวิธีการที่เน้นเพียงการควบคุมอย่างเดียว มาเป็นการควบคุมพร้อมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด การทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเป็นที่ทราบกันว่าเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีภาระงานที่แตกต่างจากข้าราชการพลเรือนโดยทั่วไป ซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะ ดังนี้ 1) เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตลอด 24 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง กรมราชทัณฑ์ได้รับอนุมัติกรอบอัตรากำลังในการปฏิบัติงานเฉพาะเวลาราชการเพียงวันละ 8 ชั่วโมง ซึ่งเป็นกรอบอัตรากำลังขั้นต่ำที่สุดที่สามารถจะปฏิบัติงานได้ ส่วนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการอีกวันละ 16 ชั่วโมง และในวันหยุดราชการ กรมราชทัณฑ์ต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในเวลาราชการปกติทุกตำแหน่งมาเข้าเวรยามรักษาการณ์ ทำให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างตรากตรำมากกว่าข้าราชการที่สังกัดหน่วยงานอื่น จึงก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย เสียขวัญ ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวอย่างพอเพียง 2) เป็นงานที่ต้องปฏิบัติทันทีที่ไม่สามารถปฏิเสธหรือผ่อนผันปฏิบัติในเวลาต่อมา ภารกิจหลักที่สำคัญประการแรกของกรมราชทัณฑ์ คือ การควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีกรมราชทัณฑ์ไม่อาจปฏิเสธการรับตัวผู้ต้องขังไว้ในความควบคุมได้แม้เรือนจำจะมีอัตรากำลังหรือสถานที่ควบคุมไม่เพียงพอก็ตาม ประกอบกับการควบคุมหรือการปล่อยตัวผู้ต้องขังจะต้องทำในทันทีที่ได้รับหมายศาลหรือคำสั่งตามกฎหมาย จะผ่อนผันไปดำเนินการในวันอื่นไม่ได้ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในเรือนจำ จึงต้องปฏิบัติงานให้เสร็จสิ้นโดยพลัน แม้ว่าจะล่วงเลยเวลาราชการหรือขาดแคลนอัตรากำลังก็ตาม ทำให้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันต้องรับภาระหนักและเกิดความกดดันสูง 3) เป็นงานที่ต้องปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและต้องอาศัยความละเอียดถี่ถ้วนและถูกต้องแม่นยำตรง จะเกิดความผิดพลาดไม่ได้ การรับหมายศาล การรับ/ปล่อย/ตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง การคำนวณวันพ้นโทษ/ การลดวันต้องโทษ และการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เช่น การประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาดเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างรอบคอบจะผิดพลาดไม่ได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องใช้ความชำนาญการและประสบการณ์เฉพาะทาง 4) เป็นงานที่มีความยากมาก โดยเฉพาะงานด้านการแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม การแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขังที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ร้ายโดยสันดานเป็นงานที่ยากยิ่ง เนื่องจากผู้กระทำผิดส่วนใหญ่สะสมพฤติกรรมความคิดและจิตสำนึกในทางที่ไม่ถูกต้องเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นบุคคลที่มีสภาพจิตผิดปกติ คือด้านพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้น งานด้านการอบรมแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นปกติเหมือนบุคคลทั่วไป จึงเป็นงานที่ถือว่ามีความยากมากเป็นพิเศษ 5) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์เป็นงานที่ย่างยากซับซ้อนต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกำหนด

มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้ององค์การสหประชาชาติตามความเหมาะสมและงบประมาณที่ได้รับ นอกจากนี้ ยังต้องติดต่อประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศ หน่วยงานต่างประเทศ สถานทูต สถานกงสุล ตลอดจนองค์กรเอกชนและส่วนราชการอื่น ๆ และ 6) เป็นงานที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและปลอดภัยของสังคม ลักษณะงานของกรมราชทัณฑ์ หากการปฏิบัติหน้าที่เกิดความบกพร่องหรือเกิดความผิดพลาดขึ้น เช่น ผู้ต้องขังแหกหักหลบหนี ปลดปล่อยผู้ต้องขังผิดตัว หรือระบบแก้ไขผู้ต้องขังไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ต้องขังกลับไปกระทำความผิดสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม ความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของสังคม การทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีลักษณะที่แตกต่างจากข้าราชการหน่วยงานอื่น ๆ อีกทั้ง ต้องมีความรู้เฉพาะด้าน และ การใช้ทักษะในการทำงานที่หลากหลาย ซึ่งต้องสร้างความเป็นมืออาชีพในการทำงาน ให้บรรลุผลตามพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับในประเทศที่พัฒนาแล้วจะเห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศสามารถตอบสนองในด้านการควบคุม ป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับสู่สังคม และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข โดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะตระหนักถึงการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยการเน้นการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนด้านความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประหยัด ซึ่งเกิดจากการสร้างความเป็นมืออาชีพ (Department of Corrections, 2020: 5-6)

ปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเจริญเติบโตในยุคโลกาภิวัตน์ การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาด้านวัตถุเหนือจิตใจทำให้จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดปัญหาสถานะนักโทษล้นคุกหรือผู้ต้องขังล้นเรือนจำนับเป็นสถานะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด สังเกตได้จากสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาพบว่า ปี พ.ศ. 2562 มีผู้ต้องขัง จำนวน 7,122 คน ปี พ.ศ. 2563 มีผู้ต้องขัง จำนวน 7,419 คน และปี พ.ศ. 2564 มีผู้ต้องขัง จำนวน 7,687 คน (Department of Corrections, 2021 : 1) สภาพความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำหรือที่เรียกว่าสถานะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังในทางลบเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการเรือนจำอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มงานพัฒนาระบบบริหาร ยังพบว่าปัจจุบันงานด้านการบริหารงานทรัพยากรบุคคลขององค์กรราชทัณฑ์ประสบกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคและเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรของกรมราชทัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ปัญหาการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานได้น้อย เนื่องจากลักษณะงานเรือนจำและทัณฑสถานเป็นระบบปิดเพื่อความมั่นคงในการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในรอบกำแพงเรือนจำ/ทัณฑสถานมีโอกาสดูแลที่จะได้รับความรู้ต่าง ๆ ได้น้อย 2) ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานและบุคลากรให้เป็นปัจจุบันตรงตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเพิ่มจากแก้ไขข้อกฎหมายหรือนโยบายทางการบริหารจากกระทรวงและลักษณะงานบางส่วนของหน่วยงานที่มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม 3) ปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับระบบงานด้านการเจ้าหน้าที่ เช่น การประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเพื่อเลื่อนเงินเดือนของบุคลากรภายในองค์กร เป็นต้น 4) ปัญหาระบบงานไม่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเข้าสู่องค์กร รวมถึงการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในองค์กร เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี รวมถึงกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการแข่งขันกันทำงานให้กับองค์กร และ 5) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร เพื่อสร้างการร่วมคิดให้เกิดความร่วมมือที่จะปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ให้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Department of Corrections, 2021 : 5)

จากภาระงานที่มีลักษณะพิเศษของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จากจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้นจนเกิดปัญหา สภาวะนักโทษล้นคุกหรือผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และจากปัญหาการบริหารงานทรัพยากรบุคคลขององค์กร ราชทัณฑ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเรือนจำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ระยะเวลา 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2567 ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีอาชีวะในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้าน การพัฒนาองค์กรโดยมีโครงการต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้ เป็นมีอาชีวะ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างมีอาชีวะ 2) โครงการพัฒนาสมรรถนะหลักพื้นฐาน 3) โครงการพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญ 4) โครงการพัฒนาสมรรถนะนักบริหาร จากผลการดำเนินงาน ในช่วงที่ผ่านมาพบว่าโครงการส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ หากแต่เป็นภารกิจของงานใน แต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร เช่น กิจกรรมให้ความรู้ การจัดทำมาตรฐานจริยธรรมในแต่ละสายงาน โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการวิจัย โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้าน ทัณฑ์ปฏิบัติ ฯลฯ ซึ่งยังไม่ปรากฏแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้เป็นมีอาชีวะ โดยรวมแต่อย่างใด (Department of Corrections, 2020 : 25)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนา สมรรถนะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร
2. วิเคราะห์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร
3. เสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานครโดยศึกษาเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1.1 ศักยภาพระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 8 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน 2) การรักษา ชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร 3) การยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายใน และภายนอกองค์กร 4) การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การพัฒนาสมรรถนะ เพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ 6) การทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 7) การปฏิบัติ ตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใสและตรวจสอบได้ และ 8) การยิ้มแย้มแจ่มใสเต็มใจบริการ(มาตรฐานทาง คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2550)

1.2 ศึกษากิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษา และ 3) การพัฒนา

2.ด้านประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน (เรือนจำกลางคลองเปรม, 2564 : 10)

3. ด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 ถึงเดือน ธันวาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) เชิงปริมาณ (quantitative research) และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน (เรือนจำกลางคลองเปรม, 2564 : 10) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 152 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การวิจัยเชิงปริมาณ การสุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) เพื่อพยายามทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างหน่วยของประชากรที่มีอยู่มากลดลงโดยการแบ่งประชากรออกเป็นชั้น ๆ โดยจะแบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้นภูมิ คือ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มแบบนี้ทำให้ได้ประชากรแต่ละชั้นมีลักษณะเหมือนกัน จึงไม่จำเป็นต้องสุ่มเลือกตัวอย่างมามาก ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้เลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นในสัดส่วนที่แตกต่างกันได้ด้วยซึ่งจะทำให้ได้ตัวอย่างที่เพียงพอในการสำรวจหลักจากนั้นนำมากำหนดสัดส่วนแต่ละฝ่ายและกอง เพื่อกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิจัยจากข้าราชการ ซึ่งมีบทบาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร

2. ประชากรในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครื่องมือแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 8 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน 2)

การรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร 3) การยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร 4) การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ 6) การทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 7) การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใสและตรวจสอบได้ และ 8) การยิ้มแย้มแจ่มใสเต็มใจบริการ รวมมีคำถามทั้งหมด จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา รวมมีคำถามทั้งหมดจำนวน 27 ข้อ

โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (Positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามส่วนนี้มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นเชิงบวก และเชิงลบ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติงาน	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
ระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด	5	1
ระดับการปฏิบัติงานมาก	4	2
ระดับการปฏิบัติงานปานกลาง	3	3
ระดับการปฏิบัติงานน้อย	2	4
ระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าเฉลี่ยประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร และกำหนดความหมายตามขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	ระดับภาวะผู้นำ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง	ระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.70 – .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 – .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 – .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 – .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย+,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกถึงทิศทางของความสัมพันธ์โดยที่หาก

r มีเครื่องหมาย + หมายถึงการมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมาย - หมายถึงการมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 8 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละและอดทน 2) การรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร 3) การยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร 4) การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ 6) การทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 7) การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใสและตรวจสอบได้ และ 8) การยิ้มแย้มแจ่มใสเต็มใจบริการ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา

การสร้างเครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร

2. นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามารสร้างแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้คณะกรรมการควบคุมดูแลงานนิพนธ์ทำการตรวจสอบ

4. ปรับปรุงคำถามตามที่คณะกรรมการควบคุมดูแลงานนิพนธ์เสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข หลักจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ต่อไป

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .92 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 152 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัยเองเพื่อขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรมกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. พิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ทำการลงรหัสเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนแต่ละฉบับ

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และ หาค่าร้อยละ

2.2 การศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2.3 การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประสิทธิผลการปฏิบัติงานกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple regression Analysis)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และการจดบันทึก

ผลการวิจัย

1.ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับวิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

(n = 152)

ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและอดทน	3.81	0.28	มาก	1
2. ด้านการรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเอง และองค์กร	3.77	0.57	มาก	3
3. ด้านการยึดหลักความยุติธรรมและเสมอภาค ต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร	3.79	0.54	มาก	2
4. ด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	3.73	0.40	มาก	6
5. ด้านการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ	3.76	0.44	มาก	5

6. ด้านการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล	3.69	0.46	มาก	7
7. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด โปร่งใสและตรวจสอบได้	3.77	0.48	มาก	4
8. ด้านการยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้บริการ	3.62	0.23	มาก	8
รวม	3.74	0.21	มาก	

พบว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$; S.D.= 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและอดทน ($\bar{X} = 3.81$; S.D.= 0.28) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการยึดหลักความยุติธรรมและเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ($\bar{X} = 3.79$; S.D.= 0.54) ด้านการรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร ($\bar{X} = 3.77$; S.D.= 0.54) ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด โปร่งใสและตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 3.77$; S.D.= 0.48) ด้านการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ($\bar{X} = 3.76$; S.D.= 0.44) ด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 3.73$; S.D.= 0.40) ด้านการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{X} = 3.69$; S.D.= 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้บริการ ($\bar{X} = 3.62$; S.D.= 0.23)

2.วิเคราะห์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	P
Constant	.548	.259	-	.036
1. ด้านการฝึกอบรม(X_1)	.412	.059	.406	.000*
2. ด้านการศึกษา(X_2)	.368	.031	.315	.001*
3. ด้านการพัฒนา(X_3)	.091	.032	.087	.000*
ภาพรวม (X_4)	.037	.023	.038	.002*

$$R^2 = .756 \quad SEE = .144 \quad F = 55.428$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 75.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.เสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ต้องดำเนินการดังนี้ 1)เน้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้ตรงกับงาน 2)ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน 3)สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาและการปฏิบัติงานและ 4)สนับสนุนจัดสรรงบประมาณในแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร โดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและอดทน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการยึดหลักความยุติธรรม และเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้บริการ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและอดทนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้องยุติธรรมอย่างเคร่งครัด ขยัน อดทน หนักแน่นต่อสิ่งยั่วยุให้ประพฤติผิดปฏิบัติราชการรับผลประโยชน์ที่มีผู้เสนอให้ทุกกรณี สอดคล้องกับผลการวิจัยของทับทิม อ่วมเพชร (2557) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาโดยการฝึกอบรม ด้านการพัฒนาโดยการศึกษา และด้านการพัฒนาในงานอาชีพ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทางาน ระดับเงินเดือน ไม่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งด้านการพัฒนาโดยการศึกษาด้านการพัฒนาโดยการฝึกอบรม ด้านการพัฒนาในงานอาชีพและด้านการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกในภาพรวม สรุปได้ว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้ทักษะในการท างานระหว่างบุคลากรด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาโดยการศึกษาด้านการพัฒนาโดยการฝึกอบรม ด้านการพัฒนาในงานอาชีพและด้านการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่สำคัญคือควรปรับวิสัยทัศน์ ทั้งผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ทุกคนในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการท างาน เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ประสบผลสำเร็จ เพราะการมีความคิดที่จะพัฒนาที่มาจากความรู้สึกละส่งผลในทางปฏิบัติดีกว่าการบังคับ

1.2 ด้านการรักษาชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเองและองค์กร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยทั้งในและนอกเวลาราชการ ไม่ว่างอานาจเหนือผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีและหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทุกชนิด สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชัย สรวาน (2549) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาและเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทัศนะของญาติผู้ต้องขัง ผลการศึกษพบว่าภาพลักษณ์เรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาในทัศนะของญาติผู้ต้องขังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการยึดหลักความยุติธรรมและเสมอภาคต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ ให้บริการกับผู้มาติดต่อราชการตามลำดับก่อนหลัง ช่วยเหลือผู้มาติดต่อราชการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติและให้คำแนะนำกับผู้ใช้บริการเป็นอย่างดีทุกชนิด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์นรินทร์ วรรณธนาเลิศ (2552) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ตามมาตรฐานจริยธรรมไปปฏิบัติของคุณธรรมจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม บุคลากรนำไปปฏิบัติในระดับมาก โดยประเด็นการเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการตรวจรับข้าวสารอาหารดิบเป็นประเด็นเดียวที่บุคลากรนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด และมี 3 ประเด็นที่มีระดับการนำไปปฏิบัติในระดับปานกลางเท่านั้น คือ การหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้งหลาย การวางแผนการออมทรัพย์และการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กรต่อที่ประชุม การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรกรมราชทัณฑ์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานและด้านความร่วมมือของบุคลากรเป็นปัญหาอุปสรรคในการนำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมไปปฏิบัติในระดับปานกลาง การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของกรมราชทัณฑ์คือด้านการบริหารองค์กรบุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาระบบและด้านการวางระบบสนับสนุนคุณธรรมจริยธรรมของหน่วยงานบุคลากรเห็นด้วยในระดับปานกลาง การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลทั่วไปกับการนำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมไปปฏิบัติพบว่าระดับการศึกษาสถานภาพการสมรสระดับ) และหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันมีการนำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมไปปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

1.4 ด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ใช้จ่ายตามความจำเป็น ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ประหยัด มัธยัสถ์ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และวางแผนการออมทรัพย์ทุกเดือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพิมล ศรีแก้ว (2554) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ด้านการฝึกอบรม (ความรู้ ทักษะ ทักษะทัศนคติความสามารถ) ด้านการพัฒนาและด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง จากสถานการณ์ปัจจุบันที่การดำเนินการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐ กลายเป็นสิ่งที่ทุกส่วนราชการให้ความสำคัญ และได้้นำแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่มาใช้ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ “เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และตอบสนองความต้องการของประชาชน” ทำให้จุดมุ่งหมายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาคราชการในปัจจุบัน คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับส่วนราชการ และเพื่อให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นระบบที่เกื้อหนุนต่อการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยให้ส่วนราชการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.5 ด้านการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ศึกษาหาความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในหน้าที่การงาน ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุธิดา ถนอมวงษ์ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมเขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกมีสำคัญที่มีผลต่อการกำหนดคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย สภาพ

เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เพื่อหาแนวทางการบริหารและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานและจากการแสดงแนวความคิดของผู้บริหารหลายองค์กรต่างให้ความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันว่า บริษัทฯตระหนักถึงความสำคัญในคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งไม่ขัดต่อนโยบาย หลักการบริหารงานที่องค์กรแต่ละองค์กรกำหนดไว้ โดยเน้นทั้งคุณภาพของพนักงานและประสิทธิภาพของงานที่ได้เป็นสำคัญ

1.6 ด้านการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มีความสามัคคีในหมู่คณะ ให้อภัยกันเมื่อมีการทำงานผิดพลาด สนับสนุนให้เพื่อร่วมงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ไข เมื่อเพื่อนร่วมงานทำผิดด้วยเหตุสุดวิสัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันจิราภรณ์ ปานยินดี (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษาโรงพยาบาลภาครัฐและเอกชน พบว่ามีแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คล้ายคลึงกันคือแนวคิดในการพัฒนาด้านทั่วไปและด้านสายอาชีพ ซึ่งทั้งสององค์กรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากโดยมีหน่วยงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการเฉพาะและมีวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนารวมถึงการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3 ระดับคือระดับปฏิบัติการ ระดับการเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรคือบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนามีปัญหาอุปสรรครวมทั้งแนวโน้มการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตของโรงพยาบาลราชวิถีและโรงพยาบาลธนบุรีมีความแตกต่างกันกล่าวคือโรงพยาบาลราชวิถีพบปัญหาและอุปสรรคด้านการขาดแคลนบุคลากรในงานฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรและความไม่พร้อมของการให้บริการกฎระเบียบของทางราชการบุคลากรที่เข้ารับการอบรมทัศนคติที่ไม่ดีต่อการพัฒนาทั้งนี้แนวโน้มของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตมุ่งพัฒนาขีดความสามารถส่วนโรงพยาบาลธนบุรีพบปัญหาและอุปสรรคในด้านการขาดแคลนวิทยากร ความพร้อมของแผนกพัฒนาบุคลากรในการให้บริการและความไม่คุ้มค่าในการลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีแนวโน้มในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตที่มุ่งพัฒนาในภาคปฏิบัติเพื่อให้สามารถเป็นโรงพยาบาลมาตรฐานชั้นนำของประเทศ

1.7 ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ การจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ มีการติดประกาศและประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบ และมีการเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชัย สรวาน (2549) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาและเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทัศนะของญาติผู้ต้องขัง ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์เรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาในทัศนะของญาติผู้ต้องขังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเต็มใจ ให้เกียรติผู้มาติดต่อราชการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อร่วมงานและผู้มาติดต่อราชการ พูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพ อ่อนโยน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณิชาพัชร มณีรัตน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($X = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายค่านพบว่ามีความเห็นอยู่

ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ทุกด้านยกเว้นด้านความพร้อมของผู้เข้ารับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ($X = 3.5 = 3.51$) ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากรองลงมาคือด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ($X = 3.43$) ด้านโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($X = 3.40$) ด้านนโยบายองค์กร ($X = 3.29$) และด้านงบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ($X = 3.22$) ตามลำดับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัย เกื้อหนุนการดำเนินงานของคณะนิติศาสตร์ ได้แก่ นโยบายองค์กรวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรความพร้อมของผู้เข้ารับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และงบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของบุคลากรคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยเกื้อหนุนการดำเนินงานของคณะนิติศาสตร์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความพร้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะให้ความสำคัญในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ และให้การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการและกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทุกรูปแบบทั้งในและนอกหน่วยงาน
2. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพอยู่เสมอ
3. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะให้การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อให้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะจัดทำคู่มือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้ชัดเจน จะได้มีแนวทางหรือรูปแบบการจัดกิจกรรมฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และของเรือนจำกลางคลองเปรม
5. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะติดตามและประเมินผลกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทุกครั้งเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ควรจะให้ความสำคัญในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทุกรูปแบบ เช่น การจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมสนับสนุนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น
7. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ควรจะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
8. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ควรจะให้การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อย่างเต็มที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพและสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

9. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ควรจะกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ด้านการศึกษาเอาไว้อย่างชัดเจนเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีขวัญกำลังใจในการพัฒนาการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร ควรจะให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะให้ความสำคัญในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทุกรูปแบบ เช่น การจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมสนับสนุนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น

3. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะผู้บริหารควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะให้การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อย่างเต็มที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพและสามารถนำมาใช้ในปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

5. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ด้านการศึกษาเอาไว้อย่างชัดเจนเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีขวัญกำลังใจในการพัฒนาการศึกษา

6. ผู้บริหารเรือนจำกลางคลองเปรม ควรจะให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำทั่วประเทศ

2. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำของประเทศกับต่างประเทศ

3. ควรจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำในประเทศไทย

References

- Department of Corrections. (2007). Moral and ethical standards of correctional officers. Bangkok: Department of Corrections.
- _____. (2020). Human Resource Management Strategic Plan, Department of Corrections 2021 – 2024. Bangkok: Department of Corrections.
- _____. (2021). Department of Corrections Human Resource Management Strategic Plan for the year 2021. Bangkok: Department of Corrections.
- Boonchom Srisaard. (2000). Preliminary research. 6th edition, Bangkok : Suwiriyasan.

- Busabong Chaicharoenwattana (2001). Good governance indicators. Bangkok : King Prajadhipok's Institute.
- Luan Saiyod and Angkhana Saiyod. (1997). Statistics in research. Bangkok: Suwiriyan.
- Chanjiraporn Panyindee. (2007). Human Resource Development : A Case Study of Public and Private Hospitals. Master of Science Thesis Faculty of Human Resource Development National Institute of Development Administration.
- Nichaphat Maneerat. (2011). Factors Affecting Human Resource Development of Faculty of Law Personnel. Ramkhamhaeng University. research report Faculty of Law Ramkhamhaeng University.
- Tubtim Uampetch. (2014). The need for personnel development potential of the sub-district administrative organization. in the municipality Phitsanulok Province Master of Public Administration Independent Study Department of Local Administration Graduate School : Pibulsongkram Rajabhat University.
- Pongnarin Wantanalert. (2009). Guidelines for personnel development of the Department of Corrections according to ethical standards to practice morality and ethics. Master of Social Work Thesis Social Welfare Administration and Policy Faculty of Social Sciences Thammasat University
- Pornpimol Srikaew. (2011). Human Resource Development of the Secretariat of the Senate. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Pichai Sarawan. (2006). The image of Phra Nakhon Si Ayutthaya Central Prison and Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Prison in the perspective of inmates' relatives. Master's thesis Department of Social Sciences for Development Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
- Sutida Thanomwong. (2017). Human Resource Management and Development Guidelines to Improve the Quality of Work Life of Employees of Electronic Groups in Central Industrial Estates. Doctor of Philosophy Management Graduate School : North Bangkok University.
- Krejcie, R.V. & Moran, D.W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. Educational and Measurement, 30(30), pp.607-610.
- Nadler, L. , & Nadler, Z. (1992). **Every Manager's guide to human resource development.** San-Francisco: Jossey-Bass.
- Nadler, Leonard; & Nadler, Zeace. (1980). **Corporate Human Resource Development.** New York: Van Nostrand Reinhold.



ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

LEADERSHIP AND GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES AFFECTING WORK PERFORMANCE
EFFECTIVENESS OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMAN IN MUEANG LOPBURI DISTRICT
LOPBURI PROVINCE.

ทราภรณ์ ทองปาน¹, ธนกฤต โพธิ์เงิน, และ วิทยา สุจริตธนารักษ์,
Traporn Thongpan, Thanakrit Phongern, and Wittaya Sucharittthanarak
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
dc.bps@mcu.ac.th¹

Received 17 July 2022 ; Revised 15 February 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน 2)วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานและ 3)เสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน สัมภาษณ์ข้าราชการ จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน รวม 15 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปความตามเนื้อหา สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากหาน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ด้านการเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ด้านการอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชนด้านการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ และ ด้านการเกิดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจของรัฐมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2)วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ปัจจัยจำนวน 6 ตัว คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรมและ ด้านความโปร่งใส ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี ได้ร้อยละ 75.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3)เสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ต้องดำเนินการดังนี้ 1)ตั้งคณะกรรมการควบคุมการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ 2)ยึดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน 3)ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและ 4) นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้

คำสำคัญ ภาวะผู้นำ, หลักธรรมาภิบาล, ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ,

Abstract

This research aims to: 1) study the level of work effectiveness, 2) analyze the factors of leadership qualities and governance principles affecting work effectiveness, and 3) propose strategies for developing the work effectiveness of village heads in Mueang Lopburi District, Lopburi Province. The research utilizes a mixed-method research design with a sample population consisting of four hundred residents aged eighteen and above residing in Mueang Lopburi District, as well as interviews with five government officials and ten community leaders, totaling fifteen participants. The research tools include questionnaires and interviews, and the data is analyzed using descriptive statistics such as frequency distribution, percentages, means, standard deviations, and multiple regression analysis.

The findings of the research are as follows: 1) The overall level of work effectiveness is found to be the highest, with the highest average scores in all seven aspects, namely efficiency and value creation in public tasks, followed by streamlining work processes, regular performance evaluations, generating public benefits, providing convenience and meeting the needs of the public, and achieving the least average score in terms of the impact of government tasks. 2) The analysis of leadership qualities and governance principles affecting work effectiveness identified 6 factors: decision-making, communication, ethics and morality, fairness, transparency, and accountability. These factors significantly influence the work effectiveness of village heads, with a significant statistical correlation of 75.2% at the 0.05 level. 3) Recommendations for improving work effectiveness include establishing a committee to oversee operations and activities, adhering to regulations and criteria, setting a good example, and utilizing modern technology.

Keywords: leadership qualities, governance principles, work effectiveness of village heads,

บทนำ

กำนันผู้ใหญ่บ้านถือเป็นกำลังสำคัญของฝ่ายปกครองที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในท้องที่ตำบลหมู่บ้านทำหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎรและช่วยเหลืองานของส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านได้กำเนิด และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และตราบจนปัจจุบันยังคงกล่าวได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตการปกครองที่เรียกว่า ตำบลหมู่บ้านโดยมีแนวคิดรวบยอดทางกฎหมายและการบริหารราชการรวมกันว่าเป็น “การปกครองท้องที่” กำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดราษฎรมากที่สุด และหมู่บ้าน คือ หน่วยการปกครองระดับรากที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ หลายคนอาจมองข้ามการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยมองข้ามไปยังการปกครองในระดับอำเภอจังหวัดประเทศแต่อาจลืมไปว่าผู้ปฏิบัติงานที่คอยขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐให้ประสบผลสำเร็จเป็นส่วนเชื่อมระหว่างภาครัฐกับประชาชนก็คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เรียกได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านคือ ผู้ปิดทองหลังพระที่แท้จริง กำนันผู้ใหญ่บ้านคือ ผู้นำของตำบลหมู่บ้าน การเป็นผู้นำที่ดีจะนำพาตำบลหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า ราษฎรในพื้นที่อยู่ดีกินดี ผู้นำที่ดีจึงควรมีความเป็นผู้นำและนอกจากมีความเป็นผู้นำแล้วการที่

จะนำพาตำบล หมู่บ้านไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริงผู้นำต้องเป็นผู้นำที่ยึดหลักการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้วย (Niranwalee Kongtaro, 2014)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การปกครองท้องถิ่น มาตรา ๗๖ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐ ต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนา เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา ๒๔๙ ภายใต้อำนาจมาตรา ๑ ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017)

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) หมายถึง หลักการสำคัญ 6 ประการ อันเป็นผลจากการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักคุณธรรม และออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 จำแนกได้ 6 ด้าน ดังนี้ 1)หลักนิติธรรม(Rule of law) หมายถึง กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ถูกต้องเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น 2)หลักคุณธรรม(Ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้การปฏิบัติงานโดยยึดเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัย 3)หลักความโปร่งใส (Transparency)หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกส่วนให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน 4)หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญของการปฏิบัติงานไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การได้สวนสาธารณะ การประชาสัมพันธ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ 5)หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำการปฏิบัติงาน และ6)หลักความคุ้มค่า (Value for money) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีค่า และมีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้การปฏิบัติงาน มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า (Thanakit Pho-ngern, 2013)

จากปัญหาดังกล่าวประชาชนในจังหวัดลพบุรี มีความประสงค์ให้ท่าน ผู้ใหญ่บ้านมาช่วยแก้ไขทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี” เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ที่มีคุณภาพ สามารถเข้ามาช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
3. เสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี” เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) เชิงปริมาณ (quantitative research) เสริมด้วยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 244,381 คน (Lopburi Provincial Office, 2021) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การสุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) เพื่อพยายามทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างหน่วยของประชากรที่มีอยู่มากลดลงโดยการแบ่งประชากรออกเป็นชั้น ๆ โดยจะแบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้นภูมิ คือ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มแบบนี้ทำให้ได้ประชากรแต่ละชั้นมีลักษณะเหมือนกัน จึงไม่จำเป็นต้องสุ่มเลือกตัวอย่างมากมาย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้เลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นในสัดส่วนที่แตกต่างกันได้ด้วยซึ่งจะทำให้ได้ตัวอย่างที่เพียงพอในการสำรวจหลักจากนั้นนำมากำหนดสัดส่วนแต่ละตำบลและหมู่บ้าน เพื่อกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงวิจัยจากข้าราชการและผู้นำชุมชน ซึ่งมีบทบาทที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้าราชการและผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ข้าราชการในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 5 คน
- 2) ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 10 คนการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครื่องมือแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 5 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมมีคำถามทั้งหมด จำนวน..34..ข้อ และปัจจัยหลักธรรมาภิบาล จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จำนวน...32...ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ คือ การเกิดประโยชน์สุขของประชาชน การเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ การมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงงานให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ รวมมีคำถามทั้งหมดได้ จำนวน 42....ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (Positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามส่วนนี้มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นเชิงบวก

ผลการวิจัย

1.ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ และหลักธรรมาภิบาลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี โดยรวม (n=400)

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน	4.27	0.54	มากที่สุด	4
2. ด้านการเกิดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจของรัฐ	4.22	0.65	มากที่สุด	7
3. ด้านการมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ	4.42	0.49	มากที่สุด	1
4. ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน	4.29	0.54	มากที่สุด	2
5. ด้านการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์	4.24	0.66	มากที่สุด	6

6. ด้านการอำนวยความสะดวกและตอบสนอง				
ความต้องการของประชาชน	4.26	0.63	มากที่สุด	5
7. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่าง				
สม่ำเสมอ	4.28	0.51	มากที่สุด	3
รวม	4.27	0.52	มากที่สุด	

พบว่าระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$; S.D.= 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ($\bar{X} = 4.42$; S.D.= 0.49) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.29$; S.D.= 0.54) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.28$; S.D.= 0.51) ด้านการเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.27$; S.D.= 0.54) ด้านการอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = 4.26$; S.D.= 0.63) ด้านการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.24$; S.D.= 0.66) และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการเกิดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจของรัฐ ($\bar{X} = 4.22$; S.D.= 0.65)

2.วิเคราะห์ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี

โดยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความคาดหวังเกี่ยวกับภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งใช้ตัวแปรพยากรณ์ 11 ตัวแปร คือ 1. ด้านบุคลิกภาพ (X_1) 2. ด้านความรับผิดชอบ (X_2) 3. ด้านการตัดสินใจ (X_3) 4. ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_4) 5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (X_5) 6. ด้านหลักนิติธรรม(X_6) 7. ด้านหลักคุณธรรม(X_7) 8. ด้านหลักความโปร่งใส (X_8) 9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม(X_9) 10. ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ (X_{10}) และ 11. ด้านหลักความคุ้มค่า(X_{11}) พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัว สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสมการที่คาดว่าจะได้ มีดังนี้

แสดงผลการวิเคราะห์เชิงถดถอยพหุคูณของปัจจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	P - value
Constant	.463	.190		2.430	.016
1. ด้านบุคลิกภาพ (X_1)	.060	.063	.046	.959	.338
2. ด้านความรับผิดชอบต่อ (X_2)	.060	.081	.051	.748	.455
3. ด้านการตัดสินใจ (X_3)	.397	.093	.355	4.292	.000*
4. ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_4)	.473	.069	.385	6.860	.000*
5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (X_5)	.241	.049	.196	4.892	.000*
6. ด้านหลักนิติธรรม(X_6)	1.045	2.039	0.295	1.984	0.007*
7. ด้านหลักคุณธรรม(X_7)	2.167	1.617	0.160	1.341	0.181
8. ด้านหลักความโปร่งใส(X_8)	1.227	1.44	0.267	2.276	0.023*

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	P - value
Constant	.463	.190		2.430	.016
9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม(X_9)	.272	1.063	1.545	0.224	0.115
10. ด้านหลักความรับผิดชอบ(X_{10})	.345	1.215	1.342	1.870	0.004*
11. ด้านหลักความคุ้มค่า(X_{11})					
ภาพรวมปัจจัย (X_{12})	1.160	.237	.809	4.904	<.000*
R = 0.867 R ² = 0.752 SEE = 0.261 F = 197.44					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี พบว่า ปัจจัยจำนวน 6 ตัว คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรมและ ด้านความโปร่งใส ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี ได้ร้อยละ 75.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.เสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีต้องดำเนินการดังนี้ 1)ตั้งคณะกรรมการควบคุมการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ 2)ยึดระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน 3)ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและ 4) นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.การเกิดประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจาก กำนันผู้ใหญ่บ้านให้ความสนใจเกี่ยวกับการกระตุ้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตาม พ.ร.บ ข้อมูลข่าวสารของทางราชการซึ่งเป็นผลประโยชน์ทั้งหน่วยงานและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยขำนิ รักษายศ (2561) รูปแบบภาวะผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานภาครัฐรูปแบบภาวะผู้นำและปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1.การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การนำองค์การ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ผลลัพธ์การดำเนินการ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การจัดกระบวนการ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2.รูปแบบภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ แบบสนับสนุน แบบสั่งการ แบบมอบหมายงาน และแบบมีส่วนร่วม 3. ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สมการเชิงเส้นของรูปแบบภาวะผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ ร้อยละ 77.3

2.การเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาห้าปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eakin (1997) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่เห็นได้ชัดของอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียน St.Louis สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่จำเป็นต้องมี และทำให้ประสบผลสำเร็จ คือ

ความรับผิดชอบ ความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบเฉียบแหลม มีความยืดหยุ่น ในหน้าที่ มีความเข้าใจในระบบครอบครัวของผู้ร่วมงานแต่ละคน

3.การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจาก มีการทำงานโดยพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้ากับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระ ภูระหงษ์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรีตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรีในด้านการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิสัยทัศน์ โดยสามารถเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการบริหาร ลำดับที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์ ลำดับที่ 3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ลำดับที่ 4 ด้านการตัดสินใจ ลำดับที่ 5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

4. การลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจาก สนับสนุนมีการกำหนดช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างโดยเปิดเผยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี รักษายศ (2561) รูปแบบภาวะผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานภาครัฐรูปแบบภาวะผู้นำและปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 การวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 9 คน และเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจำนวน 166 คน ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1.การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การนำองค์การ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ผลลัพธ์การดำเนินการ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การจัดการกระบวนการ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2.รูปแบบภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ แบบสนับสนุน แบบสั่งการ แบบมอบหมายงาน และแบบมีส่วนร่วม 3.ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า สมการเชิงเส้นของรูปแบบภาวะผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ ร้อยละ 77.3

5.ปรับปรุงงานให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากมีการกระจายอำนาจให้ตัดสินใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mccarty (1998) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้นำของผู้หญิงการแก้ไขอาชีพทางการศึกษา ผู้หญิงเป็นผู้นำที่มีความอ่อนโยน โอบอ้อมอารีตามและให้ความร่วมมือกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร ผู้หญิงเป็นผู้นำที่เป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลง เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของทีมงานในองค์กร เป็นศูนย์รวมของกระบวนการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพของตนเองและผู้ร่วมงาน ผู้หญิงเป็นผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีมีความคิดกว้างไกลในอนาคตคาดว่าตำแหน่งความเป็นผู้หญิงจะประสบความสำเร็จเร็วมากขึ้น

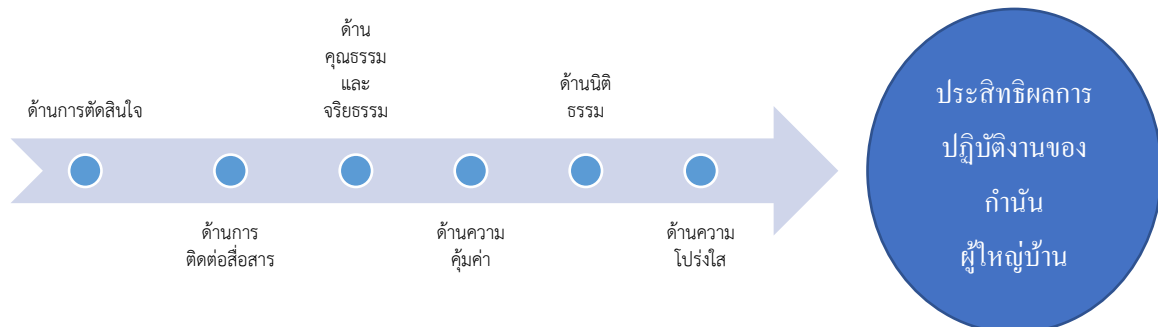
6.การอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ประกาศกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานบริการสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Woods (1998) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือจุดเด่นของความเป็นผู้นำ โดยการสำรวจ สังเกต บันทึก

ข้อมูล สังเกต บันทึกข้อมูล สัมภาษณ์ เพิ่มเติม สรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่ดังนี้ ต้องมีพลัง แข็งแรง ปรับตัวได้ต้องคอยกำกับติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรให้ดีขึ้น ต้องคอยส่งเสริม สนับสนุนครู จัดหาเงินทุน และสรรหาผลประโยชน์ที่จะช่วยสนับสนุนบุคคลอื่น เป็นจุดศูนย์กลางของการวางแผนมีความรับผิดชอบ มีความสามารถทางวิชาการ บริหารให้เกิดความสัมพันธ์ในโรงเรียน จัดการทำให้เกิดแผนการสอน และการดำเนินการต่าง ๆ

7.การประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้เนื่องจาก มีการกระตุ้นผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hater and Bass (1988) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจัดการและภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปผู้บริหารจากการประเมินของผู้บังคับบัญชา และการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยศึกษาในผู้บริหารที่ผ่านการประเมินว่ายอดเยี่ยม 28 คน และให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารแต่ละคนจำนวน 306 คน เป็นผู้ประเมินผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของผู้บริหารยอดเยี่ยมตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาสูงกว่าผู้บริหารทั่วไป โดยเฉพาะในด้านบุคลิกภาพที่น่านับถือ และการยอมรับความแตกต่างของบุคคลส่วนภาวะผู้นำ เชิงจัดการ ในผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ เชิงปฏิรูปเป็นปัจจัยพยากรณ์ ผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ดีกว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจัดการ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีพบว่าตัวแปรจำนวน 6 ตัว ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรมและ ด้านความโปร่งใส ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีจะสำเร็จของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องตัดสินใจมีความคิดริเริ่มนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอให้ทันยุคสมัยและ สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยนวัตกรรมที่คิดริเริ่มขึ้นมานั้นต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนมีคุณธรรม ยึดระเบียบรวมทั้งความโปร่งใส เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนได้ ใช้เทคโนโลยีการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง มี การวางแผนระยะสั้นและระยะยาว การจัดเก็บข้อมูลให้สะดวกและรวดเร็ว มีการวิเคราะห์ถึงระบบงาน ขององค์กรในทุก ๆ เรื่อง



รูปภาพ : โมเดลประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี
ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีบางข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสมควรได้รับการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้น ดังนี้

1. การเกิดประโยชน์สุขของประชาชน ข้อคำถาม “นำการตรวจสอบการจัดวางระบบควบคุมภายในตามระเบียบ” หน่วยงานต้องตั้งคณะกรรมการควบคุมการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ยึดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น กรรมการหน่วยสกัดอำนาจความสะดวกประชาชน กรรมการออกตรวจพื้นที่ กรรมการเกี่ยวกับยาเสพติด กรรมการธรรมาภิบาล

2. การเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ข้อคำถาม “กระตุ้น อปท.ในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เป็นข้อเสนอของประชาชนท้องถิ่นหรือแผนชุมชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาห้าปี” กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องดำเนินการแทนประชาชน ติดตามโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านประชาคม หรือข้อเสนอของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการถนนคอนกรีต โครงการลอกคูคลอง

3. การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ข้อคำถาม “การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการกิจกรรม” ในฐานะที่เป็นผู้นำในชุมชนต้องช่วยเหลือส่วนกลางและ อปท. เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน เช่น การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ของวิสาหกิจชุมชน การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ (การประชาคม, การใช้สิทธิออกเสียงต่าง ๆ)

4. การลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ข้อคำถาม “ให้ความสำคัญการกำหนดกระบวนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน” กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่และการเข้าปฏิบัติหน้าที่ที่อำเภอตามวันเวลาที่รับผิดชอบ ต้องดำเนินการช่วยเหลือชาวบ้านอย่างเต็มความสามารถ เช่น การตรงต่อเวลา การแนะนำที่ถูกต้อง ต้องรู้หรือศึกษาระเบียบในการติดต่อราชการให้เข้าใจ

5. ปรับปรุงงานให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ข้อคำถาม “มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้คล่อง” เป็นจำเป็นมากในยุคปัจจุบันต้องเป็นผู้ที่ทันต่อยุคสมัย เช่น การใช้ไลน์ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ Facebook และที่สำคัญระบบโทรศัพท์ต้องเปิดใช้ Internet ได้

6. การอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ข้อคำถาม “รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน” ต้องเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ เช่น การนำส่งเรื่องร้องเรียน การช่วยแนะนำเขียนคำร้อง การบริการงานด้านสังคม ได้แก่ งานแต่ง งานบวช งานศพ เป็นต้น

7. การประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ข้อคำถาม “มีการประเมินตนเองเป็นประจำ” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการเป็นผู้นำต้องสำรวจตนเองตลอดเวลา ให้ครอบครัวช่วยประเมินการทำงาน สอบถามคนที่รู้จัก สอบถามพระในพื้นที่ เนื่องจากการดำรงตำแหน่งถึงอายุ 60 ปี และมีการประเมินทุกห้าปี แต่ควรต้องเป็นที่นับถือของประชาชนมากกว่าการใช้อำนาจ

ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีด้านประชากรเพิ่มเติม

2. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีด้านตัวแปรเพิ่มเติม

3. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ด้านเทคนิคการวิจัย เช่น สถิติที่สูงขึ้น

References

- Chamni Raksayot. (2018) Leadership Model and Quality Development of Public Sector Management of Local Administrative Organizations. Dissertation in Public Administration Pathumthani University.
- Thanakrit Pho-ngern. (2013). Factors of Good Governance Management that Affect Administration Effectiveness of Tambon Administrative Organizations. in the area of Pathum Thani Province Doctor of Public Administration. Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Pathum Thani University.
- Nirunwalee Kongtaro.
- Village Headman in Ban Mi District Lopburi Province Dual Master's Degree Program in Public Administration Science and business administration Ramkhamhaeng University.
- Boonchom Srisaard. (2006). Preliminary research. 7th printing. Bangkok : Suweeriyasan
- Luan Saiyot and Angkhana Saiyot. (2000). Techniques for measuring learning outcomes. Bangkok: Suwiriyan.
- Veera Phurahong. (2007). Desirable Characteristics of the Mayor in the View of Voting People : A Case Study of Bang Mueang Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province. Thesis Master of Public Administration Graduate School : Burapha University.
- Siriwan Sereerat. (2002). Organization and management. Bangkok: Thammasarn.
- King Prajadhipok's Institute (2001). Good governance indicators. Bangkok : King Prajadhipok's Institute.
- King Prajadhipok's Institute (2004). Measuring the level of good management. Nonthaburi : King Prajadhipok's Institute.
- Somkid Bangmo. (2005). Organization and management. (4th edition). Bangkok: Wittayapat.
- Office of the Civil Service Commission (Feb.). (2000). Administration of government affairs. and good society. Good Governance. Annual Report 1998 - 2000. Bangkok: Office of the Civil Service Commission.
- Certo, C. S. (2007). **Modern Management**. New Jersey: Prentice Hall.
- Eakin, Cavolyn Joyce Killman. (1997). "perceptions of Principals and Teachers Concerning Desirable leadership Traits for Principals in St. Louis Elementary Schools (St. Louis, Missouri)," **Dissertation Abstracts International**. Vol. 58 No. 01 : 39 –A.
- Hater, J. J., and B.M. Bass. (1988). **Superiors Evaluations and Subordinates Perception of Transformational Leadership**. Journal of Applied Psychology.
- Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2001). **Educational Administration: Theory, Research and Practice** (6thed.). New York: McGraw Hill.
- McCarthy, E. Jerome and Perreault William D, Jr. (1990). **Basic Marketing**. (10th ed). Illinois. Ridchard D. Irwin, Inc.

- Woods, Kathleen ann O' Loughlin. (1998). "Leadership That Influence Educational Excellence (Site Based Management Elementary Schools)," **Dissertation Abstracts International**. Vol. 59 No. 03 : 688 – A.
- Krejcie, R.V. & Moran, D.W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. *Educational and Measurement*,30(30), pp.607-610.



การศึกษาผลสำเร็จของการบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนวัดไผ่แก้ว

THE MODEL FOR ADMINISTRATION OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO DEVELOP
ANALYTICAL SKILL USING KWL PLUS TECHNIQUE IN WATPHAIKAEW SCHOOL

ชุติมณฑน์ โชครวย

Chutimon Chokruai

โรงเรียนวัดไผ่แก้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา

cchokhrwy@gmail.com

Received 4 June 2022 ; Revised 11 June 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนวัดไผ่แก้ว เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้และแนวทางการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนวัดไผ่แก้ว เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแจกแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ครูผู้สอนและนักเรียนโรงเรียนวัดไผ่แก้ว จำนวน 49 คน ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างและพัฒนาคุณภาพรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.68 2) ผลการประเมินการสอนของครู ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มี 2 วงรอบ คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ คุณภาพการสอนคิดวิเคราะห์ของครูสูงกว่าก่อนการวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 SD .00 3) ผลการวิเคราะห์ของผู้เรียนด้วยเทคนิค KWL Plus โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 4) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ระดับการวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย มีผลคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยเท่ากับ 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 สูงกว่าก่อนการวิจัยเท่ากับ 1.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.00 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คะแนนหลังการวิจัยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 สูงกว่าก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยหลัง การวิจัย เท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.25 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย เท่ากับ 1.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 5) ผลความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ(PLC) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48

คำสำคัญ: การบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้(PLC) , การสอนคิดวิเคราะห์, เทคนิค KWL

Abstract

This research aims to study the success of management in teaching analytical thinking using the community-based learning model, with the KWL Plus technique at Wat Phai Kaeo School. The research is conducted as an action research, exploring the concept of community-based learning management and teaching strategies to enhance students' analytical thinking skills. The research takes place at Wat Phai Kaeo School and collects data through participatory observation and questionnaires. The important participants are teachers and students from Wat Phai Kaeo School, totaling forty-nine individuals.

The research findings are as follows: 1) The creation and development of the Professional Learning Community (PLC) management model to enhance analytical thinking with the KWL Plus technique is at the highest level, with an overall average score of 4.68., 2) The evaluation of teaching performance by teachers in managing learning to promote analytical thinking has two rounds: practical training and mentoring. The quality of teaching in analytical thinking by teachers is higher than before the research, with an average score of 4.00 and a standard deviation of 0.00., 3) The analysis of students' performance using the KWL Plus technique shows that the average score after the research is 4.00, with a standard deviation of 0.00, which is higher than the average score before the research, which was 1.22 with a standard deviation of 0.43., 4) The comparison of analytical thinking skills among 4th-grade students before and after the research shows that the average score after the research is 3.61, with a standard deviation of 0.51, which is higher than the average score before the research, which was 1.30 with a standard deviation of 1.00. For 5th-grade students, the average score after the research is 3.82, with a standard deviation of 0.51, which is higher than before the research with a standard deviation of 1.41. For 6th-grade students, the average score after the research is 3.93, with a standard deviation of 0.25, which is higher than the average score before the research, which was 1.50 with a standard deviation of 0.52., 5) The satisfaction of teachers towards the Professional Learning Community (PLC) management model is at the highest level, with an average score of 4.67 and a standard deviation of 0.48.

Keywords: Professional Learning Community (PLC), analytical thinking teaching, KWL technique.

บทนำ

การศึกษาที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกช่วงอายุ เพราะบุคคลต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในปัจจุบันการศึกษามีความจำเป็น มากขึ้น เนื่องจากเกิดความเปลี่ยนแปลงมากมายและมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของบุคคล (Sumalee Sangsri, 2013, page 97) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ว่าต้องมีการพัฒนาทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่สามารถประกอบวิชาชีพ ได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคตปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคมโดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้และทักษะการใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟัง

ความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดีโดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา (Office of the Prime Minister, 2015, page 59)

ครูจึงต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และโรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ : ในการบริหารสถานศึกษาจากแบบเดิมไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา ให้มีความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นภายในโรงเรียนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การที่ถือปฏิบัติ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC (Professional learning community) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้น โดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานร่วมกัน การร่วมมือ ร่วมพลัง โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ต่างช่วยกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญโรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างความเป็น PLC เพื่อรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และรวมเรียนรู้ร่วมกันของคนในองค์การบนพื้นฐานวัฒนธรรม : ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่าเป้าหมายและภารกิจรวมกันโดยทำงานร่วมกัน เป็นทีม ดังนั้นจะเกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้โรงเรียนต้องมีการสร้างวัฒนธรรม องค์การที่เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ (Hord, 1997, p 45)

การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์ และมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา มีทักษะชีวิตและมีความสามารถ ทางเทคโนโลยี โรงเรียนเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มี ศักยภาพเป็นพลโลก ครูและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความสนใจ มีเป้าหมายในการพัฒนาการ จัดการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Ministry of Education 2013, online)

การขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะอำนวยความสะดวกเพื่อนำองค์การและสร้างให้เกิดความร่วมมือ ของบุคลากรทุกฝ่ายง่ายขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จและปัจจัยที่สัมพันธ์กันการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินการ นำทางและทำให้เกิดกระบวนการร่วมมือ บทบาทของผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ที่ประสบความสำเร็จต่อแบบแผนความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ดังที่ สตรอง (Stronge, 1988, p 93) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ การฟื้นฟูพันธกิจ การชี้แนะ ปฏิบัติตามหลักสูตรและการสอน การสนับสนุนบรรยากาศทางบวก (Positive Climate) การสนับสนุน เพื่อนำไปสู่ปัจจัยอื่นๆ ที่จะส่งผลต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์ กับการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะปัจจัย ที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหาร เพื่อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อน นโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักพัฒนาครูและบุคลากร การศึกษาขั้นพื้นฐานในกระบวนการ PLC (Professional learning community) “ชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษาและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำกระบวนการ PLC (Professional learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนวัดไผ่แก้ว (ศิริสวัสดิ์ประชาสรรค์)

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ โดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสอนคิดวิเคราะห์

สมนึก ภัทพทยานันท์ (2003, pp. 144-147, cited in Supachaya Patha, pp. 2011, pp. 59-60) กล่าวว่า การวัดการวิเคราะห์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อไตร่ตรอง การแยกแยะ พิจารณารายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ว่ามีชิ้นส่วนใดสำคัญที่สุดของชิ้นส่วนใด สัมพันธ์กันมากที่สุดและชิ้นส่วนเหล่านั้นอยู่รวมกันได้หรือทำงานได้เพราะอาศัยหลักการใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาหรือจำแนกว่าชิ้นใด ส่วนใด เรื่องใด เหตุการณ์ใด ตอนใดสำคัญที่สุดหรือหาจุดเด่น จุดประสงค์สำคัญ สิ่งที่ชอบเร้น
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะ สำคัญของเรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ ว่าของชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กัน รวมทั้งข้อสอบอุปมาอุปไมย
3. การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การให้พิจารณาชิ้นส่วนหรือส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ ว่าทำงานหรือยึดกันได้อย่างไรจนสภาพเช่นนั้นได้ ว่าใช้หลักการใดเป็นแกนกลางถึงจะถามถึงโครงสร้าง หรือหลักหรือวิธีการที่ยึดถือ

การวัดและประเมินการคิดวิเคราะห์สรุปขั้นตอนการสร้างแบบประเมินทางการคิด มีองค์ประกอบ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของแบบวัด การกำหนดกรอบของการวัด การสร้าง ผังข้อสอบ การเขียนข้อสอบ การนำแบบวัดไปทดลองใช้และการนำแบบวัดไปใช้จริง ส่วนการวัด การคิดวิเคราะห์จะต้องมีเหตุผลมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ การวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจและด้านการนำไปใช้มาประกอบการพิจารณาการวัด การคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์หลักการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)

ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional learning community: PLC) จากผลการวิจัยโดยของ ฮอร์ต (Ford, 1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้าง ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพและถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลต่อครูผู้สอน และต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า (Professional learning community: PLC) ส่งผลต่อครูผู้สอน กล่าวคือ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวงานสอนของครูเพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจ อย่างแข่งขัน จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนถือเป็น “พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกต อย่างสนใจ รวมถึงความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้น จนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบ ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้นส่งผลต่อการปรับปรุง พัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลาเป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจ ที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพ เพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าและขวัญ

กำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นที่สำคัญ คือ ยังสามารถลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียน แบบเก่า ยังพบว่ามีความก้าวหน้า ในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็ว กว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่ามีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัด และยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 ผลต่อผู้เรียน พบว่า ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional learning community: TLC) ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียน ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลงอัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียน แบบเก่าสุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลัง ไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus

มนัญญา แก้วสองเมือง (2556) กล่าวว่า เทคนิค KWL Plus คือ การจัดกิจกรรมของ KWL แล้วเพิ่มเติมในส่วนของการสรุปสาระสำคัญและให้นักเรียนทำแผนผังมโนทัศน์หรือแผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อสรุปความคิดรวบยอดหลักของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus ได้แก่

ขั้นก่อนการอ่าน

1. ขั้น K ผู้สอนจะนำเสนอหัวข้อเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นและสิ่งที่ตนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน รวมถึงวิธีที่นักเรียนได้รับความรู้นั้นโดยเริ่มจาก การระดมความคิดของผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนแล้วให้ผู้เรียนแต่ละคู่หรือกลุ่มระดมสมองกันภายใน กลุ่มของตนเองอีกครั้งพร้อมทั้งเขียนสิ่งที่ตนเองรู้ลงในใบงานช่อง K

2. ขั้น W ให้ผู้เรียนแต่ละคู่หรือกลุ่มตั้งคำถามถึงสิ่งที่ต้องการทราบเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง นั้นลงในใบงานช่อง W

ขั้นระหว่างอ่าน

1. ผู้สอนจะให้ผู้เรียนแต่ละคู่หรือกลุ่มศึกษาเนื้อเรื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถปรึกษากับคู่หรือกลุ่มของตนเองได้

2. ขั้น L ในขณะที่อ่านเรื่องให้เขียนคำตอบให้กับคำถามที่คู่หรือกลุ่มของตนเองได้ตั้งไว้ และเขียนคำตอบหรือความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านลงในช่อง L หากเกิดคำถามเพิ่มเติมระหว่างอ่าน สามารถตั้งคำถามเพิ่มเติมในส่วนที่ต้องการทราบเพิ่มเติมในช่อง W

ขั้นหลังอ่าน

1. ผู้เรียนแต่ละคู่หรือกลุ่มอภิปรายผลของคำตอบที่ได้เขียนลงในช่อง L

2. ขั้น H ผู้สอนจะสอบถามถึงคำถามที่ผู้เรียนแต่ละคู่หรือกลุ่มได้ตั้งขึ้นมาใหม่พร้อมทั้ง สอบถามถึงแนวทางและแหล่งในการสืบค้นข้อมูล เพื่อตอบคำถามที่ได้ตั้งขึ้นโดยให้เขียนวิธีการ และแหล่งข้อมูลเหล่านั้นลงในช่อง H และดำเนินการสืบค้นข้อมูลตามที่ได้วางแผนไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ทำวงรอบ 2 รอบการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนวัดไผ่แก้ว (ศิริสวัสดิ์ประชาสรรค์) ประชากร คือ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาที่ 6 จำนวน 46 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาที่ 6 จำนวน 46 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการ

สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย การใช้คู่มือการบริหาร: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว 2) การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2563 (พฤษภาคม 2563 ถึง มีนาคม 2564) นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการบริหารด้วยรูปแบบกระบวนการแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว (Sirisawat Prachasan)

คู่มือการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus โรงเรียนวัดไผ่แก้ว ในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.68 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้าน ปรากฏว่าความเหมาะสมของรายละเอียดในคู่มือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.80 รองลงมา คือ ด้านความสอดคล้องของคู่มือกับจุดประสงค์ในการสร้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.72 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสอดคล้องของคู่มือจุดประสงค์ในการสร้าง มีค่าเฉลี่ย 4.51

2. ผลสำเร็จการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus จากนิทานเก้าคำสอนของพ่อ

การศึกษาผลการประเมินกระบวนการสอนเพื่อพัฒนาการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ของครูผู้สอนระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย พบว่า หลังการวิจัยคุณภาพการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ของครูผู้สอนสูงกว่าก่อนการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการสอนหลังการวิจัยมีค่าเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการสอนก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58

การศึกษาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนและหลังด้วยเทคนิค KWL Plus นักเรียนจำนวน 46 คน ระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยมีค่าเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43

ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนและหลังด้วยเทคนิค KWL Plus

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยมีค่าเท่ากับ 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.00

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัย มีค่าเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ระหว่างก่อนการวิจัยและหลังการวิจัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยมีค่าเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52

3. ผลสำเร็จการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านคุณภาพผู้เรียน ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้แต่ละคน ทุกคนเสนอว่าตนเองจะทำอะไรเพิ่มเติม และให้ที่ประชุมร่วมกันแสดงความมุ่งมั่นในการไปลงมือทำจริง ผู้บริหารให้กำลังใจให้ความมั่นใจ ร่วมประเมินร่วมคิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้นและการใช้คำพูดของผู้บริหารในการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 รายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำข้อมูลของทุกคนมารวมกันให้เห็นผลภาพรวมของการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus จากนั้นถามคำถามของพ่อ ช่วยกันเสนอแนวทางว่าถ้าไม่พอใจ จะเพิ่มเติมปรับปรุงอย่างไร ถ้าพอใจแล้วจะเพิ่มพัฒนาต่อเนื่องอย่างไรและเมื่อทุก ๆ คนลงมือตามระยะเวลาหนึ่งแล้ว ก็กลับมารายงานผลประเมินเพิ่มเติมเป็นรอบ ๆ ไป มีค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว (ศิริสวัสดิ์ประชาสรรค์) มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณภาพการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ของครูผู้สอน

คุณภาพการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ของครูผู้สอนหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเนื่องมาจากครูผู้สอนได้คิดวิเคราะห์ตามกระบวนการพัฒนาปัญญาของไอ ลิน คาร์ ที่ไปปฏิบัติดังนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้การอ่าน เป็นการเตรียมนักเรียนในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ซึ่งบูรณาการระหว่างความรู้พื้นฐานและเรื่องที่นักเรียนจะอ่าน เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนสร้างความหมายของบทอ่านได้ดีและนักเรียนควรได้รับการกระตุ้นความรู้พื้นฐานให้เหมาะสม ดังนั้นในขั้นตอนนี้ทฤษฎีประสบการณ์เดิมจึงมีความสำคัญมาก เพราะทฤษฎีว่าด้วยการนำความรู้พื้นฐาน ความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนการสอน

1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนเองในการอ่านคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและความถนัดในการเรียนรู้เฉพาะตัว ที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้มากที่สุด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนกแยกแยะ การขยายความ การแปลความ การตีความ การจัดหมวดหมู่ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ควรเน้นเฉพาะการจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการจำมากกว่าที่จะเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่ไม่คงทน การจำนั้นจะอยู่ในความทรงจำระยะสั้น ไม่ช้าก็ลืม

1.4 เน้นการเรียนรู้ K ในกระบวนการ KWL-Plus นักเรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด โดยนำความรู้เดิมมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.5 เน้นการเรียนรู้ W ในกระบวนการ KWL – Plus นักเรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเรื่องที่อ่านบ้าง ซึ่งคำถามที่ผู้เรียนสร้างขึ้นก่อนการอ่านนี้เป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่านและเป็นการคาดหวังว่าจะพบอะไรบ้าง

1.6 เน้นการเรียนรู้ L ในกระบวนการ KWL-Plus นักเรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการอ่านโดยผู้เรียนจะหาคำตอบให้กับคำถามที่ตนเองตั้งไว้ในขั้นตอน W และจดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้

1.7 เน้นการเรียนรู้ Plus นักเรียนสร้างแผนภูมิและเขียนสรุปความหลังการอ่านการนำขั้นตอนการสร้างแผนภูมิและการเขียนสรุปความมาใช้ร่วมกับกระบวนการ KWL-Plus นั้นเนื่องจากการเขียนและการจัดโครงสร้างบทอ่านเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเรียงลำดับขั้นตอนของข้อมูลได้ อีกทั้งยังสร้างความหมายจากการอ่านได้

1.8 เน้นกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงได้ฝึกความคิดอย่างอิสระ ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มที่ประกอบไปด้วยนักเรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ ได้ช่วยเหลือกันและทำหน้าที่แทนครูผู้สอน อันเป็นการทบทวนความรู้เดิมของตนเอง การฝึกฝนซ้ำ ๆ ในแต่ละขั้นตอนช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรม ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและมีความสุขกับการเรียน เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการอภิปรายเพื่อระดมความคิดเห็นผลงานให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถได้พัฒนาทักษะทางสมอง

1.9 ครูผู้สอนกระตุ้นความรู้พื้นฐาน โดยให้นักเรียน ระดมพลังสมองแสดงความคิดเห็นและอภิปรายสิ่งที่รู้เกี่ยวกับหัวข้อนั้นลงในตารางที่เตรียมไว้บันทึกข้อมูลที่ช่อง K ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนไม่แก้ว เช่น น้ำรินกับความเพียร พอดีและพอเพียง รู้ตนคันคด ปันน้ำใจ อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พุดจริงทำจริง ออมสินแห่งปัญญา เก็บให้คืน ชนะใจตน เป็นแนวการจัดการเรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดอย่างรู้ตัวว่าตนคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้ และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตนได้โดยนักเรียนจะได้รับการฝึกให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจ มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตน มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อดึงมาใช้ภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นครูผู้สอนยังมีคู่มือการบริหารที่ได้มีการจัดลำดับขั้นตอนการสอนคิดวิเคราะห์ที่เป็นกิจกรรมที่ครูเลือกเรื่องหรือบทความที่เหมาะสมกับระดับชั้นและระดับความสามารถ ในการอ่านตามวัยของนักเรียน เมื่อผู้เรียนลงมือทำแล้วจะได้ข้อมูลใดบ้าง เห็นอะไรบ้าง บันทึกอะไรบ้าง ให้นักเรียนนำเอาข้อมูลเดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งในคู่มือนั้นจะชี้แนะให้ผู้สอนมีความเชื่อว่า นักเรียนมีความสามารถเรียนได้เองด้วย การชี้แนะที่ดีของครูผู้สอนและความรู้ที่ดีก็คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวผู้เรียนที่ผู้เรียนสร้างเองตามศักยภาพ การสอนจึงเป็นเพียงการพาผู้เรียนให้ทำกิจกรรมที่ทำแล้วคิดต่อแล้วพัฒนาได้จริง นอกจากนั้นในคู่มือยังมีแนวทางการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน เป็นระบบ ที่มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินที่หลากหลายจากการตกลงร่วมกัน ระดับคุณภาพของผู้เรียนที่ต้องการทั้งในด้านความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนแนวการสอนคิดวิเคราะห์ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมจากการกำหนดของครูผู้สอนทุกคนแล้วจึงให้ครูผู้สอนแต่ละคนนำไปพัฒนาเป็นของตนเอง ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับ John Dewey (1969) การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้โดยการกระทำ และฝึกปฏิบัติจริง ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เนื่องจากการดำเนินการที่ผสมกลมกลืนเข้าไปอยู่ในระบบบริหารงานของโรงเรียนด้วยมาตรการรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้

PLC คือ การร่วมมือกันรวมพลังทำงานให้เป็นหนึ่งเดียวในการลงมือปฏิบัติจริง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ระดับสถานศึกษา การวางแผนเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ระดับสถานศึกษา การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่แผนการปฏิบัติ กำกับ ติดตามนิเทศและประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการ การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียน ช่วยให้ปฏิบัติงานลงมือทำงานอย่างถูกต้อง แม่นยำยิ่งขึ้นได้ผลคุณภาพสูงขึ้น ตลอดจนเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของครูผู้สอน เนื่องมาจากคู่มือมีเทคนิคสำคัญในการบริหารด้วยการบริหารรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC คือ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้บรรลุผลได้จริงด้วยตัวของเขาเอง หลังจากที่ได้บริหารนิเทศติดตามงานตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC การใช้กลวิธีติดตามงานอย่างมีส่วนร่วมทำให้ผู้บริหารมองเห็นปัญหาร่วมกับคณะครู ร่วมคิดร่วมทำ รวมพลังในการดำเนินงาน มีการเสริมกำลังใจด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในการใช้คำพูดสร้างความรู้สึกเชิงบวก เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการสะท้อนการทดลองปฏิบัติกิจกรรมของ PLC เป็นการร่วมกันเดินทางสร้างงานสู่เป้าหมายคุณภาพร่วมกัน ครูผู้สอนจะพัฒนาขึ้นจะมีความสามารถ มีความชื่นชมที่สูงขึ้น ครูผู้สอนจะมีการสั่งสมความรู้ เพิ่มพูนวิธีการที่ทำแล้วได้ผลจริงนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้สร้างความรู้ มีความก้าวหน้าต่อเนื่อง ความรู้ต่าง ๆ ที่สั่งสมไว้ได้รับการนำไปใช้เพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานอย่างต่อเนื่องจนโรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่มในแต่ละครั้ง ดังนี้

1. การให้ครูผู้สอนรายงานสะท้อนการทดลองปฏิบัติกิจกรรมของ PLC ว่าได้ทำอะไรไปบ้าง เกิดผลอย่างไรบ้างเป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. การนำข้อมูลของครูทุกคนมารวมกันให้เห็นผลภาพรวมของการสอนคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus
3. ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันประเมินว่าผลงานที่ทำแล้วทำให้เกิดคุณภาพอย่างไร ผลกระทบต่อเนื้ออย่างไร ตรงตามเป้าหมาย ตรงตามคุณภาพที่พึงประสงค์หรือไม่ พอใจหรือไม่
4. ให้ช่วยกันเสนอแนวทางว่าถ้าไม่พอใจ จะเพิ่มเติมปรับปรุงอย่างไร ถ้าพอใจแล้วจะเพิ่มพูนพัฒนาต่อเนื้ออย่างไร
5. ครูผู้สอนแต่ละคน ทุกคนเสนอว่าตนเองจะทำอะไรเพิ่มเติมและให้ที่ประชุมร่วมกันแสดงความมุ่งมั่นในการลงมือทำจริง
6. เมื่อทุก ๆ คนลงมือตามระยะเวลาหนึ่งแล้ว มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปรายงานผลก็เพิ่มเติมเป็นรอบ ๆ ไป
7. ผู้บริหารช่วยเสริมความมั่นใจให้ครูผู้สอนให้ครูผู้สอนชื่นมผลงาน เห็นคุณค่าของตนและมุ่งเพิ่มพูนพัฒนาต่อไป
8. ผู้บริหารกระตุ้น ยั่วยุ ชื่นนำให้ลงมือจริงพร้อมด้วยการสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศที่จะช่วยให้การทำงานนั้น ๆ มีผลดียิ่งขึ้น
9. ผู้บริหารให้กำลังใจ ให้ความมั่นใจ ร่วมประเมิน ร่วมคิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น
10. การใช้คำพูดของผู้บริหารในการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในการสะท้อนผลการแก้ปัญหาของครู ร่วมกันสะท้อนผลการทดลองที่นำกิจกรรมนำไปใช้ข้อดี จุดเด่น ข้อที่ควรปรับปรุง ร่วมกันปรับรูปแบบ ขั้นตอนกิจกรรม และปรับปรุงนวัตกรรม

2. คุณภาพของผู้เรียน

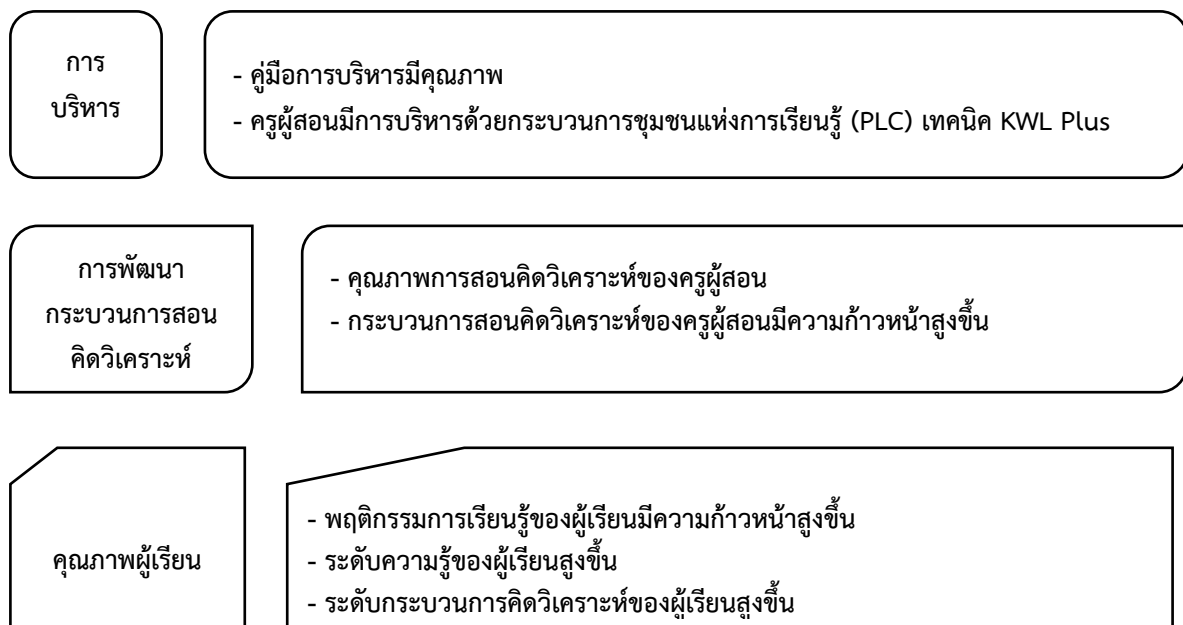
คุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับชั้น ป.4-ป.6 แสดงว่า ผู้เรียนระดับชั้นได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูงอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การสังเกต การเก็บข้อมูล ใช้ข้อมูลดิบ แหล่งปฐมภูมิ การทดลองกับสิ่งที่จับต้องได้ในการจัดการเรียนรู้ การนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ เป็นกลุ่ม เป็นพวกหรือประเภท การนำข้อมูล มาจัดความสัมพันธ์ ฟังพากันต่อเนื่องกันจนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ การคิดเพิ่มเติมของการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่อยู่รอบข้าง การคิดถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในชุมชนไปถึงสังคม วัฒนธรรม การคิดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน การลงมือทำจริงและการบันทึกการเปลี่ยนแปลง การใช้คำถามของผู้เรียน การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การสรุปและความชื่นชมที่สามารถทำได้ ซึ่งในพฤติกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ได้ มีการสังเกตการณ์เรียนรู้ของผู้เรียน เป็นประจำ พบว่า มีพัฒนาทางสติปัญญาสูงขึ้นทุกครั้งที่มีการสังเกตในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการคิดอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับที่เพียเจต์กล่าวว่า ในการสอนคิด ควรคำนึงถึงการพัฒนาทางสติปัญญาของผู้เรียนด้วย พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวให้อยู่ในสถานะสมดุลด้วยการใช้กระบวนการดูดซึม (assimilation) เป็นกระบวนการที่เกิดจากการพบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วรับหรือดูดซึมภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ในความคิดของตนและกระบวนการปรับให้เหมาะสม (accommodation) เป็นกระบวนการปรับความรู้เดิมเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่หรือสามารถปรับความคิดเดิมให้สอดคล้องกับสิ่งใหม่เพื่อให้เด็กอยู่ในสถานะสมดุล (equilibrium) ซึ่งทำให้คนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ (adaptation) เป็นการช่วยสร้างรูปแบบ เรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา (schema) เป็นรูปแบบที่ได้จากการจัดให้เป็นระบบ ซึ่งบุคคลใช้ตีความหมายสิ่งที่เห็น ได้ยิน ได้ดม ได้สัมผัส จนทำให้เกิดการเรียนรู้ เริ่มจากการสัมผัสต่อมาเกิดความคิดทางรูปธรรมและพัฒนาเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้น

การสอนคิดรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ที่จะสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้การสนทนาเพื่อสะท้อนผล (Reflective dialogue) สมาชิกภายในชุมชนร่วมกันสนทนาพูดคุย ถึงเหตุการณ์หรือสิ่งที่เป็นปัญหาที่ประสบในการสอน การลดความโดดเดี่ยวในการสอน (Deprivatization of practice) พฤติกรรมการเปิดห้องเรียนของครูสู่สาธารณะเพื่อให้เพื่อนครูร่วมกันสังเกตการสอน เป็นการสนับสนุนครูในการร่วมแบ่งปันแนวคิดเรียนรู้จากผู้อื่นและช่วยเหลือซึ่งกัน จุดเน้นร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและสอดคล้องกับแนวคิดฉัตรชนก สายสุวรรณ (2548) ทำให้เกิดการคิดเชิงระบบการทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยการเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เป็นการมองเห็นความสัมพันธ์ของกันและกันและเป็นรูปแบบที่ไม่หยุดนิ่ง รับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนและร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อผลสำเร็จของนักเรียน

การสอนคิดเทคนิค KWL Plus เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนถามตัวเองต้องการที่เรียนรู้อะไร ในเนื้อเรื่องที่จะเรียนรู้อะไรในเนื้อเรื่องที่จะอ่านบ้าง ซึ่งคำถามที่ผู้เรียนสร้างขึ้นก่อนอ่านนี้ เป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน และเป็นการคาดหวังอะไรในบทอ่านบ้าง โดยผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น การเตรียมให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาใหม่กับความรู้พื้นฐาน การบูรณาการระหว่างความรู้พื้นฐานและเรื่อง πουผู้เรียนจะอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความหมายบทอ่านได้ดี สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (Suwit Moonkham and Orathai Moonkham, 2009) ที่กล่าวว่า นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมกับเรื่องที่ครูจะได้อ่าน ครูกระตุ้นตั้งคำถามให้นักเรียนระดมสมอง เพื่อค้นหาสิ่งที่นักเรียนรู้แล้วเขียนบันทึกในตาราง ให้นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามจากหัวเรื่องที่ครูกำหนดให้พร้อมนักเรียนตรวจสอบผลการอ่านของตนเอง สร้างแผนภาพความคิดสรุปความสำคัญของเรื่อง ที่อ่านเป็นแผนภาพความคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติม

การสอนคิดจะเน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากการเรียนรู้ เป็นการฝึกกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดทักษะกระบวนการคิด ไม่เน้นการสอนแบบท่องจำเนื้อหาหรือเป็นผู้บอกกล่าวเนื้อหาวิชาให้แก่ผู้เรียนอย่างเดียว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดอย่างเต็มที่ ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองให้เวลาในการคิด สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (Paitoon Sinlarat, 2017: 89) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมใหม่ออกมาได้ ในทิศทางที่มีคุณค่าตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ติดตัวผู้เรียน ไปตลอดชีวิต

สรุปองค์ความรู้



ภาพประกอบที่ 1 การบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว (ศิริสวัสดิ์ประชาสรรค์)

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารในการสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ของโรงเรียนวัดไผ่แก้ว โดยสรุปผลสำเร็จของการบริหารด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus คู่มือการบริหารมีคุณภาพ ครูผู้สอนมีการบริหารด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เทคนิค KWL Plus ด้านการพัฒนากระบวนการสอนคิดวิเคราะห์ของครูผู้สอน คุณภาพการสอนคิดวิเคราะห์ของครูผู้สอน กระบวนการสอนคิดวิเคราะห์ของครูผู้สอนมีความก้าวหน้าสูงขึ้น ทางด้านคุณภาพผู้เรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความก้าวหน้าสูงขึ้น ระดับความรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น และระดับกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรใช้การสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus กับการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แม้ว่าจะไม่สามารถใช้ได้กับทุกเนื้อหาหรือ ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2. ควรนำไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดที่มีบริบทคล้ายคลึงกันจึงจะทำให้ได้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น หากมีการนำไปใช้ในสังกัดอื่น ๆ ควรมีการศึกษาระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทนั้น ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การใช้การสอนคิดวิเคราะห์รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ด้วยเทคนิค KWL Plus ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ในการสอนคิดวิเคราะห์นั้นควรตั้งปัญหาหรือสถานการณ์ที่ดีเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดปัญหาที่ไม่ชวนคิดจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายและไม่อยากคิดและสถานการณ์หรือปัญหานั้นจะต้องไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป

4. การใช้คำถามของครูและผู้เรียนมีความสำคัญต่อการสอนคิดวิเคราะห์เป็นอย่างมากครูผู้สอนจะต้องใช้คำถามที่เหมาะสมในแต่ละขั้นตอนการสอน พยายามอย่าใจร้อนบอกคำตอบคำตอบให้แก่ผู้เรียนหรือบรรยายต่อเนื่องไปจนผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาความคิดและต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้คำถามอยู่เสมอ

5. การค้นพบความรู้ใหม่ของผู้เรียนอาจเป็นความจริงที่พบเห็นแล้ว ครูไม่ควรคิดว่าการค้นพบนี้เป็นการค้นพบสิ่งเดิมอะไรแปลกหรือไม่แตกต่างไปจากเดิมเพราะผู้เรียนจะมองในแง่ที่แตกต่างกันออกไป

References

- Ministry of Education. (2007). A guide to implementing transformational leadership development to support decentralization for teachers and educational supervisors. Nakhon Pathom : Institute for Teacher Development and Educational Personnel.
- Paitoon Sinlarat. (2017). Education 4.0 is more than education. 4th printing. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House
- Mananya Kaew Song Mueang (2 0 1 3) . KWLH Plus Technique. [Online]. <http://mananyakaryl.blogspot.com/p/kwlh-plus.html> (5 June 2020).
- Supatchaya Patha. (2011). A Study of Science Learning Achievement and Critical Thinking Ability of Mathayomsuksa 3 Students who received Cooperative Learning Using TGT Technique and Cooperative Learning Management. Seek knowledge. Thesis . Bangkok: Srinakharinwirot Rajabhat University.
- Sumalee Sangsri. (2013). Evaluation of the implementation of the policy for promoting reading love into practice in primary education. Both in school and outside the school system. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat.
- Suwit Moonkham and Orathai Moonkham. (2002). 21 Learning Management Methods: To Develop Thinking Process. Bangkok: Photo Printing House.
- Dewey John. (1969). *Moral Principles in Education*. London : Fever & Simons.
- Ford, David F. (1997). *Toward a Learning Organization : Guidelines for Bureaucracies*. ME.D. Dissertation Abstract, Memorial University of Newfoundland (Canada).
- Hord, S.M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and im provement*. Austin, Teas: Southwest Development Laboratory.



**แนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาด
ของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**
**THE GUIDELINES FOR THE SUCCESS IN MARKETING MANAGEMENT
OF VENDING MACHINE ENTREPRENEURS IN BANGKOK AREA**

ณิชา จิราพัชรสิน และ พิชญะ อุทัยรัตน์²

Nitcha Jirapatcharasin¹ and Pichaya U-Thairatana²

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

Email: yokkao@yahoo.com

Received 12 August 2022 ; Revised 16 February 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี คือใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และบูรณาการเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการตอบต่อวัตถุประสงค์ของวิจัยด้วยเชิงปริมาณในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหารในธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติจำนวน 5 ราย และใช้แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครปัจจุบันมีการขยายตัวสูง และมีการแข่งขันค่อนข้างสูงระหว่างผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการยังใช้กลยุทธ์การพลิกวิฤติให้เป็นโอกาสในการประกอบการ ส่วนกลุ่มปัจจัยหรือตัวแปรที่นำมาศึกษาคือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ การบริหารจัดการภายในองค์กรธุรกิจ พฤติกรรมผู้บริโภค 4C's และการใช้กลยุทธ์นวัตกรรมทางการตลาด ล้วนมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดคือ ความพึงพอใจของผู้บริโภค ความภักดีของผู้บริโภค ความสามารถในการสร้างฐานลูกค้าใหม่ และการสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืนทางธุรกิจ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพดังกล่าวยังได้รับการยืนยันความถูกต้องโดยผลการวิจัยเชิงปริมาณอีกส่วนหนึ่งด้วยคือ กลุ่มตัวแปรลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค-4C's และการใช้กลยุทธ์นวัตกรรมทางการตลาดว่า มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติจริง

คำสำคัญ: ความสำเร็จ, การตลาด, ผู้ประกอบการ, ตู้จำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ

Abstract:

The objective of this research is twofold: 1) to study the current state of automated retail businesses in the Bangkok area, and 2) to explore the pathways to success in marketing management for automated retail operators in the Bangkok metropolitan area. The research

methodology combines qualitative and quantitative approaches to ensure comprehensive responses to the research objectives. The qualitative research involved in-depth interviews with five key stakeholders, namely the managers of automated retail businesses, while the quantitative research employed a survey questionnaire with a sample size of 400 respondents.

The research findings reveal that the automated retail industry in the current Bangkok area is expanding rapidly, with intense competition among operators. These operators employ strategies to turn crises into opportunities for business development. The factors or variables examined include demographic characteristics, internal organizational management, consumer behavior (4C's), and the use of marketing innovation strategies. All these factors significantly influence the success of marketing management for automated retail operators, measured by consumer satisfaction, consumer loyalty, ability to attract new customers, and sustainable business growth. The validity of the qualitative research findings is further supported by the quantitative research findings, which confirm the impact of demographic characteristics, consumer behavior (4C's), and the use of marketing innovation strategies on the success of marketing management for automated retail operators.

Keywords: Success, Marketing, Operators, Automated Retail

บทนำ

เครื่องจำหน่ายสินค้าและบริการอัตโนมัติเป็นเครื่องมือในการจำหน่ายสิ่งของซึ่งถูกคิดค้นขึ้นโดยวิศวกร และนักคณิตศาสตร์ชาวกรีกแห่งอะเล็กซานเดรีย ในช่วงคริสต์ศตวรรษแรกเพื่อใช้ในการจำหน่ายน้ำมันได้ โดยใช้หลักการหยอดเหรียญ และอาศัยน้ำหนักเหรียญเพื่อเปิดเปิดท่อน้ำมัน ในยุคต่อ ๆ มาเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้ประโยชน์ในการจำหน่ายสินค้าได้สะดวกมากขึ้น เช่น ในสหรัฐอเมริกาถูกพัฒนาเป็นเครื่องขายหมากฝรั่ง และนำไปติดตั้งบริการไว้บนขบวนรถไฟในเมืองนิวยอร์ก ตู้จำหน่ายหนังสือพิมพ์ตามชุมชนต่างๆ และกำลังมีบทบาทเชิงธุรกิจเทียบเคียงร้านสะดวกซื้อมากขึ้นเรื่อยมา ทั้งนี้เพราะนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ถูกนำมาผสมผสานเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายแก่ผู้ซื้อและประสิทธิภาพทางการตลาดแก่ผู้ขาย

เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ (Vending Machine) ซึ่งเป็นช่องทางการกระจายสินค้าให้เข้าถึงผู้บริโภคที่สำคัญลักษณะหนึ่ง นอกเหนือจากการประกอบธุรกิจค้าปลีกตามแบบร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ร้านค้าปลีกโมเดิร์นเทรด เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า การจำหน่ายสินค้าโดยเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติเริ่มแพร่หลายในประเทศมากขึ้น ส่วนผู้บริโภคชาวไทยก็ได้มีความรู้จักและคุ้นเคยกับเครื่องหยอดเหรียญในชีวิตประจำวันมากขึ้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับพฤติกรรมผู้บริโภคตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและภัยโรคระบาด ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ (Marketer Today, 2017)

ดังนั้น การศึกษานี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของการประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในกรุงเทพมหานคร ช่วยให้ผู้ประกอบการสร้างความพึงพอใจของผู้บริโภค (Satisfaction Customers) ความภักดีของผู้บริโภค (Customer Loyalty) ความสามารถในการสร้างฐานลูกค้าใหม่ (Ability to create a new customer) และนำไปสู่การเติบโตทางธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (Sustainable Business Growth) ธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติเพื่อลดต้นทุน

ทางด้านแรงงานในการขายสินค้า ผู้ค้าให้แก่ผู้บริโภคในอนาคตเพื่อการพัฒนาในอนาคตของเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการ เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ผลการสืบค้นเอกสารวรรณกรรม และ บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง การศึกษาธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาธุรกิจได้ทั้งทางด้านเทคโนโลยีเพื่อ พัฒนาให้ตอบโจทย์สนองกับกลุ่มลูกค้าและเพื่อการเพิ่มช่องทางการขยายทำธุรกิจไปในชุมชนต่าง ๆ ใน การศึกษาและการทำวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการ เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มการศึกษาเพิ่มเติมในการ ประกอบธุรกิจเพื่อการสร้างความรู้เพื่อความสำเร็จด้านวรรณกรรมที่ใช้และยกเป็นข้อมูลที่น่ามาเป็นฐานในการ สืบค้นข้อมูลมีดังนี้

อาภาภรณ์ เกตุแก้ว (2558) ศึกษาเรื่องการใช้บริการชำระค่าเติมเงินอัตโนมัติของผู้บริโภคในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปีมีการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียน นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ชำระค่าเติมเงินอัตโนมัติ ผลต่อการใช้เติมเงินชำระเกี่ยวข้องกับ ฐานรายได้ การประชาสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา อาชีพจึงเป็นปัจจัยที่ สร้างความแตกต่างในการใช้เติมเงินอัตโนมัติ

ธนพงศ์ ภูมาลี และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของน้ำดื่มจากตู้จำหน่ายเครื่องดื่มอัตโนมัติในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายด้วยเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ ศึกษาจากการจำหน่ายน้ำดื่มพบว่า น้ำดื่มตัวอย่างที่ศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางสาธารณสุขซึ่ง ผู้บริโภค ควรตระหนักอันตรายจากการบริโภคน้ำดื่มที่ไม่ปลอดภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่ม ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

ในยุคแรกของประวัติศาสตร์การคิดค้นเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ ซึ่งคิดค้นโดย เฮโรแห่งอะเล็กซานเดรีย หรือ เฮรอนแห่งอะเล็กซานเดรีย วิศวกรและนักคณิตศาสตร์ชาวกรีกในช่วงคริสต์ศตวรรษแรก โดย เครื่องของเขาสามารถรับเหรียญเพื่อจำหน่ายน้ำมนต์ได้ เมื่อหยอดเหรียญแล้วมันจะตกลงบนถาดที่เชื่อมต่อกับ คันโยก และคันโยกจะเปิดท่อที่สามารถทำให้น้ำไหลลงมาได้ โดยถาดนั้นจะเอียงจนกว่าเหรียญจะตกลง และ เมื่อไม่มีน้ำหยอดของเหรียญแล้วคันโยกจะดันขึ้นและปิดท่อ (เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ)

ประเทศญี่ปุ่นนั้น สมัยปีค.ศ. 1880 เป็นสมัยเมจิที่กำลังพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเทียบเท่ากับชาติตะวันตก แน่นอนว่า ระบบต่าง ๆ ทั้งสาธารณูปโภค ถนนหนทาง รถไฟ การแพทย์ การเรียน การ อุตสาหกรรมก็ได้รับการพัฒนาทั้งสิ้น และการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ก็ทำให้ต่อมาได้มีนักประดิษฐ์คิดค้นตู้ขาย สินค้าอัตโนมัติขึ้นมาเหมือนกัน ซึ่งบุคคลนั้นก็ชื่อ Tawaraya Takashichi และตู้ที่เขาประดิษฐ์เป็นตู้แรกของ ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก็คือ "ตู้ขายบุหรี" เมื่อปี ค.ศ. 1888 ที่เมือง Shimonoseki

ดังนั้น จากข้อมูลข้างต้นหมายถึงจากทฤษฎีต่าง ๆ นั้น สามารถนำมาศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ในการต่อยอดในการวิจัยในครั้งนี้ในประเด็นกรณีศึกษาฐานข้อมูลกรุงเทพมหานครด้านสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติว่าในขณะปัจจุบันนี้มีรูปแบบธุรกิจฐานเดิมที่เป็นอยู่ขนาดไหนและเจาะกลุ่มลูกค้าน้อยเพียงใดรวมไปถึงด้านเทคโนโลยีฐานเดิมของธุรกิจจะแนวโน้มกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติไปในรูปแบบใดที่สามารถตอบโจทย์ของฐานลูกค้าในกรุงเทพอย่างครอบคลุมเพื่อนำไปสู่ขั้นประสบความสำเร็จในประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติในประเด็นของ เฮอร์อนแห่งอะเล็กซานเดรีย วิศวกรและนักคณิตศาสตร์ชาวกรีก ในช่วงคริสต์ศตวรรษแรก โดยเครื่องของเขาสามารถรับเหรียญเพื่อจำหน่ายน้ำมันได้ ส่วน Tawaraya Takashichi คือบุคคลที่ก่อกำเนิดเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติครั้งแรกในประเทศญี่ปุ่น จึงเกิดการดัดแปลงในการนำสินค้าเข้าเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ จนเกิดเป็นการขายสินค้าที่เครื่องอัตโนมัติอย่างแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่น ด้านประเทศไทยหากมีการศึกษาข้อมูลด้านความต้องการสินค้าที่ใช้เป็นประจำในชีวิตในชุมชนสังคมต่าง ๆ ธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติสามารถตอบสนองการใช้ชีวิตของคนในสังคมในวัยทำงานและวัยกำลังศึกษาได้มากขึ้นทั้งยังเป็นการซื้อสินค้าที่ปลอดภัยสำหรับสุภาพสตรีเหมาะสมทั้งทางด้านเวลาและประหยัดทั้งทรัพยากรทางเชื้อเพลิงที่ต้องสูญเสียในการเดินทางแต่ช่องทางในการพัฒนาด้านเวลาและการลดทรัพยากรด้านเชื้อเพลิงในการเดินทางนั้นควรเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปจากการวิจัยต่อจากนี้

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานครการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2564 ถึง มีนาคม พ.ศ.2565 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารระดับสูงของธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติจำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า จะเป็นกลุ่มบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลครบถ้วนในทุกๆมิติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ทั้งนี้วิธีการเก็บข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าหรือบริการอัตโนมัติ ข้อคำถามทั้งหมดนี้ถูกกำกับ และเรียงลำดับครบถ้วนตามตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัยโดยรวม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อคำถามผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นคะแนนไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence:IOC) ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยข้อคำถามทั้งหมดได้ค่าความสอดคล้องอยู่ที่ 0.80-1.00

3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ทั้งนี้วิธีการเก็บข้อมูล จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังต่อไปนี้

3.1.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าหรือบริการอัตโนมัติ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกถึงรายบุคคล โดยการซักถาม พูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยตั้งคำถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน การถามนอกจากจะให้ข้อบ่งชี้แล้ว จะต้องถามถึงเหตุผลด้วย การสัมภาษณ์ลักษณะนี้ ทำให้ทราบถึงเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เจตคติ ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพในลักษณะต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยมีการเตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า ลักษณะของคำถามมีความยืดหยุ่น มีความต่อเนื่อง เพื่อสามารถเจาะลึกถึงคำตอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยจะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าหรือบริการอัตโนมัติ ข้อคำถามทั้งหมดนี้ถูกกำกับ และเรียงลำดับครบถ้วนตามตัวแปรในรอบแนวคิดการวิจัยโดยรวม

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1) การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการค้นคว้าข้อมูลเอกสารและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับอายุเอกสารหรือวรรณกรรมที่นำมาศึกษา เนื่องจากเหตุผลที่ว่า แนวคิดทางการตลาดได้ถูกพัฒนาปรับเปลี่ยนเรื่อยมาตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของโลก

2) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้แบบสัมภาษณ์กับประชากรที่จะใช้ในการศึกษา คือ

3.1.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ หรือข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multi Regression Analysis: MRA)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ได้ออกแบบงานวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักนับแต่การออกสำรวจถึงปัจจัยที่เชื่อว่ามีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ เพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึก และนำประเด็นสำคัญๆส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมมาสร้างเป็นแบบสอบถามเชิงปริมาณเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการซื้อสินค้าและบริการจากเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ ดังนั้น ในการอภิปรายผลการวิจัยบางส่วนจึงเป็นผลจากการวิเคราะห์

และสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น เช่น การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งต้องการทราบถึงสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ส่วนการตอบต่อวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยจากผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วบูรณาการร่วมกับผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้ได้มากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า

1) สภาพตลาดธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติกำลังขยายตัวมีผู้ประกอบการขนาดต่างๆอยู่ในตลาดจำนวนมาก เนื่องจากความก้าวหน้าในสื่อสังคม (social media) ประเภทต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัฐพร วุฒิสถกาดานนท์ (2563)

2) ระดับการแข่งขันทางธุรกิจค่อนข้างรุนแรง กลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุดคือ การนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้กับเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติของตนเองให้ได้มากที่สุด เพราะมีความเข้าใจในลักษณะส่วนบุคคล กรณีศึกษาคือตู้คาเฟ่อัตโนมัติ (Tao-Bin Café) ของ บริษัท ฟอर्थ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐวดี ภาวนาวิวัฒน์ (2561)

3) ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับแนวคิดการตลาดแบบพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส(Turn a crisis into an opportunity) เนื่องมามาตรการของรัฐในป้องกันการระบาดของโควิด-19 ที่จำกัดการเดินทาง และลดการสัมผัส ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของปิยศักดิ์ มานะสันต์ (2560)

4) ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จทางการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ พบว่า ให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ 4 ประการคือ ต้องสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการให้ได้ ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของชัยสมพล ขาวประเสริฐ(2547), รมธรรม วาสประสงค์ (2553), ณัฐวดี ภาวนาวิวัฒน์ (2561), ชัยชนนันทดวงชื่น และเจริญญา ปานเจริญ(2562), รัฐพร วุฒิสถกาดานนท์ (2563)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการวิจัยทั้งผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณต่อไป มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยขอเสนอเป็นรายประเด็นของปัจจัยที่เชื่อว่า สามารถนำไปสู่ความสำเร็จทางการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ

สรุปองค์ความรู้

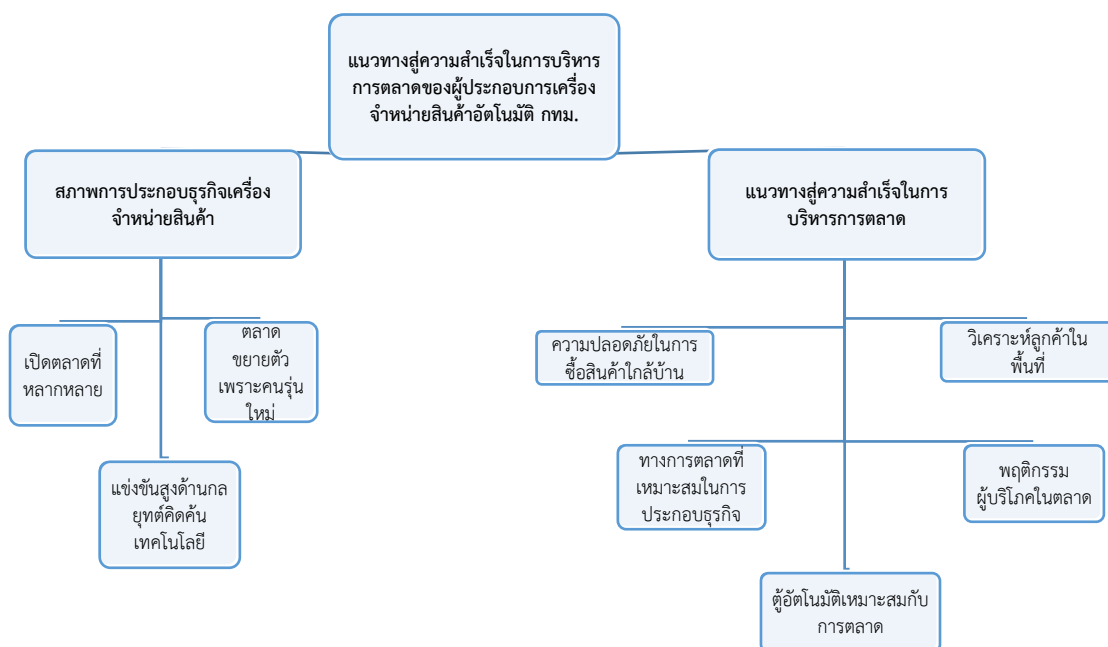
บทความนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ความสำคัญ 4 ประการคือ ต้องสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการให้ได้ เพราะเชื่อว่า จะนำไปสู่ความภักดีของลูกค้าให้เกิดการซื้อซ้ำ และสามารถสร้างฐานลูกค้าจนพัฒนาเป็นลูกค้าประจำ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับธุรกิจการจำหน่ายเครื่องอัตโนมัติเพื่อสามารถประสบความสำเร็จในด้านการจัดจำหน่ายเครื่องอัตโนมัติให้ถูกต้องแก่สังคมและเกิดการประหยัดทรัพยากรด้านบุคลากร

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยผลการวิจัยสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติในพื้นที่กทม. การตลาดกำลังขยายตัวในตลาดเกิดจากวิธีการบริโภคจากคนรุ่นใหม่เพราะต้องการความสะดวกสบาย

และรวดเร็วทางมุมมองการแข่งขันมีความรุนแรงเพราะกลยุทธ์คือต้องคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ธุรกิจตนเองมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์และน่าสนใจ การวางเครื่องอัตโนมัติในที่เข้าถึงได้ง่ายเป็นที่สำคัญ วัตถุประสงค์ที่ 1 ในการศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่ กทม. และองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 2 เรื่องการศึกษาหาข้อมูลเพื่อความสำเร็จในส่วนของผู้ประกอบการพบแนวทางสำคัญ

งานวิจัยเรื่องแนวทางสู่ความสำเร็จในการบริหารการตลาดของผู้ประกอบการเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อสามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสังคมเรื่องความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าและการบริการต่าง ๆ อีกทั้งยังลดต้นทุนค่าเชื้อเพลิงในการเดินทางหากตั้งเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติในชุมชนจึงเป็นการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน ความปลอดภัยของผู้หญิงในการหาซื้อสินค้าที่ใกล้ที่อยู่อาศัยมากขึ้น หากรูปแบบธุรกิจขยายเป็นวงกว้างที่มีสินค้าตามความต้องการที่เหมาะสมของฐานลูกค้าในบริเวณกลุ่มที่ตั้งเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติจะสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตขนาดเล็ก

ดังจะสรุปเป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมถึงแนวทางในการประกอบธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย เนื่องจากการวิจัยครั้งเป็นการวิจัยที่มีพื้นที่ศึกษาเฉพาะกรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยต่อยอดจากการวิจัยนี้อาจสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะได้หลายประการให้กับชุมชนในชนบทไทยได้

2. ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการทำธุรกิจเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติเพื่อให้เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติมีความเป็น IoT หรือ Internet of Things มากยิ่งขึ้น ซึ่งในที่นี้หมายถึง การทำให้เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติเป็นสิ่งที่เครื่องใช้หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีการฝังตัวของวงจรอิเล็กทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์ เซ็นเซอร์ และการเชื่อมต่อกับเครือข่ายที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถเก็บบันทึกและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ รวมถึงสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและถูกควบคุมได้จากระยะไกลผ่านโครงสร้างพื้นฐานการเชื่อมต่อเข้ากับสมาร์ทโฟน หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่น

References

- Khaoprasert C. (2009). A Study of Customer Behavior and Satisfaction towards Service Quality of Precision Tools Service (Thailand) Co., Ltd., :Master of Business Administration. Bangkok University.
- Asawaratchanan N. (2011). Attitudes and behaviors of using coin-operated drinking water vending machines of apartment dwellers in Nonthaburi Province, research report, :Ratchaphruek University.
- Kaspa N. and Sirimongkol T. (2020). The 4 C's Marketing Mix that Affects Purchase Decisions, Academic and Research Journals. Northeastern University Year 11 Issue 1
- Phothiphruet N. (2017). Influence of shareholder structure and capital structure affecting profitability and returns on securities of listed companies in the SET100 group. Thesis material
- Phawanaviwat N. (2018). Factors Affecting the Acceptance and Use of Vending Machines by Millennials and Generation C in Thailand. Thesis material, MBA (Marketing). :Thammasat University.
- Phuphalee T. and others. (2018). Quality and safety of drinking water from automatic drinking water vending machines in Maha Sarakham Province, research article, Faculty of Pharmacy. Mahasarakham University
- Kittiwutdamrongchai P. and Phornprapha K. (2020). Factors related to the behavior of using top-up machines. Boonterm automation, a case study of Nakhon Pathom Province. Master's thesis, Business Administration, Silpakorn University.
- Chankrapor M. and Chienwattanasuk K. (2019). Creating an organization of innovation to drive organizational excellence, Faculty of Business Administration Rangsit University.
- Market Thier Today. (2017). Differences between STARTUP and SME. Retrieved on April 19, 2017, source: <http://marketer.co.th/archives/84084>.
- Sangmuang M. et al. (2020). Drinking water quality of the Pracharat Drinking Water Project. in Khon Kaen Municipality Khon Kaen Province. Journal of Health Sciences and Community Science.
- Wuttisakdanon R. (2020). The Effects of Product Levels of Beverage Vending Machines on Consumers' Intent to Buy Ready-to-Drink Drinks in Hat Yai Area, Master of Science, Business Administration, Prince of Songkla University.
- Romtham Wasanaprasong. (2010). The trend of buying behavior of beverages from vending machines of consumers in Bangkok. Master's thesis. Business Administration, Srinakharinwirot University.
- Sirirat L. (2015). Factors related to consumption behavior of Nestle Pure Life bottled water. in Nonthaburi Province, Master's Thesis, Business Administration Bangkok University
- Ngamlamom W. (2015). Theory of participation. Pathum Thani : Thai Academic Institute for

Management Development Research TRDM.

- Siwapitak S. (2013). Innovation management of business organizations that affect building behavior. Employee innovation. Doctorate of Business Administration, Dhurakij Pundit University, Bangkok.
- Sereerat S., Sereerat S., Patavanich O. and Laksitanon P. (2003). New Marketing Management. Bangkok : Thirafilm and SITEX.
- Puripakdi S. (2017). Influence of marketing mix factors and online marketing communication tools on consumers' perceptions of making purchase decisions through online stores, hotel management discipline Faculty of Management Science Silpakorn University.
- Thitimanakul A.,(2015), Consumer satisfaction in service quality affecting the change of service providers. Mobile phone network with the same number rights in Bangkok and its vicinity, Master of Business Administration Thammasat University
- Ketkaew A. (2015). Reuse of service with automatic top-up machines of consumers in Muang district. Chonburi Province. Master's Thesis, Business Administration, Burapha University
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Davis, F. D. (1989). *Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology*. MIS quarterly, 319-340.
- Dutka-Malen, S., C. Molinas, M. Arthur, and P. Courvalin. (1990). *The VANA glycopeptide resistance protein is related to Dalanine-D-alanine ligases cell wall biosynthesis enzymes*. Mol. Gen. Genet. 224:364-372.
- Herbert, Hicks G. (1972). *The Management of Organization: A Systems and Human Resources Approach*. 12nd ed. New York.: Appletion-Century-Crofts.
- James R. Oxden and Denise T. Oxden. (2005). *Retailing* (1st Ed). Houghton Mifflin.
- Johann Heinrich von Thünen, (1826). *Differentiate or Die: Survival in Our Era of Killer Competition*, Paperback – October 1, 2001
- Kotler, Philip. (1997). *Marketing Management*. 9th ed. New Jersey: Prentice-Jall.
- Michael, E. Porter, M.E. (1980; 1985; 1998). *Competitive Strategy*. New York: The Free Press.
- Pascoe, G. C. (1983). *Patient satisfaction in primary health care: A literature review and analysis.*, 6, 185-210
- Ramasamy, S. (2009). *Total quality management*. New Delhi: McGraw-Hill.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior*. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall.
- Spraggon, M. and Bodolica, V. (2008). *Understanding Successful Innovation through Different Theoretical Lense / Net s : The Case of Institutional, Resource– Based and Social Capital work Perspectives*. Sasin Journal of Management, 14(1), 117-133.



**แนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐาน
โครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร**

BUSINESS OPERATION OPTIMISM GUIDELINE FOR TELECOMMUNICATION INFRASTRUCTURE
OF UNDERGROUND FIBER OPTIC NETWORK IN BANGKOK

มนตรี อินทรสุข¹ และ นพดล พันธุ์พานิช

Montri Insuk¹ and Noppadol Punpanich

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

e-mail : drmontriceo@gmail.com¹

Received 12 August 2022 ; Revised 16 February 2023 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานครด้วยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงองค์ประกอบของตัวแปรภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นทำการสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานครโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนผู้ให้บริการโครงข่ายใยแก้วนำแสง หน่วยงานเอกชนผู้ใช้โครงข่ายใยแก้วนำแสงเป็นเครื่องมือหลักของธุรกิจ และผู้เชี่ยวชาญอิสระทางด้านโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดิน จำนวนทั้งสิ้น 23 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่าพบว่ายุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันแบบทีมประเทศไทยมีส่วนสำคัญในการผลักดันการแก้ไขปัญหาสภาพปัจจุบันและกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางโครงสร้างบุคลากร ขั้นตอนการวางแผนงาน และขั้นตอนการออกแบบเพื่อปฏิบัติงาน ทุกภาคส่วนจะใช้แนวทางเดียวกันในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนากิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : โครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดิน , กิจการโทรคมนาคม, เขตกรุงเทพมหานคร

Abstract

The purpose of this research was to study an existing conditions of fiber optic network business to identify the outstanding problem for development. The researcher conducted research by using qualitative research from in-depth interviews with 23 informants including governmentsector, telecommunication business entrepreneurs and particular entrepreneurs using fiber optic network to be a core business tool.

The research found that the strategic using Thailand team are the key for proactive solutions to minimize the existing problem and to be the business operation optimism guideline for telecommunication infrastructure of underground fiber optic network in Bangkok. There are three (3) methodologies of the business guideline via organizing, planning and design for implementation. All statehooder or parties should be use these guidelines for optimism operation of an underground fiber optic network business in Bangkok..

Keywords : Underground fiber optic network, telecommunications business, Bangkok area

บทนำ

วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของโลกเป็นไปอย่างก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วหลังจากมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 คือการปฏิวัติระบบดิจิทัลก่อให้เกิดคอมพิวเตอร์ระบบโครงข่ายสื่อสารดิจิทัลระบบโทรศัพท์มือถือรวมถึงรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างกันระบบเรียลไทม์ (Real-Time System) ที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ต่อยอดมาทำให้ทุกคนในโลกใบนี้ล้วนเข้าใจความหมายของคำว่าโลกไร้พรมแดนอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (Montri Insook. 2021)

หลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 เพียงไม่กี่ปี เริ่มมีองค์กรสากลริเริ่มสร้างระบบสาธารณูปโภคโทรคมนาคมเชื่อมต่อทวีป ภายใต้โครงการชื่อว่า “โครงการเคเบิลใต้น้ำ (submarine)” เพื่อสร้างสายสัญญาณหลักสากล (International Backbone System) เข้ากับระบบสายสัญญาณสื่อสารหลักภายในประเทศ (Domestic Backbone System) และกระจายไปสู่ปลายทาง (Last Mile) ที่ต่อพ่วงเข้ากับอุปกรณ์สื่อสารส่วนบุคคล เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ และระบบปฏิบัติการต่างๆ โดยเทคโนโลยีล่าสุดที่ใช้กับโครงการเคเบิลใต้น้ำเป็นระบบใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) ที่มีความเร็วในการส่งสัญญาณสูงเทียบเท่าความเร็วแสงซึ่งเป็นระบบดิจิทัล (Digital System) ล่าสุดเป็นระยะสุดท้ายและจะเสร็จสิ้นภายในปี 2566 (The World Bank, 2559)

อีกเหตุผลทางด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการพัฒนาโครงข่ายใยแก้วนำแสง พบว่าโครงการเคเบิลใยแก้วใต้น้ำ (Submarine Fiber Optic) จะยากที่จะถูกแทนที่ทางเทคโนโลยี (Disruptive Technology) ด้วยระบบไร้สายเนื่องจากปัจจุบันระบบสื่อสารผ่านใยแก้วนำแสงเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าระบบอื่นๆ อาทิเช่นระบบสื่อสารไร้สายที่ผ่านสัญญาณดาวเทียมซึ่งเป็นระบบที่มีต้นทุนสูงมากเมื่อเทียบกับข้อมูลรับส่งในขนาดเดียวกันโดยเทียบได้ว่าระบบเคเบิลใต้น้ำใยแก้วขนาด 1 คู่มีประสิทธิภาพของแถบความถี่ใช้งานได้ (Useable Band-width) เทียบเท่ากับดาวเทียมหนึ่งดวงถึงแม้ว่าเทคโนโลยีระบบไร้สายจะพัฒนามากขึ้นเท่าไรระบบโครงข่ายใยแก้วนำแสงก็ยังคงอยู่และจะยิ่งเพิ่มปริมาณความต้องการมากยิ่งขึ้นเพราะในทางปฏิบัติแล้วโครงข่ายใยแก้วนำแสงจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานชนิดคงที่ที่เป็นโครงข่ายหลัก (Backbone) ให้กับทุกโครงข่ายได้อย่างดี (Pongphan Pariyawong. 2017).

จากเหตุผลความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 การคาดการณ์แนวโน้มการเติบโตเศรษฐกิจในโลกอนาคตปี 2573 แนวโน้มเทคโนโลยีของโลกและสภาพปัญหาปัจจุบันทางระบบโทรคมนาคมของประเทศไทยที่ต้องอาศัยแนวทางการดำเนินการของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับการแข่งขันระดับอาเซียนและสากลแนวทางโครงข่ายเชื่อมต่ออนาคตปี 2573 และจากกลยุทธ์ทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะหลังวิกฤตการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย (Noppadol Phanpanich et al. 2020)., (Wangkit and Punpanich, 2019) จึงทำให้ผู้วิจัยวางแผนศึกษาแนวโน้มเศรษฐกิจและเทคโนโลยีผ่านแนวทางการยกระดับความพร้อมประเทศเข้าสู่วิวัฒนาการยุคธุรกิจดิจิทัล

สำหรับสมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับโครงข่ายอนาคต 2575 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงปัจจุบันของประเทศไทยผ่านตัวแปรตามกรอบการวิจัยที่ออกแบบศึกษาตัวแปรอิสระออกเป็น 2 ระยะได้แก่ระยะแรกปัญหาสภาพปัจจุบันทางธุรกิจทั้ง 3 ด้าน (Lalada Pattaramanklang and Taksaya Sanga Yothin. 2021) ระยะที่สองยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันแบบที่ประเทศไทยประกอบไปด้วย 5 กระบวนการจากตัวแปรอิสระ 2 ระยะผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรอบการทำงานสากลเพื่อใช้เป็นกรอบต้นแบบสำหรับการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นตัวแปรตามของงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพสำหรับก้าวทันอุปสรรคปัจจุบันและยังคงรองรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคตเช่นกัน (Aujiropongpan S., Songkajorn Y., Ritkaew S., Deelters S., 2021)

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพเดิมและปัญหาการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีมประเทศไทยของการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานครตามสภาพเดิมปัจจุบัน
3. เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานครสำหรับแนวทางในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Wangkit and Punpanich, 2019) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure) เพื่อให้ได้เนื้อหาในการใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนทั้งหมดของการวิจัย บางออกเป็น 3 ระยะคือก่อนระหว่างและหลังการวิจัยโดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาจนถึงขั้นตอนการสรุปผลในแต่ละระยะจะมีขั้นตอนการดำเนินวิจัยโดยละเอียดเพื่อเป็นขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัยที่ครบถ้วนมากที่สุดสำหรับการนำไปปฏิบัติ

ระยะที่ 1 เป็นระยะก่อนการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในกรุงเทพมหานคร พร้อมค้นหากรอบแนวคิดวิจัย และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเครื่องมือวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ นำไปตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index)

โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือก จำนวน 9 ท่าน ซึ่งเป็นการยืนยันเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ก่อนจะนำไปสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปวิเคราะห์ผลตามระเบียบวิธีวิจัยต่อไป

ระยะที่ 2 เป็นระยะระหว่างการสัมภาษณ์ หลังจากแบบสัมภาษณ์ได้รับการยืนยันจากค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ในระยะนี้ผู้วิจัยจะเริ่มกระบวนการนัดหมายการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งสรุปผลการสัมภาษณ์ ซึ่งรายละเอียดการสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยแต่ละส่วนจะมีหัวข้อสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มากที่สุด ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งทั้ง 3 ส่วนจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาสภาพเดิมและปัญหาการดำเนินการโครงการโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานคร มืองค์ประกอบการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันของการดำเนินการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในกรุงเทพมหานคร 4 ปัจจัย คือ (1) ปัญหาและอุปสรรคสภาพปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร (2) ปัญหาและอุปสรรคสภาพปัจจุบันด้านการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า (3) ปัญหาและอุปสรรคสภาพปัจจุบันด้านทุกคนมีส่วนร่วม (4) ปัญหาและอุปสรรคสภาพปัจจุบันด้านกระบวนการบริหารกิจการ

ส่วนที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีมประเทศไทยของการดำเนินการโครงการโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานคร ตามสภาพเดิมปัจจุบันมีประเด็นสัมภาษณ์กระบวนการบริหารที่ใช้ ผ่านยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมแบบทีมประเทศไทยปัจจุบัน มืองค์ประกอบการสัมภาษณ์ 5 ปัจจัย คือ (1) ทฤษฎีการบริหารกิจการที่ใช้ปัจจุบัน (2) ทฤษฎีการบริหารกิจการที่ใช้ปัจจุบัน (3) กระบวนการให้บริการลูกค้าที่ใช้ปัจจุบัน (3) กระบวนการส่งมอบที่ใช้ปัจจุบัน (4) กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ใช้ปัจจุบัน และ (5) กระบวนการกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ใช้ปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการโครงการโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับแนวทางในอนาคตมีประเด็นสัมภาษณ์กระบวนการบริหารที่ใช้ ผ่านยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมแบบทีมประเทศไทยปัจจุบัน มืองค์ประกอบการสัมภาษณ์ 4 ปัจจัย (1) การค้นหาปัจจัยที่เหมาะสม (2) ขั้นตอนการวางโครงสร้างบุคลากรที่เหมาะสม (3) ขั้นตอนการวางแผนงานที่เหมาะสม (4) ขั้นตอนการออกแบบและปฏิบัติงานที่เหมาะสม

ระยะที่ 3 เป็นระยะหลังการสัมภาษณ์ เป็นระยะการยืนยันผลการวิจัยโดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปการวิจัยที่ได้กับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้ง เพื่อทำการยืนยันผลพร้อมทั้งปรับปรุงข้อเสนอแนะที่ตกหล่นเพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเลือกการนำเสนอแบบกลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 4 กลุ่ม ตามวันและเวลาที่แตกต่างกัน หลังจากการนำเสนอผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ การยืนยันผลจากทั้ง 4 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงการวิจัยจนสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากความคิดเห็นต่อการสร้างแนวทางการดำเนินการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลโครงข่ายกลุ่มภาคธุรกิจที่ดำเนินการโครงข่ายกลุ่มภาคธุรกิจที่ใช้บริการโครงข่ายเป็นเครื่องมือหลักธุรกิจรวมทั้งภาคประชาชนที่ผ่านตัวแทน

การทำงานที่ประเทศไทยซึ่งผลสัมพัชณ์ดังกล่าวได้สรุปผลการนำเสนอภาพรวมในประเด็นผลการสังเคราะห์ การดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินสภาพปัจจุบันผ่านการทำงานเป็นทีมประเทศไทยในบริบท มุมมองความคิดเห็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากรุงเทพมหานครร่วมกันเมื่อนำมาทำการ สังเคราะห์สามารถสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขต กรุงเทพมหานครซึ่งจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมร่วมกันของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานครในการ ดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนสังคมและสาธารณะดังนี้

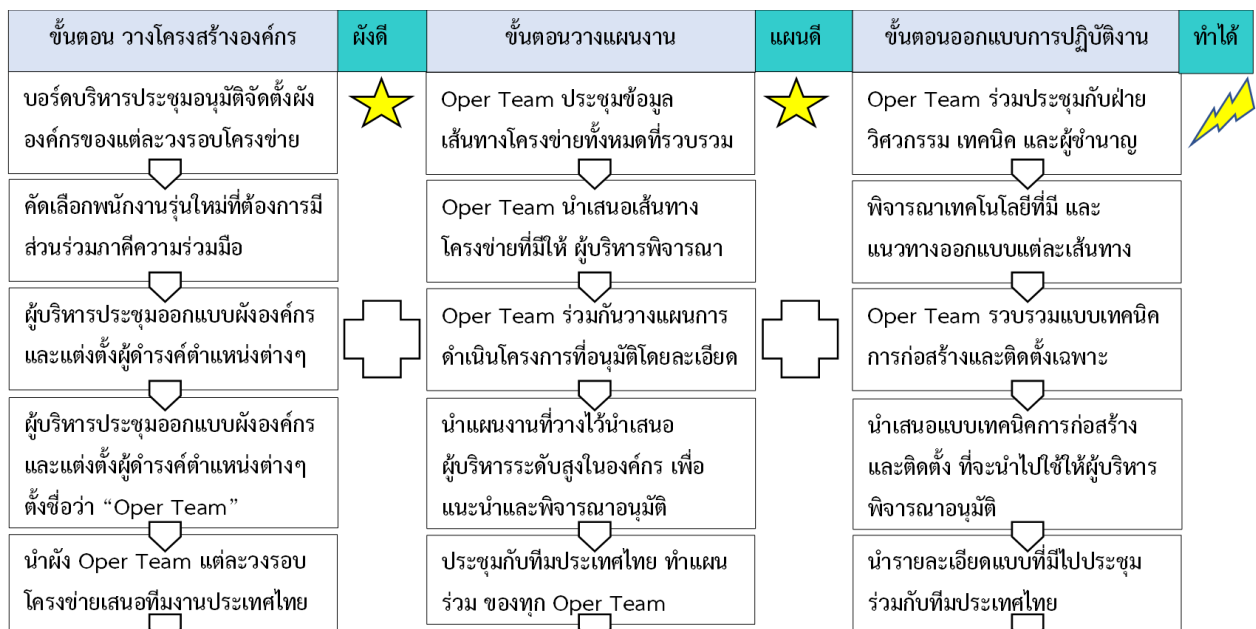
ตารางที่ 1 แสดงการสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใย แก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ ในการสร้างแนวทาง ดำเนินกิจการที่ เหมาะสม	ปัญหาความ เดือดร้อน ประชาชน ผ่าน การศึกษาสภาพ ทางสังคม	ปัญหาอุปสรรค ทางธุรกิจผ่าน การสัมภาษณ์เชิงลึก	แนวทางการดำเนินกิจการที่เหมาะสม		
			ขั้นตอนการวาง โครงสร้างทีมงาน	ขั้นตอนการ วางแผน	ขั้นตอนการ ออกแบบ และปฏิบัติงาน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันแบบทีมประเทศไทย สำหรับปัจจุบันและอนาคต					
กระบวนการให้บริการ <u>ผู้มีส่วนได้เสีย</u> - หน่วยงานราชการ - ผู้ประกอบการ - ประชาชนใน กทม - พนักงานในกิจการ - ผู้ก่อสร้าง - ผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ - ฝ่ายนิติกรรม - กรุงเทพมหานคร - ทีมประเทศไทย	1) สายสื่อสาร รกรุงรังไม่ สวยงาม 2) อุบัติเหตุ เกิดขึ้นแล้วไม่ มีใคร รับผิดชอบ 3) สัญญาณล่อ บ่อย สัญญาณอ่อน 4) ถูกแจ้งการใช้ งานผิดปกติ 5) ไม่มั่นใจการ เจาะระบบ	1) ไม่มีพื้นที่ เหมาะสมสำหรับ การติดตั้งสาย สื่อสาร 2) มีการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบและ ลักลอบติดตั้งของ บางกิจการ 3) ผู้ให้บริการขาด ความรับผิดชอบต่อ ในการดูแล โครงข่ายตนเอง 4) เกิดอุบัติเหตุอื่นที่ กระทบกับ สายสื่อสาร เสียหายบ่อยครั้ง	3) กำหนด ขั้นตอนการจัดตั้ง ทีมงานแก้ไข ปัญหาและ รายงานผลผ่าน กลุ่มทำงานร่วม	2) กำหนด ขั้นตอนการ วางแผน ประสานงาน หน่วยงาน ราชการ เพื่อขออนุญาต ติดตั้ง และ ตรวจสอบ ร่วมกันก่อน ติดตั้ง	1) กำหนด รูปแบบการ ติดตั้งโดย ละเอียดรายงาน หลังติดตั้งแล้ว เสร็จส่งกลุ่ม ทำงานร่วม 2) กำหนด มาตรฐานการ วิธีการติดตั้ง ความปลอดภัย ต่อบุคคลและ ทรัพย์สิน

1. กระบวนการ ควบคุม <u>ผู้มีส่วนได้เสีย</u> - หน่วยงานราชการ - ผู้ประกอบการ - ประชาชนใน กทม - พนักงานในกิจการ - ผู้ก่อสร้าง - ผู้จัดการวัสดุอุปกรณ์ - ฝ่ายนิติกรรม - กรุงเทพมหานคร ที่มประเทศไทย	1) การติดตั้ง ขวางทาง จราจร ไม่มี มาตรฐานที่ ถูกต้อง 2)เจ้าหน้าที่ ติดตั้งขาด ความ ระมัดระวัง ความปลอดภัย 3) ไม่มีวิศวกร ควบคุมการ ติดตั้ง ตาม แบบ	1) บุคลากรที่ ชำนาญด้าน เทคโนโลยีแก็ว นำแสงมีไม่ เพียงพอ โดยมาก จะเป็นผู้รับเหมา ช่วง 5) 2) ขาดระบบการ ควบคุมและ ตรวจสอบงาน หลังติดตั้ง ผู้ประกอบการจะ ตรวจสอบเพียง การรับส่ง สัญญาณเท่านั้น ควรจะต้อง ตรวจสอบความ เรียบร้อยการ ติดตั้งด้วย	1)จัดทีมงานแยก ตามเส้นทางที่ รับผิดชอบแบบ ประจำ เพื่อให้เกิด ความคล่องตัวใน การแก้ไขปัญหา รวมทั้งแยก ผู้เชี่ยวชาญให้ตรง กับงานที่รับผิดชอบ โดยประสานการ ทำงานแบบทีมงาน ร่วมประเทศไทย ตลอดเวลา	2)วางแผนแนว รัศมีการ ให้บริการ การ แบ่งเขต ให้บริการ สัญญาณ แบ่ง เขตรับผิดชอบ และแบ่ง ทีมงานตาม เส้นทาง / ประเภทงาน	1) ออกแบบ รายละเอียดการ รับประกัน ผลิตภัณฑ์หลัง ติดตั้ง และ รับประกัน คุณภาพสัญญาณ ตลอดระยะเวลา การให้บริการ โดยจะต้อง ชัดเจนเรื่อง ประสิทธิภาพ ความเร็ว รับ-ส่ง แบบเต็ม ประสิทธิภาพ และแบบปกติ ทั่วไป เพื่อให้ ลูกค้าไม่เข้าใจผิด จากข้อมูล
2. กระบวนการส่ง มอบ <u>ผู้มีส่วนได้เสีย</u> - หน่วยงานราชการ - ผู้ประกอบการ - ประชาชนใน กทม - พนักงานในกิจการ - ผู้ก่อสร้าง - ผู้จัดการวัสดุอุปกรณ์ - ฝ่ายนิติกรรม - กรุงเทพมหานคร ที่มประเทศไทย	1) ไม่สามารถ แยกแยะได้ว่า สายที่พบเป็น ของ ผู้ประกอบการ ใด ควรมีป้าย ติดบอกให้ ชัดเจน 2)การติดตั้ง โครงข่าย ปลายทางไม่ ตรงความ ต้องการของ ผู้ใช้งาน	1) ควรปรับปรุง เพิ่มเติมขั้นตอน การส่งมอบงานที่ ทับซ้อนกับงาน ราชการอื่นๆ เพื่อ การคืนสภาพผิว ทางเท้าร่วมกันใน รอบเดียว 2) ควรเพิ่ม ขั้นตอนการส่ง มอบงานกับลูกค้า เพื่อยืนยันบริการ ที่ลูกค้าเลือกไว้ว่า ตรงหรือมีเงื่อนไข อื่นๆ ประกอบด้วย	1) จัดแผนกเฉพาะ เรื่องการส่งมอบ สภาพผิวทางเท้าคืน กรุงเทพมหานคร หลักการสร้างเสร็จ ผ่านการทำงานแบบ ทีมงานประเทศไทย	2)กิจกรรม การส่งมอบ งานควรระบุ ไว้ในแผนงาน ให้ชัดเจน อาทิเช่น ขั้นตอนการ ติดตั้ง ทดสอบระบบ ย่อย ระบบ รวม จนถึง ขั้นตอนการ ส่งมอบ สุดท้ายให้กับ	1) การออกแบบ ทางเทคนิค สำหรับการ ก่อสร้าง การ ติดตั้งจะต้องเป็น มาตรฐานร่วมกัน กับ ผู้ประกอบการ รายอื่น โดยผ่าน การพิจารณาจาก ทีมงานประเทศไทย และหน่วยงาน ราชการที่ รับผิดชอบ ทำ การตรวจสอบ และเห็นชอบใน แบบก่อนใช้งาน

				หน่วยงาน รับผิดชอบ ผ่านทีมงาน ประเทศไทย	
4) กระบวนการแก้ไข ปัญหา <u>ผู้มีส่วนได้เสีย</u> - หน่วยงานราชการ - ผู้ประกอบการ - ประชาชนใน กทม - พนักงานในกิจการ - ผู้ก่อสร้าง - ผู้จัดการวัสดุอุปกรณ์ - ฝ่ายนิติกรรม กรุงเทพมหานคร	1) ปัญหา เกิดขึ้น ซ้ำซาก ทุก จุด 2) ขาด กระบวนการ แก้ไขปัญหาที่ จริงจัง 3) ขาดแนวทาง ป้องกัน ปัญหา	1) การระดม ความคิดในทุกภาค ส่วนในการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า และการป้องกัน ปัญหาอนาคต จำเป็นจะต้องให้ หน่วยงานภาครัฐ เป็นตัวกลางในการ หารือ กำหนด กติการ่วมกัน และ กำกับดูแล 2) ปัญหาทาง ธุรกิจ ทางเทคนิค ทางกฎหมาย ทางแรงงาน และ อื่นๆ เป็นปัญหา ต้องเปิดใจร่วมกัน แก้ไขพัฒนา	1) จัดทีมงานที่ ดูแล ซ่อมบำรุง โครงข่ายใยแก้ว นำแสงได้ดินที่มี ความชำนาญ ตรงกับ เทคโนโลยีที่ใช้ ผ่านการทำงาน แบบทีมงานร่วม ประเทศไทย เพื่อให้ร่วมกัน ปฏิบัติตาม มาตรฐาน เดียวกัน	2) วางแผน ขั้นตอนการ แก้ไขปัญหา โดยเริ่มจาก ขั้นตอนการ รับเรื่อง ขั้นตอนการ ออกแบบ แก้ไข ขั้นตอนการ แก้ไข ขั้นตอน ตรวจสอบ คุณภาพ ขั้นตอนส่ง มอบงาน และ ขั้นตอนการ รายงานผล	1) ขั้นตอนการ ออกแบบและ ปฏิบัติงานเพื่อ แก้ไขปัญหา แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ปัญหาด้าน เทคนิค 2) ปัญหาด้าน บริการ 3) ปัญหา อุบัติเหตุ 4) กฎหมายและ การเงิน ส่วนปัญหา เฉพาะทางธุรกิจ จะเป็นปัญหา ภายในกิจการที่ จะต้องใช้ พิจารณาโดย ผู้บริหาร
5) กระบวนการบริหาร ความสัมพันธ์	1) หน่วยงาน ภาครัฐ 2) ผู้ประกอบการ 3) ผู้บริหารองค์กร 4) พนักงานทุกคน 4) 5) ทีมงาน ร่วมประเทศ ไทย	1) ด้านความผูกพัน ต่อแบรนด์สินค้า เพื่อให้ลูกค้าได้เลือก ผลิตภัณฑ์และบริการ ที่เหมาะสม การสร้าง ความแตกต่างและ สื่อสารให้ลูกค้าเข้าใจ ประทับใจ และผูกพัน ต่อแบรนด์สินค้า 2) สร้างช่องทางใน การบริหาร ความสัมพันธ์ที่	1) ขั้นตอนการ วางโครงสร้าง ทีมงานลูกค้า สัมพันธ์ จะมีการ คัดเลือก บุคลากรที่ เหมาะสม และจัด วางฝ่ายที่ชัดเจน โดยแยกตาม กลุ่มลูกค้า ทีมงานลูกค้า สัมพันธ์จะ	2) วางแผน ด้านการจัด กิจกรรม การ สนทนาคุณ ลูกค้า และ การเปิดตัว สินค้าใหม่ๆ ให้เหมาะสม กับ สถานการณ์ กับกิจการ และแนวโน้ม	1) ขั้นตอนการ ออกแบบและ ปฏิบัติงานการ บริหารความสัมพันธ์ ออกเป็น 3 งาน ได้แก่ (1) งาน ประชาสัมพันธ์ (2) งานสอบถาม ข้อมูล (3) งานลูกค้า

		เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า	ทำงานร่วมกับทีมงานร่วมประเทศไทยเพื่อติดตามข่าวสาร ปัญหา และ ความก้าวหน้าพัฒนา กรุงเทพมหานคร ร่วมกัน	ตลาด เพื่อให้ลูกค้ามีความผูกพันต่อแบรนด์สินค้าแบบยาวนาน	สัมพันธ์



ยุทธศาสตร์การทำงานร่วมแบบทีมประเทศไทย เพื่อผลักดันและพัฒนาการดำเนินการกิจการโทรคมนาคมในเขตกรุงเทพมหานครที่เหมาะสม

- 1) ภาคร่วมมือที่คล่องตัว
- 2) แผนงานหลักและย่อย ชัดเจน ครอบคลุม ไม่ทับซ้อน
- 3) การออกแบบที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการค้นหาล้างภัยความคิดเห็นต่อการสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมผ่านการทำงานเป็นทีมประเทศไทยพบว่า 1) แนวทางการดำเนินกิจการที่เหมาะสมของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานครจะต้องมีแนวทางการค้นหาล้างภัยที่มีอิทธิพลต่อสินค้าและบริการอย่างสม่ำเสมอการค้นหาล้างภัยเป็นแนวทางเชิงรุก (Proactive) ที่เหมาะสำหรับการดำเนินธุรกิจในฐานะตลาดปัจจุบันและอนาคตซึ่งพฤติกรรมของผู้บริโภคมักจะเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาประสบการณ์และตามสภาพการณ์ทางสังคมในช่วงเวลานั้นการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินถือว่าเป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่ดูแลระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลซึ่งตลาดการค้าโดยรวมจะพึ่งพาระบบโครงข่ายสื่อสารเป็น

เสมือนระบบขนส่งทรัพยากรหลักๆจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งอย่างครบถ้วนตามระยะเวลาที่รวดเร็ว 2) ผู้ประกอบการจะต้องคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับการค้นหาปัจจัยทั้งด้านความสามารถประสบการณ์และมีเครือข่ายทางสังคมที่ดีการค้นหาปัจจัย อาทิเช่นอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโครงข่ายสื่อสารของลูกค้าต่อค่าย สัญญาณหลักๆต่อโปรโมชั่นหลักๆหรือต่อการบริการหลักๆเป็นต้นซึ่งบุคลากรที่ดีจะมีความสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ 3) ปัจจัยหลักๆที่ถูกค้นพบจำเป็นจะต้องออกแบบความเชื่อมโยงแนวทางการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือสร้างใหม่เพื่อให้ได้คุณภาพสินค้าและบริการที่ทันสมัยและลงตัวมากที่สุด

ด้านการวางแผนโครงสร้างทีมงาน (Organizing) ความคิดเห็นต่อการสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมผ่านการทำงานเป็นทีมประเทศไทยพบว่า 1) การวางแผนโครงสร้างทีมงานที่เหมาะสมผู้ประกอบการควรจะต้องออกแบบโครงสร้างโครงสร้างการทำงานให้ครอบคลุมกับแต่ละภาคส่วนของกิจการทั้งด้านเทคนิคโครงข่ายด้านการตลาดด้านบัญชีการเงินด้านบริการหลังการขายและด้าน กฎเกณฑ์ตามระเบียบของหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยในแต่ละส่วนควรให้มีการทำงานของแต่ละฝ่ายให้มีความยืดหยุ่นอิสระต่อกันเพื่อให้เกิดการทำงานที่รวดเร็วและสามารถปรับการทำงานให้ตรงกับสถานการณ์ภายใต้ระเบียบการเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้นำในแต่ละฝ่ายที่อยู่ในโครงสร้างองค์กรควรจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเหมาะสมกับกิจการโดยผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูงเนื่องจากตลาดโทรคมนาคมเป็นตลาดด้านการให้บริการด้านเทคโนโลยีที่มีทั้งงานติดตั้งใหม่ควบคู่ไปกับงานแก้ไขซ่อมแซมตลอดเวลาภาวะผู้นำที่ดีจะสามารถนำพาวงค์กรในการแก้ไขปัญหาหลักๆ ได้อย่างราบรื่นภายใต้บรรยากาศการทำงานที่ดี 3) การจัดวางโครงสร้างทีมงานจะต้องคัดเลือกพนักงานให้ตรงกับลักษณะงานทั้งสภาพร่างกายวุฒิการศึกษาความสามารถประสบการณ์และทัศนคติในการทำงานที่ดีเนื่องจากงานด้านโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินจะใช้ทีมงานปริมาณจำกัดที่มีเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นเพื่อป้องกันความเสียหายจากความผิดพลาดจากพนักงาน (Human Error) โดยจะต้องแบ่งหน้าที่ทีมงานตามเขตพื้นที่และเส้นทางโครงข่ายที่รับผิดชอบเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะมีหน้าที่การทำงานที่ชัดเจนสามารถติดตามตรวจสอบผลการทำงานย้อนหลังได้ตลอดเวลา

การวางแผนงาน (Planning) ความคิดเห็นต่อการสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมผ่านการทำงานเป็นทีมประเทศไทยพบว่า1) วางแผนโครงข่ายใยแก้วสื่อสารใต้ดินจะต้องคำนึงถึงแผนการทำงานของโครงข่ายปัจจุบันทั้งเส้นทางหลักและย่อยของโครงข่ายเดิมรัศมีสัญญาณที่ครอบคลุมชื่อผู้ประกอบการเจ้าของโครงข่ายรูปแบบและเทคโนโลยีที่ใช้รวมทั้งแผนการใช้งานโครงข่ายในอนาคตเช่นจะรื้อมีการรื้อถอนหรือเปลี่ยนแปลงโครงข่ายเมื่อใด2) จะต้องศึกษาแผนโครงข่ายที่จะถูกรื้อย้ายหรือปรับปรุงทั้งเส้นทางหลักและย่อยของโครงข่ายเดิมรัศมีสัญญาณที่ครอบคลุมชื่อผู้ประกอบการเจ้าของโครงข่ายรูปแบบและเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจุบันและอนาคตโดยให้ศึกษาวันเริ่มและแล้วเสร็จของแผนงานนั้นๆให้ละเอียดที่สุด3) จะต้องศึกษาแผนงานโครงข่ายใหม่อื่นๆที่หน่วยงานทั้งภาครัฐรัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนทั้งเส้นทางหลักและย่อยของโครงข่ายเดิมรัศมีสัญญาณที่ครอบคลุมชื่อผู้ประกอบการเจ้าของโครงข่ายรูปแบบและเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจุบันและอนาคตโดยให้ศึกษาวันเริ่มและแล้วเสร็จของแผนงานนั้นๆให้ละเอียดที่สุดเพื่อป้องกันกันทับซ้อนของโครงการโดยแผนงานภาพรวมภายในเขตกรุงเทพมหานครจะเป็นแผนงานหลักระดับนโยบายในลักษณะแผนงานภาพรวม (Hi Level) จากนั้นในแต่ละโครงการจำเป็นจะต้องมีแผนรายละเอียด (Low Level) ประมวลการทำงานอย่างละเอียดและแม่นยำเพื่อไปเชื่อมต่อแต่ละโครงการที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดในอนาคตซึ่งแผนงานภาพรวม (Hi Level) หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงของการพัฒนากรุงเทพมหานคร

จำเป็นจะต้องดูแลปรับปรุงข้อมูล (update) และนำไปแจกจ่ายผู้ประกอบการหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร

การออกแบบและปฏิบัติงาน (Design and Implementation) ความคิดเห็นต่อการสร้างแนวทางการดำเนินกิจการโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมผ่านการทำงานเป็นทีมประเทศไทยพบว่า 1) การออกแบบและปฏิบัติงานโครงข่ายใยแก้วสื่อสารใต้ดินผู้ประกอบการควรจะต้องเลือกลักษณะการออกแบบงานเป็นแบบกระแสน้ำ (Work Flow) หรือการทำงานตามกระบวนการที่วางไว้เนื่องจากในแต่ละกระบวนการมีความสำคัญต่อธุรกิจบริการด้านเทคโนโลยีการออกแบบและปฏิบัติงานจะต้องมีความสอดคล้องกันตามกระบวนการที่วางไว้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนของแต่ละฝ่ายงานในแต่ละขั้นตอนแต่ละกระบวนการจะมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจนก่อนจะเข้าสู่กระบวนการอื่นๆซึ่งทีมงานแต่ละกระบวนการจะทำงานในลักษณะซ้ำๆจนชำนาญลดความผิดพลาดเนื่องจากการทำงานที่หลากหลายได้อย่างไร้ที่ติตามผู้ประกอบการจะต้องเพิ่มศักยภาพการทำงานของทีมงานในแต่ละกระบวนการที่อยู่ในกระแสน้ำ (Work Flow) โดยการหลีกเลี่ยงการรองานที่จะไหลมาตามระบบเท่านั้นทีมงานในแต่ละกระบวนการสามารถเริ่มการทำงานทันทีหลังจากมีเนื้อหาเข้ามาในกระบวนการแรก2) ชิ้นงานในแต่ละกระบวนการควรจะต้องแบ่งกระจายการทำงานออกจากกันเป็นขั้นตอนย่อย ๆ เพื่อช่วยให้ผู้ร่วมงานสามารถมุ่งความสนใจกับงานแต่ละขั้นตอนได้อย่างเต็มที่ช่วยลดความสับสนในการคิดค้นแก้ปัญหาเนื่องจากแต่ละฝ่ายผ่านประสบการณ์ในการทำงานเฉพาะด้านที่สะสมความรู้ความชำนาญตลอดจนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคเป็นอย่างดีจึงจะทำให้สามารถพัฒนาขั้นตอนการทำงานเฉพาะเป็นของตัวเองตามความถนัดและความมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่ตนได้เรียนรู้มา3) ทุกขั้นตอนจะต้องมีการประเมินผลงานตามเกณฑ์ความคาดหวังที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการดำเนินการและการให้บริการที่เหมาะสมโดยเกณฑ์ที่ใช้วัดผลจำเป็นจะต้องถูกปรับปรุงมาจากกระบวนการควบคุมกระบวนการแก้ไขกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและลูกค้าสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ

อภิปรายผล

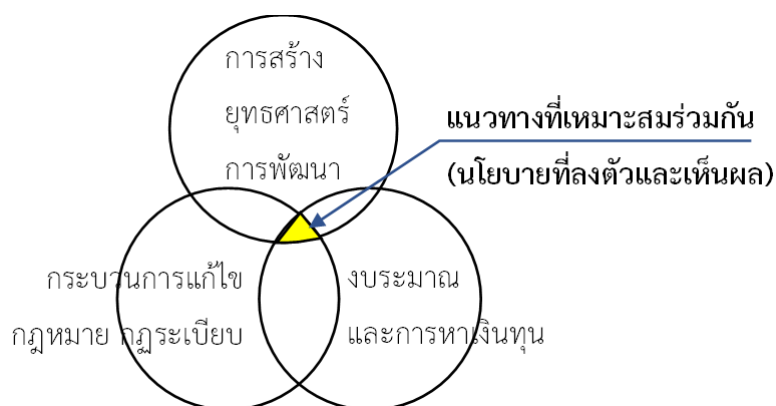
1) จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ามากเพียงใดปัญหาการบริหารจัดการของมนุษย์ยังเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นจะต้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนภายในภูมิศาสตร์นั้นๆจากอดีตที่ผ่านมาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศไทยเริ่มพัฒนามานานาประเทศเพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจธุรกิจสังคมและการพัฒนาด้านหลักๆของประเทศการเปลี่ยนอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงของประเทศมีความต้องการใช้โครงข่ายสื่อสารเป็นจำนวนมากการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการอย่างบูรณาการด้านโครงข่ายสื่อสารจึงเริ่มเกิดขึ้นและส่งผลกระทบภายหลังอย่างเช่นสภาพปัจจุบันซึ่งปัญหาทางกายภาพที่มองเห็นชัดๆ อาทิเช่นปัญหาสภาพกรุงรังสายสื่อสารปัญหาอุบัติเหตุจากสายสื่อสารหลุดร่วงปัญหาการรื้อย้ายและการติดตั้งสายสื่อสารแม้กระทั่งปัญหาการถ่ายโอนทางเทคโนโลยีจากการศึกษาทำให้พบว่าแนวทางการบริหารจัดการหรือแนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมผู้เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องรู้ลึกในทุกๆด้านทั้งด้านวิศวกรรมเทคโนโลยีเทคนิคการก่อสร้างรูปแบบการลงทุนแนวทางการดำเนินการของแต่ละภาคส่วนรวมถึงกฎหมายกฎระเบียบและการบังคับใช้อย่างจริงจังการศึกษาข้อมูลเชิงลึกของแต่ละภูมิภาคแต่ละประเทศทั้งข้อมูลเชิงบวกและเชิงลบจากอดีตปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตจะเป็นส่วนช่วยนำมาสร้างหรือปรับใช้กับการดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดกับกรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี

2) จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากรุงเทพมหานครยังมีอุปสรรคเชิงโครงสร้างการบริหารที่ขึ้นอยู่กับ

โครงสร้างระดับประเทศทั้งโครงสร้างองค์กรโครงสร้างกฎหมายโครงสร้างงบประมาณซึ่งส่วนใหญ่จะยึดโยงตามอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและรัฐมนตรีกระทรวงตั้งนั้นในการบริหารเชิงปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่กำลังเผชิญกับภาวะทั้งภาคเอกชนที่ดำเนินกิจการก็ยังคงดำเนินการภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบเก่าๆที่ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาปัจจุบันได้อาทิเช่นการแบ่งประเภทกิจการโทรคมนาคมที่ต้องเพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคจากการตีความ และเอื้อประโยชน์ให้กับบางกิจการปัญหาทางลิขสิทธิ์ที่กฎหมายยังเปลี่ยนแปลงไม่ทันจากการศึกษาวิจัย คุณภาพเชิงลึกจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมโครงข่ายใยแก้วนำแสงผู้วิจัยได้ ทราบถึงข้อมูลและข้อเสนอแนะเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของแต่ละหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรอิสระทำให้ทราบเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสามารถที่คาดหวังจากผู้บริหารระดับประเทศ ระดับกรุงเทพมหานครทั้ง3ด้านคือความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างบูรณาการ ความสามารถในการจัดหาบริหารงบประมาณและหารายได้และความสามารถตรวจสอบและปรับแก้กฎหมาย กฎระเบียบให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากรุงเทพมหานครอย่างถูกต้องทันสมัยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมสาธารณะกรุงเทพมหานครจากข้อมูลได้สรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงภาพดังนี้

3) ผลการศึกษาวิจัยที่พบสภาพปัญหาที่สะสมจนถึงปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อกรดำเนินการ ผู้ประกอบการภาคเอกชนทำให้ไม่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคนี้ได้เกิดจากความสามารถทั้ง3ด้านที่ยังไม่ได้รับการ แก้ไขพร้อมๆกันในรอบการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครโดยมักจะใช้ปัญหาเหล่านี้เป็นนโยบายในการ หาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในหลายสมัยแนวทางดำเนินการที่เหมาะสมทางด้านยุทธศาสตร์ การพัฒนาในเชิงนโยบายเห็นควรว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมแบบทีมประเทศไทยที่ประกอบไปด้วยทุกภาค ส่วนที่อิสระทางความคิดเห็นภายใต้กรอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบหลักจะเป็นกลไกที่สำคัญที่จะสามารถ ช่วยผสมผสานแนวทางออกที่ลงตัวระหว่างยุทธศาสตร์การพัฒนามีวิสัยทัศน์ดีตามแนวโน้มเทคโนโลยีและ สังคมงบประมาณที่มีและการหารายได้เพื่อนำมาพัฒนาและกระบวนการแก้ไขกฎหมายกฎระเบียบที่ล้าหลัง เพื่อลดช่องว่างทางกฎหมายหรือเพื่อปลดล็อกทางกฎหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากที่สุดภายใต้ กรอบรัฐธรรมนูญไทยถึงแม้ว่าการปรับแก้โครงสร้างภาครัฐทั้งหมดจะยากแต่ผู้บริหารที่มีอำนาจบริหาร กรุงเทพมหานครสามารถนำปรับใช้เป็นกรณีๆไปโดยเริ่มจากโครงการที่เห็นว่าเหมาะสมที่จะต้องนำทุกภาคส่วน มาแก้ไขกฎหมายกฎระเบียบที่ไม่ทันสมัยในแต่ละโครงการที่ประชาชนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์

ภาพแนวทางที่เหมาะสมร่วมกันคือนำการนโยบายสู่การปฏิบัติ



ภาพที่ 2 แนวทางที่เหมาะสมร่วมกัน (ทางอุดมคติ) นำนโยบายสู่การปฏิบัติโครงสร้างพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย เสนอแนะให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในเขตกรุงเทพมหานคร มุ่งเน้น พัฒนาในเรื่องดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานภาครัฐควรเร่งกำหนดรูปแบบการลงทุน การสัมปทาน และผลตอบแทนโครงการ โดยภาครัฐควรการศึกษา ทบทวน และชัดเจน ในแต่ละเส้นทางโครงข่ายสื่อสารในเขตกรุงเทพมหานคร และควรจะต้องทบทวนร่วมกันทุกภาคส่วน

2) หน่วยงานภาครัฐ ควรจะต้องจัดหน่วยงานกลางอิสระ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการควบคุม โครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดิน โดยแยกขาดจากการเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อตลาดการแข่งขันของภาคเอกชนเช่นเดียวกับสภาพปัจจุบัน โดยหน้าที่เป็นผู้นำในการวางกรอบ กฎเกณฑ์ ระเบียบหลักๆ และให้ปฏิบัติใช้อย่างเข้มงวดและยุติธรรม

3) จากการวิจัย แนวทางการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินที่เหมาะสมในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการได้นำไปประยุกต์ปรับใช้ในองค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารภาครัฐที่ทันเวลา ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องพิจารณาธุรกิจโดยใช้หลักการวิเคราะห์ภัยคุกคามของธุรกิจประกอบ อาทิเช่น ภัยคุกคามจากเทคโนโลยี ภัยคุกคามจากกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งสมมุติว่ากรุงเทพมหานครประกาศกฎหมายและข้อบังคับใหม่ ห้ามมิให้ผู้ประกอบการใช้ประโยชน์จากแนวเสาไฟฟ้าเพื่อติดตั้งสายสื่อสารโดยเด็ดขาด อนุญาตติดตั้งภายในโครงสร้างพื้นฐานใต้ดินเท่านั้น ผู้ประกอบการที่ไม่สามารถปรับตัวและเตรียมการไวล่วงหน้าก็จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการค้าเสรีกิจการโทรคมนาคมโครงข่ายสื่อสารในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการแข่งขันอย่างเสรีและกระตุ้นการลงทุนแต่ยังคงรักษาดุลการค้าของประเทศรวมทั้งความปลอดภัยจากไซเบอร์ (cyber security)

2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบและข้อบังคับเฉพาะด้านเกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินสำหรับกรุงเทพมหานครเพื่อให้คุ้มครองผู้ประกอบการอย่างเป็นธรรม และคุ้มครองผู้บริโภคทั้งด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนโครงข่ายใยแก้วนำแสงใต้ดินในทุกกระบวนการผลิตจนถึงการกำหนดราคาการให้บริการปลายทาง เพื่อให้ลูกค้าเสียค่าบริการสัญญาณสื่อสารที่ถูกมากกว่าปัจจุบัน

4) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์หนึ่งรายถึงแม้ว่าข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จะไม่อิมตัวในทางวิชาการแต่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป พบว่าปัจจุบันความจุของใยแก้วนำแสงที่ใช้มีความสามารถรองรับเกินความต้องการใช้งานทั้งหมดทั้งในปัจจุบัน และสำหรับแนวโน้ม 10 ปี ข้างหน้า กล่าวคือถ้าผู้เฝ้าอำนาจสามารถที่จะร่วมกันเลือกผู้ประกอบการที่เหมาะสม รับหน้าที่เดินสายสื่อสารหลัก (backbone) ในเส้นทางต่างๆ รายเดียว โดยที่ผู้ประกอบรายอื่นที่จะใช้งานสามารถไปเชื่อมต่อในสถานีเชื่อมที่กำหนดร่วมกัน (connecting station) แบบนี้แล้วในภาพรวมปริมาณสายเคเบิลใยแก้วในเส้นทางหลักต่างๆจะลดประมาณลงมากกว่าเดิมหลายๆ เท่า ในความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัย คิดว่า แนวความคิดนี้ก็สามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติถ้าในทางทฤษฎีแล้วทุกภาค

ส่วนสามารถแก้อุปสรรคร่วมกันที่เกิดขึ้นในแง่กฎหมายและธุรกิจร่วมกันได้ อาทิเช่น เงื่อนไขใดที่จะทำให้ผู้ประกอบการและทุกภาคส่วนมั่นใจว่าจะไม่มีการอ้างสิทธิในความเป็นเจ้าของ งบการลงทุนและผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้ลงทุนพึงจะได้ กฎหมายและการตีความต่าง ๆ ผู้รับผิดชอบดูแลและบำรุงรักษาและอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณา อย่างไรก็ตามการถกเถียงเพื่อหาแนวทางร่วมกัน จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทางประชาชน สังคม สาธารณะ และผลประโยชน์ของประเทศหลัก

References

- Montri Insook. (2021). Academic article on the revolution of technology and business of the future into the Metaverse virtual universe. Documents of the 18th National Academic Conference and Research Presentation on "Leading a New Way of Life Society with Research and Innovation, Yealink Meeting, Western University, Date 3-4 June.
- Pongphan Pariyawong. (2017). Transport Network Guidelines for Mobile Phone Systems in the 5G Era. Part 1, semiconductor electronics.
- Noppadol Phanpanich et al. (2020). Academic article on Business strategies of small and medium-sized enterprises after the epidemic crisis of COVID-19 in Thailand. Documents of the 19th National Academic Conference and Research Presentation on "Research to develop innovation to drive the Thai economy. " (Proceedings). at the Faculty of Dentistry building Western Watcharapol University, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province, June 6-7.
- Pongphan Pariyawong. (2017). Transport Network Guidelines for Mobile Phone Systems in the 5G Era. Part 1, semiconductor electronics.
- Lalada Pattaramanklang and Taksaya Sanga Yothin. (2021), Models in TOT Organization Management.
- Wangkit, Suvimol and Punpanich, Noppadol. (2019). Management Approach of Small and Medium Food Processing Business for Success in Franchise System. *Asian Administration & Management Review*, Vol. 2, No. 2, 2019.
- The world Bank. (2016). Annual Report 2016.
- SomnukAujirapongpan , YanineeSongkajorn , SupitRitkaewand SirichaiDealers. (2020), Japan's Digital Advance Policy Towards Performance in Multilateral Asean's Innovation Business



คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช

GILANAPHESAJA: THE MODEL FOR ELDER CARE IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อญารณ พรหมแก้ว, เดชชาติ ตริทรัพย์ และพระครูสิริธรรมาภิรัต

Ayaporn Phromkaew, Detchat Treetrap and Phakhrusiridhammapirat

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: ayaporn.phrom@gmail.com

Received 20 August 2022 ; Revised 16 February 2023 ; Accepted 18 June 2023.



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาคิลานเภสัชและบูรณาการคิลานเภสัชกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ 3) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช” การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง และจัดเวทีเสวนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้เพื่อจัดการให้เกิดแนวทางที่สมดุลในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต้องครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และมีการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านกายและจิตเพื่อสุขภาพที่ดีที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ

2. การบูรณาการคิลานเภสัชในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการดูแลแบบองค์รวม เป็นการผสมผสานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์และด้านสังคม ให้ความรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทั้งแพทย์ทางเลือกและแพทย์แผนปัจจุบัน อนาคตเมื่อผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากทั้งสองด้านนี้เกี่ยวกับสุขภาพอันก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านดีต่อสุขภาพผู้สูงอายุจึงทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น

3. องค์ความรู้เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เรียกว่า PHARMACY Model P = Positive Thinking คิดบวก H = Human feeling ความมีอิสระ A = Accumulation การสะสมบุญ R = Relax การปล่อยวางจากความตึงเครียด M = Motivation กระตุ้นตนเองสร้างความมีชีวิตชีวา A = Aiming ตั้งเป้าหมาย C = Common life ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย Y = Younger heart มีหัวใจที่สดใสร่าเริง

คำสำคัญ: คิลานเภสัช; รูปแบบ; การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this paper were as follows: 1) to study the model of health care for the elderly in Nakhon Si Thammarat; 2) to study the medicinal herbs used to take care of the elderly in Nakhon Si Thammarat 3) to integrate the medicinal herbs and health care for the elderly. 4) To present a body of knowledge about “Kilan Pharmacy: A Model of Health Care for the Elderly in Nakhon Si Thammarat Province”. This research was qualitative research by collecting document data in-depth interview Use the method of selecting key contributors. In an in-depth, specific interview, and a group forum of 16 experts and experts, the research instrument was an open-ended interview form. and analyze the data by descriptive method

The research findings were:

1. An appropriate elderly health care model is therefore necessary to learn in order to create a balanced approach to health care for the elderly. Health care for the elderly must cover both physical and mental health. and building immunity both physically and mentally for good health that affects quality living.

2. Integration of medicinal herbs in the health care of the elderly found that the elderly health care model in Nakhon Si Thammarat Province To realize the importance of taking care of the elderly by holistic care that combines health care for the elderly physically, mentally, emotionally and socially. Providing knowledge on health care for the elderly, both alternative medicine and modern medicine In the future, when the elderly receive care from these two aspects regarding their health, which brings health benefits to the elderly, the elderly can help themselves. without being a burden to others

3. Knowledge about “Kilan Pharmacy: a model of health care for the elderly in Nakhon Si Thammarat Province” is called PHARMACY Model P = Positive Thinking H = Human feeling A = Accumulation R = Relax M = Motivation A = Aiming C = Common life Y = Younger heart

Keyword: GILANAPHESAJA; THE MODEL; ELDER CARE

บทนำ

จากการที่สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของประเทศเป็นอย่างดี ซึ่งเกิดจากผลพวงของความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข ที่ช่วยให้อัตราการตายของประชากรลดลง อายุขัยเฉลี่ยของประชากรจึงเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.4 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 11.8 หรือประมาณ 7.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะสูงถึงร้อยละ 16.8 ในปี พ.ศ. 2563 ผู้สูงอายุ จะเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นร้อยละ 21.2 ในปี พ.ศ. 2568 และร้อยละ 22.7 ในปี พ.ศ. 2570 ตามลำดับ เมื่อถึงปี พ.ศ. 2578 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 16 ล้านคน หรือร้อยละ 25 ซึ่ง เท่ากับเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวในเวลาราว ๆ 30 ปีเท่านั้น (Krittaya Archavanitkul et al., 2006, p. 72) ซึ่งสถานการณ์ทางสุขภาพของผู้สูงอายุนั้น จากการศึกษาพบว่า เมื่ออย่างเข้าสู่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะมีความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ เช่น ตา จะเกิดอาการฝ้าฟาง

และขุนมีว ความสามารถในการรับรู้กลิ่นและรสเสียไป เบื่ออาหาร ฟันผุ ทำให้ผู้สูงวัยรับประทานอาหารได้น้อยลง ส่งผลทำให้เกิดปัญหากระเพาะอาหารและปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ภาวะโลหิตจาง ภาวะกระดูกพรุน และกระดูกสะโพกหักง่ายจากการขาดสารอาหาร (Orapin Banchong, 2007, p. 23) รวมทั้งเป็นโรคต่างๆ อาทิ โรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือด โรคเบาหวาน โรคข้อและกระดูก โรคตา โรคหู โรคไตและโรคที่เกี่ยวข้องกับปัสสาวะ โดยสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับผู้สูงวัยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงวัย ส่งผลให้มีปัญหาด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น และมีความรุนแรงของโรคมกกว่าวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงวัยมีร่างกายเสื่อมถอย พฤติกรรมสุขภาพและการดูแลควบคุมโรคเรื้อรังไม่เหมาะสม จึงทำให้ภาระในการดูแล รักษาสุขภาพ ความต้องการการดูแลในระยะยาว การจัดสรรงบประมาณ และการให้บริการพื้นฐานที่พอเพียงเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ และจากการศึกษาของ Chayovan N and Wongsit M. (1989, p. 31) พบว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงวัยมีโรคประจำตัวหลายโรคจำเป็นต้องมีการใช้ยาหลายชนิดพร้อมกัน โดยองค์การอนามัยโลก (Dagli RJ and Sharma A., 2014, p.6) ให้นิยาม “Polypharmacy” คือ การใช้ยาตามแพทย์สั่งมากกว่า 5 ชนิดต่อวัน การใช้ยาหลายชนิดพร้อมกันเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดผลไม่พึงประสงค์จากยา ส่งผลให้ผู้ป่วยสูงวัยเข้ารับการรักษาจากปัญหาการใช้ยาไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านสังคมและ เศรษฐกิจของชาติ จากข้อมูลของมูลนิธิเพื่อการวิจัย และพัฒนาระบบยา คำนวณค่ายาของผู้ป่วยนอกในกลุ่มผู้ป่วยสูงวัย เทียบกับกลุ่มผู้ป่วยที่มีอายุน้อยกว่า 60 ปี พบว่า กลุ่มผู้ป่วยสูงวัยมีค่ายาเฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงกว่าถึง 4.26 เท่า เห็นได้ว่า ผู้ป่วยสูงวัยมีโรคประจำตัวเรื้อรังหลายโรค ทำให้ต้องใช้ยาจำนวนมาก และเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากการใช้ยาและมีพฤติกรรมการใช้ยาไม่เหมาะสมได้สูง

จากฐานข้อมูลประชากรของจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2564 พบว่า จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 240,522 คน ผิดพลาด! การอ้างอิงไฮเปอร์ลิงก์ไม่ถูกต้องจำนวนผู้สูงวัยที่ต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน จำนวน 28,146 คน มีผู้ป่วยสูงวัยที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง ติดบ้านและเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่ต้องใช้ยา จำนวน 3,382 คน (Nakhon Si Thammarat Provincial Statistical Office, 2021) ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างสูง และทำให้มองเห็นถึงความจำเป็นที่ผู้สูงวัยต้องได้รับการดูแลเรื่องการ用药ที่เหมาะสม และมีพฤติกรรมการใช้ยาที่สมเหตุสมผล โดยหลักการการใช้ยาที่ดี ที่เหมาะสมอาจจะต้องกลับไปมองจากการดูแลรักษาโรคที่มีมาในสมัยอดีตหรือสมัยพุทธกาลที่มีการดูแลที่ตรงเป้าหมาย ใช้หลักการบำบัดด้วยวิถีธรรมชาติ ซึ่งในสมัยพุทธกาลมีการใช้ยาในการรักษาโรค คือหลักของคิลานเภสัช ซึ่งเป็นการใช้ยารักษาโรคที่สมเหตุสมผล ตรงตัว ตรงจุดแห่งโรค ตรงเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยเป็นสิ่งสำคัญ หากเราให้การดูแลที่ไม่เหมาะสม ผู้สูงวัยมีพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม มีการใช้ยาที่มากเกินความจำเป็น จะส่งผลเสียต่อตนเอง สังคม และเศรษฐกิจที่ต้องมาเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย การนำหลักการดูแลสุขภาพที่มีมาในสมัยพุทธกาลที่ให้การรักษาที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างคุณค่าทางวิชาการ ตลอดจนเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงวัยที่ถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาคิลานเภสัชที่ใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อบูรณาการคิลานเภสัชกับการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 2 ด้าน ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary sources) คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2546 และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539

2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary sources) คือ งานวิจัยคุณุณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือ บทความ งานเขียนจากหอสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยและจากหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงสื่อสารสนเทศต่าง ๆ โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยแบบองค์รวม การรักษาโรคในสมันพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องคิลานเภสัชที่ใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้สูงวัย รวมถึงการดูแลสุขภาพตามแนวของคิลานเภสัชในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตประเด็นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการ เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ประเด็นศึกษา ได้แก่ 1) รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัย 2) คิลานเภสัชที่ใช้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงวัย 3) การบูรณาการคิลานเภสัชกับการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4) องค์ความรู้เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช” คือประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนาผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสตร์การแพทย์แผนไทยและด้านเภสัชกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย และกลุ่มตัวแทนผู้สูงวัยในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 16 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการบูรณาการจัดการองค์ความรู้ สำหรับการต่อยอดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “คิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร ทำการศึกษาแนวคิดหลักการที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ ศึกษาสารัตถะเกี่ยวกับแนวคิดหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงวัย จากเอกสารปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก ทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ สัมภาษณ์เชิงลึก และจัดเวทีเสวนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญและ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ข้อคำถามเกี่ยวกับคิลาณเกสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่กระบวนการเสวนากลุ่ม รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่ม รวบรวมเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ จัดทำสรุปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการผลที่ได้รับจากการใช้กระบวนการเสวนากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอองค์ความรู้รูปแบบของ (model) และนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย

คิลาณเกสัชเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางด้านแพทย์ทางเลือก และแพทย์แผนปัจจุบันเข้าด้วยกัน ทั้งการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ ดังนี้

ทางด้านร่างกาย (Physique)

การบริโภคอาหาร (Consumption) ผู้สูงอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปต้องได้รับประทานอาหารอย่างเหมาะสมให้หลากหลายครบ 5 หมู่ ได้สัดส่วนเพียงพอในแต่ละวัน รับประทานทานอาหารให้เป็นยา อย่ารับประทานยาเป็นอาหาร เนื่องจากมีกิจกรรมที่ทำได้ไม่มากส่งผลให้แต่ละวันใช้พลังงานลดน้อยลง และควรลดอาหารประเภทแป้ง น้ำตาล และไขมัน ให้เน้นอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะปลา และเพิ่มแร่ธาตุ เช่น แคลเซียม สังกะสี และเหล็ก เป็นต้น หลีกเลี่ยงอาหารประเภทหวานจัด เค็มจัด อาหารประเภทผัด ทอด และควรรับประทานอาหารประเภทต้ม นึ่ง ย่าง อบแทน

ด้านการออกกำลังกาย (Exercise) การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ยืดเหยียด รำไทเก็ก รำไม้พลอง โยคะ เดินเร็ว ว่ายน้ำ เป็นต้น ทำประมาณ 30 นาทีต่อครั้ง สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง เพื่อกระตุ้นจังหวะการเต้นของหัวใจ การบริหารให้ได้ครบทุกส่วนของร่างกาย จะช่วยฝึกกล้ามเนื้อและความยืดหยุ่นของร่างกายไม่ให้ปวดเมื่อยอ่อนล้า ทำให้การเคลื่อนไหวในการทรงตัวของผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น

ด้านสุขอนามัย (Hygiene) ผู้สูงอายุควรลด ละ เลิก สิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น เหล้า บุหรี่ รวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรหมั่นดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ พร้อมสังเกตการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย โดยเฉพาะระบบขับถ่าย และพาไปตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี นอกจากนั้นถ้าจำเป็นต้องใช้ยา ควรเน้นใช้สมุนไพรจากธรรมชาติ เพื่อเป็นการฟื้นฟู เพราะสมุนไพรดูแลสุขภาพที่ต้นเหตุ สามารถหาได้ง่าย ราคาสามารถเข้าถึงได้กับคนทุกระดับ

ทางด้านจิตใจ (Mentality)

การที่ผู้สูงอายุจะต้องอยู่ติดบ้าน จะทำให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลได้ง่าย ผู้ดูแลหรือคนในครอบครัวต้องคอยรับฟัง และให้คำปรึกษากับผู้สูงอายุได้ระบายความรู้สึกต่างๆ และหากิจกรรมทำเพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น ดูหนัง ฟังเพลง หรือให้ผู้สูงอายุได้พบปะเพื่อนฝูง ในวัยเดียวกัน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกต่างๆ เมื่อมีกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสนใจหรืออยากทำ ผู้ดูแลหรือคนในครอบครัวควรส่งเสริมช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจได้อย่างง่ายดาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน การยิ้มหรือการหัวเราะเป็นเหมือนยาที่ช่วยต่ออายุให้ผู้สูงอายุได้มีอายุยืนขึ้น

ทางด้านอารมณ์ (Emotion)

การที่ผู้สูงวัยจะต้องอยู่ติดบ้าน จะทำให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลได้ง่าย ผู้ดูแลหรือคนในครอบครัวต้องคอยรับฟัง และให้คำปรึกษากับผู้สูงวัยได้ระบายความรู้สึกต่างๆ และหากิจกรรมทำเพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น ชมภาพยนตร์ที่สนใจ ฟังเพลง หรือให้ผู้สูงวัยได้พบปะเพื่อนในวัยเดียวกัน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกต่างๆ เมื่อมีกิจกรรมที่ผู้สูงวัยสนใจหรืออยากทำ ผู้ดูแลหรือคนในครอบครัวควรส่งเสริมช่วยเหลือให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจได้อย่างง่ายดาย เพื่อให้ผู้สูงวัยได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน การยิ้มหรือการหัวเราะเป็นเหมือนยาที่ช่วยต่ออายุให้ผู้สูงวัยได้มีอายุยืนขึ้น

ทางด้านสังคม (Social)

ผู้สูงวัยต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน ควรติดตามข่าวสารข้อมูลความเคลื่อนไหวเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน หรือสังคมออนไลน์ที่เป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป ไม่ยึดถือตัวตน ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทุกเพศทุกวัย คบเพื่อนต่างวัยเพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ออกสังคมบ้างเป็นครั้งคราว หรือเข้าร่วมชมรมผู้สูงวัยที่อยู่ใกล้บ้านหรือวัด เข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเอง ส่วนในด้านทรัพย์สินหรือมรดกควรทำพินัยกรรมไว้ในขณะที่ยังมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ เพื่อให้ลูกหลานได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผู้สูงวัย

ทางด้านรัฐบาล (Government)

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มรูปแบบแต่คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยนั้นไม่ได้ดีขึ้น ในบางพื้นที่ยังขาดการเข้าถึงการรักษาพยาบาล และเครื่องมือการรักษาที่ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร สนับสนุนคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยโดยการจัดทำกฎหมายที่รับผู้สูงวัยเข้าทำงาน เพื่อให้ผู้สูงวัยได้มีรายได้พึ่งพิงตัวเองได้ ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวหรือคนดูแล ส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยด้วยศิลาแลงเพื่อลดการนำเข้าเวชภัณฑ์สำหรับผู้สูงวัยที่มีราคาสูง ลดการใช้จ่ายด้านงบประมาณ

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า 1. รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้เพื่อจัดการให้เกิดแนวทางที่สมดุลในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงวัย การดูแลสุขภาพของผู้สูงวัยต้องครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และมีการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านกายและจิตเพื่อสุขภาพที่ดีที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Phannapat Intarit (2017, p.31) ได้กล่าวว่า ในวัยผู้สูงวัยเป็นวัยที่มีสภาพร่างกายที่ถดถอยเนื่องจากอวัยวะภายในร่างกายลดประสิทธิภาพการทำงานไปตามอายุที่มากขึ้นและไม่สามารถซ่อมแซมกลับคืนสู่สภาพปกติได้ ทำให้ผู้สูงวัยมีโอกาสเป็นโรคต่าง ๆ ตามมา นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ และจิตใจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง ของฮอร์โมนต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม การเปลี่ยนแปลงสังคมสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ส่งผลทำให้ผู้สูงวัยปรับสภาพจิตใจไม่ทัน มีภาวะเครียด ซึมเศร้า และรู้สึกว่าตัวเองด้อยค่า เป็นภาระของครอบครัวและสังคม การดูแลสุขภาพผู้สูงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตัวผู้สูงวัยเองและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยนั้นต้องเป็นการดูแลครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณ และสิ่งแวดล้อม โดยศาสตร์การแพทย์แผนไทยที่เป็นศาสตร์ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ดูแลสุขภาพผู้สูงวัยได้อย่างครอบคลุมภายใต้หลักธรรมานามัยที่เป็นการนำหลักธรรมพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางดูแลสุขภาพให้ใกล้ชิดธรรมชาติ ประกอบด้วย หลักกายานามัย เป็นการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงวัยประกอบด้วยการใช้สมุนไพรเป็นอาหารและยา และการบริหารร่างกายด้วยฤาษีดัด

ตนและการนวดตัวเอง หลักจิตตานามัย เป็นการดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์โดยการฝึกปฏิบัติสมาธิโดยการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม และการเตรียมตัวตายอย่างมีสติ สุดท้ายหลักจิตตานามัยเป็นการดำเนินชีวิตทางสายกลาง ดังนั้นศาสตร์การแพทย์แผนไทยจึงดูแลสุขภาพของผู้สุขภาพได้อย่างครอบคลุม ทำให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิต ที่ดีและมีความสุข

2. จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีศาสตร์การแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรค ที่มีคุณค่ามากมายในจังหวัด ซึ่งเป็นภูมิความรู้ที่มีมาตั้งแต่ในสมัยอดีต มีตำราการแพทย์แผนโบราณที่สามารถอ้างอิง สืบค้นได้ จากหนังสือชุดโบราณ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีหอพิณบ้านที่ใช้การรักษาโรคที่สำคัญมากมาย การนำสมุนไพรในพื้นที่มาใช้ในรักษาโรค ที่สำคัญ จังหวัดนครยังมีแผนแม่บทของจังหวัดที่สนับสนุนการรักษาโรคด้วยสมุนไพรและศาสตร์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อการดูแลสุขภาพสำหรับประชาชนอย่างยั่งยืน และเป็นการดูแลสุขภาพตนเองด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังลดค่าใช้จ่ายและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนอีกด้วย Sunanta Osiri (2559, p. 33) ได้กล่าวว่า การแพทย์แผนไทยนับเป็นภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ตามหลักธรรมานามัยที่ประกอบด้วย กายานามัย จิตตานามัย และชีวิตานามัย การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงวัยด้วยการแพทย์แผนไทยผู้เข้าร่วมโครงการ ด้วยการส่งเสริมด้านองค์ความรู้และเชิงปฏิบัติการ จะทำให้ผู้สูงวัยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปเผยแพร่และช่วยเหลือผู้สูงวัยอื่นได้อย่างบูรณาการ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงวัยด้วยการแพทย์แผนไทย สามารถสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงวัยให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้เห็นมองเห็นคุณค่าตนเองเพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่เพื่อช่วยเหลือผู้สูงวัยอื่น ๆ และสามารถพัฒนาเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงวัยด้วยกันต่อไป

3. การบูรณาการศิลปานเภสัชในการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย พบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยโดยการดูแลแบบองค์รวม เป็นการผสมผสานการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์และด้านสังคม ให้ความรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงวัยทั้งแพทย์ทางเลือกและแพทย์แผนปัจจุบันอนาคตเมื่อผู้สูงวัยได้รับการดูแลจากทั้งสองด้านนี้เกี่ยวกับสุขภาพอันก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านดีต่อสุขภาพผู้สูงวัยจึงทำให้ผู้สูงวัยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่เป็นการต่อผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jintana Atsantia (2017, P. 39) ได้เขียนวิจัยเรื่อง “แนวโน้มการดูแลผู้สูงวัยในศตวรรษที่ 21 : ความท้าทายในการพยาบาล” พบว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเจริญของเทคโนโลยีกับการเข้าสู่สังคมของผู้สูงวัย จึงมีความจำเป็นที่จะเชื่อมโยงระบบการดูแลผู้สูงวัยให้เข้ากับโลกยุคเทคโนโลยีและนำประโยชน์จากสภาพความเป็นจริงของปัจจุบันมาสู่การดูแลผู้สูงวัยจากสถานการณ์ “สังคมสูงวัย” (aged society) ทำให้เกิดปัญหาความเปราะบางด้านสุขภาพตามกลุ่มอายุขาดผู้ดูแล สัดส่วนผู้สูงวัยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ลักษณะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจจะห่างประชากรวัยต่าง ๆ เปลี่ยนไป ผู้สูงวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ที่มิประสบการณ์สูงอีกทั้งด้านการแพทย์และยารักษาโรคเจริญและพัฒนา ทำให้อัตราการเสียชีวิตลดลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีอายุยืนยาว การเข้าถึงระบบสุขภาพในยุคไทยแลนด์ 4.0 กับการดูแลสุขภาพ การใช้แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับการดูแลผู้สูงวัย ซึ่งแนวโน้มการดูแลผู้สูงวัยในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความเข้าใจสภาพความสูงวัย สิ่งแวดล้อม และแบบแผนการดำเนินชีวิตตามความเป็นจริง ที่มีความก้าวหน้าโดดเด่นเป็นการดูแลสุขภาพยุคไทยแลนด์ 4.0 มาเป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพให้พึ่งตนเองได้มากที่สุด ใช้การดูแลด้วยการสร้างสรรค์ประโยชน์ต่าง ๆ การคิดบวก มีจิตกุศล การทำจิตใจให้สะอาด งดเว้นจากอกุศลกรรมเป็นแนวทางให้ผู้สูงวัยในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาคิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลความสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการดูแลแบบองค์รวมเป็นการผสมผสานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จึงสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย PHARMACY Model

P = Positive Thinking คิดบวกเสมอ

H = Human feeling ความมีอิสระภาพที่จะใช้ชีวิต มีอิสระภาพในการแสดงความคิดเห็นมีอิสระภาพในการพูด มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น

A = Accumulation การสะสมบุญ บุญคือความสุขความสบายใจ สร้างความสุขความสบายใจให้ตนเอง

R = Relax การปล่อยวางจากความตึงเครียด

M = Motivation กระตุ้นตนเองสร้างควมมีชีวิตชีวา โดยการอ่านหนังสือหรือการดูภาพยนตร์ที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้ตนเองเพื่อก้าวไปทำสิ่งใหม่ ๆ

A = Aiming ตั้งเป้าหมาย หรือการจดจ่อ (Focus) ในการทำสิ่งต่างๆในชีวิต โดยเฉพาะเป้าหมายการมีความสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง เป็นที่รักของคนรอบข้าง การจดจ่อไปที่เป้าหมายแบบไม่ลดละ การจะจดจ่อได้ต้องทำให้เป้าหมายมีจำนวนน้อยพอที่เราจะไม่ถูกทำให้ไขว้เขวจากความวุ่นวาย

C = Common life หมายถึง ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย หรือการใช้ชีวิตอย่างช้า ๆ (Slow Life) การทำให้จังหวะของชีวิตช้าลง หรือไม่ต้องเร่งรีบมากนัก โดยยึดหลักของความพอเพียงและความสงบ เพื่อสยบความสับสนวุ่นวายที่เรามักจะต้องเจอในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน

Y = Younger heart มีหัวใจที่สดใสไร้เงาอย่างสม่ำเสมอ ภายใต้อารมณ์ที่มีผิวหนังเหี่ยวย่น เป็นที่รักใคร่ของผู้คนรอบข้าง มีความกระชุ่มกระชวย

การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุนั้นจะเน้นเพียงดูแลสุขภาพกายรับประทานอาหารและยานั้นไม่เพียงพอ เพราะจะต้องดูแลไปถึงจิตใจที่ได้จากการศึกษาธรรมะของพระพุทธศาสนา และความรู้ในการดูแลสุขภาพ จัดทำรูปแบบ (Model) การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสามารถนำไปบูรณาการกับชีวิตประจำวันได้ หรือหน่วยงานที่สนใจสามารถนำไปใช้ได้เพื่อเป็นคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรส่งเสริมด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทุกๆ ด้าน และนำเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยคิลานเภสัชเข้าสู่วาระแห่งชาติ และกำหนดแผนนโยบายให้ชัดเจน ลดภาระการนำเข้าเวชภัณฑ์จากต่างประเทศที่มีราคาแพง เพื่อนำนโยบายมาปรับใช้ให้เป็นรูปธรรมในท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด เริ่มตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อเป็นต้นแบบในการนำคิลานเภสัชมาใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ สร้างประเทศไทยให้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ค้นพบเป็นการนำเสนอการบูรณาการคิลานเภสัช : รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช (PHAMARCY Model) นั้นเป็นเพียงแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้สูงอายุและรูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นไปในทางเดียวกัน

1. การสร้างนวัตกรรมให้กับแพทย์ทางเลือกเพื่อใช้ในการรักษาควบคู่ไปกับยาแผนปัจจุบันอย่างถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของทุกคนในสังคมไทย
2. การส่งเสริมผู้สูงอายุในการทำงานที่เหมาะสมกับวัยของตนเองเพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ นำประสบการณ์มาถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ ในการดำเนินชีวิต
3. การส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

References

- Department of Mental Health, Ministry of Public Health, (2001). *Self-Care Handbook on What to Do When Your Heart is Suffering*, 2nd Edition, (Bangkok: Royal Thai Police Press, 2001).
- Jaruswan Thienpraphas and Patchara Tansiri. (1993) *Nursing of the Elderly*. (3rd printing) Bangkok: Committee for the Development of Textbooks in Nursing Science Faculty of Nursing Mahidol University
- Jintana Atsantia.(2018). Trends in Elderly Care in the 21 st Century: Challenges in Nursing. *The Royal Thai Army Nursing Journal* Vol. 19 No. 1 January - April 2018.
- Kannikar Phromsat, (1993). *Buddhism and natural remedies*. Bangkok: Local Community Development Institute.
- Kanchana Panyathorn (2063). Health care and related factors of the elderly living alone, Ban Tat Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province. *Thai Health and Nursing Journal*, Vol. 2, No. 2 (May-August 2020)
- Krittaya Archavanitkul, Worachai Thongchai: Librarian. (2006) *Mortality. A reflection on the security of the population*. Bangkok: Plan Printing Co., Ltd.
- Kritsanaporn Thipkanjanaraekha et al. (2019). The role of nurses in the prevention and management of inappropriate drug use in the elderly. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*. Year 20. Issue 1. January – April 2019



ความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

THE SUSTAINABILITY OF THE INDUSTRIAL COMMUNITY AMID THE DIVERSITY
OF THE PATTANI PROVINCE

อำพร มณีเนียม, สุชาติ ไหมอ่อน, พระครูสุตกิจสโมสร และ ไชยยุทธ์ อินบัว

Umporn Maneeniam, Suchat Maion, Prakrusuttakitsamosron and Chaikut Inbua

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity, Pattani Buddhist College

Received 25 November 2022 ; Revised 2 March 2023; Accepted 11 June 2023.



บทคัดย่อ

แนวคิดการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนภาคอุตสาหกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน บนความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสังคมเข้มแข็ง และสันติสุข จึงต้องมีการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ไปเป็นแนวทางในการสร้างกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี 2) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างเครือข่าย โดยสัมภาษณ์ผู้นำภาครัฐ ภาคชุมชน และผู้นำภาคเครือข่าย จำนวน 6 คน และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมของชุมชนท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม 2) รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม 3) รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และ 4) รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนภาคอุตสาหกรรม มี 6 วิธี คือ 1) พัฒนาศักยภาพของแกนนำ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน 3) การกระจายงานและแบ่งภาระหน้าที่ให้ชัดเจน 4) มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน 5) มีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสนพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 6) มีการติดตามประเมินผลและการรายงานผล 7) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัยครั้งนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลรูปแบบความยั่งยืนและการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมไปเป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

คำสำคัญ : ความยั่งยืน ; ชุมชนภาคอุตสาหกรรม ; ความหลากหลาย

Abstract

For the concept to solve the problem of insurgencies in the southern border provinces using economic system, strengthening industrial communities will partly help reinforce sustainable economic activities on the diversity of natural resources and local inhabitants for collaboration to

build the strong and peaceful society. To achieve this, related studies are required in order to apply the body of knowledge as a guideline on building a local industrial community group for sustainable strength in the future. This research aimed to 1) study the sustainability model of the industrial community amid the diversity in Pattani Province, and to 2) reinforce the networks amid the diversity in Pattani Province. This quantitative research studied the concept of industrial development, sustainable development, and networking by interviewing six leaders from the government sector, communities, and networks. Plus, having a focus group discussion with 15 people who were the target group and selected with the purposive sampling. The research tool was an interview form, followed by content analysis and descriptions.

The results revealed that there were 4 sustainability models of the industrial community amid the diversity in Pattani Province, i.e., 1) group sustainability model, 2) community and social sustainability model, 3) economic sustainability model, and 4) environmental sustainability model. There were six techniques to strengthen the industrial community network, i.e., 1) developing the mainstay potential; 2) setting clear objectives; 3) decentralizing the responsibilities; 4) setting collective rules, regulations and agreements; 5) organizing activities for meeting and sharing ideas; 6) monitoring, evaluation, and reporting performance; and 7) building young leaders. As for the body of knowledge obtained from this research, the government and public sectors, relevant agencies, and people interested can adapt this sustainability model and the industrial community network strengthening amid the religious and cultural diversity as the guideline to reinforce their communities.

Keywords: Sustainability, Industrial community, Diversity

บทนำ

กระแสการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เริ่มมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 โดย John Elkington ได้เขียนหนังสือเรื่อง The Ecology of Tomorrow's World Industry's Environment ที่ได้กล่าวถึงการจัดทำรายงานผลการประกอบการธุรกิจที่ยั่งยืน เรียกว่า "Triple Bottom Line" ซึ่งเป็นรายงานที่ไม่ได้มุ่งเน้นการนำเสนอผลประกอบการและผลกำไรทางธุรกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสังคมและการใช้ทรัพยากรของภาคธุรกิจด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) (John Elkington, 1997) รัฐบาลของไทยได้นำมิติเศรษฐกิจมาเป็นแนวทางหลักนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน มีเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนใต้และเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้เกิดผลต่อเนื่องไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่ เน้นการสร้างโอกาสและการเข้าถึงโอกาสให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเพิ่มอัตราการจ้างงานเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ลดปัญหาความยากจนของประชาชน และเป็นการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับประชาชน นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน เป็นกลยุทธ์สำคัญที่มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาในมิติด้านความมั่นคงและพัฒนาในจังหวัดภาคใต้ชายแดนสอดคล้องและเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่ว่าการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศสืบเนื่องไป

แนวความคิดแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในพื้นที่นั้นทำให้ประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเป็นอุตสาหกรรมชุมชน ผลผลิตสินค้าออกจำหน่ายทำให้มีรายได้เลี้ยงชีพดูแลครอบครัวส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอุตสาหกรรมชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ช่วยลดปัญหาความยากจนในชุมชนชนบทได้ ซึ่งทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง แต่เพื่อให้อุตสาหกรรมชุมชน มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในตลาดทุกระดับ พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน อุตสาหกรรมจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการ ด้านการจำหน่าย ด้านการเงิน รวมทั้งด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทานเพื่อเสริมสร้างพลังในการแข่งขันในระดับสากล ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบอุตสาหกรรมชุมชนที่ได้รับบริการ ที่ปรึกษาเครือข่าย ผู้ประกอบการค้า และหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วย ร่วมดำเนินงานผ่านกระบวนการประเมินศักยภาพและ จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมชุมชน (Department Of Industrial Promotion) จากฐานข้อมูลกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ปี 2564 จังหวัดปัตตานี มีจำนวน 642 หมู่บ้าน หมู่บ้านหลายแห่งรวมกันเป็นชุมชน ซึ่งเป็นฐานรากของสังคมไทย แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชุมชนยังประสบปัญหาจากการประกอบธุรกิจ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการอย่างมีระบบ การพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การใช้เครื่องมือสารสนเทศ รวมถึงขาดความรู้ในการวางแผนการพัฒนาธุรกิจให้มีความเติบโตอย่างมั่นคง ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (Department Of Industrial Promotion) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ที่มีแตกต่างหลากหลายของประชาชนทั้งทางด้านสังคม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางเศรษฐกิจของรัฐที่จะมาช่วยแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่นั้นยังขาดมิติของวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น เช่น ในกรณีของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจในอำเภอจะนะเป็นต้น ถึงอย่างไรก็ตามในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบของอุตสาหกรรมขนาดเล็กโดยนำทรัพยากรในชุมชนและท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าออกจำหน่าย เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรก็ตามมีหลายกลุ่มที่ดำเนินการได้สักระยะก็ต้องปิดตัวลงเนื่องจากไม่มีความยั่งยืนหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน (Department Of Industrial Promotion, 2021)

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมของชุมชนจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนบนความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสังคมเข้มแข็งและสันติสุขในจังหวัดปัตตานี และในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาจากพื้นที่ สามารถสรุปองค์ความรู้ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรม หมายถึง การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมประเทศต่างๆ มักถือเอาการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีรายได้และมีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมจึงถือกันว่าเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่นๆ เช่นการพัฒนาเทคโนโลยีและคุณภาพของคนด้วยเหตุนี้เอง คำว่า “การพัฒนาอุตสาหกรรม” กับ “การพัฒนาเศรษฐกิจ” จึงมีการใช้ปะปนกันและบางคนถือว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน

กรอบทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability Development) โดยมีการพัฒนาทั้ง 4 มิติคือ (Rabob et al. 2017)

1) ด้านความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth หรือ Economic Prosperity) เป็นการสร้างการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เน้นคุณค่า (Value-based Economy) ขับเคลื่อน โดยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์เน้นการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการผลิต และ การพัฒนาไปสู่รูปแบบการเชื่อมโยงการผลิตแบบห่วงโซ่อุปทาน เชื่อมโยงการผลิตการตลาดระหว่าง ประเทศโดยสร้างรูปแบบการเข้าถึงตลาดใหม่

2) ด้านการใช้ศักยภาพของทุนมนุษย์ (Human Wisdom) การเปลี่ยนคนไทยไปสู่การเป็น “ทุน มนุษย์ที่มีศักยภาพในศตวรรษที่ 21” โดยการใช้ภูมิปัญญาเพื่อสร้างให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) และ มูลค่าเพิ่ม (Value Creation) เป็นการสร้างการเติบโตจากฐานของภูมิปัญญา ความรู้นวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) ด้านความอยู่ดีกินดีของสังคม (Social Well-Being) เพื่อสร้างสังคมที่เคลื่อนที่ไปข้างหน้าไม่ทิ้งคนหนึ่งคนใดไว้เบื้องหลัง ที่เรียกว่า Inclusive Society โดยส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ศักยภาพแห่งตนอย่างเต็มที่ เน้นการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการผลิต เชื่อมโยงกับชุมชนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น รวมถึงการสร้าง ความรับผิดชอบต่อสังคม

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness) การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อดูแล ติดตามและกำกับภาคการผลิตมิให้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณคาร์บอน ที่ใช้ในทุกระบวนการผลิตเพื่อให้สังคมมีความน่าอยู่

2. แนวคิดเรื่องเครือข่าย

การดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมของชุมชนที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการพึ่งพากันในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายจึงมีความสำคัญต่อการคงอยู่และความเข้มแข็งของกลุ่ม หลักการที่สำคัญของเครือข่ายมี 7 ประการ (Charoenwongsak, 2000).

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) การที่สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา มีสำนึกในการแก้ไขปัญหา

ร่วมกัน และมีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) การมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะช่วยดำเนินไปด้วยกัน จะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างลงไป

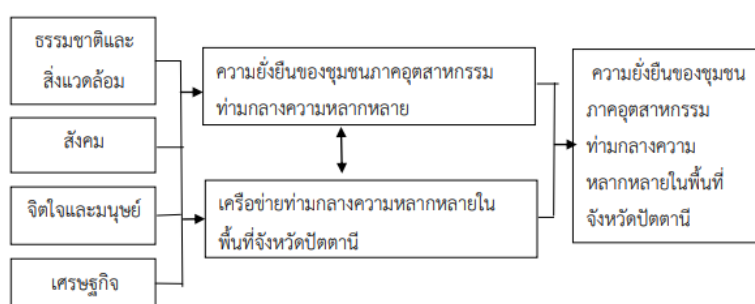
3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefit) การที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์ และความต่อนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้น จึงมีการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (all stakeholder participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างแท้จริง ดังนั้น สมาชิกในเครือข่ายจึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของความเท่าเทียมกันและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวทาง

5) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างกระบวนการทำงานของกันและกัน โดยใช้จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งที่มีจุดอ่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างต่อกันนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย

6) การพึ่งพิงร่วมกัน (interdependence) การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่ายเนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในกระบวนการทำงาน และมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction) การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย



กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ กลุ่มชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบภาคอุตสาหกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ ดังนี้ 1) กลุ่มสตรีสันติสุข ต.คลองมาบิง อ.เมือง จ.ปัตตานี 2) กลุ่มกลุ่มยาริงบาติก ต.หนองแรด อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี และ 3) กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านท่ามะนาว ต.ท่าข้าม อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling)

ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ จังหวัดปัตตานี จำนวน 6 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ทำงานร่วมกับกลุ่มชุมชนไม่น้อยกว่า 1 ปี 2) ตัวแทนกลุ่มอาชีพในจังหวัดปัตตานี จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 15 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3) ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ ใช้ศึกษารูปแบบความยั่งยืนและแนวทางการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนอุตสาหกรรม โดยใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของวรัญญู เวียงอำพล มีประเด็นสัมภาษณ์ 4 ด้าน คือ ด้านความยั่งยืนของกลุ่มอาชีพ ด้านความยั่งยืนของชุมชน ด้านความยั่งยืนของเศรษฐกิจ ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม ใช้ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายของกลุ่มอาชีพในจังหวัดปัตตานี รวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่วิจัย และการสนทนากลุ่ม ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ.2564 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์และวิเคราะห์การดำเนินงานกลุ่มชุมชนภาคอุตสาหกรรม พบได้ว่ารูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม

1) รูปแบบผู้นำที่เข้มแข็ง ผู้นำชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเป็นแบบอย่างที่สามารถนำพากลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่มเป็นที่ตั้ง มีผู้นำเป็นศูนย์รวมจิตใจ ผู้นำที่เสียสละและมีความคิดริเริ่ม มีความมุ่งมั่นจะทำให้กลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมมีความเข้มแข็ง

“ประธานกลุ่มมีความสำคัญที่จะเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม ต้องชน สู้กับปัญหา แต่ที่สำคัญต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่มด้วย” (สัมภาษณ์, 2565)

2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสามัคคี ร่วมคิดร่วมทำ พึ่งพาอาศัยกันในกลุ่ม ชุมชน รู้จักและพึ่งพาอาศัยกันอยู่สม่ำเสมอ

3) รูปแบบการพึ่งพาตนเอง โดยชุมชนคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้พืชที่เป็นพืชท้องถิ่น และมีอยู่จำนวนมากในการนำมาเป็นวัตถุดิบของการผลิตสินค้า มีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มสร้างแหล่งวัตถุดิบที่จะนำในการผลิตสินค้าของกลุ่มชุมชน เช่น เช่น การปลูกไม้ ของกลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านท่าข้าม การปลูกคราม ของกลุ่มสตรีสันติสุข เป็นต้น

4) รูปแบบริเริ่มสร้างสรรค์ สินค้าหรือผลผลิตของชุมชนจะแตกต่างที่ความเป็นลักษณะเฉพาะตัวไป มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานแต่ยังคงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ เช่น กลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่ง นำภูมิปัญญาด้านการสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่พัฒนาโดยการทำผลิตภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลงแต่มีลวดลายที่สวยงาม, กลุ่มสตรีสันติสุข และกลุ่มยาริงบาติก นำภูมิปัญญาด้านลวดลายท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ทำเป็นลายผ้าบาติก เป็นต้น

“เราไปดูลายจากบ้านเก่า ๆ ในยะหริ่ง ซึ่งในยะหริ่งเรามีวังยะหริ่งอยู่ เราก็ก็นำเอายามาดูแล้วดัดแปลงเป็นลายผ้า ส่วนบ้านเราก็ก็นำลายมาดัดแปลง มีป่าชายเลน มีสัตว์มาก มีทะเลสวย เราก็นำเอายาพวกนี้แหละมาทำผ้า” (สัมภาษณ์, 2565)

5) รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้เวลา ใช้ความสามารถเฉพาะตัว เป็นงานศิลปะและงานฝีมือที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ดังนั้น กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบทอดภูมิปัญญาให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่จึงสามารถจะสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มได้สืบทอดงานได้ต่อไป

รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม

1) ประชาชนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม เกิดจากมีคนในชุมชนได้รวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ จากนั้นเป็นการขยายกิจการโดยจัดตั้งกลุ่มขึ้นในชุมชน และการจัดตั้งกลุ่มเพื่อจุดประสงค์ช่วยเหลือคนในชุมชนนั้นสามารถสลายความหวาดระแวงกันได้ ทำให้สังคมชุมชนเกิดความสันติสุข

“เราทำงานมาแบบร่วมกันในชุมชน คิดกันเอง ทำกันเองเรื่อย ๆ จนถึงวันนี้ แรกๆ ก็ไม่มีใครมาช่วย เราทำเราพัฒนา แบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป ล้มลุกคลุกคลานกันมา ทำให้เราได้เรียนรู้และมั่นคงขึ้น หน่วยงานเพิ่งเข้ามาดูแลช่วยเหลือทีหลัง” (สัมภาษณ์, 2565)

2) การแบ่งปันผลกำไรสู่ชุมชน การแบ่งปันผลกำไรของการดำเนินงานของกลุ่ม มีหลายรูปแบบ เช่น การแบ่งงานให้กลุ่มผู้พิการในชุมชนทำ และนำเงินมอบให้ผู้พิการเป็นค่าตอบแทน ทำให้ผู้พิการมีรายได้และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

1) การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นแนวคิดของชุมชน เป็นผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้ การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นการค้นคิดอะไรใหม่ๆ จากคนในชุมชนหรือหน่วยงานที่คอยสนับสนุน รวมทั้งการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพที่ดีจนมีความแตกต่างจากสินค้าในท้องถิ่นอื่น จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นได้

2) การเสริมรายได้ให้กับสมาชิกและคนภายในชุมชน การดำเนินงานของกลุ่มเมื่อมีคุณภาพ มีสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เกิดจากการถ่ายทอดของคนในชุมชน ส่งผลดีให้กับการขายสินค้าของกลุ่มทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้มีงานทำนอกจากงานประจำ เกิดรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน

รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

1) การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการผลิต ได้นำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการผลิตในหลายองค์ประกอบ เช่น การใช้สีย้อมผ้าจากคราม การใช้ไม้ไผ่ในการสานตะกร้า ใช้ฟางข้าวผลิตเป็นเป้ายิงธนู เป็นต้น การนำวัสดุธรรมชาติเหล่านี้มาใช้นั้น เป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคและเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่แพ้สารเคมี ซึ่งวัสดุธรรมชาติหลายอย่างเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหากไม่นำมาใช้ก็จะเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แต่มีวัสดุบางอย่างใช้แล้วหมดไปการจะหามาใช้ใหม่นั้นจำเป็นต้องใช้เวลา ดังนั้น จึงมีการปลูกเสริมหรือทดแทนเพื่อให้มีวัสดุมาใช้ในการผลิตครั้งต่อไปให้เกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

“การผลิตสินค้าของกลุ่มบ้านทุ่งเรานั้นส่วนใหญ่ใช้ของในชุมชนทั้งนั้น เช่น ไม้ไผ่ ฟาง เถาวัลย์ต่าง ๆ มีอยู่ในชุมชนเราอยู่แล้ว ทุกบ้านปลูกไว้เพราะเขาจะเอาไปพาดต้นตาลไว้ทำน้ำตาล ปลูกไว้มาก ไม่มีหมดแน่นอน ยกเว้นว่าเขาจะไถทิ้ง ส่วนฟางข้าวเราก็ทำการตกลงกันว่าหาของจากชาวบ้านที่เขาทำนาเก็บอยู่แล้ว ของพวกนี้เราไม่ต้องไปหาจากไหนเลยมีอยู่ในชุมชน” (สัมภาษณ์, 2565)

2) การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า การนำวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ส่วนใหญ่ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองมาใช้นั้นหลายอย่างเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจำเป็นต้องมีการปลูกขึ้นทดแทน อย่างไรก็ตามทางกลุ่มได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้อย่างมีคุณค่า สร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) พัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ประธานกลุ่ม การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชุมชน ที่มีความหลากหลายในด้านทรัพยากร และมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา การพัฒนาศักยภาพของแกนนำกลุ่มหรือประธานกลุ่มนั้นจึงมีความสำคัญ ที่จะทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในกลุ่มและในกลุ่มเครือข่าย ในการพัฒนาศักยภาพนั้นควรให้ประธานกลุ่มเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ตั้งไว้

2) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน การรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินงานของชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความชัดเจนโดยให้สมาชิกภายในกลุ่มได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อที่จะให้สังคมภายนอกได้รับรู้และเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์นั้นให้เกิดผลสำเร็จ

3) การกระจายงานและแบ่งภาระหน้าที่ให้ชัดเจน การแบ่งงานในองค์กรจึงเป็นการแบ่งงานทุกชนิดขององค์กรให้อยู่ในรูปของกลุ่มงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง และเกิดประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายในชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีกลุ่มผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย และมีความถนัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากการผลิตสินค้าที่มีการผลิตที่ต้องใช้ส่วนประกอบที่หลากหลาย รวมถึงความถนัดที่แตกต่างกัน จึงควรแบ่งงานกันตามความถนัดของกลุ่มนั้น ๆ แล้วจึงนำมาประกอบรวมกัน ก็จะทำให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4) มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน การสร้างเครือข่ายชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี ที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน จึงต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่ทุกคนสามารถยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5) มีกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยสม่ำเสมอ เช่น การประชุมประจำปี การจัดเวทีชุมชนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

6) มีการติดตามประเมินผลและการรายงานผล เป็นส่วนสำคัญที่กลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ต้องมีการดำเนินการ เพื่อทบทวนสิ่งที่ทำไป ประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมของกลุ่มว่าในแต่ละปีมีข้อผิดพลาดอย่างไร เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการทำงานในปีถัดไปได้

7) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ การสืบทอดกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานีให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน การสร้างผู้นำรุ่นใหม่โดยเน้นการถ่ายทอดกระบวนการคิด และการสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากชุมชนเป็นที่ตั้ง และการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับกลุ่มอื่น ๆ และหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายอย่างใกล้ชิด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี คือ 1)รูปแบบความยั่งยืนของกลุ่ม ที่เน้นถึงตัวบุคคลทั้งตัวผู้นำกลุ่ม สมาชิกในกลุ่ม และเน้นการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญที่ตัวมนุษย์จะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป 2)รูปแบบความยั่งยืนของชุมชนและสังคม เป็นการให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันของคนในชุมชน และการแบ่งกันซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ส่งผลต่อการเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพและการได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน 3)รูปแบบความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมการผลิตสินค้าที่เกิดจากแนวคิดของคนในชุมชนที่สามารถประยุกต์สิ่งรอบตัวมาทำให้เกิดมูลค่าทำรายได้ให้กับตนเองรวมไปถึงการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดรายได้เสริม และ 4)รูปแบบความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มอาชีพในชุมชนให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเพราะหากสิ่งแวดล้อมใน

ชุมชนถูกทำลายในรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มอาชีพจะไม่มีวัดอุทิศมาใช้ในการผลิตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของชุมชนเอง สมาชิกในกลุ่มอาชีพรวมไปถึงชุมชนจึงให้ความสำคัญและร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งรูปแบบความยั่งยืนของชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วรัญญ เวียงอำพล (Wiang Ampol, 2003) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม คือ ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุดไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปมากนัก หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป มนุษย์ ต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม สังคมคือ ประชาชนมีคุณภาพดีกินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นจิตใจ/มนุษย์ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งและสมบูรณ์อยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องของจิตใจ และเศรษฐกิจ ต้องมีการหมุนเวียนของรายได้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญญา เทพสิงห์ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (Theph singh & Phromsakha na Sakon Nakhon, 2013). ศึกษาเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า จะพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องมองชุมชนทุกมิติในแง่เศรษฐกิจต้องสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ให้คนตั้งกลุ่มหรือองค์กรของตนเอง ร่วมทำความสำเร็จน้อยๆ และพัฒนาขยายให้ใหญ่ขึ้น ในแง่ธรรมชาติให้ชุมชนสร้างระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ให้คนพัฒนาตนเองร่วมกับสิ่งแวดล้อม สร้างอิสรภาพและความสุขโดยไม่เบียดเบียนธรรมชาตินัก ในแง่สังคมต้องคำนึงถึงรากฐานของชุมชน ค้นหาทุนชุมชน รวมถึงวิถีมนุษย์ จาการากเหง้าประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมแต่ละชุมชน เทคโนโลยีมีอยู่ในภูมิปัญญาชาวบ้านทำอย่างไรให้ประสานกัน

แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายของชุมชนอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับกลุ่มอาชีพ ถึงแม้ว่าในกลุ่มอาชีพมีคนที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม หากผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์เข้าใจความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม สมาชิกในกลุ่มก็จะเกิดการยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธ์ (Kanjapanan, 2001) เรื่องการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งจะต้องการเคารพสิทธิในความแตกต่างหลากหลายทางพหุสังคม (Plural Society) คือ การเคารพสิทธิ หรือ ความแตกต่างหลากหลาย หรือที่เรียกว่า พหุสังคม คือสิ่งที่ผู้คนในสังคมมีความแตกต่างกันนั่นเองไม่ว่าจะเป็น ความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ ระบบการผลิต ฐานะทางเศรษฐกิจ โดยการเคารพสิทธิของความคงอยู่และมีอยู่ในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สิทธิมนุษยชน) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการพัฒนาในสังคมที่มีลักษณะเป็น “พหุสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพราะสังคมยังมีความแตกต่างหลากหลายมากเท่าใด ยิ่งต้องเน้นในระบบคุณค่าของความเป็นคนโดยการเคารพสิทธิของกันและกัน ดังนั้นการจะสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของแกนนำ/ประธานกลุ่ม ให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งด้านการบริหารจัดการ การเงิน เทคโนโลยี เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดร หลักทอง (Lukthong, 2015) แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำและการพัฒนาศักยภาพผู้นำ จะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีคนที่มีความแตกต่างกันหรือเรียกว่าชุมชนพหุวัฒนธรรม

สรุปองค์ความรู้



ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความยั่งยืนของชุมชนภาคอุตสาหกรรมท่ามกลางความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ จากผลการวิจัยการดำเนินงานกลุ่มชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่ประสบปัญหามาก แต่ยังขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร ถ้าหากประธานกลุ่มได้ประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กลุ่มอาจจะเติบโตได้เร็วสมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสมาชิกกลุ่มควรจะได้รับ การส่งเสริมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายอาจจะมีผลผลิตสินค้าใหม่ ๆ เพิ่มจากเดิมที่มีอยู่และสามารถ ขยายตลาดให้กว้างขึ้น

References

- Charoenwongsak, K. (2000). Network management: a key strategy for the success of educational reform. Bangkok : successmedia.
- Department Of Industrial Promotion. Retrieved 5 September 2021 from <https://www.dip.go.th/th/category/>
- Elkington J., (1997). Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business, Oxford.
- Kanjanapan, A., (2001). Capacity of the community. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Lukthong, U., (2015). Approaches for Strengthening the Muti-Cultural Community. Journal of Information, 14(2), 37-45.
- Rabob, C., Sureerat C., Phutrakul, Pim., Wannakul, P., & Helknuanchusin, In., (2017). Industrial Deveopment to 4.0. Business Review, 9(2), 249-267.
- Theph singh, P., & Phromsakha na Sakon Nakhon, T., (2013). Community Improvement Guidelines for Sustainable Developmen, Humanities and Social Sciences. 30(2), 43-64.
- Wiang Ampol., V. (2003). Sustainable Tourism Management in Thailand. Bangkok: National Institute of Development Administration.



การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวจีนไหหลำ
ณ บ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE AND LOCAL WISDOM OF HAINAN CHINESE
PEOPLE AT KOH RAT, DONSAK DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

นรา พงษ์พานิช¹, กนกกาญจน์ เมืองแก้ว², และ จารึก อูปลา³

Nara Phongphanich¹, Kanokkarn Mueangkaew² and Jaruek Aupala³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี¹, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์²,

ชาวบ้านบ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี³

Suratthani Rajabhat University¹, Walailak University²,

People, Ban Koh Rat, Donsak District, Surat Thani Province³

E-Mail: Kanokkarn325@gmail.com²

Received 9 June 2022 ; Revised 22 August 2022 ; Accepted 30 June 2023.



บทคัดย่อ

วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนภูมิปัญญาภายในชุมชนที่มีอัตลักษณ์และการสืบทอดต่อเนื่องกันมา เป็นรากฐานสำคัญในการนำไปสู่การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชน บทความวิชาการฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวจีนไหหลำ ณ บ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ที่ประกอบไปด้วยแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน แนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะและลานชุมชน และแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนั้นแนวทางเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างหลากหลายของบ้านเกาะแรต เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นคงอยู่คู่กับชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ชาวจีนไหหลำ, บ้านเกาะแรต

Abstract

Culture, traditions, beliefs, as well as wisdom within the community that have their identity and succession are important foundations for the management of cultural heritage to remain with the community. This academic article aims to study the management of cultural heritage and local wisdom of Hainan Chinese people at Ban Koh Rat, Donsak District, Surat Thani Province. The results showed that participation in cultural heritage management is an important mechanism for successful cultural heritage management, which consists of guidelines for the management of natural resources and the environment of the community, guidelines for conservation and development of public spaces and community courtyards, and

guidelines for the conservation and promotion of intangible cultural heritage. Therefore, these guidelines will be guidelines for cultural heritage management based on the diverse resources of the Ban Koh Rat, in order for those cultural heritages to remain with the community in a sustainable way.

Keywords: Cultural Heritage Management, Local Wisdom, Hainan Chinese People, Koh Rat

บทนำ

สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานนับเนื่องมาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปหลายร้อยปีมาแล้วและมีพัฒนาการสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังปรากฏหลักฐานมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ล้วนส่งผลให้สังคมไทยเกิดการพัฒนามั่นคงมาทุกยุคทุกสมัย มรดกทางวัฒนธรรมของไทยมีความหลากหลายอย่างมากโดยได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากพื้นฐานความเชื่อและศรัทธาในศาสนาและวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกันตลอดจนความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มชนต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ในภูมิภาคเอเชียก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมผสานกลมกลืนนำมาซึ่งเอกลักษณ์และอารยธรรมของคนในชาติ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมเทคโนโลยีของโลกทำให้แหล่งมรดกวัฒนธรรมของชาติอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกทำลายทั้งในด้านกายภาพและคุณค่าอันควรแก่การอนุรักษ์ ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมหลาย ๆ แหล่งถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงให้ด้อยคุณค่าลงไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แหล่งมรดกวัฒนธรรมในประเทศไทยจะต้องมีแนวทางการอนุรักษ์และบริหารจัดการที่มีความหลากหลายและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชนที่อยู่ในแหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้น ๆ (Ngampit, 2000)

การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมนั้นสามารถกระทำได้อย่างหลากหลาย อาทิ การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนกุฎีจีนเป็นชุมชนที่มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยอยุธยา ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากมายไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม เครื่องใช้ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่บ่งบอกถึงประวัติความเป็นมาของชาวจีนตั้งต้นได้เป็นอย่างดี ต่อมาชุมชนตลาด 100 ปีได้มีชาวจีนรวมถึงชาวเวียดนามอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าวทำให้เกิดเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม ชุมชนดังกล่าวนี้ได้มีการอนุรักษ์เครื่องใช้ สถาปัตยกรรม โบราณสถานมากมายของบรรพบุรุษในอดีตเอาไว้ (Jitdarom, 2013) ซึ่งในปัจจุบันชุมชนได้มีการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยการยกระดับชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึงผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ การคิดค้นในสิ่งที่ดีงามทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ (สัมผัสได้) และจับต้องไม่ได้ (สัมผัสไม่ได้) แล้วเรียนรู้สืบทอดต่อกันมา รวมถึงสิ่งที่ยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ กล่าวคือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) คือสถานที่หรือวัตถุที่เกิดขึ้นจากฝีมือการประดิษฐ์ คิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์ สามารถเห็นและจับต้องได้ อาจเป็นการใช้ประโยชน์เพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งแล้วทิ้งร้างไป หรือใช้ประโยชน์มาจนถึงปัจจุบัน (UNESCO, 2017)

มรดกทางวัฒนธรรมประเภทนี้ ได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ งานจิตรกรรม งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) คือภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความคิด ความรู้ ความเชื่อ ศาสนา จารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผน ข้อ

ปฏิบัติในกลุ่มสังคมหรือชุมชน ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่จะสัมผัสได้ทางประสาทสัมผัสอื่น ๆ แสดงออกในรูปแบบของการปฏิบัติ ได้แก่ พิธีกรรม ทางศาสนา การพูดหรือสื่อภาษา การเขียนหรือจารึก การร้อง-เล่นดนตรีเป็นสื่อทำนองออกมาเป็นเสียง ฯลฯ ซึ่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมประเภทนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรม และมรดกทางวัฒนธรรมประเภทสร้างความบันเทิงในแก่ชุมชน บ้าน หรือ ในหมู่บ้าน เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชุมชนเจริญเติบโตมาบนรากฐานวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็ง (Srisak, 2004)

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญายังสะท้อนให้เห็นถึงความงดงามและแสดงถึงอัตลักษณ์อันสวยงามของชุมชนเอาไว้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควบคู่ไปกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเสมอ ดังนั้นในบทความนี้จึงขอเสนอการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวจีนไหหลำ ณ บ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีเนื้อหาสาระประกอบด้วยบทนำ รู้จักบ้านเกาะแรต อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มาและแนวคิดในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ ภายในบ้านเกาะแรต และภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวทางการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเกาะแรต

รู้จักบ้านเกาะแรต ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“เกาะแรต” เกาะเล็ก ๆ ที่หลบซ่อนอยู่ในอ้อมกอดแห่งท้องทะเลปากฝั่งอ่าวไทย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในจำนวน 108 เกาะของ “จ.สุราษฎร์ธานี” บ้านหลังใหม่อันแสนสงบสุขบนแผ่นดินสยามของเหล่าบรรดาชาวจีนเมื่อครั้งที่อพยพมาจากเกาะไหหลำ ซึ่งยาวนานผ่านกาลเวลามานับร้อย ๆ ปีที่ชาดการบ้านทึกเอาไว้เป็นตัวแทนสื่อ เกาะแรตหมู่บ้านชาวเกาะเล็ก ๆ มีเนื้อที่ราว ๆ 50 ไร่เส้นรอบวงแค่เพียงราว ๆ 1 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะเป็นพื้นที่ปิดทั้งอยู่ห่างไกลจากเมืองใหญ่และความเจริญแห่งการพัฒนาบ้านเมืองมานานหลายยุคสมัย ในอดีตผู้คนจากต่างถิ่นไม่มากนักที่จะรู้จักกล่าวถึงหรือผ่านมาเยือนจะมีบ้างคนไทยที่มาอยู่กินและติดต่อค้าขายกับชาวจีนไหหลำที่นี่ โดยชื่อเดิมของเกาะแรตที่ชาวจีนไหหลำตั้งไว้คือ 铁丁อ่านว่า อี้เต็ง แต่มักจะเรียก อี้เต็งโพ แปลว่าหาดตะเกียงโพ แปลว่าหาดเพราะสมัยก่อนที่นี่มีหาดทรายสวยเห็นได้ชัดเจน (Jaruek, 2021)

ต่อมาได้เปลี่ยนมาเรียก “เกาะแรต” ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อชาวจีนเริ่มติดต่อกับคนไทยจากภายนอกเกาะ บางครั้งคนไทยก็มาค้าขายมาเยี่ยมเยือนเพื่อนชาวจีนที่เกาะแรต ถูกเรียกว่า “อี้เต็ง” คนไทยไม่เข้าใจถึงความหมายและเรียกค่อนข้างยากอีกด้วย ชาวจีนก็พยายามอธิบายให้คนไทยฟังเพื่อจะได้รู้ความหมายจนถูกตีความความหมาย คนไทยเลยตีความว่าเป็นแสงแดดจึงเรียกว่าเกาะ “แดด” หรือ “เกาะแห่งแสงแดด” แต่ได้เปลี่ยนจากคำว่า “เกาะแดด” มาเป็น “เกาะแรต” อย่างทุกวันนี้ก็เพราะว่าชาวจีนหลายคนออกเสียงตัว “ด” ไม่ชัด และออกเสียงเพี้ยนเป็นตัว “ล” แทนเลยเรียกเป็นเกาะ “แหลด” เวลาผ่านไปทำให้เรียกเพี้ยนจนกลายเป็นเกาะ “แรต” อย่างที่เรียกกันมาจนถึงทุกวันนี้ (Nara, 2020)

จากการที่เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานย่อมส่งผลให้เกิดมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบ้านเกาะแรต การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมนั้นช่วยให้ชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ของชุมชนต่อไป ทั้งนี้บ้านเกาะแรตเป็นชุมชนที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนไหหลำที่อพยพมาจากประเทศจีนในอดีตทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ มากมาย

ที่มาและแนวคิดในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างหรือคิดค้นขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต และได้ตกทอดหรือสืบทอดจากชนรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุเพลงพื้นบ้าน ภาษา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” จึงมีลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้นจากคำว่า “วัฒนธรรม” โดยทั่วไปตรงที่เรื่องของระยะเวลาในการดำรงอยู่และการตกทอดหรือสืบทอดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเนื่องจากเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ โดยนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในสังคม และพร้อมที่จะรักษาธำรงไว้ตลอดจนตกทอดหรือสืบทอดต่อไป ทั้งนี้ลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วยเป็นสิ่งบ่งชี้ความต้องการของคนในสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างหรือคิดค้นขึ้นเองจากการเรียนรู้และถ่ายทอด เป็นสิ่งที่คนในสังคมประพาสปฏิบัติร่วมกันหรือประพาสปฏิบัติตามกันอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา และ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าและดำรงอยู่ตั้งแต่ในอดีตและตกทอดหรือสืบทอดมาสู่คนรุ่นหลังในปัจจุบัน เป็นต้น (Kaminee, 2008)

หากพิจารณาแง่มุมความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาและวัฒนธรรมย่อมมีความสัมพันธ์กับมรดกทางวัฒนธรรม เพราะปัจจัยเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดคุณค่าทางทรัพยากรทางธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ซึ่งสมควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้เพื่อให้เป็นมรดกของคนในชาติใช้ประโยชน์และเพื่อให้คนในโลกได้ชื่นชม อีกทั้งคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ล้วนแต่มีคุณค่าและหาได้ยากยิ่งของชุมชน จึงมีความจำเป็นที่ต้องช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของวิถีชีวิต (Phumpanyathai, 2015) จึงนำไปสู่การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมด้วยกันทั้งสิ้น

การบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรม หมายถึงกระบวนการคุ้มครองและการจัดการองค์ประกอบที่หลากหลายของมรดกวัฒนธรรมให้ดำรงคุณค่าไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจและทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Thananan, 2021) การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นในหลายมิติในชุมชนมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณี ประวัติศาสตร์ชุมชน หรือวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงก่อให้เกิดเป็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ต้องรักษาไว้ กล่าวคือคุณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณค่าความงามแสดงถึงที่มาลักษณะสังคมหรือลักษณะอื่น ๆ ที่มีต่อชุมชนเจ้าของมรดกวัฒนธรรม ซึ่งถูกกำหนดโดยปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนเจ้าของมรดกจะเป็นผู้ตัดสินว่าทำไมมรดกวัฒนธรรมนั้นจึงมีคุณค่าและมีคุณค่าอย่างไร เนื่องจากแต่ละวัฒนธรรมจะมีพื้นฐานทางสังคม สภาพแวดล้อมแตกต่างกันออกไป

คุณค่าของวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ (1) คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Value) เป็นคุณค่าที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เป็นตัวตนของสังคม เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความแตกต่างของคนในแต่ละสังคม ซึ่งสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ โดยแบบแรกเป็นรูปแบบแบบนามธรรม เช่น บุคลิกภาพของคนในสังคม ความรู้ทัศนคติความสามารถ เป็นต้น หรืออาจแสดงออกมาเป็นรูปธรรมได้ เช่น การแต่งกายการสร้างบ้านเรือน เป็นต้น (2) คุณค่าเชิงวิชาการ (Informational Value) เป็นคุณค่าที่แสดงถึงมรดกวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปี่ยมแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่มนุษย์สามารถนำไปเรียนรู้ได้ คุณค่าด้านนี้เกิดจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการที่เหมาะสมน่าเชื่อถือจนสามารถเป็นแหล่งศึกษาได้ (3) คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Value) เป็นคุณค่าเชิงความงาม ศิลปะ และจิตใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานความชอบของแต่ละบุคคล คุณค่าประเพณีนี้จึงมักเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ ให้เกิด

ประโยชน์ต่อสังคม และ (4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นคุณค่าที่นำมาวัดกวีณธรรมมาก่อนให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบตัวเงินเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเกิดจากการที่แปลงจากคุณค่าด้านอื่น ๆ เพื่อแลกกับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน (Sucheve, 1957)

ดังนั้นการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมมีแนวคิดและที่มาจากรากฐานความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนตลอดจนความรู้ ภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา นอกจากนั้นยังมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาจากการรวบรวมข้อมูลของในหลาย ๆ ภาคส่วนตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ส่งผลให้เกิดเป็นแนวคิดและที่ของการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกันกับบ้านเกาะแรตที่อาศัยความรู้ทางวิชาการในเรื่องของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในการบริหารมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนของตน อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมจะยังคงอยู่ได้นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในชุมชนตลอดจนการเห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมนั้น ๆ อีกด้วย

ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมและประเพณีเป็นบ่อเกิดของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งช่วยหลอมรวมเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานต่าง ๆ ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นก่อเกิดเป็นชุมชนที่มีรากฐานของประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เช่นเดียวกันกับหลาย ๆ ชุมชนที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย อาทิ ชุมชนบ้านเชียง ภาคอีสาน ชุมชนล้านนา ภาคเหนือ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังของแต่ละชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การคงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และรักษา ฉะนั้นแล้วมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนส่งผลให้รากฐานของชุมชนตลอดจนวิถีชีวิตของชาวบ้านภายในชุมชนนั้นเข้มแข็งและไม่ถูกกลืนกลายเข้ารวมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มรดกวัฒนธรรม หมายถึงผลงานที่สร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันทรงค่าที่สืบทอดมาจากรุ่นหมายรวมถึงทรัพยากรที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์และควรค่าแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต (Tanick, 2007)

นอกจากนี้มรดกทางวัฒนธรรมยังหมายรวมถึงโบราณสถานซึ่งโบราณสถานในที่นี้คืออสังหาริมทรัพย์ทั้งที่เป็นสิ่งก่อสร้างและสถานที่ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นหรือเกี่ยวกับวัตถุที่พบอยู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ทางศิลปะ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีวิชาการ หรือสังคม อีกทั้งรวมถึงการอนุรักษ์ หมายถึงการดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้โดยการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องแต่ละแหล่งนั้นอาจทำได้ด้วยการป้องกัน การสงวนรักษา การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ หรือการประยุกต์การใช้สอย ทั้งที่เป็นสิ่งก่อสร้าง และองค์ประกอบของสภาพโดยรอบที่มีความเกี่ยวข้องกันในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม (Office of the National Education Commission, 1999)

จากที่กล่าวไปข้างต้นเห็นได้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมมีหลากหลายความหมาย หลากหลายองค์ประกอบ หลากหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งบทความนี้ได้อธิบายถึงความหมายต่าง ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่ามรดกทางวัฒนธรรม หมายถึงวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ตกทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น หมายรวมถึงทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถหาทดแทนได้เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นในวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่ในอดีตตลอดจนนำไปสู่แนวทางหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างรากฐานและคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชุมชนท้องถิ่นสืบไป

ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ ภายในบ้านเกาะแรต

เดิมทีก่อนที่จะเริ่มสร้างศาลเจ้าขึ้นมาชาวโหล่ต้องการจะหันหน้าไปทางด้านทิศตะวันออก อาจจะด้วยความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยที่ว่า ทางทิศตะวันออกเป็นทิศแห่งโชคลาภและความโชคดีและสัตว์มงคลที่ประจำอยู่ด้านทิศตะวันออกก็คือมังกรเขียว (ธาตุไม้ แทนฤดูใบไม้ผลิซึ่งก็เป็นฤดูแห่งการเริ่ม ต้นใหม่ของชีวิต) มังกรก็ยังเป็นสัตว์มงคลของชาวจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณทั้งนี้ยังใช้เป็นสัญลักษณ์แทนชาวจีนอีกด้วย หรือเพราะต้องการจะหันหน้าศาลเจ้ารับแสงจากดวงอาทิตย์ซึ่งเป็นเสมือนแสงที่ให้พลังแห่งชีวิตก็เป็นได้ แม้แต่การแห่เทพเจ้ารอบเกาะแรตก็ยังไม่ต้องไปทางทิศตะวันออกก่อนเลย แต่ก็เพราะด้วยเหตุว่า “แหลมลิ้น” ซึ่งมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมยื่นออกมาเหมือนตะปูคอยทิ่มแทงตรงมายังเกาะแรต ชาวโหล่สมัยนั้นจึงต้องใช้วิธีปรับแก้ฮวงจุ้ยด้วยการหันหน้าของศาลเจ้าไปปรับไว้ เสมือนเป็นการให้บรรดาเทพเจ้าซึ่งประทับอยู่ในศาลเจ้า คอยสู้รบกับสิ่งไม่ดีที่จะเข้ามายังเกาะแรตจากทางแหลมลิ้นนั่นเอง ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดเป็นประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ขึ้นมากมายภายในชุมชนแห่งนี้ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นการค้นพบ (Jaruek, 2021) ดังต่อไปนี้

พิธีเงาแต่ตัวชีว หรือ พิธีไหว้ด้วยชา 5 จอก และเหล้า 3 จอกแต่จะมีเครื่องเซ่นอื่นด้วย คือหัวหมูต้ม 1 ชุด, ไก่ต้ม 1 ตัวพร้อมเครื่องในครบ, “ด้าแด่” หรือ เครื่องเซ่นทั้ง 3 คือ สัตว์ทะเล 3 ชนิด, ปู, ปลา, อย่างละ 3 ตัว และกุ้ง, หอยแครงด้วย(ถ้ามี) ทุกอย่างต้องต้มทั้งตัวให้สุกต่าง ๆ ครบถ้วน, ไก่ขุนหรือไก่ต้ม 30 ฟอง, ข้าวจีหรือซาลาเปา 30 ลูก กับขนมอื่นอีก 2 ชนิด, ข้าวสวย 3 ถ้วย, ผลไม้ 3 ชนิด พิธีนี้ผู้ที่มศักดิ์เท่าหรือสูงกว่า (กง, แนน, แด่, นิน หรือ ปู่, ย่า, ตา, ยาย, พ่อ, แม่, ลุง, ป้า, น้า, อา) ห้ามไหว้ผู้ตายให้ไหว้ได้เฉพาะ (พี่, น้อง, ลูก, หลาน) เท่านั้น และไหว้ตามลำดับอาวุโสลงมา

ด้านเซ้ท พิธีไหว้ป้ายวิญญาณหรือรูปที่บ้านหลังจากฝังศพเป็นพิธีโบราณเป็นขั้นตอนสุดท้ายในพิธีกรรมงานศพ ซึ่ง 6 วันแรกหลังจากฝังศพจะไหว้ด้วยชา 3 จอก เหล้า 3 จอก รูป 1 ดอก ทุกเช้าเย็น เมื่อถึงเที่ยงคืนของวันที่ 7 ก็ไหว้เหมือนเดิมแต่เพิ่มไก่ต้ม 1 ตัวพร้อมเครื่องในครบ ขนม 3 อย่าง ข้าวสวย 3 ถ้วย ผลไม้ 3 ชนิด และเชิญวิญญาณมาบ้านมีการทอดเบี่ยงเสี่ยงทายด้วยเพื่อดูว่ามาหรือยัง พิธีจะทำทุก ๆ 7 วัน จนครบ 7 ครั้ง

1 คำ เดือน 1 ตรุษจีนตามจันทรคติจีนประเพณีวันปีใหม่ของคนจีนทั่วโลกชาวโหล่จะเรียกว่า “ก๊าวอี” สำหรับชาวเกาะแรตจะเป็นประเพณีงานรื่นเริงยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยจัดมา “ไต่ดุย” หรือกระดาดขมมงคลสี่เหลื่อกับแดงอย่างละแผ่นทางศาลเจ้าจะพิมพ์ไว้แจกให้กับทุก ๆ หลังคาเรือน เพื่อติดไว้ตรงประตูหน้าบ้านก่อนหน้าตรุษจีนจะมาถึงไม่กี่วัน

9 คำ เดือน 1 ตามจันทรคติจีน ชาวโหล่ก็จะเรียกกันว่าวัน “ก๊วหวังเย็ด” คือวันเกิดขององค์ “เจ็กเซียนฮ่องเต้” ในอดีตจะมีพิธีไหว้เพื่อแสดงความเคารพต่อท่านซึ่งถือเป็นผู้ปกครองเหล่าเทพทั้งปวงทั้งยังประทานความอุดมสมบูรณ์ให้โลกใบนี้ ชาวโหล่ยังถือว่าการไหว้เจ้าในศาลเจ้าทุกวาระนั้นเป็นการได้ออกชื่อหรืออัญเชิญองค์เจ็กเซียนฮ่องเต้ด้วย

15 คำ เดือน 1 ถือเป็นวันสิ้นสุดเทศกาลตรุษจีน ชาวโหล่ก็จะจัดงานที่เรียกว่า “ก่งซิวจ้าวไวยต๊ับเงา” แปลว่า “งานเลี้ยงฉลองดื่มเหล้ากับก่ง (องค์เทพเจ้า) ในวัน 15 คำเดือนแรก” ซึ่งในงานจะจัดเลี้ยงโต๊ะจีนและเข้าทรงแห่งองค์เทพไปเยี่ยมลูกหลานหรือก่งเกาต้าโพรอบเกาะแรตด้วย เป็นการขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดีและเสริมสร้างสิริมงคล ให้กับชาวบ้านในคราวเดียวกัน

“เซ็งเม้ง หรือ ซึงเหม่ง” ตามสำเนียงโหล่ เป็นประเพณีที่ให้คนที่ยังอยู่มารวมตัวกันก็เพื่อไหว้สุสานและวิญญาณของผู้ล่วงลับ ถือเป็นการได้ร่วมกันแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและระลึกถึงผู้ที่จากไป คนที่ยังอยู่ก็ได้มาเจอกันเพื่อกระชับความสัมพันธ์ซึ่งเหมือนกับได้มารวมญาติกันอีกหนหนึ่ง

5 ค่ำเดือน 5 ตามจันทรคติจีน จะเรียกว่าวัน“โหงวโบายโตย” ชาวโหล่าที่เกาะแรตจะจัดพิธีไหว้องค์เหยียวกัง (เทพเจ้า108-109) เรียกแบบไทยว่า “วันไหว้ตาขุนเล” และจะไหว้ควบคู่กับแม่ย่านางเรือด้วยเป็นการแสดงความขอบคุณที่คอยคุ้มครองให้ปลอดภัยในการออกทะเล

15 ค่ำ เดือน 7 ตามจันทรคติจีน“วันสารทจีน”ชาวโหล่าจะเรียกว่า“ตีเกาเซ็กโบายบั่ว”แปลว่าไหว้ผีกลางเดือนเจ็ดจะคล้าย ๆ กับงานบุญเดือนสิบทางภาคใต้ของไทย ชาวเกาะแรตจะจัดพิธีไหว้บรรพบุรุษ, ไหว้เจ้า และรับหนังสือมาให้องค์เทพได้ชม เพื่อแสดงความกตัญญูที่คอยปกป้องคุ้มครองมาตลอดทั้งปี ตอนหัวค่ำก่อนที่หนังจะเริ่มเล่นเครื่องเช่นมากมายจากทุกบ้าน

15 ค่ำเดือน 8 ตามจันทรคติจีนคือ“เทศกาลไหว้พระจันทร์” ชาวโหล่าเรียกวันนี้ว่า“ก่งซิวโบายโตย” แปลว่า “งานเลี้ยงฉลองดื่มเหล้ากับก่ง (องค์เทพเจ้า) ในวันเพ็ญเดือน 8” ถือว่าวันนี้สำคัญมาก ๆ วันหนึ่งเลยทุก ๆ ปีชาวเกาะแรตก็จะจัดพิธีกินเลี้ยงฉลองอย่างยิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะสลับหมุนเวียนกันปีละ 3 ครั้วเรือนเป็นอย่งน้อย

1 ค่ำ เดือน 9 ถึง 9 ค่ำ เดือน 9 เทศกาลกินเจถือเป็นเทศกาลยิ่งใหญ่ส่งท้ายปี มีหลายตำนานเกี่ยวกับเทศกาลนี้แต่ก็มีจุดประสงค์เดียวกัน คือการถือศีลกินผัก ทำจิตใจให้สะอาด ละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ถือเป็นทานบารมีอันยิ่งใหญ่ ตลอดทั้ง 9 วันจะจัดพิธีต่าง ๆ ตามแต่ละท้องที่ ซึ่งในวันสุดท้ายที่เกาะแรตจะจัดพิธีลุยไฟ

ดังนั้นวัฒนธรรมและประเพณีที่ได้สืบทอดต่อกันมาของชาวจีนโหล่าที่เกาะแรตนั้นล้วนแล้วแต่มีประวัติความเป็นมาด้วยกันทั้งสิ้น ก่อเกิดเป็นรากฐานนำไปสู่ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ การดำรงชีวิตอยู่ของชาวโหล่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และในอดีตชาวจีนที่เกาะแรตในช่วงเทศกาลทุก ๆ คนจะพร้อมใจกันหยุดงาน ซึ่งก็เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่าชาวจีนโหล่าที่เกาะแรตให้ความสำคัญกับทุกประเพณีเป็นอย่างมาก อีกทั้งการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเกิดความเข้มแข็งและคงอยู่คู่กับชุมชนสืบไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิถีชาวบ้านรากฐานของชุมชน

อดีตสังคมไทยมีภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ สืบทอดกันมาอย่างยาวนานไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาในด้านของการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาในด้านของการถนอมอาหาร ตลอดจนภูมิปัญญาในด้านของถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการนำเอาบริบทแวดล้อมภายในชุมชนมาหลอมรวมกันจนเกิดการตกผลึกบนรากฐานของทรัพยากรของชุมชน หลายชุมชนในอดีตได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนมาประยุกต์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตจนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น การนำเอาไม้ไผ่ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติภายในชุมชนมาใช้ทำเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในครัว จาก การนำเอาวัสดุทางธรรมชาติมาประยุกต์ใช้นั้นส่งผลให้เกิดการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวจีนโหล่าที่ได้อพยพย้ายถิ่นฐานมายังเกาะแรตตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ราชนั้นได้นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนผนวกกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาในดำรงชีพมากมายหลากหลายด้านด้วยกัน ในบทความนี้กล่าวถึงภูมิปัญญาของชาวจีนโหล่าที่ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตอยู่ภายในชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นผู้เขียนได้แบ่งออกเป็นภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นถิ่น (อาหาร และขนมแบบจีนโหล่า) ภูมิปัญญาด้านอาคารและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิปัญญาด้านการทำประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านการเดินเรือ และภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค (Jaruek, 2021) ดังต่อไปนี้

1) ภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร

ชาวจีนไหหลำที่ได้อพยพย้ายถิ่นฐานมายังเกาะเรตนั้นได้นำเอาความรู้ ความสามารถเฉพาะตนเข้ามาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรพื้นฐานภายในชุมชนในการดำรงชีพได้ในชุมชน การถนอมอาหารเป็นการยังชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้านภายในชุมชนในการที่จะเก็บรักษาวัตถุดิบเอาไว้ให้สามารถอยู่ได้ตลอดทั้งปี ซึ่งสำหรับสิ่งที่เรียกได้ว่าเป็นปฐมบทแห่งอาชีพซึ่งชาวไหหลำที่เกาะเรตได้ริเริ่มทำกันเพื่อถนอมอาหารไว้ในการกินตลอดปีคือการทำ“กะปิ”ชาวไหหลำเรียกว่า“เฮาแห่” ใช้ครกที่ถูกขุดจากไม้ทั้งต้นพร้อมด้วยเหลาสากขึ้นมาไว้ใช้ตำกุ้งเคย (กุ้งฝอยขนาดเล็ก ๆ) และตัดไม้ไผ่มาสานเป็นภาชนะลักษณะคล้าย ๆ กับกระบุงเพื่อใช้ซ้อนตักกุ้งเคยไว้ทำกะปิ ถือได้ว่าการทำกะปิเป็นการถนอมของชาวจีนไหหลำที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการดังกล่าวต่อมาหากถ้าชาวจีนคนไหนที่มีทักษะฝีมือดีหน่อยก็จะถักทอตาข่ายลักษณะคล้ายกับเสื้อขึ้นมาเองบ้าง เมื่อทอเสร็จเป็นผืนก็นำไปแขวนน้ำหมักจากเปลือกต้นโกงกาง (จะแช่ไว้ค่อนข้างนานจนน้ำหมักที่เป็นเมือกเริ่มเจือจาง) แล้วจึงนำมาผูกเข้ากับไม้เพื่อใช้ซ้อนตักกุ้งเคย ซึ่งน้ำหมักจากเปลือกของต้นโกงกางนั้นจะมีคุณสมบัติที่ดีมากเพราะทำให้ตาข่ายที่นำไปแขวนนั้นมีความเหนียวและทนทานกับการจะต้องใช้งานอยู่ในน้ำทะเล

การถนอมอาหารอีกอย่างหนึ่งของชาวจีนไหหลำที่อาศัยอยู่บนเกาะเรตนั้นคือการทำ “เต้าเจี้ยว” ซึ่งถือเป็นเครื่องปรุงรสหลัก ๆ ของชาวจีนที่ทุกคนรู้จักกันดีอย่างหนึ่ง ซึ่งเต้าเจี้ยวเป็นภาษาจีนแปลได้ตรงตัวว่า “ถั่วแดง” แต่ชาวไหหลำที่เกาะเรตจะเรียกออกสำเนียงเพี้ยนไปนิดหนึ่งว่า“เต้าโจ้ว”หรือ“เต้าเจี้ยว”สมัยก่อนชาวจีนที่นิยมเอาถั่วเหลืองมาหมักกับเกลือทำเต้าเจี้ยวไว้กินเอง เต้าเจี้ยวจึงมักจะถูกชาวจีนเอามาเป็นส่วนผสมปรุงรสในการทำอาหารหลาย ๆ เมนู เช่น โคลปลาซึ่งก็ใช้เต้าเจี้ยวทำน้ำจิ้มเพื่อเป็นเครื่องเคียงกินกับอาหารอีกหลาย ๆ เมนู โดยหลัก ๆ คือน้ำจิ้มของข้าวมันไก่ไหหลำ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวจีนไหหลำในสมัยโบราณอีกอย่างหนึ่งที่อาศัยหากินอยู่กับทะเลอย่างแท้จริงมายาวนาน และสิ่งนี้ก็ได้รับการสืบทอดต่อกันรุ่นสู่รุ่นจวบจนถึงปัจจุบัน

2) ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นถิ่น (อาหาร และขนมแบบจีนไหหลำ)

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนเกาะเรตเป็นชาวจีนไหหลำที่ได้เดินทางอพยพเข้ามายังประเทศไทยมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าว ฉะนั้นอาหารการกินก็ถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตอยู่ภายในชุมชนแห่งนี้จากการเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ พบว่าชาวจีนไหหลำได้ประกอบอาหารจากวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในชุมชนโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนในการประกอบอาหารพื้นถิ่นเฉพาะของชาวจีนไหหลำมีอยู่ด้วยกันหลายเมนู ได้แก่

“น้ำเคียดก” จะมีลักษณะทั้งกลิ่นและรสชาติใกล้เคียงกับน้ำปลาแต่จะกลมกล่อมและเข้มข้นกว่า ชาวเกาะเรตจะกรองจากกะปิซึ่งหมักไว้และนำมาปรุงอาหารในลักษณะเดียวกับน้ำปลา ซึ่งอร่อยกว่าที่ทำมาจากน้ำปลาในสมัยนี้

“หมูเน่า”ชาวไหหลำเรียกว่า“น่าวบา”แปลว่า“เนื้อเปื่อย” สมัยนี้ชาวเกาะเรตนิยมใช้หมูเป็นวัตถุดิบหลักจึงเรียกติดปากกันว่า“หมูเน่า (หมูเปื่อย)” (แต่เพราะคำว่าน่าวจะพ้องเสียงกับคำว่าเน่าในสำเนียงภาคใต้คนจึงเข้าใจผิดว่าหมูเน่าคือหมูเนื้อเน่า) เป็นอาหารระดับจักรพรรดิซึ่งไม่เน่าอย่างชื่อที่ใคร ๆ

“เปิดตุ๋น”ชาวไหหลำเรียกว่า“ฮ้านาว”ทุกวันนี้หาผู้มีฝีมือมาทำยากแล้ว ด้วยส่วนผสมเครื่องปรุงและขั้นตอนที่ค่อนข้างจะซับซ้อนมาก ๆ จึงเรียกได้ว่าเป็นอาหารชั้นเยี่ยมระดับขึ้นถวยบนโต๊ะเสวยขององค์จักรพรรดิได้อีกอย่างหนึ่งเลย ในท้องของเปิดที่อัดไส้ด้วยเนื้อหมูสับที่ผสมคลุกเคล้ารวมเข้ากับลูกบัว, อินทผาลัม (ลูกเล็ก), เห็ดหอมดอกเล็ก, ผงพะโล้, ซีอิ๊วขาว, ซีอิ๊วดำ, ซอสแดง, เต้าเจี้ยว, น้ำมันหอย, ซอสภูเขาทอง, เต้าหู้ยี้ ฯลฯ จากนั้นอัดไส้ในท้องเปิดจนแน่นเย็บปิดและต้มตัวเปิดด้วยส้อมให้ทั่ว ๆ แล้วจึงเอาไปทอดเสร็จจากทอดจะนำมากลุกเคล้ากับซีอิ๊วดำอีกครั้งหนึ่ง และนำไปนึ่งจนเนื้อเปื่อยยุ่ยเป็นอันเสร็จ

“ต้มหอยสองฝา” หรือแกงเลียงหอยแบบไหหลำส่วนมากจะใช้ “หอยไฟไหม้, หอยเม็ดขนุน, หรือหอยกลม” ทั้งหมดนี้เป็นหอยสองฝาที่หาได้ง่ายริมทะเลซึ่งชาวเกาะเรารู้จักกันเป็นอย่างดีที่นำมาปรุงง่ายมาก เพียงแค่นำหอยทั้งลูกมาล้างน้ำให้สะอาดเสร็จแล้วจะนำมาต้มทั้งเปลือกปรุงรสเล็กน้อยด้วยกะปิ รอหอยสุกจนอ้าก็ตักกินได้ ตัวน้ำซุมนั้นเมื่อซดจะได้รสที่หวานจากเนื้อหอยซึ่งสดมาก ๆ

“โคปลา” ต้มอีกชนิดที่ชาวเกาะเรารู้จักใช้เต้าเจี้ยวซึ่งเป็นเครื่องปรุงรสหลักที่สำคัญของชาวไหหลำซึ่งมักจะใช้ในการปรุงอาหารหลาย ๆ เมนู ต้มโคปลาสูตรนี้ก็จะได้จากชาวไหหลำโดยตรงด้วยกระบวนการขั้นตอนวิธีทำก็จะคล้าย ๆ กับต้มส้มแทบทุกอย่าง แตกต่างกันตรงที่ต้มส้มจะใช้มะขามเปียกเป็นตัวปรุงรสแต่สำหรับต้มโคปลาก็จะใช้เต้าเจี้ยวในการปรุงรสแทน

“ต้มหมูสามชั้นกับกระดูกของปลาเฉียบ หรือ ปลาเสียด” สุดยอดของอาหารอีกชนิดหนึ่งของชาวจีนเกาะเรต ปลาเสียดซึ่งถูกแกะเอาเนื้อไปทำปลาเค็มตากแห้งหรือทำปลาร้า เหลือก้างที่ติดเนื้อน้อย ๆ ก็เอามาตากแห้งสับให้เป็นชิ้น ๆ พอประมาณต้มกับหัวหมูขาหมูหรือหมูสามชั้นเคี้ยวจนเนื้อหมูเปื่อยยุ่ย

“ข้าวมันไก่ไหหลำ” สำหรับความแตกต่างระหว่างข้าวมันไก่ไหหลำจากเมืองบุนเชียงกับที่เกาะเรตก็คือที่เกาะเรตไม่มี “ไก่เหวินซาง” ไก่ที่ได้ขึ้นชื่อว่าอร่อยที่สุดเป็นอันดับต้น ๆ ของจีน ไก่เหวินซางจะถูกเลี้ยงแบบปล่อยให้ไก่หากินเอง ซึ่งไก่จะหากินลูกของต้นไม้ที่มีขึ้นอยู่มากมายในแถบบุนเชียง

“ผัดดับช่าย” หรือจะเรียก “ผัดผักรวมมิตร” ก็ได้ เพราะคำว่า “ดับช่าย” ตามสำเนียงไหหลำแปลตรงตัวว่า “ผักสับอย่าง” “ดับ” แปลว่า “สับ” และ “ช่าย” แปลว่า “ผัก” เป็นคำเดียวกับ “ต้มจับฉ่าย” ที่หลายคนรู้จักแต่สำเนียงต่างกัน “ผัดดับช่าย” เป็นอาหารจีนไหหลำดั้งเดิมจะมีลักษณะเหมือนผัดวุ้นเส้นรวมมิตรแบบไหหลำโดยมีส่วนผสมหลักเป็นวุ้นเส้น, หมู, กุ้งแห้ง, เห็ดหูลิง, จั๊มจั๊ม, ฟองเต้าหู้ (ยูดัก), หอมใหญ่, หอมเล็ก และเครื่องปรุงอีกหลายชนิดเช่นเต้าเจี้ยว, เหล้า, และซีอิ๊ว ฯลฯ เป็นต้น

“ก๊วยจาว” หรือที่ชาวไหหลำเรียกว่า “แห่เจียว, แห่โกย, ต่าว, เต่า” คืออาหารดั้งเดิมของชาวไหหลำที่นำกุ้งมาหมักกับข้าวรสชาติเปรี้ยว ๆ มักจะใช้คลุกกินกับข้าวหรือผัดกับหมู สมัยนี้ที่เกาะเรตจะหาคนประกอบเมนูนี้ได้ยากมากบนเกาะเรต เนื่องจากต้องใช้เครื่องเทศ วัตถุดิบต่าง ๆ ที่หาได้จากประเทศจีนเป็นหลัก ในปัจจุบันบนเกาะเรตจึงไม่ได้พบเห็นเมนูนี้

“ต้มส้ม” อาหารพื้นบ้านเชื่อมความสัมพันธ์ของชาวเกาะเรตทำงานและทำเป็นทุกคน มีให้กินทุกบ้าน กลิ่นก็หอมรสดีอร่อยมาก ๆ ทั้งวัตถุดิบจากทะเลสด ๆ ปลา, กุ้ง, กั้ง, ปลาหมึก หรือนิยมกันมาก คือเนื้อและเหงือกปลากระเบน โดยตั้งน้ำมันเจียวกระเทียมให้เหลืองหอม เทเนื้อสัตว์ลงไปผัดตามด้วยน้ำมะขามเปียกและน้ำเปล่า ปรุงรสเล็กน้อยรอจนเดือด ดับไฟใส่ใบกะเพราหรือใบพืชมเสน ซึ่งเป็นพืชที่หาได้ทั่วไปบนเกาะเรตลงไป

นอกจากอาหารพื้นถิ่นแล้วยังมีขนมแบบฉบับจีนไหหลำอีกด้วย ซึ่งขนมดังกล่าวอาศัยกระบวนการและกรรมวิธีในการผลิตแบบฉบับเดียวกันกับอาหาร โดยอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดต่อกันมาในขั้นตอนการทำ ขนมในนี้ได้แก่

“โบ้เกีย” หรือขนมลูกยาวเป็นขนมหวานที่ทำง่ายด้วยวัตถุดิบและขั้นตอนที่ไร้ความซับซ้อนที่ทำมาจากแป้งข้าวเจ้าผสมแป้งมันนิด ๆ เพื่อให้ดูแวววาว สมัยก่อนแป้งสำเร็จรูปไม่มีขาย ต้องใช้แรงงานคนในการนึ่งหมนเครื่องไม้แป้งที่เป็นหินกลม ๆ แบบโบราณ คนนี้จะตักเมล็ดข้าวที่แช่ผสมกับน้ำหยอดในรูของไม้เสร็จแล้วก็นำแป้งที่เคี้ยวห่อผ้าวางรอไว้ให้สะเด็ดน้ำ จากนั้นจึงนำมาคลึงคลึง ๆ บนฝ่ามือให้กลม ๆ เป็นเส้นเล็ก ๆ เรียวยาวเท่า ๆ นิ้วมือเด็ก ต้มในน้ำเชื่อมซึ่งผสมกับขิงนิยมนกินในช่วงค่ำ

“หมี่ซั๊ก” ขนมหวานอีกชนิดที่ขั้นตอนกรรมวิธีการจะไม่ต่างไปจากโบ้เกี้ย แต่จะแตกต่างกันตรงลักษณะของเส้นและตัวแป้งที่นำมาใช้ทำเป็นเส้น เพราะหมี่ซั๊กนั้นจะมาจากแป้งหมี่และเส้นจะแบนยาว ชาวจีนไหหลำบนเกาะเรตนั้นนิยมนำมาต้มกินเช่นกัน

“ขนมจิ้นแด่” ลักษณะจะคล้าย ๆ กับขนมไข่หงส์ของไทย ซึ่งนาน ๆ ครั้งจะได้กินทำด้วยแป้งข้าวเหนียวปั้นเป็นลูกกลม ๆ สอดไส้ด้วยงา, จันอับ (ฟักฉาบน้ำตาล), ถั่วเหลืองคั่วงา จากนั้นก็ทอดเกือบยี่สิบนาที ส่วนใหญ่ที่เกาะเรตนั้นไม่ค่อยนิยมทำขนมชนิดนี้เท่าไรเนื่องต้องทำไส้ซึ่งใช้วัตถุดิบที่ค่อนข้างเยอะและหายาก ผนวกกับชาวบ้านในชุมชนที่ทำเป็นนั้นเหลือน้อยเต็มที แต่ก็ยังหาทานได้อยู่ตามเทศกาลหรือพิธีการสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน

“โบ้โบ๊ยุ” สูตรนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากนายลี้ตึงยงชาวไหหลำซึ่งมาในรุ่นที่สองเจ้าของโรงปลาไก่อ เรียกได้ว่าเป็นขนมหวานหรือของว่างชิ้นเล็กในตำนานของชาวไหหลำที่หายสาบสูญไปจากเกาะเรตเกือบศตวรรษเลยทีเดียว ขนมนี้ทำมาจากส่วนผสมชั้นเยี่ยมอย่าง ลูกบัว, จันอับ (ฟักฉาบน้ำตาล), ลูกหยี, ลูกเกด, อินทผลัมลูกเล็ก, งาขาว, เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ผสมคลุกเคล้ากับน้ำตาลทรายและวางซ้อนไว้ด้วยข้าวเหนียวเสร็จแล้วจึงนำไปนึ่ง

3) ภูมิปัญญาด้านอาคารและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

นอกจากภูมิปัญญาในด้านการประกอบอาหารเพื่อการยังชีพแล้วนั้น การสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยตลอดจนที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านภายในชุมชนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาวจีนไหหลำที่ได้นำเอาความรู้และภูมิปัญญามาประยุกต์จนเกิดเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสถาปัตยกรรมที่กล่าวนั้น คือลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมของตัวศาลเจ้าหลังใหญ่ตั้งแต่เมื่อคราวแรกในอดีตซึ่งได้เริ่มสร้างขึ้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ตัวศาลเจ้าซึ่งจะยาวออกทางซ้ายและขวา หลังคาที่มุงในลักษณะการลาดแผ่นกระเบื้องลงมาทางด้านหน้าและหลังหน้าจั่วก็จะอยู่ที่ทางด้านข้าง เสาหน้าหนึ่งแถวคอยค้ำยันหลังคาและก็เห็นได้อย่างชัดเจนที่มีตัวอักษรจีนติดอยู่สองต้นตรงกลาง ประตูก็จะอยู่ด้านกว้างแม้ขนาดศาลเจ้าจะเล็กแต่ก็ดูกว้างใหญ่สง่างาม มีความน่าเกรงขามเป็นลักษณะเดียวกับพระตำหนักในพระราชวังขององค์ฮ่องเต้

ลักษณะหลังคาแบบศาลเจ้าก็ยังได้ถูกประยุกต์มาใช้ในการสร้างบ้านเรือนของชาวเกาะเรตอีกด้วยแต่จะลดองศาของความลาดเอียงให้น้อยลง ข้อดีของลักษณะนี้คือเพราะส่วนมากชาวไหหลำจะสร้างบ้านเรือนอยู่ริมทะเลซึ่งลมแรงหลังคาแบบนี้จะไม่ด้านหรือรับลมมากนัก และยังไปเกี่ยวกับความเชื่อ คือเมื่อฝนตกน้ำจะไม่ชะล้างเอาสิ่งสกปรกจากหลังคาบ้านที่สูงกว่า ไปตกลงบนหลังคาบ้านที่อยู่ต่ำกว่าซึ่งมักสร้างไว้ติด ๆ กัน เพราะคนโบราณจะเชื่อว่าเหมือนกับการโดนคุณไสยอย่างหนึ่ง แต่ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องนี้ก็เริ่มจะลดลงไปเพราะด้วยความแออัดของชุมชนการเพิ่มขึ้นของบ้านเรือน หลังคาแบบไหนก็แก้ปัญหานี้ได้ด้วยรางน้ำฝนซึ่งติดเอาไว้รองรับน้ำที่ริมชายคา และการสร้างบ้านเรือนของชาวไหหลำสมัยก่อนจะต้องมี “กะลียง” ชาวเกาะเรตจะเรียกกันติดปากว่า “หว่างกะลียง” ซึ่งก็คือร่องทางระบายน้ำนั่นเอง ก็เพื่อจะให้น้ำไหลผ่านหรือระบายออกได้สะดวกตามหลักฮวงจุ้ย ซึ่งก็จะไปสอดคล้องกับการวางผังเมืองของยุคสมัยใหม่ บ่อน้ำดั้งเดิมเมื่อคราวแรกที่ขุดกันขึ้นมาจะเป็นทรงกลมไม่ได้เป็นสี่เหลี่ยมอย่างที่เห็น ๆ กันในสมัยนี้ แต่เพราะในอดีตดินทรายมักจะพังลงไปทับถมกันบ่อจะต้องรื้ออยู่ตลอด เมื่อบูรณะในคราวถัดมาก็เอาปูนมาหล่อเป็นผนังกันดิน แต่เห็นว่าตีแม่พิมพ์เป็นวงกลมได้ยากจึงทำเป็นทรงสี่เหลี่ยมเพราะง่ายกว่า กังบอกว่าบ่อน้ำนี้จะแฝงความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยด้วยและจะไปเกี่ยวข้องกับศาลเจ้าโดยตรงด้วยซึ่งเป็นจุดที่มีความสำคัญมาก ๆ แห่งหนึ่งของเกาะเรต

4) ภูมิปัญญาด้านการทำประมงพื้นบ้าน

ชาวจีนในสมัยที่อพยพกันมานั้นหาได้มีข้าวของเครื่องใช้ติดมือมามากมายนักมีก็เพียงแค่เครื่องมือชิ้นเล็ก ๆ ที่สามารถติดตัวได้ง่ายซึ่งไม่เกะกะพื้นที่บนสำเภา ส่วนมากก็เป็นเครื่องมือจำพวกที่ใช้ในงานช่างไม้ทั้งสิ้น

รวมถึงเสื้อกับหมอนที่ถักทอขึ้นด้วยแผ่นไม้ไผ่บาง ๆ ถึงแม้จะเป็นเพียงชาวไทหล้ากลุ่มเล็ก ๆ จำนวนไม่ถึงสิบคนก็ตาม แต่ทุกคนก็จะมีทักษะฝีมือแรงงานหลากหลายด้านที่ติดตัวมา การใช้ชีวิตในช่วงแรกที่เกาะแรตก็กินและนอนร่วมกันในเพิงพักที่ได้สร้างขึ้นมาจากการจับสัตว์ทะเลตามริม ๆ ป่าชายเลนมากินแค่พอประทังชีวิตไปก่อน ไม่นานนักการปักหลักใช้ชีวิตก็ค่อยเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน เรือแจวซึ่งมีขนาดเจ็ดถึงแปดศอกถูกร่วมมือกันขุดขึ้นมาสองสามลำจากต้นไม้ขนาดใหญ่ทั้งต้น พร้อมด้วยเครื่องมือจับสัตว์ทะเลรวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ อีกมากมายหลาย ๆ อย่างก็ถูกประดิษฐ์ขึ้นมา ด้วยวัสดุที่พอจะหาได้ง่าย ๆ ตามเกาะแรตและสถานที่ใกล้เคียง

โรงโป๊ะ คือสถานที่ทำและเก็บอุปกรณ์ที่ชาวจีนใช้ในการทำโป๊ะดักจับสัตว์น้ำ ซึ่งวิธีการทำโป๊ะให้ฟังก์ชันไม่ซับซ้อนมาก แต่ต้องใช้ทักษะการดูทางน้ำขึ้นลงและทางปลาว่ายผ่านเพื่อการวางแนวปากโป๊ะ ชาวจีนเรียกว่าการตอนปลาเข้าฝามือ เพราะลักษณะการวางแนวก็เหมือนกับมือที่กางนิ้วออกต้องปักไม้ลง 3-4 อันเพื่อคอยดูทางตอนช่วงน้ำไหลลงให้อยู่ตามแนวเดียวกันหมด

เรือเบ็ด สืบเนื่องมาจากยุคสมัยซึ่งเปลี่ยนผ่านเข้ามามีการนำเครื่องจักรกลทุนแรง อย่างเครื่องยนต์เข้ามาใช้ร่วมกับวิถีชีวิตการอยู่การทำมาหากิน ซึ่งพลิกจากการใช้แรงคนและแรงลมในการขับเคลื่อนเหมือนในคราวอดีตที่ผ่านมาจากเรือที่ต้องแจวบ้าง พายบ้าง ดัดใบบ้างก็วางเครื่องยนต์เข้าไป จากที่หากินใกล้ ๆ ก็ออกหากินได้ไกลขึ้น จากเรือลำเล็กที่ขุดด้วยไม้ทั้งต้นเป็นเรือแจวหรือสร้างแค่พอพายและแจวไหว ได้ปรับเปลี่ยนเป็นสร้างด้วยวิธีวางกระดูกงูขึ้นโครงให้ใหญ่กว่าเดิมเพราะได้แรงจากเครื่องยนต์มาขับเคลื่อนแทน

5) ภูมิปัญญาด้านการเดินเรือ

ชาวจีนไทหล้าที่อพยพเดินทางมาเกาะแรตส่วนมากก็จะเป็นผู้ชายแทบทั้งสิ้น เพราะสภาพของการเดินทางที่ยากลำบากด้วยสำเภาที่แออัดกว่าจะมาถึงแผ่นดิน “เซียมโล่” ก็ต้องล่องสำเภาอนแรมอยู่ในทะเลฝ่าความเกรี้ยวกราดของกระแสน้ำและลมซึ่งพัดโหมกระหน่ำนานนับเดือน ก่อนออกเรือมาก็จะต้องเตรียมการวางแผนทั้งเรื่องเส้นทางและหาเสบียงเอาไว้หลายวันเช่นกัน ส่วนมากเป็นของแห้งอย่างปลาเค็ม, ผักดอง, ผักสดที่นำมาส่วนใหญ่ก็พวกผัก, เผือก, หัวมัน, เพราะเน่าเสียยาก ซึ่งเสบียงและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ นั้นคนที่จะร่วมเดินทางก็ช่วยกันจัดหาเตรียมไว้ ข้าวของส่วนตัวซึ่งชาวไทหล้านำติดตัวมาด้วยส่วนมากจะเหมือนกันคือ เสื้อ, หมอนที่ถักด้วยไม้ไผ่, หรือมะพร้าวทั้งลูกที่นำมาตากเป็นหมอน, เครื่องจักสานเพื่อทำมาหากิน, เครื่องมือช่างไม้บ้าง, และสมุนไพรไว้รักษาโรคต่าง ๆ บางคนก็มีเมล็ดผักเอาไว้ปลูกอีกด้วยถ้าหากโชคดีสำเภาไม่ล่มและได้แล่นมาจนถึงยังแผ่นดิน “เซียมโล่”

สำเภาจีนส่วนมากจะเดินทางมา “เซียมโล่” ในช่วงต้นปีเพราะมีกระแส “ลมตะเภา หรือ ลมสำเภา” พัดเข้ามายังอ่าวไทยซึ่งจะทำให้เดินทางได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว ที่มาของชื่อลมก็ได้มาจากคำว่าสำเภานั่นเอง เพราะสมัยโบราณสำเภาจะเข้ามา “เซียมโล่” เยอะที่สุดในฤดูนี้ แต่กลางปีถึงปลายปีชาวจีนจะไม่ค่อยนิยมเดินทางมา เพราะกระแสลมจะเปลี่ยนทิศพัดย้อนกลับไปแล้วกับบอกว่าชาวไทหล้าก็แล่นสำเภาทวนลมได้เพราะมีทักษะการเดินเรือที่ดีมาก กังอธิบายว่านักเดินเรือจะใช้วิธีปรับเอียงใบเรือรับลมสลับซ้าย-ขวาสำเภาจะแล่นไปในลักษณะ “ซิกแซก” แต่เดินทางได้ช้ากว่าล่องตามลมมาก ๆ ซึ่งวิธีนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบังคับใบเรือและทางเรือที่ดีมาก ๆ เท่านั้น

6) ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค

ภูมิปัญญาการรักษาคนป่วยไข้ด้วยสมุนไพรของชาวไทหล้าที่นี้ในอดีตคือสิ่งที่ต้องใช้ทักษะความจำและความเชี่ยวชาญอย่างมาก เพราะต้องหาสมุนไพรนับร้อยชนิดมาปรุงเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ สำหรับเรื่องของยาสมุนไพรนี้กังจันได้รับสืบทอดการหาสมุนไพรต่อมาเป็นรุ่นสุดท้ายของเกาะแรต อันนี้ผู้เขียนกล้ายืนยันได้อย่าง

หนักแน่นเพราะสมัยก่อนมักตามกันไปเก็บสมุนไพรแทบทุก ๆ ครั้งที่มีคนมารักษาตามแบบแพทย์แผนจีนโบราณ

การหาสมุนไพรมาปรุงรักษาโรคต่าง ๆ นั้นจะต้องใช้วิธีเข้าทรงอัญเชิญองค์เทพเจ้าลงมาประทับยังร่างม้าทรง และองค์เทพที่รับหน้าที่นี้ก็คือองค์ “ขวันเพ็ง” ที่อุ้มหม้อยา เมื่อท่านเข้ามาประทับร่างม้าทรงแล้วผู้รับหน้าที่เป็นล่ามจะถามตอบไปมาระหว่างคนไข้และบอกให้ม้าทรงทำการวินิจฉัยอาการไข้โดยใช้ภาษาจีนไหหลำตลอดการสนทนา ล้วนหรือเกี่ยวจะถูกใช้แตะลงตรงกลางฝ่ามือของคนป่วยที่มารักษาเพื่อวินิจฉัยเมื่อตรวจเสร็จจนพบสาเหตุของอาการป่วย องค์เทพเจ้าที่ประทับในร่างม้าทรงอยู่ขณะนั้นจะทำการรักษาขึ้นเบื้องต้นอีกอย่างหนึ่งซึ่งจะเรียกกันว่าการกระทุ้งไฟ

ภูมิปัญญาการกระทุ้งไฟ วิธีการก็คือจะเอาขิงมาหั่นเป็นแว่นบาง ๆ แล้วเอาไปวางทาบบนผิวหนังตรงจุดต่าง ๆ หลังจากนั้นม้าทรงก็จะใช้กระดาศที่ลักษณะคล้ายกับแผ่นยันต์ซึ่งผ่านการเข้าพิธีม้าม้วนกลม ๆ คล้าย ๆ มวนบุหรี่ยัดไฟแล้วกระทุ้งลงบนแว่นขิงกดเข้าไว้อยู่พักหนึ่ง วิธีนี้ก็ได้อธิบายว่าจะส่งผ่านความร้อนของไฟผ่านทางแว่นขิงซึ่งมีสรรพคุณในการขับลมอยู่แล้วนั้น เหมือนเป็นการช่วยทะลวงจุดที่เลือดลมติดขัดในร่างกายให้เดินสะดวก (Jaruek, 2021)

อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวจีนไหหลำได้นำมาประยุกต์ใช้บนพื้นฐานทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนนั้นก่อเกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้ภูมิปัญญาเหล่านั้นยังส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมของชาวจีนไหหล่ายังคงถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันบนรากฐานของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร ภูมิปัญญาด้านประมงพื้นถิ่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค ภูมิปัญญาด้านอาคารและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิปัญญาด้านอาหารและขนมของชาวจีนไหหลำ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นจวบจนถึงปัจจุบันที่ยังคงอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวทางการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเกาะแรด

สังคมมนุษย์ปัจจุบันมีการพัฒนาและรับเอามรดกทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง อันได้แก่ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและแนวปฏิบัติทางสังคมเพื่อให้สามารถจัดการกับความต้อการพื้นฐานและปัญหาทางสังคมตลอดเวลาในทุกสถานที่ แนวปฏิบัติทางสุขภาพแบบดั้งเดิมการได้มาซึ่งอาหาร การพบปะพูดคุย การเฉลิมฉลอง และระบบการถ่ายทอดความรู้ทำหน้าที่สำคัญในชุมชน ซึ่งทำให้การพัฒนาสังคมแบบครอบคลุมสามารถบรรลุผลได้ มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการบรรลุผลสำเร็จในด้านความมั่นคงทางอาหาร การได้มาซึ่งอาหารแบบดั้งเดิมและการทำเกษตรกรรมในท้องถิ่น ทั้งนี้ชุมชนต่าง ๆ ยังได้สร้างความรู้ดั้งเดิมจำนวนมากผ่านวิธีการที่ครอบคลุมเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในชนบทและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนความรู้ที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีจากพื้นที่ประกอบอาชีพและสภาพแวดล้อมบนรากฐานทรัพยากรชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อนำไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่าง (Vitsapat, 2017)

แนวทางการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ ซึ่งชุมชนแต่ละชุมชนต่างก็มีแนวทางหรือกระบวนการในการจัดการที่แตกต่างกันออกไปบางชุมชนก็ยกระดับวัฒนธรรมของตนเป็นชุมชนมรดกวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยว บางชุมชนก็ยกระดับเป็นชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนเพื่อให้มรดกของวัฒนธรรมนั้นยังคงสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นได้ เช่นเดียวกันกับที่บ้านเกาะแรด ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เต็มไปด้วยภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลายตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ซึ่งภูมิ

ปัญหาเหล่านั้นนำไปสู่แนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของเกาะแรต ผู้เขียนได้เสนอแนวทางดังกล่าวไว้ดังตารางต่อไปนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม

แนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
1. สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการดูแลรักษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชน 2. สำรวจและกำหนดพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน 3. สร้างเครือข่ายกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน 4. กำหนดมาตรการหรือแนวทางการซ่อมบำรุงสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน	1. สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการรักษาคุณภาพทรัพยากรของชุมชน 2. สำรวจและกำหนดพื้นที่และขอบเขตทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญของชุมชน 3. กำหนดมาตรการและแนวทางการบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญของชุมชนอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน 4. สร้างเครือข่ายกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญของชุมชน
แนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะและลานชุมชน	แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
1. สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการดูแลรักษาพื้นที่ภายในชุมชน 2. สำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน 3. กำหนดมาตรการหรือแนวทางในการพัฒนาชุมชน	1. ให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มผู้ดูแลชุมชนและศูนย์อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 2. กำหนดมาตรการหรือแนวทางการพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 3. การดำเนินการอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นให้คำนึงถึงการพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาของชุมชน

ที่มา : Nara, 2020

จากตารางข้างต้นเห็นได้ว่าแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมสามารถทำได้โดยอาศัยแนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน แนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะและลานชุมชน และแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมควบคู่กันไป โดยที่ไม่บิดเบือนหรือทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ในที่นี้ผู้เขียนได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการหรือแนวทางข้างต้นที่จะเป็นรากฐานในการดำเนินการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งทางบ้านเกาะแรตได้มีการนำเอาแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมของตนทั้งวัฒนธรรมที่จับได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การดำเนินการบนพื้นฐานของรากฐานทางวัฒนธรรมนั้นช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจึงเป็นอีกแนวทางที่ช่วยให้วัฒนธรรมคงอยู่คู่กับชุมชนสืบไป

สรุปองค์ความรู้

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่คู่คนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมนั้นมียู่ด้วยกันหลายประเภทแต่ที่เรารู้จักกันดีนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนประวัติศาสตร์ของชุมชน ด้วยเหตุนี้การอนุรักษ์วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การรักษาไว้อย่างยิ่ง เช่นเดียวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นที่ในอดีตตลอดจนถึงปัจจุบัน มรดกทางวัฒนธรรมมีอยู่ด้วยกันหลายประเภทแต่ในบทความวิชาการนี้ได้อธิบายประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมไว้อยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นต้น อีกทั้งมรดกทางวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำคัญในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนและชุมชน ซึ่งความรู้ท้องถิ่น ทักษะ และแนวทางการปฏิบัติที่ได้รับ การคงไว้ และเพิ่มพูนจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เกิดวิถีชีวิตการดำรงชีพในกลุ่มคนจำนวนมาก โดยแนวทางการปฏิบัติเพื่อดำรงชีพเป็นสิ่งสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีในชุมชนและก่อให้เกิดสิ่งป้องกันความยากจนที่สำคัญในระดับท้องถิ่น

บ้านเกาะแรต ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน กล่าวคือเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นมาจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนไหหลำที่เดินทางไล่ล่ามาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ โดนได้นำเอาความรู้ ภูมิปัญญาต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่และผสมผสานกับความเป็นชาติพันธุ์ของคนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน บทความฉบับนี้ได้สะท้อนให้เห็นในเรื่องของการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านเกาะแรต ตลอดจนภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ วัฒนธรรม ประเพณี และแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม กล่าวคือความเชื่อ ประเพณี ของชาวจีนไหหลำที่ได้รับการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นในบ้านเกาะแรตที่ถือได้ว่าเป็นว่าเป็นประเพณีที่มีหนึ่งเดียวในประเทศไทยก็ว่าได้ นั่นคือประเพณีการไหว้พระจันทร์แบบครอบครัวที่บ้านเกาะแรตได้มีการจัดประเพณีดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แบบเต็มทุกขั้นตอนซึ่งเป็นประเพณีไหว้พระจันทร์ที่หาชมได้ที่เดียวนั้นคือที่บ้านเกาะแรต ทั้งนี้จากการศึกษาบ้านเกาะแรตเห็นได้ว่าชาวจีนไหหลำที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเกาะแรตได้นำเอาภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ภูมิปัญญาในการถนอมอาหารที่มีการนำเอาอาหารที่ตนหาได้ภายในท้องถิ่นมาถนอมอาหารเพื่อที่จะเก็บไว้รับประทานได้ในระยะยาว ภูมิปัญญาในการทำขนม ซึ่งภูมิปัญญาด้านนี้พบว่าชาวจีนไหหลำมีการนำภูมิปัญญาของตนมาประกอบเป็นขนมต่าง ๆ เช่น โป้เกีย ขนมหุ้นแด้ เป็นต้น ต่อมาภูมิปัญญาด้านอาคารและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมของตัวศาลเจ้าหลังใหญ่แม้จะผ่านการบูรณะปรับปรุงซ่อมแซมมาหลาย ๆ ครั้ง สถาปัตยกรรมจีนดั้งเดิมของชาวไหหลำก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่อย่างชัดเจน

ภูมิปัญญาด้านการทำประมงพื้นบ้าน ในด้านนี้เป็นอีกด้านที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวจีนไหหลำบ้านเกาะแรตได้อย่างชัดเจน ซึ่งในการทำประมงพื้นบ้านนั้นจะมีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาผลิตเป็นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ เช่น เบ็ด ลอบ เป็นต้น ต่อมาภูมิปัญญาในการเดินเรือเป็นสิ่งที่ชาวจีนไหหลำได้อาศัยภูมิปัญญาของตนตั้งแต่เดินเรือออกจากประเทศจีนมายังประเทศไทยก็อาศัยทักษะการเดินเรือ ดูลมทะเล คลื่น ต่าง ๆ กันมาอย่างยาวนานซึ่งในปัจจุบันภูมิปัญญาดังกล่าวนี้อยู่ยังคงอยู่ และภูมิปัญญาด้านยารักษาโรคเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ชาวจีนไหหลำ บ้านเกาะแรตได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นในการนำเอาสมุนไพรท้องถิ่นผนวกกับความรู้ด้านการรักษาโรคพื้นบ้านมารักษาโรคให้กับชาวบ้านในชุมชนโดยพึ่งแพทย์แผนปัจจุบันน้อยที่สุด

แนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้มรดกทางวัฒนธรรมคงอยู่และถูกอนุรักษ์ไว้อย่างถูกวิธี ซึ่งแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมนั้นประกอบไปด้วยแนวทางในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม

พื้นที่ของชุมชน แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนไว้ แนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะและลานชุมชนเป็นอีกแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดการใช้สอยพื้นที่ในชุมชนได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ และแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมหากมั่นใจว่าชุมชนนั้น ๆ จะมีวัฒนธรรมที่สืบทอดมาเป็นร้อยปีแต่ถ้าหากไม่มีการอนุรักษ์แล้วนั้นวัฒนธรรมก็จะสูญหายหรือถูกกลืนกลายแน่นอน อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ หลายวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ชุมชนนั้นด้วย ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมตามตารางข้างต้น โดยผู้เขียนได้เขียนบนพื้นฐานมรดกวัฒนธรรมของบ้านเกาะแรต ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีการถ่ายทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นชุมชนจะขับเคลื่อนหรือคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีได้นั้นจึงต้องอาศัยการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจะทำให้การสนับสนุนและพร้อมที่จะเปิดรับความเห็น พร้อมทั้งจัดทำกฎบัตรการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยอาศัยข้อมูลเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการดังกล่าวนี้เพื่อพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนสืบไป

References

- Chitdarom Rattanawut. (2013). Legislative measures to promote the conservation and protection of cultural heritage. *Law and Local Society Journal*, 1(1): 144-155. (in Thai)
- Icomos Thailand. (2011). Charter of Thailand on Management of Cultural Heritage Sites. Retrieved March 2022, <https://www.icomosthai.org/>. (in Thai)
- Jaruek Aupala . (2021). *Koh Rat, Donsak District, Surat Thani Province, Thailand, Village sage of Koh Rat, Donsak District, Surat Thani Province, Thailand*. [Interview]
- Kamini Wijesuriya. (2008). Architectural knowledge as an intangible cultural heritage. *Minutes of the International Seminar Cultural Heritage Management and International Ideas 6-8 August 2008*. Organized by the Fine Arts Department Ministry of Culture, p4. (in Thai)
- Nara Phongphanich Sutee Srifa and Chatchai Pongpichitchai. (2020). Guidelines for a Rehabilitation of Old Community on a Small Island: A Case Study of Koh Rat, Donsak District, Surat Thani Province, Thailand. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 40(4): 140-168. (in Thai)
- Nhampit Satsanguan. (2000). *Principles of Cultural Anthropology* (4th ed.). Bangkok: Racha Printing Company, 20-22. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (1999). *Concepts and case studies on ways to promote wisdom abroad*. Bangkok: TP Printing Company Limited, p20-21. (in Thai)
- Phumpunyathai. (2015). *Intangible cultural heritage*. Retrieved March 2022, http://phumpunyathai.blogspot.com/2015/01/blog-post_30.html (in Thai)
- Srisak Wanlipodom. (2004). *The Nature of All Things: Access to All Truth "Humanity and social-cultural development"*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation, p225-226. (in Thai)

- Sucheve Punyanuparp. (1957). *Cultural Sciences*. Bangkok: Religious Printing press, p118. (in Thai)
- Tanick Lertchanrit. (2007). *Cultural resource management*. Bangkok: Silpakorn University, p45. (in Thai)
- Thananan Boonwanna. (2021). *Cultural Heritage Management*. Retrieved March 2022, <https://1tambon.kku.ac.th/>. (in Thai)
- UNESCO. (2017). *Intangible Cultural Heritage*. Retrieved March 2022, <https://ich.unesco.org/doc/src/34299-TH.pdf>. (in Thai)
- Vitsapat Chaichuay. (2017). Sarasonthet Moradok Thang Watthanatham: Naeokhit Lae Praden Kan Wichai. [Cultural Heritage Information: Concept and Research Issues]. *Journal of Information Science*, 35(2): 130-153. (in Thai)

